BURDUR

İL GELİŞİM PLANI
VE GELİŞİM STRATEJİLERİ

Editörler

Prof.Dr. Adem KORKMAZ

Doç.Dr. Onur SUNGUR

Doç.Dr. Ali Murat ALPARSLAN

Editör Yardımcıları

Dr.Öğr.Üyesi Fatma Gaye GÖKALP YILMAZ

Öğr.Gör. Seher YASTIOĞLU

Arş.Gör. Mehmet ÖÇAL

1. Baskı : Haziran 2019
ISBN : 978-605-254-135-7
Yayıncı Sertifika No : 13188

Matbaa Sertifika No : 26649

Bu çalışma, Burdur Valiliği, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi (MAKÜ) ve Batı Akdeniz Kalkınma Ajansı (BAKA) işbirliğinde hazırlanmıştır.

Kitapta yer alan yazıların bilimsel ve hukuki bütün sorumluluğu bölüm yazarlarına aittir.

Her hakkı saklıdır. Batı Akdeniz Kalkınma Ajansı'ndan yazılı izin alınmaksızın bu kitabın fotokopi veya diğer yollarla kısmen veya tamamen çoğaltılması, basılması ve yayınlanması yasaktır. Aksine davranış, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu gereğince, 5 yıla kadar hapis ve adli para cezaları ile fotokopi ve basım aletlerine el konulmasını gerektirir.

Kapak Tasarım : Öğr. Gör. Yasamin Kayabaşı
Baskı ve Cilt : Bizim Büro Matbaacılık ve Basımevi
1. Sanayi Caddesi Sedef Sokak No: 6/1 İskitler-Ankara

KİTAP YAPIM
DETAY ANATOLIA AKADEMİK YAYINCILIK LTD. ŞTİ.

Adakale Sokak No: 14/4 Kızılay/ANKARA
Tel : (0.312) 434 09 49 ● Faks: (0.312) 434 31 42
Web: www.detayyayin.com.tr ● e-posta: detayyay@gmail.com

Yazar Listesi

Adnan KALKAN

Ahmet Cumhur AKIN

Ali Murat ALPARSLAN

Altan YILMAZ

Cevat SİPAHİ

Emrah ATAY

Faruk GÖKÇE

Fatma Gaye GÖKALP YILMAZ

Gökhan YILMAZ

Gülsüm KORKUT

Hüseyin Samet AŞIKKUTLU

Latif Gürkan KAYA

Mehmet ÖÇAL

Mehmet ULAŞ

Mümin POLAT

Nilgün ŞENGÖZ

Olcay KILINÇ

Osman EROL

Özlem Nilüfer KARATAŞ ARACI

Ramazan GÜREL

Seher YASTIOĞLU

Serkan KÖKSOY

Uğur KILINÇ

Utku ONGUN

Fatih TOPÇUOĞLU

Yağmur ZARARCI

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER v
VALİ SUNUŞU xvii
REKTÖR SUNUŞU xix
EDİTÖRDEN xxi

NÜFUS VE DEMOGRAFİK YAPI 2

1. GİRİŞ 2

1.1 AMAÇ VE KAPSAM 4
1.2 MATERYAL VE YÖNTEM 4

2. MEVCUT DURUM 4

3. KAYNAKÇA 9

ÇEVRE VE MEKÂNSAL GELİŞİM 11

1. GİRİŞ 11

1.1. AMAÇ VE KAPSAM 11
1.2. MATERYAL VE YÖNTEM 12

2. MEVCUT DURUM 12

2.1. COĞRAFİ KONUM 12
2.2. İLİN DOĞAL ÇEVRE VARLIKLARI 13
2.2.1. İl Arazisinin Fiziki Özellikleri *13*
2.2.1.1. Dağlar 13
2.2.1.2. Ovalar ve Vadiler 14
2.2.1.3. Yaylalar 14
2.2.2. İlin Su Kaynakları ve Potansiyeli *15*
2.2.2.1. Akarsular 15
2.2.2.2. Göller 16
2.2.3. İlin Toprak Varlığı *23*
2.2.3.1. Genel Toprak Yapısı 23
2.2.3.2. Arazi Varlığı 23
2.2.3.3. Tarım Arazilerinin Kullanma Kabiliyetleri 24
2.2.4. Orman Varlığı *24*
2.2.5. Tarım ve Mera *25*
2.2.6. Yaban Bitkileri Varlığı (Flora) *25*
2.2.7. Yaban Hayvanları Varlığı (Fauna) *27*
2.2.8. Yeraltı Zenginlikleri *33*
2.2.8.1. Sanayi Madenleri 33
2.2.8.2. Metalik Madenler 34
2.2.8.3. Enerji Madenleri 35
2.2.9. Koruma Statüsündeki Doğal Çevre Varlıkları *35*
2.2.9.1. Tabiat Parkları 35
2.2.9.2. Tabiatı Koruma Alanları 36
2.2.9.3. Tabiat Anıtları 36

2.2.9.4. Yaban Hayatı Geliştirme Alanları ... 36
2.3. İLİN YAPAY ÇEVRE VARLIKLARI ... 37
2.3.1. İldeki Yerleşim Birimleri ... 37
2.3.1.1. İl Merkezi ... 37
2.3.1.2. İlçe ve Belde Merkezleri ... 37
2.3.2. Tarihi ve Kültürel Taşınmaz Çevre Varlıkları ... 39
2.3.3. Barajlar, Göletler ve Rezervuarlar ... 39
2.3.4. Sanayi Tesisleri ... 45
2.4. İKLİM ... 45
2.4.1. Genel İklim Özellikleri ... 45
2.4.2. Sıcaklık ve Yağış Verileri ... 45
2.5. İLİN ÇEVRE SORUNLARI ... 46
2.5.1. Hava Kirliliği ... 46
2.5.2. Su Kirliliği ... 52
2.5.3. Toprak Kirliliği ... 53
2.5.4. Atıklar ... 54
2.5.4.1. Katı Atıklar ... 54
2.5.4.2. Sıvı Atıklar ... 55
2.5.4.3. Tıbbi Atıklar ... 55
2.5.4.4. Tehlikeli Atıklar ... 56
2.5.4.5. Diğer Atıklar ... 57
2.5.5. Gürültü Kirliliği ... 60
2.5.6. Görüntü Kirliliği ... 61
2.5.7. İldeki Madencilik Faaliyetlerinden Kaynaklanan Çevre Sorunları ... 61
2.6. İLDE ÇEVRE İLE İLGİLİ KURUMLAR ... 61
2.7. ÇEVRE EĞİTİMİ ... 61
2.8. İLİN TOPOGRAFYASI VE JEOMORFOLOJİK DURUMU ... 61
2.8.1. Çığ Düşmesi ... 62
2.8.2. Heyelanlar ... 62
2.8.3. Sel Olayları ... 62
2.8.4. Depremsellik ... 62

3. SWOT ANALIZI ... 64

4. TEMEL SORUNLARIN TANIMLANMASI ... 66

5. HEDEFLER ... 68

5.1. KISA VADELİ HEDEFLER ... 72
5.2. ORTA VADELİ HEDEFLER ... 72
5.3. UZUN VADELİ HEDEFLER ... 72

6. KAYNAKÇA ... 80

TEKNİK ALTYAPI ... 83

1. GİRİŞ ... 83

1.1. AMAÇ VE KAPSAM ... 83
1.2. MATERYAL VE YÖNTEM ... 83

2. MEVCUT DURUM ... 84

2.1. ULAŞIM ... 84
2.1.1. Karayolları ... 84
2.1.2. Kentiçi Ulaşım ... 86
2.1.3. Demiryolları ... 87
2.1.4. Havayolu ... 89
2.2. HABERLEŞME ... 89
2.3. ENERJİ ... 89
2.3.1. Elektrik İletim Hatları ... 89

2.3.2. Elektrik Tüketimi *90*
2.3.3. Doğalgaz Boru Hatları *90*
2.4. SU VE KANALİZASYON 91
2.4.1. Yüzeysel Sular *91*
2.4.2. Yeraltı Suları *91*
2.4.3. İçme ve Kullanma Suyu *92*
2.4.3.1. Temiz Su Sistemi 92
2.4.3.2. Endüstriyel Su Temini 93
2.4.4. Atık Su Sistemi, Kanalizasyon ve Arıtma Sistemi *93*
2.4.4.1. Organize Sanayi Bölgeleri (OSB) ve Münferit Sanayiler Atıksu Altyapı Tesisleri 94
2.4.4.2. Atıksuların Geri Kazanılması ve Tekrar Kullanılması 94
2.4.5. Katı Atık Düzenli Depolama Tesisleri *95*

3. SWOT ANALİZİ 95

4. TEMEL SORUNLARIN TANIMLANMASI 97

5. HEDEFLER 101

5.1. KISA VADE HEDEFLER 102
5.2. ORTA VADE HEDEFLER 104
5.3. UZUN VADE HEDEFLER 106

6. KAYNAKÇA 107

TARIM 109

1. GİRİŞ 109

1.1. AMAÇ VE KAPSAM 110
1.2. MATERYAL VE YÖNTEM 110

2. MEVCUT DURUM 111

2.1. İLİN TARIMSAL ÜRETİMİNE İLİŞKİN ÇEVRE KOŞULLARI 112
2.1.1. Fiziksel Özellikler *112*
2.1.2. İklim Koşulları *115*
2.1.3. Topraklar *116*
2.2. TARIMDA MEVCUT DURUMUN DEĞERLENDİRİLMESİ 118
2.2.1. Arazi Kullanımı *118*
2.2.2. Bitkisel Üretimde Ürün Çeşitleri, Üretim, Verim ve Gelir *119*

3. SWOT ANALİZİ 125

4. TEMEL SORUNLARIN TANIMLANMASI 126

5. HEDEFLER 127

5.1. KISA VADELİ HEDEFLER 128
5.2. ORTA VADELİ HEDEFLER 129
5.3. UZUN VADELİ HEDEFLER 129

6. KAYNAKÇA 130

HAYVANCILIK 132

1. GİRİŞ 132

1.1. AMAÇ VE KAPSAM 133
1.2. MATERYAL VE YÖNTEM 133

2. MEVCUT DURUM 134

2.1. BURDUR İLİ HAYVAN VARLIĞI ... 135
2.1.1. Burdur İli Sığır Varlığı ... 135
2.1.2. Burdur İli Küçükbaş Hayvan Varlığı ... 136
2.1.3. Burdur İli Kanatlı Hayvan Varlığı ... 137
2.1.4. Burdur İli Arı Varlığı ... 139
2.1.5. Burdur İli Su Ürünleri Varlığı ... 140
2.2. BURDUR İLİ HAYVANSAL ÜRETİM VE VERİMLİLİKLERİ ... 140
2.2.1. Burdur İli Sağmal Sığır Varlığı ... 141
2.2.2. Burdur İli İnek Sütü Miktarı ... 142
2.2.3. Burdur İli İnek Başına Süt Verimi ... 143
2.2.4. Burdur İli Sağmal Küçükbaş Hayvan Varlığı ... 143
2.2.5. Burdur İlinde Üretilen Süt Miktarı ... 144
2.2.6. Burdur İlinde Kesilen Büyükbaş Hayvan Sayıları, Karkas Üretimi ve Verimlilikleri ... 145
2.2.7. Burdur İlinde Üretilen Bal Miktarı ... 146
2.2.8. Burdur İlinde Su Ürünleri Üretim Miktarı ... 147
2.3. BURDUR İLİNDE HAYVANCILIK İŞLETMELERİNİN SOSYO-EKONOMİK YAPISI ... 147
2.3.1. Burdur İli Arazi Nitelikleri ve Dağılımı ... 147
2.3.2. Burdur İlinde Zirai ve Hayvancılık İşletmelerinin Sayıları ... 148
2.3.3. Burdur İli Büyükbaş İşletme Sayıları ... 149
2.3.4. Burdur İli Küçükbaş İşletme Sayıları ... 151
2.3.5. Burdur İli Arıcılık İşletme Sayıları ... 153
2.4. BURDUR İLİNDE ÜRETİCİ ÖRGÜTLENMESİ ... 154
2.5. BURDUR İLİNDE HAYVANCILIĞA DAYALI SANAYİ ... 155
2.6. BURDUR İLİ HAYVANCILIK DESTEKLEMELERİ ... 157

3. SWOT ANALİZİ ... 161

4. TEMEL SORUNLARIN TANIMLANMASI ... 162

5. HEDEFLER ... 165

5.1. KISA VADE HEDEFLER ... 168
5.2. ORTA VADE HEDEFLER ... 169
5.3. UZUN VADE HEDEFLER ... 169

6. KAYNAKÇA ... 170

MADENCİLİK VE TAŞOCAKÇILIĞI ... 172

1. GİRİŞ ... 172

1.1. AMAÇ VE KAPSAM ... 172
1.2. MATERYAL VE YÖNTEM ... 173

2. MEVCUT DURUM ... 174

2.1. BURDUR İLİ MADEN VE ENERJİ KAYNAKLARI ... 174
2.2. BURDUR İLİ MADEN İHRACATI ... 178
2.3. BURDUR İLİ MADEN İŞLETMELERİ ... 178

3. SWOT ANALİZİ ... 186

4. TEMEL SORUNLARIN TANIMLANMASI ... 188

5. HEDEFLER ... 192

5.1. KISA VADE HEDEFLER ... 194
5.2. ORTA VADE HEDEFLER ... 195
5.3. UZUN VADE HEDEFLER ... 195

6. KAYNAKÇA ... 196

SANAYİ 199

1. GİRİŞ 199

1.1. AMAÇ VE KAPSAM 200
1.2. MATERYAL VE YÖNTEM 200

2. MEVCUT DURUM 200

2.1. BURDUR İLİ SANAYİ İŞLETMELERİNİN SEKTÖREL DAĞILIMI 201
2.2. BURDUR İLİ SANAYİSİ ÖLÇEK DAĞILIMI 203
2.3. BURDUR İLİ SANAYİ SEKTÖRÜNDE İSTİHDAM 203
2.4. BURDUR İLİ SANAYİ KAPASİTE RAPORU İSTATİSTİKLERİ 204
2.5. BURDUR İLİNDE SANAYİ FAALİYETLERİ KAPSAMINDA KODLANAN FAALİYET VE ÜRÜNLER 205
2.6. BURDUR İLİ SANAYİSİNDE DIŞ TİCARET İSTATİSTİKLERİ 206
2.7. BURDUR SANAYİ BÖLGELERİ 208
2.7.1. Burdur Organize Sanayi Bölgeleri 208
2.7.2. Küçük Sanayi Siteleri 209
2.8. BURDUR İLİ TEKNOLOJİK DÖNÜŞÜM FAALİYETLERİ 209
2.9. SANAYİ SEKTÖRÜNE VERİLEN TEŞVİK VE DESTEKLER 213

3. SWOT ANALİZİ 217

4. KAYNAKÇA 218

TURİZM 220

1. GİRİŞ 220

1.1. AMAÇ VE KAPSAM 221
1.2. MATERYAL VE YÖNTEM 222

2. MEVCUT DURUM 222

2.1. BURDUR İLİ TURİZM VERİLERİ 222
2.2. BURDUR İLİ TURİSTİK ÜRÜNLERİ 224
2.2.1. Tarihi Değerler 224
2.2.1.1. Sagalassos Antik Kenti 224
2.2.1.2. Kibyra Antik Kenti 230
2.2.1.3. Boubon Antik Kenti 234
2.2.1.4. Kremna Antik Kenti 236
2.2.1.5. Sia Antik Kenti 236
2.2.1.6. Keraitai Antik Kenti 237
2.2.1.7. Milias Antik Kenti 237
2.2.1.8. Teke Sarayı - Serençay Kanyonu 239
2.2.1.9. Hacılar Höyüğü 240
2.2.1.10. Kuruçay Höyüğü 240
2.2.1.11. İncirhan Kervansarayı 241
2.2.1.12. Susuz Han 242
2.2.1.13. Mısırlılar Evi ve Ark Suyu Tevzi Sarnıcı 243
2.2.1.14. Taşoda Konağı 244
2.2.1.15. Bakibey Konağı 245
2.2.1.16. Kabacalılar Değirmeni 246
2.2.2. Doğa ve Tabiat Varlıkları 247
2.2.2.1. Salda Gölü 247
2.2.2.2. Burdur Gölü 248
2.2.2.3. Barutlu Su 249
2.2.2.4. İnsuyu Mağarası 250
2.2.2.5. Lisinia Yaban Hayatı Rehabilitasyon Merkezi (Lisinia Doğa) 251
2.2.2.6. Akpınar Yaylası 252
2.2.2.7. Böğrüdelik Yaylası 253
2.2.2.8. Salda Kayak Merkezi 254

2.2.3. Kültürel Varlıklar *254*
2.2.3.1. Burdur Müzesi 254
2.2.3.2. Burdur Doğa Tarihi Müzesi 255
2.2.3.3. Muallim Mustafa Sırrı Özkan Kültür Evi 255
2.2.4. Burdur İli Gastronomik Değerleri *256*
2.2.4.1. Burdur Şiş 256
2.2.4.2. Gölhisar Yaprak Kavurması 257
2.2.4.3. Ceviz Ezmesi 258
2.2.4.4. Çömlek Kebabı 258
2.2.4.5. Kabak Helvası 259
2.2.4.6. Haşgeş (Haşhaş) Helvası 260
2.3. BURDUR İLİNİN TURİZM AÇISINDAN ULAŞILABİLİRLİĞİ 260
2.3.1. Gidilebilirlik *261*
2.3.2. Paket Turların Düzenlenmesi *261*
2.3.3. Konaklama İmkanlarının Sunulması *261*
2.3.4. Rehberlik Hizmetinin Sunulması *262*
2.3.5. Sunum Yapılması *262*
2.4. TURİSTİK İŞLETMELER 263
2.5. TURİSTİK ETKİNLİKLER 263
2.6. BURDUR'UN TURİZM AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ 264

3. SWOT ANALİZİ 269

4. TEMEL SORUNLARIN TANIMLANMASI 276

5. HEDEFLER 281

5.1. KISA VADELİ HEDEFLER 281
5.2. ORTA VADELİ HEDEFLER 284
5.3. UZUN VADELİ HEDEFLER 286

6. KAYNAKÇA 286

BANKACILIK, MALİ YAPI VE TİCARET 289

1. BANKACILIK SEKTÖRÜ GENEL GÖRÜNÜMÜ 289

1.1. GİRİŞ 289
1.1.1. Amaç ve Kapsam *289*
1.1.2. Materyal ve Yöntem *290*
1.2. MEVCUT DURUM 290
1.2.1. Türkiye' de Bankacılık Sektörü *290*
1.2.2. Burdur İlinde Bankacılık Sektörünün Mevcut Durumu *291*
1.2.2.1. Genel Bilgiler 291
1.2.2.2. Banka Mevduatındaki Gelişmeler 295
1.2.2.3. Banka Kredilerindeki Gelişmeler 298
1.2.2.4. Kredi / Mevduat Oranlarındaki Gelişmeler 302
1.3. SWOT ANALİZİ 302
1.4. TEMEL SORUNLARIN TANIMLANMASI 303
1.5. ÇÖZÜM ÖNERİLERİ 306

2. MALİ YAPI GENEL GÖRÜNÜMÜ 307

2.1. GİRİŞ 307
2.1.1. Amaç ve Kapsam *307*
2.1.2. Materyal ve Yöntem *307*
2.2. BURDUR İLİ MALİ YAPISI 308
2.2.1. Kamu Harcamaları *309*
2.2.1.1. Kamu Yatırım Harcamaları 310
2.2.1.2. Özel Sektör Yatırım Teşvikleri 316
2.2.2. Kamu Gelirleri *319*

2.3. TEMEL SORUNLARIN TANIMLANMASI VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ 320

3. TİCARET KAPASİTESİ GENEL GÖRÜNÜMÜ 321

3.1. GİRİŞ 321
3.1.1. Amaç ve Kapsam 321
3.1.2. Materyal ve Yöntem 321
3.2. MEVCUT DURUM 322
3.2.1. Gayri Safi Yurt İçi Hasıla 322
3.2.2. Gayri Safi Katma Değer 323
3.2.3. İstihdam 323
3.2.4. Kurulan Kapanan Şirket Sayıları 324
3.2.5. Ticaret ve Sanayi Odaları 326
3.2.6. Esnaf ve Sanatkârları 327
3.2.6.1. Genel Bilgiler 327
3.2.6.2. Meslekler Bazında Esnaf ve Sanatkâr Sayıları 327
3.2.7. Kooperatifler 328
3.2.8. Dış Ticaret 329

4. KAYNAKÇA 334

SOSYAL POLİTİKA VE İSTİHDAM 337

1. GİRİŞ 337

1.1. AMAÇ VE KAPSAM 338
1.2. MATERYAL VE YÖNTEM 338

2. MEVCUT DURUM 338

2.1. İŞGÜCÜ PİYASASI VERİLERİ 338
2.2. İŞGÜCÜ PİYASASI POLİTİKALARININ UYGULAYICISI OLARAK İŞKUR İLE İLGİLİ VERİLER 340
2.3. SOSYAL GÜVENLİK İLE İLGİLİ VERİLER 343
2.4. SOSYAL HİZMETLER İLE İLGİLİ VERİLER 344
2.5. YOKSULLUK İLE İLGİLİ VERİLER 349
2.6. GÖÇ VE ULUSLARARASI KORUMA İLE GEÇİCİ KORUMA ALTINDA OLAN YABANCI YERLEŞİMCİLERE İLİŞKİN VERİLER 350
2.6.1. Burdur İli Göç Verileri 350
2.6.2. Uluslararası Koruma ile Geçici Koruma Altında Olan Yabancı Yerleşimcilere İlişkin Veriler 350

3. SWOT ANALİZİ 355

4. TEMEL SORUNLARIN TANIMLANMASI 357

5. HEDEFLER 358

5.1. KISA VADE HEDEFLER 359
5.2. ORTA VADE HEDEFLER 360
5.3. UZUN VADE HEDEFLER 360

6. KAYNAKÇA 361

SAĞLIK 363

1. GİRİŞ 363

1.1. AMAÇ VE KAPSAM 363
1.2. MATERYAL VE YÖNTEM 364

2. MEVCUT DURUM 364

2.1. PERSONEL DURUMU 365
2.1.1. Personel Başına Düşen Nüfus Dağılım 365

2.1.2. 2017 Yılı Personel Sayıları *366*
2.2. BURDUR İLİ SAĞLIK GÖSTERGELERİ 367
2.2.1. Gerçekleşen Ameliyatlar *368*
2.2.2. Doku ve Organ Nakil Durumu *369*
2.2.3. Tıbbi Cihaz Durumu *369*
2.2.4. Ağız ve Diş Sağlığı Merkezi *369*
2.2.5. Bulaşıcı Hastalıkların Durumu *369*
2.2.6. Birinci Basamak Sağlık Kuruluşlarında Görülen Bildirimi Zorunlu Olmayan Hastalıklar *370*
2.2.7. İlin Diğer Sağlık Düzeyi Göstergeleri *370*
2.2.8. Burdur 2016 yılı Bazı Sağlık Göstergeleri (Tüm Sağlık Hizmetleri) *372*
2.2.9. Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Eğitim Merkezi Çalışmaları (AÇSAP) *373*
2.2.10. İl Merkezi ve Bazı İlçelere Ait Göstergeler *373*
2.2.11. Ölüm Olgularının Dağılımı *374*
2.2.12. Günlük ve Aylık Bebek Ölümleri *374*
2.2.13. Anne Yaş Grubuna Bağlı Doğumlar (2002-2009-2016) *375*
2.2.14. İl Geneli İntihar Durumu *375*
2.2.15. Verem Savaş Dispanseri ve Aşılama Çalışmaları *376*
2.2.15.1. İl Geneli Aşılama Hızları 376
2.2.15.2. 2014-2017 Yılı Mülteci Sayısı Aşılanma Sayıları 377
2.2.16. Kanser Ölümlerinin İlçelere, Cinsiyete ve Yıllara Dağılımı *377*
2.2.17. Halk Sağlığı Laboratuvarı Çalışmaları ve Analiz Parametreleri *378*
2.2.17.1. Klinik Dışı Yapılan Analizler 378
2.2.17.2. Klinik Analizler 379
2.2.18. Burdur Halk Sağlığı Laboratuvarı Klinik Laboratuvarların Yıllık Çalışma İstatistikleri *379*
2.2.19. Burdur Halk Sağlığı Laboratuvarı Mevcut Cihaz Durumu *381*
2.2.20. Burdur Halk Sağlığı Laboratuvarı'nın Tüm Sulara Yönelik Mikrobiyolojik Analizler *381*
2.2.21. Burdur Halk Sağlığı Laboratuvarı Klinik Laboratuvarların Yıllık Çalışma İstatistikleri *382*
2.2.22. Evde Sağlık Hizmetleri Çalışmaları *383*
2.2.23. Bağımlılıklarla Mücadele ve Danışma Merkezi (BADEM) Çalışmaları *383*
2.2.24. Sağlıklı Hayat Merkezi *384*
2.2.25. Göçmen Sağlığı Merkezi *384*
2.2.26. Gezici Kanser Tarama Aracı *384*
2.2.27. Acil Sağlık Hizmetleri *385*
2.2.27.1. İlçelerdeki İstasyonların Parametreleri 385
2.2.27.2. İstasyon ve Personel Durumu 385
2.2.27.3. 2017 Yılı Vakaların Dağılımı 387
2.2.27.4. 2017 Yılı Ambulans Çıkışlarının Sonuçlarına Göre Dağılımı 388
2.2.27.5. 2017 Yılı 112 Komuta Merkezine Gelen Çağrıların Değerlendirilmesi 388
2.2.27.6. 2017 Yılı 12 (Oniki) Aylık Vakaların Ön Tanılarına Göre Dağılımı 389
2.2.27.7. 2017 Yılı Vakaların Nakledildiği Hastaneler 390
2.2.27.8. 2017 Yılı Vakaların Durumuna Göre Dağılımı 391
2.2.27.9. 2017 Yılı 12 (Oniki) Aylık İstasyonların Vaka Ulaşım Oranları 392
2.2.27.10. Yıllara Göre İstasyon-Ambulans (112 Ambulans Sayısı) Vaka Sayısı 393
2.2.27.11. Ulusal Medikal Kurtarma Ekibi (UMKE) 394
2.3. STRATEJİK AMAÇLAR, TEDBİRLER VE EYLEM PLANI 394
2.4. BURDUR İLINDE SAĞLIK ALANINDA YÜRÜTÜLEN YATIRIMLAR 401
2.4.1.Yapım Aşamasındaki Yatırımlar *401*
2.4.2. Proje Aşamasındaki Yatırımlar *401*
2.4.3. 2017 Yılında Yenilenen Sağlık Tesisleri *401*
3. SWOT ANALİZİ 402
4. TEMEL SORUNLARIN TANIMLANMASI 403
5. HEDEFLER 403
5.1. KISA VADELİ HEDEFLER 405
5.2. ORTA VADELİ HEDEFLER 406
5.3. UZUN VADELİ HEDEFLER 407
6. KAYNAKÇA 407

EĞİTİM 409

1. GİRİŞ 409

1.1. AMAÇ VE KAPSAM 409
1.2. MATERYAL VE YÖNTEM 409
1.3. TANIMLAR 409

2. MEVCUT DURUM 410

3. SWOT ANALİZİ 426

4. TEMEL SORUNLARIN TANIMLANMASI 428

5. HEDEFLER 430

5.1. KISA VADE HEDEFLER 431
5.2. ORTA VADE HEDEFLER 432
5.3. UZUN VADE HEDEFLER 433

6. KAYNAKÇA 433

GENÇLİK VE SPOR 435

1. GİRİŞ 435

1.1. AMAÇ VE KAPSAM 436
1.2. MATERYAL VE YÖNTEM 436
1.3. VERİ TOPLAMA SÜRECİ 437

2. MEVCUT DURUM 437

2.1. BURDUR İLİ SPORCU SAYISI 437
2.2. BURDUR İLİ SPOR TESİSLERİ 440
2.3. BURDUR İLİ ANTRENÖR SAYISI 441
2.4. BURDUR İLİ DERECE ELDE EDİLEN SPOR BRANŞLARI 443

3. SWOT ANALİZİ 443

4. TEMEL SORUNLARIN TANIMLANMASI 445

5. HEDEFLER 448

5.1. KISA VADE HEDEFLER 449
5.2. ORTA VADE HEDEFLER 449
5.3. UZUN VADE HEDEFLER 449

6. KAYNAKÇA 450

ENERJİ 452

1. GİRİŞ 452

1.1. AMAÇ VE KAPSAM 452
1.2. MATERYAL VE YÖNTEM 452

2. MEVCUT DURUM 453

2.1. BURDUR İLİNDE ELEKTRİK ENERJİSİNDE MEVCUT DURUM 453
2.1.1. Elektrik Tüketiminin Abone Grupları ve Yıllara Göre Dağılımı 453
2.1.2. OSB'lerin Yıllara Göre Elektrik Tüketimleri 455
2.1.3. Yıllara Göre Abone Sayısındaki Artış 455
2.1.4. Elektrik Dağıtım Sisteminde Kayıp-Kaçak ve Arıza Oranları 457
2.2. BURDUR İLİ ENERJİ KAYNAKLARI 458

2.2.1. Hidroelektrik Santralleri (HES) *458*
2.2.2. Doğal Gaz Elektrik Üretim Santrali *458*
2.2.3. Enerji Kaynağı Olarak Endüstriyel Odun Üretimi *458*
2.2.4. Enerji Kaynağı Olarak Kömür Üretimi *459*
2.3. BURDUR İLİ ENERJİ TÜKETİM ÇEŞİTLİLİKLERİ 459
2.3.1. Burdur İlinde Petrol Tüketimi *459*
2.3.2. Burdur İlinde Doğal Gaz Tüketimi *461*
2.3.3. Burdur İlinde Odun Tüketimi *463*
2.4. BURDUR İLİ YENİLENEBİLİR ENERJİ KAYNAKLARI POTANSİYELİ VE KULLANILABİLİRLİĞİ 464
2.4.1. Güneş Enerjisi *464*
2.4.2. Rüzgar Enerjisi *466*
2.4.3. Biyogaz Enerjisi *467*
2.4.4. Biyokütle Enerjisi *467*
2.4.5. Hidro Elektrik *467*
2.4.6. Jeotermal Enerji *467*

3. SWOT ANALİZİ 468

4. TEMEL SORUNLARIN TANIMLANMASI 469

5. HEDEFLER 472

5.1. KISA VADE HEDEFLER 475
5.2. ORTA VADE HEDEFLER 475
5.3. UZUN VADE HEDEFLER 476

6. KAYNAKÇA 477

İL GELİŞİM STRATEJİLERİ 479

ÇEVRE VE MEKANSAL GELİŞİM 479

TEKNİK ALTYAPI 480

TARIM 481

HAYVANCILIK 482

MADENCİLİK 483

TURİZM 484

SOSYAL POLİTİKA, GÖÇ VE İSTİHDAM 486

SAĞLIK 486

EĞİTİM 487

GENÇLİK VE SPOR 488

ENERJİ 488

İLÇE GELİŞİM STRATEJİLERİ 491

GİRİŞ 491

AĞLASUN 491

ALTINYAYLA 495

BUCAK 498

ÇAVDIR 502

ÇELTİKÇİ 506

GÖLHİSAR **509**
KARAMANLI **512**
KEMER **516**
TEFENNİ **520**
YEŞİLOVA **524**
MERKEZ İLÇE **529**

KATILIMCI LİSTESİ **532**
FOTOĞRAFLAR **537**

VALİ SUNUŞU

Kalkınmanın topyekün gerçekleşmesi; ülkenin kalkınma politikaları ile uyumlu, ancak yerel bağlama, ilin potansiyeline ve gelişim alanlarına odaklı fikirlerin üretilmesi, üretilen fikirlerin somut projelere dünüştürülmesi, katılımcılık esasıyla projelerin olgunlaştırılması ve kararlılıkla sürdürülebilmesi ile mümkündür. Ancak hedefsizce ve plansızca; güncel sorunlar, güçlü yanlar ve güncel veriler olmadan üretilen fikirler iyi niyetli de olsa gerçekleşme imkânı bulunmayacaktır. Yereldeki potansiyelin farkında olarak, gücü ve enerjiyi doğru kanallarda kullanmak, doğru belirlenmiş gelişim alanlarına yönlendirmek, somut projeler belirlemek ve hedefler koymak gereklidir. Ülkenin güncel kalkınma politikaları ve planları ile de uyumlu olması gereken bu gelişim alanları ve hedefler ilgili tüm kurumların da önünde bir rehber, fikir ve proje kaynağı niteliğinde olacaktır.

Bu bakış açısıyla Burdur Valiliği öncülüğünde, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi işbirliği, Batı Akdeniz Kalkınma Ajansı desteği ile Burdur İl Gelişim Planı çalışmalarının başlatılmasına karar verilmiştir. Bu çalışmalar İlin en önemli değerlerinden biri olan, aynı zamanda Yükseköğretim Kurulu tarafından da bölgesel kalkınma alanında ihtisaslaşmasına karar verilen Üniversitemiz rehberliğinde ve işbirliğinde gerçekleştirilmiştir. Burdur özelinde İl Gelişim Planının içereceği temalara göre, nitelikli akademisyenlerden oluşturulan bir ekip, İlin ilgili tüm aktörleri ile toplantılar, çalıştaylar ve özel görüşmeler yapmış, hem sahanın hem de alana dair uzmanlıklarının ışığında sorunları, çözüm önerilerini, hedefleri, hatta daha da somut düzeyde proje önerilerini ortaya koymuştur.

Ayrıca, ilgili toplantılar "İlçe Gelişim Forumları" bağlamında bütün ilçelerde de gerçekleştirilmiş ve ilçelerin hangi stratejik alanlarda güçlendirilmesi gerektiğine dair analizler yapılmıştır. Tüm bu analizler ve öneriler, Burdur'a yapılabilecek hem Devlet hem özel sektör yatırımlarına dair yol gösterecek, politika üretenlere ve karar vericilere önemli bir dayanak oluşturacak ve tüm kurumların gerektiğinde başvurduğu hem bir veri tabanı hem de proje ve faaliyetlerine dair bir çıkış noktası oluşturabilecektir.

Burdur İl Gelişim Planı'nın İlimize, Bölgemize ve Ülkemize hayırlı olmasını diliyor, bu sürece katkı sağlayan Üniversitemize ve tüm kamu/özel kurum yöneticilerimize teşekkür ediyorum.

Hasan ŞILDAK

Burdur Valisi

REKTÖR SUNUŞU

Üniversiteler, pek çok açıdan hem ulusal kalkınmanın, hem de yerel/bölgesel kalkınmanın oldukça önemli aktörleridir. Üniversitelerin, bölge sorunlarına odaklanan, bölgesel ekonomik ve sosyal etkilerin arttırılmasındaki rolü ve önemi her geçen gün artmaktadır. Pek çok ülkede, yükseköğretim kurumlarından, eğitim ve araştırma faaliyetlerinin yanında bulundukları bölgenin gelişimine aktif olarak katkıda bulunacak bölgesel aktörler olmaları beklenmektedir.

Üniversiteler ülkenin/bölgenin kalkınmasında, toplumun ve bireylerinin gelişmesinde, sosyolojik ve psikolojik olarak olgunlaşmasında faaliyet gösteren, yönlendiren, bilimsel ve uygulamaya dönük bilgi üretebilen kurumlardır. Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi de, bu kapsamda, 2017-2021 yıllarını kapsayan Stratejik Planı'nı "Mutlu Üniversite", "Kentine Yönelen Üniversite", "Girişimci Yetiştiren Girişimci Üniversite", "Değer Katan Değerli Bilinen Üniversite" sloganları ile şekillendirmiştir.

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi olarak biz de bu amaçla, Burdur Valiliği ortaklığında, Burdur ilimizin gelişimine yön vermek amacıyla Burdur İl Gelişim Planı'nı hazırlamış bulunuyoruz. Bu kapsamda, katılımcılık ilkesine dayalı olarak, ildeki ilgili tüm kamu kurum kuruluşları ve sivil toplum kuruluşlarının katılımı ve işbirliği ile Burdur ilinin mevcut durumu, potansiyelleri ve en önemli gelecek yönelimini içeren bir İl Gelişim Planı hazırlanmıştır. Üniversite olarak, Burdur İl Gelişim Planı'nın hazırlanmasında; üniversitenin yetiştirdiği insan kaynağının ve ürettiği bilginin; yereline, bölgesine ve ülkesine katkı sunar hale getirilmesi ve kentinin/bölgesinin sorunlarına odaklanan bir üniversite anlayışının hayata geçirilmesi temel motivasyonumuz olmuştur

Burdur İl Gelişim Planı'nın, Burdur'umuza, bölgemize ve ülkemize hayırlı olmasını temenni ederim.

Prof.Dr. Adem KORKMAZ

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Rektörü

EDİTÖRDEN

Türkiye'de bölgeler arasında gelişmişlik farkları, Cumhuriyetin ilk yıllarından bu yana süregelen bir problem olarak karşımıza çıkmaktadır. 50 yılı aşkın bir süredir uygulanmakta olan Planlı Kalkınma dönemi ve bugüne kadar uygulamaya koyulan 10 Kalkınma Planı'nın tamamında bölgesel boyut ve bölgesel politikalar daima ön planda yer almıştır. Bu kapsamda, bölgeler arası dengesizliklerin giderilmesi ve dengeli bir bölgesel gelişme sağlanması amacıyla pek çok plan-program-proje-politika uygulamaya koyulmuştur. Ne var ki, bütün çabalara rağmen, Türkiye'de bölgesel farklılıklar var olmaya devam etmektedir. Bunun yanında, bölgeler arasında gelişmişlik farkları olmakla birlikte, bir bölgenin illeri arasında da gelişmişlik farklarının var olduğu görülmektedir. Bir bölgeyi oluşturan iller arasındaki gelişmişlik farkları ve ekonomik yapıdaki farklılıklar, iller arasındaki işbirliği ve sinerji olanağını da azaltarak aslında bölgesel gelişmeyi engellemekte ve bölgeler arası gelişmişlik farklılıklarının ortaya çıkmasında da rol oynamaktadır.

Kalkınmanın sağlanması sürecinde planlama; hem ülke düzeyinde hem de bölge düzeyinde mevcut kaynakların kalkınma amacıyla etkin ve verimli bir şekilde kullanılabilmesi için önemli bir araç olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu kapsamda planlama, ülke düzeyinde "ulusal kalkınma planı", bölge düzeyinde "bölgesel gelişme planı" veya il-kent düzeyinde "il gelişim planı" şeklinde ele alınabilmektedir. Bölgesel kalkınma konusunda elde edilen sonuçların tatmin edici olmaması ve bölgeler arasındaki dengesizliklerin istenilen düzeyde azaltılamaması, kalkınmanın yukarıdan-aşağıya değil, aşağıdan-yukarıya yapılması gerektiği fikrini gündeme getirmiştir. Tüm bu gelişmelerle birlikte, 2000-2005 yılları arasında uygulamaya koyulan Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda, il düzeyinde de gelişme planları hazırlanabileceği politikası benimsenmiştir. Bu kapsamda, Planın "Amaçlar, İlkeler ve Politikalar" başlığında il gelişim planları ile ilgili politika; *"Gelir dağılımı dengesizliklerinin en aza indirilmesi, bölgesel gelişmenin hızlandırılması ve rasyonel kaynak dağıtımı açısından önem taşıyan, bölge planlarıyla uyumlu, il düzeyinde İl Gelişme Planları çalışmaları başlatılacaktır. Bu çerçevede, İl Planlama ve Koordinasyon birimleri güçlendirilecek ve il gelişme planlarının hazırlanması ve uygulanmasında ilgili tüm kesimlerin katılımı sağlanacaktır"* şeklinde ifade edilmiştir. Böylece, 2000'li yılların başlarında il gelişim planlarının ilk örnekleri görülmeye başlamış ve günümüzde kadar çeşitli illerde il düzeyinde gelişim planları hazırlanmıştır. Plan çalışmaları 2000 yılında başlayan ve 2002 yılında tamamlanan Mersin İl Gelişim Planı, plan çalışmaları 2001 yılında başlayan ve 2004 yılında tamamlanan Bolu İl Gelişim Planı ve Düzce İl Gelişim Planı, bu konuda ilk örnekler olmuştur. Ardından 2005 yılında Artvin İl Gelişim Planı, 2010 yılında Erzurum (Uzundere) İl Gelişim Planı, 2011 yılında Malatya İl Gelişim Planı, 2013 yılında Ankara İl Gelişim Planı ve 2015 yılında da Trabzon İl Gelişim Planı hazırlanmıştır. Son olarak, yaklaşık 3 yıllık bir çalışmanın ürünü olan ve 2016 yılında tamamlan Niğde İl Gelişme Planı, bu alandaki son örnek olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kalkınmanın bir bütün olduğu ve bu bütün ulusal-bölgesel-yerel boyutlarının bulunduğu dikkate alındığında, il bazında hazırlanacak olan gelişim planları, planlı kalkınmanın en temel düzeydeki basamağını oluşturmaktadır. Genel olarak İl Gelişim Planları sayesinde; ildeki yerel kaynakların, potansiyellerin ve sorunların ortaya koyulması, bu potansiyellerin ve kaynakların etkili bir şekilde değerlendirilmesine, sorunların çözülmesine ve ilin her alanda gelişiminin sağlanmasına ve hızlandırılmasına katkı sağlayacak gelişim stratejileri üretilmesi amaçlanmaktadır.

Bu amaçla, Burdur Valiliği öncülüğünde, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Burdur Gelişim Merkezi işbirliğinde yürütülen ve Batı Akdeniz Kalkınma Ajansı Burdur Ofisi

tarafından da desteklenen "Burdur İl Gelişim Planı" hazırlıkları ve planlanma süreci 2017 yılı itibariyle başlamıştır. Planlama çalışmaları çerçevesinde 2017 yılı Nisan ayında Burdur Valiliği'nce, Burdur İl Gelişim Planı tanıtım toplantısı gerçekleştirilmiş ve Planın temel hedefleri belirlenerek kamuoyu ve basınla paylaşılmıştır. Ardından, Burdur Valiliği ve Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Burdur Gelişim Merkezi iş birliğiyle, Gelişim Planının temel hedeflerine uygun ve Burdur İlinin özgün değerleri ve sektörleri ile uyumlu temalar oluşturulmuştur. Bu temalar Çevre ve Mekânsal Altyapı, Teknik Altyapı, Tarım, Hayvancılık, Madencilik, Eğitim, Turizm, Sosyal Politika, Göç ve İstihdam, Gençlik ve Spor, Sağlık olarak bu alanlarda Burdur İlinin incelenmesi çerçevesinde oluşturulmuştur. Bunların yanında Burdur'un demografik yapısı ve ekonomik görünümüne (sanayi, ticaret, finans vb.) dair temalarda da detaylı bilgiler sunulmuştur.

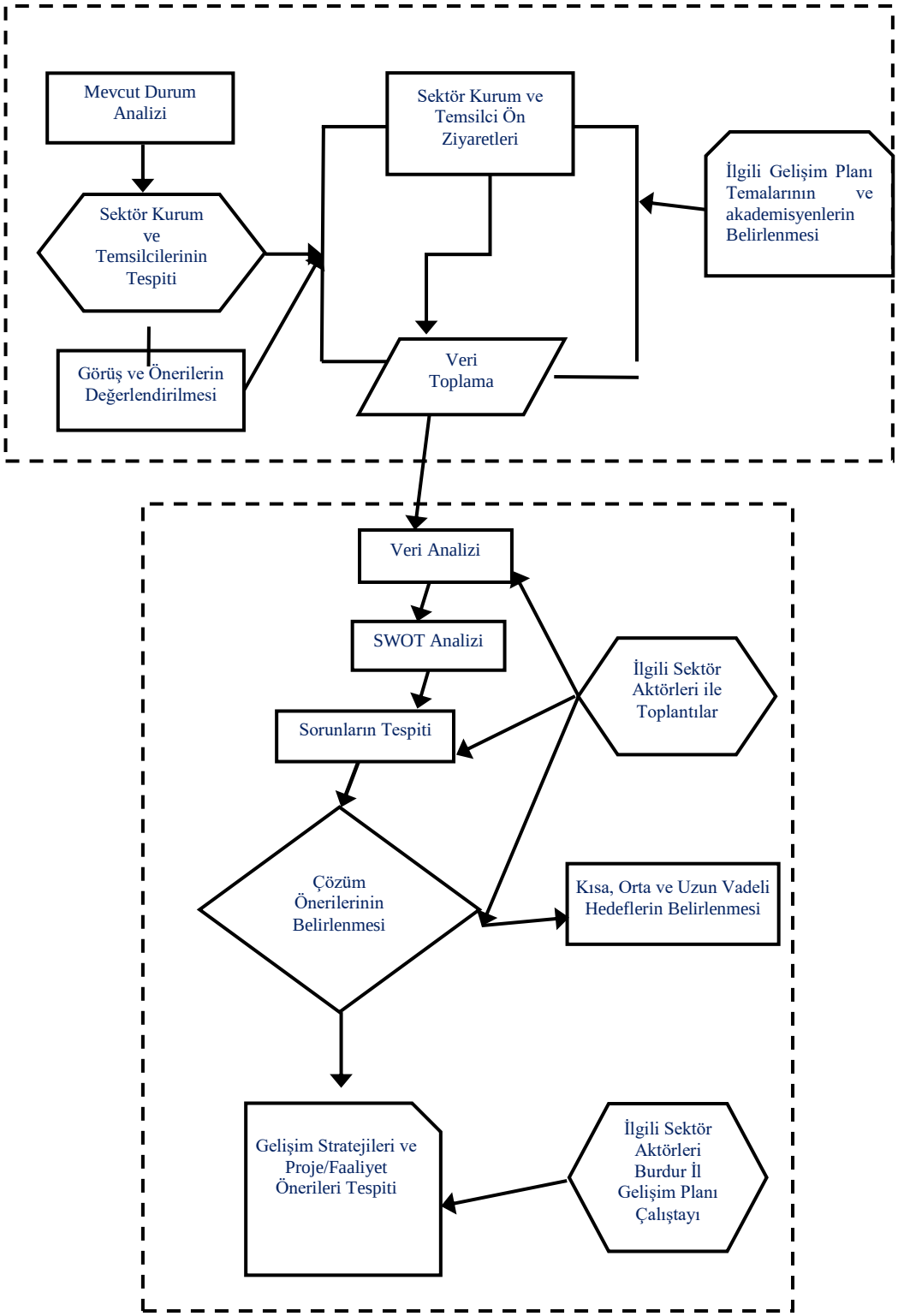
Temalara ilişkin İl genelinde çalışmalar yapacak akademisyenlerden oluşan 14 tema moderatörü ve 14 tema moderatör yardımcısı alanlarındaki uzmanlıkları dikkate alınarak belirlenmiştir. İlgili akademisyenlerle gelişim planının amacına dair Valimizin ve Rektörümüzün katılımlarıyla; ortak bir toplantı gerçekleştirilmiştir. İlgili toplantıda akademinin "Özgür ve Özgün Bir Tavırla, Katılımcılık Esasıyla; Değişim Ve Gelişim Yolunda Burdur Stratejileri" mottosu ışığında bir plan hazırlanmasına dair niyet beyanları oluşmuştur.

Sonraki süreçte belirlenen tema moderatörleri ve moderatör yardımcıları 2018 yılı başından itibaren Burdur Gelişim Merkezi'nce hazırlanan İl Gelişim Planı çalışma planı çerçevesince çalışmalarına başlamıştır. İlgili çerçevede; ilgili temaya dair güncel tüm veriler, bu veriler bağlamında bir durum analizi, güçlü/zayıf yanların ve tehdit/fırsatların neler olduğuna dair bir analiz, temel sorunlar, kısa, orta ve uzun vadede hedefler/çözüm önerileri ve son olarak ilgili temalara ilişkin gelişim stratejileri ve somut proje önerileri bulunmaktadır.

Öncelikle sektör veya kamu kurum temsilcileriyle ön görüşmeler yapılmış ve sektörler hakkında İl düzeyinde mevcut duruma ilişkin bilgi ve belge talepleri iletilmiş ayrıca temel sorunlar istişare edilmiştir. Bu çerçevede öncelikle belirlenen 14 temanın her birinde İl ve İlçe geneli mevcut durum analizleri ve 5 yıl geriye dönük incelemelerle durum tespitleri yapılmış ve her bir moderatör tarafından raporlar hazırlanmıştır. Mevcut durum analizlerinin raporlanmasının ardından, moderatörler Planın ikinci aşamasına geçerek her bir tema için o temanın paydaşı olan Kamu Kurumları, Özel Sektör temsilcileri ve Sivil Toplum Kuruluşlarıyla bir araya gelerek paydaş tema toplantıları gerçekleştirmiştir. Bu kapsamda bazı temalar 2 toplantı gerçekleştirmiş olup toplamda 15 tema toplantısı çeşitli tarihlerde gerçekleştirilmiştir. Paydaş toplantılarının yanı sıra tüm moderatörler kamu kurum temsilcileri ve özel sektör temsilcilerini ziyaret ederek ayrıca veri toplamış, paydaş toplantıları öncesi mevcut durum tespitine yönelik birçok kurum ziyareti gerçekleştirmiş, birebir görüşmeler yapmışlardır.

Planın ikinci aşaması olan her bir temanın SWOT Analizi kısmında Burdur ilinde belirlenen alanlarda Güçlü Yanlar, Zayıf Yanlar, Fırsatlar ve Tehditler ortak paydaş toplantılarında müzakere edilerek belirlenmiş ve bu alanlardaki durumlar, sorunlar ve çözüm önerileri, İl Gelişim Planına eklenmek üzere her bir moderatör tarafından yeniden raporlanmıştır. SWOT analizi sonrasında her bir tema moderatörü elde edilen veriler ekseninde, Burdur İlinde belirlenen 14 alanın güçlü ve zayıf yanlarını sorunlarla birlikte ele alarak tanımlamış ve fırsatlar çerçevesinde neler yapılabileceğine yönelik çözüm ve proje önerileri ortaya koymuşlardır.

Burdur İl Gelişim Planı Hazırlık Süreci ve Genel Çerçevesi İş Akış Şeması

14 temanın her birinde gerçekleştirilen çalışmalara ek olarak 10 ilçede Burdur İl Gelişim Planı kapsamında "İlçe Gelişim Stratejileri Forumları" düzenlenmiştir. İlçe kaymakamlıklarının destekleri ve katılımlarıyla gerçekleşen toplantılarda ilin önde gelen kamu kurum temsilcileri, özel sektör temsilcileri ve önemli aktörleri İlçelerinin temel olarak güçlü yanlarını

değerlendirmiş, sorunları ortaya koymuş ve çözüm önerilerini önceliklendirmiştir. Her bir forumda; "Söz konusu ilçenin gelişimi adına en güçlü olduğu sektör/alanların neler olduğunu düşünüyorsunuz?, İlçenin ekonomik gelişimini yavaşlatabilecek engellerin neler olduğunu düşünüyorsunuz? Önümüzdeki beş yıllık süre içerisinde ilçenin gelişimi için hangi kamu yatırımlarına ihtiyaç olduğunu düşünüyorsunuz? Önümüzdeki beş yıllık süre içerisinde ilçenin gelişimi için hangi özel sektör yatırımlarına ihtiyaç olduğunu düşünüyorsunuz? 10 yıl sonra ilçenin Türkiye'de nasıl anılmasını hayal edersiniz?" soruları sorulmuş ve bulgular analiz edilmiştir. Her bir İlçe Gelişim Stratejileri Forumu toplantısına yaklaşık 20'ye yakın kurum temsilcisi, Kaymakamlar, Belediye Başkanları, sektör temsilcileri katılmıştır. Böylece yaklaşık olarak 250 kişinin ortak akıl ve değerlendirmesiyle "İlçe Gelişim Stratejileri" raporları hazırlanmış ve İl Gelişim Planına dahil edilmiştir.

Burdur İl Gelişim Planı hedeflerine uygun olarak gerçekleştirilen toplantılar, yapılan veri analizleri ve raporlamalar sonucunda 11 tema kapsamında, 55 gelişim yönelimi ve 157 doğrudan proje önerisi sunulmuştur.

2018 yılı Kasım ayı itibariyle, tüm temalarda Çözüm Önerileri ve Somut Proje Önerilerine ve Gelişim Stratejilerine ilişkin değerlendirmeler tamamlanmış olup, " Burdur İl Gelişim Planı" metni 14 farklı tema raporları ve 10 İlçe Strateji belgelerinin ortak bir biçimde bir araya getirilmesi ve üst metnin oluşturulmasıyla tamamlanmıştır. "Burdur İl Gelişim Planı" ilin özgün değerlerinin hangi stratejiler ekseninde geliştirilmesi gerektiğini sunması ve İlçe Gelişim Forumları ve İlçe Gelişim Stratejilerinin dahil edilmesi noktalarında, özgün bir İl Gelişim Planı özelliğini taşımaktadır. Ayrıca planın sonunda oldukça somut gelişim stratejileri ve proje önerileri sunması açısından da oldukça değerli ve yol gösterici bir strateji belgesi niteliğindedir. Planın Burdur İlinin gelişimine ve tanıtımına hem akademik hem de sektörel anlamda katkı sağlaması planlanmaktadır. Ayrıca, Burdur İl Gelişim Planı'nın, Burdur ili genelinde gelecek yıllara ışık tutacak akademik bir metin ve bir politika belgesi olarak Burdur İlinde kamu kurum ve kuruluşlarının yöneticilerine katkı sağlaması planın temel hedeflerindendir. Bu hedef çerçevesinde, özgün ve güçlü yanlarını bilerek gelişen bir Burdur temennisiyle, Burdur İl Gelişim Planı'nın Burdur için yapılacak gelecek çalışmalara da öncü olması beklenmektedir.

Son olarak; bu eserin ortaya çıkmasında görev alan ve çalışmanın sonundaki "Katılımcı Listesi"nde isimleri sunulmuş olan tüm akademisyenlere, tüm ilgili sektör ve kurum temsilcilerine, sürecin başından sonuna kadar tüm desteklerini sunan Burdur Valiliği'ne (Burdur Eski Valisi Şerif Yılmaz'a ve mevcut Burdur Valisi Hasan Şıldak'a), maddi desteklerinden dolayı Batı Akdeniz Kalkınma Ajansı'na, ayrıca çalışmanın kitap haline dönüştürülmesindeki desteklerinden dolayı Detay Yayıncılık'a teşekkür eder, çalışmanın siz değerli okuyuculara, Burdur ilimize, bölgemize ve ülkemize hayırlı olmasını temenni ederiz.

Prof.Dr. Adem KORKMAZ

Doç.Dr. Onur SUNGUR

Doç.Dr. Ali Murat ALPARSLAN

NÜFUS VE DEMOGRAFİK YAPI

NÜFUS VE DEMOGRAFİK YAPI

Dr.Öğr.Üyesi Fatma Gaye GÖKALP YILMAZ

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü

Arş.Gör. Mehmet ÖÇAL

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü

1. GİRİŞ

Göçlerin nedenlerini inceleyen kuramsal yaklaşımlar çerçevesinde göçün tanımında uzaklık, zaman ve kalıcılık olmak üzere üç kriter kullanıldığını belirten Kaygalak, göç literatüründe uzaklık kriterine göre göç türlerini *iç* ve *dış göç* (*uluslararası göç*), göç etme biçimi temel alınarak *bireysel, kitlesel ve zincirleme* şeklinde ifade etmiştir. *G*öçün akım yönüne ilişkin sınıflandırmanın da *kırdan-kente, kentten-kente, kırdan-kıra ve kentten-kıra* şeklinde yer aldığını ortaya koymaktadır (Kaygalak, 2009: 13). Literatürde yer alan tanımlamalar çerçevesince, iç göç; ülke içindeki bir yerleşim biriminden yerleşmek üzere, yine ülke içindeki bir başka yerleşim yerine doğru gerçekleşen nüfus hareketiyken, ülke sınırları dışına yapılan nüfus hareketi dış göç olarak tanımlanmaktadır (Kaygalak, 2009: 12).

Göç literatüründe yer alan kuramlar dikkate alındığında, klasik kuramlar arasında kabul edilebilecek olan Ravenstein'ın göç kuramında, insanlar sınırlı sayıda fırsatların bulunduğu yerlerden, daha çok fırsatlar yakalayabilecekleri yerlere doğru yer değiştirdikleri ifade edilmiştir. Ayrıca göç kararlarında ekonomik güdülerin etkisi, uzaklığın göçe olumsuz etkisi ve aşamalı göç gibi kavramları ilk kez literatüre kazandırılmıştır (Kaygalak,2009: 14).

Klasik kuramlarda ayrıca, insanların daha yoğun nüfuslu yerlerden daha düşük nüfus yoğunluğuna ya da daha yüksek gelir olanaklarına sahip çalışma alanlarına doğru hareketi göçün temel nedenleri olarak kabul eden Lee'nin, "*İtme- Çekme*" kuramları da temel yaklaşımları oluşturmaktadır. Lee ilk olarak göçlerin karakteristik temel ortak özelliklerini ortaya koymaya çalışmış ve bunun için de göçe ait itici ve çekici faktörleri saptamış, analizine temel oluşturacak dört temel faktör belirlemiştir. Bunlar; yaşanan yerle ilgili faktörler, gidilmesi düşünülen yerle ilgili faktörler, işe karışan engeller, bireysel faktörler olarak tanımlanmaktadır. Lee'nin kendi kuramına ait olarak belirlediği bu faktörler, itme çekme kuramının temel işleyişini ve bileşenlerini oluşturmaktadır (Çağlayan, 2007:99)

Bu yaklaşımlara göre, göçün nedenleri, yaşanılan yerin itici ve avantajlı olmayan koşullarının terk edilerek ve çekici ekonomik olanaklara sahip yerlerdeki avantajlardan yararlanabilmektir (Castles ve J. Miller, 2009: 22). İtici faktörler arasında; demografik artışlar, düşük yaşam standartları, ekonomik fırsatların yetersizliği ve politik baskılar sayılabilirken, çekici faktörler ise işgücü talebi, ekonomik olanakların ve politik ve bireysel özgürlüklerin fazlalığı ön plana çıkmaktadır (Castles ve J. Miller, 2009: 22). Özellikle ekonomik nedenli dış göçler üzerine olan çalışmalar genellikle, tarihsellik dışı ve bireysel olarak nitelendirilebilir. Bunun nedeni ise, bireylerin fayda-zarar hesabı yaparak, kendi rasyonel değerlendirmeleri sonucunda, göç etmeye ya da kalmaya karar verme süreçleridir.

Tablo 1. Göçlerin Nedenleri

İtici Faktörler	Çekici Faktörler
Nüfus baskısı	Köy-kent gelir farklılığı
Yetersiz ve kötü dağılmış toprak	Daha iyi yaşam-refah
Gizli işsizlik	Daha iyi sağlık imkânları
Eksik istihdam	Daha iyi eğitim
Düşük verimlilik	Şehrin cazibesi
Tarımda makineleşme	İş bulma ümidi
Mevsim dışı işlerin azlığı	Ulaşım imkânları
Doğal afetler	
İklim şartları	
Eğitim hareketliliği	
Kan davaları	
Terör	

Kaynak: Şen, 2014: 238'den yararlanılarak hazırlanmıştır.

Burdur ili özelinde göç kuramları incelendiğinde, Burdur ilinde yaşanan köyden kente göçün nedenlerini; öncelikle Lee'nin köyün itici özelliklerinden eksik istihdam, mevsim dışı işlerin azlığı, gizli işsizlik ve kentin çekici faktörleri açısından da daha iyi yaşam ve refah koşulları, daha iyi eğitim, sağlık imkânları ve iş bulma ümidi gibi faktörler açıklanaktadır. Bu bağlamda, Burdur ili köylerinde tarım ve hayvancılık dışında iş olanaklarının kısıtlı olması ve tarıma dayalı işlerin de birçoğunun mevsimlik olarak gerçekleştiriliyor olması köyden kente yaşanan göçün önemli faktörlerinden biridir. Ayrıca, köylerde özellikle ilk ve orta öğretimin birçok köy için taşımalı eğitimle sağlanıyor olması ve lise ve üzerinde okul çağı nüfusunun kent merkezine gitmek durumunda kalması da kentin çekici faktörlerinden biri olarak kabul edilebilir.

Burdur köylerinde sağlık hizmetlerinin sağlanmasında da ülke genelinde sağlık sisteminde gerçekleşen değişiklik uyarınca, Sağlık Ocaklarının kapatılıp yerine Mobil Aile hekimliği sistemine geçilmesiyle, köylerin haftanın belirli günleri aile hekimlerince ziyareti gerçekleşmektedir. Sağlık evi bulunan köylerde ise, görevli ebeler hastaların gebelik takibi pansuman ve enjeksiyonlarını yapabilmektedir. Bu durum neticesinde, özellikle sağlık açısından il merkezlerinin daha cazip hale geldiği bakıma ve sürekli sağlık hizmetine ihtiyaç duyan nüfusun Burdur'da da il merkezine göç ettiği düşünülmektedir.

Ayrıca, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi'nin açılması ve yıllar boyunca gösterdiği genişleme, ve öğrenci ve personel sayısındaki artış Burdur ili özelinde, İl merkezinde özellikle Üniversite öğrencilerine yönelik sektörlerde iş bulma olanaklarını arttırmış ve İl merkezi için çekici bir faktör haline getirmiştir. İş olanaklarının yanı sıra, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi'nin sosyal ve kültürel anlamda kente getirdiği hareketlilik de Burdur İl merkezini daha canlı ve hareketli hale getirmeye başlamıştır.

Burdur ili özelinde terör ve asayiş olaylarına ilişkin sorunların yaşanmaması Lee'nin köyden kente göç açısından geçerli olan itici faktörlerden kan davaları ve terör etkenlerini Burdur ilinde özelinde geçersiz kılmaktadır. Burdur ili köylerinde kan davaları ya da terör eylemleri görülmediğinden il genelinde güvenlik ekseninde bir göç söz konusu değildir.

Doğal afetler ve ilkim şartları açısından da köyler ve il merkezi arasında ciddi bir farklılaşma Burdur merkezi açısından geçerli bir göç nedeni olarak değerlendirilmemektedir. Burdur İlindeki tüm köylere iklim koşullarına bağlı olmaksızın ulaşım sağlanabilmekte, kış koşullarında karayollarının çalışmaları kapanan ve ulaşılamayan köylerin oluşmasını engellemektedir.

1.1 Amaç ve Kapsam

Bu çalışmada, Burdur İli ve ilçelerinde nüfus ve göçe ilişkin verilerin incelenerek, demografik verilerin analitik biçimde yorumlanarak sunulması amaçlanmıştır. Bu çerçevede, Merkez ilçe dahil olmak üzere 11 ilçe merkezine ilişkin veriler incelenmiştir. Ayrıca, çalışmada "Nüfus" konusunda en önemli ölçütlerden biri olan "Göç" konusu da araştırmaya dahil edilmiştir. Ek olarak; köy ve şehir nüfusu, nüfus artış hızı ve değişimleri, yaşlara göre nüfusun köy kent dağılımları, geçici koruma altındaki yabancı sayıları, yabancıların geldikleri ülkelere göre dağılımları gibi veriler incelenmiştir. Nüfus ve göç konusunda beş yıllık mevcut durum analizi yapılması hedeflenmiştir. Ancak, bu noktada kimi verilerin temininde yaşanan sıkıntılar nedeniyle, her bir konu başlığında beş yıllık karşılaştırmalı bir analiz yapılması mümkün olmamıştır. Çalışma kapsamında ayrıca, Nüfus ve Göçe ilişkin Burdur İl Bazında zayıf ve güçlü yönler incelenmiş olup, kısa, orta ve uzun vadede hedeflerin belirlenmesi konusunda saptamalar yer almaktadır.

1.2 Materyal ve Yöntem

Araştırma kapsamında yer alan Alan envanterinin sunumu kısmında, yararlanılan veriler, Burdur İl Nüfus ve Vatandaşlık Müdürlüğü, Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi veri tabanlarından, Burdur İl Göç İdaresi Müdürlüğü'nden temin edilmiştir. Verilerin bir kısmı Burdur İl Gelişim Planı çerçevesinde talep üzerine Burdur İl Nüfus ve Vatandaşlık Müdürlüğü tarafından hazırlanarak ilgili çalışma grubuna sunulmuştur. Net Nüfus Artış hızı, Nüfus Yoğunluğu, Net Göç Verileri, Doğurganlık Hızı gibi logaritmik sayısal hesaplamalar gerektiren veriler ise TÜİK Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi ve Genel Nüfus Sayımı Sonuçları veri tabanından elde edilmiştir. Bu nedenle, belirtilen TÜİK verilerinde 2017 verileri raporun hazırlanma tarihi itibariyle henüz yer almadığından dolayı sunulamamaktadır.

2. MEVCUT DURUM

Burdur İl Nüfus ve Vatandaşlık Müdürlüğü tarafından sağlanan verilere dayanılarak hazırlanan Tablo 2'de Burdur İl'inde 1990 yılından itibaren yaşanan nüfus değişimleri ilçeler bazında detaylı olarak sunulmaktadır.

Bu verilere göre, Burdur İl ve İlçe Nüfusu Toplamı 2017 Yılı İtibariyle 264.779 kişiye ulaşmış ve 2016 yılına göre 4009 kişilik artış göstermiştir. Dolayısıyla, 2010-2011 ve 2013-2014 yılları arasındaki düşüşün dışında Burdur İlinde düzenli bir nüfus artışından bahsetmek mümkündür.

Tablo 2. Burdur İli ve İlçeleri Yıllara Göre Nüfus Verileri

	1990	2000	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Ağlasun	11.505	11.393	9.012	8.524	8.843	8.889	8.679	8.382	8.238	8.255
Altınyayla	12.251	6.793	5.809	5.844	5.745	5.853	5.601	5.374	5.337	5.403
Bucak	54.427	57.950	61.173	61.429	63.437	64.188	64.763	64.783	64.910	65.282
Çavdır	16.205	15.584	13.098	12.407	12.270	13.052	12.891	12.689	12.181	12.729
Çeltikçi	10.266	6.758	6.001	5.657	5.666	5.574	5.375	5.278	5.259	5.195
Gölhisar	14.753	21.287	21.143	21.077	22.057	21.981	21.671	22.093	22.485	22.409
Karamanlı	8.832	8.152	7.872	7.978	7.987	8.084	8.079	7.952	8.029	7.924
Kemer	5.059	4.714	4.017	3.894	3.840	3.786	3.594	3.512	3.383	3.300
Merkez	83.267	90.060	103.135	94.842	96.816	98.743	99.333	101.912	104.875	108.297
Tefenni	13.667	11.939	10.139	9.978	9.988	10.144	10.290	10.167	10.242	10.479
Yeşilova	24.657	22.173	17.469	15.577	15.297	16.973	16.622	16.197	15.831	15.506
Toplam	**254.889**	**256.803**	**258.868**	**247.207**	**251.946**	**257.267**	**256.898**	**258.339**	**260.770**	**264.779**

Kaynak: Burdur İl Nüfus ve Vatandaşlık Müdürlüğü

İlçeler bazındaki nüfus verileri değerlendirilecek olunduğunda, Ağlasun, Altınyayla, Çeltikçi, Çavdır, Karamanlı, Kemer ve Yeşilova'da 2013- 2017 yılları arasında nüfusta düşüş görülmektedir. 2013- 2017 yılları arasında, Merkez İlçe başta olmak üzere Bucak, Gölhisar ve Tefenni İlçelerinde nüfus artışı yaşanmıştır. Özellikle Burdur Merkez İlçede 2010-2011 yılları arasında yaşanan marjinal nüfus azalması dışında, 1990 yılından itibaren sürekli bir nüfus artışı dikkat çekicidir.

Tablo 3. Burdur İli İlçelerinin Yıllara Göre Köy Nüfusları

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Ağlasun	4.862	4.778	4.645	4.535	4.454	4.261
Altınyayla	2.499	2.582	2.482	2.394	2.376	2.369
Bucak	22.534	22.080	21.481	20.957	20.821	20.375
Çavdır	9.409	8.158	8.076	7.905	7.847	7.804
Çeltikçi	3.480	3.405	3.257	3.222	3.186	3.139
Gölhisar	7.534	5.466	5.226	5.154	5.068	5.028
Karamanlı	2.535	2.506	2.429	2.379	2.281	2.157
Kemer	1.943	1.919	1.885	1.834	1.742	1.710
Merkez	24.439	24.083	23.873	23.581	23.316	22.985
Tefenni	5.187	5.095	4.903	4.538	4.569	3.889
Yeşilova	12.229	11.247	10.905	10.603	10.334	10.011
Toplam	**96.651**	**91.319**	**89.162**	**87.102**	**85.994**	**83.728**

Kaynak: Burdur İl Nüfus ve Vatandaşlık Müdürlüğü

Tablo 4. Burdur İli İlçelerinin Yıllara Göre Kent Nüfusları

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Ağlasun	3.981	4.113	4.034	3.847	3.784	3.974
Altınyayla	2.499	3.271	3.119	2.980	2.961	3.034
Bucak	22.534	42.108	43.282	43.826	44.089	44.907
Çavdır	9.409	4.894	4.815	4.784	4.965	4.925
Çeltikçi	3.480	2.169	2.118	3.222	2.073	2.056
Gölhisar	7.534	16.515	16.445	5.154	17.417	17.361
Karamanlı	2.535	5.578	5.650	2.379	5.768	5.767
Kemer	1.943	1.867	1.709	1.834	1.641	1.590
Merkez	72.377	74.680	75.460	78.331	81.559	85.312
Tefenni	5.187	5.049	5.387	5.629	5.673	6.589
Yeşilova	4.840	5.726	5.717	5.594	5.497	5.495
Toplam	136.319	165.970	167.736	157.580	175.427	181.010

Kaynak: Burdur İl Nüfus ve Vatandaşlık Müdürlüğü

Tablo 3 ve 4'te yer alan veriler 2013-2017 yılları arası Burdur İli Köy ve Şehir Nüfusu dağılımını ortaya koymaktadır. Bu verilere göre, köy nüfusunda her yıl düzenli bir azalma söz konusuyken, şehir nüfusu ise son 5 yılda sürekli bir artış göstermiş ve 165.970'ten 181.030 kişiye ulaşmıştır. Bu sayılar temel geçim kaynağı olarak hayvancılık ve tarımın ön planda olduğu bir il bazında düşünüldüğünde son derece dikkat çekicidir. Ayrıca, 2014 yılında çıkarılan 6360 sayılı yasa kapsamında 16.500 köyün tüzel kişiliği son bulmuş köyler mahalleye dönüştürülmüş ve bu yasayla birlikte kentli nüfus ve kentleşme oranları artmıştır.

Tablo 5. 2017 Yılı Köy ve Kent Nüfusunun Cinsiyete Göre Dağılımı

Yaş	KÖY		KENT	
	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın
0-4	1.782	1.659	5.758	5.600
5-9	2.077	1.905	5.823	5.352
10-14	2.374	2.335	5.955	5.538
15-19	2.894	2.482	7.526	7.903
20-24	2.367	2.036	11.008	8.456
25-29	1.902	1.518	6.991	5.970
30-34	2.036	1.727	6.611	6.206
35-39	2.472	2.297	6.801	6.598
40-44	2.687	2.648	6.515	6.243
45-49	2.958	2.896	5.823	5.647

Yaş	KÖY		KENT	
	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın
50-54	3.118	3.223	5.646	5.492
55-59	3.183	3.375	5.108	5.194
60-64	2.959	3.562	4.351	4.593
65-69	2.529	3.061	3.118	3.223
70-74	1.953	2.761	2.018	2.465
75-79	1.607	2.226	1.400	1.862
80-84	1.238	1.676	955	1.407
85-89	650	1.018	476	880
90+	213	345	144	374
Toplam	**40.999**	**42.750**	**92.027**	**89.003**

Kaynak: Burdur İl Nüfus ve Vatandaşlık Müdürlüğü

Ayrıca, Burdur İl genelinde köyde yaşayan nüfusun cinsiyete dayalı yaş dağılımına bakıldığında köyde yaşayan nüfusun büyük kısmını 50-65 yaş arasındakiler oluşturmaktadır. Şehir nüfusunu oluşturan kişilerin yaşa ve cinsiyete dayalı dağılımına bakıldığında ise, özellikle 20-24 yaş arası grubun şehir nüfusunda en yüksek dağılımı gösterdiği görülmektedir. Ardından

şehirde nüfusun en yüksek olduğu yaş aralığı ise 15-19 yaş aralığıdır. Buradan yapılabilecek çıkarım ise, özellikle lise ve üniversite eğitimi ve bu süreci takip eden çalışma hayatının başlangıç dönemleri olan 20-24 yaş aralığında köyden şehre doğru bir nüfus hareketliliği gözlenmektedir. Bu durum, ülke geneliyle benzer bir desen oluşturmakta ve özellikle kentlerde artan iş olanaklarının sağladığı cazibe sonrası köyden kente göçün hızlandığı belirlenmektedir. Burdur İli özelinde ise Mehmet Akif Ersoy Üniversitesinin 2006 yılında kurulmasıyla beraber, Burdur İl Merkezi artmaya başlayan nüfusu ve buna bağlı öğrencilere yönelik iş olanaklarıyla köyden kente göçün merkezi olarak değerlendirilebilir. Ancak, köyden ayrılan kişilerin Burdur il merkezine mi, yoksa daha büyük illere mi göç ettiğine dair veriler mevcut olmadığından bu tartışma daha çok kavramsal düzeyde kalmaktadır.

Tablo 6. Burdur ve Türkiye Geneli Yıllara Göre Net Nüfus Artış Hızı (Binde)

	Burdur	Türkiye
2012-2013	11,4	13,7
2013-2014	-1,4	13,3
2014-2015	5,6	13,4
2015-2016	11,8	13,5
2016-2017	12,8	12,4

Kaynak: Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi

Burdur İlinde son 5 yıla ilişkin nüfus artış hızı TÜİK verilerine göre, 2013-2014 yıllarında bir düşüş göstermiş olsa da, özellikle 2014 yılından başlayarak (‰) 5,6'dan 2017 yılında (‰) 12,4'lük bir rakama ulaşmıştır. Bu rakamların, Türkiye yıllara göre net nüfus artış hızı dikkate alındığında 2015-2016 ve 2016-2017 yıllarında Türkiye rakamlarına yaklaşmakta olması önemlidir. Bu veriler ışığında Burdur'un "Göç Veren Bir İl" olmaktan "Göç Almaya Başlayan Bir İl" olmaya doğru ilerlediği ortaya konulabilir. TÜİK verilerine göre Türkiye genelinde net nüfus artış hızı özellikle 2012-2013 yıllarında (‰) 13,7 ile en üst düzeye ulaşmış olsa da 2016-21017 yıllarında net nüfus artış hızının (‰) 12,4 seviyesine gerilemesi olumlu olarak kabul edilebilir. Bu rakamlar Burdur ve Türkiye net nüfus artış hızının birbirine en çok yaklaştığı değerler olarak (‰)12,4 (Türkiye) ve (‰) 12,8 (Burdur) olarak önem taşımaktadır.

Ayrıca, TÜİK nüfus projeksiyonuna göre, 2017 yılında 264.779 kişi olarak gerçekleşen nüfusun 2023 yılında (‰) 0.4 artış göstererek 265.494 kişi olması beklenmektedir. Yani az da olsa Burdur İlinin göç alan bir il olma durumunun devamı TÜİK projeksiyonlarında yer almaktadır.

Tablo 7. Burdur ve Türkiye Geneli Nüfus Yoğunluğu

	Burdur	Türkiye
2012-2013	35,9	100
2013-2014	35,8	101
2014-2015	36	102
2015-2016	36,3	104
2016-2017	36,9	105

Kaynak: Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (TÜİK)

Bir ülkede ya da şehirde, yüzölçümüyle bireylerin, ailelerin ya da yerleşme yerlerinin sayısı arasındaki oran olarak tanımlanabilecek olan Nüfus Yoğunluğu verileri TÜİK tarafından

sağlanmaktadır.[1] Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi verilerine göre, Burdur İl Nüfusunda yaşanan değişimler il genelinde Nüfus yoğunluğunda kayda değer bir yoğunluk yaratmamaktadır. Ülke bazında incelenecek olduğunda 2013- 2017 yılları arasında Nüfus yoğunluğu düzenli bir biçimde artış göstermektedir ve Türkiye sınırları içerisinde yaşayan nüfusun yoğunluğu 2017 yılı verilerine göre 105 kişi olarak hesaplanmaktadır.

Tablo 8. Burdur İli Yıllara Göre Net Göç Verileri[2]

	Toplam Nüfus	Aldığı Göç	Verdiği Göç	Net Göç	Net Göç Hızı
2012-2013	257.267	11.156	10.001	1155	4,5
2013-2014	256.898	10.235	12.271	-2036	-7,9
2014-2015	258.339	12.537	12.247	290	1,1
2015-2016	261.401	12.337	11.059	1278	4,9

Kaynak: Genel Nüfus Sayımı Sonuçları (TÜİK)

TÜİK verilerine göre, Burdur İli 2015-2016 yılında net olarak (‰) 4,9 bir Net Göç Hızına ulaşmıştır. 2014-2015 yılları arasında (‰)1,1 olan Net Göç Hızının bir yıl içerisinde (‰)1,1'den (‰) 4,9'a ulaşması önemli görülmektedir. Bu durum Burdur'un "göç alan bir il" olarak değerlendirilebileceğini ortaya koymaktadır. 2017 yılı Net Göç Hızı verileri rapor tarihinde TÜİK tarafından henüz ilan edilmemiş olduğundan, 2017 yılına ilişkin bir Net Göç hızı değerlendirmesi yapılamamaktadır.

Tablo 9. Burdur, TR61 Bölgesi ve Türkiye Doğurganlık Hızı (Çocuk Sayısı)

	Burdur	TR61 Bölgesi	Türkiye
2013	1,68	1,85	2,10
2014	1,78	1,91	2,18
2015	1,79	1,92	2,15
2016	1,73	1,88	2,10

Kaynak: Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü (TÜİK)

TÜİK'ten elde edilen verilere göre, Burdur İl'inde toplam doğurganlık hızı 2015 yılında son beş yılın en yüksek değeri olan 1.79 çocuk sayısına ulaşmıştır. Bu değer Burdur ilinin yer aldığı ve Tablo 9'da sunulan TR 61 Batı Akdeniz Bölgesi toplam doğurganlık hızına ilişkin verilerle de örtüşmektedir. Dolayısıyla, 2015 yılında en yüksek değerlere ulaşan toplam doğurganlık hızının 2016 yılı sonrası düşüş göstermekte olduğu dikkat çekmektedir. Ayrıca, Türkiye geneli toplam doğurganlık hızı verileri dikkate alındığında da, benzer şekilde 2016 yılı için 2,19 olan çocuk sayısı, Burdur İli için 2016 yılında 1,73 çocuk olarak Türkiye ortalamasının önemli derecede altında seyretmektedir. 2013 yılından itibaren Burdur İli sürekli Türkiye ortalamasının altında toplam doğurganlık hızına sahiptir. Bu veri de toplam nüfus artış hızının en önemli belirleyicilerinden biridir.

[1] Burdur ili yüzölçümü 7.175 km^2'dir ve nüfus yoğunluğu hesaplanırken ilin yüzölçümü hesaplamaya dahil edilmektedir.

[2] Net göç hızı $M_{(.i-i.)}=[(M._i-M_{i.})/(P_{i,t+n}-0,5*(M._i-M_{i.}))]^{*k}$ şeklinde hesaplanmaktadır. Burada $M_{(.i-i.)}$ net göç hızını, $M_{i.}$ ilin aldığı göçü, $M._i$ ilin verdiği göçü, $M._i-M_{i.}$ net göçü, $P_{i,t+n}$ i alanının t+n zamanındaki daimi ikametgah nüfusunu, i göçün incelendiği alanı ve k sabit sayıyı göstermektedir.

Tablo 10. Burdur, TR61 Bölgesi ve Türkiye Kaba Doğum ve Ölüm Hızı

	Burdur		TR61 Bölgesi		Türkiye	
	K.D.H.	K.Ö.H.	K.D.H.	K.Ö.H.	K.D.H.	K.Ö.H.
2013	11,6	7,7	17,0	4,9	14,8	4,8
2014	12,1	7,8	17,5	5,1	15,1	4,8
2015	11,9	7,6	17,0	5,2	15,0	4,9
2016	11,3	8,0	16,5	5,3	14,5	5,1

KDH: Kaba Doğum Hızı, KÖH: Kaba Ölüm Hızı

Kaynak: Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü (TÜİK)

Tablo 10'da Burdur İli doğurganlık ve ölüme İlişkin Veriler TR 61 Batı Akdeniz Bölgesi'nde yer alan Isparta, Antalya ve Burdur illeri için ve Türkiye geneli ile karşılaştırmalı bir değerlendirme olanağı sunmaktadır. Son beş yıllık verilere göre, Burdur ilinin Kaba Doğum Hızının TR 61 Bölgesi ve Türkiye ortalamasının her zaman altında olduğu görülmektedir. Dolayısıyla, Burdur ilinin Kaba Doğum Hızı, tüm Türkiye ve aynı bölgede olan Isparta ve Antalya ortalamasına göre düşüktür. Ancak, Burdur İli Kaba Ölüm Hızı da hem tüm Türkiye, hem de TR 61 Bölgesi verilerinin üzerindedir. Başka bir deyişle, Kaba Doğum Hızı düşük ancak Kaba Ölüm Hızı yüksek bir il özelliği sergileyen Burdur'da Kaba Ölüm Hızının Türkiye ortalamasından bu denli yüksek olmasına ilişkin veri ve neden tespit çalışmaların yapılması gerekli görülmektedir.

3. KAYNAKÇA

Castles, Stephen, Mark, J. Miller (2009). The Age of Migration; International Population Movements in the Modern World, The Guilford Press, New York

Çağlayan Savaş (2007), Bulgaristan'dan Türkiye'ye Göçler, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı, Yayımlanmamış Doktora Tezi.

Gökalp Yılmaz, Gaye (2015). Almanya'daki Türkiyelilerin Gündelik Hayat Pratikleri ve Taktikler: Almanya Aachen Örneği, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı, Yayımlanmış Doktora Tezi.

Kaygalak, Sevilay.(2009).Kentin Mültecileri, Neoliberalizm Koşullarında Zorunlu Göç ve Kentleşme, Dipnot Yayınları, Ankara

Şen, Mustafa.(2014). "Türkiye'de İç Göçlerin Neden ve Sonuç Kapsamında İncelenmesi", Çalışma ve Toplum Dergisi, 2014/1, 231-256.

ÇEVRE VE MEKANSAL GELİŞİM

ÇEVRE VE MEKÂNSAL GELİŞİM

Prof.Dr. Latif Gürkan KAYA

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Mühendislik-Mimarlık Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü

Dr.Öğr.Üyesi Hüseyin Samet AŞIKKUTLU

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Mühendislik-Mimarlık Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü

1. GİRİŞ

Çevre, hızla değişim gösteren ve önemi her geçen gün biraz daha artan bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Nüfusun hızla çoğalması sebebiyle çevre üzerine olan baskı artmakta ve önlem alınmaması durumunda ise bazı çevresel kaynakların yok olmasıyla karşı karşıya kalınmaktadır. Dolayısıyla sürdürülebilir çevre kavramının sağlanması açısından, çevresel kaynakların ve çevrenin planlanması konuları önem içermektedir. Her geçen gün yerel yönetimlerin biraz daha güçlendirilmesine yönelik çalışmaların yürütüldüğü Türkiye'de il düzeyinde planlamaların yapılmasının gerekliliği de kaçınılmaz bir unsur olarak ortaya çıkmıştır. Bu amaç doğrultusunda il gelişim planlarının hazırlanmasına yönelik politikalar benimsenmiş ve Bakanlar Kurulunun Kararıyla, ilk olarak 2001 yılında Bolu ve Düzce illerinde başlatılmıştır (Tüfekçioğlu ve ark., 2005).

Tatar (2003a) hazırlamış olduğu Düzce İl Gelişme Planı, Çevre ve Mekansal Gelişme Sektörü Raporunda çevreyi dikkate alan mekansal gelişmelerin ne şekilde gerçekleştirilebileceğinin ortaya konulmasının temel amaçlardan olduğunu belirtmiştir. Ayrıca bu raporda il düzeyindeki planlama çalışmalarıyla yerel potansiyeller, kaynaklar ve sorunlara yönelik envanterlerinin hazırlanması ve bunların değerlendirilmesi ile her alandaki gelişmelerin hızlandırılmasına katkı sağlayacak fikirler üretilmesinin hedeflendiğini belirtmiştir.

Burdur İl Gelişim Planı, Çevre ve Mekansal Gelişim Raporu kapsamında "Giriş", "Mevcut durum," "Temel sorunların tanımlanması," "Hedefler", "Proje/faaliyet önerileri; uygulayıcılar/aktörler", "Kaynakça", "Ekler" başlıkları incelenmiştir.

Raporun hazırlanması esnasında karşılaşılan en büyük sorun Burdur ili ile ilgili elde edilen bazı konulara ilişkin verilerde bilgi farklılığının olmasıdır. Tatar (2003b) yaptığı çalışmada; bilgilerdeki bu farklılık durumunda kurumlar arası eşgüdümün yetersiz olmasının etkili olduğunu belirtmiştir. Ayrıca standardize edilmiş şekilde geliştirilecek olan bir modern envanter sistemi ile bu sorunun ortadan kaldırılması gerektiğini ifade etmiştir.

DPT (2000) il gelişim planları ile ilgili politikayı; Uzun Vadeli Strateji ve Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (2001-2005), Yedinci Bölüm, II. Türkiye'de Bölgesel Gelişme, B) Amaçlar, İlkeler ve Politikalar, 497. Maddede "*Gelir dağılımı dengesizliklerinin en aza indirilmesi, bölgesel gelişmenin hızlandırılması ve rasyonel kaynak dağıtımı açısından önem taşıyan, bölge planlarıyla uyumlu, il düzeyinde İl Gelişme Planları çalışmaları başlatılacaktır. Bu çerçevede, İl Planlama ve Koordinasyon birimleri güçlendirilecek ve il gelişme planlarının hazırlanması ve uygulanmasında ilgili tüm kesimlerin katılımı sağlanacaktır*" şeklinde ifade etmektedir.

1.1. Amaç ve Kapsam

Tüfekçioğlu ve ark. (2005)'dan geliştirilerek belirlenen Burdur İl Gelişim Planı, Çevre Mekansal Gelişim Raporu'nun amaçları aşağıda özetlenmiştir:

- Burdur ilinin yapay/kültürel ve doğal çevre değerleri hakkında bilgi toplanması, verilerin hazırlanması, mevcut durumların saptanması, bu durumlara yönelik tehditlerin saptanması, bu tehditlerin önlenmesine yönelik çalışmaların geliştirilmesi, sürdürülebilirlik ilkeleri doğrultusunda kullanımların belirlenmesi,
- Burdur ilinin çevre sorunlarının belirlenmesi, bu çevre sorunlarının önlenmesine yönelik yaklaşımların belirlenmesi,
- Arazi kullanımında su ve toprak kaynaklarının korunması konusuna önem veren, yapı alanları ve yer seçimlerinde bilimsel unsurlara uyarak, mevcut arazinin kullanımında ve doğal kaynak değerlerinin kullanımında yanlışlıkların belirlenmesi, düzenlenmesi ve önlenmesini sağlayan bir planlama anlayışıyla uygulanabilir bir planın yapılması,
- Burdur ilinde çevrenin korunması ya da geliştirilmesi açısından kamu ve özel kuruluşların daha etkin bir şekilde çalışmalarını sağlayan yaklaşımların belirlenmesi,
- Burdur ilinin yapay/kültürel ve doğal çevre değerlerinin koruma-kullanma ilişkisinin sağlanmasına yönelik bir yaklaşımla planlamasının yapılması.

1.2. Materyal ve Yöntem

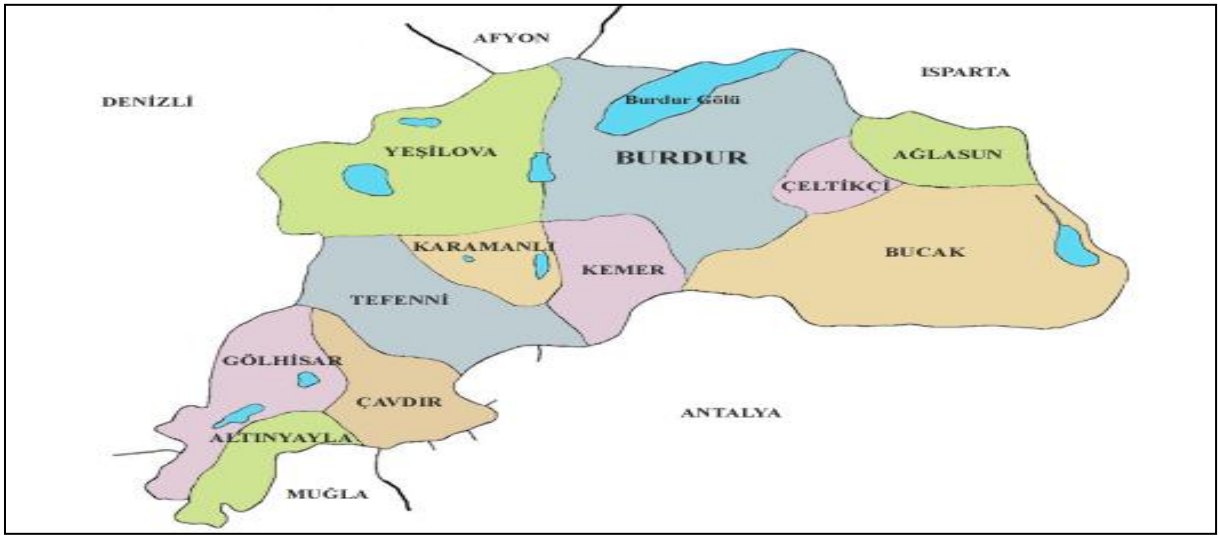
Çalışmada öncelikle diğer illere ait daha önce yapılmış olan il gelişim planları incelenmiştir. Ardından Burdur İl Gelişim Planı Raporu kapsamında ihtiyaç duyulan bazı verilere internet siteleri taranarak ulaşılmış ve Burdur Çevre Şehircilik İl Müdürlüğünden çeşitli kaynaklara ulaşılmıştır. Verilerin toplanması ve mevcut durum analizinin ardından, paydaşlarla bir toplantı düzenlenmiş, toplantı sonucuna ve toplanan verilere göre SWOT (GZFT) Analizi yapılmıştır.

2. MEVCUT DURUM

2.1. Coğrafi Konum

Burdur ili; Güney-Batı Anadolu'da, "Göller Bölgesi" olarak isimlendirilen Batı Akdeniz Bölgesinde bulunur. İlin, doğusu ve güneyinde Antalya, güneybatısında Muğla, batısında Denizli, kuzeyinde Afyon ve Isparta illeri bulunmaktadır. Ülke topraklarının 0,88'ini kaplayan Burdur ili, 36º 53' ve 37º 50' kuzey enlemleriyle, 29º 24' ve 30° 53' doğu boylamları arasında bulunmaktadır. Burdur ili Kütahya, Afyon ve Isparta illerini Antalya Limanına bağlayan yollar üzerinde bulunmaktadır. Bu özelliği sebebiyle, Batı ve Orta Anadolu'nun Güneybatı Anadolu ile bağlantısını sağlamaktadır (Anonim, 2017a). Ayrıca ilin yüzölçümü 7175 km^2 dir (Anonim, 2018a). İlin ortalama yüksekliği ise yaklaşık 1000 m dir (Anonim, 2018b). Şekil 1'de Burdur ilinin konumu sunulmuştur (Anonim, 2017a).

Şekil 1. Burdur İlinin Konumu

Kaynak: Anonim, 2017a.

İlde, merkez ilçe ile birlikte, Ağlasun, Altınyayla, Bucak, Çavdır, Çeltikçi, Gölhisar, Karamanlı, Kemer, Tefenni, Yeşilova olmak üzere toplam 11 ilçe bulunmaktadır. Merkez ilçenin ardından gelen en büyük ilçe merkezi Bucak'tır. Burdur ilinin ilçeleri ve merkeze olan uzaklıkları Tablo 1'de verilmiştir (Anonim, 2017a).

Tablo 1. Burdur İlçelerinin Merkeze Olan Uzaklıkları

İlçe Adı	Merkeze Uzaklığı (km)	İlçe Adı	Merkeze Uzaklığı (km)
Ağlasun	32	Gölhisar	107
Altınyayla	118	Karamanlı	60
Bucak	45	Kemer	57
Çavdır	90	Tefenni	70
Çeltikçi	32	Yeşilova	60

Kaynak: Anonim, 2017a.

2.2. İlin Doğal Çevre Varlıkları

2.2.1. İl Arazisinin Fiziki Özellikleri

2.2.1.1. Dağlar

Söğüt Dağları

Burdur gölünün kuzeybatısını sınırlamakla birlikte bir kısmı Burdur-Afyon-Isparta illeri sınırında, ancak çoğunlukla Burdur merkez ilçe, İlyas-Karakent-Cimbilli köyleri ile Yeşilova ilçesi Uylupınar ve Başmakçı köyleri ile çevrili alandır. En yüksek noktası 1919 m rakıma sahip olan Çataltepe'dir. Kısmi olarak orman ve fundalarla kaplıdır (Anonim, 2018c).

Akdağ

Burdur İlinin Ağlasun ilçesi merkezinin kuzeydoğusunda bulunmaktadır. Tamamen Burdur ili sınırları içerisindedir ve en yüksek noktası 2276 m dir (Anonim, 2018c).

Kestel ve Katrancık Dağları

Bu dağlar, merkez ilçe Aksu-Halebi-Kapaklı-Aziziye Bozlar köyleri ve Bağsaray kasabası ile Bucak ilçesi Kuşbaba-Kestel Ambahan-Yüreğil ve Ürkütlü köyleri arasında kalan alanda

bulunan yükseltilerdir. Çevreleri 1800 m ye kadar tamamen çam ve ardıç ormanları ile kaplı olmakla birlikte, en yüksek noktasını 2336 m rakıma sahip olan Kestel dağı oluşturmaktadır (Anonim, 2018c).

Rahat Dağları

Rahat dağları, merkez ilçe Kemer kasabası-Yakalar, Belenli köyleri ile Tefenni ilçesi Ovacık köyünün güneyini kapsayan ve ayrıca Antalya ilinin Korkuteli ilçesi ile sınır olan yayla niteliğinde yükseltilerdir (Anonim, 2018c).

Koçaş Dağları

Söğüt ve Gölhisar gölleri ile Muğla ili Fethiye ilçesi Seki kasabası arasında kalan Batı-Güney Anadolu'nun Toroslar'a bağlanan farklı rakımlara sahip ve değişik nitelikteki yükseltilerdir. Genellikle ormanlık alanlarla kaplıdır. Bu dağların en yüksek noktasını 2598 m rakımlı Kızılca Dağı oluşturmaktadır (Anonim, 2018c).

Eşeler Dağları

Yeşilova-Karamanlı-Tefenni ilçeleri ile Beyköy köyünün kuzeybatısında bulunmakla birlikte geniş ve yüksek bir yayla düzlüğü durumundadır ve tamamen ormanla kaplı niteliktedir. En yüksek noktası 2254 m olmakla birlikte, yer yer geniş meralara rastlanmaktadır (Anonim, 2018c).

2.2.1.2. Ovalar ve Vadiler

Burdur ili, dağların arasında yer alan, eski kapalı havzaların dolmasıyla oluşmuş, dar ve derin boğazlarla birbirinden ayrılmış nitelikte ovalara sahiptir (Anonim, 2017a). Burdur ilinde bulunan ovaların isimleri aşağıda verilmiştir (Anonim, 2018c).

Merkez İlçe: Burdur - Yazı - Engeş - Elmacık -Kılavuzlar -Çine -Kuzköy Ovaları

Ağlasun: Ağlasun- Başköy- Öteyüz Ovaları

Bucak: Bucak -Kestel -Ambahan - Ürkütlü-Yuva - Karapınar Ovaları

Gölhisar: Gölhisar- Yamadı - Haravza -Söğüt Ovaları

Tefenni: Kağılcık- Karamanlı -Tefenni -Hasanpaşa -Başpınar- Beyköy Ovaları

Çeltikçi: Çeltikçi Ovası

Yeşilova: Akçaköy - Erle Ovaları

2.2.1.3. Yaylalar

Burdur ilinde yükseklikleri 1200 ile 2200 m arasında farklılık gösteren birçok yayla bulunmaktadır. Bölge insanının kökeninin göçebe (yörük) kültüründen geliyor olması, yayla geleneğinin devam etmesinin sebeplerindendir. Ağlasun Akdağ yaylası, Altınyayla Kırkpınar yaylası, Bucak Kestel ve Kumar yaylaları, Kemer Akpınar yaylası, Gölhisar Koca yayla ve Böğrüdelik yaylası, Yusufça yaylası, Yeşilova Eşeler yaylası ve Merkez Aziziye yaylası Burdur ilinin önemli yaylalarıdır (Anonim, 2018c).

2.2.2. İlin Su Kaynakları ve Potansiyeli

2.2.2.1. Akarsular

Kapalı bir havza niteliğinde olan Burdur ilinde Aksu çayı ile Dalaman çayı dışında denize ulaşan akarsu bulunmamaktadır. Çay ve dere niteliğindeki küçük akarsuların bazıları göllere dökülürken bazıları da düdenlerde kaybolmaktadır (Anonim, 2017a). Burdur ilinde bulunan akarsular aşağıda belirtilmiştir (Anonim, 2018c):

Alakır Çayı; Tefenni ve Yeşilova kazaları arasındaki Eşeler dağından çıkan bu çay Alakır ya da Bozçay adıyla anılmaktadır. 80 km uzunluğunda bir yatağa sahip durumdadır. Vasatı olarak saniyede 400 litre su taşımaktadır.

Burdur Çayı; İnsuyu ve Gökpınar, Yeni Pınar'dan çıkan kaynaklarla beslenmektedir. 25 km uzunluğunda bir mecra takip ederek mevsimden mevsime su kapasitesi değişmektedir. Saniyede taşıdığı su kapasitesi 200-300 litre arasında değişmektedir.

Arvallı Çayı; Bağsaray köyü üzerinde bulunan Tekke gözünden çıkmaktadır. 20 km lik bir yatağa sahip niteliktedir. Saniyede 200-300 litre taşımaktadır. Çeltikçi çayı ile birleştikten sonra Onaç çayı adını almakta ve Kestel gölüne dökülmektedir.

Kıravgaz Çayı; Merkez ilçede bulunan akarsuların en büyüğü niteliğindedir. Kıravgaz dağı altından çıkmaktadır. 45 km lik yatak takip etmektedir. Mevsimlere göre taşıdığı su kapasitesi değişmekle birlikte ortalama olarak saniyedeki su sarfiyatı 250-400 litre arasında değişmektedir.

Çeltikçi Çayı; Saniyede ortalama olarak 100-120 litre arasında yük taşımaktadır.

Askeriye Çayı; Askeriye köyü üzerinde bulunan Leften yaylasından çıkmaktadır. 15 km lik bir yatağa sahiptir. Su sarfiyatı saniyede 50-100 litre arasında değişmektedir.

Çerçin Çayı; Çerçin köyünün güneyinde bulunan dağlardan çıkmaktadır. Çerçin çayı 10 km lik bir yatağa sahip niteliktedir.

Başköy Çayı; Başköy köyünden çıkmaktadır ve Aksu'ya dökülmektedir. 25 km lik bir mecraya sahip niteliktedir. Su sarfiyatı saniyede 350-400 litre arasında değişmektedir.

Karamusa Çayı; Kocapınar köyü yakınlarından çıkmaktadır. Ballık boğazından geçerek Yusufça köprüsünde Dalaman suyuna karışmaktadır.

Hasan Paşa Çayı; Hasan Paşa Köyü dağlarından çıkmaktadır. Hüyükteki Bayramla ve Çaylıdan gelen sularla birleşmektedir. Boğaziçi'nden Alakıra akmaktadır. Burada ise Kent çayı adını almaktadır.

Tefenni Karamanlı Çayı; Dereköy içinden çıkmakta ve Gebrem'den gelen su ile birleşmektedir. Karamanlı Ovasını suladıktan sonra Alakır suyuna karışmaktadır.

Horzum Çayı; Güneyde Dalaman çayı ile birleşmektedir.

Açey Çayı; Eşeler dağından çıkmaktadır. Çamköyü altında bulunan Dalaman'a karışmaktadır.

Dalaman Çayı; Gölhisar'daki çayların en büyüğü niteliğindedir. Nehir halinde Fethiye arazisine girmekte ve Akdeniz'e dökülmektedir. Kaynağı ise Dirmil Kavaklıpınar'dır.

Salda Çayı; Eşeler dağında bulunan, Keklik yaylasından çıkmaktadır. Salda çayı, 5 km lik bir yatak takip ederek Salda gölüne dökülmektedir.

Ulupınar Çayı; Ulupınar'dan çıkmaktadır ve 25 km lik bir mecraya sahip niteliktedir. Saniyede 150-200 litre su sarfiyatı bulunmaktadır.

Armut Çayı; Armut çiftliğinden çıkmaktadır. 10 km lik bir yatağı takip ederek Bayındır gölüne dökülmektedir.

Niyazlar Çayı; Yeşilova arazilerini sulamaktadır.

Doğan Baba Çayı; Eşeler dağından çıkmaktadır. Doğan Baba Çayı, 8 km lik bir yatak takip ederek Salda gölüne dökülmektedir.

Köfek Çayı; Eşeler dağından çıkmakta ve 8 km lik bir yatak takip ederek Salda gölüne dökülmektedir.

Yarışlı Çayı; Sulamada faydalanılır niteliktedir. Kendi adı verilmiş olan göle dökülmektedir.

Düğer Çayı; Saniyede 50-100 litre arasında su taşımaktadır.

Kestel Çayı; Kestel köyü üzerinde bulunmaktadır ve dağlardan çıkmaktadır. Kurutulan Kestel gölünde son bulmaktadır. Yükünün hepsi ekili dikili arazi sulamada sarf edilmektedir.

Aksu Çayı; Eğridir Aksu Bucağından çıkmaktadır. Isparta çayı ile birleştikten sonra Burdur Ağlasun ve Bucak ilçeleri sınırlarından geçerek Antalya ili Serik ovasından Akdeniz'e dökülmektedir.

2.2.2.2. Göller

Burdur ilinde çok sayıda karstik kökenli göl bulunmaktadır ve bu göllere ait bilgiler aşağıda verilmiştir (Anonim, 2017a).

Burdur Gölü:

Yapı olarak Burdur Gölü tektonik bir göl niteliğindedir. Gölün kuzeydoğu ve kuzeyindeki yakın çerçeve ovalardan oluşurken, doğu ve kuzeybatıda genellikle gençlik arz eden dağlar dar bir kıyı şeridini takiben hemen yükselir niteliktedir. Yani göl kuzey-batı-güneydoğu yönlerinde asimetriktir durumdadır. Bu asimetrinin çanakta da bulunması muhtemeldir (Anonim, 2018c).

Burdur gölünün en derin yeri 60 m dir (TOB, 2018). Ayrıca, Burdur gölü 237 km^2 yüzey alanına sahiptir ve 180 km^2 si Burdur, 57 km^2 si Isparta il sınırları içerisinde bulunmaktadır. Göle ait diğer bilgiler aşağıda verilmiştir (Anonim, 2017a).

Maksimum su seviyesi: 857,56 m

Maksimum su seviyesi yüzey alanı: 237 km^2

Maksimum su seviyesi hacmi: 7413,20 hm^3

Minimum su seviyesi: 845,11 m

Minimum su seviyesi yüzey alanı: 165,69 km^2

Minimum su seviyesi hacmi: 4890,02 hm^3

Göl çıkış suları: Bulunmamaktadır.

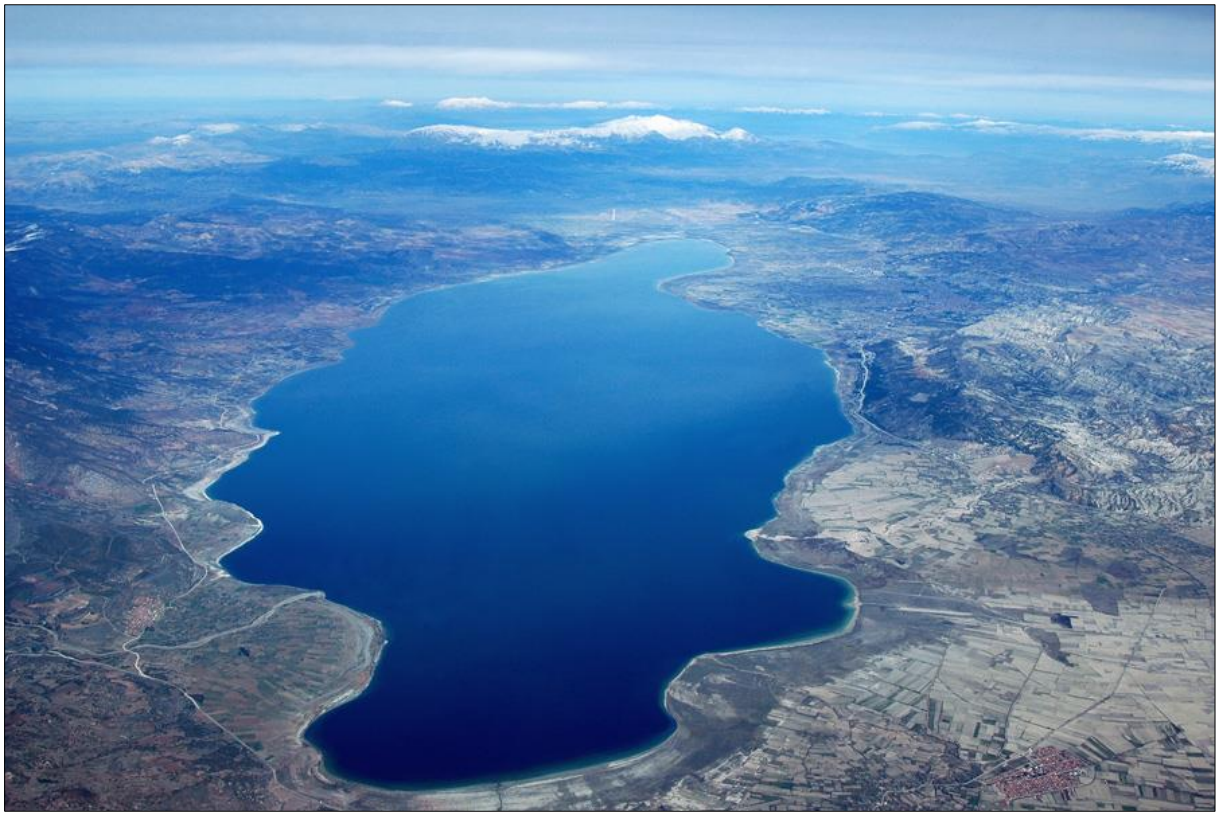
Gölü besleyen kaynaklar: Bozçay, Suludere, Keçiborlu Deresi ve gölün kendi yağış havzasıdır.

Suyun sınıfı: C4S4, C5S5

Gölden faydalanma amacı: Turizm

Şekil 2'de Burdur Gölü'ne ait bir görünüm sunulmuştur (Anonim, 2018ç).

Şekil 2. Burdur Gölünden Bir Görünüm

Kaynak: Anonim, 2018ç.

Salda Gölü:

Salda gölü, 184 m derinliğe sahiptir (OSB, 2013). Türkiye'nin en derin gölleri arasında yer almaktadır (Anonim, 2011). Ayrıca Göl, 44,71 km^2 alana sahiptir ve Burdur il sınırlarında Yeşilova ilçesinde yer almaktadır (Anonim, 2017a). Salda Gölü'nün kuzey bölgesi hariç diğer bölgelerinde, $MgCO_3$ (Magnezit) çökelimi olduğundan dolayı kıyı şeridinde bitki örtüsü bulunmamaktadır (Sezer, 2004). Göle ait diğer bilgiler aşağıda verilmiştir (Anonim, 2017a).

Maksimum su seviyesi: 1143,74 m

Maksimum su seviyesi yüzey alanı: 44,71 km^2

Minimum su seviyesi: 1140,71 m

Gölü yağış alanı: Yağış havzası 162,43 km^2

Gölü besleyen kaynaklar: Gölün kendi yağış havzasıdır.

Suyun sınıfı: C4S1

Gölden faydalanma amacı: Turizm

Not: Salda Gölü değerleri, 22.07.1970-12.10.1978 tarihleri arasında gözlenen değerlerdir (Anonim, 2017a).

Şekil 3'de Salda Gölü'ne ait bir görünüm sunulmuştur (Anonim, 2018d).

Şekil 3. Salda Gölünden Bir Görünüm

Kaynak: Anonim, 2018d.

Yarışlı Gölü:

Burdur il sınırları içerisinde ve Sazak köyü sınırları içerisinde bulunan Yarışlı gölü, 10 nolu Burdur Göller havzasındadır. Göle ait diğer bilgiler aşağıda verilmiştir (Anonim, 2017a).

Fiili maksimum su seviyesi: 915,81 m

Maksimum su seviyesi hacmi: 78,60 hm^3

Minimum su seviyesi: 912,21 m

Minimum su seviyesi hacmi: 17,00 hm^3

Gölün yağış alanı: Yağış alanı 302,90 km^2'dir.

Gölün ortalama derinliği: 3~4 metredir.

Gölü besleyen kaynaklar: Gölün kendi yağış havzasıdır.

Suyun sınıfı: C5S5

Gölden faydalanma amacı: Turizm

Not: *Yarışlı Gölü değerleri, 14.05.1970-12.10.1978 tarihleri arasında gözlenen değerlerdir (Anonim, 2017a).*

Şekil 4'de Yarışlı gölüne ait bir görünüm sunulmuştur (Anonim, 2018e).

Şekil 4. Yarışlı Gölünden Bir Görünüm

Kaynak: Anonim, 2018e.

Gölhisar Gölü:

Burdur ili Gölhisar ilçesi sınırları içerisinde bulunan Gölhisar gölü 4,1 km^2 göl aynasına sahiptir ve 08 nolu Batı Akdeniz havzasındadır (Anonim, 2017a).

Maksimum su seviyesi: 944,83 m

Maksimum su seviyesi yüzey alanı: 4,413 km^2

Maksimum su seviyesi hacmi: 18,06 hm^3

Minimum su seviyesi: 940,20 m

Minimum su seviyesi yüzey alanı: 1,423 km^2

Minimum su seviyesi hacmi: 0,66 hm^3

Gölün yağış alanı: 72,0 km^2 dir.

Gölün ortalama derinliği: 4 metredir.

Gölü besleyen kaynaklar: Gölün kendi yağış havzasıdır.

Suyun sınıfı: C2S1 Amacı: Sulama

Not: *Gölhisar gölü değerleri, 05.06.1970 tarihinden günümüze kadar olan periyotta gözlenen değerlerdir (Anonim, 2017a).*

Şekil 5'de Gölhisar Gölü'ne ait bir görünüm sunulmuştur (Anonim, 2018f).

Şekil 5. Gölhisar Gölünden Bir Görünüm

Kaynak: Anonim, 2018f.

Mamak Gölü:

Burdur ili Ağlasun ilçesi sınırları içerisinde bulunan Mamak Gölü, 09 nolu Antalya havzasındadır. 1017,26 m kotu gölün minimum su seviyesidir ve bu kotta göl kurumaktadır. Mevcut durumda Mamak gölü yaz mevsimlerinde kuru kış mevsimlerinde suya sahiptir (Anonim, 2017a).

Maksimum su seviyesi: 1019,58 m

Maksimum su seviyesi yüzey alanı: -

Minimum su seviyesi: 1017,26 m

Gölün yağış alanı: 108,7 km^2

Gölün ortalama derinliği: 1,5 m

Gölü besleyen kaynaklar: Gölün kendi yağış havzasıdır.

Suyun sınıfı: -

Gölden faydalanma amacı: Turizm

Not: *Kapalı havza durumundadır ve yaz aylarında kurumaktadır. Mamak gölünün değerleri; 25.02.1970 ile 31.03.1993 tarihleri arasında gözlenen değerlerdir. Göl maksimum su seviyesi olan 1019,58 metre kotuna 11.02.1979 tarihinde ulaşmıştır (Anonim, 2017a).*

Yazır (Gölcük) Gölü:

Gölhisar ilçesinde bulunan Yazır Köyü civarındadır. 3000 daa bir alanı kaplamaktadır. Dengere dağlarının batı çevresinde çukur bir alanda yer almaktadır. Düden denilen bir noktadan

beslenmektedir ve kurutulması oldukça güç kapalı bir havza gölü niteliğindedir (Anonim, 2018c).

Pınarbaşı (Egneş) Gölü:

Burdur İl merkezine 35 km uzaklıkta ve 950 rakıma sahiptir. Tahmini olarak 50000 daa kadar bir araziyi kaplayan Pınarbaşı (Erneş) gölü DSİ tarafından kurutulmuştur ve etrafında bulunan Kozluca, Pınarbaşı, Elmacık, Kayı, Egneş köyleri tarafından bu alanda tarım yapılmaktadır (Anonim, 2018c).

Karaevli Gölü:

Beşkavak Tepeleri, Pilav Tepesi ve Kaplanpınarı Dolini'nin[1] tabanında yaklaşık olarak 1200 daa bir alanı kaplamaktadır. Azami derinliği yaklaşık olarak 2 m kadardır. Yazın tamamen kurumaktadır. Çeltikçi Polyesi'ne[2] akıtılması mümkün niteliktedir. Kuzköy ve Tekke köylerinin sulama suyu ihtiyaçlarının karşılanmasında depo vazifesi gördüğü tahmin edilmektedir (Anonim, 2018c).

Bereket Gölü:

Bereket köyü yakınlarında bulunmaktadır ve 200 daa bir araziyi kaplamaktadır. Yaz mevsimlerinde tamamen kurumaktadır (Anonim, 2018c).

Gençali Gölü:

Yeşilova ilçesi, Gençali köyü sınırları içinde yer almaktadır. Kurutulmuş durumdadır ve 1500 daa bir alanı kapsamaktadır (Anonim, 2018c).

Söğüt Gölü:

Söğüt Gölü, geniş bir alan kaplamaktadır. Gölhisar ilçesine bağlı olan Söğüt köyü yakınında yer aldığından Söğüt gölü ismini almaktadır. Bazen çevresi için tehlike teşkil eden göl Dengere ve Çavdır deresine açılan bir tünelle kontrol altına alınmıştır (Anonim, 2018c).

Kestel Gölü:

Kestel gölü, halen gölü besleyen Onaç çayı, Kızılsu ve Istanaz çayı gibi çayların kontrole alınması ile kurutulmuştur. Gölden çok verimli bir ova niteliğindedir (Anonim, 2018c).

Ambahan Gölü:

Ambahan köyü önünde 3500 daa alana sahiptir. Özel mülk niteliğindedir. Gölden çok bir bataklık durumundadır (Anonim, 2018c).

Karataş Gölü:

Karataş Tepesi ile Kağılcık Dağları'nın önündedir. Çevresi sazlık, bataklık ve tarım arazileri ile çevrilidir. Çok sayıda balık ve su kuşu türleri yaşamaktadır (Anonim, 2018c).

c) Yeraltı Suları

"Tatlı su" kavramı; atmosferden yeryüzünde su buharının yoğunlaşması sonucunda oluşan, yağmur, kar, dolu, kırağı ve çiğ şeklinde düşen "Atmosferik sular" ya da meteorolojik sular olarak anlaşılmaktadır. Yeryüzüne düşen suların bir kısmı; yüzeysel akışa geçerek, dereleri, akarsuları oluşturan ve göl, deniz ya da okyanuslarla son bularak depolanmaktadır. Bu yüzey sularının bir bölümü tuzlu ya da acı su içermektedir. Yeryüzüne düşen yağış sularının büyük

[1] *Dolin: Kalker platolar üzerinde görülen, oval biçimli erime çukurluklarıdır. Genellikle derinlikleri az ve genişlikleri fazladır (Anonim, 2018n).*

[2] *Polye: Karstik yörelerde genişliği birkaç km olan, uzunluğu 20-30 km yi bulan, hatta geçebilen ova görünümlü büyük karstik çukurlardır (Anonim, 2018n).*

bir bölümü jeolojik formasyonların suyu geçirmesine ve taşımasına uygunluğu oranında, süzülerek aşağılara inmekte ve yeraltı suları depolarını oluşturmaktadır. Jeolojik formasyonların suyu taşıma, geçirme ya da depolama özellik ve oranlarına "Akifer" adı verilmektedir. Yeraltında depolanan sular, kütlelerin yapısına, geçirimlilik niteliğine ve derinliğine bağlı olarak kaynak (memba) suları, normalin üzerinde (1000 mg/lt den fazla) erimiş madde içeren maden suları, normalin üzerinde sıcak (20°C den fazla) olan sular termal sular olarak isimlendirilmektedirler. Yeraltı suları bazen doğal yolları izleyerek, kaynaklar şeklinde kendiliğinden yeryüzüne çıkmakta, bazen de insan eli ile yapılan çalışmalar sonucunda (Kuyu, sondaj, galeri vb.) yeryüzüne çıkartılmaktadırlar**.** Ülkemiz, hem bol debili yüzey sularını içeren akarsu ağı, hem de memba, maden ve termal sular türündeki yeraltı suları bakımından oldukça zengindir (Anonim, 2011).

Yeryüzüne düşen yağışın bir kısmı yeraltına süzüldüğü gibi, bir kısmı da bitkiler karalar, akarsular, göller ya da deniz yüzeyinden buharlaşarak (B) tekrar atmosfere kavuşmaktadır. Suyun atmosferden gelip yeryüzüne düşmesinden başlayarak, geçirdiği çeşitli evrelerden sonra tekrar atmosfere dönüşüne "Hidrolojik dolaşım" denilmektedir. Hidrolojik dolaşım sonucunda, faz değiştiren ancak kaybolmayan bu varlığın öğeleri arasında "Y = A + B + S" şeklinde ifade edilen bir denge vardır. Bunlar; "Y= Yağış", "A= Akış", "B= Buharlaşma", "S= Depolama katsayısı"dır. Bu denge formülündeki değerler sayısal olarak ölçülerek "S= Y-(A + B)" formülünden yeraltına süzülen ve yeraltında depolanan su miktarı hesaplanabilir (Anonim, 2011).

Kısaca, yeraltına depolanan, bazen dakika, bazen yüzyıllar süresince, bazen birkaç metre, bazen kilometrelerce uzun yol aldıktan sonra, sıcak veya soğuk su kaynakları şeklinde yeryüzüne çıkan ya da kuyularla (sondaj-sığ kuyu-keson kuyu-galeri) çıkartılan yeraltı sularının asıl kökeni atmosferik sulardır. Beslenme-çekim dengesi bozulmadığı sürece yıllık rezerv yenilenme kabiliyetine sahip niteliktedirler (Anonim, 2011).

Burdur il sınırlarındaki ovalarda 81 adet sulama kooperatifi, 416 adet işletme sondaj kuyusu ile 14108 ha net, 15627 ha brüt arazi yeraltından sulanmaktadır. Tablo 2'de Burdur ilinin yeraltı suyu potansiyeli sunulmuştur (Anonim, 2018g).

Tablo 2. Burdur İlinin Yeraltı Suyu Potansiyeli

Kaynağın İsmi	**hm^{3}/yıl**
Burdur Merkez Ovası	7,0
Çine Ovası	28,7
Erli-Irla ve Yazı Ovası	24,0
Tefenni Ovası	92,0
Salda-Güneyköy Ovası	4,5
Gölhisar Ovası	20,0
Ağlasun Ovası	2,7
Sütçüler Ovası	57,0
Bucak Kestel Ovası	7,5

Kaynak: Anonim, 2018g

2.2.3. İlin Toprak Varlığı

2.2.3.1. Genel Toprak Yapısı

İl topraklarının yaklaşık olarak %60,6'sı dağlık, %2,7'si yayla, %19,0'ı ova ve %17,0'ı ise engebeli niteliktedir. İl sınırları içinde, topraklar genel olarak killi ve kireçli nitelikte olup gri, kırmızımsı, kahverengi ve koyu gri renkli görünüme sahiptir. Akarsuların etkisi altında kalan ve erozyonlarla meydana gelen ova düzlüklerindeki topraklar ise alüvyon karakterli olup tarıma elverişli durumdadır. İlin arazi yapısı farklı zamanlara ait çeşitli fonksiyonların meydana getirdiği nispeten karışık bir toprak yapısına sahip niteliktedir. Bir geçit bölgede yer alan Burdur ilinde çeşitli toprakları görmek mümkün olmaktadır. Topraklar genellikle kireç bakımından (kireç taşı, ser kalker, kalkerli kil taşları vb.) zengindir. Yörede, yağışların az olması sebebiyle kuvvetli yıkanmalar meydana getirmemiş olduğundan, profillerde yüzeye yakın kalsiyum karbonat ($CaCO_3$) birikimleri yer yer bulunmaktadır. Toprak bağlayan maddeler demir oksit (Fe_2O_3), kalsiyum karbonat ($CaCO_3$) ve silikat (SiO_3)'dir; pH seviyeleri ise 7 ve 7'nin üzerindedir (Anonim, 2017a).

Burdur ilinde, belli bazı toprak grupları aşağıda verilmiştir (Anonim, 2017a):

- Alüvyal topraklar: (Kılavuzlar-Elmacık arası, Kestel ve civarı, Erle Ovası),
- Kollüviyal topraklar: (Dağ etekleri),
- Kırmızı Akdeniz toprakları: (Bucak ovası),
- Kestane renkli topraklar: (Merkez civarı, Yaka, Büğdüz, Boğaziçi, Karapınar, Çavdır Tefenni civarı),
- Kahverengi orman: (Büzler, Ağlasun, Çamoluk, Yüreğil-Keçeli, Kasaklı mevkii, Diresil civarı, Kozluca, Elmacık civarı, Bademli, Bedirli, Çeltek-Yarışlı, Müslümler-B.Yaka mevkii),
- Kalkersiz orman: (Tefenni merkez, Eşeler dağı ve civarı, Çamköy-Büyükalan- Hayriye-Düden Kırlı, Dereköy-Akçaköy-iğdir-Ulupınar hattı). Bunlardan başka Burdur ilinde, organik yüklü dağ, hidromorfik alüvyal, çayır, tuzlu, tuzlu alkoli ve regoral topraklara da rastlanmaktadır.

2.2.3.2. Arazi Varlığı

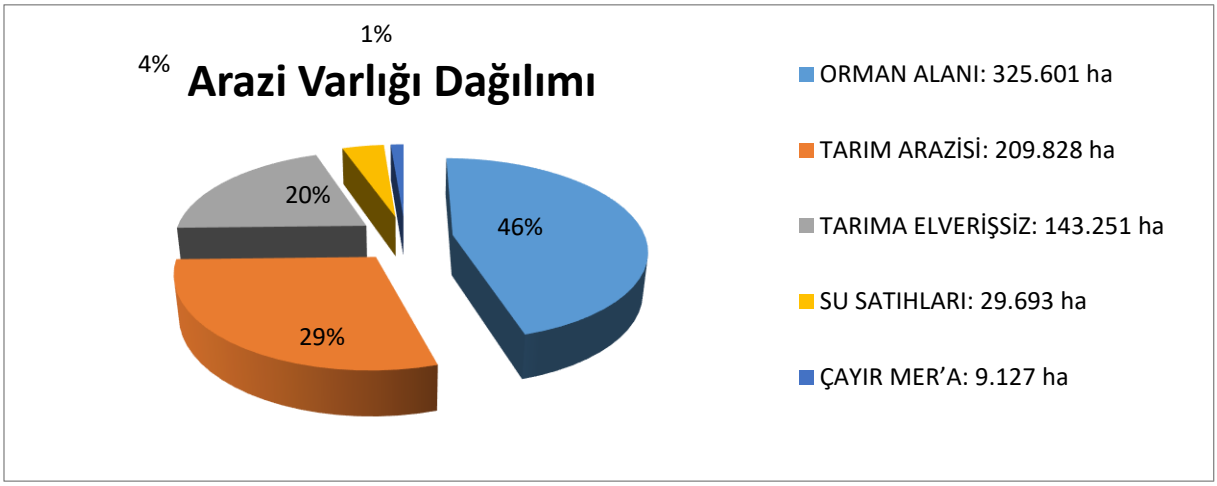
Burdur ili toplam arazi varlığı 717.500 ha olmakla birlikte, ilin arazi varlığı dağılımı Tablo 3 ve Şekil 6'da verilmiştir (BİTOM, 2018).

Tablo 3. Arazi Varlığı Dağılımı

Nitelik	Alan (ha)	Oranı (%)
Orman alanı	325.601	45,38
Tarım arazisi	209.828	29,24
Tarıma elverişsiz alan	143.251	19,97
Su satıhları	29.693	4,14
Çayır mera*	9.127	1,27
Toplam	**717.500**	**100.0**

Kaynak: BİTOM, 2018.

Şekil 6. Arazi Varlığının Oransal Dağılımı

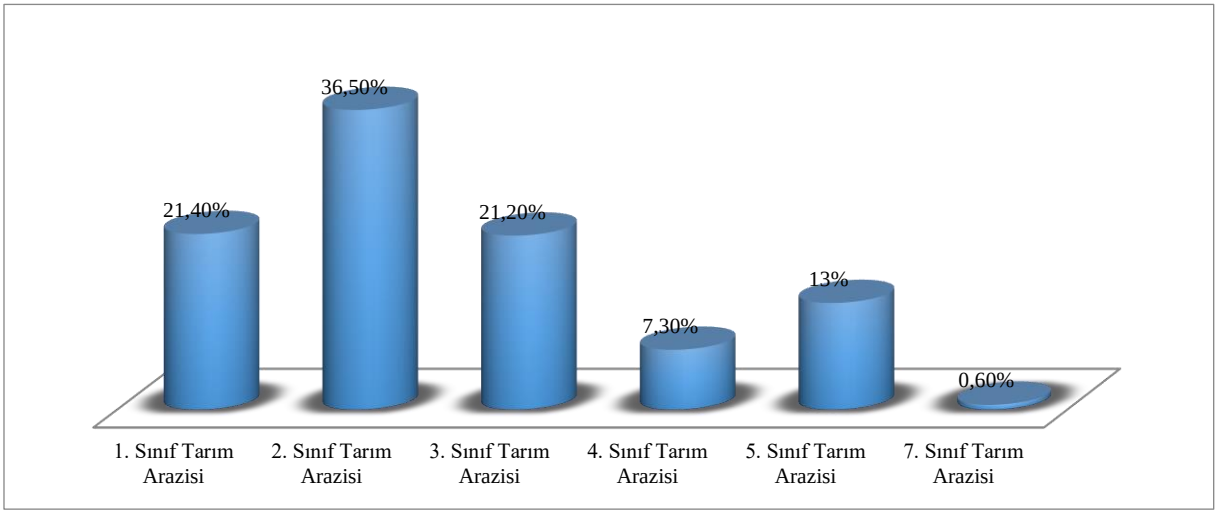

Kaynak: BİTOM, 2018.

2.2.3.3. Tarım Arazilerinin Kullanma Kabiliyetleri

Şekil 7'de belirtildiği üzere, Burdur ilinde en fazla 2.sınıf tarım arazisi bulunmaktadır ve bunu 3. ve 1.sınıf tarım arazileri takip etmektedir. Ayrıca, Burdur ilinde 6. ve 8. sınıf tarım arazisi bulunmamaktadır (BİTOM, 2018)

Şekil 7. Tarım Arazilerinin Kullanma Kabiliyetleri

Kaynak: BİTOM, 2018

2.2.4. Orman Varlığı

Burdur Orman İşletme Müdürlüğü çalışma alanında toplam 138.865,9 ha (84.498,5 ha bozuk ve 54.367,4 ha normal), Bucak Orman İşletme Müdürlüğü çalışma alanında toplam 97.277,2 ha (42.483,2 ha bozuk ve 54.794,0 ha normal) ve Gölhisar Orman İşletme Müdürlüğü çalışma alanında toplam 88.174,6 ha (32.659,4 ha bozuk ve 55.515,2 ha normal) orman varlığı bulunmaktadır (OGM, 2014).

2.2.5. Tarım ve Mera

Burdur ilinde toplam 209.828 ha tarım arazisi bulunmaktadır. İldeki mera arazisi alanı 9127 ha olup, ildeki tarım arazisine oranı %4,35 dir (BİTOM, 2018). İl arazilerinin %80 ine yakın kısmı çeşitli şekillerde kültüre (tarım, hayvancılık, sanayi, ormancılık vb.) uygun alanlardan oluşmaktadır (Anonim, 2018g). Tablo 4'te Burdur ili Tarım ve mera arazilerinin ilçelere göre dağılımı sunulmuştur (BİTOM, 2018).

Tablo 4. Burdur İli Tarım ve Mera Arazilerinin İlçelere Göre Dağılımı

İlçe Adı	Tarım Arazisi		Mera Arazisi	
	Alan (ha)	İldeki Toplam Tarım Arazisine Oranı	Alan (ha)	İldeki Toplam Tarım Arazisine Oranı
Merkez	50.690	24,16	1.090,3	0,52
Ağlasun	6.830	3,26	24,0	0,01
Altınyayla	3.845	1,83	315,5	0,15
Bucak	28.428	13,55	567,1	0,27
Çavdır	14.737	7,02	695,5	0,33
Çeltikçi	4.433	2,11	13,8	0,01
Gölhisar	17.650	8,41	941,2	0,45
Karamanlı	16.600	7,91	1.316,0	0,63
Kemer	12.400	5,91	438,7	0,21
Tefenni	17.977	8,57	763,3	0,36
Yeşilova	36.238	17,27	2.961,1	1,41
Toplam	**209.828**	**100**	**9.127**	4,35

Kaynak: BİTOM, 2018

2.2.6. Yaban Bitkileri Varlığı (Flora)

Damarlı Bitkiler Gösterge Türleri

Tablo 5'de sıralanmış olan türler, IUCN[3]-CR (Critically Endangered: Kritik Tehlikede) kategorisinde bulunan endemik ve nadir bitki türleridir. Bu nedenle "Gösterge tür" olarak seçilmişlerdir. Tablo 5'de belirtilen sıra temel alınarak izleme ve koruma çalışmalarına başlanılmalıdır (Anonim, 2017a; IUCN, 2018).

[3] *International Union for Conservation of Nature (IUCN) Critically Endangered (CR) - Uluslararası Dünya Doğa ve Doğal Kaynakları Koruma Birliği Kritik Tehlike kategorisi (IUCN, 2018)*

Tablo 5. Damarlı Bitkiler Gösterge Türleri

1. *Abies cilicica* subsp. isaurica
2. *Saponaria halophila*
3. *Ebenus pisidica*
4. *Gonocytisus dirmilensis*
5. *Marrubium bourgaei* subsp. bourgaei
6. *Ekimia bornmuelleri*
7. *Verbascum trapifolium* var. flabellifolium
8. *Verbascum trapifolium* var. trapifolium
9. *Crocus baytopiorum*
10. *Fritillaria whittallii*
11. *Hesperis pendula* subsp. dirmilensis
12. *Verbascum serpenticola*
13. *Potentilla nerimaniae*
14. *Liquidambar orientalis*
15. *Gypsophila arrostii* subs. nebulosa

Kaynak: Anonim, 2017a.

Burdur ilinde Yeşilova, Tefenni ve Altınyayla ilçeleri üçgeninde ilin floristik açıdan zenginliğinin en az yarısını belirlemektedir. Altınyayla (Dirmil) geçidi, Yeşilova ve Tefenni civarında yaygın olarak bulunan serpantin kayalarına adapte olan çok sayıda endemik bitki türleri yer almaktadır. Bu türler genellikle eğimli çam ormanı açıklıklarında yetişmektedir. İzlemesi önerilen türlerden *Ebenus pisidica* Altınyayla geçidinde kayıtlı bir endemik bitki taksonudur ve IUCN-CR (Critically Endangered: Kritik Tehlikede) kategorisinde yer almaktadır. *Verbascum serpenticola,* Tefenni ve çevresinde serpantin kayalıklarda yetişmekte; *Marrubium bourgaei* subsp. Bourgaei, il genelinde aşınmış kayalar üzerinde yetişmekte; *Gonocytisus dirmilensis,* Altınyayla, Tefenni civarında yine kayalık habitatlarda yaşamakta olan endemik ve IUCN-CR kategorisinde taksonlardır. *Saponaria halophila,* Salda Gölü çevresinde meşe ormanı altı ve açıkları, serpantin kayalıklarda yer alan IUCN-CR kategorisinde ve Bern Sözleşmesi Ek 1[4] listesinde bulunan endemik bir bitki türüdür. *Potentilla nerimaniae,* Salda Gölü çevresinde serpantin kayalıkları ve steplerde bulunmakta, endemik ve IUCN-EN (Endengered: Tehlikede) kategorisinde yer almaktadır. *Verbascum trapifolium var. flabellifolium, Verbascum trapifolium var. trapifolium* Tefenni ve Yeşilova çevresinde; Salda Gölü kıyısındaki çakıllı alanlarda yaşamakta; *Crocus baytopiorum*, Altınyayla ve Yeşilova civarı kireçtaşı ve serpantin kayaçlarda yaşamakta*; Fritillaria whittallii,* Burdur ili genelinde step ve kayalık alanlarda yaşamakta olan IUCN-VU (Vulnerable: Duyarlı) kategorisinde bulunan endemik taksonlardır. *Ekimia bornmuelleri*, Salda Gölü çevresinde serpantin kayaçlarda yaşayan IUCN-VU kategorisinde ve Bern Sözleşmesi Ek 1 listesinde bulunan endemik bir türüdür. *Liquidambar orientalis* relikt bir orman ağacı olmakla birlikte, IUCN-VU kategorisinde dikkate alınan korumada öncelikli türlerdendir. *Gypsophila arrostii* subs. Nebulosa, göller yöresine ait bir taksondur ve sahip olduğu ekonomik öneminden dolayı toplanmaktadır. IUCN-CD (Conservation Dependent: Koruma Önlemi Gerektiren) kategorisinde değerlendirilen tür il genelinde tarla ve step kenarlarında yaşamaktadır. *Abies cilicica* subsp. İsaurica, Bozburun dağına yakın olan kesimlerde lokal durumda bulunmaktadır ve IUCN-LC (Least Concern: Düşük Riskli) kategorisindeki bu türün il genelinde korunması önerilmektedir (Anonim, 2017a).

[4] *Avrupa'nın Yaban Hayatı ve Yaşama Ortamlarını Koruma Sözleşmesi kapsamında Ek-1 Listesi "Kesin Olarak Koruma Altına Alınan Flora Türleri" kapsamaktadır (Yeşil, 2016).*

2.2.7. Yaban Hayvanları Varlığı (Fauna)

Memeliler Gösterge Türleri

Burdur ili memeli faunasında tespit edilen ve izlenmesi önerilen türler *Vulpes vulpes* (Linnaeus, 1758) (Tilki), *Martes foina* (Erxleben, 1777) (Sansar), *Meles meles* (Linnaeus, 1758) (Porsuk), *Lepus europaeus* (Pallas, 1778) (Tavşan), *Canis lupus* (Linnaeus, 1758) (Kurt), *Erinaceus concolor* (Martin, 1838) (Kirpi), *Sciurus anomalus* (Gmelin, 1778) (Kafkas sincabı), *Lynx lynx* (Linnaeus, 1758) (Vaşak), *Caracal caracal* (Schreber, 1776) (Karakulak) ve *Felis chaus* (Guldenstaedt, 1776) (Salık kedisi) ve bu türlere ait bilgiler aşağıda verilmiştir (Anonim, 2017a).

***Erinaceus concolor* (Kirpi):**

25-28 cm boyunda, kısa kulaklı, karın kısmı koyu renkli, göğüs bölgesi beyaz renklidir. Dorsali (sırt) 2-2,5 cm'lik dikenlerle kaplı durumdadır. Bozkır, ağaçlı düzlük, bağ, bahçe, kültür alanları ve ormanlarda toprağa açtığı tünellerde yaşamaktadır. Yerleşim alanlarında sıklıkla görülmektedir. Kış uykusuna yatmaktadır. Hızlı koşucu ve yüzücüdür. Gececil bir tür olup omurgasızlar ve yılanlarla da beslenmektedir. 5-6 haftalık gebelikten sonra 3-8 yavru doğurmaktadır. Ortalama 18 yıl yaşamaktadır. IUCN-LC kategorisinde olan bu tür, tarım alanlarının artması ve kentleşme sonucu yaşam alanlarının azalması, tarım ilaçları, yollarda uygun geçitlerin olmaması nedeniyle tehdit altındadır. Popülasyonu hakkında sağlıklı verilere ihtiyaç duyulmaktadır. Dolayısıyla yapılacak izleme çalışmalarında popülasyon tespitine ihtiyaç vardır (Anonim, 2017a).

***Lepus europaeus* (Yabani Tavşan):**

Yabani tavşanların boyları 55-85 cm, ağırlıkları 3-7 kg'dır. Açık nitelikte ağaçlık, bozkır, yarı çöl alanlar ile dağ ve ormanlarda yaygın bulunmaktadır. Yuva kazmaktadır. Sabah erken saatlerde ve gece ay ışığında faaldir. Bahar aylarında ise gündüzleri daha sık görülmektedir. İşitme ve görme duyuları oldukça keskin niteliktedir ve hızlı kaçmaktadır. Yazın yeşil bitkiler, kışın ağaç kabukları ve otlarla beslenmektedir. Sık kullandıkları patikaları salgı bezleri ile işaretlemektedir. Erkekler 6, dişiler 7-8 aylıkken eşeysel olgunluğa ulaşmaktadır. Ocak ve Ağustos ayları arasında çiftleşmekte ve 1 buçuk aylık gebelikten sonra 1-5 yavru doğurmaktadır. 10-12 yıl yaşamaktadır. IUCN-LC kategorisinde olan bu tür, tarım alanlarının artması ve kentleşme sonucunda yaşam alanlarının azalması ve yoğun avcılık sebebiyle tehdit altındadır. Popülasyonu hakkında sağlıklı verilere ihtiyaç duyulmaktadır. Dolayısıyla yapılacak izleme çalışmalarında popülasyon tespitine ihtiyaç vardır (Anonim, 2017a).

***Sciurus anomalus* (Kafkas Sincabı):**

Gövdesi 20-26 cm, kuyruğu 12-17 cm ve ağırlığı 250-450 gr'dır. Rengi, sarımsı kahverenginden kızıla hatta siyaha kadar değişen tonlarındadır. Ağaçlık alanlarda, buralara yakın taşlık, kayalık, dağ ve ormanlık alanlarda yaygın bulunmaktadır. Gündüzleri aktiftir ve yaşamlarının büyük çoğunluğunu ağaçlarda geçirmektedir. Besin aramak için toprağa inmektedir. İğne yapraklı ağaç tohumları meşe palamutları, ceviz, badem, fındık, tomurcuk, taze ağaç kabuğu, mantar ve omurgasızlarla beslenmektedir. Kış uykusuna yatmamaktadır. 30-40 günlük gebelikten yılda 1- 2 defa sonra 3-7 yavru doğurmaktadırlar. IUCN-LC kategorisinde olan bu tür, tarım alanlarının artması ve kentleşme sonucu yaşam alanlarının azalması nedeniyle tehdit altındadır. Popülasyonu hakkında sağlıklı verilere ihtiyaç duyulmaktadır (Anonim, 2017a).

***Canis lupus* (Kurt):**

Göğüs kafeslerinin dar, vücudun ön kısmının arka kısımdan daha geniş olması, daima birbirinden ayrık olarak dik duran kulakların daha sivri üçgen şeklinde ve ayrıca dar yapılı

olması sebebiyle evcil köpekten ayrılmaktadır. Kuyrukları aşağı sarkık durmakta, köpeklerdeki gibi yukarı kıvrılmamaktadır. Gövdeleri 105-160 cm, kuyrukları 35-60 cm ve ağırlıkları 30-60 kg'dır. Ayrıca erkekler daha iridir. Ormandan bozkıra, yarı çöllerde ve subtropiklerden kutuplara kadar yayılmaktadır. Genellikle yazın 800 m, kışın 400 m yükseklikten aşağı inmemektedir. Daha çok 2000-2500 m yükseklikleri tercih etmektedir ve grup halinde yaşamaktadır. Birey sayıları 10'u nadiren geçmektedir. Her grup avlanma alanını idrarla işaretlemektedir. Aralık-Şubat aylarında çiftleşmekte ve yılda 2 kez bir seferde 3-10 yavru vermektedir. 14-18 yıl arasında yaşamaktadır. IUCN-LC kategorisinde olan türün Burdur ili sınırları içerisinde yüksek yoğunlukta bulunmadığı saptanmıştır. Bu nedenle korunması gereken önemli türlerdendir (Anonim, 2017a).

***Vulpes vulpes* (Tilki):**

Boyları 50-90 cm, kuyruk 33-60 cm, ağırlık 3-10 kg'dır. Kulaklarının arkası siyah ya da koyu kahverengi renkte, vücutları silindirik ve bacakları kısadır. Ülkemizin hemen hemen her yerinde görülmektedir. Alacakaranlıkta ve geceleri avlanmaktadır. Genelde yalnız avlanmaktadır. Çok çeşitli gruplardan küçük memeliler, böcekler, meyve ve leşle beslenmektedir. Aralık-Şubat ayları arasında çiftleşmekte ve 3-5 yavru doğurmaktadır. Yaklaşık 12 yıl yaşamaktadır. IUCN-LC kategorisinde olan bu tür yaşam alanlarının daralması ve avcılık nedeniyle tehdit altındadır (Anonim, 2017a).

***Meles meles* (Porsuk):**

Kurşuni-siyah ya da gri renklidir. Sırtlarının kılları kırçıllıdır. Bacakları ve vücutlarının altı siyah renktedir. Başları beyaz, iki siyah şerit burundan başlayarak gözleri içine almakta ve kulak dibine kadar genişleyerek uzanmaktadır. Gövdeleri 60-90 cm ve ağırlıkları 7-17 kg'dır. Kısa ve kalın bacaklı tıknaz vücutludur. Ülkemizde çok kurak alanlar dışında bütün bölgelerde 2000 m yüksekliğe kadar görülmektedir. Karışık orman içlerinde çayırlıklarda, su kenarlarında, yer yer ağaç bulunan kayalıklarda, tarla ve çayır kenarlarına yakın bozkır ve yarı bozkır alanlarda bulunmaktadır. Akşam karanlığında ve gece avlanmaktadır. 2-3 aile bir arada bulunabilmektedir. İnleri için orman kenarları ve eğimli çayırlık alanları tercih etmekte, alçak, sulak ve bataklık alanlardan kaçınmaktadır. Çıkardığı topraklarla büyük yığınlar yapmaktadır. Giriş çıkış delikleri birden fazla sayıdadır. Rahatsız edildiğinde anal bezlerden kötü koku yaymaktadır. Solucanlar, küçük sincaplar, kemirgenler, yavru tavşan, kurbağa, böcek larvaları, kuş yumurtaları ve leşler besinlerini oluşturmaktadır. Ayrıca, bitkisel besin de tüketmektedir. Kış uykusuna yatmamaktadır. Çiftleşme Nisan-Ağustos aylarındadır ve 7-8 aylık gebelikten sonra 2-3 yavru vermektedir. 12-15 yıl yaşamaktadır. IUCN-LC kategorisindedir. Popülasyonu hakkında sağlıklı verilere ihtiyaç duyulmaktadır. Dolayısıyla yapılacak izleme çalışmalarında popülasyon tespitine ihtiyaç vardır (Anonim, 2017a).

***Lynx lynx* (Vaşak):**

Gövdeleri 80-130 cm, ağırlık erkeklerde 18-40 kg, dişilerde 10-20 kg'dır. Şafak vakti ile alacakaranlıkta aktiftir. Çiftleşme zamanları Şubat ile Nisan ayları arasındadır ve 10 hafta süren bir gebelikten sonra 2-3 yavru doğurmaktadır. Yaklaşık olarak 10-12 yıl yaşamaktadır. IUCN-LC kategorisinde bulunan bu tür için en önemli tehditler habitat parçalanması ve kaçak avcılıktır. Özellikle bu tür yüksek bölgelerde sedir, ardıç ve meşe ormanlarını kullanmaktadır ve bu habitatların korunması söz konusu türün korunması açısından önem taşımaktadır (Anonim, 2017a).

***Martes foina* (Sansar):**

Boyları 38-60 cm, kuyrukları 23-32 cm, ağırlıkları 1-2 kg'dır. Postları sık kıllı, genel görünüşü ise sırtlarının orta kısmı boyunca daha koyu olmak üzere grimsi-kahverengidir. Alt tarafta çatallanan ve asimetrik olan gerdan lekesi hemen hemen beyaz renktedir. Ülkemizde geniş ve

düz ovaların haricinde hemen hemen her yerde özellikle de Trakya ve Kuzey Anadolu'da rastlanmaktadır. Kayalık ve taşlık alanlarda, orman kenarlarında ya da saklanacak yerlerin bol olduğu düz olmayan karışık ormanlarda yaşamaktadır. Yerleşim alanları, bahçeler, samanlık, ahır, odun ile taş yığınları arasında ve bahçe kulübelerinde bulunabilmektedir. 2500-3000 m yüksekliğe kadar görülebilmektedir. Genellikle gece aktiftir ve iyi tırmanıcılardır. Küçük memeliler, kuşlar, sürüngenler ve böceklerle beslenmektedir. *Rattus norvegicus* besininin büyük kısmını oluşturmaktadır ve güze doğru bitkisel diyetleri vardır. Mart-Mayıs ayları arasında kayalar arasına yaptıkları yuvalarda 3-4 yavru doğurmaktadır ve 10-12 yıl yaşamaktadır. IUCN-LC kategorisinde olan bu tür, kentleşme, madencilik faaliyetleri ve tarım alanlarının artması sonucu yaşam alanlarının azalması sebebiyle tehdit altındadır. Popülasyonu hakkında sağlıklı verilere ihtiyaç duyulmaktadır. Dolayısıyla yapılacak izleme çalışmalarında popülasyon tespitine ihtiyaç vardır (Anonim, 2017a).

***Felis chaus* (Sazlık Kedisi):**

Uzunluğu 58-76 cm, ağırlığı 5-9 kg'dır. Vejetasyonun yoğun ve uzun olduğu sulak alanlarda yayılmaktadır. Çoğunlukla 1000 m yüksekliğin altında bulunmaktadır. Şubat-Mart aylarında çiftleşmektedir ve ömürleri yaklaşık olarak 15 yıldır. IUCN-LC kategorisinde olan türün popülasyon trendi düşmektedir ve sulak alanların habitatlarının sağlıklı olması türün korunması için oldukça önemli bir durumdur. Yarışlı Gölü'nde tespit edilen *Felis chaus* türü Burdur ili sınırlarında ve başka bir noktada tespit edilmeyen önemli bir memeli türüdür. Yarışlı Gölü çevresinde çok sayıda taş ocağı bulunması sebebiyle yoğun insan baskısı altındadır. Yüksek habitat tahribatına rağmen göl yakınlarında bulunan söz konusu türün korunması için göle olan müdahalelerin en aza indirilmesi gerekmektedir (Anonim, 2017a).

***Caracal caracal* (Karakulak):**

Uzunlukları 61-105 cm ve ağırlıkları 6-20 kg'dır. Karakulak türü özellikle düşük rakımlı kıyı bölgelerdeki makilik ve ormanlık habitatlarda bulunmaktadır. Burdur il sınırları içerisinde daha soğuk iklim koşullarına sahip yüksek iç kesimlere Dirmil kanyonundan bahar ve yaz dönemlerinde giriş yaptığı düşünülmektedir. IUCN-LC kategorisinde bulunan türün popülasyon trendi bilinmemektedir ve popülasyonu hakkında sağlıklı verilere ihtiyaç duyulmaktadır. Bu kapsamda karakulak için yapılacak izleme çalışmalarında popülasyon tespitine ihtiyaç duyulmaktadır. Ayrıca türün yaşadığı tehditlerdeki değişimlerin periyodik olarak gözlemlerle takip edilmesi gerekmektedir (Anonim, 2017a).

İzlenmesi önerilen memeli türlerine ait fotoğraflar Şekil 8'de verilmiştir (Anonim, 2017a).

Şekil 8. Burdur İlinde İzlenmesi Önerilen Memeli Türleri

Caracal caracal

Lynx lynx

Canis lupus

Vulpes vulpes

Lepus europaeus

Martes foina

Erinaceus concolor

Meles meles

Kaynak: Anonim, 2017a.

Kuşlar

Alanda yürütülen gözlemlerde türlerin yanı sıra gözlenebilen bütün veriler toplanarak, kayıt edilmiş ve kuş fauna tablosuna aktarılmıştır. İzleme çalışmaları kış mevsiminde kışlayan su kuş türlerini ve sayılarını tespit etmek üzere 13 sulak alanda yürütülmüş ve Kış Ortası Su Kuşu Sayım (KOSKS) çalışmasında 35 türden 31.207 su kuşu sayılmıştır. Sayım yapılmış olan sulak alanlar ile alan bazlı sonuçları Tablo 6'da ve proje alanının tümünde belirlenen tür bazlı KOSKS sonuçları Tablo 7'de gösterilmektedir (Anonim, 2017a).

Tablo 6. Burdur İli Sulak Alan Bazlı KOSKS Sonuçları

Alan adı	**Su Kuşu Sayısı**
Burdur Gölü	7.348
Karacaören II Baraj Gölü	167
Salda Gölü	1.262
Yapraklı Baraj Gölü	503
Gölhisar Gölü	601
Yazır Gölü	434
Karamanlı Baraj Gölü	58
Karaçal Baraj Gölü	267
Yarışlı Gölü	2.908
Karacaören I Baraj Gölü	1.150
Onaç Baraj Gölü	481
Karataş Gölü	8.505
Çorakgöl	7.523

Kaynak: Anonim, 2017a.

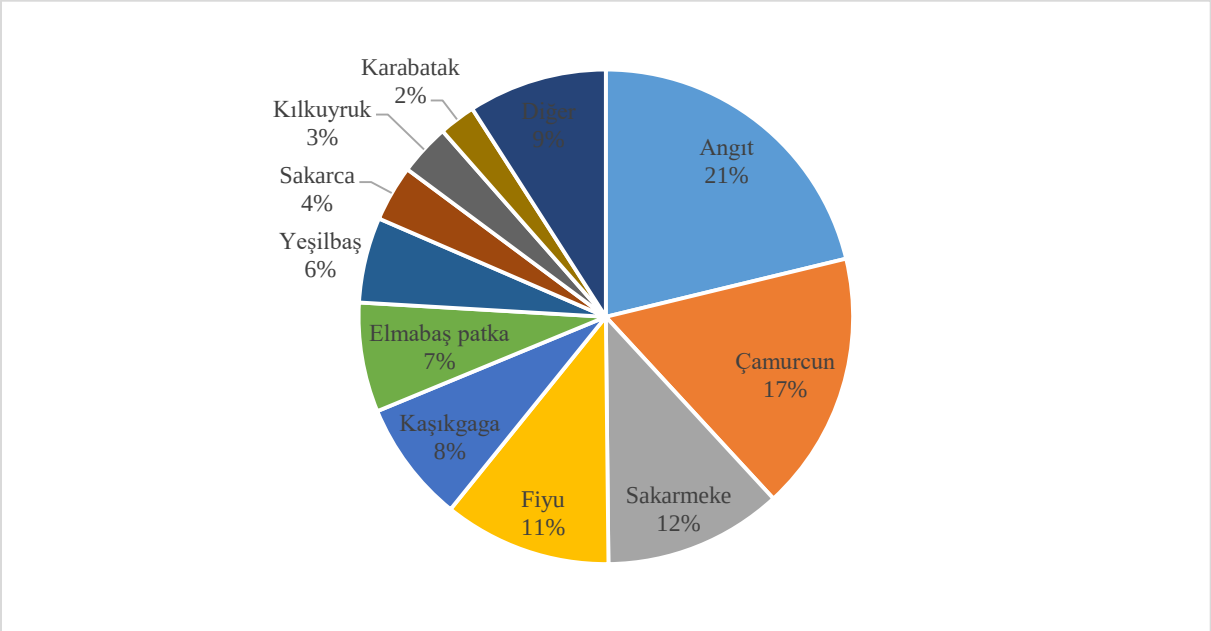
Tablo 7. Burdur İli Tür Bazlı KOSKS Sonuçları

Kuş Türü	**Latince Adı**	**Sayı**
Küçük batağan	*Tachybaptus ruficollis*	621
Bahri	*Podiceps cristatus*	121
Kara boyunlu batağan	*Podiceps nigricollis*	171
Karabatak	*Phalacrocorax carbo*	746
Küçük karabatak	*Phalacrocorax pygmeus*	8
Büyük ak balıkçıl	*Casmerodius albus*	205
Gri balıkçıl	*Ardea cinerea*	281
Erguvani Balıkçıl	*Ardea purpurea*	1
Flamingo	*Phoenicopterus ruber*	134
Küçük kuğu	*Cygnus columbianus*	6
Ötücü kuğu	*Cygnus cygnus*	6
Sakarca	*Anser albifrons*	1.144
Boz Kaz	*Anser anser*	60
Angıt	*Tadorna ferruginea*	6.622
Suna	*Tadorna tadorna*	98
Fiyu	*Anas penelope*	3.425
Boz ördek	*Anas strepera*	6
Çamurcun	*Anas crecca*	5.282
Yeşilbaş	*Anas platyrhynchos*	1.741
Kılkuyruk	*Anas acuta*	1.047
Kaşıkgaga	*Anas clypeata*	2.485
Elmabaş patka	*Aythya ferina*	2.233
Tepeli patka	*Aythya fuligula*	79
Dikkuyruk	*Oxyura leucocephala*	13
Saz Delicesi	*Circus aeruginosus*	25
Gökçe Delice	*Circus cyaneus*	2
Saztavuğu	*Gallinula chloropus*	9
Sakarmeke	*Fulica atra*	3.647
Turna	*Grus grus*	7
Kılıçgaga	*Recurvirostra avosetta*	13
Kızkuşu	*Vanellus vanellus*	165
Kızılbacak	*Tringa totanus*	4
Karabaş martı	*Larus ridibundus*	369
İnce gagalı martı	*Larus genei*	4
Gümüş martı	*Larus michahellis*	275
Tanımsız kaz		40
Tanımsız ördek		57
Tanımsız su kuşu		55
Toplam		**31.207**

Kaynak: Anonim, 2017a.

Alanında kış arazisi kapsamında en çok sayılan ilk 10 (on) su kuş türü *Tadorna ferruginea* (Angıt), *Fulica atra* (Sakarmeke), *Anas crecca* (Çamurcun), *A. penelope* (Fiyu), *A. clypeata* (Kaşıkgaga), *A. platyrhynchos* (Yeşilbaş), *A. acuta* (Kılkuyruk), *Aythya ferina* (Elmabaş pakta), *Anser albifrons* (Sakarca) ve *Phalacrocorax carbo* (Karabatak) olmakla birlikte, saptanan sonuçlar Şekil 9'da gösterilmiştir (Anonim, 2017a).

Şekil 9. 2014 Burdur İli KOSKS Sonuçlarına Göre En Çok Sayılan İlk 10 Tür

Kaynak: Anonim, 2017a.

Yapılan arazi çalışmalarında alanda 191 tür gözlemlenmiştir. Bu türlerin alan kullanımları bakımından ülkemizdeki göçmenlik durumuna bakıldığında; 22 türün Yerli (Y), 4 türün Kış Ziyaretçisi (KZ), 5 türün Transit Göçer (TG), 4 türün Yaz Ziyaretçisi (YZ), 16 türün Yaz Ziyaretçisi (YZ), Transit Göçer (TG) ve Kış Ziyaretçisi (KZ), 30 türün Yerli (Y) ve Kış Ziyaretçisi (KZ), 2 türün Yerli (Y) ve Transit Göçer (TG), 2 türün Yaz Ziyaretçisi (YZ) ve Kış Ziyaretçisi(KZ), 49 türün Yaz Ziyaretçisi (YZ) ve Transit Göçer (TG), 9 türün Transit Göçer (TG) ve Kış Ziyaretçisi(KZ), 46 türün Yerli (Y), Transit Göçer (TG) ve Kış Ziyaretçisi (KZ), 2 türün Yerli (Y), Yaz Ziyaretçisi (YZ) ve Kış Ziyaretçisi (KZ) olduğu görülmektedir (Anonim, 2017a).

2.2.8. Yeraltı Zenginlikleri

2.2.8.1. Sanayi Madenleri

Madencilik faaliyetlerinin (mermer, maden, kum, çakıl, kireç ocakları) yoğun olduğu Burdur ilinde genellikle kayalık, çakıl alanlarda yayılan türlerin korunması biyolojik çeşitlilik açısından önem içermektedir (Anonim, 2017a).

Tablo 8'de görüldüğü üzere, Burdur ilinde Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü (ÇŞİM) tarafından 2012 ve 2017 yılları arasında kesilen ceza sayısı 16 ve 19 arasında olmuştur (Anonim, 2012; Anonim, 2013; Anonim, 2014; Anonim, 2016a; Anonim, 2017a; Anonim, 2018g). 2017 yılında

kesilen 14 cezanın miktarı 312.317 TL'dir. Bu dönemde en çok kesilen ceza konusu 4 ceza ile Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) üzerine verilmiştir (Anonim, 2018g).

Tablo 8. Yıllara Göre Burdur İlinde ÇŞİM Tarafından Uygulanan Ceza Miktarları ve Sayısı

Ceza Konusu	2012		2013		2014		2015		2016		2017	
	Ceza Miktarı (TL)	Ceza Sayısı	Ceza Miktarı (TL)	Ceza Sayısı	Ceza Miktarı (TL)	Ceza Sayısı	Ceza Miktarı (TL)	Ceza Sayısı	Ceza Miktarı (TL)	Ceza Sayısı	Ceza Miktarı (TL)	Ceza Sayısı
Hava	4.692	6	81.215	3	173	13	963	1	98.190	2	101.950	2
Su	37.696	1	37.696	1	-	-	-	-	-	-	50.975	1
Toprak	-	-	-	-	-	-	-	-	49.095	1	-	-
Atık	456	1	325.088	8	42.232	1	186.009	3	95.792	3	50.975	1
Kimyasal	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gürültü	-	-	60.634	2	-	-	-	-	-	-	25.486	1
ÇED	61.454	8	32.929	2	211.040	4	225.137	11	250.783	8	80.591	4
Diğer	-	-	-	-	-	-	425	3	1.663	5	2.340	5
Toplam	**104.298**	**16**	**537.562**	**16**	**253.445**	**18**	**412.534**	**18**	**495.523**	**19**	**312.317**	**14**

Kaynak: Anonim, 2012; Anonim, 2013; Anonim, 2014; Anonim, 2016a; Anonim, 2017a; Anonim, 2018g.

Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü tarafından 2016 yılında illere göre kesilen ceza sayısı ve miktarı dikkate alındığında en fazla ceza kesilen il Isparta (%53,8) olmuştur. Isparta ilini Antalya (%37,3) izlemiştir. Burdur ilinde kesilen ceza miktarı oranı %8,9 ve ceza sayısı oranı %12,3 olmuştur (Tablo 9) (Anonim, 2018g).

Tablo 9. Yıllara Göre İl Bazında ÇŞİM Tarafından Uygulanan Ceza Miktarları ve Sayısı

İL	2014		2015		2016	
	Ceza Miktarı (TL)	Ceza Sayısı	Ceza Miktarı (TL)	Ceza Sayısı	Ceza Miktarı (TL)	Ceza Sayısı
Antalya	3.688.875	172	4.511.896	90	2.076.603	51
Isparta	1.938.524	61	918.234	29	2.999.556	85
Burdur	*253.444*	*18*	*412.534*	*18*	*495.523*	*19*
Genel Toplam	**5.880.843**	**251**	**5.842.664**	**137**	**5.571.682**	**155**

Kaynak: Anonim, 2014; Anonim, 2015a; Anonim, 2015b; Anonim, 2016a; Anonim, 2016b; Anonim, 2016c; Anonim, 2017a; Anonim, 2017b; Anonim, 2017c.

2.2.8.2. Metalik Madenler

Burdur ilinde %47 MgO 84.000 ton manyezit görünür rezerv, %8.12-25.83 Mn 160.000 ton Manganez muhtemel rezerv, %37-44 Fe 7.056 ton demir muhtemel rezerv bulunmaktadır. %20-50 Cr_2O_3 krom zuhurlarına rastlanmıştır ancak rezerv tam olarak belirlenememiştir. İlde bulunan madenler Tablo 10'da verilmiştir (Anonim, 2011).

2.2.8.3. Enerji Madenleri

Tefenni ilçesi Başpınar köyünde 1.754 kcal/kg alt ısı değerine sahip 15.000.000 ton ve Merkez Sultandere sahasında 2800 kcal/kg alt ısı değerine sahip 1.000.000 ton kömür rezervi bulunmaktadır. İlde bulunan madenler Tablo 10'da verilmiştir (Anonim, 2011).

Tablo 10. Burdur İli Metalik Maden Envanteri[5]

Cinsi	İlçe	Köy mevk	Pafta no	Tenor	Rezerv	Diğer bilgiler
DEMİR	Bucak	Kapaklı Dereköy Incirlidere Kesteldağı	N24b2 N25a1	Fe : % 55.7 Mn : % 3.7 SiO2 : % 2.1	Muhtemel 20-30 t	Cevher minerali hematittir. Yan ürün olarak mangan bulunur. Kristalen kalkerleri kaolen diyabazlara bağlı oluşumlardır ve filon şeklindedir.
KROM	Tefenni	Belköy Delmeoluk Kabaçam Manastır Tepe	N23 a2- a3	Cr2O3: % 36-48	1.000-2.000 t işletilmiştir	Ana cevher minerali kromittir. Ust Kretase yaşlı ofiyolitlerde benekli cevher breşleri durumundadır. Cevher kütlelerinin uzanımı kuzeydoğu ve kuzeybatıdır.
KROM	Yeşilova Tefenni	Çavdır-Söğüt Yüksekkıran Kösdağı Hüyüktepe Karatepe	N23c1-c4-d2-d3	Cr2O3: % 35-70	Görünür 35.000 t Muhtemel 80.000 t	Cevher minerali kromittir. Cevher tipi saçılmış, bantlı, ondüllü ve masif şekillerdedir.
KROM	Yeşilova	Saldaköy Değirmenköy Madentepe Manastır Yapıklıtepe	M23d3-d4-c4 N23a1-a2	SiO2: % 0.5-4.5 Cr2O3: % 38-42	Muhtemel 100.000 t	Cevher minerali kromit olup, bantlı leopar ve son cevher biçimindedir. Cevher boyutları düzensizdir. Cevher kütlesi kuzeybatı uzanımlı olup, magmatik bantlanmaya uygunluk gösterir.
MANGANEZ	Bucak Yazıpınar	Yeşilköy Dereköy Akpınar Kaleköytepe Taşkapı Bereket	N24a2-b1-b2 N23a1-b1-c1	SiO2 : % 50-89 Fe : % 1 .9 Mn :%1-48 Fe+Mn : % 45	Gör+Muh 660 t	Cevherleşme kristalen kireçtaşları ile radyolaritler içindedir. Cevher mineralleri prolusit, psilomelan ve limonittir.

Kaynak: Anonim, 2011.

2.2.9. Koruma Statüsündeki Doğal Çevre Varlıkları

2.2.9.1. Tabiat Parkları

Burdur ili sınırları içerisinde Serenler Tepesi Tabiat Parkı ve Salda Gölü Tabiat Parkı olmak üzere iki adet tabiat parkı bulunmaktadır (Anonim, 2017a).

Salda Gölü Tabiat Parkı

Salda Gölü Tabiat Parkı, Yeşilova ilçesinde yer almakta ve 120 da araziye sahiptir. 11.07.2011 tarihinde Tabiat Parkı olarak ilan edilmiştir. Salda Gölü, oldukça temiz, oligotrofik özellikte, az tuzlu, yüksek alkalin ve ekosistem dengesi günümüzde de bozulmamış bir göldür. Ayrıca, Jeolojik ve kimyasal özellikleri, barındırmış olduğu endemik türler ile Önemli Tabiat Alanı ve Önemli Kuş Alanı kriterlerini sağlayan uluslararası öneme sahip bir sulak alan niteliğindedir. Bölgede yapılan çalışmalara göre, Dünya'da Mars gezegenin yüzey özelliklerini (Magnezyum yüklü beyaz kayalar) taşıyan iki bölgeden birinin Salda Gölü olduğu kabul edilmektedir (Anonim, 2017a).

[5] Son beş yıllık veriye ulaşılamamıştır.

Serenler Tepesi Tabiat Parkı

Burdur ili merkezinde bulunan 384 da büyüklüğündeki alan 11.07.2011 tarihinde Tabiat Parkı olarak ilan edilmiştir. Burdur gölünün güney sahillerindeki kısmen düz tarım arazilerinin güney yönünde bittiği yerden arazinin 250 m yükselmesi sonucu oluşmuştur. 1075 m yükseklikteki Karaburun tepesinin kuzey yamaçlarında kısmen dağlık ve kırık bir arazi yapısı üzerinde yer almaktadır (Anonim, 2017a).

2.2.9.2. Tabiatı Koruma Alanları

Kargı Köyü Sığla Ormanı Tabiatı Koruma Alanı

Burdur ili Bucak ilçesinde bulunan 838 da büyüklüğündeki alan, 27.07.1987 tarihinde Tabiatı Koruma Alanı olarak ilan edilmiştir. Ülkemizde endemik bir tür olan ve yalnız iki ilimizde (Burdur-Muğla) yayılış gösteren Anadolu Sığla Ağacı (*Liquidambar orientalis* Miller var. integriloba Fiori)'na sahiptir (Anonim, 2017a).

2.2.9.3. Tabiat Anıtları

Çatal Sedir Tabiat Anıtı

Altınyayla ilçesinde bulunan 2,5 da büyüklüğündeki alan, 29.09.1994 tarihinde Tabiat Anıtı olarak ilan edilmiştir. Sedir Ağacı (*Cedrus libani*) 34 m boya, 1.40 m çapa, 4.50 m çevre genişliğine sahiptir ve 250 yaşındadır (Anonim, 2017a).

Kocapınar Toros Sediri Tabiat Anıtı

Altınyayla ilçesinde bulunan 1 da büyüklüğündeki alan, 06.09.2002 tarihinde Tabiat Anıtı olarak ilan edilmiştir. Sedir Ağacı (*Cedrus libani*) 24 m boya, 1.60 m çapa, 5.04 m çevre genişliğine sahiptir ve 330 yaşındadır (Anonim, 2017a).

Ballık Köyü Sediri Tabiat Anıtı

Altınyayla ilçesinde bulunan 1 da büyüklüğündeki alan, 06.09.2002 tarihinde Tabiat Anıtı olarak ilan edilmiştir. Sedir Ağacı (*Cedrus libani*) 49 m boya, 2.30 m çapa, 7.22 m çevre genişliğine sahiptir ve 540 yaşındadır (Anonim, 2017a).

Evciler Köyü Sedir Ağacı Tabiat Anıtı

Gölhisar İlçesinde bulunan 1 da büyüklüğündeki alan, 06.09.2002 tarihinde Tabiat Anıtı olarak ilan edilmiştir. Sedir Ağacı (*Cedrus libani*) 27 m boya, 1.43 m çapa, 4.50 m çevre genişliğine sahiptir ve 260 yaşındadır (Anonim, 2017a).

2.2.9.4. Yaban Hayatı Geliştirme Alanları

Burdur Gölü Yaban Hayatı Geliştirme Alanı

Burdur merkezde bulunan 262.294 da büyüklüğündeki alan, 05.10.2006 tarihinde Yaban Hayatı Geliştirme Sahası olarak ilan edilmiş olup, hedef türü Dikkuyruk, Kaşıkgaga, Sakarmeke ve Gri Balıkçıldır (Anonim, 2017a).

Karataş Gölü Yaban Hayatı Geliştirme Alanı

Karamanlı ilçesinde bulunan 40.216 da büyüklüğündeki alan, 05.10.2006 tarihinde Yaban Hayatı Geliştirme Sahası olarak ilan edilmiş olup, hedef türü Dikkuyruk, Sakarmeke, Angıt,

Kuğu, Flamingo, Su Bıldırcını, Karameke, Karabatak, Yeşilbaş Ördek, Yabankazı, Boz Ördek, Angıt, Toy, Pelikan, Leylek, Serçe, Sığırcık ve Güvercindir (Anonim, 2017a).

2.3. İlin Yapay Çevre Varlıkları

Tüfekçioğlu ve ark. (2005)'nın Artvin İl Gelişme Planı, Çevre ve Mekansal Gelişme Sektörü Raporuyla benzer olarak, Burdur ilinin insan eliyle yapılmış her türlü taşınmaz varlığı bu kategoride ele alınmıştır. Ayrıca, insanlar tarafından yapılmış olan tüm bina, yol, tünel, köprü, gölet, baraj, hava alanı, liman gibi yapılar ile tarihi ve turistik yapılar bu grupta değerlendirilmiştir.

2.3.1. İldeki Yerleşim Birimleri

Burdur ilinde merkez ilçe ile birlikte 11 ilçe bulunmaktadır.

2.3.1.1. İl Merkezi

2017 yılı Burdur ili merkez nüfusu 108.297 kişidir (Anonim, 2018h). İlin genel olarak yüksekliği (ortalama) 1000 m dir (Anonim, 2018c).

2.3.1.2. İlçe ve Belde Merkezleri

Merkez ilçe dışında Burdur'a bağlı 10 ilçe merkezi bulunmaktadır. Bunlar Ağlasun, Altınyayla, Bucak, Çavdır, Çeltikçi, Gölhisar, Karamanlı, Kemer, Tefenni ve Yeşilova'dır ve bu ilçelere ait bilgiler aşağıda sunulmuştur (Anonim, 2018ğ).

Ağlasun

Akdeniz Bölgesi'nin Göller yöresinde ve Batı Torosların iç kısımlarında bulunmakta ve 2276 m yüksekliğindeki Akdağ'ın güney yamacında kurulmuştur. Burdur ilinin güneydoğusunda bulunmaktadır. Kuzeydoğusunda Isparta ili, güneyinde Bucak ilçesi bulunmakta ve rakımı 1050 m'dir. 1958 yılında ilçe olan Ağlasun ilçesi, Burdur ilinin 30º doğu meridyeni ile 36º kuzey paralellerinde bulunmaktadır (Anonim, 2018ğ).

Altınyayla

İlçe, Burdur ilinin güneybatısında bulunmaktadır ve il merkezine uzaklığı 118 km dir. Gölhisar, (Pırnaz, İbecik, Asmalı, Evciler, Karapınar ve Hisaradı köyleri) Çavdır (Kozağacı ve Kızıllar köyü) ve Muğla-Fethiye (Çobanisa, Karaçulha Kasabası, Çamköy Kasabası, Gökben, Eldirek, Yayla Patlangıç Mah. Ören ve Paşalı köyleri) ilçelerine komşu durumundadır. İlçe merkezi 1250 m rakıma sahiptir ve ilçe Fethiye-Denizli karayolu üzerinde bulunmaktadır (Anonim, 2018ğ).

Bucak

İlçe, Antalya-Burdur Karayolu üzerinde bulunmaktadır. İlçe, Burdur'a 45 km, Isparta'ya 70 km ve Antalya'ya 80 km uzaklıktadır. Bucak, demiryoluna (Burdur) 40 dakika mesafede, havayoluna (Antalya, Burdur-Isparta) ve denizyoluna (Antalya) 1 saat mesafededir. İlçe merkezinin rakımı 850 m'dir ve ortalama yüksekliği 1200 m'dir (Anonim, 2018ğ).

Çavdır

İlçenin doğusunda Antalya, batısında Gölhisar ve Altınyayla, kuzeyinde Tefenni, güneyinde Muğla yer almaktadır. Burdur il merkezi ve Denizli'ye 90 km uzaklıkta, Antalya'ya 115 km

uzaklıktadır. Yerleşim yeri olarak Burdur – Antalya – Denizli – Fethiye yol güzergâhlarının kesiştiği yerdedir. Bu durum ilçeye önemli fırsatlar sağlamaktadır. İlçe, Akdeniz – Ege geçiş bölgesinde Batı Toroslar üzerinde genellikle dağlık bir arazi üzerinde kurulmuş olup, dar vadiler arasında ova bantları mevcut olup arazinin %54,8'i ormanlık ve makilik alanlardır. Çavdır ilçesinin toplam yüzölçümü 485.650 da dır. Ancak bu alanın sadece %28'i tarım arazisi olarak kullanılmaktadır. İlçenin toplam çayır-mera arazisi 6955 da olmakla birlikte 61.349 da alan köy yerleşim yeri, taşlık alanlar ve tarım dışı arazilerdir (BİTOM, 2018; Anonim, 2018ğ).

Çeltikçi

İlçe, Burdur il merkezinin güney doğusunda yer almakta ve il merkezine 32 km uzaklıktadır. İlçenin güneydoğusunda Bucak ilçesi, kuzeyinde Ağlasun ilçesi yer almaktadır. Bazı önemli il merkezlerine uzaklığı; Antalya 90 km, Isparta 60 km, Ankara 450 km, Afyon 200 km, Denizli 200 km'dir (Anonim, 2018ğ).

Gölhisar

İlçe, Burdur ilinin güneybatısında ve Akdeniz Bölgesi'nin en son uzantısını teşkil etmektedir. Coğrafi olarak bir geçiş noktası niteliğindedir. Yüzölçümü 57.582 ha olup, 945 m rakıma sahiptir. Gölhisar ilçesinin güney ve batısı ormanlarla kaplıdır. Başlıca dağları ise Koçaş, Kocayaran ve Çakmak dağlarıdır (Anonim, 2018ğ).

Karamanlı

İlçe halkı geçimini tarım ve hayvancılık yaparak sağlamaktadır. Ekonomisi genel olarak tarıma dayalıdır. Ancak son yıllarda sanayide ve açık maden ocağı (mermer) işletmeciliğinde büyük gelişmeler görülmektedir (Anonim, 2018ğ).

Kemer

İlçe merkezi, Burdur il merkezine 57 km mesafede ve Burdur-Karamanlı-Tefenni yolunun 34. km'sinden itibaren 23 km güneyinde ve iç kısımda bulunmaktadır. İlçenin yüzölçümü 350-400 km² olup, ilçe arazilerinin bir kısmı dağlık ve büyük bir kısmı da ovada bulunmaktadır. 7566 ha orman alanı mevcuttur. Bozçay ve Derebağ çayları Kemer ilçesinden geçmektedir. Kemer ilçesinin deniz seviyesinden yüksekliği 1150-1200 m'dir. Güney ve doğusu Rahat dağları ile kaplı olan ilçede kara iklimi görülmektedir. Kış aylarında sıcaklık ortalaması 0-10^{0}C, yaz aylarında sıcaklık ortalaması 20^{0}C'dir. İlkbahar ve sonbaharda yağmur yağışı, kışın kar yağışı görülmekte olup, yazlar kurak geçmektedir (Anonim, 2018ğ).

Tefenni

Burdur ilinin 70 km güneybatısında bulunmakta ve genellikle yayla iklimi görülmektedir. İlçenin batısında Eşeler dağı, doğusunda Bozdağ ve güneybatısında Rahat dağları bulunmaktadır. İlçenin, denizden yüksekliği 142 m'dir ve ilçe 37º 18' kuzey enlemi ile 29º 46' doğu boylamları arasında yer almaktadır (Anonim, 2018ğ).

Yeşilova

Yeşilova, Güneybatı Anadolu'da Göller Bölgesi'nde olmakla birlikte, Burdur il merkezinin batısında bulunmaktadır. İlçe; doğudan Burdur merkez ilçesi, batıdan Denizli ili Acıpayam ilçesi, güneyden Karamanlı ilçesi, kuzeyden ise Denizli ili Çardak ilçesi ile Afyon ili Başmakçı ilçesi ile çevrili durumdadır. Yeşilova ilçesi Ege ve Akdeniz Bölgeleri arasında bulunan bir alan olmakla birlikte, 37 - 38 kuzey enlemi, 29 – 30 doğu boylamları arasındadır. Yüzölçümü 1351 km^2 ve rakımı 1200 m'dir. Göller Bölgesi'nin karakteristik özelliklerine sahiptir (Anonim, 2018ğ).

2.3.2. Tarihi ve Kültürel Taşınmaz Çevre Varlıkları

Ağlasun ilçesinde bulunan Sagalassos Antik Kenti, ilçenin 7 km kuzey yamaçlarında bulunmaktadır. Antik kent Antalya'ya 110 km, Isparta'ya sınır olmakla birlikte merkeze 15 km, Burdur'a 37 km mesafededir. Dört mevsim yerli ve yabancı turistler tarafından ziyaret edilmektedir (Anonim, 2018ğ).

Altınyayla ilçesinde (Anonim, 2018ğ);

- Tabiat varlıkları olarak: Boncuk Dağı florası, Karanlıkdere kanyonu, Değirmenderesi kanyonu ve karstik alanları, Kırkpınar yaylası.
- Koruma altında bulunan ağaçlar olarak: Ballık Atasedir, Kocaçayır ve Kocapınar sedirleri, Gülpınarı, Meydan, Meçitönü çınarları, Yayla oturak ardıçları.
- Tarihsel yapı olarak: Çatal Değirmenler, Cumayeri ve Köle Değirmenleri, Durasılar İbiş Efendi Evi, Durasılar Dibek Taş, Balboura, Gavur Beşiği, Höyük, Kırkpınar.
- Dokuma varlıkları olarak: Deve, üçgöllü ve kıvrımlı kilim çeşitleri, kara ve ala çul, torba, heybe ve tuz torbası, çuval ve harar, aba ve çaşır, turluk, yün çorap ve kabalak, ihram ve sofra bezi, çocuk kolanı ve deve kolanı paldım.

Bucak ilçesinde; Kremna Antik Kenti, Susuz Han, İncir Han, Seferyitiği Mağarası, Kumar Yaylası, Karacaören 1-2 Barajı, Burdur-Sütçüler Sığla Ormanı Tabiatı Koruma Alanı, Kargı Kısığı Kanyonu bulunmaktadır. Ayrıca Bucak ilçesi salebin Türkiye pazardır ve Bucaklı tüccarlar tarafından Türkiye salep tüketiminin %70-80'i karşılanmaktadır (Anonim, 2018ğ).

Gölhisar ilçesinde; Kibyra Antik Kenti, Böğrüdelik, Kozpınarı, Kocayayla, Armutlu Yaylaları, Yapraklı Barajı bulunmaktadır. Ayrıca bu yöre, Teke yöresinin en önemli müzik ve folklor kültürlerine sahiptir (Anonim, 2018ğ).

Yeşilova ilçesinde; Salda Gölü, Salda Kayak Merkezi, Yarışlı Gölü, Çorak Göl, Tınaztepe, Salda Turizm Merkezi bulunmaktadır (Anonim, 2018ğ).

2.3.3. Barajlar, Göletler ve Rezervuarlar

Barajlar

Barajlar ile ilgili bilgiler aşağıda verilmiştir (Anonim, 2011; Anonim, 2018g);

Karacaören I Barajı: 45,5 km^2 yüzey alanına sahip olan Karacaören I barajının 23,83 km^2 si Isparta, 21,67 km^2 si Burdur il sınırları içerisinde bulunmaktadır.

Normal su seviyesi: 270,0 m

Normal su seviyesi yüzey alanı: 45,5 km^2

Normal su seviyesi hacmi:1194,0 hm^3

Minimum su seviyesi: 230,0 m

Minimum su seviyesi yüzey alanı: 11,596 km^2

Minimum su seviyesi hacmi: 160 hm^3

Karacaören I barajının talvegten yüksekliği 84,30 m dir.

Karacaören I barajının drenaj alanı 5446 km^2 (Eğirdir Gölü dahil)

Barajı besleyen sular: Aksu çayı, Değirmen deresi

Yıllık ortalama akım (hm^3): 975,27 hm^3

Baraj çıkış suları: Sulama+Enerji Suyun sınıfı: C2S1

Amacı: Sulama+Enerji

Karacaören II Barajı:

Bulunduğu il: Burdur

Kullanım amacı: Sulama + Enerji

Gövde hacmi: 165 dam^3

Yükseklik (Talvegden): 49 m

Normal Su Kotunda Göl Hacmi: 48 hm^3

Akarsu: Aksu

Normal Su Kotunda Göl Alanı: 2 km^2

Sulama Alanı: 19330 ha

Güç: 47 MW

Yıllık Üretim: 206 GWh

Yapraklı Barajı:

Normal su seviyesi: 1071,65 m

Normal su seviyesi yüzey alanı: 6,5 km^2

Normal su seviyesi hacmi: 124,0 hm^3

Minimum su seviyesi: 1035,8 m

Minimum su seviyesi yüzey alanı: 0,9 km^2

Minimum su seviyesi hacmi: 4,61 hm^3

Yapraklı barajının talvegten yüksekliği: 52 m

Yapraklı barajının drenaj alanı: 460,96 km^2

Barajı besleyen sular: Horzum çayı

Yıllık ortalama akım (hm3): 123,7 hm^3

Baraj çıkış suları: Sulama

Sulamaya verilen su (hm3): 77,933 hm^3

Suyun sınıfı: C2S1

Amacı: Sulama

Karamanlı Barajı:

Normal su seviyesi: 1193,5 m

Normal su seviyesi hacmi: 24,81hm^3

Minimum su seviyesi: 1165 m

Minimum su seviyesi hacmi: 1,27 hm^3

Karamanlı barajının drenaj alanı: 164 km^2

Barajı besleyen sular: Değirmenler deresi

Yıllık ortalama akım (hm3): 21,18 hm^3

Baraj çıkış suları: Sulama

Sulamaya verilen su (hm3): 14,83 hm^3

Suyun sınıfı: C2S1

Amacı: Sulama

Kozağacı Barajı:

Normal su seviyesi: 1544,65 m

Normal su seviyesi yüzey alanı: 0,291 km^2

Normal su seviyesi hacmi: 1,188 hm^3

Minimum su seviyesi: 1532,50 m

Minimum su seviyesi yüzey alanı: 0,026 km^2

Minimum su seviyesi hacmi: 0,088 hm^3

Kozağacı barajının talvegten yüksekliği: 26 m

Kozağacı barajının drenaj alanı: 14,11 km^2

Barajı besleyen sular: Kırkpınar deresi

Yıllık ortalama akım (hm3): 4,66 hm^3

Baraj çıkış suları: Sulama

Sulamaya verilen su (hm3):1,677 hm^3

Suyun sınıfı: C2S1

Amacı: Sulama

Çavdır Barajı:

Normal su seviyesi: 1119,85 m

Normal su seviyesi yüzey alanı: 1,94 km^2

Normal su seviyesi hacmi: 36,42 hm^3

Minimum su seviyesi: 1094 m

Minimum su seviyesi yüzey alanı: 0,5 km^2

Minimum su seviyesi hacmi: 3,03 hm^3

Çavdır barajının drenaj alanı: 568,4 km^2

Barajı besleyen sular: Bayır deresi

Yıllık ortalama akım(hm3): 27,44 hm^3

Baraj çıkış suları: Sulama

Sulamaya verilen su (hm3): 9,708 hm^3

Suyun sınıfı: C2S1

Amacı: Sulama

Bademli Barajı:

Normal su seviyesi: 1209,30 m

Normal su seviyesi yüzey alanı: 0,675 km^2

Normal su seviyesi hacmi: 6,30 hm^3

Minimum su seviyesi: 1192,90 m

Minimum su seviyesi yüzey alanı: 0,123 km^2

Minimum su seviyesi hacmi: 0,71 hm^3

Bademli Barajının talvegten yüksekliği: 38,65 m

Bademli Barajının drenaj alanı: 35,3 km^2

Barajı besleyen sular: Bademli deresi

Yıllık ortalama akım (hm^3): 4,384 hm^3

Baraj çıkış suları: Sulama

Sulamaya verilen su (hm^3): 2,4 hm^3

Suyun sınıfı: C2S1

Amacı: Sulama

Onaç II Barajı:

Normal su seviyesi: 832,60 m

Normal su seviyesi yüzey alanı: 3,58 km^2

Normal su seviyesi hacmi: 17,5 hm^3

Minimum su seviyesi: 824,4 m

Minimum su seviyesi yüzey alanı: 0,63 km^2

Minimum su seviyesi hacmi: 2,5 hm^3

Onaç II barajının talvegten yüksekliği: 23,5 m

Onaç II barajının drenaj alanı: 266 km^2

Barajı besleyen sular: Onaç çayı, Kestel suyu (Kavaklı dere), İncirdere

Yıllık ortalama akım (hm^3): 23,68 hm^3

Baraj çıkış suları: Sulama

Sulamaya verilen su (hm^3): 7,507 hm^3

Suyun sınıfı: C2S1

Amacı: Sulama

Karaçal Barajı:

Normal su seviyesi: 966,2 m

Normal su seviyesi hacmi: 76 hm^3

Minimum su seviyesi: 942,5 m

Minimum su seviyesi hacmi: 12,5 hm^3

Karaçal barajının talvegten yüksekliği: 60 m

Karaçal barajının drenaj alanı 1541 km^2

Barajı besleyen sular: Bozçay (Eren çayı)

Yıllık ortalama akım (hm3): 65,83 hm^3

Baraj çıkış suları: Sulama

Sulamaya verilen su (hm^3): 30,90 hm^3

Suyun sınıfı: C2S1

Amacı: Sulama

Belkaya Barajı:

Normal su seviyesi: 1115,3 m

Normal su seviyesi yüzey alanı: 0,488 km^2

Normal su seviyesi hacmi: 9,11 hm^3

Minimum su seviyesi: 1089,0 m

Minimum su seviyesi yüzey alanı: 0,142 km^2

Minimum su seviyesi hacmi: 1,14 hm^3

Belkaya barajının talvegten yüksekliği: 65 m

Belkaya barajının drenaj alanı: 113,5 km^2

Barajı besleyen sular: Aksu (Ecel deresi)

Yıllık ortalama akım (hm^3):23,24 hm^3

Baraj çıkış suları: Sulama

Sulamaya verilen su (hm^3): 8,96 hm^3

Suyun sınıfı: C2S1

Amacı: Sulama

Göletler

Göletler ile ilgili bilgiler aşağıda verilmiştir (Anonim, 2017a);

Belenli Göleti:

Normal su seviyesi: 1452,2 m

Normal su seviyesi yüzey alanı: 0,315 km^2

Normal su seviyesi hacmi: 2,025 hm^3

Minimum su seviyesi: 1446,70 m

Minimum su seviyesi yüzey alanı: 0,170 km^2

Minimum su seviyesi hacmi: 0,700 hm^3

Belenli göletinin talvegten yüksekliği: 20,15 m

Yeşilova-Dereköy Göleti:

Normal su seviyesi: 1003,80 m

Normal su seviyesi yüzey alanı: 0,04 km^2

Normal su seviyesi hacmi: 0,260hm^3

Minimum su seviyesi: 970,30 m

Minimum su seviyesi yüzey alanı: 0,060 km^2

Minimum su seviyesi hacmi: 0,260 hm^3

Göletin talvegten yüksekliği: 15,00 m

Tefenni Göleti:

Normal su seviyesi: 1243,07 m

Normal su seviyesi yüzey alanı: 0,182 km^2

Normal su seviyesi hacmi: 1,21 hm^3

Minimum su seviyesi: 1233,3 m

Minimum su seviyesi yüzey alanı: 0,042 km^2

Minimum su seviyesi hacmi: 0,143 hm^3

Tefenni göletinin talvegten yüksekliği: 19,63 m

Ağlasun-Gölyeri:

Normal su seviyesi: 1087,0 m

Normal su seviyesi yüzey alanı: 0,126 km^2

Normal su seviyesi hacmi: 1,165 hm^3

Minimum su seviyesi: 1070,0 m

Minimum su seviyesi yüzey alanı: 0,036 km^2

Minimum su seviyesi hacmi: 0,027 hm^3

Ağlasun Gölyeri göletinin talvegten yüksekliği: 24,90 m

Çavdır-Söğüt Göleti:

Normal su seviyesi: 1512,10 m

Normal su seviyesi yüzey alanı: 0,199 km^2

Normal su seviyesi hacmi: 1,900 hm^3

Minimum su seviyesi: 1498,40 m

Minimum su seviyesi yüzey alanı: 0,059 km^2

Minimum su seviyesi hacmi: 0,235 hm^3

Çavdır-Söğüt göletinin talvegten yüksekliği: 27,70 m

Yeşilova-Değirmendere Göleti

Normal su seviyesi: 1241,0 m

Normal su seviyesi yüzey alanı: 0,130 km^2

Normal su seviyesi hacmi: 1,3 hm^3

Minimum su seviyesi: 1230,4 m

Minimum su seviyesi yüzey alanı: 0,050 km^2

Minimum su seviyesi hacmi: 0,33 hm^3

Değirmendere göletinin talvegten yüksekliği: 31 m

Değirmendere göletinin drenaj alanı: 16,6 km^2

Çaylı Göleti:

Normal su seviyesi: 1140,30 m

Normal su seviyesi yüzey alanı: 0,23 km^2

Normal su seviyesi hacmi: 2,924 hm^3

Minimum su seviyesi: 1128,50 m

Minimum su seviyesi yüzey alanı: 0,13 km^2

Minimum su seviyesi hacmi: 0,924 hm^3

Göletin talvegten yüksekliği: 34,50 m

İbecik Göleti:

Normal su seviyesi: 1146,05 m

Normal su seviyesi yüzey alanı: 0,14 km^2

Normal su seviyesi hacmi: 1,380 hm^3

Minimum su seviyesi: 1130,91 m

Minimum su seviyesi yüzey alanı: 0,03 km^2

Minimum su seviyesi hacmi: 0,1130 hm^3

Göletin talvegten yüksekliği: 25,25 m

Kayı Göleti:

Normal su seviyesi: 1129,38 m

Normal su seviyesi yüzey alanı: 0,20 km^2

Normal su seviyesi hacmi: 1,530 hm^3

Minimum su seviyesi: 1117,18 m

Minimum su seviyesi yüzey alanı: 0,06 km^2 Göletin talvegten yüksekliği: 26,00 m

Minimum su seviyesi hacmi: 0,27 hm^3

Büğdüz Göleti:

Normal su seviyesi: 1253,51 m Minimum su seviyesi yüzey alanı: 0,01 km^2

Normal su seviyesi yüzey alanı: 0,20 km^2 Minimum su seviyesi hacmi: 0,610 hm^3

Normal su seviyesi hacmi: 2,030 hm^3 Göletin talvegten yüksekliği: 31,00 m

Minimum su seviyesi: 1242,58 m

Çamlık Göleti

Normal su seviyesi: 472,65 m Minimum su seviyesi yüzey alanı: 0,01 km^2

Normal su seviyesi yüzey alanı: 0,20 km^2 Minimum su seviyesi hacmi: 0,204 hm^3

Normal su seviyesi hacmi: 1,860 hm^3 Göletin talvegten yüksekliği: 32,00 m

Minimum su seviyesi: 455,26 m

Seddelemeli Rezervuarlar

Burdur ilinde bulunan şeddeli rezervuarlar aşağıda belirtilmiştir (Anonim, 2017a).

Karataş Depolaması:

Normal su seviyesi: 1053,64 m

Normal su seviyesi yüzey alanı: 13,44 km^2

Normal su seviyesi hacmi: 65,3 hm^3

Minimum su seviyesi: 1047,31 m

Minimum su seviyesi yüzey alanı: 4,75 km^2

Minimum su seviyesi hacmi: 4,30 hm^3

Sedde yüksekliği: 8,50 m

Karataş depolaması drenaj alanı: 670 km^2

Barajı besleyen sular: -

Yıllık ortalama akım (hm^3): Bozçay 50 hm^3

Karataş Depolaması çıkış suları: Sulama
Sulamaya verilen su (hm3) 40 hm^3

Suyun sınıfı: C2S1

Amacı: Sulama

Sulama alanı: Brüt 6490 ha net 5486 ha

2.3.4. Sanayi Tesisleri

Burdur ilinde Burdur Organize Sanayi Bölgesi (OSB) ve Bucak Organize Sanayi Bölgesi (OSB) bulunmaktadır. Diğer ilçelerde Organize Sanayi Bölgesi (OSB) bulunmamaktadır (Anonim, 2017a).

2.4. İklim

2.4.1. Genel İklim Özellikleri

Burdur ilinde genellikle; kış mevsimleri soğuk ve yağışlı, yaz mevsimleri sıcak ve kurak geçmektedir. İlin iklimi, İç Anadolu, Akdeniz ve Ege Bölgesi arasında geçiş iklimi özelliğindedir. Özellikle, İç Anadolu ikliminin etkisi altındadır. Bölgenin aldığı senelik ortalama yağış miktarı Akdeniz Bölgesi'ne göre oldukça düşük miktardadır. Yıllık ortalama sıcaklık değerleri, İç Anadolu'ya daha yakın durumdadır (Anonim, 2011).

2.4.2. Sıcaklık ve Yağış Verileri

Burdur ilinde 1931 ve 2017 yılları arasında ortalama en yüksek sıcaklık değeri Ağustos ayındadır ve 32,1ºC'dir. Ayrıca, Burdur ilinde, 1931 ve 2017 yılları arasında ortalama en düşük sıcaklık değeri Ocak ayındadır ve -0,9ºC'dir. Burdur ilinde günlük toplam en yüksek yağış miktarı 21.12.1952 yılında 107,7 mm olarak kaydedilmiştir (Tablo 11) (Anonim, 2018ı).

Tablo 11. Burdur İli Sıcaklık ve Yağış Verileri

GÖSTERGE	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Yıllık
Ortalama Sıcaklık (°C)	2,6	3,8	6,8	11,7	16,5	21,2	24,7	24,5	19,9	14,2	8,7	4,3	13,2
Ortalama En Yüksek Sıcaklık (°C)	6,6	8,6	12,5	17,6	22,9	28,0	31,8	32,1	27,8	21,3	14,3	8,3	19,3
Ortalama En Düşük Sıcaklık (°C)	-0,9	-0,3	1,8	5,9	10,1	13,9	16,9	16,8	12,8	8,3	4,0	0,7	7,5
Ortalama Güneşlenme Süresi (saat)	3,7	4,9	5,8	7,0	8,9	10,9	11,7	11,0	9,2	7,2	5,4	3,3	89,0
Ortalama Yağışlı Gün Sayısı	11,1	9,8	10,0	9,7	9,7	5,8	2,8	2,2	3,1	6,1	7,1	11,2	88,6
Aylık Toplam Yağış Miktarı Ortalaması (mm)	57,1	41,9	44,8	43,8	45,3	26,8	12,0	7,7	15,1	32,5	37,0	62,1	426,1
En Yüksek Sıcaklık (°C)	16,8	23,4	27,8	30,7	34,5	38,7	41,0	41,0	39,0	32,4	25,6	19,9	41,0
En Düşük Sıcaklık (°C)	-16,7	-15,0	-11,6	-7,0	-0,4	3,8	9,0	8,8	3,0	-2,4	-12,0	-15,3	-16,7

Kaynak: Anonim, 2018ı.

2.5. İlin Çevre Sorunları

2.5.1. Hava Kirliliği

Hava Kalitesi

Otoritelerin (Kyrkilis ve ark., 2007; Yücedağ ve Kaya, 2016) hava kalitesinin iyileştirilmesi ve korunması ile ilgili sorumluluklarının yanı sıra, halk sağlığını doğrudan etkileyen bir konu olması sebebiyle, kamuoyuna çeşitli iletişim araçları ile hava kirliliğine yönelik güncel bilgilerini sunması da sorumlulukları arasında bulunmaktadır. Fakat farklı kirleticilere ait ölçümleri anlamak bu konuda çalışan bir bilim insanı için mümkün olsa da genel halk ve yerel otoriteler için oldukça zor olabilmektedir. Bu nedenle, hava kirliliğinin ya da hava kalitesinin durumunu kamuoyuna açıklarken halkın kolayca anlayabileceği şekilde bir sınıflama sistemi kullanılmaktadır. Tüm dünyada yaygın olarak kullanılan, Hava Kalitesi İndeksi (HKİ) denilen bu sınıflama sistemi ile havadaki kirleticilerin konsantrasyonlarına göre hava kalitesi iyi, orta, kötü, tehlikeli vb. şeklinde derecelendirilmektedir. Dünyada pek çok ülkede indeks hesaplanmasında kullanılan yöntem ve kriterler, kendi ülkelerinde uygulanan hava kalitesi standartlarına uygun şekilde belirlenmiştir (Anonim, 2017a).

Bu kapsamda, geliştirilen standart değerler, hem uyarıcı ve hem de anlaşılabilir olması gerekse de kullanımı açısından yaygın bir indekse çevrilerek sunulabilmektedir. Belli bir alandaki hava kalitesinin karakterize edilebilmesi için ülkelerin kendi sınır değerlerine göre dönüştürdükleri ve kirlilik sınıflandırılmasının yapıldığı bu indekse Hava Kalitesi İndeksi (HKİ) denilmektedir. İndeks belirli kategorilerde farklı renkler ve tanımlar kullanılarak açıklanmakta ve ölçümü yapılan her kirletici için ayrı ayrı değerlendirilmektedir (Yavuz, 2010).

Ulusal Hava Kalitesi İndeksi, EPA (Amerika Birleşik Devletleri Çevre Koruma Ajansı) Hava Kalitesi İndeksi (HKİ)'nin ulusal mevzuatımız ve sınır değerlerimize uyarlanması ile oluşturulmuştur. 5 (beş) temel kirletici için hava kalitesi indeksi hesaplanmaktadır ve bunlar; partikül maddeler (PM_{10}), karbon monoksit (CO), kükürt dioksit (SO_2), azot dioksit (NO_2) ve ozon (O_3) dur (Anonim, 2017a).

Hava kalitesine ilişkin ulusal hava kalite indeksi kesme noktaları Tablo 12'de verilmiştir (Anonim, 2017a).

Tablo 12. Ulusal Hava Kalite İndeksi Kesme Noktaları

İndeks	HKİ	SO_2 [µg/m³] 1 Sa.Ort.	NO_2 [µg/m³] 1 Sa.Ort.	CO [µg/m³] 8 Sa.Ort.	O_3 [µg/m³] 8 Sa.Ort.	PM_{10} [µg/m³] 24 Sa.Ort.
İyi	0 – 50	0-100	0-100	0-5.500	0-120[L]	0-50
Orta	51 – 100	101-250	101-200	5.501-10.000	121-160	51-100
Hassas	101 – 150	251-500	201-500	10.001-16.000[L]	161-180[B]	101-260
Sağlıksız	151 – 200	501-850	501-1.000	16.001-24.000	181-240[U]	261-400
Kötü	201 – 300	851-1.100	1.001-2.000	24.001-32.000	241-700	401-520
Tehlikeli	301 – 500	>1.101	>2.001	>32.001	>701	>521

NOT: L: Limit Değer, B: Bilgi Eşiği, U: Uyarı Eşiği

Kaynak: Anonim, 2017a.

Burdur ilinin 2014 yılından 2019 yılına kadar olan kükürt dioksit (SO_2) parametresi aşım riski senaryosu Tablo 13'de verilmiştir (Anonim, 2017a).

Tablo 13. 2014 Yılından 2019 Yılına Kadar SO_2 Parametresi Aşım Riski Senaryosu

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	AB Limit Değeri
Sınır Aşım Değerleri	250 µg/m3	225 µg/m3	200 µg/m3	175 µg/m3	150 µg/m3	125 µg/m3	125 µg/m3
Aşma Durumu	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	

Kaynak: Anonim, 2017a.

Avrupa Birliği uyum süresince, 06.06.2008 tarih ve 26898 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Hava Kalitesi Değerlendirme ve Yönetimi Yönetmeliği kapsamında hava kalitesi sınır değerlerine yıllara göre kademeli şekilde azaltma getirilmiştir. Bu doğrultuda, kükürt dioksit (SO_2) sınır değerinin, 1.1.2014 tarihinden başlayarak 1.1.2019 tarihine kadar 125 µg/m^3 (sınır değerin %50'si) olana kadar yıllık olarak her 12 ayda bir eşit miktarda azaltılması gerekmektedir (Anonim, 2017a).

2014 yılından 2019 yılına kadar olan partikül maddeler (PM_{10}) parametresi aşım riski senaryosu Tablo 14'de verilmiştir (Anonim, 2017a).

Tablo 14. 2014 Yılından 2019 Yılına Kadar PM_{10} Parametresi Aşım Riski Senaryosu

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	AB Limit Değeri
Sınır Aşım Değerleri	100 µg/m3	90 µg/m3	80 µg/m3	70 µg/m3	60 µg/m3	50 µg/m3	50 µg/m3
Aşma Durumu	Var	Var	Var	Var	Var	Var	

Kaynak: Anonim, 2017a.

Avrupa Birliği uyum süresince, 06.06.2008 tarih ve 26898 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Hava Kalitesi Değerlendirme ve Yönetimi Yönetmeliği kapsamında hava kalitesi sınır değerlerine yıllara göre kademeli şekilde azaltma getirilmiştir. Bu doğrultuda, partikül maddeler (PM_{10}) sınır değerinin, 1.1.2014 tarihinde başlayarak 1.1.2019 tarihine kadar 50 µg/m^3 (sınır değerin %50'si) olana kadar yıllık olarak her 12 ayda bir eşit miktarda azaltılması gerekmektedir (Anonim, 2017a).

Hava Kalitesi Üzerine Etki Eden Unsurlar

Burdur ilinde gerek evsel ısınmada, gerekse sanayide kullanılan yakıt miktarları ve cinsi ile ilgili bilgiler Tablo 15-17'de sunulmuştur (Anonim, 2017a).

Tablo 15. Burdur İlinde 2016 Yılında Evsel Isınmada Kullanılan Katı Yakıtların Cinsi, Yakıtların Özellikleri ve Bu Yakıtların Temin Edildiği Yerler

Yakıtın Cinsi (*)	Temin Edildiği Yer	Tüketim Miktarı (ton)	Yakıtın Özellikleri				
			Alt Isıl Değeri (kcal/kg)	Uçucu Madde (%)	Toplam Kükürt (%)	Toplam Net (%)	Kül (%)
Yerli Kömür	TKİ-Edirne-Balıkesir	6.610	6.813	-	1,57	16,17	11,57
İthal Kömür	Rusya-Güney Afrika	105.355	7.354	22,91	0,25	5,45	5,9
Sosyal Yard. Vakfı	TKİ	7.860	6.363	-	1,84	12,83	11,71

(*) Yerli kömür, ithal kömür, briket, biyokütle, Sosyal Yardımlaşma Vakfı kömürü, odun gibi (Anonim, 2017a).

Kaynak: Anonim, 2017a.

Tablo 16. Burdur İlinde 2016 Yılında Sanayide Kullanılan Katı Yakıtların Cinsi, Yakıtların Özellikleri ve Bu Yakıtların Temin Edildiği Yerler

Yakıtın Cinsi (*)	Temin Edildiği Yer	Tüketim Miktarı (ton)	Yakıtın Özellikleri				
			Alt Isıl Değeri (kcal/kg)	Uçucu Madde (%)	Toplam Kükürt (%)	Toplam Net (%)	Kül (%)
Taşkömürü	Rusya	209.740	7.207	24,27	0,27	6,97	10,85
Petrol Koku	Amerika-Venezuela	103.259	7.868	12,59	4,37	4,46	0,46

(*) Yerli kömür, ithal kömür, briket, biyokütle, Sosyal Yardımlaşma Vakfı kömürü, odun gibi (Anonim, 2017a).

Kaynak: Anonim, 2017a.

Tablo 17. Burdur İlinde 2016 Yılında Kullanılan Doğalgaz Miktarı

Yakıtın Kullanıldığı Yer	Tüketim Miktarı (m^3)	Isıl Değeri (kcal/kg)
Konut	25.575.962	9262,0523
Sanayi	2.152.626	9266,1914

Kaynak: Anonim, 2017a.

Hava Kalitesinin Kontrolü Konusundaki Çalışmalar

Burdur ilinde kış aylarında görülen hava kirliliğinin başlıca sebebi, ısınma ve enerji eldesi amacıyla tüketilen fosil kaynaklı yakıtlardan kaynaklanmaktadır. Özellikle kükürt dioksitin (SO_2) yaklaşık olarak %90'ı fosil kaynaklı yakıtların yakılması sonucunda oluşmaktadır. Geriye kalan %10 ise endüstriyel uygulamalardan ve motorlu taşıtlarda tüketilen yakıtlardan kaynaklanmaktadır. Dumanda ise yakıt dışı kaynakların %20'lik paya sahip olduğu belirlenmiştir. Isınma sebebiyle oluşan hava kirliliğinin temel nedenleri, ısınmada kalitesiz yakıtların herhangi bir zenginleştirme işlemine tabii tutulmadan kullanılması, yanlış yakma tekniklerin uygulanması ve kullanılan kazanların işletme bakımlarının düzenli olarak yapılmaması şeklinde sıralanabilmektedir. Ayrıca; nüfusun yoğunlaşması, topoğrafik yapı ve meteorolojik şartlar hava kirliliğinin artmasında etkili olmaktadır (Anonim, 2017a).

Burdur ilinde, Meteoroloji Müdürlüğü bahçesinde yer alan Hava Kalitesi Ölçüm İstasyonundan partikül maddeler (PM_{10}), kükürt dioksit (SO_2) ve meteorolojik veri ölçümleri yapılmaktadır ve ayrıca www.havaizleme.gov.tr adresinden bu ölçümlerin sonuçları izlenebilmektedir. Burdur

ilinde bulunan hava izleme istasyonu konumu ve hava kirliliği ölçüm cihazına ilişkin görseller Şekil 10'da verilmiştir (Anonim, 2017a).

Şekil 10. Burdur İlinde Bulunan Hava Kirliliği Ölçüm Cihazlarının Yeri

Kaynak: Anonim, 2017a.

Şekil 11'de Burdur ilinde hava kalitesi indeksi değerleri sunulmuştur (Anonim, 2018i).

Şekil 11. Burdur İlinde Hava Kalitesi İndeksi Değerleri

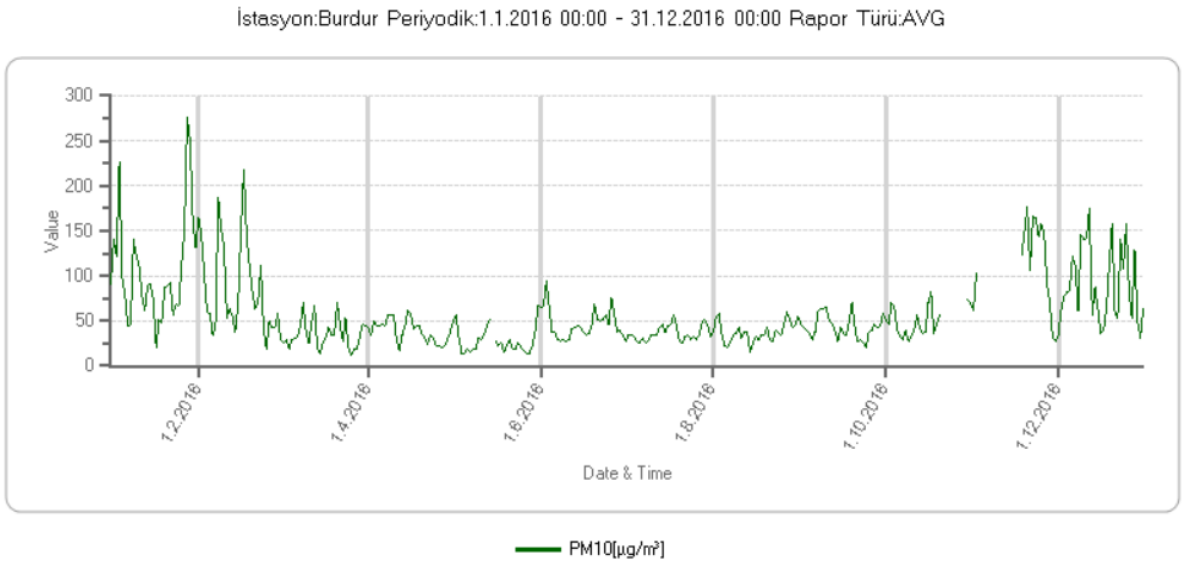

Kaynak: Anonim, 2018i.

Ölçüm İstasyonları

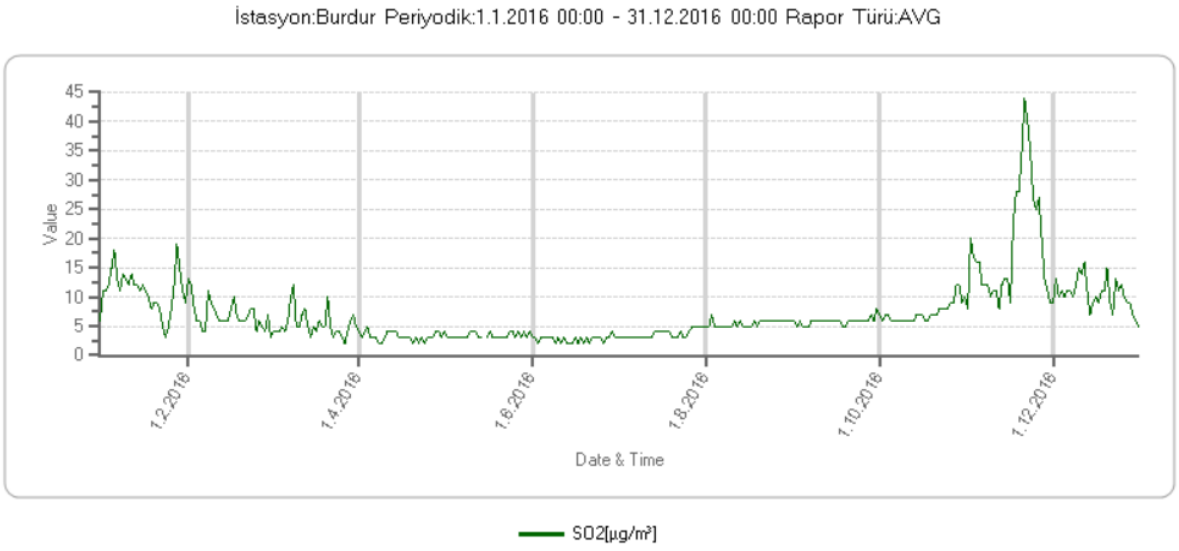
Ölçüm istasyonuna ait veriler Şekil 12 ve 13 ile Tablo 18'de verilmektedir (Anonim, 2017a).

Şekil 12. Burdur İlinde Hava Kalitesi Ölçüm İstasyonu PM10 Parametresi Günlük Ortalama Değer Grafiği

Kaynak: Anonim, 2017a.

Şekil 13. Burdur İlinde Hava Kalitesi Ölçüm İstasyonu SO2 Parametresi Günlük Ortalama Değer Grafiği

Kaynak: Anonim, 2017a.

Tablo 18. Burdur İlinde 2016 Yılı Hava Kalitesi Parametreleri Aylık Ortalama Değerleri ve Sınır Değerin Aşıldığı Gün Sayıları

	Ortalama Değerler							Sınır Değerin Aşıldığı Gün Sayısı						
Aylar	**SO_2**	**PM_{10}**	**CO**	**NO**	**NO_2**	**NO_X**	**OZON**	**SO_2**	**PM_{10}**	**CO**	**NO**	**NO_2**	**NO_X**	**OZON**
Ocak	11	106						0	19					
Şubat	7	89						0	12					
Mart	5	35						0	0					
Nisan	3	39						0	0					
Mayıs	3	28						0	0					
Haziran	3	47						0	1					
Temmuz	4	36						0	0					
Ağustos	6	37						0	0					
Eylül	6	43						0	0					
Ekim	7	49						0	0					
Kasım	9	114						0	10					
Aralık	10	90						0	15					

(µg/m3; CO: mg/m3)

Kaynak: Anonim, 2017a.

Egzoz Gazı Emisyon Kontrolü

Burdur ilinde 2016 yılı itibariyle 8 (sekiz) adet Yetkili Egzoz Gazı Emisyon Ölçüm İstasyonu yer almaktadır. Ayrıca, Burdur ilinde 2016 yılında 31.700 adet egzoz emisyon ölçüm pulu ve 7.450 adet ruhsat satılmıştır (Tablo 19) (Anonim, 2017a).

Tablo 19. 2016 Yılında Burdur İlindeki Araç Sayısı ve Egzoz Ölçümü Yaptıran Araç Sayısı

Araç Sayısı					Egzoz Ölçümü Yapılan Araç Sayısı
Binek Otomobil	Hafif Ticari	Ağır Ticari	Diğerleri	Toplam	
25.909	6.407	1.558	24.998	58.872	32.477

Kaynak: Anonim, 2017a.

2.5.2. Su Kirliliği

Yer altı Suları ve Kirlilik:

Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği kapsamında yeraltı suları numune alma noktalarının sınıflandırılmasında, üç sınıf göz önüne alınmaktadır ve bunlar aşağıda belirtilmiştir (Anonim, 2011; Anonim, 2018g).

Sınıf Yas I: Yüksek kalitede yeraltı sularıdır. İçme suyunda ve gıda sanayiinde kullanılabilen yeraltı sularını ifade etmektedir.

Sınıf Yas II: Orta kalitede yeraltı sularıdır. Bir arıtma işleminden sonra içme suyu olarak kullanılabilecek nitelikteki sulardır. Bu su kaynakları tarımsal su, hayvan sulama suyu ya da sanayide soğutma suyu olarak arıtma işlemi görmeden de kullanılabilmektedir.

Sınıf Yas III: Düşük kalitede yeraltı sularıdır.

DSİ 18. Bölge Müdürlüğü tarafından saptanan yeraltı su havzalarının su kaliteleri ile ilgili çalışmalar yine bu kuruluş tarafından gerçekleştirilmektedir. DSİ amacı kapsamında sulama suyu kriterlerine göre kimyasal analizler yapılmıştır ve bu veriler Tablo 20'de sunulmuştur (Anonim, 2011; Anonim, 2018g).

Tablo 20. Burdur İli Sulama Suyu Kriterleri

Ova	Sınıfı	Elektrik Geçirgenlik Değerleri (micromhos/cm)
Burdur Ovası	C3S1	750-1250
Çine Ovası	C2S1 ve C3S1	400-900
Kestel Ovası (Bucak-Ürkütlü)	C2S1	350-650
Erli, Irla Yazı Ovaları	C2S1, C3S1 ve C3S2	400-2200
Tefenni Ovası	C2S1	350-600
Armutlu - Gölhisar Ovaları	C2S1 ve C3S1	500-800

Kaynak: Anonim, 2011; Anonim, 2018g

Akarsularda Kirlilik:

Burdur ilinde akarsularda kirlilik ölçümleri DSİ 18.Bölge Müdürlüğü tarafından yapılmaktadır (Anonim, 2011).

Göller, Göletler ve Rezervuarlarda Kirlilik:

Bir gölün anaerobik hale geçmesinde, gölün asimilasyon kapasitesinin önemi büyüktür. İkincil kirlenme adı verilen ötrofikasyon, göllerde fosforca zengin olan evsel atıksular, tarımsal drenaj suları ve bazı endüstriyel atıksuların gölde beslenmeyi artırarak fotosentezle aşırı alg üremesine ve organik madde miktarının artmasına neden olmasından dolayı birtakım kimyasal değişikliklere neden olmaktadır. Sudaki azot ve fosfor konsantrasyonlarına göre göller üç sınıfta değerlendirilmektedir. Fosfor ve azot konsantrasyonlarının belirli sınırların üzerine çıkması neticesinde hızlandığı göllere "ötrofik", fosfor ve azot konsantrasyonlarının ve üretimin düşük olduğu göllere "oligotrofik", bu iki sınır durum arasındaki göllere ise "mezotrofik" adı verilmektedir. Çevre Bakanlığı'nca; 1992 yılında hazırlatılan ve dokuz gölü içeren "Göller Bölgesi Projesi" kapsamında, Burdur gölünün içmeye, kullanmaya ve tarımsal sulamaya uygun olmadığı, Burdur gölünün mezotrofik Salda Gölü'nün ise milli park özelliğini korumakta olduğu belirtilmiştir (Anonim, 2011).

2.5.3. Toprak Kirliliği

Noktasal Kaynaklı Kirlenmiş Alanlar

Noktasal Kaynaklı Toprak Kirliliği Temizleme Yöntemleri; Biyoremediasyon, Fitoremediasyon, Parsel arıtımı, Buharlaştırma, Biyo havalandırma, Elektrokinetik arıtma, Yerinde oksidasyon, Solvent ekstraksiyonu, Hava ile dağıtma (Air sparging), Termal arıtma, Reaktif Barrier teknolojisi, Yerinde yıkama (In-situ Flushing) şeklinde yapılabilmektedir (Anonim, 2017a).

Burdur ilinde 2016 yılı için tespit edilen noktasal kaynaklı toprak kirliliğine ilişkin veriler ve noktasal kaynaklı toprak kirliliği temizleme yöntemlerine ilişkin veri bulunmamaktadır (Anonim, 2017a).

Tarımsal Faaliyetler ile Oluşan Toprak Kirliliği

Gübre kullanırken bitkinin cinsi, toprağın niteliği, toprağın büyüklüğü gibi unsurların göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Burdur ilinde, cinslerine göre gübre kullanım ve gübrelenen alan Tablo 21'de, tarımsal ilaç kullanım miktarları Tablo 22'de sunulmuştur (Anonim, 2017a).

Tablo 21. Burdur İlinde 2016 Yılında Kullanılan Ticari Gübre Tüketiminin Bitki Besin Maddesi Bazında ve Yıllık Tüketim Miktarları

Bitki Besin Maddesi	Bitki Besin Maddesi Bazında Kullanılan Miktar (ton)	İlde Ticari Gübre Kullanılarak Tarım Yapılan Toplam Alan (ha)
Azot	34,1	100.210
Fosfor	12,3	
Potas	2,9	
TOPLAM	**49,3**	

Kaynak: Anonim, 2017a.

Tablo 22. Burdur İlinde 2016 Yılında Tarımda Kullanılan Girdilerden Gübreler Haricindeki Diğer Kimyasal Maddeleri

Kimyasal Maddenin Adı	Kullanım Amacı	Miktarı	
		ton	lt
İnsektisit	Tarımsal	7,71	24.553
Fungusit	Tarımsal	40,10	13.040
Herbisit	Tarımsal	6,30	56.496
Akarisit	Tarımsal	2,80	5.312
Rodentisit	Tarımsal	0,70	250
Diğer	Tarımsal	32,70	5.705
TOPLAM		**90,30**	**105.356**

Kaynak: Anonim, 2017a.

2016 Yılında toprakta pestisit vb. tarım ilacı birikimine ilişkin yapılmış bir analiz yoktur (Anonim, 2017a).

2.5.4. Atıklar

2.5.4.1. Katı Atıklar

Belediye Atıkları (Katı Atık Bertaraf Tesisleri)

Evsel atıklar; evlerden atılan, tehlikeli ve zararlı atık kavramına girmeyen; mutfak, bahçe gibi yerlerden gelen katı atıklar olarak tanımlanabilmektedir. Evsel katı atıkların büyük miktarını organik atıklar, kalan kısmını ise kağıt, karton, tekstil, plastik, deri, ağaç, metal, cam ve kül gibi maddeler oluşturmaktadır. Evlerden ortaya çıkan katı atıklar son yıllara kadar daha çok mutfak atıkları şeklinde olmakla birlikte, son yıllarda yeni ambalaj malzemelerinin imal edilmiş olması, mutfaklara çöp öğütücü ve sıkıştırma cihazlarının konması, çöplerin bileşimini büyük ölçüde değiştirmiştir. Katı atıkların çeşitleri ve bileşimleri ülkelerin ekonomik gelişme düzeylerine göre farklılığa sahiptir. Yapılan bazı araştırmalarda, gelişmiş ülkelerin kentsel atıklarının içinde kağıt, metal, plastik ve diğer sentetik maddelerin daha çok bulunduğu ifade edilmektedir. Burdur ilinde oluşan katı atıkların miktarları, özellikleri ve bileşenleri mevsimsel ve bölgesel farklılıklara sahiptir. Burdur ilinde evsel katı atıkların içinde bulunan teneke, saç, demir, alüminyum gibi metaller, pet şişe, naylon ve plastik maddeler, şişe, bez, kemik, kağıt, kül, organik madde gibi çöplerin ağırlık yüzdeleri, ağırlığın ve atığın ne oranda evlerden, ne oranlarda işyerlerinden olduğu ve nem ölçümü yapılamamakta, yaz ve kış dönemi atıklarına ilişkin her hangi bir veri de bulunmamaktadır. Fakat bazı Belediyelerin katı atıkların ortalama yüzdelerinin tahmini ortalaması, organik %17,328; kağıt %17,064; cam %17,151; metal %17,262; plastik %17,382; kül %17,474; diğer %17,417 olarak verilmiştir. Evlerde katı atıklar (çöpler) genelde plastik çöp torbalarda toplanıp, muhtelif yerlerdeki Belediyelere ait çöp bidonlarında ve konteynırlarda toplanarak taşınmakta ve bertaraf edilmektedir. Burdur ilinde katı atık sorununun çözümünde atılması gerekli olan ilk adımlardan birisi, eldeki atığın niteliklerinin ayrıntılı olarak tespit edilmesidir. Uzaklaştırılması istenilen çöpte bulunan çeşitli madde gruplarının yüzde ağırlık olarak bilinmesi, eldeki çöpe uygun şekilde biriktirme, taşınma, toplama, değerlendirme ve zararsızlaştırma tekniklerinin seçilmesi bakımından gereklidir. Burdur ilinde bir adet "Lisanslı Toplama Ayırma Tesisi" yer almaktadır. Bu nedenle katı atık bertaraf tesisine giden atık miktarının azalmasında büyük önem taşımaktadır (Anonim, 2017a).

2.5.4.2. Sıvı Atıklar

Atık Madeni Yağlar

Burdur ilinde atık yağların, lisanslı taşıma firmaları tarafından taşınmaları ve lisanslı bertaraf /geri kazanım tesislerine gönderilmesi çalışmalarına devam edilmektedir. Burdur ilinde atık yağ geri kazanım tesisi bulunmamaktadır (Tablo 23 ve Tablo 24) (Anonim, 2017a).

Tablo 23. Burdur İlinde Atık Madeni Yağ Toplama Miktarları (Ton)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Atık motor yağı miktarı	25.222	14.903	23.085	18.809	17.084	19.125	11.730	13.390
Atık endüstriyel yağ miktarı	21.500	0	5.065	41.785	78.050	101.915	118.068	108.374

** Atık Yönetimi Uygulamasında beyan edilen atık miktarı stok ve tesis içi hariç olarak değerlendirilecektir (Anonim, 2017a).*

Kaynak: Anonim, 2017a.

Tablo 24. Burdur İlinde 2016 Yılı için Atık Madeni Yağ Geri Kazanım ve Bertaraf Miktarları (Ton)

Geri Kazanım*	Nihai Bertaraf	İhracat	Stok	Atık Minimizasyonu (Tesis İçi)
121,8	0	0	0,1	0

**Ek yakıt olarak kullanım dahildir*

Kaynak: Anonim, 2017a.

Bitkisel Atık Yağlar

Burdur ilinde, "Bitkisel Atık Yağların Kontrolü Yönetmeliği" kapsamında lisanslı bitkisel atık yağ geri kazanım tesisi bulunmamaktadır. Ayrıca atık bitkisel yağların, lisanslı taşıma firmaları ile taşınmaları ve lisanslı bertaraf/geri kazanım tesislerine gönderilmesi çalışmaları sürmektedir (Tablo 25) (Anonim, 2017a).

Tablo 25. Burdur İlinde 2016 Yılı İçin Atık Bitkisel Yağlarla İlgili Veriler

Bitkisel Atık Yağ Ara Depolama Lisansı Verilen Tesis[1]		Toplanan Bitkisel Atık Yağ Miktarı (ton)		Lisans Alan Geri Kazanım Tesisi	
Sayısı	Kapasitesi (ton)	Kullanılmış Kızartmalık Yağ (20 01 26*)	Kullanım Ömrü Dolmuş Yağlar (20 01 25)	Sayısı	Kapasitesi (ton/yıl)
-	-	5,26	0,005	-	-

[1] Bitkisel atık yağlar için 6.6.2015 tarihinden önce verilen Bitkisel Atık Yağ Geçici Depolama İzinleri dahildir.

[2] Atık Yönetim Uygulamasında beyan edilen atık miktarı stok ve tesis içi hariç olarak değerlendirilecektir.

Kaynak: Anonim, 2017a.

2.5.4.3. Tıbbi Atıklar

Hastane ve diğer sağlık kuruluşlarında oluşan, çevre ve halk sağlığı bakımından özel olarak işlem görmesi gereken patolojik, toksik, genotoksik, enfekte, korozif, yanıcı ve kesici-delici vs. özellikteki tıbbi atıklarının, diğer evsel nitelikteki atıklardan ayrı olarak toplanması, taşınması ve bertaraf edilmesi esaslarını belirleyen "Tıbbi Atıkların Kontrolü Yönetmeliği"nde

belirtilmiştir. Bu Yönetmelik hükümleri tüm sağlık kuruluşlarına, belediyelere ve ilçe kaymakamlıklarına bildirilmiştir. Tıbbi atıklarının Yönetmelik kapsamında ayrı ayrı toplanması, geri kazanılması ve düzenli depolanması süreçlerinde uyulacak teknik ve idari esaslar İl Sağlık Müdürlüğü ve Belediyelerle görüşülerek nasıl bir uygulamanın yapılacağı belirlenmiştir. 25.01.2017 tarih ve 29959 sayılı Tıbbi Atıkların Kontrolü Yönetmeliği gereğince hastaneler ve belediyelerce tıbbi atıkların evsel atıklardan ayrı olarak toplanarak sterilizasyon işlemine tabi tutulmasından zararsız hale getirilmesinden büyükşehirlerde büyükşehir belediyeleri veya yetkilerini devrettiği kişi ve kuruluşlar, büyükşehir belediyesi olmayan yerlerde ise belediyeler veya yetkilerini devrettiği kişi ve kuruluşlar müteselsilen sorumlu olmaktadır (Resmi Gazete, 2017). Bu kapsamda Burdur ilinde sterilizasyon tesisi bulunmadığından dolayı, atıklar toplanarak Afyonkarahisar'da bulunan tıbbi atık sterilizasyon tesisine gönderilmektedir (Tablo 26 ve Tablo 27) (Anonim, 2017a).

Tablo 26. 2016 Yılında Burdur İli Sınırları İçinde Oluşan Yıllık Tıbbi Atık Miktarı

Belediye	Tıbbi Atık Yönetim Planı	Tıbbi Atıkların Taşınması (Özel/Kamu)	ton/yıl	Bertaraf Yöntemi	Yetkili Firma	Tesisin Bulunduğu İl
Burdur Belediyesi	Var	Özel	106	Sterilizasyon	Miroğlu Ltd.Şti.	Afyon
Ağlasun Belediyesi	Var	Özel	1,1	Sterilizasyon	Miroğlu Ltd.Şti.	Afyon
Altınyayla Belediyesi	Var	Özel	0,2	Sterilizasyon	Miroğlu Ltd.Şti.	Afyon
Bucak Belediyesi	Var	Özel	35,6	Sterilizasyon	Miroğlu Ltd.Şti.	Afyon
Çavdır Belediyesi	Var	Özel	1,7	Sterilizasyon	Miroğlu Ltd.Şti.	Afyon
Çeltikçi Belediyesi	Var	Özel	0,1	Sterilizasyon	Miroğlu Ltd.Şti.	Afyon
Gölhisar Belediyesi	Var	Özel	6,5	Sterilizasyon	Miroğlu Ltd.Şti.	Afyon
Karamanlı Belediyesi	Var	Özel	0,2	Sterilizasyon	Miroğlu Ltd.Şti.	Afyon
Kemer Belediyesi	Var	Özel	0,1	Sterilizasyon	Miroğlu Ltd.Şti.	Afyon
Tefenni Belediyesi	Var	Özel	1	Sterilizasyon	Miroğlu Ltd.Şti.	Afyon
Yeşilova Belediyesi	Var	Özel	2,7	Sterilizasyon	Miroğlu Ltd.Şti.	Afyon

Kaynak: Anonim, 2017a.

Tablo 27. Burdur İlinde Yıllara Göre Tıbbi Atık Miktarı

Yıllar	Tıbbi Atık Miktarı (ton)
2012	70,5
2013	85,4
2014	92,4
2015	165,4
2016	129,5

Kaynak: Anonim, 2017a.

2.5.4.4. Tehlikeli Atıklar

Burdur ilinde tehlikeli atık üreten sanayi kuruluşları tespit edilerek bu atıkların lisanslı taşıma firmaları ile lisanslı bertaraf veya geri dönüşüm tesislerine iletilmesi sağlanmaktadır. Burdur ilinde atık bertaraf tesisi bulunmamaktadır (Tablo 28) (Anonim, 2017a).

Tablo 28. Atık Yönetim Uygulaması Verilerine Göre Tehlikeli Atık Yönetimi (kg)

	2015	2016
Geri Kazanım	338.189	243.972
Bertaraf	186.596	156.944
Tesis İçi	12.405	0
Stok	12.436	10.434
İhracat	0	0
Toplam	**549.626**	**411.350**

Kaynak: Anonim, 2017a.

2.5.4.5. Diğer Atıklar

Hafriyat Toprağı, İnşaat ve Yıkıntı Atıkları

Hafriyat toprağı inşaat ve yıkıntı atıkları, Belediye tarafından belirlenen alanda depolanmaktadır. Fen İşleri Müdürlüğü ve Temizlik İşleri Müdürlüğü tarafından yönlendirilen hafriyat toprağı ile inşaat ve yıkıntı atıkları yıllık yaklaşık olarak 150.000 m^3'tür (Anonim, 2017a).

Ambalaj Atıkları

24.08.2011 tarih ve 28035 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Ambalaj ve Ambalaj Atıklarının Kontrolü Yönetmeliği hükümleri kapsamında çalışmalar yürütülmektedir. Burdur Merkez'de lisans almış bir toplama-ayırma tesisi bulunmaktadır. Ayrıca, ambalaj atıklarının kaynağında ayrı toplanması belediye başkanlıklarınca yürütülmektedir. Tablo 29'da Burdur ilinde 2016 yılı ambalaj ve ambalaj atıkları istatistik sonuçları verilmektedir (Anonim, 2017a).

Tablo 29. Burdur İlinde 2016 Yılı Ambalaj ve Ambalaj Atıkları İstatistik Sonuçları

Ambalaj Cinsi	Üretilen Ambalaj Miktarı (kg)	Piyasaya Sürülen Ambalaj Miktarı (kg)	Geri Kazanım Oranları (%)	Geri Kazanılması Gereken Miktar (kg)	Geri Kazanılan Miktar (kg)	Gerçekleşen Geri Kazanım Oranı (%)
Plastik	0	592.926	52	308.322	0	0
Metal	0	80.537	52	41.879	0	0
Kompozit	0	0	52	0	0	0
Kağıt Karton	0	2.852.226	52	1.483.158	0	0
Cam	0	60.795	52	31.613	0	0
Ahşap	0	319.966	7	22.398	0	0
Toplam	**0**	**3.906.450**		**1.887.369**		

Kaynak: Anonim, 2017a.

Atık Pil ve Akümülatörler

Burdur ilinde, Atık Pil ve Akümülatörlerin Kontrolü (APAK) Yönetmeliği 18. Maddesi kapsamında İl Müdürlüğünden "Atık Akümülatör Geçici Depolama İzni" almış olan herhangi bir firma bulunmamaktadır (Tablo 30 ve Tablo 33) (Anonim, 2017a).

Tablo 30. Burdur İlinde 2016 Yılında Toplanan Akümülatörlerle İlgili Veriler

Atık Akümülatör Geçici Depolama İzni Verilen		Toplanan Atık Akümülatör Miktarı (ton)	İldeki Atık Akümülatör Geri Kazanım Tesisleri		Geri kazanım Tesislerinde İşlenen Atık Akümülatör Miktarı	
Depo Sayısı	Kapasitesi (ton)		Sayı	Kapasite (ton/yıl)	Miktarı (ton)	%
0	0	97	0	0	0	0

Kaynak: Anonim, 2017a.

Tablo 31. Burdur İlinde Yıllar İtibariyle Atık Akü Toplama ve Geri Kazanım Miktarı (Ton)

	2012	2013	2014	2015	2016
Toplanan Atık Akü Miktarı	214	106	81	178	97
Geri Kazanım Miktarı	201	100	76	167	91

Kaynak: Anonim, 2017a.

Tablo 32. Burdur İlinde Yıllar İtibariyle Atık Akü Kazanım Miktarı (Ton)

	2012	2013	2014	2015	2016
Kurşun	128	64	49	107	58
Plastik	26	13	10	21	12
Cüruf	13	6	5	11	6
Asitli Su	47	23	17	39	21
TOPLAM	**214**	**106**	**81**	**178**	**97**

Kaynak: Anonim, 2017a.

Tablo 33. Burdur İlinde Yıllar İtibariyle Toplanan Atık Akü ve Pil Miktarı (Kg)

	2012	2013	2014	2015	2016
Akü	-	106.110	80.865	178.125	97.025
Pil	12	17	0	2	28

Kaynak: Anonim, 2017a.

Ömrünü Tamamlamış Lastikler (ÖTL)

Burdur ilinde ömrünü tamamlamış lastiklere ait veriler Tablo 34'de sunulmaktadır (Anonim, 2017a).

Tablo 35'de Burdur ilinde geri kazanım tesislerine ve çimento fabrikalarına gönderilen toplam ÖTL miktarları sunulmuştur (Anonim, 2017a).

Tablo 34. Burdur İlinde 2016 Yılında Oluşan Ömrünü Tamamlamış Lastikler ile İlgili Veriler

Tesis	Atık Kodu	Atık İşleme Yöntemi	İşlenen Toplam
AS ÇİMENTO SANAYİ VE TİCARET A.Ş.	160103	R1	44.900
VNN ÇEVRE VE ENERJİ TEKN. PETR. MÜH.PLASTİK KİMYA İNŞ. HURDA TAŞIMACILIK TARIM MAKİNA SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.-BUCAK ŞUBESİ	160103	R1	46.500

Kaynak: Anonim, 2017a.

Tablo 35. Burdur ilinde Geri Kazanım Tesislerine ve Çimento Fabrikalarına Gönderilen Toplam ÖTL Miktarları (ton/yıl)

	2012	2013	2014	2015	2016
Geri Kazanım Tesisi	-	-	-	3.000	186.150
Çimento Fabrikası	-	-	-	252.000	22.400

Kaynak: Anonim, 2017a.

Atık Elektrikli ve Elektronik Eşyalar (AEEE)

Burdur ilinde, elektrikli ve elektronik atık oluşturabilecek kurumlara ve işyerlerine yazılar yazılarak bilgi verilmiş olmakla birlikte, bununla ilgili herhangi bir faaliyet gerçekleşmemiştir (Anonim, 2017a).

Ömrünü Tamamlamış (Hurda) Araçlar

Burdur ilinde, bulunan tesislerden "Ömrünü Tamamlamış Araçların Kontrolü Hakkında Yönetmelik" kapsamında Atık Beyan Sistemine hurdaya ayrılan araçlar ile ilgili herhangi bir beyan yapılmamıştır (Tablo 36) (Anonim, 2017a).

Tablo 36. Burdur İlinde 2016 Yılı Hurdaya Ayrılan Araç Sayısı

Oluşturulan ÖTA Teslim Yerleri Sayısı	ÖTA Geçici Depolama Alanı Sayısı
2	2

Kaynak: Anonim, 2017a.

Maden Atıkları

Burdur ilinde, faaliyet gösteren tesislerin süreç kaynaklı atıklarının tamamı faaliyet sahasında depolanmaktadır (Anonim, 2017a).

Tehlikesiz Atıklar

"Atık Yönetimi Genel Esaslarına İlişkin Yönetmelik" 05 Temmuz 2008 tarih ve 26927 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmış ve yürürlüğe girmiştir. Bu Yönetmelik ile atıkların oluşumlarından bertaraflarına kadar çevre ve insan sağlığına zarar vermeyecek şekilde yönetimlerinin sağlanmasına yönelik genel konular belirlenmiştir. Aynı zamanda bu Yönetmeliğin yürürlüğe girmesi ile birlikte Avrupa Birliği mevzuatının ulusal mevzuatımıza uyumlaştırılması sağlanmıştır. Yönetmelikte "atık", "sahip", "üretici", "yönetim", "toplama", "bertaraf" ve "geri kazanım" kavramlarının tanımları yapılmakta, atık yönetimi ilkeleri sıralanmakta, geri kazanım ve bertaraf faaliyetlerini yapan işletmeler için lisans ve kayıt tutma zorunluluğu getirilmekte, atık yönetim maliyetinin finansmanı ile ilgili hükümlere yer verilmektedir. Diğer taraftan atık kategorileri, atık bertaraf ve geri kazanım faaliyetleri ile 839 atık türü liste olarak verilmiştir. Burdur ilinde, 2013 ve 2014 yıllarında tehlikesiz atık-toplama ayırma faaliyeti için toplamda 4 adet işyerine tehlikesiz atık toplama ayırma belgesi verilmiştir. 2016 yılında ise tehlikesiz atık toplama ayırma belgesi verilmemiştir (Anonim, 2017a).

Demir ve Çelik Sektörü ve Cüruf Atıkları

Burdur ilinde, Demir-Çelik sanayii yoktur (Anonim, 2017a).

Kömürle Çalışan Termik Santraller ve Kül

Burdur ilinde, termik santral bulunmamaktadır (Anonim, 2017a).

Atıksu Arıtma Tesisi Çamurları

"Atık Beyan Sistemi"nde yapılan beyanlar kapsamında 2016 yılında Burdur ilinde, bulunan atıksu arıtma tesislerinde 273 ton çamur oluşmuştur (Anonim, 2017a).

2.5.5. Gürültü Kirliliği

Son yıllarda iş yerlerindeki makineleşme, otoyolların yaygınlaşması ve trafik yükünün artması, hava yolu taşımacılığının yaygınlaştırılması gürültü kavramını, çevre kirlenmesi ve korunması ile ilgili önemli bir problem haline getirmiştir. Bundan dolayı, toplumda gürültü seviyesini belirli seviyelerde tutmak, gürültüyü kaynağında azaltmak üzere kanuni ve idari düzenlemelere gidilmiştir. Gürültü kirliliği; kişinin işitme sağlığını ve algılamasını olumsuz şekilde etkileyen, fizyolojik ve psikolojik dengelerini bozabilen, iş performansını azaltan, çevrenin hoşluğunu ve sakinliğini yok ederek niteliğini değiştiren önemli bir çevre kirliliği olarak ifade edilmektedir (Anonim, 2017a).

Gürültü Kaynakları:

Trafik Gürültüsü: Toplumdaki gürültü kaynaklarından en önemlilerinden biri trafik gürültüsüdür ve karayolu taşımacılığının günden güne artması, çeşitli kara nakil araçlarının büyük ölçüde kullanılması, trafik gürültüsünün şiddetini arttırmaktadır. Burdur il merkezinde; gürültü ölçümlerine yönelik çalışmalar yapılamamıştır ve il merkezinde oluşan gürültülerin kaynağı özellikle belediye otobüsleri, kamyonet, otomobil ve motosikletler tarafından oluşmaktadır. Araçların klaksonlarından kaynaklanan gürültü ve motosikletlerin egzozlarının susturucusunun olmaması gürültü sebeplerindendir. Özellikle yaz aylarında artan sünnet ve düğün konvoylarında bulunan motorlu taşıtların korna ya da ses çıkaran başka bir cihaz ile (tehlike uyarısı olmayan hallerde) gürültüye neden olması "Gürültü Kontrol Yönetmeliği" gereği yasaktır (Anonim, 2017a).

Endüstri Gürültüsü: Hammaddeleri işlenmiş hale sokarak değerlendirmeye yarayan işlem ve araçların tümü şeklinde tanımlanan endüstri kavramına ait tesisler, kentlerde ya da sakin kırsal alanlarda gürültü kirliliğinin bir parçasını oluşturmaktadır. Bilimsel teknolojik ve ekonomik gelişmeler neticesinde yaygınlaşan bu tesisler ya da işyerleri düzensiz kentleşme ile konut bölgelerinin içlerine kadar girmiş durumdadır. Ayrıca küçük imalat sanayi, kentlerin içinde genellikle gelişigüzel dağılmış durumdadır. Burdur ilinde, Belediye Başkanlığı tarafından gürültü haritası hazırlanmamıştır. Endüstriden kaynaklanan gürültü, daha çok o işyerinde çalışan personeli rahatsız etmektedir. Ayrıca, işyerinde oluşan gürültünün düzeyi kadar gürültüye maruz kalma süresi de önem içermektedir (Anonim, 2017a).

İnşaat Gürültüsü: Çeşitli ağır makina ve araçlar aracılığıyla gerçekleştirilen bina, yol, kanal, tünel, köprü vs. gibi mühendislik yapılarının yapım işleri, değişik süreler içinde (özellikle yaz aylarında) kentler içinde büyük rahatsızlık veren yaygın gürültü kaynağıdır. Burdur ilinde, yerleşim birimlerine yakın konumda bulunan inşaatlardan ve inşaat makinalarından

kaynaklanan gürültünün önlenebilmesi için yönetmelikte belirtilen çalışma saatlerine uyulması ve gürültünün en asgari seviyeye indirilmesi için inşaat sahiplerine gerekli uyarılar yapılmaktadır (Anonim, 2017a).

Yerleşim Alanlarında Oluşan Gürültüler: Anonim (2017a)'e göre; insanları olumsuz şekilde etkileyen gürültü kaynaklarından bazıları yaşadıkları ya da çalıştıkları yapıların içinde bulunmaktadır. Bunlar arasında; yüksek düzeyli konuşma sesleri, adım sesleri ve diğer darbe gürültüleri, elektronik olarak yükseltilmiş müzik, radyo ve TV sesleri, her türlü ev aletlerine ait sesleri, sıhhi tesisat ve havalandırma tesisatı gürültüsü, çöp bacalarına ait gürültüsü, garaj ve otoparklar, çarpan kapı sesleri, bina ve konut ile ilişkili ticarethane büro vb. sesleri, tesisat dairesi (brülör, hidrofor, vb.) sesleri ve ortak servis alanları (merdiven, asansör vb.) sesleri yer almaktadır. Burdur ilinde, konut alanlarında, sanayi alanlarında ve trafiğin yoğun olduğu mekanlarda gürültü ölçümleri yapılamamıştır (Anonim, 2017a).

2.5.6. Görüntü Kirliliği

Görüntü kirliliği ile ilgili çalışma yapılmamıştır (Anonim, 2011).

2.5.7. İldeki Madencilik Faaliyetlerinden Kaynaklanan Çevre Sorunları

"Madencilik Faaliyetleri ile Bozulan Arazilerin Doğaya Yeniden Kazandırılması Yönetmeliği" kapsamında, Burdur ilinde toplamda 586,45 ha alan için 5 (beş) adet sahaya ait hazırlanmış Doğaya Yeniden Kazandırma Planı bulunmaktadır (Anonim, 2017a).

2.6. İlde Çevre İle İlgili Kurumlar

Tüfekçioğlu ve ark. (2005) yaptıkları Artvin İl Gelişme Planı, Çevre ve Mekansal Gelişme Sektörü Raporunda Artvin ilinde bulunan çevre ile ilgili kurumlar; İl Çevre ve Orman Müdürlüğü, İl Sağlık Müdürlüğü, İl Mahalli Çevre Kurulu, Belediyeler, İl Çevre Koruma Vakfı olarak belirtmişlerdir. Bu doğrultuda, Burdur İl Gelişim Planı, Çevre ve Mekansal Gelişim Raporunda çevre ile ilgili kurumlar aynı kapsamda değerlendirilmektedir.

2.7. Çevre Eğitimi

Burdur ilinde, çevre ile ilgili vakıflar ve İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nün işbirliği ile 2017-2018 Eğitim Öğretim döneminde Merkez ilçede 6 (altı) okulda çevre eğitimi çalışmaları yürütülmüştür. Ayrıca, 5 Haziran tarihinde Çevre günü kapsamında Milli Eğitim Müdürlüğü ve Burdur Belediyesi'nin katılımıyla bir etkinlik düzenlenmiştir. Okullar arasında "En Çevreci Okul" seçilmiştir. Ayrıca bu kapsamda çevre konulu resim ve fotoğraf yarışmaları düzenlenerek; bisiklet, tablet ve fotoğraf makinesi gibi hediyeler dağıtılmıştır (Anonim, 2018g).

2.8. İlin Topografyası ve Jeomorfolojik Durumu

Genel olarak Torosların iç kısmında bulunan Burdur, dalgalı plato görünümündedir. Yüzey şekilleri bakımından; il topraklarını çevreleyen dağlar ve aralarındaki düzlükler, güney ve güneydoğudaki yüksek yaylalar ve güneybatıdaki taban kesimi ovalık engebeli plato olmak üzere üç ana bölüme ayrılabilir. İl arazisinin %60,6'sı dağlık araziden, %2,7'si yayladan, %19'u ovadan ve %17,6'sı ise platodan oluşmaktadır. İlin kuzey, kuzeybatı ve güneyin kısımlarındaki dağların arasında verimli ovalar, göller, bunlara dökülen akarsular ve bunların beslediği havzalar bulunmaktadır. İl merkezinden güney ve güney-doğuya doğru gidildikçe yükseltisi artan ova, plato ve dağlar vardır. Güneybatı arazisi daha yumuşak bir yapıya sahiptir. İl

tabanında verimli ovaları olan bir yayla görünümüne sahiptir. İl toprakları tektonik ve karstik çöküntü alanlarını içermektedir. Bu sebeple sularla dolu çöküntü çanaklarının, vadilerin, mağaraların, inlerin ve dehlizlerin bulunduğu bölge Göller Bölgesi adını almıştır (Anonim, 2011).

Bölgeye engebeli bir yapı kazandıran dağların büyük kısmı Batı Torosların uzantısı durumundadır. Bu dağların en önemlileri; güneyde Boncuk Dağları, Elmalı Dağı, Beydağları ve Katrancık Dağı, doğuda Kuyucak ve Dedegöl Dağları, kuzeyde Karakuş Dağları, batıda ise Acıgöl ve Eşeler Dağlarıdır. Katrancık Dağının en yüksek tepesi Kestel Dağı olmakla birlikte, tamamen çam ve ardıç ormanıyla kaplıdır. Ağlasun ilçe merkezinin kuzey doğusundaki Akdağ'da tarihi Sagalassus kenti kalıntıları bulunmaktadır. Eşeler Dağları ise geniş meralar ve zengin krom yataklarına sahiptir. Güneybatı Anadolu'nun Toroslara bağlanan yükseltileri olan Koçar Dağlarında güney sahiline geçit veren Karınca Beli bulunmaktadır (Anonim, 2011).

Dağların arasında, bulunan ve eski kapalı havzaların dolmasıyla oluşmuş, dar ve derin boğazlarla birbirinden ayrılan ovalar bulunmaktadır. Tabanları eski göl yatağı olan bu ovalar arasında Burdur, Ağlasun, Bucak, Tefenni, Gölhisar ovaları ve Yeşilova sayılabilir (Anonim, 2011).

2.8.1. Çığ Düşmesi

Burdur ilinde meydana gelen çığ düşmesi olayları ile ilgili bilgi bulunmamaktadır (Anonim, 2011).

2.8.2. Heyelanlar

Burdur ilinde meydana gelen heyelan olayları ile ilgili bilgi bulunmamaktadır (Anonim, 2011).

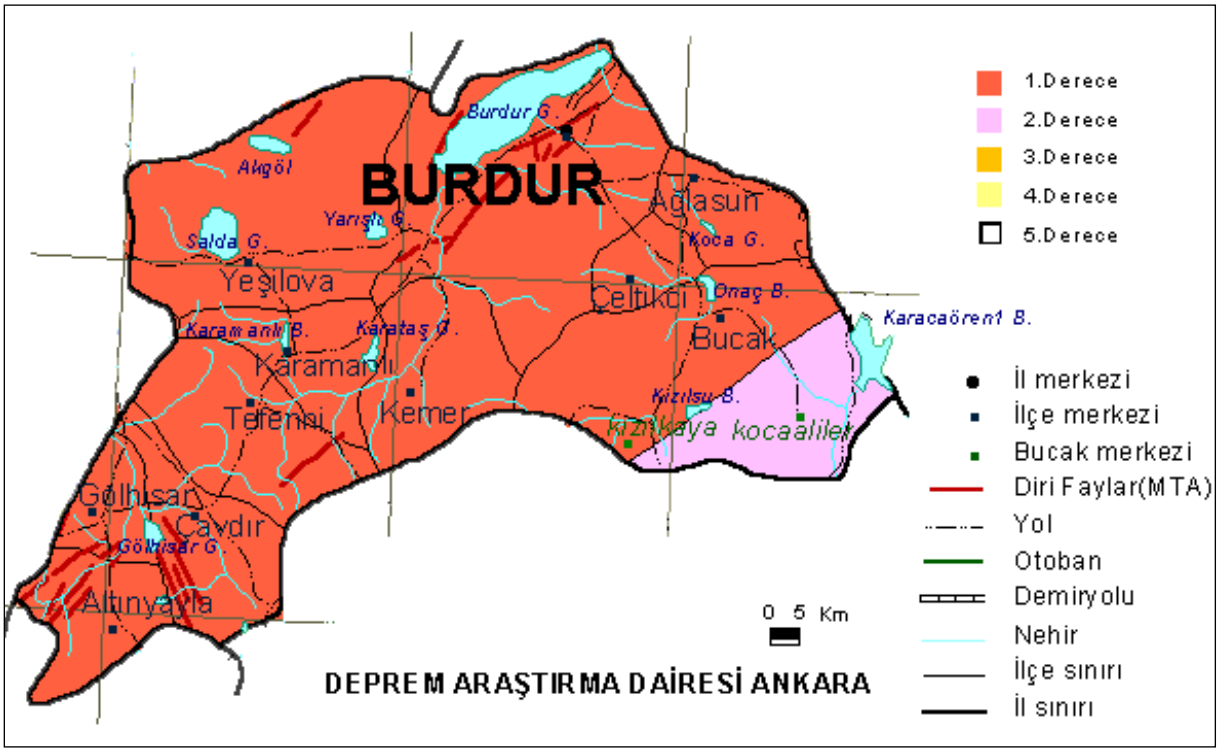
2.8.3. Sel Olayları

Burdur ilinde meydana gelen sel olayları ile ilgili bilgi bulunmamaktadır (Anonim, 2011).

2.8.4. Depremsellik

Doğal afetlerin en korkunçlarından birisi olan deprem, Burdur ilinin tarihi boyunca tanık olduğu, acı tecrübesini yaşadığı bir "Gerçek'tir. Burdur ilinde, resmi olarak ilk deprem kayıtlarına 16. yüzyılda rastlanmaktadır. Tarihçiler tarafından, Burdur ili ve çevresinde daha önceki dönemlerde yaşanan şiddetli depremlerin, önemli uygarlıkları ve kentleri yerle bir ettiği öne sürülmektedir. Sosyologlar ve tarihçiler; 17. yüzyıl, 18. yüzyıl ve ayrıca 1914 yılında Burdur ili ve çevresinde meydana gelen depremlerin, Burdur ili ekonomisi ve sosyal yaşamını derinden etkilediğini, ayrıca şehrin gelişimini engelleyen en önemli faktörlerden birisi olarak değerlendirilmektedir. Burdur ili halen yürürlükte olan "Türkiye Deprem Bölgeleri Haritası"nda birinci derece deprem kuşağında bulunmaktadır. Bölgesel açıdan Denizli, Isparta ve Dinar da birinci derece deprem kuşağındadır (Anonim, 2011). Burdur ili deprem risk haritası Şekil 14'de verilmiştir (Hepdeniz ve Soyaslan, 2015).

Şekil 14. Burdur İli Deprem Risk Haritası

Kaynak: Hepdeniz ve Soyaslan, 2015.

Burdur fayı 1914 depremi neticesinde oluşmuştur. Hacılardan Eskiyere köyüne güneybatı-kuzeydoğu yönünde, Burdur ilini güney ve doğudan kuşatan yaklaşık olarak 40 km'lik bir kırılma zonu niteliğindedir. Burdur ilinde son yüzyılda meydana gelen büyük depremler Tablo 37'de sunulmuştur (Anonim, 2011).

Tablo 37. Burdur İlinde Son Yüzyılda Meydana Gelen Depremler

Tarihi	Şiddeti	Can kaybı	Hasarlı bina sayısı
3.10.1954	7.1	4.000	17.000
22.11.1963	5.1	--	362
12.05.1971	6.2	57	1.389
4.04.2002	4.2	--	--

Kaynak: Anonim, 2011.

3. SWOT ANALIZI

Burdur İl Gelişim Planı, Çevre ve Mekansal Gelişim Raporu kapsamında SWOT (GZFT) Analizinin hazırlanması için Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Burdur Gelişim Merkezi'nde 04/04/2018 tarihinde bir toplantı düzenlenmiştir. Bu toplantıya Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi'nden 2 (iki), Kültür ve Turizm Müdürlüğü'nden 1 (bir), Orman ve Su İşleri Bakanlığı VI. Bölge Müdürlüğü'nden 2 (iki), Burdur Karamanlı Belediye Başkanlığı'ndan 2 (iki), Burdur Valiliği'nden 1 (bir), Burdur Gıda Kontrol Laboratuvar Müdürlüğü'nden 1 (bir), Burdur Meteoroloji Müdürlüğü'nden 1 (bir), Burdur Çevre Şehircilik İl Müdürlüğü'nden 1 (bir), DSİ 18. Bölge Müdürlüğü'nden 1 (bir), olmak üzere toplam 12 (on iki) uzman ve paydaş katılmıştır. Tablo 38'de çevre ve mekansal açıdan Burdur ili SWOT (GZFT) Analizi sonuçları sunulmuştur.

Tablo 38. Çevre ve Mekansal Gelişim SWOT (GZFT) Analizi

GÜÇLÜ YÖNLER	**ZAYIF YÖNLER**
• Göller yöresi olması sebebiyle su kaynaklarının sayılarının çokluğu • Geniş orman alanlarının bulunması • Antalya, Muğla, İzmir gibi turizm kentlerine yakın olması • 595 adet endemik bitki türünü barındırması • Mermer yataklarına sahip olması • Tarım bölgesi olması • Hayvancılık için uygun arazilerinin olması • İlin doğal, tarihi ve kültürel değerler açısından turizm potansiyeline sahip olması • Yükseköğretim ağının İlde bulunan ilçelerin %80'ine yayılmış olması • İlin biyolojik çeşitlilik envanterinin yapılmış olması • İldeki sulak alanlarda kuş gözlem kulelerinin ve seyir teraslarının yapılmış olması	• İl merkezindeki yoğunluk sebebiyle hava kirliliğinin yüksek olması • Arsa fiyatlarının yüksek olması • Şehir merkezinde otoparkların yetersizliği ve trafik yoğunluğunun olması • Mermer ocaklarının görüntü kirliliğine neden olması • Mermer ocaklarından çıkan atıkların bertaraf edilmesi sorunu • İlde mermer ocaklarından çıkan tozun insan sağlığına zarar vermesi • Coğrafi yapının ilin büyümesine izin vermemesi • Arıtma suyu tesisi suyunu çiftçilerin kullanmaması • Baraj, göl ve rezervuarları besleyen su kaynaklarının her geçen gün kuruması
FIRSATLAR	**TEHDİTLER**
• Eğitimli nüfus sayesinde daha etkin bir çevre koruma ve çevre bilinci oluşturularak ildeki çevre varlıklarının tahribinin önlenebilmesi • İlin coğrafi konumu ve çevre illere yakın olması • Yakındaki büyük illerden öğrenci çekme potansiyeli • Ana ulaşım yolları üzerinde olması • İlde tarihi yapıların bulunması ve bu yapıların turizme kazandırılabilmesi • İlin Salda gölü kayak tesisini barındırması ve aynı zamanda Isparta Davraz kayak tesisine yakın olması sebebiyle kış turizmi için tercih edilebilmesi • İlin planlanan Eskişehir-Antalya hızı tren yol hattı üzerinde bulunması • Yapılan duble yollar ile ulaşım sorununun çözülmüş olması • Antalya ve Burdur Havzaları Kuraklık Yönetim Planlarının tamamlanması ile birlikte Kuraklık planının yürürlüğe konacak olması • Mermer pasasının ve atıklarının katma değere katılabilmesi ve ikincil ürün olarak kullanılabilmesi	• Açılan mermer ocakları nedeniyle yer altı sularının yönlerinin değişmesi • Su kaynaklarının yanlış kullanımı ya da verimli kullanılamaması • Burdur ilinde yapılabilecek olan yatırımların başka illerde yapılması ya da yönlenmesi • Katı atık yönetiminin ilgili yönetmeliğe uygun hale getirilmemesi durumunda toprak ve yer altı suları kirliliğinin artması • Sanayi atıklarının geri dönüşümünün sağlanamaması ve çevresel tahribat • Endemik bitki türlerinin insan tehditleri neticesinde zarar görebilmeleri • İlin fay hattı üzerinde olması • İlde bulunan göllerin ve su kaynaklarının kuraklık sebebiyle kuruması • İlde bulunan mermer ocaklarının sürekli doğayı tahrip etmesi • Flora ve faunanın hızlı yapılaşmadan zarar görebilmeleri • Burdur Gölü'nün suyunun çekilmesinin kanserojen etkiyi artırması

- İl göller yöresinde bulunması sebebiyle bol miktarda su kaynağına sahiptir ve bu durum güçlü yön olarak kabul edilebilir. Bu bağlamda, ilde arıtma suyunu çiftçilerin kullanmaması ile baraj, göl ve rezervuarları besleyen su kaynaklarının her geçen gün kuruması zayıf yön olarak değerlendirilebilmektedir. Su kaynaklarının yanlış kullanımı ya da verimli kullanılamaması, ayrıca Burdur Gölü'nün suyunun çekilmesinin kanserojen etkiyi artırması tehdit olarak algılanabilmektedir. Antalya ve Burdur Havzaları Kuraklık Yönetim Planlarının tamamlanması ile birlikte kuraklık planının yürürlüğe konularak belirtilen soruların çözümü mümkün olabilir.
- İlde geniş orman alanlarının bulunması ve 595 adet endemik bitki türünün bulunması güçlü yön olarak kabul edilebilir. Ancak, orman alanları ve endemik bitki türlerinin insan tehditleri neticesinde zarar görebilmeleri bir tehdit olarak algılanabilmektedir. Eğitimli nüfus sayesinde daha etkin bir çevre koruma ve çevre bilinci oluşturularak ildeki çevre varlıklarının tahribinin önlenebilmesi ile belirtilen soruların çözümü mümkün olabilir.
- İlin Antalya, Muğla, İzmir gibi turizm kentlerine yakın olması güçlü yön olarak kabul edilebilir. Ancak, Burdur ilinde yapılabilecek olan yatırımların başka illerde yapılması ya da yönlenmesi tehdit olarak algılanabilmektedir. Bu bağlamda, Burdur ilinin Antalya, Muğla, İzmir gibi turizm illerine yakınlığı potansiyelini kullanarak, Burdur iline öncelikle turizm kapsamında sonrasında diğer alanlarda yapılacak yatırımları çekici çalışma ve düzenlemeler ile belirtilen tehdit konusu çözümlenebilir.
- İlin mermer yataklarına sahip olması güçlü yön olarak kabul edilebilir. Ancak ilde mermer ocaklarının görüntü kirliliğine neden olması, mermer ocaklarından çıkan atıkların bertaraf sorunu, mermer ocaklarından çıkan tozun insan sağlığına zarar vermesi zayıf yön olarak değerlendirilebilmektedir. Mermer ocakları sebebiyle yer altı sularının yönünün değişmesi, sanayi atıklarının geri dönüşümünün sağlanamaması ve çevresel tahribat ayrıca mermer ocaklarının sürekli doğayı tahribinin artırması tehdit olarak algılanabilmektedir. Bu bağlamda, mermer pasasının ve atıklarının katma değere katılabilmesi ve ikincil ürün olarak kullanılabilmesi ile belirtilen soruların çözümü mümkün olabilir.
- İlin tarım bölgesi olması ve hayvancılık için uygun arazilere sahip olması güçlü yön olarak kabul edilebilir. Ancak Veterinerlik Fakültesinin desteği ile projeler yapılarak Burdur ilinin tarım potansiyelini daha da artırmak mümkün olabilir.
- İlin doğal, tarihi ve kültürel değerler açısından turizm potansiyeline sahip olması güçlü yön olarak kabul edilebilir. Dolayısıyla Burdur ilinin Salda Gölü kayak pistine sahip olması ve Isparta Davraz kayak tesisine yakın olması kış turizmi açısından fırsat olabilir. Burdur ilinde tarihi yapıların bulunması ve bu yapıların turizme kazandırılabilmesi bir fırsat olarak değerlendirilebilir.
- Yükseköğretim ağının ilde bulunan ilçelerin %80'ine yayılmış olması güçlü yön olarak kabul edilebilir. Bu bağlamda, MAKÜ bünyesindeki fakülte ve meslek yüksekokullarında eğitim almak isteyen öğrenciler için Burdur ilinin büyük illerden öğrenci çekme potansiyeli olması, ilin ana ulaşım yolları üzerinde olması, ilin planlanan Eskişehir-Antalya hızı tren yol hattı üzerinde bulunması ayrıca ilde yapılan duble yollar ile ulaşım sorununun çözülmüş olması ilin eğitim konusunda gelişmesine katkı sağlayabilir.
- İlin biyolojik çeşitlilik envanterinin yapılmış olması ayrıca İldeki sulak alanlarda kuş gözlem kulelerinin ve seyir teraslarının yapılmış olması güçlü yönler olarak kabul edilebilir. Ancak,

flora ve faunanın hızlı yapılaşmadan zarar görebilmeleri tehdit olarak algılanabilmektedir. Bu bağlamda, ildeki doğal kaynak değerlerinin sürdürülebilirlik çevresinde korunmasına yönelik kentleşme çalışmaları, yerel halkın bilinçlendirilmesi ya da doğal kaynakların tanıtılmasını yönelik projelerin yürütülmesi ile flora ve faunanın hızlı yapılaşmadan zarar görmesi tehditi ortadan kaldırılabilir.

- İl merkezindeki yoğunluk sebebiyle hava kirliliğinin yüksek olması bir zayıf yön olarak kabul edilebilirken, katı atık yönetiminin ilgili yönetmeliğe uygun hale getirilmemesi durumunda toprak ve yer altı suları kirliliğinin artması bir tehdit olarak kabul edilebilir. Bu bağlamda ilde kirlilik konusuna yönelik; mücadele çalışmaları yapılması, projeler geliştirilmesi ve çeşitli toplantıların yürütülmesi ile bu sorunlar ortadan kaldırılabilir.
- İlde arsa fiyatlarının yüksek olması zayıf yön olarak değerlendirilebilmektedir. İlde arsa fiyatları ve kentleşme ilişkisini irdeleyici çalışmalar yürütülmesi ile belirtilen zayıf yön çözümlenebilir.
- İl şehir merkezinde otoparkların yetersizliği ve trafik yoğunluğunun olması zayıf yön olarak değerlendirilebilmektedir. Bu bağlamda, ilde otopark ve trafik sorununu çözücü otopark alanlarının belirlenmesi ile ulaşım güzergahlarında düzenlemeler ile belirtilen zayıf yönler çözümlenebilir.
- İlin fay hattı üzerinde olması tehdit olarak değerlendirilebilmektedir. İlin fay hattı üzerinde olması konusunu dikkate alan kentleşme ve yapılaşma kararlarının alınması ile belirtilen tehdit unsuru çözümlenebilir.
- Coğrafi yapının ilin büyümesine izin vermemesi zayıf yön olarak değerlendirilebilmektedir. Bu bağlamda coğrafi yapı kapsamında güney istikamette yapılaşamayan Burdur ilinde tarım, sanayi ve yapılaşma alanlarına ilişkin uzun vadeli imar planları yapılması ile belirtilen zayıf yön çözümlenebilir.

4. TEMEL SORUNLARIN TANIMLANMASI

Temel sorunların tanımlanması için Burdur İl Gelişim Planı, Çevre ve Mekansal Gelişim Raporu kapsamında hazırlanan SWOT (GZFT) Analizi doğrultusunda belirlenen zayıf yönler ile tehditlerden faydalanılmıştır. Saptanan sorunlar “Su kaynakları”, “Kirlilik”, “Kentleşme”, “Doğal yapı”, “Diğer” olmak üzere 5 (beş) farklı başlıkta gruplandırılmıştır. Tablo 39’da Burdur İli Çevre ve Mekansal Gelişim Temasına İlişkin Temel Sorunlar verilmiştir.

Tablo 39. Burdur İli Çevre ve Mekansal Gelişim Temasına İlişkin Temel Sorunlar

Sorun 1: Su Kaynakları
• İlde içme suyu kalitesinin düşük olması • Kullanılabilir su kaynaklarının yetersiz olması • Arıtma suyu ya da su kaynaklarının doğru kullanılamaması • Açılan mermer ocaklarının yer altı sularının yönlerinin değişmesine neden olması • Kuraklık sebebiyle ilde bulunan göller ve su kaynaklarının kuruması • Burdur Gölü'nü besleyen su kaynaklarının yetersizliği sebebiyle gölün su kaybetmesi • Budur Gölü'nün suyunun çekilmesinin kanserojen etkiyi artırması
Sorun 2: Kirlilik
• Şehir merkezindeki yoğunluk sebebiyle hava kirliliği sorunu • Mermer ocaklarının görüntü kirliliğine sebep olması • Mermer ocaklarından çıkan atıkların bertarafı sorunu ve bu ocaklardan çıkan tozun insan sağlığını olumsuz etkilemesi • Toprak ve yeraltı suyu kirliliği • İlde rüzgar ve güneş enerji potansiyellerinin kullanımına yönelik çalışmaların yapılması
Sorun 3: Kentleşme
• Arsa fiyatlarının yüksek olması • Şehir merkezinde otoparkların yetersizliği ve trafik yoğunluğu • İlin fay hattı üzerinde bulunması • Coğrafi yapının ilin büyümesine engel olması • İldeki tarihi yapıların tam olarak korunamaması ve tanıtılamaması • İlde sanayinin gelişmemiş olması
Sorun 4: Doğal Yapı
• Doğal kaynakların korunmaması • Endemik bitki türlerinin insan tehditleri sebebiyle zarar görmesi • İlde bulunan mermer ocaklarının sürekli doğal yapıyı tahrip etmesi • Flora ve faunanın hızlı yapılaşmadan zarar görmesi
Sorun 5: Diğer
• İlde sokak hayvanları için geçici hayvan barınaklarının yetersizliği • Kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyon eksikliği • Üst ölçekli yaklaşımların olmasının gerekliliği • Maddi yetersizlikler • Köyden kente olan göçler nedeniyle geleneksel ve kültürel değerlerin yok olması • İlin turizm kentlerine yakın olması sebebiyle turistlerin vakit kaybetmemek için Burdur'a uğramaması • Yerel halkın Burdur'un kalkınmasına ya da gelişimine duyarsız oluşu • Nüfusun az olması sebebiyle özel sektörün turizmi desteklememesi • İş olanaklarının yetersizliği • Turizmde konaklamayı özel müteşebbislerin desteklemesinin gerekliliği • İlde yapılabilecek olan yatırımların başka illere yapılması ya da yönlenmesi • Genel olarak tarıma ve hayvancılığa verilen desteğin azalması

5. HEDEFLER

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Burdur Gelişim Merkezi'nde 04/04/2018 tarihinde Burdur İl Gelişim Planı, Çevre ve Mekansal Gelişim Raporu kapsamında paydaş ve uzmanlar ile düzenlenen SWOT (GZFT) Analizi ne yönelik toplantı neticesinde sorunlar 5 (beş) başlıkta toplanmıştır. Bu sorunlara yönelik çözüm önerileri getirilmiş ve hedefler ortaya konulmuştur. Tablo 40'da çevre ve mekansal açıdan temel sorunlar ile kısa, orta ve uzun vade çözüm önerileri sunulmuştur.

Tablo 40. Çevre ve Mekansal Açıdan Sorunlara Yönelik Kısa, Orta ve Uzun Vade Çözüm Önerileri

Sorun 1: Su Kaynakları		
Kısa Vade	**Orta Vade**	**Uzun Vade**
• İlde içme suyu kalitesinin artırılması, • İlde kullanılabilir su kaynaklarının artırılması, • İlde arıtma suyu ya da su kaynaklarının doğru kullanıma teşvik edilmesi *(Örneğin, maden ocakları ve tarım arazilerinde kullanımına teşvik edilmesi)* • İlde açılan mermer ocaklarında yeraltı sularına zarar vermeyecek şekilde olmasına yönelik çalışmaların yapılması *(Örneğin, depolanmış yağmur suyunun veya arıtılmış suyun kullanımına teşvik edilmesi)*	• İlde sulama suyu kaynaklarının geliştirilmesine yönelik çalışmaların yapılması *(Özellikle mümkün olduğu kadar depolanmış yağmur suyu veya arıtılmış su kullanımı)*	• Kuraklık sebebiyle ilde bulunan göller ve su kaynaklarının kurumaması yönünde çalışmaların yapılması *(Bu doğrultuda halkın sürdürülebilir su kullanımına yönlendirilmesi, su eylem planının hayata geçirilmesi, yeraltı suyunun kaybını önlemek için altyapı çalışmaları sırasında geçici olarak taşınması)* • Burdur gölünü besleyen su kaynaklarının yetersizliğinin giderilmesi ve gölün su kaybetmesinin önlenmesine yönelik çalışmaların yapılması (*Su eylem planının hayata geçirilmesi, yeraltı suyunun kaybını önlemek için altyapı çalışmaları sırasında geçici olarak taşınması)* • Burdur gölünün suyunun çekilmesi sonucu ortaya çıkan kanserojen etkinin önlenmesine yönelik çalışmaların yapılması *(Örneğin, Burdur Gölü'nün çekilen kıyı alanlarında bulunan kamu arazilerinde, gölün kuruması neticesinde oluşan tozlaşmanın engellenmesi ve ekonomik getiri sağlaması açısından, Kapari vb. türler ile bitkilendirilmesi)*

Sorun 2: Kirlilik		
Kısa Vade	**Orta Vade**	**Uzun Vade**
• Katı atık depolama alanlarındaki yangınlar ve şehir merkezindeki yoğunluk sebebiyle ortaya çıkan hava kirliliği sorununun çözümüne yönelik çalışmalar yapılması *(Mermer ocaklarından çevreye yayılan kirli havanın önlenmesine yönelik bitkilendirme çalışmalarının yapılması; sanayi tesislerinde ve evsel ısınmada uygun olmayan yakıtın kullanımının önüne geçilmesi ve alternatif enerji kaynaklarının kullanımının teşvik edilmesi; araçlardan kaynaklı hava kirliliğinin önüne geçilebilmesi için yerel halkın toplu taşım araçlarını kullanmaya teşvik edilmesi, katı atık depolama alanlarında çıkabilecek yangınların önlenmesine yönelik farklı illerdeki örnekler incelenerek gerekli düzenlemelerin yapılması.)* • Mermer ocaklarının görüntü kirliliğine sebep olması sorununun çözümüne yönelik çalışmaların yapılması • *(Mermer ocaklarının doğal ve kültürel peyzaj alanlarında (orman, mera, tarım arazisi vb.) neden olduğu tahribatın önüne geçmeye yönelik proje tasarım yarışmalarının yapılması ve bitkilendirme çalışmalarının yapılması)* • Mermer ocaklarından çıkan atıkların bertarafı sorunu ve bu ocaklardan çıkan tozun insan sağlığına olumsuz etkisine yönelik çalışmaların yapılması *(Mermer ocaklarından çıkan mermer pasasının çeşitli süs eşyası yapımında kullanımının teşvik edilmesi ve ürünlerin satışında yerel halkın aktif rol alabilmesi)*	• İlde rüzgar ve güneş enerjisi potansiyellerinin kullanımına yönelik çalışmaların yapılması *(İlde rüzgar tribünlerinin kurulumu ve işletilmesi konusunun irdelenmesi, güneş tarlalarının sayısının artırılmasının sağlanması)*	• Toprak ve yeraltı suyu kirliliğinin çözümüne yönelik çalışmaların yapılması *(OSB ler için arıtma suyu tesislerinin yapılması, katı atık depolama alanlarının neden olduğu toprak ve yeraltı suyu kirliliğini önleyici projeler geliştirilmesi)*

Sorun 3: Kentleşme		
Kısa Vade	**Orta Vade**	**Uzun Vade**
• Şehir merkezindeki otoparkların yetersizliği ve trafik yoğunluğu sorunlarının çözümüne yönelik çalışmaların yapılması *(Şehir merkezinde katlı ve yeraltı otoparklarına öncelik verilmes.)*	• İlin fay hattı üzerinde bulunması sorununun kentleşme açısından dikkate alınmasına yönelik çalışmaların yapılması *(Kentte yapılaşmada ilin depremselliğinin dikkate alınması, konunun sürekli gündemde tutulması, belli aralıklarla uzmanlarla bilimsel etkinlikler düzenlenerek bilincin artırılması)* • İlde arsa fiyatlarının artışını engellemeye yönelik çalışmaların yapılması. *(Kent merkezinde yeni alanların imara açılması ya da çağdaş kentsel dönüşümün yapılması.)* • İlde sanayinin gelişmesine yönelik çalışmaların yapılması	• Coğrafi yapının ilin büyümesine engel olması sorununa yönelik çalışmaların *yapılması (Coğrafi yapı sebebiyle güney istikamette yapılaşamayan ilin bu özelliği dikkate alınarak sanayi, tarım ve yapılaşma alanlarının organizasyonunda uzun vadeli imar planlarının yapılması)* • İldeki Tarihi Yapıların Korunması ve Tanıtımına Yönelik Çalışmaların Yapılması *(Bu Doğrultuda Özellikle MAKÜ Bünyesinde Sanat Tarihi Bölümünün faaliyete geçirilmesi, konuyla ilgili uzmanlarla çeşitli bilimsel etkinlikler düzenlenerek halkın bilinçlendirilmesi)*
Sorun 4: Doğal Yapı		
Kısa Vade	**Orta Vade**	**Uzun Vade**
• Endemik bitki türlerinin insan tehditleri sonucu zarar görmesinin engellenmesine yönelik çalışmaların yapılması *(İnsan tehditleri sonucunda zarar gören Kapari gibi endemik bitkilerin Burdur gölü etrafına dikilerek hem tozlaşmanın engellenmesi hem de bu bitki türünün sanayide kullanımının artırılmasının sağlanması)* • İlde bulunan mermer ocaklarının sürekli doğal yapıyı tahrip etmesi sorununa yönelik ve bu alanların kazanımına yönelik çalışmaların yapılması *(Maden ocaklarının neden olduğu orman, mera ve tarım arazilerinin tahribatı konusunun rehabilitasyon çalışmalarıyla bertaraf edilmesi)*	• Doğal kaynakların korunmasına yönelik çalışmaların yapılması (*Su eylem planının hayata geçirilmesi, yeraltı suyunun kaybını önlemek için altyapı çalışmaları sırasında geçici olarak taşınması, yerel halkın sürdürülebilir su kullanımına yönlendirilmesi, İlde bulunan flora ve faunanın korunmasına yönelik yerel halkın bilgilendirilmesi ayrıca çeşitli çalışmalar ile bu kaynakların tanıtımının sağlanması)*	• İlde flora ve faunanın hızlı yapılaşmadan zarar görmesini engelleyici çalışmaların yapılması *(Karayolları üzerinde yaban yaşamı koridorları oluşturulması, İlde su kaynaklarının korunarak kuş varlığının tehlikeye girmesinin engellenmesi, flora ve faunayı dikkate alan yapılaşma çalışmaları yapılması)*

Sorun 5: Diğer		
Kısa Vade	**Orta Vade**	**Uzun Vade**
• İlde sokak hayvanları için geçici hayvan barınaklarının yetersizliği sorununa yönelik çalışmaların yapılması. *(İlçe belediyeler ile birlikte Burdur Belediyesi tarafından hayvan barınaklarının sayısı ve kalitesinin artırılmasına yönelik çalışmaların yürütülmesi ve MAKÜ Veteriner Fakültesi ile sürekli bir koordinasyon sağlanması)* • Kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyon yetersizliği sorununun çözümüne yönelik çalışmaların yapılması. *(Belirli periyotlarda kurum ve kuruluşlar arasında çalıştay, toplantı vb. organizasyonların düzenlenmesi.)* • İlde turizm kapsamında konaklamayı özel müteşebbisin desteklemesine yönelik çalışmaların yapılması. *(Eski Burdur evlerinin restorasyonunu yaparak, bu evleri butik otel tarzında işletmeler şeklinde dönüştürülmesinin sağlanması, ayrıca yerel halkın butik otellerin işletilmesine teşvik edilmesi)* • İlde tarım ve hayvancılığa verilen desteğin artırılmasına yönelik çalışmaların yapılması, • İlin turizm kentlerine yakın olması sebebiyle turistlerin vakit kaybetmemek için Burdur'a uğramamaları sorununun çözümüne yönelik çalışmaların yapılması. • Nüfusun az olması sebebiyle özel sektörün turizmi desteklememesi sorununun çözümüne yönelik çalışmaların yapılması	• Üst ölçekli yaklaşımlara yönelik çalışmaların yapılması. *(Doğal yapıyı koruyucu nitelikte üst ölçekli planlamaya dayalı bir yapılaşma ile flora ve faunaya yönelik tehditleri azaltıcı önlemlerin alınması)* • İlde iş olanaklarının sağlanmasına yönelik çalışmaların yapılması. • Yerel halkın Burdur'un kalkınması ya da gelişimine duyarsızlığı sorununa yönelik çalıştay, panel ve toplantılar düzenlenmesi.	• Köyden kente olan göçler sebebiyle geleneksel ve kültürel değerlerin yok olmamasına yönelik çalışmaların yapılması *(Burdur da kırsal kesimde kent merkezine göçü engelleyecek kalkınma, eğitim ve sağlık alanında çalışmalar yapılması*)

Tablo 40'da belirtilen Burdur İl Gelişim Planı, Çevre ve Mekansal Gelişim Raporu ile ilgili çözüm önerileri kapsamında kısa, orta ve uzun vadeli hedefler belirlenmiştir.

5.1. Kısa Vadeli Hedefler

- İlde su kaynakları ve kullanımının düzenlenmesi,
- Hava kirliliği ve gürültü kirliliğini önlemeye yönelik çalışmalar yapılması,
- Mermer ocaklarından çıkan atıkların bertarafı ve çıkan tozun insan sağlığına etkisinin çözümlenmesi,
- Mermer ve maden ocaklarının akılcı olarak değerlendirilmesi,
- İlde turizm standartlarının geliştirilmesi ve değerlendirilmesi,
- İlde tarım ve hayvancılığın birlikte gelişmesinin sağlanması,
- İlde yatırımın sağlanması,
- İlde arsa fiyatlarının düşmesine yönelik çalışmalar yapılması,
- İldeki endemik bitki türlerinin korunması,
- İlde mermer ocaklarının çevreye zararlarının azaltılması,
- İlde sokak hayvanları için geçici barınakların yeterli olmasının sağlanması,
- İlde kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyonun sağlanması,
- Sosyal yapıda ödül ve ceza sisteminin doğru şekilde işletilmesidir.

5.2. Orta Vadeli Hedefler

- İlde sulama suyu kaynaklarının geliştirilmesi,
- İlde rüzgar ve güneş enerjisi potansiyellerinin kullanılması,
- İlde sanayinin geliştirilmesi,
- İlde işsizlik sorununun çözülmesinin sağlanması,
- Yerel halkın Burdur'un kalkınması ve gelişimine katkısının sağlanması,
- Şehir merkezinde otopark ve trafik sorununun çözülmesi,
- İlin kentleşmesinde fay hattının dikkate alınması,
- İlde doğal kaynakların korunması,
- İlde, üst ölçekli yaklaşımların sağlanması.

5.3. Uzun Vadeli Hedefler

- İlde, kuraklık sebebiyle su kaynaklarının korunmasının sağlanması,
- Burdur Gölü'nü besleyen su kaynaklarının geliştirilmesi ve düzenlenmesi,
- İlde, toprak ve yer altı suyu kirliliğinin çözümlenmesi,
- Burdur Gölü'nün suyunun çekilmesi sonucu oluşan kanserojen etkinin dikkate alınmasıdır.

Bu kısımda ayrıca kısa vade, orta vade ve uzun vadede proje/faaliyet önerileri ile uygulayıcılar/aktörleri belirleyebilmek için hedef kartları hazırlanmıştır. Bu hedef kartlarının açıklanmasından önce Burdur Gölü ile ilgili yapılmış çalışmalardan bahsedilebilir. Örneğin, Ataol (2010) yaptığı çalışmada, Karasal iklim ile Akdeniz iklimi arasında bir geçiş bölgesinde bulunan Burdur Gölü'nün su seviyesinin 20 yıl öncesine kadar fazla bir değişim göstermediğini, ancak 1987 yılından itibaren gölün su kaybetmeye başladığını ve su kaybının 1987 yılından günümüze kadar 1,65 km^3 (gölün hacminin yaklaşık %25'i) olduğunu belirtmiştir. Ayrıca çalışmasında, bu süreç esnasında göl seviyesinde 9,5 m lik bir alçalma olduğunu, 1987 yılında göl alanının 203 km^2 iken günümüzde 146 km^2 olduğunu ve gölün maksimum derinliğinin 61 m'ye gerilediğini ifade etmiştir. Kaya ve ark. (2015) yaptıkları çalışmada ise, Burdur Gölü'nün su yüzey alanının 1975-2010 yılları arasında %64,5 oranında küçüldüğünü ve göl seviyesinin 11,86 m azaldığını bildirmiştir. TOB (2018)'un verilerinde, bu oranı destekler nitelikte, Burdur Gölü'nün 2018 yılı derinliği 60 m olarak gösterilmektedir.

Burdur Gölü'ne yönelik öneriler aşağıda sunulmuştur:

- Arıtma suyu tesislerinin yapılması (özellikle OSB'lere yönelik arıtma tesislerinin yapımına hız verilmesi) ve arıtılan suyun sanayide kullanılması.
- Burdur Gölü'nü besleyen yerüstü ve yeraltı su kaynaklarının korunması ve geliştirilmesi.
- Burdur Gölü'nün suyunun yeni su kaynakları ile beslenerek, mevcut su potansiyelinin artırılmasının sağlanması.
- Burdur Gölü suyundaki oksijen miktarını artırmak için gerekli çalışmalar yapılarak, suyun ekolojik döngüsünün iyileştirilmesi.
- Mermer ocaklarında kesme işlemleri için açılan su kuyularının fazlalığı sebebiyle gölde su kaybı olmaktadır. Bu ve benzeri faaliyetler için ihtiyaç duyulan suyun tekrar kullanımının sağlanması ve/veya arıtılmış suyun bu tür açık maden ocaklarında kullanımının teşvik edilmesi.
- 23 Haziran 2017 tarihinde yayımlanan "Yağmursuyu Toplama, Depolama ve Deşarj Sistemleri Hakkında Yönetmelik" uyarınca kent içinde ve dışında yağmur sularının depolanarak biriktirilmesi, ihtiyaç halinde bu biriktirilen bu suyun yeşil alanların sulamasında kullanılması. Şekil 15 ve Şekil 16'da yol kenarlarında yağmur sularının depolanmasını gösteren görseller sunulmuştur.

Şekil 15. Yol Kenarlarında Yağmur Sularının Depolanması

Kaynak: Anonim, 2018j.

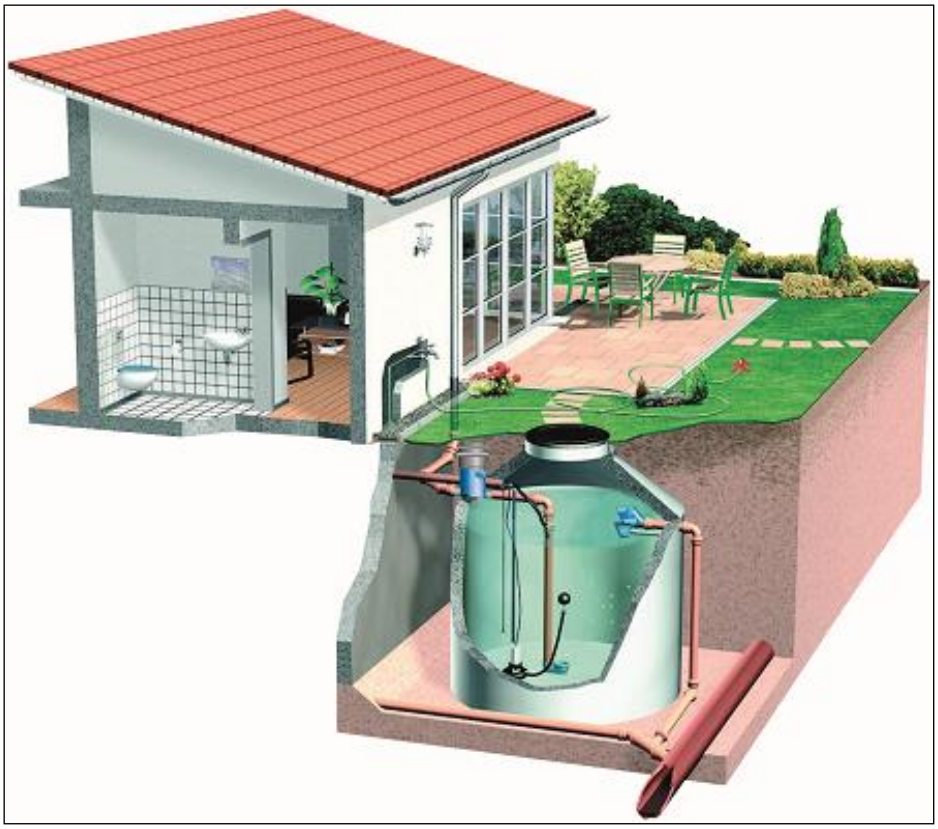
Şekil 16. Yol Kenarlarında Yağmur Sularının Depolanması (Anonim, 2018k)

Kaynak: Anonim, 2018k.

- Mümkün olduğunca evsel atık suların arıtılarak tarım arazilerinde sulamada kullanılması. Şekil 17 ve Şekil 18'de evsel atık suların yeniden kullanımını gösteren görseller sunulmuştur.

Şekil 17. Evsel Atık Suların Depolanması ve Kullanımı

Kaynak: Anonim, 2018l.

Şekil 18. Evsel Atık Suların Depolanması ve Kullanımı

Kaynak: Anonim, 2018m.

- Altyapı kazıları sırasında yeraltı su kayıplarını önleyici geçici taşıma işlemlerinin yapılması. Şekil 19-22'de kentsel alanda altyapı çalışmaları sürecinde (metro inşaatı sırasında) yeraltı sularının korunması amacıyla bulunduğu yerden geçici olarak (bypass yöntemi) taşınması ve depolanmasını gösteren görseller sunulmuştur.

Şekil 19. Yeraltı Sularının Taşınması, Berlin/Almanya

Kaynak: Kaya, 2009.

Şekil 20. Yeraltı Sularının Taşınması, Berlin/Almanya

Kaynak: Kaya, 2009.

Şekil 21. Yeraltı Sularının Taşınması, Berlin/Almanya

Kaynak: Kaya, 2009.

Şekil 22. Yeraltı Sularının Taşınması, Berlin/Almanya

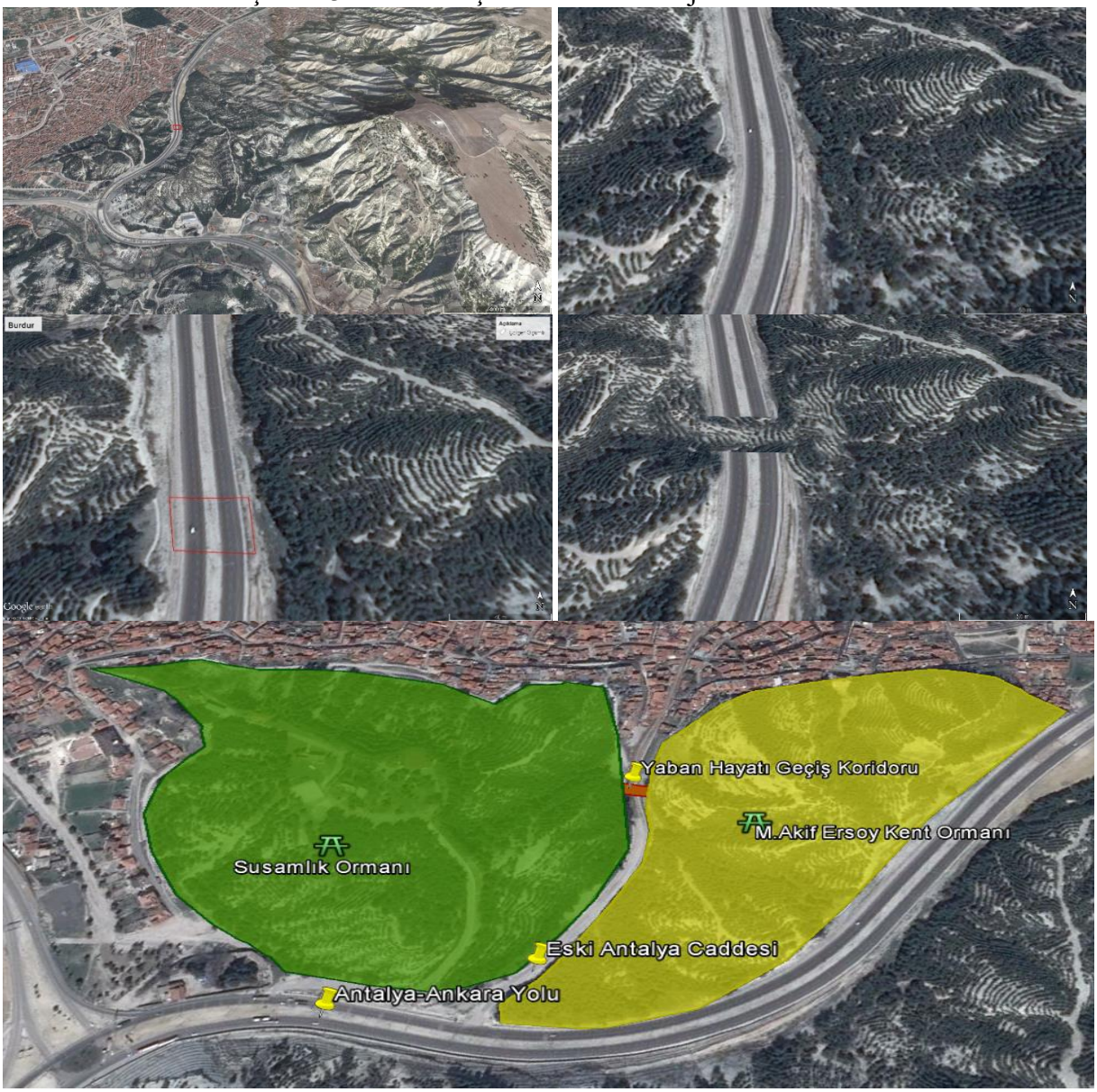

Kaynak: Kaya, 2009.

- Şehirleşme ve insani gelişiminin getirmiş olduğu habitat parçalanmasının hayvanlar üzerindeki etkisini en aza indirebilmek için, şehirleşme ve insani gelişim yüzünden ayrı kalmış bölgeler arasında bağlantıyı sağlayacak "Yaban Yaşamı Koridorları" yapılmalıdır. Yaban yaşamı koridoru proje önerileri; Susamlık Ormanı ve Mehmet Akif Ersoy Kent Ormanı arasındaki Eski Antalya Caddesi üzeri ve ayrıca Burdur-Antalya Karayolu üzerindedir. Yer olarak önemli karayolu hattında olmaları, yeşil alan miktarlarının yüksek olması ve bu nedenle içerisinde bulundurduğu canlı çeşidinin fazla

olması ve birbirlerine çok yakın olması nedeniyle yaban hayatı geçiş koridorunun burada yapılabileceği düşünülmektedir. Kent Ormanları birleştirildiği zaman toplam alan miktarı 266.050 m^2 büyüklüğünde yaban hayatı yaşam sahası ortaya çıkmaktadır. Bu iki orman arasına yapılacak olan yaban hayatı geçiş koridoru, yaban hayvanlarının hem geçişini hem de bu alanı yaşam alanı olarak kullanmalarını sağlayacaktır. Ayrıca, mevsimlik göç, yavruların çevreye dağılması veya geniş kara parçaları arasında hareket etme gibi olanaklar sunacaktır. Ayrıca bu iki orman arasında bağlantı kurmaya yardımcı olacak, habitat parçalanmasını önleyecek, hayvanlarla araçlar arasındaki çarpışmayı önleyerektir. Hayvanların insanlar tarafından olası ölümlerini ve yaralanmalarını önleyeceği düşünülmektedir (Kaya ve Yücedağ, 2016). Şekil 23'de Kaya ve Yücedağ (2016)'ın yapmış oldukları çalışma kapsamında yaban yaşamına dayalı önerileri sunulmuştur.

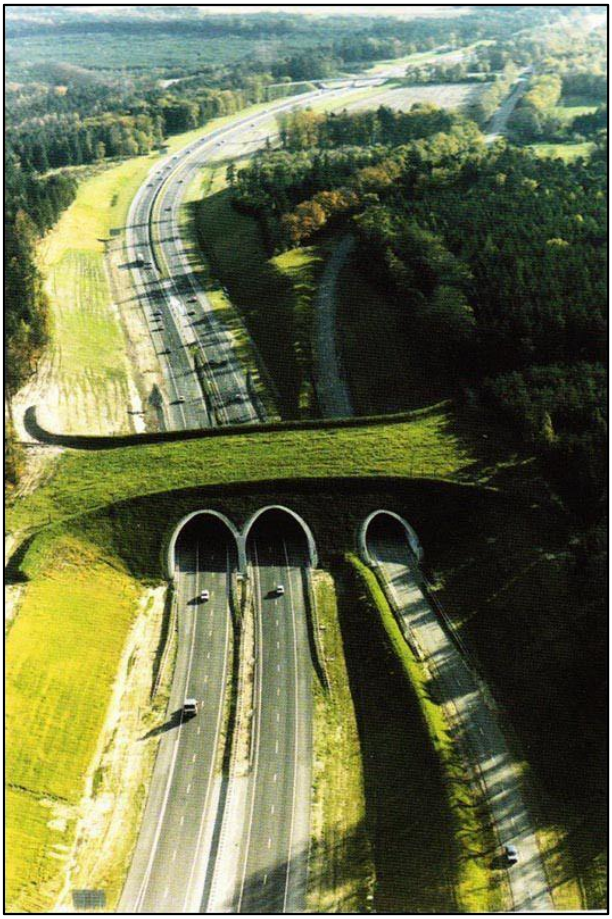
Şekil 23. Yaban Yaşamı Koridoru Proje Önerileri

Kaynak: Kaya ve Yücedağ, 2016.

Şekil 23 ve Şekil 24'de yaban yaşamı koridoru örnekleri verilmiştir.

Şekil 23. Yaban Yaşamı Koridoru Örneği

Kaynak: Anonim, 2018o.

Şekil 24. Yaban Yaşamı Koridoru Örneği

Kaynak: Anonim, 2018ö.

"***BU TEMAYA AİT FAALİYET ÖNERİLERİ, İL GELİŞİM STRATEJİLERİ BÖLÜMÜNDE YER ALMAKTADIR.***"

6. KAYNAKÇA

Anonim 2011. Burdur İl Çevre Durum Raporu. T.C. Burdur Valiliği Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü.

Anonim 2012. Burdur İli 2012 Yılı Çevre Durum Raporu. T.C. Burdur Valiliği Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü.

Anonim 2013. Burdur İli 2013 Yılı Çevre Durum Raporu. T.C. Burdur Valiliği Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü.

Anonim 2014. Burdur İli 2014 Yılı Çevre Durum Raporu. T.C. Burdur Valiliği Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü.

Anonim 2015a. Antalya İli 2014 Yılı Çevre Durum Raporu. T.C. Antalya Valiliği Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü.

Anonim 2015b. Isparta İli 2014 Yılı Çevre Durum Raporu. T.C. Isparta Valiliği Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü.

Anonim 2016a. Burdur İli 2015 Yılı Çevre Durum Raporu. T.C. Burdur Valiliği Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü.

Anonim 2016b. Antalya İli 2015 Yılı Çevre Durum Raporu. T.C. Antalya Valiliği Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü.

Anonim 2016c. Isparta İli 2015 Yılı Çevre Durum Raporu. T.C. Isparta Valiliği Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü.

Anonim 2017a. Burdur İli 2016 Yılı Çevre Durum Raporu. T.C. Burdur Valiliği Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü.

Anonim 2017b. Antalya İli 2016 Yılı Çevre Durum Raporu. T.C. Antalya Valiliği Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü.

Anonim 2017c. Isparta İli 2016 Yılı Çevre Durum Raporu. T.C. Isparta Valiliği Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü.

Anonim 2018a. Burdur Yüzölçümü, https://www.harita.gov.tr/images/urun/il_ilce_alanlari.pdf. (Erişim Tarihi: 12.12.2018)

Anonim 2018b. Burdur Genel Bilgiler, http://www.burdurkulturturizm.gov.tr/TR,70043/genel-bilgiler.html. (Erişim Tarihi: 30.01.2018)

Anonim 2018c. Burdur Coğrafi Durum, http://www.burdurkulturturizm.gov.tr/TR,155073/cografi-durumu.html. (Erişim Tarihi: 30.01.2018)

Anonim 2018ç. Burdur Gölü, http://www.turkiyesulakalanlari.com/portfolio/burdur-golu-burdur/. (Erişim Tarihi: 27.07.2018)

Anonim 2018d. Salda Gölü, http://www.burdurkulturturizm.gov.tr/TR,155115/salda-golu.html. (Erişim Tarihi: 24.07.2018)

Anonim 2018e. Yarışlı Gölü, http://bolge6.ormansu.gov.tr/6bolge/AnaSayfa/fotografgalerisi/kategori1.aspx?sflang=tr. (Erişim Tarihi: 24.07.2018)

Anonim 2018f. Gölhisar Gölü, http://m.golhisar.bel.tr/index.php?p=65&sp=69. (Erişim Tarihi: 24.07.2018)

Anonim 2018g. Burdur Tarım ve Mera Arazisi. Burdur İli 2017 Yılı Çevre Durum Raporu. T.C. Burdur Valiliği Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü.

Anonim 2018ğ. Burdur İlçeler, http://www.burdurkulturturizm.gov.tr/TR,70044/ilceler.html. (Erişim Tarihi: 01.02.2018)

Anonim 2018h. Burdur Nüfusu, https://www.nufusu.com/ilce/merkez_burdur-nufusu. (Erişim Tarihi: 20.07.2018)

Anonim 2018ı. Burdur Meteorolojik Veriler, https://www.mgm.gov.tr/veridegerlendirme/il-ve-ilceler-istatistik.aspx?m=BURDUR. (Erişim Tarihi: 21.07.2018)

Anonim 2018i. Burdur Hava Kalite İndeksi. T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Hava Kalitesi İzleme İstasyonları Web Sitesi. http://www.havaizleme.gov.tr/Default.ltr.aspx. (Erişim Tarihi: 05.02.2018)

Anonim 2018j. Yol Kenarlarında Yağmur Sularının Depolanması. https://www.slideshare.net/Tgs-water-India/roadside-rain-water-harvesting. (Erişim Tarihi:23.10.2018)

Anonim 2018k. Yol Kenarlarında Yağmur Sularının Depolanması. http://www.greengrassgrid.com/blog/how-rain-water-harvesting-helps-the-environment/. (Erişim Tarihi:23.10.2018)

Anonim 2018l. Evsel Atık Suların Depolanması ve Kullanımı. https://www.shaymurtagh.ie/precast-concrete-products/rainman-rain-harvesting-system/. (Erişim Tarihi: 23.10.2018)

Anonim 2018m. Evsel Atık Suların Depolanması ve Kullanımı. http://www.yourhome.gov.au/water/rainwater. (Erişim Tarihi: 23.10.2018)

Anonim 2018n. Dolin ve Polye Terimleri Tanımı. http://www.cografya.gen.tr/egitim/fiziki/karstik-sekiller.htm. (Erişim Tarihi: 12.12.2018)

Anonim 2018o. Yaban Yaşamı Koridoru. https://tr.pinterest.com/pin/545357836106941842/ (Erişim Tarihi: 26.12.2018)

Anonim 2018ö. Yaban Yaşamı Koridoru. https://mymodernmet.com/wildlife-crossings/ (Erişim Tarihi: 26.12.2018)

Ataol, M. 2010. Burdur Gölü'nde Seviye Değişimleri. *Coğrafi Bilimler Dergisi, CBD,* 8(1): 77-92.

BİTOM 2018. Arazi Oransal Dağılımı. Burdur İl Tarım ve Orman Müdürlüğü, 2018 Yılı Brifing 1. Dönem. https://burdur.tarimorman.gov.tr. (Erişim Tarihi: 16.12.2018)

DPT 2000. Uzun Vadeli Strateji ve Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı 2001-2005.

Hepdeniz, K., Soyaslan, İ.İ. 2015. Burdur İlinde Meydana Gelen Depremlerin Odak Noktalarının Coğrafi Bilgi Sistemleri (CBS) ile 3 Boyutlu Modellenmesi ve Jeoistatistiksel Analizi. Uluslararası Burdur Deprem ve Çevre Sempozyumu Bildiriler Kitabı, 104-112, 7-9 Mayıs 2015, Burdur.

IUCN 2018. Yaban Bitkileri Varlığı. www. iucnredlist.org (Erişim Tarihi: 02.12.2018)

Kaya, L. G. 2009. Kişisel Arşiv: Berlin Fotoğrafları.

Kaya, L. G. Yücedağ, C., Duruşkan, Ö. 2015. Burdur Gölü Havzasının Çevresel Açıdan İrdelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 6 (1): 6-10.

Kaya, L. G. Yücedağ, C. 2016. Evaluation of a Potential Wildlife Crossing in the City of Burdur. *International Conference on Engineering and Natural Sciences (ICENS),* 24-28 May 2016, Sarajevo/Bosnia and Herzegovina, p: 487-490.

Kurtman, T. 2018. Kişisel Görüşme. Tamer Kurtman. AFAD, Burdur Valiliği, İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü.

Kyrkilis, G., Chaloulakou, A., Kassomenos, P. A. 2007. Development of an Aggregate Air Quality Index for an Urban Mediterranean Agglomeration: Relation to Potential Health Effects. *Environment International*, 33: 670-690.

OGM 2014. Orman Varlığı. T.C. Orman Genel Müdürlüğü Isparta Orman Bölge Müdürlüğü. https://ispartaobm.ogm.gov.tr/Sayfalar/Ormanlarimiz/OrmanVarligi.aspx (Erişim Tarihi: 02.11.2018).

OSB 2013. Salda Gölü Sulak Alan Havzası Biyolojik Çeşitlilik Araştırması, Burdur, Salda, Yarışlı, Karataş, Gölhisar, Yazır Gölleri Sulak Alan Alt Havzaları Biyolojik Çeşitlilik Araştırma Alt Projesi. T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü, VI. Bölge Müdürlüğü Burdur Şube Müdürlüğü, Hassas Alanlar Dairesi Başkanlığı Sulak Alanlar Şube Müdürlüğü..

Resmi Gazete 2017. Atıksu Altyapı ve Evsel Katı Atık Bertaraf Tesisleri Tarifelerinin Belirlenmesinde Uyulacak Usul ve Esaslara İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik. 25 Ocak 2017 tarihli ve 29959 sayılı Resmî Gazete.

Sezer, B. 2004. Salda gölü güncel magnezyum çökellerinin kristalizasyon mekanizması ve SI (Saturation Index) özellikleri. İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.

Tatar, Y. 2003a. Düzce İl Gelişme Planı, Çevre ve Mekansal Gelişme Sektörü Raporu.

Tatar, Y. 2003b. Bolu İl Gelişme Planı, Çevre ve Mekansal Yapı.

TOB 2018. T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı, Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü. Burdur Gölü, Sulak Alan Revize Yönetim Planı (2019-2023), Proje Sonuç Raporu. VI. Bölge Müdürlüğü Burdur Şube Müdürlüğü, Ekim, 2018.

Tüfekçioğlu, A., Güner, S., Tilki, F., Cengiz, T. 2005. Artvin İl Gelişme Planı, Çevre ve Mekansal Gelişme Sektörü Raporu.

Yavuz, M. 2010. Gölcük Tabiat Parkı Liken Florası ve Isparta Hava Kirliliğinin Likenlerle Derecelendirilmesi. Basılmamış Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Yeşil, M. 2016. Doğa Koruma Yaklaşımlarındaki Değişimlerin Dünyada ve Türkiye'deki Tarihsel Süreci. *Türk Tarım – Gıda Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 4(10): 867-876.

Yücedağ, C., Kaya, L.G. 2016. Hava Kirleticilerin Bitkilere Etkileri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 7 (1): 67-74.

TEKNİK ALTYAPI

TEKNİK ALTYAPI

Prof.Dr. Latif Gürkan KAYA

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Mühendislik-Mimarlık Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü

Dr.Öğr.Üyesi Altan YILMAZ

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Mühendislik-Mimarlık Fakültesi, İnşaat Mühendisliği Bölümü

1. GİRİŞ

Toplumların kalkınmasında, iletişim, ulaştırma, enerji, su ve kanalizasyon gibi altyapı hizmetlerinin etkinliği hayati önem taşımaktadır. Çağdaş iletişim altyapısı bireysel haberleşmeyi sağlamakla kalmayıp aynı zamanda bilgi toplumunu oluşturmada da önemli rol oynamaktadır. Ulaştırma hizmeti, ekonominin maliyet yapısını, nüfusun ülke geneline dağılımını, kırsal alanda sosyal gelişmeyi, devlet ve toplum entegrasyonunu etkilemektedir. Su, dünyada en çok kullanılan doğal kaynaktır.

Teknik Altyapı raporu kapsamında Burdur ilinin "Mevcut durumu", "Mevcut durumunun analizi", "Hedef strateji ve senaryolar" ile son olarak "Proje önerileri" ortaya konulmuştur. Raporun hazırlanması esnasında karşılaşılan en büyük sorun Burdur ili ile ilgili elde edilen bazı konulara ilişkin verilerde bilgi farklılığının olmasıdır.

DPT (2000) il gelişme planları ile ilgili politikayı; Uzun Vadeli Strateji ve Sekizinci Beş Yıllı Kalkınma Planı (2001-2005), Yedinci Bölüm, II. Türkiye'de Bölgesel Gelişme, B)Amaçlar, İlkeler ve Politikalar, 497. Maddede "*Gelir dağılımı dengesizliklerinin en aza indirilmesi, bölgesel gelişmenin hızlandırılması ve rasyonel kaynak dağıtımı açısından önem taşıyan, bölge planlarıyla uyumlu, il düzeyinde İl Gelişme Planları çalışmaları başlatılacaktır. Bu çerçevede, İl Planlama ve Koordinasyon birimleri güçlendirilecek ve il gelişme planlarının hazırlanması ve uygulanmasında ilgili tüm kesimlerin katılımı sağlanacaktır*" şeklinde ifade etmektedir.

1.1. Amaç ve Kapsam

Burdur ili düzeyinde hazırlanan planlama raporunda teknik altyapının ortaya konulması temel amaçlardandır. Ayrıca il düzeyindeki planlama çalışmalarıyla yerel potansiyeller, kaynaklar ve sorunlara yönelik envanterlerinin hazırlanması ve bunların değerlendirilmesi ile her alandaki gelişmelerin hızlandırılmasına katkı sağlayacak fikirler üretilmesi hedeflenmektedir.

Burdur ili için teknik altyapıya yönelik tehditlerin saptanması, bu tehditlerin önlenmesine yönelik çalışmaların geliştirilmesi, sürdürülebilirlik ilkeleri doğrultusunda kullanımların belirlenmesi amaçlanmaktadır.

1.2. Materyal ve Yöntem

Teknik altyapı raporunun hazırlanmasında öncelikle diğer illere ait il gelişim planları incelenmiştir. Ardından, Burdur İl Gelişim Planı Raporu kapsamında ihtiyaç duyulan bazı verilere ulaşılmasında internet siteleri kaynaklarına başvurulmuş, Burdur Çevre Şehircilik İl Müdürlüğü'nden ve diğer ilgili kamu kuruluşlarından çeşitli görsel ve basılı kaynaklara ulaşılmıştır. Buna ilaveten, sektör toplantıları yapılmış ve ayrıca beyin fırtınası tekniği de kullanılmıştır.

2. MEVCUT DURUM

2.1. Ulaşım

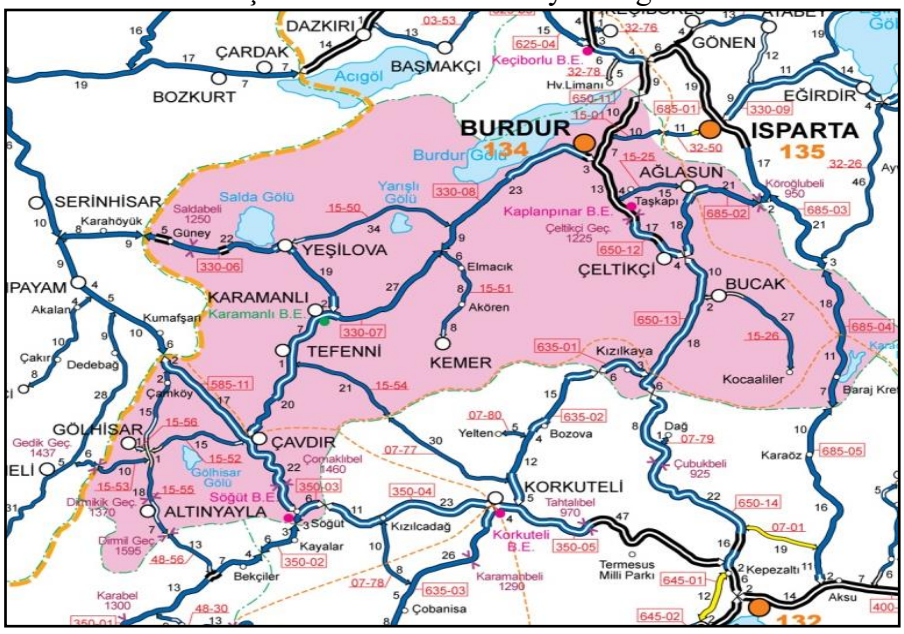
Günümüzde ulaştırma; bölgesel ve ulusal olma niteliklerinin ötesine geçerek, küresel bir boyut ve anlayış kazanmıştır. Bölgeler ve ülkeler rekabet üstünlüğü sağlamak için tek modlu ulaşım altyapılarının ötesinde çok modlu (intermodal) ulaştırma sistemleri altyapılarını kurmak ve bu altyapıları ile tarım, sanayi ve hizmetler sektörlerini destekleyen hamleler yapmak zorunda kalmaktadırlar.

İktisadi gelişime ve bölgesel bütünleşmeye en önemli katkıyı sağlayan unsurlardan biri ulaşım altyapısıdır. İldeki sosyal ve ekonomik ilişkilerin güçlendirilmesi, ulaşım altyapısının geliştirilmesi ile doğrudan ilgilidir.

2.1.1. Karayolları

Burdur ili konumu itibariyle, ana ulaşım bağlantılarına yakın bölgede yer almaktadır. Burdur ili Afyon, Denizli, Antalya ve Muğla'nın Fethiye ilçesinin bağlantı kavşağında konumlanmıştır. İl sınırları içinde karayolları nispeten düz ve dalgalı arazi modelini takip etmektedir. Burdur ili devlet yol ağı içinde önemli bir yeri olan Sakarya'dan başlayarak Antalya'ya kadar inen D-650 devlet yolu üzerinde yer almaktadır (Anonim, 2015). Şekil 1'de Burdur ili karayolu ağı görülmektedir.

Şekil 1. Burdur İli Karayolu Ağı

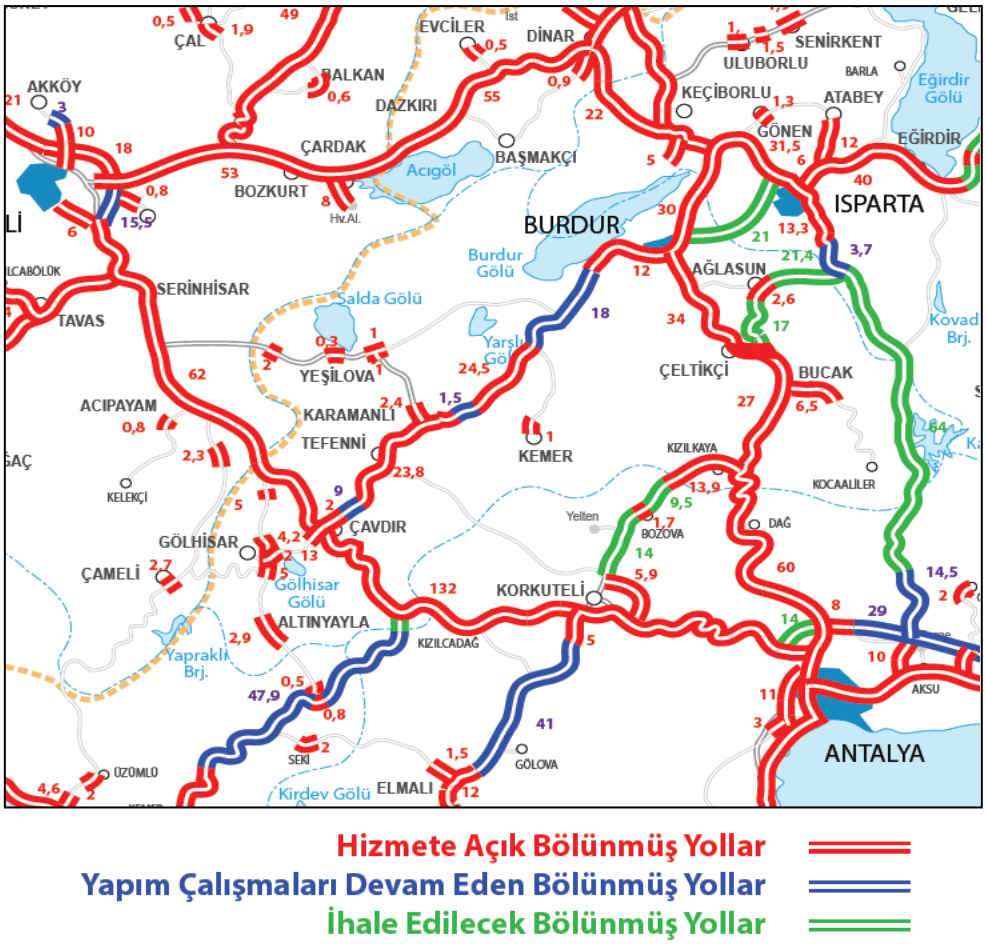

Kaynak: KGM, 2018

İl hudutları içinde 559 kilometrelik karayolu ağı bulunmaktadır. Yolların 256 kilometresi bölünmüş yol şeklindedir (Şekil 2). Söz konusu yol ağının 357 kilometresi devlet yolu, 202 kilometresi ise il yoludur. Yol ağının hemen hemen tamamı asfalttır (Anonim, 2018a; KGM, 2018). Burdur ili yol ağındaki taşıt, yolcu ve yük durumu Tablo 1'de, Burdur ili karayollarında mevcut yolların satıh durumuna göre dağılımı Tablo 2'de verilmiştir. Burdur ilindeki devlet yolları ve il yollarının bakım onarım işleri Karayolları 13. Bölge Müdürlüğü'ne bağlı 134. Şube

Şefliği tarafından yürütülmektedir. Tablo 3'te Karayolları 134. Şube Şefliği'ne Bağlı Bakım Evleri görülmektedir. Yolların bakım-onarımı, kar ve buzla mücadele çalışmalarında bu bakım evleri kullanılmaktadır.

Şekil 2. Burdur İlindeki Bölünmüş Yollar

Kaynak: Anonim, 2018a

Tablo 1. Burdur Yol Ağındaki Taşıt, Yolcu ve Yük Durumu

TAŞIT (Adet-Km.)	YOLCU (Kişi-Km.)	YÜK (Ton-Km.)
352.739	1.055.570	1.047.396

Kaynak: KGM, 2018

Tablo 2. Satıh Cinslerine Göre Yol Ağı (km)

	Asfalt Yol			Parke	Stabilize	Toprak	Diğer	Şebeke Uzunluğu
	Asfalt Betonu	Sathi Kaplama	Toplam					
Devlet Yolu	153	203	356	1	-	-	-	357
İl Yolu	54	147	201	1	-	-	-	202
Toplam	207	350	557	2	-	-	-	559

Kaynak: KGM, 2018

Tablo 3. Karayolları 134. Şube Şefliğine Bağlı Bakım Evleri

Tesisin Adı	Bulunduğu Yol
134.(BURDUR) ŞB.	Burdur-Karamanlı
Karamanlı Bakımevi	Karamanlı-Burdur
Keçiborlu Bakımevi	Keçiborlu-Burdur
Kaplanpınar Bakımevi	Burdur-Bucak
Sandıklı Bakımevi	Sandıklı-Dinar

Kaynak: KGM, 2018

Akdeniz bölgesini İç Anadolu ve Ege bölgesine bağlayan Burdur-Antalya yolu üzerinde yer alan Çeltikçi Beli, denizden yüksekliği 1225 m olması nedeniyle kış aylarında kar yağışı ile birlikte zaman zaman tıkanmakta ve ulaşım güçleşmektedir (KGM, 2017). Özellikle Tır ve kamyon trafiğinin fazla olması nedeniyle bu bölge karayolu ulaşımı açısından en kritik noktadır.

İlde, merkez ilçe ile birlikte, Ağlasun, Altınyayla, Bucak, Çavdır, Çeltikçi, Gölhisar, Karamanlı, Kemer, Tefenni, Yeşilova olmak üzere 11 ilçe vardır. Merkez ilçeden sonra gelen en büyük ilçe merkezi Bucak'tır (Anonim, 2017). İlçelerin il merkezine uzaklıkları Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Burdur İlçelerinin Merkeze Olan Uzaklıkları

İlçe Adı	Merkeze Uzaklığı (Km)	İlçe Adı	Merkeze Uzaklığı (Km)
Ağlasun	32	Gölhisar	107
Altınyayla	118	Karamanlı	60
Bucak	45	Kemer	57
Çavdır	90	Tefenni	70
Çeltikçi	32	Yeşilova	60

Kaynak: Anonim, 2017

Burdur'da toplam köy yolu ağı 2229 km'dir. 2229 km yol ağının 1332 km'si asfalt, 665 km'si stabilize, 124 km'si tesviyeli yol, 108 km'si ise parke taşı yol durumundadır (Anonim, 2018b).

2.1.2. Kentiçi Ulaşım

İlimizde kent içi taşımacılığı otobüs ve minibüs ile yapılmaktadır. Şehir içi toplu taşımada mahallelerin yoğunluklarına göre güzergahlar düzenlenmiştir.

İldeki Araç Sayıları

İlde trafiğe kayıtlı araç sayıları Tablo 5'te verilmiştir.

Toplam motorlu kara taşıtı sayısı 2018 yılı verilerine göre 134.744 adettir. Burdur ili araç sayısı bakımından Türkiye'de 37. Sırada yer almaktadır. 1000 kişi başına düşen araç sayısı 198 rakamı ile Türkiye'de 5. Sırada yer almaktadır (TÜİK, 2018). Bu değer bakımından Ankara, Muğla ve Antalya ilk üç sırayı almaktadır.

Burdur ili 10.000 araç başına kaza sayısı bakımından 82 kaza ile Türkiye'de 74. Sırada yer almaktadır. Diğer illere bakıldığında bu değer Bingöl için 315 ile en yüksek İstanbul için 47 ile en düşüktür.

Tablo 5. Burdur İli 2018 Yılı Trafiğe Kayıtlı Araç Sayıları

	2009	2010	2011	2012	2013	2018
Otomobil	33.238	35.981	38.758	40.921	43.634	55.051
Minibüs	1.120	1.145	1.157	1.197	1.173	1.343
Otobüs	712	719	733	784	816	909
Kamyonet	7.435	8.630	9.576	10.343	11.187	15.570
Kamyon	4.839	4.920	4.831	5.090	5.144	5.769
Motosiklet	26.348	27.447	28.897	30.190	30.031	33.551
Özel Amaçlı Taşıtlar	151	165	170	171	195	332
Traktör	16.284	17.086	17.872	18.388	18.846	22.219
Toplam	90.127	96.093	101.994	107.084	111.026	134.744

Not: Kamyon verileri ağır tonajlı yük taşıtlarını (çekici, damperli kamyon, tanker, çöp kamyonu vb) da kapsamaktadır.

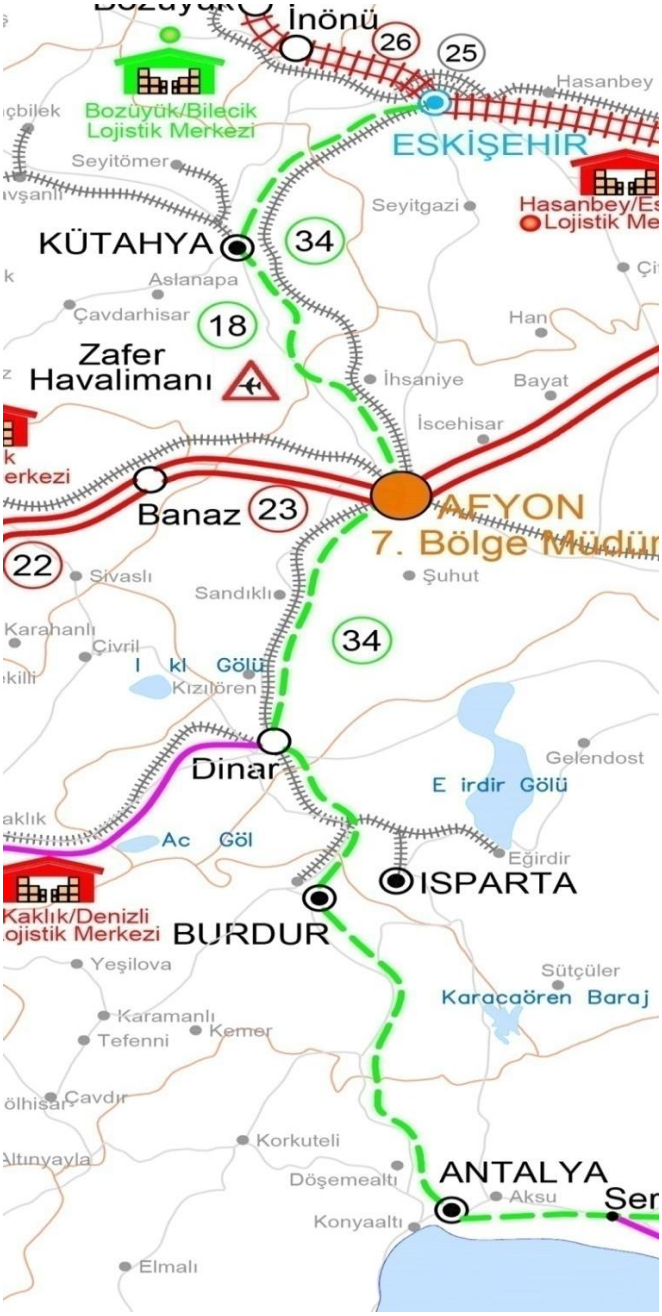
Kaynak: TÜİK, 2018

Yukarıda verilen sayısal değerlere göre Burdur ili nüfusuna oranla araç sayısının oldukça fazla olduğu görülmektedir. Burdur ilinde kişi başına düşen araç sayısı yüksek olmakla birlikte kaza sayıları açısından son sıralarda yer almaktadır.

2.1.3. Demiryolları

Burdur ilinde 19 km demiryolu hattı bulunmaktadır. Burdur ili İzmir, Ankara, Isparta, Afyon, Denizli ve İstanbul'a demir yolu ile bağlı olup günümüzde aktif değildir (Anonim, 2018c). 2018 yatırım bütçesine giren ve Burdur Merkez ile Bucak ilçelerinde istasyonları barındıracak olan Eskişehir-Kütahya (Alayunt)-Afyonkarahisar (Zafer Havaalanı)-Burdur-Isparta-Antalya Yeni Demiryolu Projesi (Kuzey-Güney Koridoru) ile Antalya-İzmir (Burdur-Denizli-Aydın-İzmir) Hızlı Demiryolu Projesi hatlarının Eskişehir-Antalya arası 423 km uzunluğunda yüksek standartlı, çift hatlı elektrikli sinyalli yüksek hızlı tren hattına dair etütler ve fizibilite çalışmaları yapılmış, ardından güzergâh tespiti yapılarak, projeler hazırlanmış ve Çevresel Etki Değerlendirme Raporu (ÇED) tamamlanmış bulunmaktadır (Şekil 3). Hat üzerinde yolcu taşımacılığının yansıra yük taşımacılığının da yapılması planlanmaktadır (Anonim, 2012; TCDD, 2018).

Şekil 3. Planlanan Eskişehir-Antalya Demiryolu Hattı

Kaynak: TCDD, 2018

Taşımacılıkta Demiryolları

Burdur, Devlet Demiryollarının güneye inen hattındaki son istasyondur. 2007 yılından bu yana yalnızca yük taşımacılığı yapılmaktadır. Burdur ile Antalya arasında demiryolu hattının olmaması yük taşımacılığı açısından önemli bir eksiklik oluşturmaktadır. Bunun nedeni İç Anadolu ve Ege bölgesinden Batı Akdeniz bölgesine demiryolu ulaşımının sağlanamıyor olmasıdır. Bu durum Batı Akdeniz bölgesinde yük taşımacılığında tek alternatif olarak kalan karayolu ulaşımına aşırı yoğunluk getirmekte ve karayollarındaki problemleri arttırmaktadır.

2.1.4. Havayolu

Burdur ilinde, hava ulaşımı 25 km uzaklıkta bulunan Isparta Süleyman Demirel Havalimanı'ndan ve 130 km uzaklıktaki Antalya Havalimanı'yla gerçekleşmektedir.

2.2. Haberleşme

İlde İl Telekom Müdürlüğü telefon hatları ile ilgili olarak, yeraltından geçirilen oranı %30 ve havadan geçirilen oranı %70 olduğunu bildirmiştir.

İldeki baz istasyonları sayısı 2018 yılı itibari ile 635'dir[8]. Burdur ili haberleşme hizmetleri istatistikleri Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7. Burdur İli Haberleşme Hizmetleri İstatistikleri (2018)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Sabit Telefon Erişim Hat Sayısı	50.476	46.802	41.546	37.869	35.246	35.227
Sabit Telefon Santral Kapasitesi	84.197	89.964	83.883	88.979	77.872	60.210
Ankesörlü Telefon Sayısı	584	564	575	585	578	571
Mobil Telefon Abone Sayısı	212.529	213.470	216.407	216.403	219.390	221.680
Genişbant İnternet Abone Sayısı	70.570	84.951	111.292	131.805	172.526	191.677
Sabit Genişbant İnternet Abone Sayısı – Toplam	21.603	23.232	24.421	25.276	27.831	32.387
Fiber	873	1.027	870	694	739	948
xDSL	20.713	22.176	23.338	24.527	26.521	30.573
Kablo	-	-	-	-	-	-
Diğer	17	29	213	55	571	866
Mobil Genişbant İnternet Abone Sayısı – Toplam	48.967	61.719	86.871	106.529	144.695	159.290
Mobil Bilgisayardan İnternet	4.362	4.223	3.345	4.000	3.348	2.193
Mobil Cepten İnternet	44.605	57.496	83.526	102.529	141.347	157.097
Kablo TV Abone Sayısı	-	-	-	-	-	-
Fiber-Optik Kablo Uzunluğu-km	1.471	1.574	1.250	1.370	1.428	1.695

Kaynak: BTK, 2018

2.3. Enerji

2.3.1. Elektrik İletim Hatları

İlimizde 380 kW lik elektrik iletim hatları bulunmamaktadır. 154 kW lık elektrik iletim hatlarının adı ve uzunluğu Tablo 8'de verilmiştir. Burdur'daki elektrik ihtiyacı ise; 3 trafo merkezinden karşılanmaktadır. Bunlar; Burdur, Tefenni ve Bucak Trafo merkezleridir. Burdur ve Bucak trafo merkezlerinin elektriği Karacaören I, Kovala ve Oymapınar hidroelektrik

[8] T.C. Ulaştırma ve Alt Yapı Bakanlığı Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı

santrallerinden, Tefenni trafo merkezinin ise Acıpayam, Kepez ve Bozkurt (Denizli) hidroelektrik santrallerinden karşılanmaktadır.

Tablo 8. Burdur İlindeki 154 kW lık İletim Hatları[9]

Enerji İletim Hattı Adı	Uzunluğu (Km)
Burdur - Isparta	21,700
Bucak - Burdur	43,760
Burdur - Keçiborlu	34,890
Bucak - Kovada II HES	32,370
Bucak - Karacaören I HES	26,770
Bucak - Akorsan	45,350
Tefenni - Korkuteli	45,590
Tefenni - Bozkurt	62,315
Tefenni - Acıpayam	43,541

Kaynak: Anonim, 2011

Kesintisiz ve güvenli bir şekilde enerji temini için ikinci bir besleme kaynağı olarak Enerji Bakanlığı TEİAŞ Genel Müdürlüğü tarafından Burdur İli Akyaka köyünde Akyaka Trafo Merkezi ihale edilerek çalışmalara başlanılmış olup tesis çalışmaları devam etmektedir. 2018 yılı sonu itibariyle Akyaka Trafo Merkezi'nin gerçekleşme oranı: %50 olup, ihale bedeli 12.149.143,91 TL'dir. Yine ihale edilen Enerji İletim Hattının ihale bedeli 9.533.514,40 TL'dir. Yapılan bu proje ile Akyaka Trafo Merkezi -Burdur Trafo Merkezi arasında bağlantı sağlanacaktır (Anonim, 2018d).

2.3.2. Elektrik Tüketimi

Burdur ili elektrik sarfiyatının boyutlarını belirleyebilmek için EPDK'nın yıllık elektrik piyasası gelişim raporları incelenmiştir. Elde edilen verilere göre Burdur ili yıllık enerji tüketimine bakıldığında 2016 yılı verilerine göre toplam 915.261 MW elektrik sarfiyatı bulunmaktadır. 2013 yılından bu yana son beş yıl içerisinde elektrik enerjisi sarfiyatında istikrarlı bir artış olduğu görülmektedir. Burdur ilinin elektrik sarfiyatının en fazla olduğu abone grubu Sanayi İşletmeleridir. Sanayi işletmeleri içerisinde de en büyük tüketim payı ilde bulunan 2 adet OSB'ye aittir.

2.3.3. Doğalgaz Boru Hatları

Organize Sanayi Bölgesi'nde BOTAŞ'ın yapmış olduğu 1 adet RMSA istasyonu (8500 m^3) kapasiteli, Organize Sanayi Bölgesi'nin 1 adet RMSB (Basınç düşürme istasyonu) 70 m. PE kaplı çelik boru, yaklaşık 6000 m. Polietilen boru, sanayi parsellerinin tümüne branşman vanaları konulmuş olup kullanıma hazır hale getirilmiştir (Anonim, 2011). Ayrıca şehir merkezinde doğalgaz boru hatları döşenmiş olup konutlarda kademeli olarak doğalgaz kullanımına geçilmiştir.

[9] Son beş yıllık verilere ulaşılamamıştır.

2.4. Su ve Kanalizasyon

2.4.1. Yüzeysel Sular

Kapalı bir havza olan Burdur'da Dalaman çayı ile Aksu çayı dışında denize ulaşan akarsu bulunmamaktadır. Dere ve çay niteliğindeki küçük akarsuların bir bölümü göllere dökülürken bir bölümü de düdenlerde kaybolmaktadır. Burdur ilinin önemli yüzeysel su kaynakları Tablo 9'da verilmiştir.

Tablo 9. Burdur İli'nin Önemli Yüzeysel Su Kaynakları

Adı	Göl	Baraj	Gölet	Niteliği	Bulunduğu İlçe
Burdur	X			Acı	Merkez
Salda	X			Tatlı	Yeşilova
Yarışlı	X			Acı	Yeşilova
Karataş	X			Tatlı	Karamanlı
Uylupınar	X			Tatlı	Gölhisar
Çavdır		X			Çavdır
Bademli		X			Karamanlı
Karacaören-1		X			Bucak
Karacaören-II		X			Bucak
Yapraklı		X			Gölhisar
Karamanlı		X			Karamanlı
Kozağaç		X			Çavdır
Ağlasun			X		Ağlasun
Söğüt			X		Çavdır
Belenli			X		Kemer
Dereköy			X		Yeşilova
Tefenni			X		Tefenni
İğdeli			X		Merkez
Kemer			X		Kemer
Başpınar			X		Tefenni
Gökçebağ			X		Merkez
Eskiyere			X		Merkez
Yeşilköy			X		Tefenni
Hasanpaşa			X		Tefenni

Kaynak: Anonim, 2018e

2.4.2. Yeraltı Suları

Burdur il hudutlarındaki ovalarda 81 adet sulama kooperatifi, 416 adet işletme sondaj kuyusu ile 14.108 ha net, 15.627 ha brüt arazi yeraltından sulanmaktadır. Tablo 10'da "Burdur ilinin Yeraltı Suyu Potansiyeli" verilmiştir.

Tablo 10. Burdur İlinin Yeraltı Suyu Potansiyeli

Kaynağın İsmi	hm³/yıl
Burdur Merkez Ovası	7,0
Çine Ovası	28,7
Erli-Irla ve Yazı Ovası	24,0
Tefenni Ovası	92,0
Salda-Güneyköy Ovası	4,5
Gölhisar Ovası	20,0
Ağlasun Ovası	2,7
Sütçüler Ovası	57,0
Bucak Kestel Ovası	7,5

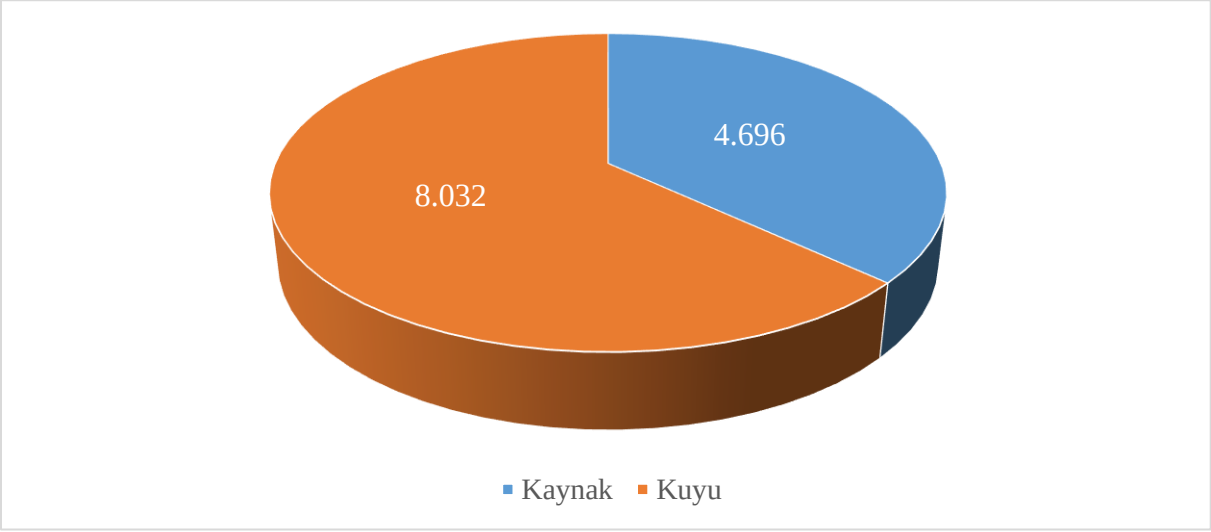
Kaynak: Anonim, 2018f

2.4.3. İçme ve Kullanma Suyu

2.4.3.1. Temiz Su Sistemi

İl genelinde köyler dâhil olmak üzere toplam 561 su kaynağı bulunmakta olup 162 tanesi sondaj, 399 tanesi kaynak suyudur. Tüm Belediyelere ait 14 sondaj ve 48 kaynak suyu olmak üzere toplam 62 su kaynağı bulunmaktadır. Kaynak türlerinin dağılım yüzdesi Şekil 4'de gösterilmiştir (Anonim, 2018f).

Şekil 4. Belediyeler Tarafından İçme ve Kullanma Suyu Şebekesi İle Dağıtılmak Üzere Temin Edilen Su Miktarının Kaynaklara Göre Dağılımı (m^3)

Kaynak: TÜİK, 2016

2016 yılı için Burdur ilinde toplam 85.264 su abonesi bulunmaktadır. Belediyelerde kişi başına çekilen günlük ortalama su miktarı 192 litre olmuştur (Tablo 11). Bu değer ile Burdur 217 litre olan Türkiye ortalamasının altında yer almaktadır. Kars 420 litre ile en yüksek, Şırnak ise 93 litre ile en düşük değere sahiptir.

Tablo 11. Belediye Su İstatistikleri (2016)

	2004	2006	2008	2010	2012	2016
İçme ve kullanma suyu şebekesi ile hizmet verilen belediye nüfusunun toplam belediye nüfusuna oranı (%)	98	100	100	99	100	99.5
Belediyeler tarafından çekilen su miktarı (bin m3/yıl)	21.522	21.191	17.260	15.056	12.978	12.728
Belediyelerde kişi başına çekilen günlük su miktarı (litre/kişi-gün)	340	323	263	220	191	192
Belediyeler tarafından içme ve kullanma suyu şebekesi ile dağıtılan su miktarı (m3/yıl)	6.915.955	7.770.517	9.137.308	8.626.151	8.907.092	9.411.067

Kaynak: TUİK, 2016

2.4.3.2. Endüstriyel Su Temini

İlimiz genelinde mermer ocaklarında sondaj suyu kullanılmaktadır. Ayrıca mermer fabrikası, hazır beton tesisleri ve krom zenginleştirme tesisi proseslerinde kullanılan su geri dönüşümlü olarak kullanılmaktadır.

İşletmelerin arıtma tesislerinde arıtılan atıksular ise Su Kirliliği Kontrol Yönetmeliği hükümlerince alıcı ortama deşarj edilmektedir.

2.4.4. Atık Su Sistemi, Kanalizasyon ve Arıtma Sistemi

Burdur İl Merkezi'nde ve ilçelerinde kanalizasyon sistemleri tamamlanmış olup, il merkezinde bulunan atık su arıtma tesisi işletmeye geçmiştir. İlçelerde ise atık su arıtma tesisi yapım süreçleri devam etmektedir. Köylerde ise İl Özel İdaresi'nin kanalizasyon ve atık su arıtma tesisi çalışmaları devam etmektedir.

Burdur ilinde 2016 yılı itibariyle biri belde belediyesi olmak üzere 5 belediye tarafından atık su arıtma tesisi hizmeti verilmektedir. İlde kanalizasyon hizmeti verilen nüfusun belediye nüfusuna oranı %90, atık su arıtma tesisi ile hizmet edilen nüfusun toplam belediye nüfusuna oranı ise %79'dur (Anonim, 2016).

Burdur ilinde belediyelerde kişi başı deşarj edilen günlük ortalama atıksu miktarı 154 litre olmuştur (Tablo 12). Bu değer ile Burdur 183 litre olan Türkiye ortalamasının altında yer almaktadır. Yalova 336 litre ile en yüksek, Iğdır ise 67 litre ile en düşük değere sahiptir.

Tablo 12. Burdur İlinde 2017 Yılı Kentsel Atıksu Arıtma Tesislerinin Durumu

	VAR	YOK	Kapasite (ton/gün)	Hizmet Verdiği Nüfus
Burdur – Merkez (*)	X		35.000	80.953
Ağlasun		X		
Altınyayla (**)		X		
Bucak	X		5.820	44.089
Çavdır	X		500	4.965
Çeltikçi		X		
Gölhisar	X		4.500	17.000
Karamanlı		X		
Kemer		X		
Tefenni		X		
Yeşilova (***)		X		

(*) İleri Biyolojik Arıtma Tesisi plan aşamasında, (**) Proje ve ihale aşamasında, (***) Proje aşamasında

Kaynak: Anonim, 2018f

2.4.4.1. Organize Sanayi Bölgeleri (OSB) ve Münferit Sanayiler Atıksu Altyapı Tesisleri

İlimizde bulunan Burdur OSB ve Bucak OSB'ye ait atık su arıtma tesisi bulunmamaktadır. Burdur OSB deki işletmelerin atıksuları Burdur Belediyesi kanalizasyon sistemine verilmektedir. Bucak Belediyesi tarafından yapılan atıksu arıtma tesisi Bucak OSB bünyesindedir. Diğer ilçelerimizde Organize Sanayi Bölgesi bulunmamaktadır. Ayrıca 2018 yılı Şubat ayında Burdur ve Isparta OSB'lerinin ortak yapacakları atıksu arıtma tesisi için işbirliği protokolü imzalanmıştır. Tablo 13'te Burdur ilindeki OSB'lerde atıksu arıtma tesislerinin durumu görülmektedir.

Tablo 13. Burdur İlinde 2016 Yılı OSB'lerde Atıksu Arıtma Tesislerinin Durumu

OSB Adı	Mevcut Durumu	Kapasitesi (ton/gün)	AAT Türü	Deşarj ortamı
Burdur 1. OSB	AAT Yok Burdur Belediyesine ait AAT'ne deşarj	35.000	Fiziksel+Biyolojik Ön Arıtma	Burdur Belediyesi kanalizasyon hattı
Bucak OSB	AAT Yok Bucak Belediyesine ait AAT'ne deşarj	5.820	Fiziksel+Biyolojik	Bucak Belediyesi kanalizasyon hattı

Kaynak: Anonim, 2016

2.4.4.2. Atıksuların Geri Kazanılması ve Tekrar Kullanılması

İlimizde bulunan mermer işleme ve hazır beton tesislerinden kaynaklı atık sular geri devir-daim yolu ile proseste kullanılmaktadır. İlimizde tarımda sulama maksatlı, yeşil alanların sulamasında, endüstriyel geri kazanım, yeraltına enjeksiyon, dinlenme maksatlı kullanılan bölgelerde (göller vb) geri kazanım, direkt olmayan (yangın suyu, tuvaletlerde vb) geri kazanım ve direkt (içme suyu olarak) geri kazanım mevcut değildir.

2.4.5. Katı Atık Düzenli Depolama Tesisleri

Burdur ili Belediye Başkanlıklarının üye olduğu "Burdur Belediyeler Birliği kurulmuştur. Burdur merkezde Katı Atık Düzenli Depolama Tesisi'ne "ÇED Olumlu" kararı alınmıştır. Burdur Belediyeler Birliğinin yaptığı ihale sonucu mevcut vahşi depolama alanında enerji ve rehabilitasyon işleri ihale edilmiştir. İhaleye göre burdur ilinde bulunan ilçelerden toplanan evsel atıklardan 2019 yılı içerisinde enerji elde edilmeye başlanacaktır.

İl dâhilinde katı atık toplanması ve temizlik işleri Burdur Belediye başkanlığı Temizlik İşleri Müdürlüğü'nde görevli 22 şoför, 85 temizlik işçisi toplam 107 personel ile yürütülmektedir (Anonim, 2018f).

İlde oluşan katı atıkların miktarları, özellikleri ve bileşenleri mevsimsel ve bölgesel farklılıklar göstermektedir. İlimizde evsel katı atıklara ilişkin her hangi bir veri bulunmamaktadır. Evlerde katı atıklar (çöpler) genelde plastik çöp torbalarında biriktirilip, muhtelif yerlerdeki Belediyelere ait çöp bidonlarında ve konteynırlarda toplanarak taşınmakta ve bertaraf edilmektedir.

İlde bir adet Lisanslı Toplama Ayırma Tesisi bulunmaktadır. Bu sebeple katı atık bertaraf tesisine giden atık miktarının azalmasında büyük önem taşımaktadır.

Burdur ilinin katı atık sorununun çözümünde atılması gereken ilk adımlardan birisi, eldeki atığın özelliklerinin ayrıntılı olarak tespit edilmesidir. Uzaklaştırılması istenilen çöpün içerisinde bulunan çeşitli madde gruplarının % ağırlık olarak bilinmesi, eldeki çöpe uygun biriktirme, toplama, taşınma, değerlendirme ve zararsızlaştırma tekniklerinin seçilmesi bakımından gereklidir.

3. SWOT ANALİZİ

Teknik Altyapı Raporu kapsamında SWOT (GZTF) analizinin hazırlanması için Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Burdur Gelişim Merkezi'nde bir toplantı düzenlenmiştir. Bu toplantıya Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi'nden 2 (iki), Kültür ve Turizm Müdürlüğü'nden 1 (bir), Burdur Çevre Şehircilik İl Müdürlüğü'nden 1 (bir), DSİ 18. Bölge Müdürlüğü'nden 1 (bir), TCDD'den 1 (bir), İl Özel İdaresi'nden 1 (bir), Telekom Müdürlüğünden 1 (bir), Burdur 1. OSB Müdürlüğünden 1 (bir), Karayolları 134. Şube Şefliğinden 2 (iki) olmak üzere toplam 11 (onbir) uzman ve paydaş katılmıştır. Tablo 14'te Teknik Altyapı açısından Burdur ili SWOT (GZFT) analizi sunulmuştur.

Tablo 14. Burdur İli Teknik Altyapı SWOT Analizi

GÜÇLÜ YÖNLER	ZAYIF YÖNLER
• İlin konumu itibariyle, ana ulaşım bağlantılarına yakın bölgede yer alması • İl sınırları içinde karayollarının nispeten düz ve dalgalı arazi modelini takip ediyor olması • İldeki devlet yolu ağının tamamının asfalt kaplama olması • Yapılan duble yollar ile şehirlerarası ulaşım sorununun büyük oranda çözülmüş olması • İlin 10.000 araç başına kaza sayısı bakımından Türkiye'de 74. sırada yer alıyor olması • İldeki güneş enerjisi potansiyelinin yüksek olması • Göller yöresi olması sebebiyle su kaynaklarının sayılarının çokluğu	• Kentiçi ulaşım master planının henüz yapılmamış olması • Kentte engelli vatandaşlar için ulaşım güçlüklerinin bulunması, • Kentiçi ulaşım altyapısında eksiklikler yer alması • İl merkezi ile üniversite arasında toplu ulaşım sorunu olması • Yük ve yolcu taşımacılığında demiryollarının etkin olarak kullanılamaması • Atıksu arıtma tesisi sayısı yetersizliği • Kırsal alanda kanalizasyon hizmetleri yetersizliği • İlin Göller yöresi olarak isimlendirilmesine rağmen kullanılabilir su kaynaklarının yetersiz olması ve verimli kullanılamaması • İlde sanayinin gelişmemiş olması, • İl merkezindeki otoparkların yetersizliği ve trafik yoğunluğunun olması, • Haberleşme yatırımları açısından il genelinde abone sayısının düşük olmasından dolayı yeni teknolojik yatırımlar geç gelmesi • İçme suyu kalitesinin düşük olması, • Atıksuların kullanımıyla farkındalık eksikliği ve olumsuz algı • İldeki alt yapı çalışmalarında yol altına galeri sistemlerinin kurulmamış olması
FIRSATLAR	**TEHDİTLER**
• Burdur ilinin yakınında bir hava alanının olması • İlin rüzgar ve güneş enerjisi potansiyellerinin yüksek olması • İlin yeni planlanan Eskişehir-Antalya hızlı tren yol hattı üzerinde bulunması, • İlin, Antalya, Muğla, İzmir gibi turizm kentlerine yakın olması • İlin ana ulaşım yolları üzerinde olması, • Yapılan duble yollar ile ulaşım sorununun büyük oranda çözülmüş olması • İç suyolu ulaşımı için mevcut göllerin olması • İlde Üniversite ve yüksekokulların olması • "Altyapı Yenileme Projeleri"ne verilen çeşitli ulusal ve uluslararası fonlara başvuru imkanı olması	• İlin fay hattı üzerinde olması, • İlde bulunan göllerin ve su kaynaklarının kuraklık sebebiyle kuruması, • Kişi başına düşen araç sayısının çok yüksek olması • Kişi başına elektrik tüketiminin ulusal ortalamanın altında olması • Şehirlerarası yollar ile şehir içi ilişkisinin zayıflığı • Burdur gölünü besleyen su kaynaklarının yetersizliği sebebiyle gölün su kaybetmesi • Arsa fiyatlarının yüksek olması ve yatırımların başka bölgelere kayması

İlin konumu itibariyle, ana ulaşım bağlantılarına yakın bölgede yer alması güçlü yön olarak gözükürken, henüz bir ulaşım master planının yapılmamış olması zayıf yönünü oluşturmaktadır. Ayrıca her ne kadar ilin ana ulaşım yolları üzerinde olması bir fırsat olarak görülse de şehirlerarası yollar ile şehir içi ilişkisinin zayıflığı bir tehdit olarak algılanabilmektedir.

İl merkezindeki araç sayısının çok yüksek olması ve otopark sorunu yaşanması ilin en zayıf yönlerinden birisini oluşturmaktadır.

İlde demiryolu ağının il merkezine kadar ulaşması güçlü bir yön olarak karşımıza çıkmaktadır, ancak yük ve yolcu taşımacılığında demiryolunun efektif olarak kullanılamaması zayıf

yönlerinden birisidir. Özellikle Antalya yönüne doğru demiryolunun bulunmaması, yük ve yolcu taşımacılığında demiryollarının etkin olarak kullanılamaması zayıf yön olarak değerlendirilirken, yeni planlanan Eskişehir-Antalya hızlı tren hattının Burdur ilinden geçecek olması ve Burdur merkez ile Bucak ilçesinde tren istasyonların kurulacak olması güçlü yön olarak değerlendirilmektedir.

Kanalizasyon hizmetlerinin kent merkezinde hemen hemen tüm vatandaşlara ulaşması mümkün iken, kırsal kesimde kanalizasyon hizmeti alamayan halen birçok yerleşim yeri bulunmaktadır. Ayrıca ildeki altyapı çalışmalarında yol altına galeri sistemlerinin kurulmamış olması zayıf yön olarak değerlendirilirken, altyapı yenileme projelerine verilen çeşitli ulusal ve uluslararası fonlara başvuru fırsatı bulunmaktadır.

İlde bir üniversitenin olması önemli bir fırsattır; ancak üniversite ile kent arasındaki mesafeden kaynaklı ulaşım sorunu zayıf yönüdür.

4. TEMEL SORUNLARIN TANIMLANMASI

Teknik altyapı ile ilgili sorunların irdelenerek çözüm önerilerinin belirlenmesi ve bu alana ilişkin fırsat ve tehditler ile sektörün güçlü ve zayıf yönlerinin tespiti katılımcılık esasına göre gerçekleştirilmiştir. Sorunlar belirlenirken alanla ilgili kamu kurum ve kuruluşları yetkilileri ile görüşmeler yapılmış ve notlar alınmıştır. Bu notlara ilaveten kurumların ilgili raporlarından da faydalanılmıştır. Bu çalışmaların neticesinde ortaya konulan sorunlar iki grupta sınıflandırılmıştır.

Tablo 15. Burdur İli Teknik Altyapı Alanına İlişkin Temel Sorunlar

Sorun 1: Ulaşım
• Kentiçi ulaşım altyapısında eksiklikler yer alması, kent içindeki caddeler dar olup zaman zaman sıkıntılar yaşanmaktadır. • Karayoluna alternatif ulaşım ağının çok sınırlı düzeyde olması. • Yük ve yolcu taşımacılığında demiryollarının etkin olarak kullanılamaması. • İl merkezi ile üniversite arasında zaman zaman toplu ulaşım sorununun yaşanması. • Kentte engelli vatandaşlar için ulaşım güçlüklerinin bulunması. • Kişi başına düşen araç sayısının çok yüksek olması • Kent merkezinde otopark problemi • Çeltikçi belinde kış aylarında zaman zaman ulaşım sorunlarının yaşanması (Bakınız: Fotoğraf 5-6) • Şehirlerarası yollar ile şehir içi ilişkinin zayıflığı.
Sorun 2: Altyapı
• Atıksu arıtma tesisi sayısı yetersizliği. • Kırsal alanda kanalizasyon hizmetinin henüz tüm vatandaşlara ulaşacak şekilde yaygınlaşmamış olması • Abone sayısı düşüklüğünden dolayı yeni teknolojik yatırımların Burdur'a geç gelmesi. • Mermer ocaklarından ve fabrikalarından çıkan atıkların bertaraf edilme sorunu (Bakınız: Fotoğraf 7-8) • İlde bulunan mermer ocaklarının sürekli doğayı tahrip etmesi ancak rehabilitasyon ile ilgili çalışmaların yapılmaması (Bakınız: Fotoğraf 9-10) • Kent merkezinde yol altından geçen tesisatların ayrık olması nedeniyle zaman zaman aynı yollar üzerinde bitmeyen kazı çalışmalarının olması • Kent merkezindeki 20 yaş üzeri yapıların depreme karşı risk durumu • İlde nitelikli personel sorunu mevcuttur. İlçelerde teknik eleman sorunu teknik iş yapma kapasitesini sınırlandırmaktadır.

Şekil 5. Çeltikçi Beli'nde Kış Şartlarında Ulaşım Sorunu

Şekil 6. Çeltikçi Beli'nde Kış Şartlarında Ulaşım Sorunu

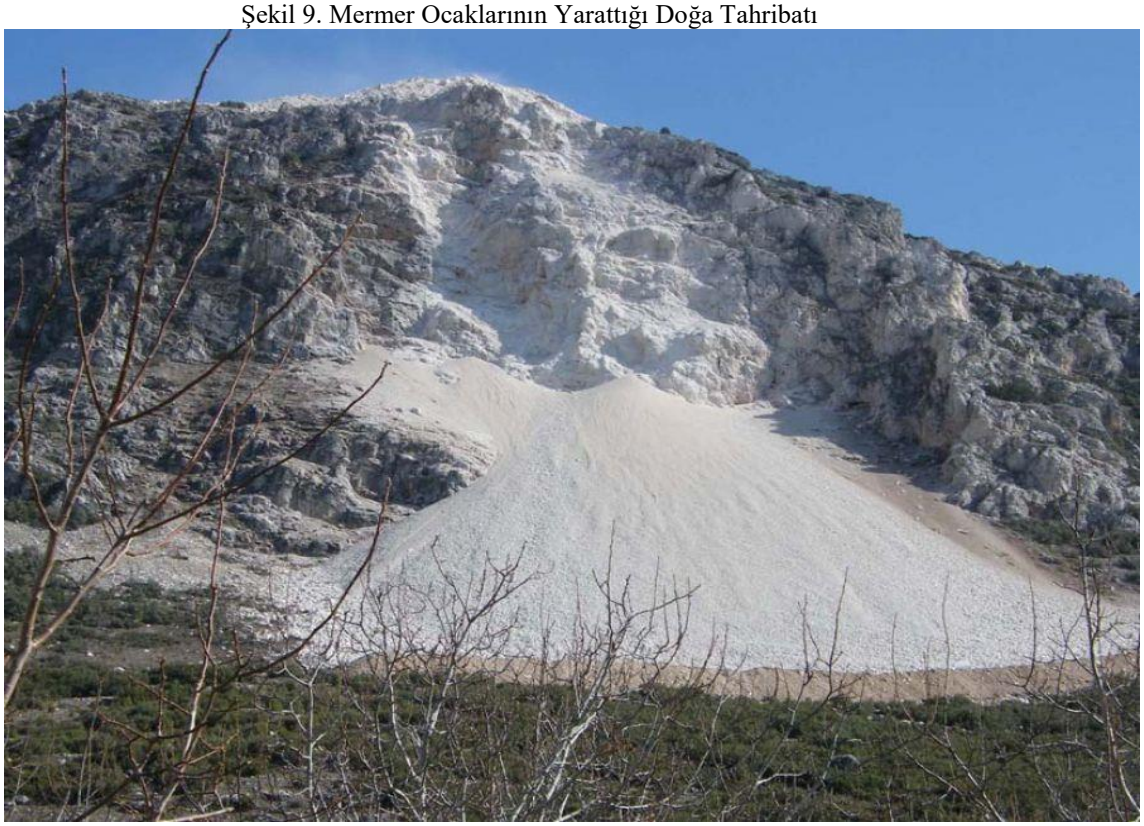
Şekil 7. Mermer Atıkları Sorunu

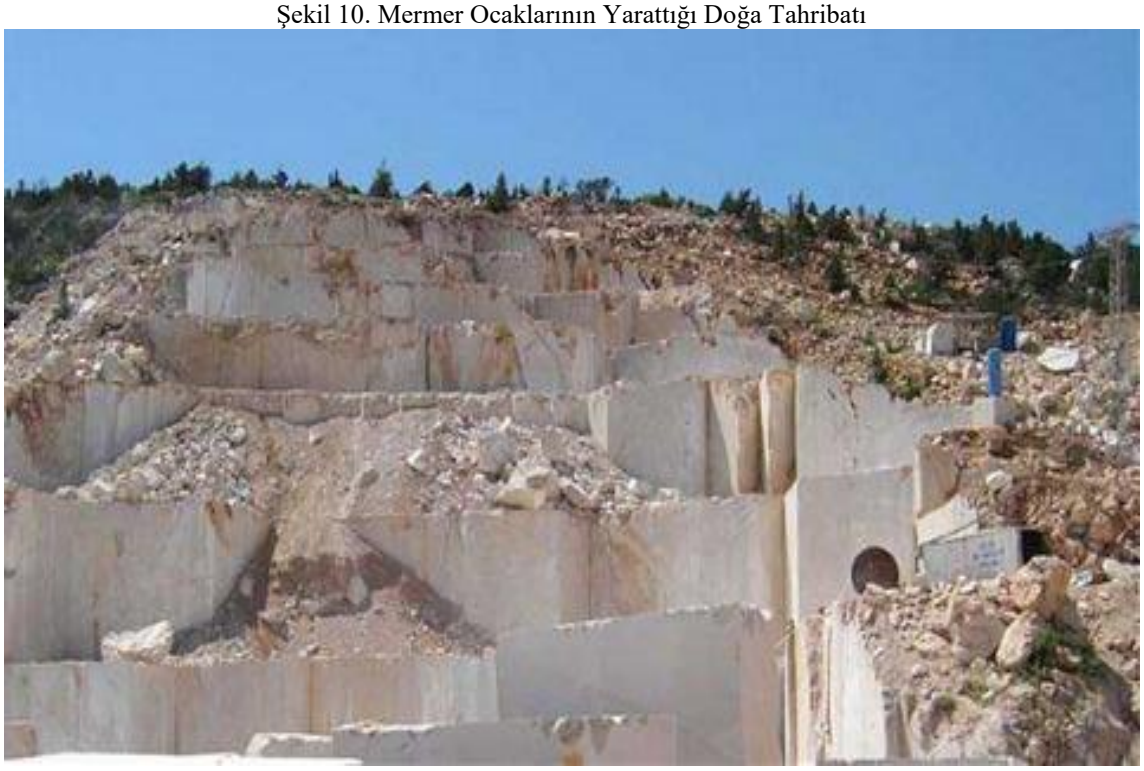
Şekil 8. Mermer Atıkları Sorunu

Şekil 9. Mermer Ocaklarının Yarattığı Doğa Tahribatı

Şekil 10. Mermer Ocaklarının Yarattığı Doğa Tahribatı

5. HEDEFLER

Burdur ili teknik altyapı sorunları iki başlıkta toplanmıştır. Bu sorunlara yönelik çözüm önerileri getirilmiş ve hedefler ortaya konulmuştur. Tablo 16'da kentsel teknik alt yapı kapsamında temel sorunlar ile kısa, orta ve uzun vade çözüm önerileri sunulmuştur.

Tablo 16. Teknik Altyapı Sorunlarına Yönelik Kısa, Orta ve Uzun Vade Çözüm Önerileri

Sorun 1: Ulaşım		
Kısa Vade	**Orta Vade**	**Uzun Vade**
• Kentte engelli vatandaşlar için ulaşım kolaylığı sağlayacak yapısal iyileştirmelerin yapılması *(Toplu taşıma araçlarının, kamu hizmeti veren idarelerin, eğitim ve sağlık birimlerinin giriş ve çıkışlarının indi-bindi yerlerinin ve yollarının yönetmeliklere uygun hale getirilmesi gereklidir)* • Kent içinde az yer kaplayan otomatik otopark sistemlerinin hayata geçirilmesi • Üniversite öğrencilerinin gerek kampus içinde gerekse kent merkezi ile üniversite arasındaki ulaşım ihtiyacının giderilmesi için "Lastik Tekerlekli Ulaşım Araçlarının Niteliğinin ve Niceliğinin Artırılması"	• Yolcu taşımacılığında demiryollarının etkin olarak kullanılmasının sağlanması için modern demiryolu araçları ile şehirlerarası tarifeli seferlerin hizmete konulması • Karayoluna alternatif/ek olarak demiryolu ağının Akdeniz'e ve İç bölgelere ulaşacak şekilde genişletilmesi • İl sınırları içerisindeki şehirlerarası devlet yollarının tamamının bölünmüş yol haline getirilmesi • Şehirlerarası yük ve yolcu taşımacılığı yapan araçlar ve sürücüleri için D650 karayolu üzerinde ikmal tesisleri ve/veya dinlenme tesislerinin oluşturulması	• Kent içinde yapılacak olan yeni imar revizyonları ve kentsel dönüşüm çalışmaları esnasında mevcut yolların geometrik özelliklerinin iyileştirilmesi • Yeni imar alanları için daha geniş ve düzgün yolların planlanması • Toplu ulaşımı teşvik edecek idari önlemlerin alınması • Çeltikçi belinde kış aylarında zaman zaman yaşanan ulaşım sorunlarının çözümü için yer altı tünel geçişin sağlanması • Kurna Yokuşu yer altı tünel geçişinin sağlanması
Sorun 2: Altyapı		
Kısa Vade	**Orta Vade**	**Uzun Vade**
• Yeni teknolojik yatırımların Burdur iline gecikmeden zamanlı gelebilmesi için siyasi ve bürokratik girişimlerin hızlandırılması • Mermer atıklarının yeniden kullanım alanlarının araştırılması için ilgili konuya yönelik Ar-Ge merkezinin kurulması • CBS yardımıyla Burdur İli Dijital Haritasının ve Veritabanının oluşturulması	• Mermer ocaklarının rehabilitasyonu konusunda farkındalık yaratılması, konu ile ilgili uzmanların yer aldığı konferans serilerinin düzenlenmesi • Kırsal alanda kanalizasyon hizmetlerinin tüm vatandaşlara ulaşacak şekilde yaygınlaştırılması • Mermer ürünleri mükemmeliyet merkezinin kurulması • Atıksu arıtma tesisi sayısının artırılması • İldeki nitelikli personel ve ailelerinin boş vakitlerini geçirebileceği ihtiyaç duyulan alışveriş ve eğlence merkezlerinin oluşturulması • Kent merkezindeki 20 yaş üstü yapılar için deprem-riski yapı envanterinin çıkartılması	• Mermer ihtisas organize sanayi bölgesinin kurulması • Şehir merkezinde başta elektrik şebekeleri olmak üzere tüm tesisatları yer altına galeri şeklinde alınması • Burdur merkez ve Bucak ilçesindeki küçük ölçekli sanayi işyerlerinin "Küçük Sanayi Sitesi" çatısı altında bir araya toplanması • Burdur OSB içerisinde ihtiyaç duyulan ara eleman ihtiyacını karşılamak üzere Teknik Kolej kurulması

5.1. Kısa Vade Hedefler

- Tüm Burdur halkının, gelişen telekomünikasyon hizmetlerinden, hızlı kaliteli, güvenli ve ekonomik bir şekilde yararlanmasını sağlayabilecek telekomünikasyon, radyo, televizyon ve bilgi ağlarının kurulması; yerel kitle iletişim araçlarının geliştirilmesi,
- Burdur ilinde ulaşımın güvenli, ekonomik, hızlı olmasını sağlayacak altyapının hazırlanması,
- Trafik kazalarının azaltılmasına yönelik önlemlerin alınması ve mevcut köy ve orman yollarının iyileştirilmesi ve işlevsellik kazandırılması,
- Kentsel ve kırsal yerleşim birimlerinde çağdaş insana yaraşır, sağlıklı su ve kanalizasyon alt yapı sistemlerini oluşturmak,
- Doğal kaynakların korunması ve rasyonel ve sürdürülebilir kullanımının sağlanması,
- Kanalizasyon ve içme suyu arıtma sistemleri tesis etme ve geliştirme,
- İl genelindeki tüm yolların sınıflarına ve niteliklerine göre ayrılması ve bu yolların tümünün Coğrafi Bilgi Sistemleri kullanılarak ve Coğrafik Konum Belirleyiciler yardımıyla haritalarının sayısal ortamda hazırlanması ve oluşturulacak bilgi sistemi ile gerektiğinde yapılacak müdahaleleri hızlandırmaya yönelik veri tabanı oluşturmaktır (Şekil 11). Bu proje sayesinde il genelinde karayolları, köy yolları ve orman yollarının birbirine entegrasyonu sağlanacak, yeni yol yapımı için güzergâh belirleme kolaylığı olacak, herhangi bir nedenle problem olan yol güzergâhına gerekli müdahalenin zamanında yapılabilecektir.

Şekil 11. CBS ile Kent Bilgi sistemi projesi

- Dar olan caddeler üzerine yapılan uygun olmayan araç parkları, zaten sıkışık olan fiziki şartları daha da güçleştirmektedir (Şekil 12). Bu sıkışıklığı giderebilmek için mevcut otoparklara ilave olarak alternatif otopark alanları inşa edilmelidir.

Şekil 12. Az Yer Kaplayan Teknolojik Araç Park Sistemleri Projesi

- Tüketicilerin kullandığı sayaçların denetimlerinin etkinlikle yapılması ve kaçak elektrik kullanımının önlenmesi için bu amaca yönelik ayrı birimler oluşturulmalıdır.
- Günümüzün yaşam kalitesi gelecekte daha da yükseleceğinden, içme ve kullanma suyu için hem yeni yatırımlar, hem de bakım onarım işleri için daha fazla kaynak ayırmayı gerektirmektedir. Bu nedenle genel bütçe ve yerel yönetim bütçelerinden içme suyu yatırımlarına ihtiyacı karşılayacak oranda pay ayrılmalıdır.
- Suyu olmayan ve yetersiz suyu olan köy ve ünitelerin her birine sağlıklı ve yeterli içme suyu sağlanmasında teknik ve ekonomik güçlükler bulunuyorsa, bu güçlüklerin aşılabilmesi için uygun alanlarda imar planlı yeni yerleşim yerleri oluşturulmalı ya da toplulaştırma çalışmaları düşünülmelidir.
- Su havzaları koruma altına alınmalı, giriş ve çıkışlar kontrol altına alınmalıdır.
- Taşkın ve sel felaketini önlemede, sulama ve taşkın tesislerinin bakım-onarımının zamanında ve nitelikli yapılması, dere ve akarsu yataklarından kontrolsüzce kum-çakıl alımının önlenmesine yönelik yasal düzenlemelerin yapılmalıdır (Şekil 13).

Şekil 13. Taşkın Önleme Projeleri

- En az 30 m uzunluğunda dere kenarı bitki kuşaklarının korunması, tahrip edildiği alanlarda yeniden oluşturulmalıdır (Şekil 14).

Şekil 14. Dere Kenarı Bitki Kuşakları Projesi

- Mermercilik alanında ***İhtisas Organize Sanayi Bölgesinin*** kurulması; ihtisas organize sanayi bölgeleri aynı sektör grubuna ait firmalardan oluştuğu için, aynı sektördeki firmalar daha yakın işbirlikleri yapabilirler; bunun yanı sıra çevreye verilen atıklar aynı olacağı için arıtması kolay olur, ortak arıtma kullanılır. İhtisas Organize Sanayi Bölgelerinde yer alan firmalar ortak AR-GE ve test merkezleri dahil olmak üzere pek çok ortak projede beraber çalışabilirler. En önemlisi sektörel kümelenmeyi oluştururlar.

5.2. Orta Vade Hedefler

- Çevre illere bağlanan karayolu güzergâhlarının en uygun şekilde planlanması ve inşası,
- Alternatif enerji kaynaklarının kullanılabilir hale getirilmesi,
- Kentsel büyümenin denetim altına alınması,
- Üretimden tüketime kadar her aşamada enerji kaynaklarının en rasyonel şekilde değerlendirilmesi verimli ve tasarruflu kullanımın sağlanması,
- Akarsu rejimini düzenleyerek sel ve taşkınları önleme.
- Gelişmenin İl'in alt bölgelerine yayılmasını sağlayacak politika ve projelere önem ve öncelik verilmesi,
- Burdur ilindeki tüm kamu kurum ve kuruluşlarının, e-Türkiye ve e-devlet projelerini gerçekleştirmede ülkenin bütününe entegre olabilmesi için ülke verilerinin paylaşımını da sağlayacak olan bilgisayar ağ yapısı oluşturulmalı ve çalışanlar bilgisayar kullanımı konusunda eğitilmelidir.
- Özellikle güneşlenme süresi güneş enerjisinden yaralanma sistemlerinin kurulmasına ekonomik olarak imkân veren merkez ve ilçelerde sonsuz ve temiz bir enerji kaynağı olan güneş enerjisi kullanımına yönelik kolektörlerin yaygınlaştırılması için kullanıcıların özendirilmesi (toplantılar, tanıtım kampanyaları, afiş, duyuru vb.) bilgilendirme çalışmaları yapılması, Burdur gölü üzeri de yüzen güneş enerji santrali için kullanılabilir (Şekil 15).

Şekil 15. Güneş Enerjisinden Elektrik Üretim Projesi

- Elektrik enerjisinin daha verimli kullanılması için şebekelerde gereken teknolojik iyileştirmenin yapılması, ihtiyaç duyulan nitelikli teknik personelin kısa vadede hizmet sahasına kazandırılması. Bunun yanında barajlar sonrası değişmek durumunda kalacak elektrik şebekelerinin yollardan sonra planlanması ve yapımı gerçekleştirilmelidir (Şekil 16).

Şekil 16. Elektrik Şebekesi Çalışmaları

- Köy şebekelerinde ahşap direkler yerine, beton direkler kullanılmalı ve bu konuda köylerin iç kısımlarına öncelik verilmelidir.
- Şehir merkezindeki şebekeler, yer altına alınmalı ve özellikle ana caddelere öncelik verilmelidir.
- Tüm belediye yerleşimlerinde arıtma ve deşarjı da kapsayan altyapı yatırımları, projeli olarak gerçekleştirilmelidir. Arıtma tesisi bulunmayan yerlerde kanalizasyon atığı, yerleşim yerine en yakın akarsuya deşarj edilmektedir. Bu durum önemli çevre problemleri oluşturmaktadır.
- Küçük belediyelerde, kanalizasyon ve atık su arıtma tesislerinin yapımı, bakımı ve onarımları teknik ve ekonomik şartlarından dolayı zor olacaktır. Bu nedenle bu belediyeler teknik ve ekonomik açıdan desteklenmelidir.
- İçme suyu altyapı tesisatında kullanılan malzemelerde standardizasyona gidilmeli ve standartlara uygun boru ve ekipman kullanılmalıdır. İçme suyu şebekelerinde daha sağlıklı hem de kırılmalara karşı daha esnek olabilecek borular kullanılmalıdır.
- İçme suyu şebekelerinde sağlıklı malzeme kullanılarak, yüksek standartta bir hizmet sunumu için orta vadede gerekli kontrol sistemleri kurulması, orta ve uzun vadede ise şebekelerin

geliştirilmesi ve kademeli olarak boruların yenilenmesinin sağlanması, arıtma sistemleri kurulmalıdır.

- Çevre bileşenlerini daha fazla kirletmeden, merkez ve ilçelerde orta vadede kanalizasyon arıtma tesislerinin kurulması, kanalizasyonsuz köylerin uzun vadede kanalizasyona kavuşturulmalıdır.
- Kentleşme ve insani gelişiminin getirmiş olduğu habitat parçalanmasının hayvanlar üzerindeki etkisini en aza indirebilmek için, kentleşme ve insani gelişim yüzünden ayrı kalmış bölgeler arasında, bağlantıyı sağlayacak *Yaban Yaşamı Koridorları* yapılmalıdır.

5.3. Uzun Vade Hedefler

- Kent içinde dağınık durumda bulunan küçük ölçekli sanayi işyerlerinin Küçük Sanayi Sitesi çatısı altında toplanmalıdır.
- İlde İhtisas Organize Sanayi Bölgesi alanları oluşturulmalıdır.
- Kirlilik yaratmayacak sanayinin gelişimini teşvik edecek koşulların geliştirilmelidir.
- İhracata dönük, bilgi ve teknoloji yoğun, katma değeri yüksek ürün üretimi için yatırım yapmak isteyen girişimcilerin proje bazında desteklenmelidir.
- Gelir dağılımındaki dengesizliğin giderilmesi, gelirin merkez ve çevre ilçeler arasında dengeli dağılımın sağlanmalıdır.
- Etkin ve katılımcı bir kurumsal ve yönetsel yapının oluşturulmalıdır.
- İnsan kaynaklarının geliştirilmesi, "Bilgisayar okur-yazarlığının" arttırılmalıdır.
- Kamu-özel sektör ortaklığı, yerel işbirlikleri ve dayanışma ile kolektif kalkınma seferberliğinin sağlanmalıdır.
- Devlet ve il yollarındaki sorunlu noktaların ortadan kaldırılması ile genel olarak yolların ve özellikle de köy ve orman yollarındaki düşük kalitenin yükseltilmesi. Köy ve orman yollarının uygun üst yapıya kavuşturulması, köy yoları için asfalt yol oranının, orman yolları için üst yapı oranın artırılmalıdır (Şekil 17). Devlet ve il yolları için gerekli işaret levhalarının yerleştirilmesi, gerekli yerlerde korkuluk yapılması ve şevlerin stabilizasyonu sağlanmalıdır.

Şekil 17. Yol Üstyapı Çalışmaları

"***BU TEMAYA AİT FAALİYET ÖNERİLERİ, İL GELİŞİM STRATEJİLERİ BÖLÜMÜNDE YER ALMAKTADIR.***"

6. KAYNAKÇA

Anonim 2011. Burdur İl Çevre Durum Raporu. T.C. Burdur Valiliği Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü.

Anonim 2012. Eskişehir'den Antalya'ya 423 km'lik Çift Hatlı tren yolu. https://www.burdurgazetesi.com.tr/haberler/guncel-haberler/3612-eski%C5%9Fehirden-antalyaya-423-kmlik-%C3%A7ift-hatl%C4%B1-tren-yolu.html (Erişim Tarihi: 02.02.2018)

Anonim 2015. Antalya – Burdur – Isparta Planlama Bölgesi 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Mekansal Planlama Genel Müdürlüğü, Ankara.

Anonim 2016. Burdur İl 2015 Yılı Çevre Durum Raporu. T.C. Burdur Valiliği Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü.

Anonim 2017. Burdur İli 2016 Yılı Çevre Durum Raporu. T.C. Burdur Valiliği Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü.

Anonim 2018a. Ulaşan ve Erişen Türkiye 2017 Raporu, T.C. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı, Ankara.

Anonim 2018b. 2015 Köy Yolu Envanteri, İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü, Ankara.

Anonim 2018c. Burdur Hakkında Bilgi, http://www.burdurkulturturizm.gov.tr/TR,70046/burdura-nasil-gidilir.html (Erişim Tarihi: 01.02.2018).

Anonim 2018d. Burdur Elektrik Enerjisini Rahatlatacak 21 Milyonluk Proje. https://www.burdurweb.com/web/ (Erişim Tarihi: 02.12.2018).

Anonim 2018e. Burdur Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü, 2018 Brifing Raporu.

Anonim 2018f. 2017 Burdur İl Çevre Durum Raporu. T.C. Burdur Valiliği Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü.

BTK 2018. Elektronik Haberleşme Sektörüne İlişkin İl Bazında Yıllık İstatistik Bülteni. https://www.btk.gov.tr/uploads/pages/yillik-il-istatistikleri/elektronik-haberlesme-sektorune-iliskin-il-bazinda-yillik-istatistik-bulteni-2018.pdf (Erişim Tarihi: 19.12.2018).

DPT 2000. Uzun Vadeli Strateji ve Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı 2001-2005.

DSİ 2017. http://www.dsi.gov.tr/baraj-arama (Erişim Tarihi: 01.02.2018)

KGM 2017. 2016 Yılı Trafik ve Ulaşım Bilgileri. Karayolları Genel Müdürlüğü Trafik Güvenliği Dairesi Başkanlığı Ulaşım Etütleri Şubesi Müdürlüğü.

KGM 2018. Burdur İl Karayolu Verileri. Karayolları Genel Müdürlüğü, http://www.kgm.gov.tr/Sayfalar/KGM/SiteTr/Bolgeler/13Bolge/Iller/IlBurdur.aspx (Erişim Tarihi: 30.01.2018)

TCDD 2018. Yapımı Planlanan Demiryolu Projeleri. Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları Taşımacılık A.Ş. Genel Müdürlüğü, http://www.tcdd.gov.tr (Erişim Tarihi: 02.02.2018).

TÜİK 2016. Belediye Su İstatistikleri, Türkiye İstatistik Kurumu, Ankara.

TÜİK 2018. 2018 Yılı Ekim Ayı Motorlu Kara Taşıtları İstatistikleri, Türkiye İstatistik Kurumu Antalya Bölge Müdürlüğü.

TARIM

TARIM

Dr.Öğr.Üyesi Utku ONGUN

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Yeşilova İsmail Akın MYO, Otal-Lokanta ve İkram Hizmetleri Bölümü

Öğr.Gör. Faruk GÖKÇE

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Yeşilova İsmail Akın MYO, Seyahat Turizm ve Eğlence Hizmetleri Bölümü

1. GİRİŞ

Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren tarımsal sorunları aşmak ve tarımı geliştirebilmek için çeşitli programlar uygulanmıştır. Tarıma ilişkin geniş çaplı kurumsallaşmanın gerçekleştirilmesinin yanında, fiyat politikaları ve dış ticaret koruması yoluyla tarım desteklenmiştir.

1963 yılında planlı döneme geçilmesiyle birlikte, tarıma yönelik politikalar kalkınma planları çerçevesinde belirlenmeye başlamıştır.

Geçmişten günümüze ülkemizdeki tarımsal politikalar incelendiğinde; destekleme alımları, girdi destekleri, zirai kredi faiz sübvansiyonları, doğal afet ödemeleri, süt teşvik primi ödemeleri, destekleme primleri ve ekim alanlarının sınırlandırılması; araştırma, eğitim, yayım ve denetim gibi kamu hizmetleri, tarımsal alt yapı yatırımları, yatırım teşvikleri, ihracat iadesi ödemeleri, ithalat korumaları ve vergi politikaları gibi araçlarla tarımın desteklendiği ve yönlendirildiği görülmektedir.

Uygulanan tarım politikaları birçok amaca yönelik olmakla birlikte, temel amaç kendi kendine yeterlilik olmuştur. Bu açıdan değerlendirildiğinde, şimdiye kadar uygulanan tarım politikaları başarılı olmuştur. Ancak, mevcut politika uygulamalarının en önemlilerinden biri olan destekleme alımları zamanla, üretimin pazar koşullarına uygun olarak gelişmesini engellemiş, üretici gelirlerinde istikrarsızlık yaratmış ve bazı ürünlerin iç ve dış pazarlarda değerlendirilmesini zorlaştıracak şekilde aşırı stokların oluşmasına neden olmuştur. Ayrıca, sürdürülen tarım politikaları, sağlanan desteklerin üreticiye yeteri kadar yansımaması nedeniyle sosyal amaçların gerçekleştirilememesi yanında, kamu kaynaklarına önemli ölçüde yük getirmesi bakımından da olumsuz etkilere sahiptir (T.C. Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, 2006: 14).

Ülkemizde tarımda önemli problemlerin başında verim ve üretim düşüklüğü gelmektedir. Aydeniz (1985), tarımda verim ve üretim düşüklüğünün nedenlerini 20 madde altında özetlemektedir. Söz konusu nedenler Tablo 1'de sunulmaktadır.

Tablo 1. Tarımda Verim ve Üretim Düşüklüğünün Nedenleri

1. Bilgisizlik 2. Topraksızlık 3. Fakirlik-açlık 4. Kuraklık 5. Bozuk tohumluk 6. Zararlılar 7. Araç-gereçsizlik 8. Parasızlık 9. Eğitim, araştırma ve yayıma gereken önemi vermemek 10. Yaşantının basitliği, bunun sonucu ihtiyaç azlığı, bunun doğurduğu beslenme bozukluğu ve tembellik	11. Güvensizlik (tapunun olmaması) 12. Ürünü değerlendirememek 13. İşleme kuruluşları yokluğu 14. Örgütsüzlük 15. Düzensizlik (arazi yetenek planlamasının uygulanmaması) 16. Plan ve programsızlık 17. İlgisizlik (tarıma ayrılan yatırım payının az olması) 18. İdaresizlik 19. Politika, kayırma ve baskı girişimleri 20. Tarihsel alışkanlıklar (ağalık zihniyeti vs.)

Kaynak: Aydeniz, 1985.

Kuşkusuz yaklaşık 35 yıl önce saptanan bu sorunların birçoğu bugün hala önemini korumakta, bazıları ise geçen zaman içinde nispeten önemi azalmış görünmektedir.

1.1. Amaç ve Kapsam

Bu çalışmanın amacı, Burdur ilinin tarımsal kaynaklarını ve üretim potansiyelini ortaya koymak ve buna dayalı olarak ilin tarım sektörü için gelişme hedef ve stratejilerini belirleyerek, kaynakların etkin ve daha verimli kullanılmasını sağlamaktır.

Araştırma kapsamında; arazi şekli, bitki örtüsü, toprak yapısı, su kaynakları ve iklim, kırsal nüfus yapısı, toprak mülkiyeti ve toprakların kullanım biçimi, tarımsal işletmelerin ölçek büyüklüğü, tarımda mekanizasyon, tarımsal örgütlenmelerin düzeyi ve yeterliliği, tarımsal eğitim konusunda yapılanlar ve alt sektörlerde tarımsal üretim ve değerlerinin büyüklüğü konuları ele alınmaktadır.

Çalışmanın ilk aşamasında ilin tarımsal alandaki yapısı ortaya konarak, oluşturulacak plan, program ve stratejilere altyapı sağlamak amacıyla "mevcut durum analizi" yapılmıştır. İkinci aşamada il tarım envanteri bilgilerinin ışığında tarımın kuvvetli ve zayıf yönleri dikkate alınarak ilin tarım hedefleri belirlenmiş, gelişme hedef ve stratejileri ortaya konmuştur. Stratejik hedeflere ulaşılması için yatırım projeleri/programları önerilmiştir. Tarımın gelişmesi için gerekli olan devlet yardım ve destekleri de bu aşamada ele alınmıştır.

1.2. Materyal ve Yöntem

Araştırmada, Burdur tarımı son 5 yılın verileri ile incelenerek mevcut durum ortaya konmuştur. Öncelikle, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı olmak üzere çeşitli kamu kurumlarından konuyla ilgili yayınlar, harita, fotoğraf, uydu fotoğrafı gibi diğer bilgi kaynaklarının derlenip hem teknik açıdan, hem yerel içerikler açısından değerlendirilmesi yapılmıştır. Burdur İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü'nden talep edilen son 5 yılın mevcut veri/bilgiler incelenerek mevcut durum ortaya konmuştur. Buna ilaveten, İhtisas Komisyonu toplantıları aracılığı ile komisyona katılan kamu ve özel sektör yetkililerinden, kendi arşivlerinde tarım konularında mevcut olan bilgilerden birer dosya sağlanmaya çalışılmış ve bu bilgiler de incelenip değerlendirilmiştir. Ayrıca, planlama ekibi ile yapılan ilçe gezilerinden sağlanan bilgilerin ve yapılan gözlemler, ekip toplantılarında yapılan sunumlar ve tartışmalardan çıkarılan bilgiler ve görüşler, planlama ekibi içinde başka bazı sektörlerden sağlanan mevcut durum bilgilerinden

yararlanılmıştır. Son olarak, internet siteleri de taranarak konuya ilişkin veri ve bilgiler elde edilmiştir.

2. MEVCUT DURUM

İlin tarımsal potansiyelinin iyi anlaşılabilmesi ve tarımsal gelişmenin önündeki engellerin net bir şekilde belirlenebilmesi için mevcut durumun çok iyi şekilde ortaya konması ve analiz edilmesi gerekmektedir. Bu analizlerde bitkisel üretimi ve hayvansal üretimi birbirinden tamamen bağımsız düşünmek oldukça güçtür. Çünkü hayvansal üretimin hammaddesi çoğu zaman bitkisel üretimdir. Hayvansal üretimin olabilmesinin temel koşulu bitkisel üretimdir. Bu nedenle bitkisel üretim için yapılan analizler aynı zamanda hayvancılığı da ilgilendirmektedir. Bitkisel üretimde temel değişken arazidir. Çünkü verimlilik analizi doğrudan toprak yapısı ve toprağın kullanım potansiyeline bağlıdır. Üretimi etkileyen ya da verimliliğin düzeyini belirleyen faktörler aşağıdaki Tablo 2'de görüldüğü gibi coğrafi, teknolojik ve sosyo-ekonomik faktörler şeklinde gruplandırılabilir.

Tablo 2. Tarımsal Verimliliği Etkileyen Faktörler

COĞRAFİ FAKTÖRLER	TEKNOLOJİK FAKTÖRLER	SOSYO-EKONOMİK FAKTÖRLER
Toprak Özellikleri Topoğrafik Yapı (Eğim, yüzey şekilleri) İklim Özellikleri	Sulama Drenaj Zirai Mücadele Mekanizasyon Bitki Islahı Hayvan Islahı Tohum Islahı Arazi Islahı Teknik Bilgi	Arazi Mülkiyet Şekli Arazi Parçalılığı İşletme Şekli ve Yapısı Örgütlülük Sermaye-kredi-pazarlama Şartları

Kaynak: Ataman, 2001.

Bu temel faktörler içinde birinci grup faktörler veri olarak alınmak zorundadır. İkinci grup faktörler, birinci grup faktörlerin yarattığı engellerin kaldırılabilmesi için gereklidir ve verimlilik düzeyini etkileyen en önemli çalışma alanıdır. Üçüncü grup faktörler ise yine verimlilik artışı için önem taşımakla birlikte, üretimin değerlendirilme koşullarını da belirlemektedir. Türkiye genelinde olduğu gibi Burdur ilinde de tarımsal faaliyetin önündeki en önemli engel, üçüncü grup faktörlerle ilgilidir.

Genel olarak Torosların iç kısmında yer alan Burdur, dalgalı plato görünümündedir. Yüzey şekilleri açısından; il topraklarını çevreleyen dağlar ve aralarına sıkışmış düzlükler, güney ve güneydoğudaki yüksek yaylalar ve güneybatıdaki taban kesimi ovalık, engebeli plato olmak üzere üç ana bölüme ayrılabilir. İl arazisinin yüzde 60.6'sı dağlık alan, yüzde 2.7'si yayla, yüzde 19'u ova ve yüzde 17.6'sı ise platodur. İl toprakları tektonik ve karstik çöküntü alanlarını kapsamaktadır. Bu nedenle sularla dolu çöküntü çanaklarının, vadilerin, mağaraların, inlerin ve dehlizlerin bulunduğu bölge Göller Bölgesi adını almıştır. İl'de rakım 500 metreden 1.400 metreye kadar değişir. Ormanlar daha çok dağlar üzerindedir. Güneyde sedir, batı ve kuzey kesimlerde karaçam, güney kesimde ise meşe ve kızılçam ağaçlarına rastlanır. Burdur Merkezde Burdur Gölü (38.125 ha.) ve Karataş Gölü (4.720 ha.) çevresi yaban hayatı koruma sahası ve Burdur gölü Ramsar alanı (12.600 ha), Yeşilova ilçesi Salda gölü Doğal Sit alanı sulak alan (4.370 ha.), Ağlasun İlçesi Çamova bölgesi (1.333,5 ha.) yaban keçisi koruma sahası olarak, hassas bölgeler içine alınmıştır (T.C. Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, 2006: 23).

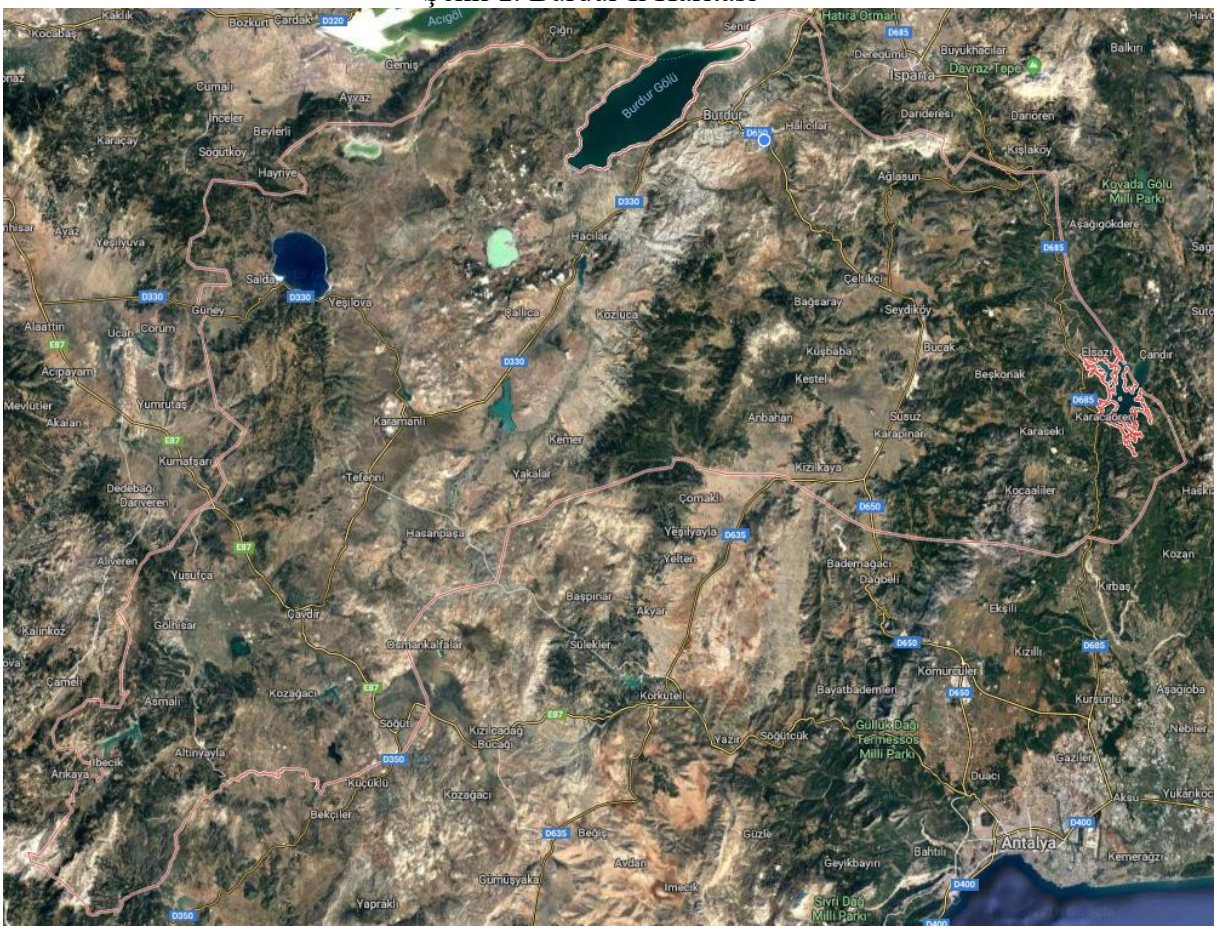
2.1. İlin Tarımsal Üretimine İlişkin Çevre Koşulları

2.1.1. Fiziksel Özellikler

Burdur ili, Güneybatı Anadolu'da Göller Bölgesindedir. İl, 37° 49′ 04.93‴ ve 36° 48' 20.98‴ kuzey enlemleri ile 30° 55′ 43.91‴ ve 29° 19′ 15.43‴ doğu boylamları arasında yer alır. İl, doğu ve güneyinde Antalya, batısında Denizli, güneybatısında Muğla, kuzeyinde Afyonkarahisar, kuzeydoğuda ise Isparta illeri ile çevrilidir.

İlin toplam yüzölçümü 6840 km²dır. Torosların iç kısmında yer alan Burdur, dalgalı plato görünümündedir. Yüzey şekilleri açısından; il topraklarını çevreleyen dağlar ve aralarına sıkışmış düzlükler, güney ve güneydoğudaki yüksek yaylalar ve güneybatıdaki taban kesimi 3 ovalık engebeli plato olmak üzere üç ana bölüme ayrılabilir.

Şekil 1. Burdur İl Haritası

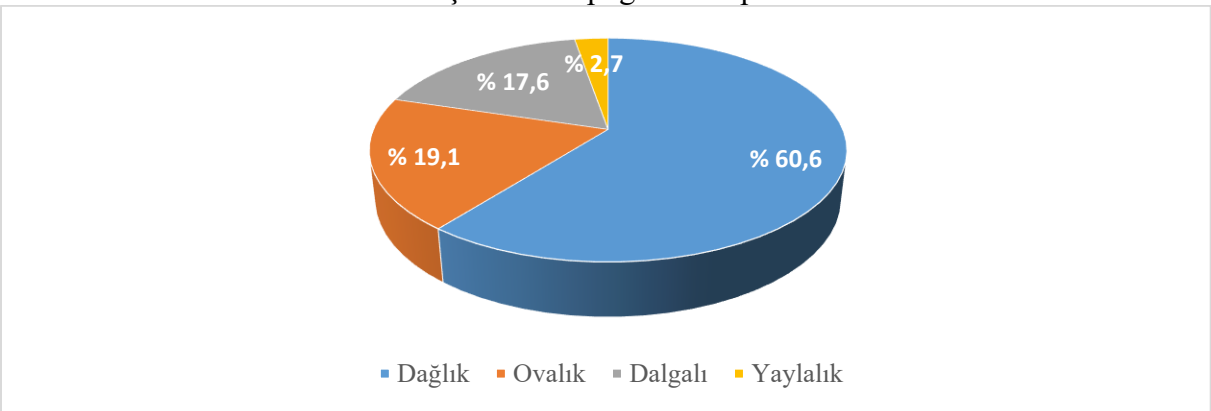

Kaynak: Google Haritalar

Topoğrafya

Göller bölgesinin en karakteristik topoğrafik özelliğini Burdur ili gösterir. Değişik rakımlı dağ ve tepe yapısında ova ve vadi karakteristiğinde düzlükler ve göller mevcuttur.

Şekil 2. Topoğrafik Yapı

a) Dağlar

Bölgeye engebeli bir yapı kazandıran dağların büyük bölümü Batı Torosların uzantısıdır. En önemlileri güneyde Boncuk Dağları, Elmalı Dağı, Beydağları ve Katrancık Dağı, doğuda Kuyucak ve Dedegöl Dağları, kuzeyde Karakuş Dağları, batıda ise Acıgöl ve Eseler Dağlarıdır. Katrancık Dağının en yüksek tepesi Kestel Dağı olup, tamamen çam ve ardıç ormanıyla kaplıdır. Ağlasun ilçe merkezinin kuzey doğusundaki Akdağ'da tarihi Sagalassos kenti kalıntıları vardır. Eseler Dağları geniş meralar ve zengin krom yatakları barındırır. Güneybatı Anadolu'nun Toroslara bağlanan yükseltileri olan Koçar Dağlarında güney sahiline geçit veren Karınca Beli vardır.

b) Ovalar

Dağların arasında, eski kapalı havzaların dolmasıyla oluşmuş, dar ve derin boğazlarla birbirinden ayrılan ovalar bulunmaktadır. Tabanları eski birer göl yatağı olan bu ovalar; Burdur, Ağlasun, Bucak, Tefenni, Gölhisar ve Yeşilova ovaları olarak sayılabilir.

Tablo 3. İlin Önemli Ovaları

Adı	Bulunduğu İlçe
Öteyüz Ovası	Ağlasun
Kestel Ovası	Bucak
Ürkütlü Ovası	Bucak
Haravza Ovası	Çavdır
Söğüt Ovası	Çavdır
Çeltikçi Ovası	Çeltikçi
Eğneş Ovası	Merkez
Çine Ovası	Merkez
Tefenni Ovası	Tefenni
Beyköy Ovası	Tefenni
Hasanpaşa Ovası	Tefenni
Erle Ovası	Yeşilova
Irla Ovası	Yeşilova

Kaynak: İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü

c) Akarsular

Kapalı bir havza olan Burdur'da Dalaman Çayı ve Aksu Çayı dışında denize ulaşan akarsu yoktur. Dere ve çay niteliğindeki küçük akarsuların bir bölümü göllere dökülürken bir bölümü de düdenlerde kaybolur. Merkez ilçedeki; Alakır, Burdur, Boz, Çerçin ve Gravgaz Çayları Burdur Gölü'ne dökülür. Bunlardan Burdur ve Gravgaz Çaylarından tarım arazilerinin sulanmasında faydalanılmaktadır. Tekke Köyünden çıkan Arvallı Çayı, Onaç Barajının yapımıyla burada toplanmaktadır. Ağlasun ilçesindeki Başköy Çayı; Aksu Çayı ve Isparta Çayı ile birleşerek Karacaören Baraj Gölünde toplanmaktadır. Karaevliler Gölü ve çevresindeki dağlardan çıkan Çeltikçi Çayı, önceleri döküldüğü Kestel Gölü kuruduğundan, suyunun tamamı tarım alanlarında kullanılmaktadır. Gölhisar ilçesi sınırları içinden geçen Dalaman Çayı Fethiye'den Akdeniz'e dökülmektedir. Yeşilova ilçesindeki Armut Çayı Bayındır Gölü'ne; Doğanbaba, Salda ve Köpek Çayları Salda Gölüne, sulamada kullanılan Yarışlı Çayı da Yarışlı Gölü'ne dökülmektedir.

d) Göller

Burdur topraklarında çok sayıda karstik kökenli göl vardır. Burdur Gölü, Türkiye'nin en büyük göllerinden biridir. Uzunluğu 34 km. yüzölçümü 180 km^2'dir. Gölün en derin yeri yaklaşık 80 metredir. Tuzluluk nedeniyle balık yaşamayan gölde, 1930'lu yıllarda Avusturyalı Hidrobiyoloji uzmanlarınca uzun araştırmalar yapılmış, 1955'te yılan balığı ve 1979'da Van Gölü'nden getirilen balıkların üretilmesine çalışılmıştır. Özellikle Su Kuşları Yaşama Ortamı Olarak Uluslararası Öneme Sahip Sulak Alanlar Hakkında Sözleşme (RAMSAR) çerçevesinde uluslararası listeye dâhil edilerek koruma altına alınmıştır. Ayrıca Kültür ve Tabiat Varlıkları Koruma Kurulu tarafından da Doğal Sit Alanı ilan edilmiştir. 3167 sayılı Kara Avcılığı Kanunu gereğince 1993 yılında 38.125 ha. Yaban Hayatı Geliştirme Sahası olarak ilan edilmiştir.

Yarışlı Gölü, Yeşilova ilçe sınırları içinde 2 bin dekarlık alanı kaplamaktadır. Karataş Gölü, Bahçe özü Gölü olarak da adlandırılan Karataş Tepesi ve Kağılcık Dağları önündeki göl, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü'nün kontrolünde sulamada kullanılmaktadır. 3167 sayılı Kara Avcılığı Kanunu gereğince 1995 yılında 4.720 ha. Yaban Hayatı Geliştirme Sahası olarak ilan edilmiştir. Gölhisar Gölü, ilçenin aynı adla anılan büyük ovasında oluşmuştur. En çok 10 metre derinliği olan gölün suları Dalaman Çayına akıtılarak kontrol edilmektedir. Salda Gölü, Yeşilova ilçe merkezine 4 km. uzaklıkta; Doğanbaba, Salda, Eseler Dağları ve Kaya dibi taşı önünde oluşmuş olup, tektonik yapıdadır. Denizden 1.193 metre yüksekliktedir. 125 km^2 alan kaplayan Göl, 185 metre derinliği ile Türkiye'nin en derin gölleri arasındadır. Son olarak Çorak Gölü de Yeşilova ilçesinde yer almakta olup, 1150 ha. alanı kapsamaktadır.

Tablo 4. İlin Önemli Göl ve Göletleri

Adı	Türü	Bulunduğu İlçe
Karataş	Göl (Tatlı Su))	Karamanlı
Uylupınar	Göl (Tatlı Su))	Gölhisar
Burdur	Göl (Acı su)	Merkez
Yarışlı	Göl (Acı su)	Yeşilova
Salda	Göl (Tatlı Su))	Yeşilova
Çavdır	Baraj	Çavdır
Bademli	Baraj	Karamanlı
Karacaören-1	Baraj	Bucak
Karacaören-II	Baraj	Bucak
Yapraklı	Baraj	Gölhisar
Karamanlı	Baraj	Karamanlı
Kozağaç	Baraj	Çavdır

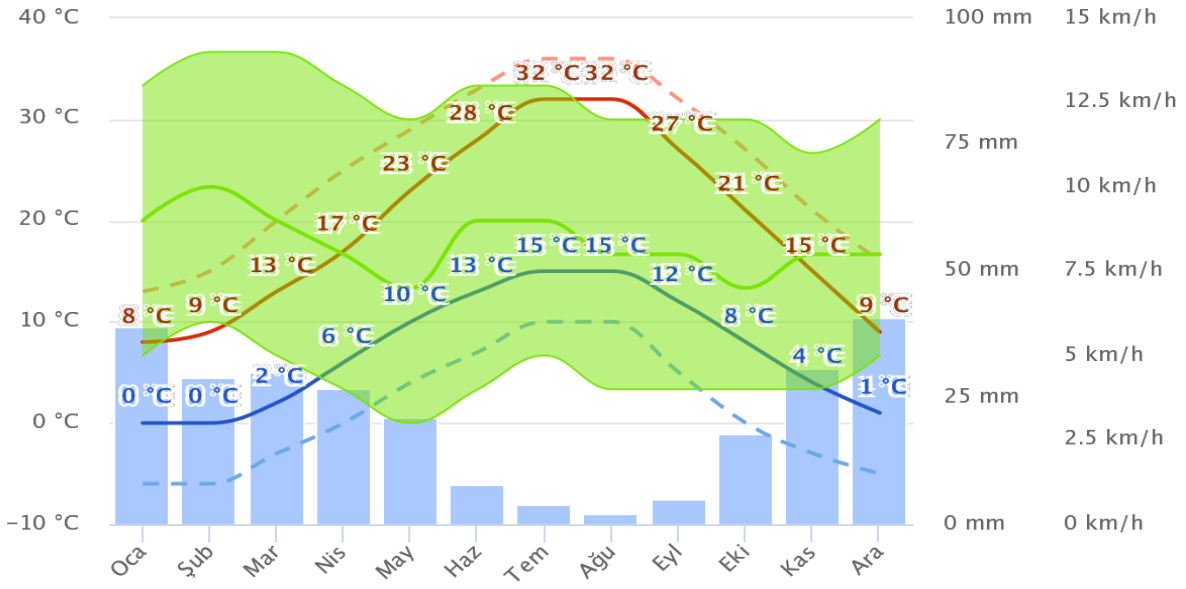
Adı	Türü	Bulunduğu İlçe
Ağlasun	Gölet	Ağlasun
Söğüt	Gölet	Çavdır
Belenli	Gölet	Kemer
Dereköy	Gölet	Yeşilova
Tefenni	Gölet	Tefenni
İğdeli	Gölet	Merkez
Kemer	Gölet	Kemer
Başpınar	Gölet	Tefenni
Gökçebağ	Gölet	Merkez
Eskiyere	Gölet	Merkez
Yeşilköy	Gölet	Tefenni
Hasanpaşa	Gölet	Tefenni

Kaynak: İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü

2.1.2. İklim Koşulları

Burdur'da kara iklimi hüküm sürmektedir. Yüksek dağlar, bölgeyi Akdeniz ikliminden ayırmaktadır. Yazlar sıcak, kışları çok soğuk geçmektedir. Son 30 yılın sıcaklık ortalamalarına bakıldığında, Sıcaklık -16,7°C ile +39,6°C arasında seyretmektedir. Senelik yağış ortalaması 443 milimetredir. Güneyde bu miktar fazlalaşmaktadır. Yağış kışın fazladır.

Şekil 3. Ortalama Sıcaklık ve Yağış[1]

Kaynak: Meteoroloji Genel Müdürlüğü

[1] Ortalama günlük maksimum (koyu kırmızı çizgi) her ay için ve Burdur için ortalama bir günün maksimum sıcaklığını gösterir. Aynı şekilde, ortalama günlük minimum (koyu mavi çizgi) ortalama minimum sıcaklığı gösterir. Sıcak günler ve soğuk geceler (kesikli kırmızı ve mavi çizgiler) son 30 yıldır her ayın en sıcak ve en soğuk gecelerinin ortalamasını göstermektedir. Yağış miktarları mavi sütunlar ile ve rüzgâr hızı yeşil çizgi ile gösterilmiştir.

2.1.3. Topraklar

İlin toplam arazi varlığı 717.500 hektardır. İlin arazi varlığı dağılımı Tablo 6'da gösterilmiştir. Tablonun incelenmesinden de anlaşılacağı gibi tarım arazisi olarak ilin toplam arazisinin ancak % 29.24'ü kullanılabilmektedir.

Tablo 5. Arazi Varlığı Dağılımı

Nitelik	Alan (ha)	Oran (%)
Orman Arazisi	325.601	45,38
Tarım Arazisi	209.828	29,24
Tarıma Elverişsiz Arazi	143.251	19,97
Su Satıhları	29.693	4,14
Çayır Mera*	9.127	1,27
TOPLAM	**717.500**	**100**

Kaynak: İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü

Arazi varlığı dağılımına bakıldığında ilk sırayı yaklaşık %45'lik bir oranla orman arazilerinin aldığı görülmektedir. Ardından %29'luk bir oranla tarım arazileri, %4 ile su satıhları ve son olarak %1 ile çayır ve mera alanları ilin arazi varlığı dağılımını meydana getirmektedir.

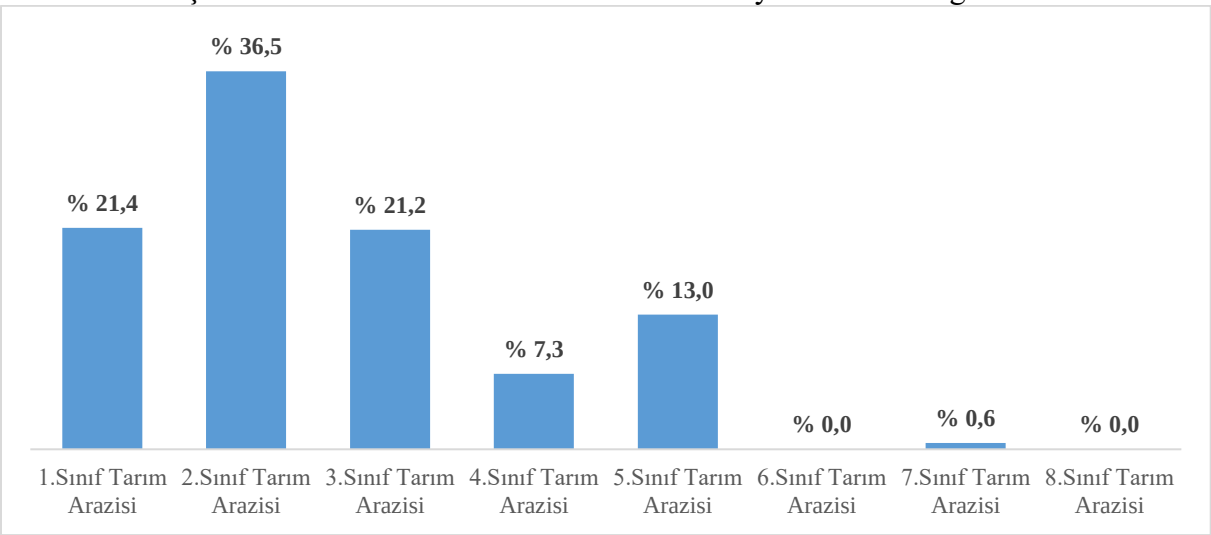
Tablo 6. Tarım ve Mera Arazilerinin İlçelere Göre Dağılımı

İlçe	Tarım Arazisi	Mera Arazisi
Merkez	50.690	1.148,0
Ağlasun	6.830	34,2
Altınyayla	3.845	98,9
Bucak	28.428	569,5
Çavdır	14.737	712,4
Çeltikçi	4.433	13,5
Gölhisar	17.650	948,4
Karamanlı	16.600	1.317,2
Kemer	12.400	427,2
Tefenni	17.977	648,6
Yeşilova	36.238	2.959,5
Toplam	**209.828**	**8.877,4**

Kaynak: İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü

İlde en fazla 2.sınıf tarım arazisi bulunmakta ve bunu 3. ve 1.sınıf tarım arazileri izlemektedir. İlde 6. ve 8. sınıf tarım arazisi bulunmamaktadır. Şekil 4'te İlde tarım arazilerinin kullanma kabiliyetlerine göre dağılımı yer almaktadır.

Şekil 4. Tarım Arazilerinin Kullanma Kabiliyetine Göre Dağılımı

Kaynak: İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü

Tablo 7'de İlin tarım arazilerinin dağılımı yer almaktadır. İlin tarım arazilerinin büyük bir kısmının tarla arazileri oluşturmaktadır. Meyvelik, sebzelik, zeytinlik arazi ve bağ arazisinin tarım arazileri içerisindeki payı ise oldukça düşüktür.

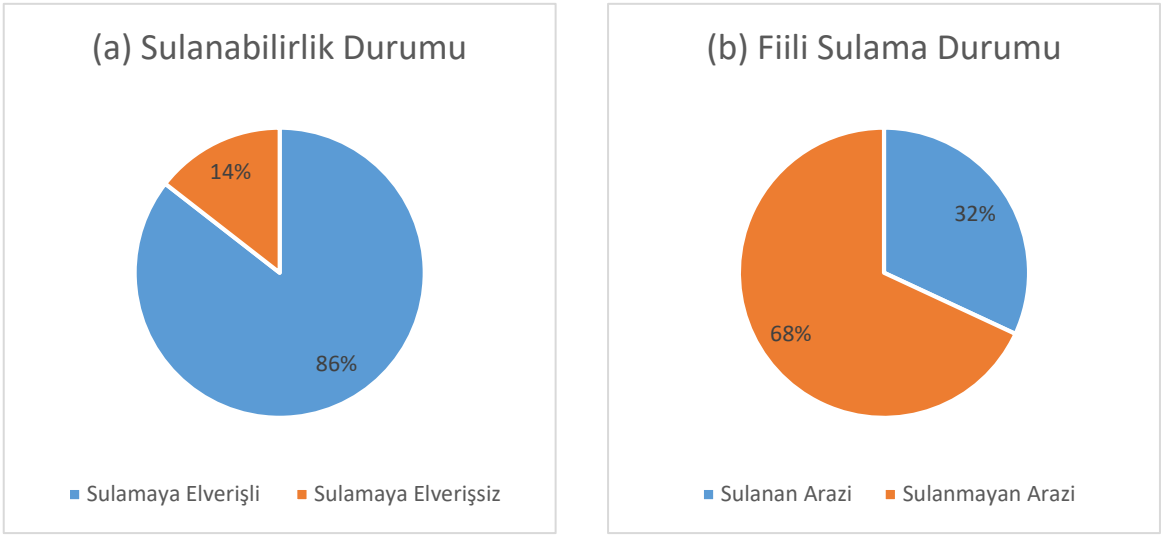
Tablo 7. Tarım Arazilerinin Dağılımı

Nitelik	**Alan (ha)**	**Oran (%)**
Tarla Arazisi	196.573	93,69
Meyvelik Arazi	4.267	2,03
Bağ Arazisi	2.744	1,31
Sebzelik Arazi	6.062	2,89
Zeytinlik Arazi	182	0,08
Toplam	**209.828**	**100,00**

Kaynak: İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü

İlin 209.828 ha'lık tarım arazisinin sulamaya elverişli kısmı 179.451 ha'dır. 30.377 ha (%14.47) sulamaya elverişsizdir Ancak bugün fiilen sulanan alan 66.995 ha (55.895 devlet sulaması, 11.100 ha halk sulaması) olup tarım arazisinin %37'si sulanmaktadır.

Şekil 5. Tarım Arazilerinin Sulanabilirlik Durumu

Kaynak: İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü

2.2. Tarımda Mevcut Durumun Değerlendirilmesi

2.2.1. Arazi Kullanımı

İlin arazi kullanımına ilişkin veriler, son 5 yıl (2013-2017) baz alınarak düzenlenmiştir. Bu kapsamda çalışmanın izleyen kısmı, Burdur ilinin arazi ve tarımsal arazi kullanımına ilişkin verileri içermektedir.

Tablo. 8 Arazi Varlığı Dağılımı

NİTELİK	2013		2014		2015		2016		2017	
	Alan (ha)	Oran (%)	Alan (ha)	Oran (%)	Alan (ha)	Oran (%)	Alan (ha)	Oran (%)	Alan (ha)	Oran (%)
Orman Arazisi	324.318	45.53	325.601	45.63	325.601	45,37	325.601	45,37	325.601	45,38
Tarım Arazisi	209.828	29.46	209.828	29.41	209.828	29,24	209.828	29,24	209.828	29,24
Tarıma Elverişsiz Arazi	139.500	19.59	139.500	19.55	143.500	20,01	143.500	20,01	143.251	19,97
Su Satıhları	29.693	4,17	29.693	0,04	29.693	4,14	29.693	4,14	29.693	4,14
Çayır Mera	8.878	1,25	8.878	1,25	8.878	1,24	8.878	1,24	9.127	1,27
TOPLAM	**712.217**	**100.0**	**713.500**	**100.0**	**717.500**	**100.0**	**717.500**	**100.0**	**717.500**	**100.0**

Kaynak: İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü

Yıllar itibari ile Burdur ili arazi varlığı dağılımına bakıldığında orman arazisi, tarım arazisi, tarıma elverişsiz arazi, su satıhları ve çayır ve mera arazileri açısından kayda değer bir artış veya azalışa rastlanılamamıştır. İl bazında arazi dağılımının büyük payını %45'ler ile orman arazisi almıştır.

Tablo 9. Tarım Arazilerinin Dağılımı

NİTELİK	2013		2014		2015		2016		2017	
	Alan (ha)	Oran (%)	Alan (ha)	Oran (%)	Alan (ha)	Oran (%)	Alan (ha)	Oran (%)	Alan (ha)	Oran (%)
Tarla	196.884	93,83	196.884	93,83	196.884	93,84	196.573	93,69	194.568	92,72
Meyvelik	4.267	2,03	4.267	2,03	4.267	2,03	4.267	2,03	6.003	2,86
Bağ	2.799	1,33	2.799	1,33	2.799	1,33	2.744	1,31	2.723	1,3
Sebzelik	5.759	2,74	5.759	2,74	5.759	2,74	6.062	2,89	6.395	3,05
Zeytinlik	120	0,06	120	0,06	120	0,06	182	0,08	139	0,07
TOPLAM	**209.828**	**100**	**209.828**	**100**	**209.828**	**100**	**209.828**	**100**	**209.828**	**100**

Kaynak: İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü

Tarım arazisi dağılımının, arazilerin kullanımı açısından sınıflandırılması yapıldığında %93 gibi bir oranda tarla kullanım amacı ortaya çıkmaktadır. Yıllar itibari ile ilde sebzelik ve meyvelik alanlarının az da olsa artış içerisinde olduğu dikkat çekmiştir.

2.2.2. Bitkisel Üretimde Ürün Çeşitleri, Üretim, Verim ve Gelir

Burdur ilinin bitkisel üretimin büyük bir kısmını tarla bitkileri oluşturmaktadır. İlde tarla bitkileri olarak hububat ve baklagiller ön sırada yer almakta olup, bunu yem bitkileri ekimi takip etmektedir.

Tablo 10. 2016 Yılına Ait Bitkisel Üretim Miktarları

Tür		Üretim Alanı (da)	Üretim Miktarı (ton)
Tarla Bitkileri	Tahıllar	908.452	287.197
	Baklagiller	98.090	8.778
	Yem Bitkileri	207.457	605.315
	Yumru Bitkiler	6.059	11.492
	Endüstri Bitkileri	149.073	175.639
Açıkta Sebze		53.000	145.466
Örtüaltı Sebze		7.615	107.531
Süs Bitkileri		26	2.470.000 Adet
Meyve		1.597.408	71.682

Kaynak: İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü

2016 yılı bitkisel üretim miktarlarına bakıldığında ilde en çok üretilen ürünün yem bitkisi olduğu görülmüştür. İlin hayvancılık ile anılması şüphesiz üretim faktöründe etkili olmaktadır. öte yandan tahıl miktarındaki ton açısından üretim de kayda değer bir miktara ulaşmıştır. Bölge de süs bitkileri üretimi de yapılmaktadır. İlin iklim koşulları sera altı süs bitkisi üretimine de uygundur.

Tablo 11. 2016 Yılına Ait Tarla Bitkileri Üretimi

Ürün Cinsi	Alan (Da)	Üretim Miktarı (Ton)	Gayri Safi Hasıla (TL/Yıl)
Mısır Silajlık (1.ve 2. Ekiliş)	80.722	342.345,8	61.622.235
Yonca (Yeşil ot)	70.967	182.899,1	109.739.430
Şeker Pancarı	37.033	164.175,0	34.476.754
Buğday (Durum)	329.485	107.051,3	96.346.170
Arpa	274.675	86.041,1	64.530.825
Buğday (Diğer)	264.094	81.468,8	61.101.630
Fiğ (Yeşil ot)	14.464	23.169,8	11.584.900
Hayvan Pancarı	3.683	18.132,8	14.506.240
Yulaf(Yeşil ot)	20.212	16.379,6	6.551.840
Korunga(Yeşil ot)	12.868	8.539,0	5.123.400
Nohut	94.275	8.100,2	36.451.035
Patates	2.810	7.321,0	6.222.850
Mısır Hasıl (1.ve 2. Ekiliş)	2.300	7.040,0	1.408.000
Çavdar (Dane)	19.219	6.657,8	4.660.425
Sorgum (Yeşil ot)	675	4.900,0	1.960.000
Soğan (Kuru)	2.979	4.002,7	4.002.700
Anason	60.840	3.926,5	25.522.348
Yulaf (Dane)	15.530	3.490,1	2.443.077
Rezene	16.003	2.239,0	11.194.750
Haşhaş (Tohum)	29.915	1.922,1	12.012.888
Tritikale (Yeşil ot)	1.440	1.783,0	891.500
Haşhaş (Kapsül)	29.915	1.733,4	7.280.162
Tritikale (Dane)	3.879	1.368,0	1.026.000
Gül (yağlık)	3.370	1.344,5	11.293.800
Mısır Dane	1.570	1.120,0	828.815
Fasulye (Kuru)	3.815	677,5	3.387.250
Ayçiçeği (Yağlık+Çerezlik)	1.547	263,5	447.984
Sarımsak (Kuru)	270	168,0	2.520.000
Burçak (Yeşil ot)	126	126,0	50.400
Çörekotu	280	28,0	196.000
Susam	50	4,0	40.000
Kimyon	35	3,5	28.000
TOPLAM	**1.369.131**	**1.088.420,9**	**599.451.407**

NOT: Ürün miktarına göre sıralanmıştır.

Kaynak: İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü

2016 yılı tarla bitkileri üretim miktarları ve bu ürünlerden elde edilen gelirlere bakıldığında ilde tonaj olarak en fazla hasat edilen ürünün silajlık mısır olduğu görülmektedir. Mısırı sırasıyla yonca, şeker pancarı, buğday, arpa ve fiğ izlemektedir. Söz konusu ürünleri birçoğunun yemlik

bitkiler olduğu göze çarpmıştır. Ancak ürünlerin katma değerleri ile elde edilen gelirler açısından bir analize gidilecek olunursa katma değeri en yüksek ürünlerin, anason, sarımsak, nohut, susam gibi tarım ürünleri olduğu dikkat çekmiştir. 2016 yılında tarım ürünü satışı ile elde edilen toplam gelir ortalama 599 Milyon Lira olurken, en yüksek miktarda satış mısır, yonca ve şeker pancarında gerçekleşmiştir. Tek kalemde en fazla elde edilen gelir ürünü ise ortalama 109 milyon lira ile yonca olmuştur.

Tablo 12. 2016 Yılına Ait Açıkta Sebze Üretimi

Ürün Cinsi	Alan (Da)	Üretim Miktarı (Ton)	Gayri Safi Hasıla (TL/Yıl)
Domates (Sofralık)	8.182	37.912,3	49.285.925
Karpuz	6.327	30.786,0	16.932.300
Fasulye (Taze)	11.637	17.232,6	43.081.500
Kavun	4.585	15.562,0	18.674.400
Biber (Salçalık)	2.040	5.850,0	8.775.000
Hıyar (Sofralık)	1.795	4.947,5	4.205.375
Marul (Göbekli)	2.109	4.815,3	9.630.600
Havuç	1.976	4.304,0	4.304.000
Domates (Salçalık)	1.210	4.034,0	3.428.900
Biber (Dolmalık)	1.601	3.000,4	4.500.660
Kabak (Sakız)	663	2.123,0	4.246.000
Patlıcan	975	2.052,3	4.104.600
Biber (Sivri)	1.193	1.930,8	2.896.245
Barbunya Fasulye (Taze)	1.855	1.877,5	7.510.000
Ispanak	2.293	1.837,5	4.593.650
Diğer	798	1.631,0	3.156.975
Bezelye (Taze)	1.015	949,4	2.373.375
Turp (Kırmızı)	278	798,7	798.700
Lahana (Beyaz)	265	782,7	1.174.050
Marul (Kıvırcık)	390	743,0	1.486.000
Soğan (Taze)	502	672,7	672.650
Sarımsak (Taze)	184	455,0	2.274.750
Turp (Bayır)	175	391,3	391.250
Acur	140	310,0	775.000
Maydonoz	300	210,0	1.050.000
Bamya	369	137,5	1.100.000
Bakla (Taze)	143	119,7	299.200
TOPLAM	**53.000,00**	**145.466,0**	**201.721.105**

NOT: Ürün miktarına göre sıralanmıştır.

Kaynak: İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü

2016 yılı açıkta sebze üretimi verilerine bakıldığında ise en fazla üretimin ortalama 37.000 ton ile domateste yapıldığı görülmüştür. Söz konusu üretimden ortalama 49 Milyon Liralık gelir elde edilmiştir. Domates üretimini karpuz, fasulye ve kavun izlemiştir. Bahsi geçen yıl itibari ile Burdur ili açıkta sebze üretiminden ortalama 201 milyon lira gelir elde edilmiştir. Katma değer açısından ise sarımsak, bamya ve biber gibi ürünler göze çarpmaktadır.

Tablo 13. 2016 Yılına Ait Örtü Altı Sebze Üretimi

Ürün Cinsi	Alan (Da)	Üretim Miktarı (Ton)	Gayri Safi Hasıla (TL/Yıl)
Domates (Sofralık)	6.440	94.886,3	142.329.450
Hıyar (Sofralık)	383	5.437,2	9.515.100
Marul (Göbekli+Kıvırcık)	443	853,1	2.132.625
Fasulye (Taze)	70	210,0	735.000
Ispanak	153	165,0	412.500
Biber (Sivri)	28	117,0	234.000
Patlıcan	2	10,0	20.000
Soğan (Taze)	7	7,0	28.000
Tere	7	4,6	18.200
TOPLAM	**7.533**	**101.690,1**	**155.424.875**

NOT: Ürün miktarına göre sıralanmıştır.

Kaynak: İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü

2016 yılı örtü altı sebze üretiminde ortalama 94 bin ton üretim ile domates yine başı çekmektedir. Domatesi hıyar, marul ve fasulye izlemektedir.

Tablo 14. 2016 Yılına Ait Mantar Üretimi

İşletme Sayısı	Üretim Miktarı(Ton)	Gayri Safi Hasıla (TL/Yıl)
460	5838,4	29.192.000,00

Kaynak: İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü

İlin gelişen tarım sektörlerinden bir tanesi de mantar üretimidir. İlde 2016 yılı itibariyle 460 işletmede 5838 ton mantar üretilmiştir. Üründen bahsi geçen yıl içinde 29 Milyon Lira üzerinde hasıla elde edilmiştir.

Tablo 15. 2016 Yılına Ait Süs Bitkileri Üretimi

Alan (Da)	Üretim Miktarı (Adet)	Gayri Safi Hasıla (TL/Yıl)
26	2.470.000	494.000,00

Kaynak: İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü

2016 yılı içerisinde Burdur ilinde 26 dekar alanda 2.470.00 adet süs bitkisi üretimi gerçekleştirilmiştir. Üretim sonucunda 494.000 Lira gelir elde edilmiştir.

Tablo 16. 2016 Yılına Ait Meyve Üretimi

Ürün Cinsi	Ağaç Sayısı	Üretim Miktarı (Ton)	Gayri Safi Hasıla (TL/Yıl)
Üzüm (Dekar)	27.440	33.314,8	83.287.000
Elma	347.607	14.462,8	14.462.790
Armut	165.811	5.430,0	13.574.900
Kiraz	245.970	3.650,7	10.952.205
Ceviz	161.820	2.471,7	39.547.232
Erik	92.508	2.198,6	4.397.120
Şeftali (Diğer)	98.850	2.125,2	6.375.555
Nar	38.515	1.436,4	2.872.800
Vişne	43.100	1.365,7	4.097.130
Ayva	42.157	1.064,4	2.661.100
Badem	157.904	781,5	7.815.060
Kayısı*	28.917	748,7	1.497.446
Zerdali	24.145	574,0	1.147.940
Dut	23.726	431,2	3.449.840
Zeytin (Sofralık+Yağlık)	63.710	410,2	2.461.200
İncir	11.408	327,4	1.309.560
İğde	16.295	268,6	2.685.950
Muşmula	13.535	245,6	613.935
Şeftali (Nektarin)*	4.690	136,8	410.460
Kızılcık	5.780	80,4	321.600
Keçiboynuzu	1.440	63,0	315.000
Çilek* (Dekar)	135	61,1	305.350
Portakal	390	13,2	13.200
Limon	480	10,5	21.000
Antepfıstığı	8.650	6,5	163.125
Üzüm* (Dekar)	4	3,2	8.800
TOPLAM	**1.597.408**	**71.682,2**	**204.767.298**

* Örtü altı üretim dahildir.

NOT: Ürün miktarına göre sıralanmıştır.

Kaynak: İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü

2016 yılı Burdur ili örtü altı üretim dahil meyve üretimine ilişkin veriler incelendiğinde en yüksek üretim ve gelirin yaklaşık 33 ton üretim ve ortalama 83 milyon lira gelir ile üzüm ürününde gerçekleştiği görülmüştür. Üzümü elma, armut, kiraz ve ceviz izlemektedir. İlin coğrafi işaretli ürünlerinin ham maddesi olan cevizin gerek üretim gerekse üretimden elde gelir ile bazı ürünlerin gerisinde kalması dikkat çekmiştir. Ürünlerin katma değerleri açısından ise ceviz, çilek, vişne ürünleri başı çekmektedir.

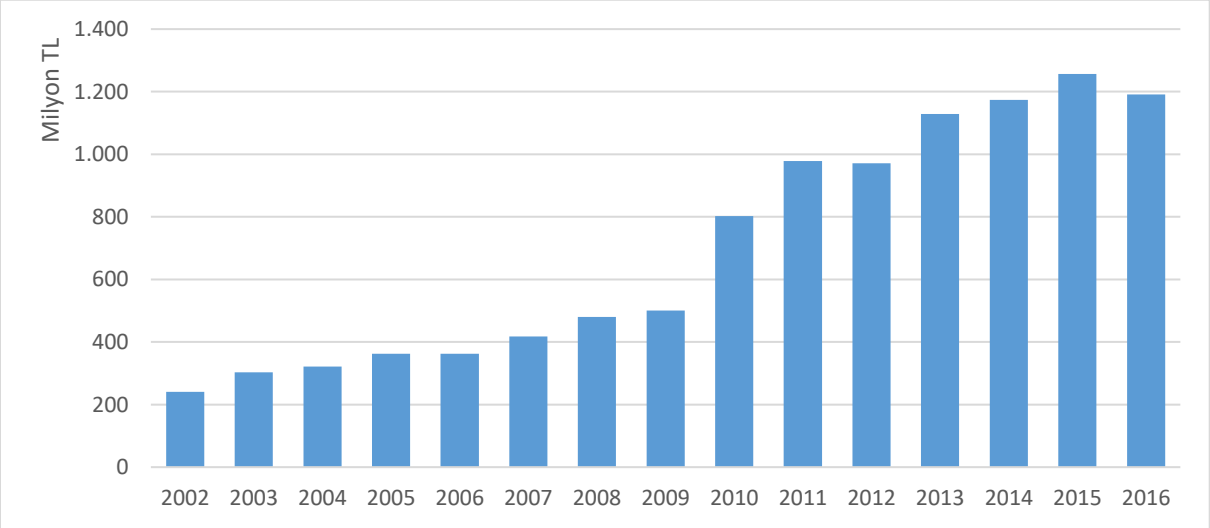
Tablo 17. Yıllar İtibariyle Bitkisel Üretimde Gayrisafi Hasıla

Yıllar	Gayrisafi Hasıla (TL)
2002	241.125.998
2003	302.632.312
2004	321.772.063
2005	362.581.598
2006	362.664.053
2007	417.534.867
2008	480.288.354
2009	500.338.354
2010	802.677.783
2011	978.281.658
2012	971.325.346
2013	1.128.989.707
2014	1.173.500.066
2015	1.256.966.101
2016	1.191.050.685

Kaynak: İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü

2002-2016 yılları arasında Burdur ili bitkisel üretimde gayri safi hâsıla ciddi bir artış eğilimi göstermiştir. 2002 yılında 241 Milyon Lira olan hâsıla 2016 yılında yaklaşık %400'lük bir artış ile 1.191.050 Liraya ulaşmıştır. Bu noktada tarımsal şehri olarak da tanımlanan ilin tarımsal ürün üretimi ve satım işlemleri açısından ciddi bir gelişim gösterdiği görülmektedir. Bu noktada iyi tarım uygulamaları, katma değeri yüksek ürün üretiminin yaygınlaşması, bilinçli üretim gibi faktörlerde etkili olmuştur.

Şekil 6. Yıllar İtibariyle Bitkisel Üretimde Gayrisafi Hâsıla

Kaynak: İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü

3. SWOT ANALİZİ

Bu bölümde tarım sektörü için Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü temsilcileri, kamu kurum ve kuruluşları, ilçe temsilcileri ve akademisyenler ile bir araya gelinerek sektörün derinlemesine analizi yapılmıştır. Toplantıda bunlara ek olarak sektörün temel sorunları ve bunlara yönelik çözüm önerileri ele alınmış, sektörün bir bütün olarak kuvvetli ve zayıf yönleri ile sektör dışından kaynaklanan fırsat ve tehditler tespit edilmiştir. Elde edilen veriler, sektöre ilişkin avantaj ve potansiyeller, SWOT Analizine göre analitik bir biçimde irdelenmiş ve yorumlanmıştır.

Tablo 18. Burdur İli Tarım SWOT Analizi

GÜÇLÜ YÖNLER	**ZAYIF YÖNLER**
• Bitkisel üretim çeşitliliği • Yem bitkilerine teşvik verilmesi • Hem orman hem de sulak alan ekosistemlerinin birlikte bulunması • Yüksek bir peyzaj ve rekreasyon değerine sahip olması • Flora ve fauna bakımından zenginliği • Tarımsal alanların boş/atıl kalmaması • Sulak alanlarla alakalı bir şube Müdürlüğü ve DSİ teşkilatlarının bulunması • Endemik bitki çeşitliliği	• Bölgesel sebze-meyve halinin bulunmaması • Koruma ve planlama çalışmalarını yürütecek yeterli personel bulunmaması • Madencilik faaliyetlerinin havzadaki doğal alanlarda habitat bölünmelerine sebep olması • Madencilik faaliyetlerinin sulak alan ekosistemini ve görselliğini olumsuz etkilemesi • Rezene ve Çörek Otu gibi yüksek potansiyele sahip ürünlerin tanıtılamaması • Tarım kooperatiflerinin çalışmalarının yetersizliği • İlin Göller yöresi olarak adlandırılmasına rağmen sulama suyunun yetersiz olması • İlde yeterli soğuk hava depolarının olmayışı • Kapalı sistem sulamaya geçilememesi
FIRSATLAR	**TEHDİTLER**
• Tıbbi aromatik bitkilerin yoğun olması • Sulak Alanlar Şube Müdürlüğünün bulunması ve sulak alanlar konusunda koruma bilincinin artması • Bazı alanlar için biyolojik çeşitlilik araştırma projelerinin bulunması ve Sulak Alan Yönetim Planlarının yapılması • İlçelerde örtü altı yetiştiriciliğin artması • Üniversitede Tarım, Gıda ve Hayvancılık Meslek Yüksekokulu'nun varlığı • Tarıma dayalı sanayinin gelişmekte olması • Organik tarım ve organik gübre üretimi için uygun bir coğrafyada yer alması	• Burdur Gölü ve çevredeki göllerin su seviyelerindeki düşüşün devam etmesi • Küresel İklim değişikliği nedeniyle bölgedeki meteorolojik koşulların değişmesi • Sulak alanları besleyen akarsu ve derelerin tarımsal sulama amacıyla aşırı kullanılması • Üretilen tarım ürünlerinin çeşitlendirilememesi ve pazarlanamaması • Bölgenin coğrafi özelliklerini ve mevcut kaynaklarını dikkate almaksızın yapılan tarım uygulamaları

Burdur ilinin tarım sektöründe ***güçlü yönlerine*** bakıldığında; ilin bitkisel üretim çeşitliliği, bölgede yem bitkilerine verilen teşvik, orman ve sulak alan ekosistemlerinin birlikte bulunması, yüksek bir peyzaj ve rekreasyon değerlerine sahip olması, ilin flora ve fauna bakımından zenginliği, tarımsal alanların atıl kapasitesinin düşük olması, DSİ ve sulama teşkilatlarının güçlü yapılanması ve endemik bitki çeşitliliği ön plana çıkmaktadır.

Burdur ilinin tarım sektöründe ***zayıf yönlerine*** bakıldığında; bölgesel sebze – meyve halinin bulunmaması, madencilik faaliyetlerinin tarım ve doğal alanlara zarar vermesi, rezene ve çörek otu gibi yüksek potansiyele sahip tıbbi aromatik bitkilerin tanıtılamaması, tarım kooperatiflerinin çalışmaların yetersizliği, sulama suyunun yetersizliği, ürün işleme, depolama ve paketleme tesislerinin yetersizliği, kapalı sistem sulamaya geçilemeyişi görülmektedir.

Burdur ilinin tarım sektöründe ***fırsatlarına*** bakıldığında; tıbbi aromatik bitki çeşitliliğinin yoğun olması, sulamaya ilişkin güçlü bir teşkilatlanmanın olması ve bu bilincin gelişmesi, sulak alan yönetim planlarının yapılması, ilçelerde örtü altı yetiştiriciliğinin artması, üniversitede tarım, Gıda ve Hayvancılık MYO açılması, tarıma dayalı sanayinin gelişiyor olması, ilin organik tarım ve organik gübre üretimim için uygun bir coğrafyada yer alması şeklindedir.

Burdur ilinin tarım sektöründe ***tehditlerine*** bakıldığında; bu tehditler Burdur Gölü ve çevresindeki su kaynaklarının su seviyelerindeki düşüşün devam etmesi, küresel iklim değişikliği nedeni ile bölgedeki meteorolojik koşulların değişmesi, sulak alanları besleyen akarsu ve derelerin tarım sulama amacıyla aşırı kullanılması, üretilen tarım ürünlerinin çeşitlendirilip pazarlanamaması, bölgesel özellikler dikkate alınmaksızın uygulanan tarım faaliyetleri olarak sıralanabilir.

4. TEMEL SORUNLARIN TANIMLANMASI

Tarım sektörünün sorunlarının tanımlanması ve çözüm önerilerinin belirlenmesi, sektöre yönelik fırsat ve tehditler ile sektörün güçlü ve zayıf yönlerinin tespiti ve sektörün potansiyelinin ortaya konulmasında katılımcılık temel esas alınmıştır. Temel sorunların belirlenmesi aşamasında sektör temsilcileri ve sektörü ilgilendiren kamu kurum ve kuruluşlarından paydaşlar ile görüşmeler yapılmış, bu görüşmelerde alınan notlar ve kurum raporlarından istifade edilmiştir. Bu çalışmaların sonucunda sektörün temel sorunları ortaya konulmuştur. Bu sorunlar altı ana grupta sınıflandırılmıştır.

Tablo 19. Burdur İli Tarım Alanına İlişkin Temel Sorunlar

Sorun 1: Mevcut Mevzuat ve Yasal Düzenlemeler
• Mevzuatta ve uygulamalar arasındaki uyuşmazlık, eksiklik ve uygulama farklılıkları, • Yürürlükteki mevzuatın teknolojik gelişme ve değişimlere uyum sağlayamaması
Sorun 2: Bürokratik Sorunlar
• Bürokratik işlemlerin yavaş olması ve tarafsız bir şekilde işlememesi, • Kamu kurumu üst yöneticileri ile sektör aktörleri arasında iletişim kopukluğunun olması, • Kamu kurum ve kuruluşları ile sektör yatırımcıları arasında iletişim ve koordinasyon eksikliğinin olması, • Kamu kurum ve kuruluşlarının yatırımcılara destek noktasında adil, objektif ve tarafsız bir yaklaşım sergilememesi
Sorun 3: Finansman, Destek ve Teşvikler
• Devlet kredi, destek ve teşviklerinin düşük olması ve geniş bir tabana yayılamaması, • Yurt içi ve yurt dışı fuarlar konusunda sektöre yeterli destek ve teşvik sağlanamaması
Sorun 4: Üretim ve AR-GE
• Kapasite kullanım oranının düşük olması, • Ürünlerin verimliliğini artırmak için yanlış yöntemlerin kullanılması • Sulu tarım uygulamalarının fazlalığı • Üretimde geleneksel tarım uygulamalarına ağırlık verilmesi • Tarımda teknoloji uygulamalarının az olması • Ürün koruma, depolama, işleme ve paketleme tesislerinin azlığı • Bölgede yoğun olarak yer alan endemik bitki çeşitliliğinin katma değerli ürüne dönüştürülemeyişi
Sorun 5: Pazar ve Rekabet Koşulları
• Dünyada yaşanan ekonomik ve siyasi sorunlar nedeni ile pazarın daralması, • Döviz kurlarındaki dalgalanmaların sektörü olumsuz etkilemesi • Tarım alanında faaliyet gösteren işletmelerin küçük ölçekli olması
Sorun 6: Çevre
• Sektör aktörleri ve çalışanlarda çevre bilincinin yeterli olmaması • Su kaynaklarının azalması

5. HEDEFLER

Tarım sektörü temsilcileri ve sektörü ilgilendiren kamu kurum ve kuruluşları ile görüşmeler yapılmış ve bu çalışmaların sonucunda sektörün temel sorunları ve çözüm önerilerine ilişkin görüşler ortaya konulmuştur. Bu sorunlar 6 ana grupta sınıflandırılarak bunlara yönelik çözüm önerileri türetilmiştir. Ayrıca bu aşamada sektörle ilgili spesifik ve ölçülebilir hedefler de ortaya konulmuştur.

Tablo 20. Tarım Alanına İlişkin Kısa, Orta ve Uzun Vadeli Çözüm Önerileri

Sorun 1: Mevzuat ve Yasal Düzenlemeler		
Kısa Vade	**Orta Vade**	**Uzun Vade**
• Mevzuat ve yasal düzenlemelerde uyuşmazlık, eksiklik ve uygulama farklılıklarının giderilmesi	• Etkin ve verimli izleme faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi	• Teknoloji odaklı yatırım faaliyetlerine yönelik desteklerin artması
Sorun 2: Bürokratik Sorunlar		
Kısa Vade	**Orta Vade**	**Uzun Vade**
• İl Müdürlüklerindeki bürokratik iş ve işleyişlerin yapılandırılması	• Kamu, STK ve özel sektör arasında ki iş birliği faaliyetlerinin arttırılması	• Sektöre yatırım yapmaya istekli kişi veya kurumları organize edecek birimlerin oluşturulması
Sorun 3: Finansman, Destek ve Teşvikler		
Kısa Vade	**Orta Vade**	**Uzun Vade**
• Tarım sektörüne yönelik destek ve teşviklerin miktarlarının arttırılması	• Teşviklerin bölgenin üstünlüklerine göre yeniden tasarlanması	• Yurt içi ve Yurt dışı fuarlara katılımın artması
Sorun 4: Üretim ve Ar-Ge		
Kısa Vade	**Orta Vade**	**Uzun Vade**
• Ürün depolama, işleme ve paketleme tesislerinin sayısının artması • Organik üretimi ve organik gübre üretiminin yapılması • Sektöre yönelik düzenlenen eğitim programları sayısının arttırılması (adet/yıl) • İlgili il müdürlüğü bünyesinde Ar-Ge biriminin oluşturulması	• Endemik bitki ve tıbbi aromatik bitkilerden katma değerli ürün üretilmesi • Sektörün gerçekleştirdiği toplam AR-GE yatırım miktarının arttırılması ($/yıl) • Yerel tohum ıslah merkezinin kurulması	• Geleneksel tarım uygulamalarından modern tarım uygulamalarına geçilmesi • Ürün marka sayısının arttırılması (adet/yıl) • AR-GE faaliyet sayısının arttırılması (adet/yıl) • Havza bazlı üretim yapılması • Extract Fabrikası kurulmalı
Sorun 5: Pazar ve Rekabet Koşulları		
Kısa Vade	**Orta Vade**	**Uzun Vade**
• Tarım ürünlerinin markalaştırılması • Burdur ilinin sektörde yurt içi pazar payının arttırılması (%)	• Burdur özgü tarım ürünlerine coğrafi işaretlerin alınması • Burdur ilinin sektörde yurt dışı pazar payının arttırılması (%)	• Küçük ölçekli işletmelerin kapasitelerinin arttırılması ve şirketlerin birleşmesinin sağlanması • Düzenlenen fuarların uluslararası ölçekte yapılması
Sorun 6: Çevre		
Kısa Vade	**Orta Vade**	**Uzun Vade**
• Kapalı sistem sulama imkânlarının geliştirilmesi	• Sektör aktörleri ve çalışanlarda çevre bilincinin eğitimler verilerek geliştirilmesi	• Kuru tarım uygulamalarına geçilmesi •

5.1. Kısa Vadeli Hedefler

- Burdur ilinin sektörde yurt içi pazar payının arttırılması (%)
- Burdur ilinin sektörde yurt dışı pazar payının arttırılması (%)
- İlgili il müdürlüğü bünyesinde Ar-Ge biriminin oluşturulması
- Sektöre yönelik düzenlenen eğitim programları sayısının arttırılması (adet/yıl)

- Sektörün gerçekleştirdiği toplam Ar-Ge yatırım miktarının arttırılması ($/yıl)
- İl Müdürlüklerindeki bürokratik iş ve işleyişlerin yapılandırılması bürokratik iş ve işleyişlerin yapılandırılması
- Tarım sektörüne yönelik destek ve teşviklerin miktarlarının arttırılması
- Ürün depolama, işleme ve paketleme tesislerinin sayısının artması
- Organik üretimi ve organik gübre üretiminin yapılması
- Tarım ürünlerinin markalaşması
- Kapalı sistem sulama imkânlarının geliştirilmesi

5.2. Orta Vadeli Hedefler

- İstihdam edilen işgücü sayısı arttırılması (adet/yıl) ve sektörel oranının arttırılması (%)
- Sektöre yönelik katılım sağlanan yurt içi ve yurt dışı fuar sayısının arttırılması (adet/yıl)
- Etkin ve verimli izleme faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi
- Kamu, STK ve özel sektör arasında ki iş birliği faaliyetlerinin arttırılması
- Teşviklerin bölgenin üstünlüklerine göre yeniden tasarlanması
- Burdur özgü tarım ürünlerine coğrafi işaretlerin alınması
- Endemik bitki ve tıbbi aromatik bitkilerden katma değerli ürün üretilmesi
- Burdur özgü tarım ürünlerine coğrafi işaretlerin alınması
- Yerel tohum ıslah merkezinin kurulması
- Sektör aktörleri ve çalışanlarda çevre bilincinin eğitimler verilerek geliştirilmesi

5.3. Uzun Vadeli Hedefler

- Ürün marka sayısının arttırılması (adet/yıl)
- AR-GE faaliyet sayısının arttırılması (adet/yıl)
- Havza bazlı üretim yapılması
- Problem ağacının oluşturulması (soruna sebep olan alt nedenler ortaya net bir şekilde konulmalı ve çözüm yoluna gidilmeli)
- Extract Fabrikası kurulmalı (örneğin; lavantanın yağı ve posası değerlendirilebilir)
- Tarım, turizm ve sanayi sektörleri birbiriyle entegre olmalı
- Teknoloji odaklı yatırım faaliyetlerine yönelik desteklerin artması
- Yurt içi ve yurt dışı fuarlara katılımın artması
- Sektöre yatırım yapmaya istekli kişi veya kurumları organize edecek birimlerin oluşturulması
- Küçük ölçekli işletmelerin kapasitelerinin arttırılması ve şirketlerin birleşmesinin sağlanması

- Düzenlenen fuarların uluslararası ölçekte yapılması
- Geleneksel tarım uygulamalarından modern tarım uygulamalarına geçilmesi
- Kuru tarım uygulamalarına geçilmesi

"BU TEMAYA AİT PROJE FAALİYET ÖNERİLERİ PLANIN SONUNDA İL GELİŞİM STRATEJİLERİ BÖLÜMÜNDE VERİLMİŞTİR."

6. KAYNAKÇA

Ataman, A. (2001). Tarım Alanlarının Kullanımı, Türk Tarımında 2010 Yılı Hedefleri, Şubat.

Aydeniz, A. (1985). Toprak Amenajmanı. Ankara Üniversitesi, Ziraat Fakültesi Yayınları, No: 298, Ankara.

İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü

Meteoroloji Genel Müdürlüğü, www.mgm.gov.tr., e.t., 20.10.2017

T.C. Tarım ve Köyişleri Bakanlığı. (2006). İl Tarım ve Kırsal Kalkınma Master Planlarının Hazırlanmasına Destek Projesi, Burdur İl Tarım Master Planı.

HAYVANCILIK

HAYVANCILIK

Dr.Öğr.Üyesi Ahmet Cumhur AKIN

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Veteriner Fakültesi, Zootekni ve Hayvan Besleme Bölümü

Dr.Öğr.Üyesi Cevat SİPAHİ

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Veteriner Fakültesi, Zootekni ve Hayvan Besleme Bölümü

1. GİRİŞ

İnsanoğlunun en temel ihtiyacı olan gıda maddelerini, yeterli ve dengeli bir şekilde alabilmesi günümüz dünyasının gelişmiş ülkelerinin tekelinde daha stratejik bir konuma ulaşmıştır. Bu devletler bugün gıda arzının kontrolünü, az gelişmiş veya gelişmekte olan ülkelere karşı politik ve ekonomik bir silah olarak kullanabilmektedir.

Az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin büyüme ve kalkınma yolunda en temel basamaklarından biri olan toplumun yeterli ve sağlıklı gıdaya ulaşabilir olması ve bu gerekliliğin karşılanması noktasında hayvansal ve bitkisel üretimde kendi kendine yeterliliğin gelişmiş ülkelerde olduğu gibi sağlanması şarttır.

Dünya genelindeki bitkisel ve hayvansal üretimin pek çok alanında söz sahibi ülkelerin, sanayi ve ileri teknoloji denildiğinde akla ilk gelen ülkeler olduğu görülmektedir. Bu ülkeler demografik, iklim ve coğrafi olanakları doğrultusunda küresel gıda arzında (bitkisel ve hayvansal üretimde) söz sahibi olmuşlardır.

Refah düzeyi yüksek ve uluslararası ekonomik güce sahip bu ülkelerin, sektörler arası dengeli kalkınmayı başarmaları ve sektörler geneli itibariyle belirli bir gelişmişlik düzeyine ulaşmış olmaları, uygulamış oldukları akılcı politikaların sonucu olarak gösterilebilir (Sipahi, 2010).

Kırsal ekonominin en önemli iki bileşeni olan tarım ve hayvancılık sektörü işletme yapılarının işleyişi bakımından farklılıklar göstermektedir. Bu farklılıklardan ekonomi için en önemlisi, hayvancılık sektöründe faaliyet gösteren işletmelerin genelinin yılın tamamına yayılan bir üretim yapısına sahip olmasıdır. Günümüzde bu durum hayvancılık sektöründeki işletmelerin yılın geneli itibariyle bir sanayi kuruluşu gibi aldığı hammaddeyi nihai ürün olarak tüketiciye sunan veya sanayinin ihtiyacı olan ara hammaddeyi sürekli üreten bir yapı sergilemesi ile daha net ortaya çıkmaktadır (Akın, 2016).

Hayvancılık sektörü; sanayiye hammadde sağlama, istihdam yaratma, milli geliri artırma, sektörler arası dengeli kalkınmayı sağlama gibi iktisadi fonksiyonlar yanında, sağlıklı ve yeterli beslenme gibi önemli sosyal fonksiyonlar da yüklenen bir sektördür.

Hayvancılık sektörünün üstlendiği bu görevler nedeniyle bölgesel ve kırsal kalkınmanın sağlanması için öncelikle, bölgenin üretim olanakları doğrultusunda hayvancılık sektörünün sürdürülebilir ve verimli bir üretim yapısına kavuşturulması şarttır. Ancak bu yapının hayata geçirilmesi rasyonel planlamalar ile mümkündür.

Bu noktada, Türkiye'de üretim deseninin bölge ve illere göre farklılık göstermesi nedeniyle makro düzeyde planlamalar ve projeksiyonların yerine daha çok bölge ve il odaklı planlamaların hayata geçirilmesinin önem arz ettiği düşünülmektedir. Bölgesel ve il bazlı planlamalar; çıktılarının kontrolünün makro düzeydeki planlamalara göre daha kolay olması, envanter kayıtlarının daha düzenli tutulması, bölgesel ve il düzeyinde planlamanın paydaşlarının daha etkin hareket edebilmeleri vb. nedenlerden dolayı tercih edilebilirliği yüksektir.

1.1. Amaç ve Kapsam

Türkiye'de makroekonomik kalkınma ile bölge planı hedef ve ilkelerini belirlemede, kalkınmayı sağlam ve gerçek kaynaklara dayandırmakta; il düzeyinde yapılan sosyo-ekonomik araştırma ve incelemelerin yeri daha da önem kazanmaya başlamıştır.

Bu doğrultuda Burdur ilinde yapılan bu çalışma ile il ekonomisinde önemli bir yere sahip olan hayvancılık sektörünün gelişimi, sürdürülebilir bir yapıya kavuşması, darboğazlarının ortaya konması ve il düzeyinde hayvancılık sektörünün ekonomik kaynaklarının kullanımında rasyonelliğin ve prodüktivitenin artırılması amaçlanmaktadır. Bu sayede başta bölge olmak üzere ülke kalkınmasına olumlu katkılar sağlanacaktır.

Bu bağlamda Burdur ili hayvancılık sektörünün temel bileşenleri olan alt sektörleri net olarak ortaya konarak ilin hayvancılık sektörünün sınırları belirlenmiştir. Burdur ilinde hayvancılık alt sektörlerini oluşturan üretim birimleri, birincil üretim ve hayvancılığa dayalı sanayi üretimi olarak ele alınmıştır.

Burdur ili hayvancılık alt sektörleri; (1) Büyükbaş sığır yetiştiriciliği (Süt sığırcılığı), (2) Küçükbaş hayvan yetiştiriciliği (Koyun ve Keçi), (3) Kümes hayvanı yetiştiriciliği (Yumurta tavukçuluğu), (4) Arıcılık ve (5) Su ürünleri yetiştiriciliği olarak sıralanabilir.

Burdur ilinde hayvancılık sektörünün temel unsurlarını oluşturan ve ekonomik değer yaratan bu alt sektörlerin genel yapısı, tarımsal arazi kullanım durumu, hayvan varlığı ve sürü kompozisyonunda gelişmeler, hayvancılık işletmelerinin sosyo-ekonomik yapısı, hayvancılığa dayalı sanayi işletmeleri ve ekonomik örgütlenme gibi üst başlıklar altında detaylı bir biçimde irdelenmiştir.

1.2. Materyal ve Yöntem

Bu araştırmanın materyalini; Burdur ili Merkez, Ağlasun, Altınyayla, Bucak, Çavdır, Çeltikçi, Gölhisar, Karamanlı, Kemer, Tefenni ve Yeşilova ilçelerine ait Burdur İli Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü'nün (GTHB) hayvancılık envanteri, Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu Burdur İl Koordinatörlüğü (TKDK) envanterleri ile Türkiye İstatistik Kurumunun (TÜİK) 2017 yılı ve son 5 yılı kapsayan envanter kayıtları oluşturmaktadır. Ayrıca elde edilen veri ile envanter kayıtlarına ek olarak gerek görüldüğü hususlarda hayvancılık ile ilgili kurum ve kuruluşlardan veri teminine gidilmiştir.

Çalışmanın yöntemi ve ana seyir başlıkları;

- Burdur ili hayvancılığının potansiyelini, gelişim sürecini, güçlü yönlerini, zayıf yanlarını, fırsatlarını ve tehditlerini ortaya çıkarmaya yönelik olarak mevcut yapının belirlenmesi,
- Mevcut yapının belirlenmesi aşamasında Burdur ili hayvancılık sektörünün ve alt sektörlerinin ekonomik yönden ortaya konması,
- Belirlenen sektörlerin olanaklar doğrultusunda son 5 yıllık envanter kayıtlarının oluşturulması,
- Oluşturulan veri setlerinin değerlendirilmesi, çıkarımlar/çözümlemeler yapılması için uygun tablolar haline getirilmesi,
- Hazırlanan tabloların Burdur ili hayvancılığı ve Türkiye hayvancılığı özelinde yorumlanarak irdelenmesi,
- Burdur ilinin hayvancılık sektör paydaşlarına gerçekleştirilen ziyaretler, hazırlanan veriler ışığında görüş ve önerilerin alınması,

- Yapılan ziyaretler sonrasında Burdur Gelişim Merkezi'nde sektörün tüm paydaşlarının katılacağı toplantı ve görüşmelerin düzenlenmesi,
- Yapılan görüşmeler doğrultusunda SWOT analizinin gerçekleştirilmesi, SWOT analizi için Burdur ili hayvancılığının güçlü yönlerini, zayıf yanlarını, fırsatlarını ve tehditlerine yönelik bir anket uygulanması,
- Toplantılar sonrasında elde edilen temel sorunların tanımlanarak ortaya konması,
- Burdur ili hayvancılığına yönelik hedef, proje ve faaliyet önerilerinin verilmesi şeklinde bir yöntem izlenmiştir.

2. MEVCUT DURUM

Bu bölümde, Burdur ili hayvancılık sektörünün mevcut durumunun ortaya konması amacıyla il genelinde belirlenen hayvancılık alt sektörlerine ait envanter kayıtları sunulmuştur.

Burdur ilinde geçim kaynağı olarak hayvancılık çok önemli bir yere sahiptir. Türkiye'de tarım sektörünün Gayri Safi Yurtiçi Hâsıla (GSYH) içindeki payı %6,59 iken Burdur ilinde bu oran Türkiye ortalamasının üç katından fazla ve %21,08'dir (TÜİK, 2018a). Burdur ilinde bitkisel ve hayvansal üretim değerlerinin toplamından oluşan tarımsal üretim değeri, 2013 yılı itibariyle 1,89 milyar TL'dir. Bu değer Türkiye tarımsal üretim değerinin yaklaşık %1'ini oluşturmaktadır. İlde hayvancılık faaliyeti daha ağırlıklı olup, Türkiye canlı hayvan değerinin %1,5'ini, hayvansal ürünler değerinin %1,6'sını sağlamaktadır. Burdur ili bitkisel üretim değeri bakımından Türkiye'de kırk beşinci sırada yer alırken, canlı hayvanlar değeri açısından yirmi dördüncü, hayvansal ürün değeri açısından ise yirmi birinci sıradadır. Hayvancılık içinde ise süt sığırı yetiştiriciliğinin çok ayrı bir yeri vardır. Burdur ili Türkiye'nin GSYH'sı içinde %0,29'luk bir paya sahip olmasına karşın büyükbaş süt üretimi içindeki payının %1,79 olduğu göz önüne alındığında ilin ekonomisinde süt sığırı yetiştiriciliğinin ve süt üretiminin önemi kendiliğinden ortaya çıkmaktadır (TÜİK, 2014). İl yalnızca süt sığırcılığı değil toplam hayvan varlığı bakımından da Türkiye'de önemli iller arasında bulunmaktadır. Nitekim Çelik'in 2015 yılında Türkiye'de tüm illerin hayvan varlığını dâhil ederek yaptığı çalışmada Burdur, Türkiye hayvancılığına en fazla etkide bulunan 18 ilden biri olarak gösterilmiştir (Çelik, 2015). Burdur ilinde süt ve besi sığırı yetiştiriciliği yanında keçi ve koyun yetiştiriciliği de önemli hayvansal faaliyet alanlarıdır. İlde ticari kanatlı yetiştiriciliği de bulunmakla birlikte Türkiye üretimi içindeki payı oldukça düşüktür. Burdur ilinde bal üretimi de hayvansal üretimde azımsanamayacak bir yere sahiptir. Burdur ilinde su ürünleri yetiştiriciliğinde alabalık üretimi öne çıkmaktadır. Ancak son yıllarda ilde alabalık yetiştiriciliğinde dramatik düşüşler yaşanmaktadır. Burdur ilinde resmi kayıtları mevcut olan bu üretim alanları yanında solucan gübresi üretimi ve salyangoz yetiştiriciliği gibi özgün üretim alanları da gelişme göstermektedir.

2.1. Burdur İli Hayvan Varlığı

2.1.1. Burdur İli Sığır Varlığı

Burdur ili ve Türkiye genelinde sığır varlığı ve ırk kompozisyonuna ilişkin veriler aşağıda Tablolarda sunulmuştur.

Tablo 1. Burdur İli Sığır Varlığı ve Irk Kompozisyonu

Yıllar	HAYVAN SAYISI				ORAN (%)				ENDEKS (2013=100)			
	Kültür	Melez	Yerli	Toplam	Kültür	Melez	Yerli	Toplam	Kültür	Melez	Yerli	Toplam
2013	184.224	13.078	4.345	201.647	91,36	6,49	2,15	100	100	100	100	100,00
2014	184.532	11.426	2.388	198.346	93,04	5,76	1,2	100	100,17	87,37	54,96	98,36
2015	190.872	12.273	1.878	205.023	93,1	5,99	0,92	100	103,61	93,84	43,22	101,67
2016	184.549	12.226	1.869	198.644	92,9	6,15	0,94	100	100,18	93,49	43,01	98,51
2017	180.197	27.521	1.216	208.934	86,25	13,17	0,58	100	97,81	210,44	27,99	103,61

Kaynak: TÜİK

Tablo 2. TR61 Bölgesi (Antalya, Isparta, Burdur) Sığır Varlığı ve Irk Kompozisyonu

Yıllar	HAYVAN SAYISI				ORAN (%)				ENDEKS (2013=100)			
	Kültür	Melez	Yerli	Toplam	Kültür	Melez	Yerli	Toplam	Kültür	Melez	Yerli	Toplam
2013	328.226	114.687	44.341	487.254	67,36	23,54	9,10	100	100,00	100,00	100,00	100,00
2014	342.064	110.509	46.121	498.694	68,59	22,16	9,25	100	104,22	96,36	104,01	102,35
2015	351.464	106.525	41.341	499.330	70,39	21,33	8,28	100	107,08	92,88	93,23	102,48
2016	353.497	111.008	42.264	506.769	69,76	21,91	8,34	100	107,70	96,79	95,32	104,01
2017	359.393	122.610	33.975	515.978	69,65	23,76	6,58	100	109,50	106,91	76,62	105,90

Kaynak: TÜİK

Tablo 3. Türkiye'de Sığır Varlığı ve Irk Kompozisyonu

Yıllar	HAYVAN SAYISI				ORAN (%)				ENDEKS (2013=100)			
	Kültür	Melez	Yerli	Toplam	Kültür	Melez	Yerli	Toplam	Kültür	Melez	Yerli	Toplam
2013	5.954.333	6.112.437	2.348.487	14.415.257	41,31	42,40	16,29	100	100,00	100,00	100,00	100,00
2014	6.178.757	6.060.937	1.983.415	14.223.109	43,44	42,61	13,95	100	103,77	99,16	84,46	98,67
2015	6.385.343	5.733.803	1.874.925	13.994.071	45,63	40,97	13,40	100	107,24	93,81	79,84	97,08
2016	6.588.527	5.758.336	1.733.292	14.080.155	46,79	40,90	12,31	100	110,65	94,21	73,80	97,68
2017	7.804.588	6.536.073	1.602.925	15.943.586	48,95	40,99	10,05	100	131,07	106,93	68,25	110,60

Kaynak: TÜİK

TÜİK verilerine göre hazırlanan Tablo 1 toplam sığır varlığı açısından incelendiğinde, Burdur ilinin 208.934 baş olan toplam sığır varlığının, Türkiye sığır varlığının %1,31'ini oluşturduğu görülmektedir. TR61 illerinin (Antalya, Isparta ve Burdur) sığır varlığının %40,5'i başlı başına Burdur iline aittir. Burdur ili sığır varlığının %86,25'i kültür ırkı sığırlardan oluşmaktadır. Bu oran, Türkiye ortalaması olan %48,95'in ve TR61 illeri ortalaması olan %69,65'in oldukça üzerindedir. Burdur ili süt sığırı yetiştiriciliği, ırk ıslahı bakımından Türkiye geneline göre üst düzeyde bir başarı sağlamıştır. Bu başarısının ardında Burdur Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü ile Burdur İli Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliğinin (DSYB) suni tohumlama konusunda gösterdiği hassasiyet ve gayretli çalışmaları bulunmaktadır. Burdur ilinde son yıllarda kültür ırkı sığır oranında bir azalma görülmektedir. Bu durumun altında yatan başlıca nedenlerin, birkaç yıl öncesine kadar süt teşviklerinin dağıtımında aktif rol oynayan DSYB'nin bu etkinliğinin azaltılmış olması ile et fiyatlarındaki yükselişe bağlı olarak yetiştiricilerin sığır

besiciliğine yöneliminin artması olduğu düşünülmektedir. Burdur ilinde ve Türkiye genelinde büyükbaş hayvan varlığı bakımından 2013-2016 yılları arasında kayda değer bir değişim gözlenmezken 2017 yılında büyükbaş hayvan varlığında Türkiye genelinde yaklaşık %10 oranında, Burdur ilinde ise %3 oranında bir artış olduğu tespit edilmiştir. Bu durumun, 2016 yılında düşük gümrük vergisiyle canlı büyükbaş hayvan ithalatına izin verilmesi ve buna bağlı olarak ülkeye giren sığır sayısında yaşanan artışlarla ilişkili olduğu söylenebilir.

2.1.2. Burdur İli Küçükbaş Hayvan Varlığı

Küçükbaş hayvanların -sığırların yararlanamadığı- kısa boylu otları, verimi düşük meraları, nadasa bırakılmış tarlaları, anız ve bitkisel üretime uygun olmayan alanları değerlendirebilme yetenekleri çok yüksektir. Bu durum göz önüne alındığında il arazisinin %60,6'sı dağlık, %17,6'sı engebeli, %19,97'si tarıma elverişsiz yapıda olan Burdur'un; coğrafi ve iklim koşullarına, tabiat örtüsüne küçükbaş hayvan yetiştiriciliğinin -özellikle de keçi yetiştiriciliğinin- çok elverişli olduğu söylenebilir. Burdur iline ait küçükbaş hayvan varlığı ve sürü kompozisyonuna ait karşılaştırmalı veriler Tablo 4'de verilmiştir.

Tablo 4. Burdur İli Küçükbaş Hayvan Varlığı ve Sürü Kompozisyonundaki Değişmeler

Yıllar	HAYVAN SAYISI			ORAN (%)			ENDEKS (2013=100)		
	Keçi	Koyun	Toplam	Keçi	Koyun	Toplam	Keçi	Koyun	Toplam
2013	145.411	179.399	324.810	44,77	55,23	100	100,00	100,00	100,00
2014	203.552	225.068	428.620	47,49	52,51	100	139,98	125,46	131,96
2015	204.766	246.428	451.194	45,38	54,62	100	140,82	137,36	138,91
2016	198.989	238.878	437.867	45,45	54,55	100	136,85	133,15	134,81
2017	193.350	206.922	400.272	48,30	51,70	100	132,97	115,34	123,23

Kaynak: TÜİK

Tablo 5. TR61 Bölgesi Küçükbaş Hayvan Varlığı ve Sürü Kompozisyonundaki Değişmeler

Yıllar	HAYVAN SAYISI			ORAN (%)			ENDEKS (2013=100)		
	Keçi	Koyun	Toplam	Keçi	Koyun	Toplam	Keçi	Koyun	Toplam
2013	874.869	761.438	1.636.307	53,47	46,53	100	100,00	100,00	100,00
2014	1.070.214	896.264	1.966.478	54,42	45,58	100	122,33	117,71	120,18
2015	1.078.752	950.361	2.029.113	53,16	46,84	100	123,30	124,81	124,01
2016	1.103.060	943.094	2.046.154	53,91	46,09	100	126,08	123,86	125,05
2017	1.069.739	881.101	1.950.840	54,83	45,17	100	122,27	115,72	119,22

Kaynak: TÜİK

Tablo 6. Türkiye'de Küçükbaş Hayvan Varlığı ve Sürü Kompozisyonundaki Değişmeler

Yıllar	HAYVAN SAYISI			ORAN (%)			ENDEKS (2013=100)		
	Keçi	Koyun	Toplam	Keçi	Koyun	Toplam	Keçi	Koyun	Toplam
2013	9.225.548	29.284.247	38.509.795	23,96	76,04	100	100,00	100,00	100,00
2014	10.344.936	31.140.244	41.485.180	24,94	75,06	100	112,13	106,34	107,73
2015	10.416.166	31.507.934	41.924.100	24,85	75,15	100	112,91	107,59	108,87
2016	10.345.299	30.983.933	41.329.232	25,03	74,97	100	112,14	105,80	107,32
2017	10.634.672	33.677.636	44.312.308	24,00	76,00	100	115,27	115,00	115,07

Kaynak: TÜİK

Tablo 4'deki verilerden Burdur ili keçi varlığının 193.350 baş ile Türkiye keçi varlığının %1,81'ini teşkil ettiği, 206.922 baş olan Burdur ili koyun varlığının ise Türkiye koyun varlığının %0,61'ini oluşturduğu görülmektedir. Burdur ilinin, TR61 bölgesi keçi ve koyun yetiştiriciliği içerisindeki payı sırasıyla %18,07 ve %23,48'dir. Burdur ili küçükbaş hayvan varlığı içinde keçi üretiminin yoğunluğu (%48,30), Türkiye genelinin (%24,00) yaklaşık 2 katı kadardır. Büyükbaş hayvan yetiştiriciliğinde bölge illeri (TR61) olan Antalya ve Isparta'ya göre hâkim konumda olan Burdur ilinin, küçükbaş hayvan yetiştiriciliğinde bu illerin gerisinde kaldığı görülmektedir. Son beş yılda Burdur ili başta olmak üzere hem TR61 illerinde, hem de Türkiye'de küçükbaş hayvan varlığının istikrarlı bir biçimde arttığı görülmektedir. Türkiye, TR61 ve Burdur ilinde 2013'den 2017 yılına koyun varlığında yaklaşık %15 oranında bir artış sağlandığı, TR61 illerinde ve Burdur ilinde keçi varlığındaki artışın ise Türkiye ortalamasının üzerine çıkarak sırasıyla %22,27 ve %32,97'ye ulaştığı saptanmıştır.

2.1.3. Burdur İli Kanatlı Hayvan Varlığı

İnsanların hayvansal protein ihtiyacının karşılanmasında kanatlı eti ve yumurta diğer hayvansal protein kaynaklarına göre nispeten düşük fiyatları ile önemli katkı sağlamaktadır. Özellikle son yıllarda kırmızı et arzında ve fiyatlarında meydana gelen istikrarsızlık nedeniyle ticari kanatlı sektörünü oluşturan yumurta tavukçuluğu ve kanatlı eti sektörü Türkiye'de büyük bir gelişim kaydetmiştir. Buna karşın Burdur ilinde kanatlı sektörü Türkiye'de mevcut olan büyüme ivmesini yakalayamamıştır. Burdur ilinde kanatlı hayvan varlığına ilişkin veriler Tablo 7'de sunulmuştur.

Tablo 7. Burdur İlinde Kanatlı Hayvan Varlığı

	Hayvan Türü	2013	2014	2015	2016	2017
KANATLI HAYVAN SAYISI	Tavuk (Köy)	60.490	56.150	51.480	57.480	65.098
	Tavuk (Ticari)	110.500	111.020	118.000	113.000	113.000
	Hindi (Köy)	2.955	2.630	2.387	2.387	2.380
	Hindi (Ticari)	20.000	29.000	10.000	10.000	10.000
	Kaz-Ördek	41.695	1.245	1.922	922	1.111
	Toplam	235.640	200.045	183.789	183.789	191.589
ORAN (%)	Tavuk (Köy)	25,67	28,07	28,01	31,27	33,98
	Tavuk (Ticari)	46,89	55,50	64,20	61,48	58,98
	Hindi (Köy)	1,25	1,31	1,30	1,30	1,24
	Hindi (Ticari)	8,49	14,50	5,44	5,44	5,22
	Kaz-Ördek	17,69	0,62	1,05	0,50	0,58
	Toplam	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
ENDEKS (2013=100)	Tavuk (Köy)	100,00	92,83	85,10	95,02	107,62
	Tavuk (Ticari)	100,00	100,47	106,79	102,26	102,26
	Hindi (Köy)	100,00	89,00	80,78	80,78	80,54
	Hindi (Ticari)	100,00	145,00	50,00	50,00	50,00
	Kaz-Ördek	100,00	2,99	4,61	2,21	2,66
	Toplam	100,00	84,89	78,00	78,00	81,31

Kaynak: TÜİK

Tablo 8. TR61 Bölgesi Kanatlı Hayvan Varlığı

	Hayvan Türü	2013	2014	2015	2016	2017
KANATLI HAYVAN SAYISI	Tavuk (Ticari)	895.651	901.957	838.519	1.041.520	1.054.353
	Hindi (Ticari)	85.035	129.064	85.702	47.054	54.779
	Kaz-Ördek	16.666	13.197	14.760	16.426	21.252
	Toplam	997.352	1.044.218	938.981	1.105.000	1.130.384
ORAN (%)	Tavuk (Ticari)	89,80	86,38	89,30	94,26	93,27
	Hindi (Ticari)	8,53	12,36	9,13	4,26	4,85
	Kaz-Ördek	1,67	1,26	1,57	1,49	1,88
	Toplam	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
ENDEKS (2013=100)	Tavuk (Ticari)	100	100,7	93,62	116,29	117,72
	Hindi (Ticari)	100	151,78	100,78	55,33	64,42
	Kaz-Ördek	100	79,19	88,56	98,56	127,52
	Toplam	100	104,7	94,15	110,79	113,34

Kaynak: TÜİK

Tablo 9. Türkiye'de Kanatlı Hayvan Varlığı

	Hayvan Türü	2013	2014	2015	2016	2017
KANATLI HAYVAN SAYISI	Tavuk (Ticari)	266.153.454	293.727.620	312.255.634	329.011.317	342.801.349
	Hindi (Ticari)	2.925.473	2.990.305	2.827.731	3.182.751	3.872.460
	Kaz-Ördek	1.123.107	1.311.810	1.249.081	1.347.194	1.469.945
	Toplam	270.202.034	298.029.735	316.332.446	333.541.262	348.143.754
ORAN (%)	Tavuk (Ticari)	98,50	98,56	98,71	98,64	98,47
	Hindi (Ticari)	1,08	1,00	0,89	0,95	1,11
	Kaz-Ördek	0,42	0,44	0,39	0,40	0,42
	Toplam	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
ENDEKS (2013=100)	Tavuk (Ticari)	100	110,36	117,32	123,62	128,80
	Hindi (Ticari)	100,00	102,22	96,66	108,79	132,37
	Kaz-Ördek	100,00	116,80	111,22	119,95	130,88
	Toplam	100,00	110,30	117,07	123,44	128,85

Kaynak: TÜİK

Tablo 7 incelendiğinde Burdur ilinde kanatlı hayvan varlığının, Türkiye kanatlı hayvan varlığının %0,1'i gibi son derece düşük bir seviyede olduğu tespit edilmiştir. Özellikle broyler ve yumurta tavukçuluğu verilerinin toplamından oluşan ticari tavuk varlığı bakımından Burdur ili, Türkiye ortalamalarının oldukça altında yer almakta ve Burdur ilinde, Türkiye'de ticari tavuk varlığının yalnızca %0,03'ü bulunmaktadır. Türkiye ticari hindi eti varlığının %0,3'ü; kaz-ördek varlığının ancak %0,1'i, il sınırlarında üretilmektedir. TR61 illeri içinde de Burdur, kanatlı hayvan varlığı bakımından %16,95 oranıyla en fakir il konumundadır. Burdur ili hayvancılık sektöründe, ticari kanatlı üretimi, diğer alt sektörlere göre en zayıf olan sektör konumundadır.

2.1.4. Burdur İli Arı Varlığı

Burdur ilinde faaliyet gösteren arıcılık işletmelerinin kovan sayılarına ilişkin veriler Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10. Burdur İli Arıcılık İşletmelerinin İlçelere Göre Sayıları

	İlçe	2013	2014	2015	2016	2017
İŞLETME SAYISI	Ağlasun	860	768	906	853	1.007
	Altınyayla	7.029	8.202	7.692	7.412	7.406
	Bucak	2.855	3.198	3.347	3.475	3.288
	Çavdır	1.945	2.221	2.024	2.215	1.679
	Çeltikçi	50	65	80	189	263
	Gölhisar	5.267	4.491	5.026	5.030	4.733
	Karamanlı	1.656	1.872	1.820	1.688	1.555
	Kemer	346	351	561	557	836
	Merkez	7.954	8.688	9.788	9.583	8.590
	Tefenni	2.026	2.223	2.333	2.436	2.708
	Yeşilova	941	1.385	1.636	2.193	2.073
	Toplam	30.929	33.464	35.213	35.631	34.138
ORAN (%)	Ağlasun	2,78	2,30	2,57	2,39	2,95
	Altınyayla	22,73	24,51	21,84	20,80	21,69
	Bucak	9,23	9,56	9,51	9,75	9,63
	Çavdır	6,29	6,64	5,75	6,22	4,92
	Çeltikçi	0,16	0,19	0,23	0,53	0,77
	Gölhisar	17,03	13,42	14,27	14,12	13,86
	Karamanlı	5,35	5,59	5,17	4,74	4,56
	Kemer	1,12	1,05	1,59	1,56	2,45
	Merkez	25,72	25,96	27,80	26,90	25,16
	Tefenni	6,55	6,64	6,63	6,84	7,93
	Yeşilova	3,04	4,14	4,65	6,15	6,07
	Toplam	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
ENDEKS (2013=100)	Ağlasun	100	89	105	99	117
	Altınyayla	100	117	109	105	105
	Bucak	100	112	117	122	115
	Çavdır	100	114	104	114	86
	Çeltikçi	100	130	160	378	526
	Gölhisar	100	85	95	96	90
	Karamanlı	100	113	110	102	94
	Kemer	100	101	162	161	242
	Merkez	100	109	123	120	108
	Tefenni	100	110	115	120	134
	Yeşilova	100	147	174	233	220
	Toplam	100	108	114	115	110

Kaynak: İl GTHB Müdürlüğü

İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü verilerine göre Burdur ilinde kovan varlığının 2017 yılında 34.138 adet olup 2013 yılına göre %10'luk bir artışa sahip olduğu görülmektedir. Aynı dönemde Türkiye geneli toplam kovan varlığının 7.991.406 adet olduğu, TR61 bölgesinin bu değerin %4,06'sını, Burdur ilinin ise %0,42'sini oluşturduğu belirlenmiştir.

2.1.5. Burdur İli Su Ürünleri Varlığı

Burdur İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü envanterleri ve raporlarına göre Burdur ili su ürünleri üretimi, göllerde avcılık yoluyla ve kültür balığı yetiştiriciliği şeklinde yapılmaktadır. İl sınırlarında su ürünleri ticari avcılığı yapılmaya elverişli sahalar; Karacaören I Baraj Gölü, Karacaören II Baraj Gölü, Çavdır (Kızıllar) Baraj Gölü, Yapraklı Baraj Gölü, Karataş Gölü ve Uylupınar Gölü'dür. 2017 yılında Karataş Gölü, Karacaören I Baraj Gölü, Çavdır (Kızıllar) Baraj Gölü, Yapraklı Baraj Gölü ve Uylupınar Gölü'nde ticari avcılık yapılmıştır.

- **Karataş Gölü**; S.S. Karataş Gölü Civarı Köyleri Su Ürünleri Kooperatifi'ne 13.12.2017 tarihinden başlamak üzere 5 yıl süreyle su ürünleri avlanma hakkı kiraya verilmiştir.
- **Çavdır (Kızıllar) Baraj Gölü**; S.S. Kızıllar Köyü Su Ürünleri Kooperatifi'ne 26.08.2011 tarihinden başlamak üzere 5 yıl süreyle su ürünleri avlanma hakkı kiraya verilmiş olup kira süresi bitmiştir.
- **Uylupınar Gölü**; S.S. Yamadı Köyü Su Ür. Kooperatifi'ne 07.09.2018 tarihinden itibaren 5 yıl süreyle su ürünleri avlanma hakkı kiraya verilmiştir.
- **Yapraklı Baraj Gölü;** S.S. İbecik Köyü Su Ürünleri Kooperatifi'ne 25.09.2018 tarihinden başlamak üzere 5 yıl süreyle su ürünleri avlanma hakkı kiraya verilmiştir.
- **Karacaören I Baraj Gölü;** S.S. Elsazı-Kızıllı-Karacaören Köyleri Su Ürünleri Kooperatifi'ne 01.02.2018 tarihi itibariyle 5 yıl süreyle su ürünleri avlanma hakkı kiraya verilmiştir.

Karacaören II, Karaçal, Karamanlı Belkaya göllerinde kiralama ve talep bulunmamaktadır.

Burdur ilinde 2017 yılı 6 aylık süre itibariyle 28 adet karada, 44 adedi ağ kafeslerde olmak üzere toplam 72 adet su ürünleri tesis projesi mevcuttur. Toplamda 10.739 ton/yıl alabalık, 108 ton/yıl Afrika Yayın Balığı, 39 ton/yıl Tilapia Balığı, 5 ton Sazan Balığı, 20 milyon yavru alabalık+20 milyon alabalık yumurtası, 1.500.000 adet/yıl Afrika Yayın Balığı yavrusu, 500.000 adet/yıl Tilapia Balığı yavrusuna dair proje kapasitesi bulunmaktadır.

2.2. Burdur İli Hayvansal Üretim ve Verimlilikleri

İlde hayvan varlığı konusunda bir değerlendirmede bulunurken sayısal değişimler yanında, hayvan varlığının çeşitli hayvansal ürünler açısından verim durumlarının da göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Bu amaçla Burdur ili ile Türkiye'de büyükbaş ve küçükbaş hayvansal ürünlerde üretim ve hayvan başına verimlilikler başta olmak üzere kovan sayıları, bal üretim miktarları ve su ürünleri üretim miktarları bu bölümde incelenmiştir.

2.2.1. Burdur İli Sağmal Sığır Varlığı

Tablo 11, Tablo 12 ve Tablo 13'de Burdur ili TR61 bölgesi ve Türkiye'de sağmal süt sığırı sayısı (baş) (2013-2017) verilmiştir.

Tablo 11. Burdur İli Sağmal Süt Sığırı Sayısı

Yıllar	HAYVAN SAYISI				ORAN (%)				ENDEKS (2013=100)			
	Kültür	Melez	Yerli	Toplam	Kültür	Melez	Yerli	Toplam	Kültür	Melez	Yerli	Toplam
2013	80.763	5.197	1.688	87.648	92,14	5,93	1,93	100	100,00	100,00	100,00	100,00
2014	81.610	4.378	795	86.783	94,04	5,04	0,92	100	101,05	84,24	47,10	99,01
2015	84.644	4.783	608	90.035	94,01	5,31	0,68	100	104,81	92,03	36,02	102,72
2016	83.012	4.704	598	88.314	94,00	5,33	0,68	100	102,78	90,51	35,43	100,76
2017	79.277	7.853	434	87.564	90,54	8,97	0,50	100	98,16	151,11	25,71	99,90

Kaynak: TÜİK

Tablo 12. TR61 Bölgesi Sağmal Süt Sığırı Sayısı

Yıllar	HAYVAN SAYISI				ORAN (%)				ENDEKS (2013=100)			
	Kültür	Melez	Yerli	Toplam	Kültür	Melez	Yerli	Toplam	Kültür	Melez	Yerli	Toplam
2013	143.995	44.611	16.983	205.589	70,04	21,70	8,26	100	100,00	100,00	100,00	100,00
2014	147.137	43.226	16.701	207.064	71,06	20,88	8,07	100	102,18	96,90	98,34	100,72
2015	149.136	40.618	14.756	204.510	72,92	19,86	7,22	100	103,57	91,05	86,89	99,48
2016	149.709	41.696	14.654	206.059	72,65	20,23	7,11	100	103,97	93,47	86,29	100,23
2017	146.292	43.952	13.144	203.388	71,93	21,61	6,46	100	101,60	98,52	77,40	98,93

Kaynak: TÜİK

Tablo 13. Türkiye Sağmal Süt Sığırı Sayısı

Yıllar	HAYVAN SAYISI				ORAN (%)				ENDEKS (2013=100)			
	Kültür	Melez	Yerli	Toplam	Kültür	Melez	Yerli	Toplam	Kültür	Melez	Yerli	Toplam
2013	2.314.278	2.395.897	897.097	5.607.272	41,27	42,73	16,00	100	100,00	100,00	100,00	100,00
2014	2.427.909	2.428.708	752.623	5.609.240	43,28	43,30	13,42	100	104,91	101,37	83,90	100,04
2015	2.500.880	2.314.061	720.833	5.535.774	45,18	41,80	13,02	100	108,06	96,58	80,35	98,72
2016	2.542.163	2.235.501	654.051	5.431.715	46,80	41,16	12,04	100	109,85	93,31	72,91	96,87
2017	2.940.907	2.426.764	601.377	5.969.048	49,27	40,66	10,07	100	127,08	101,29	67,04	106,45

Kaynak: TÜİK

Burdur ilinde sağmal süt sığırı sayısını gösteren Tablo 11'deki veriler incelendiğinde Burdur ilinde sağmal süt sığırlarının son beş yılda yaklaşık %90'ını kültür ırkı sığırların oluşturduğu görülmektedir. Tablo 12 incelendiğinde Antalya ve Isparta'nın da içinde bulunduğu TR61 illeri içerisinde sağmal süt sığırı en fazla olan il %43,05 oranıyla Burdur ilidir. Türkiye'nin sağmal süt sığırı varlığının %1,47'sinin Burdur ilinde olduğu ve Türkiye'de sağmal süt sığırı varlığının son beş yılda %6,45 oranında artarken Burdur ilinde sabit kaldığı tespit edilmiştir.

2.2.2. Burdur İli İnek Sütü Miktarı

Burdur, TR61 bölgesi ve Türkiye genelinde sağılan sığırlardan elde edilen süt miktarına (ton) (2013=100) ilişkin değerler aşağıda tablolarda verilmiştir.

Tablo 14. Burdur İlinde Sağılan Sığırlardan Elde Edilen Süt Miktarı

Yıllar	SÜT MİKTARI (TON)				ORAN (%)				ENDEKS (2013=100)			
	Kültür	Melez	Yerli	Toplam	Kültür	Melez	Yerli	Toplam	Kültür	Melez	Yerli	Toplam
2013	318.611	14.369	2.270	335.250	95,04	4,29	0,68	100	100,00	100,00	100,00	100,00
2014	321.952	12.104	1.069	335.125	96,07	3,61	0,32	100	101,05	84,24	47,09	99,96
2015	333.921	13.224	818	347.963	95,96	3,80	0,24	100	104,81	92,03	36,04	103,79
2016	327.480	13.007	804	341.291	95,95	3,81	0,24	100	102,78	90,52	35,42	101,80
2017	312.749	21.715	583	335.047	93,34	6,48	0,17	100	98,16	151,12	25,68	99,94

Kaynak: TÜİK

Tablo 15. TR61 Bölgesinde Sağılan Sığırlardan Elde Edilen Süt Miktarı

Yıllar	SÜT MİKTARI (TON)				ORAN (%)				ENDEKS (2013=100)			
	Kültür	Melez	Yerli	Toplam	Kültür	Melez	Yerli	Toplam	Kültür	Melez	Yerli	Toplam
2013	560.904	120.164	22.211	703.279	79,76	17,09	3,16	100	100,00	100,00	100,00	100,00
2014	572.888	116.463	21.785	711.137	80,56	16,38	3,06	100	102,14	96,92	98,08	101,12
2015	580.303	109.507	19.244	709.054	81,84	15,44	2,71	100	103,46	91,13	86,64	100,82
2016	582.222	112.418	19.131	713.770	81,57	15,75	2,68	100	103,80	93,55	86,13	101,49
2017	567.584	118.596	17.084	703.264	80,71	16,86	2,43	100	101,19	98,70	76,92	100,00

Kaynak: TÜİK

Tablo 16. Türkiye'de Sağılan Sığırlardan Elde Edilen Süt Miktarı

Yıllar	SÜT MİKTARI (TON)				ORAN (%)				ENDEKS (2013=100)			
	Kültür	Melez	Yerli	Toplam	Kültür	Melez	Yerli	Toplam	Kültür	Melez	Yerli	Toplam
2013	8.946.131	6.531.573	1.177.305	16.655.009	53,71	39,22	7,07	100	100,00	100,00	100,00	100,00
2014	9.383.812	6.628.337	986.701	16.998.850	55,20	38,99	5,80	100	104,89	101,48	83,81	102,06
2015	9.672.573	6.315.366	945.581	16.933.520	57,12	37,30	5,58	100	108,12	96,69	80,32	101,67
2016	9.825.300	6.101.826	859.137	16.786.263	58,53	36,35	5,12	100	109,83	93,42	72,97	100,79
2017	11.355.933	6.620.540	785.846	18.762.319	60,53	35,29	4,19	100	126,94	101,36	66,75	112,65

Kaynak: TÜİK

TÜİK verilerine göre Burdur ilinde sağmal süt sığırlarından elde edilen süt miktarının son beş yılda yerinde saydığı ve yaklaşık 335 bin ton miktarında kaldığı aynı dönemde belirtilen parametre için Türkiye'de üretimin %12,65 oranında arttığı Tablo 16'daki verilerden anlaşılmaktadır. TR61 bölgesinde sağmal süt sığırlarından üretilen sütün %47,64'ü Burdur ilinden elde edilmektedir. Türkiye'de sağmal süt sığırlarından elde edilen sütün 2013 yılında %2,01'i Burdur ilinden sağlanırken bu oranın 2017 yılında %1,79'a düştüğü belirlenmiştir.

2.2.3. Burdur İli İnek Başına Süt Verimi

Burdur, TR61 bölgesi ve Türkiye'de sağmal sığır başına süt verimi (kg) (2013=100) aşağıda Tablo 17'de verilmiştir.

Tablo 17. Burdur, TR61 Bölgesi ve Türkiye'de Sağmal Sığır Başına Süt Verimi

Yıllar	ORTALAMA (KG)			ENDEKS (2013=100)		
	Burdur	TR61	Türkiye	Burdur	TR61	Türkiye
2013	3.825	3.421	2.970	100,00	100,00	100,00
2014	3.862	3.434	3.031	100,96	100,40	102,03
2015	3.865	3.467	3.059	101,04	101,35	102,99
2016	3.865	3.464	3.090	101,03	101,26	104,05
2017	3.826	3.458	3.143	100,04	101,08	105,82

Kaynak: TÜİK

Tablo 17'de yer alan TÜİK verileri incelendiğinde son beş yılda Burdur ilinde sağmal süt sığırlarının süt verimlerinde kayda değer bir değişimin gözlenmediği buna karşılık Türkiye genelinde ise %5,82 oranında artış olduğu belirlenmiştir.

2.2.4. Burdur İli Sağmal Küçükbaş Hayvan Varlığı

Burdur, TR61 bölgesi ve Türkiye genelinde sağılan küçükbaş hayvan sayısına (baş) (2013=100) ilişkin değerler aşağıda tablolarda verilmiştir.

Tablo 18. Burdur İlinde Sağılan Küçükbaş Hayvan Varlığı

Yıllar	HAYVAN SAYISI			ORAN (%)			ENDEKS (2013=100)		
	Keçi	Koyun	Toplam	Keçi	Koyun	Toplam	Keçi	Koyun	Toplam
2013	50.096	70.396	120.492	41,58	58,42	100	100,00	100,00	100,00
2014	75.484	86.875	162.359	46,49	53,51	100	150,68	123,41	134,75
2015	78.824	92.584	171.408	45,99	54,01	100	157,35	131,52	142,26
2016	76.484	90.411	166.895	45,83	54,17	100	152,67	128,43	138,51
2017	71.496	83.051	154.547	46,26	53,74	100	142,72	117,98	128,26

Kaynak: TÜİK

Tablo 19. TR61 Bölgesi Sağılan Küçükbaş Hayvan Varlığı

Yıllar	HAYVAN SAYISI			ORAN (%)			ENDEKS (2013=100)		
	Keçi	Koyun	Toplam	Keçi	Koyun	Toplam	Keçi	Koyun	Toplam
2013	377.920	358.167	736.087	51,34	48,66	100	100,00	100,00	100,00
2014	446.374	388.888	835.262	53,44	46,56	100	118,11	108,58	113,47
2015	484.224	438.482	922.706	52,48	47,52	100	128,13	122,42	125,35
2016	486.019	435.754	921.773	52,73	47,27	100	128,60	121,66	125,23
2017	457.908	426.798	884.706	51,76	48,24	100	121,17	119,16	120,19

Kaynak: TÜİK

Tablo 20. Türkiye'de Sağılan Küçükbaş Hayvan Varlığı

Yıllar	HAYVAN SAYISI			ORAN (%)			ENDEKS (2013=100)		
	Keçi	Koyun	Toplam	Keçi	Koyun	Toplam	Keçi	Koyun	Toplam
2013	3.943.318	14.287.237	18.230.555	21,63	78,37	100	100	100	100
2014	4.401.173	14.511.991	18.913.164	23,27	76,73	100	111,61	101,57	103,74
2015	4.578.494	15.362.927	19.941.421	22,96	77,04	100	116,11	107,53	109,38
2016	4.555.105	15.149.414	19.704.519	23,12	76,88	100	115,51	106,03	108,09
2017	4.963.581	17.503.414	22.466.995	22,09	77,91	100	125,87	122,51	123,24

Kaynak: TÜİK

Tablo 18'de yer alan veriler incelendiğinde Burdur ilinde sağılan keçi sayının 71.496 baş olduğu ve bu miktarın Türkiye genelinde sağılan keçi sayısının %1,44'üne; sağılan koyun sayının 83.051 baş olduğu ve bu miktarın Türkiye genelinde sağılan koyun sayısının %0,47'sine tekabül ettiği tespit edilmiştir. Sağılan küçükbaş hayvan varlığı bakımından Burdur ili TR61 bölgesinde keçi için %15,46; koyun için %19,46 oranında hayvan varlığıyla Antalya ve Isparta illeri ardından son sırada yer almaktadır. Hem Burdur ilinde hem de Türkiye'de sağılan küçükbaş hayvan sayısında önemli artışlar olduğu tespit edilmiştir. Son beş yılda sağılan keçi sayısı Türkiye'de %25,87 oranında artarken Burdur ilinde artış %42,72'i; sağılan koyun sayısı Türkiye'de %22,51 oranında artarken Burdur ilinde artış %17,98'i bulmuştur.

2.2.5. Burdur İlinde Üretilen Süt Miktarı

Burdur, TR61 bölgesi ve Türkiye genelinde son beş yılda üretilen süt miktarına (ton) ve sığır sütü miktarlarına (2013=100) ilişkin tablolar aşağıda verilmiştir. İlgili tablolarda son beş yılda gerçekleşen değişimler 2013 yılına endekslenerek incelenmiştir.

Tablo 21. Burdur İlinde Üretilen Süt Miktarı

Yıllar	Süt Üretimi (ton)	Endeks (2013=100)	Sığır Sütü Üretimi (ton)	Sığır Sütü Üretim Oranı (%)
2013	346.156	100	335.250	96,85
2014	349.872	101,07	335.125	95,79
2015	363.579	105,03	347.963	95,7
2016	356.458	102,98	341.291	95,75
2017	348.802	100,76	335.047	96,06

Kaynak: TÜİK

Tablo 22. TR61 Bölgesinde Üretilen Süt Miktarı

Yıllar	Süt Üretimi (ton)	Endeks (2013=100)	Sığır Sütü Üretimi (ton)	Sığır Sütü Üretim Oranı (%)
2013	773.663	100,00	703.279	90,90
2014	791.892	102,36	711.137	89,80
2015	798.207	103,17	709.054	88,83
2016	803.110	103,81	713.770	88,88
2017	788.384	101,90	703.264	89,20

Kaynak: TÜİK

Tablo 23. Türkiye'de Üretilen Süt Miktarı

Yıllar	Süt Üretimi (ton)	Endeks (2013=100)	Sığır Sütü Üretimi (ton)	Sığır Sütü Üretim Oranı (%)
2013	18.223.712	100,00	16.655.009	91,39
2014	18.630.859	102,23	16.998.850	91,24
2015	18.654.682	102,36	16.933.520	90,77
2016	18.489.161	101,46	16.786.263	90,79
2017	20.699.894	113,59	18.762.319	90,64

Kaynak: TÜİK

Tablo 21'deki verilere göre Burdur ilinde üretilen sütün 2017 yılında %96,06'sı sağmal süt sığırlarından sağlanmaktadır. Süt üretimi verileri dikkatle incelendiğinde Türkiye genelinde hem sığır sütü üretiminde hem de toplam süt üretiminde artış söz konusuyken Burdur ilinde süt üretiminin son beş yılda sabit bir seyir izlediği söylenebilir. Ayrıca TÜİK verilerine göre süt üretiminde payı yaklaşık %0,3 olan manda sütü verileri çıkarıldığında koyun ve keçi sütünün Türkiye genelinde toplam süt üretimindeki payı %9 seviyesini bulurken; koyun ve keçi sütü üretiminin payı Burdur ilinde %4 seviyelerinde kalmaktadır. Dolayısıyla Burdur ilinde süt üretiminde yapısal olarak koyun ve keçi sütünün payı Türkiye genelinin altındadır. Süt üretim verilerinde dikkati çeken bir diğer bulgu da 2013 yılında Burdur ilinde üretilen süt miktarı Türkiye genelinde üretilen süt miktarının %1,9'u iken 2017 yılında %1,7'si seviyelerine gerilemiş olmasıdır. Burdur ilinde üretilen süt üretiminin Türkiye genelindeki payının düşmesinde temel neden ise Burdur ilinde üretilen sığır sütü üretiminin son beş yılda sabit kalması, buna karşılık Türkiye'de üretilen sığır sütü miktarının son beş yılda %12,65 oranında artmış olmasıdır. Burdur ilinde her ne kadar koyun ve keçi sütü üretiminde artış olsa da bu artış Türkiye genelinde meydana gelen artışın altında kaldığı için pazar payındaki azalışı telafi etmeye yetmemiştir.

2.2.6. Burdur İlinde Kesilen Büyükbaş Hayvan Sayıları, Karkas Üretimi ve Verimlilikleri

Burdur İl Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü verilerine göre Burdur ilinde kesilen büyükbaş hayvan sayıları (baş) elde edilen karkas miktarları (ton) ve karkas verimlilikleri aşağıda Tablo 24'de verilmiştir. Aynı dönem için TÜİK verilerine göre Türkiye'deki mevcut durum Tablo 25'de sunulmuştur.

Tablo 24. Burdur İlinde Kesilen Büyükbaş Hayvan Sayısı Karkas Üretimi ve Verimlilikleri

Yıllar	Kesilen Büyükbaş Sayısı	Endeks	Karkas (Ton)	Endeks	Karkas Verimi (kg)
2013	31.691	100	7.844,56	100	247,53
2014	29.542	93,22	7.330,79	93,45	248,15
2015	24.558	77,49	6.188,54	78,89	252,00
2016	22.697	71,62	6.119,33	78,01	269,61
2017	23.990	75,70	6.636,79	84,60	276,65

Kaynak: İl GTHB Müdürlüğü

Tablo 25. Türkiye'de Kesilen Büyükbaş Hayvan Sayısı Karkas Üretimi ve Verimlilikleri

Yıllar	Kesilen Büyükbaş Sayısı	Endeks	Karkas (Ton)	Endeks	Karkas Verimi (kg)
2013	3.433.126	100,00	869.658	100,00	253,31
2014	3.714.457	108,19	882.525	101,48	237,59
2015	3.766.468	109,71	1.015.252	116,74	269,55
2016	3.901.806	113,65	1.059.546	121,83	271,55
2017	3.608.238	105,10	988.821	113,70	274,05

Kaynak: TÜİK

Tablo 24 ve Tablo 25'deki veriler kullanılarak yapılan analizde Burdur ilinin, Türkiye'de kesilen büyükbaş hayvan eti üretimi içindeki payının 2013'te %0,90 olduğu; 2017 yılında bu payın %0,67'ye gerilediği tespit edilmiştir. Burdur ilinde karkas veriminin yaklaşık Türkiye ortalaması düzeyinde ve 2017 yılı itibariyle 276,65 kg olduğu tespit edilmiştir.

2.2.7. Burdur İlinde Üretilen Bal Miktarı

Burdur İl Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü verilerine göre Burdur ilinde faaliyet gösteren arıcılık işletmelerinde üretilen bal miktarına ilişkin veriler Tablo 26'da verilmiştir.

Tablo 26. Burdur İlinde Üretilen Bal Miktarı

Yıllar	Bal Miktarı (ton)	Endeks
2013	820	100
2014	810	99
2015	785	96
2016	486	59
2017	421	51

Kaynak: İl GTHB Müdürlüğü

Tablo 26'daki veriler incelendiğinde Burdur ilinde kovan sayısında beş yıllık süreçte %10 oranında artış olmasına rağmen elde edilen bal miktarının belirtilen süreçte yaklaşık yarı yarıya azaldığı saptanmıştır. Bal miktarındaki azalma, gezgin arıcılıkta nakliye maliyetlerindeki artışa karşın balın piyasa fiyatının değişmemesi ile son dönemde yaşanan kuraklıkla ilişkilendirilebilir.

2.2.8. Burdur İlinde Su Ürünleri Üretim Miktarı

Burdur İl Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü verilerine göre Burdur ilinde faaliyet gösteren su ürünleri işletmelerinde üretilen balık miktarına ilişkin veriler Tablo 27'de verilmiştir.

Tablo 27. Burdur İli Su Ürünleri Üretimi

Yıllar	AVCILIK		YETİŞTİRİCİLİK				
	Hepsi (kg)	Endeks	Alabalık (kg)	Endeks	Yavru Alabalık (adet)	Endeks	Sazan (kg)
2013	29.000	100,0	9.724.000	100,0	17.000.000	100,0	-
2014	68.000	234,5	6.101.000	62,7	17.400.000	102,4	-
2015	16.100	55,5	5.851.800	60,2	17.336.000	102,0	1.000
2016	29.406	101,4	5.915.097	60,8	-	-	1.000
2017	13.207	45,5	3.253.217	33,5	2.100.000	12,4	1.250

Kaynak: İl GTHB Müdürlüğü

Tablo 27 incelendiğinde alabalık yetiştiriciliğinde 2017 yılında üretim, 2013 yılına göre %67 oranında azalmıştır. Alabalık yetiştiriciliğinde bu düşüşün en önemli nedeni, tatlı su kaynaklarının kuraklık nedeniyle azalmış olmasıdır.

2.3. Burdur İlinde Hayvancılık İşletmelerinin Sosyo-Ekonomik Yapısı

Bu bölümde Burdur ilinin arazi varlığı ve dağılımı, Burdur ilinde faaliyet gösteren hayvancılık işletmelerinin sayıları, işletme ölçekleri, örgütlülük yapısı konularına değinilmiştir.

2.3.1. Burdur İli Arazi Nitelikleri ve Dağılımı

Coğrafi açıdan bakıldığında Burdur ilinin yerleştiği bölgenin hemen hemen yarısının fundalık ve orman alanlarından oluşan engebeli bir arazi yapısı taşıdığı söylenebilir. Türkiye ve Burdur ilinin 2013 – 2017 yılları arası arazi nitelikleri itibariyle dağılımı Tablo 28'de verilmiştir.

Tablo 28. Burdur İlinin ve Türkiye'nin Arazi Dağılımı

	ARAZİ NİTELİĞİ (BİN HEKTAR)				ORAN (%)				ENDEKS (2013=100)			
Yıllar	Tarım Arazisi	Çayır Mera	Orman Alanı	Diğer	Tarım Arazisi	Çayır Mera	Orman Alanı	Diğer	Tarım Arazisi	Çayır Mera	Orman Alanı	Diğer
	BURDUR											
2013	209,8	8,9	324,3	169,2	29,46	1,25	45,53	23,76	100	100	100	100
2014	209,8	8,9	325,6	169,2	29,41	1,25	45,63	23,71	100	100	100,4	100
2015	209,8	8,9	325,6	173,2	29,24	1,24	45,37	24,14	100	100	100,4	102,36
2016	209,8	8,9	325,6	173,2	29,24	1,24	45,37	24,14	100	100	100,4	102,36
2017	209,8	9,1	325,6	172,9	29,24	1,27	45,38	24,1	100	102,8	100,4	102,22
	TÜRKİYE											
2017	38.328,0	14.617,0	22.343,0	2.708,0	49,14	18,74	28,65	3,47	-	-	-	-

Kaynak: TÜİK

Tablo 28 incelendiğinde il toplam arazi varlığının yaklaşık yarısına yakın bölümünün (%45) orman ve fundalıktan oluştuğu görülmektedir. İkinci büyük sırayı yüzde 29 ile tarım arazisi oluştururken, çayır mera alanı ise yüzde 1,27 gibi bir paya sahiptir. Hayvancılık açısından çok önemli bir kaynak olan çayır-mera arazisinin Türkiye ortalamasının (%18,7) oldukça altında olması, Burdur ilinde hayvancılık sektöründe kıyaslamalı üstünlük açısından önemli bir dezavantaj oluşturmaktadır.

Hayvancılık sektöründeki işletmelerde maliyeti oluşturan masraf unsurlarından (%60-70) en önemlisi yemdir. Hayvansal üretimde maliyetleri düşürmede kârlı ve verimli çalışmada önemli rol oynayan kaba ve kesif yemin gereksiniminin bol, kaliteli ve ucuz olarak temin edilmesi gerekir (Sakarya & Demir, 2008). Bunun için ilde çayır mera ıslah çalışmalarının yanında yem bitkileri üretimine bölgenin sulama imkânları doğrultusunda gereken önemin verilmesi zorunludur.

2.3.2. Burdur İlinde Zirai ve Hayvancılık İşletmelerinin Sayıları

Burdur ilindeki kırsal ekonomik yapıyı Türkiye'nin genel özelliklerinden soyutlamak mümkün değildir. Sonuncusu TÜİK tarafından 2006 yılında yapılan Tarımsal İşletme Yapı Araştırmasına göre, Türkiye'de kırsal alanda yalnızca hayvansal üretim yapan işletme oranı %0,5'tir (TÜİK, 2018c). İşletmelerin %62,3'ünde hem bitkisel hem de hayvansal üretim birlikte yürütülmekte, polikültür işletmelerin; %37,2'si yalnızca bitkisel üretim yapmaktadır. Burdur ilinde kırsal alanda mevcut işletmelerin faaliyet alanlarına göre sınıflandırıldığı en son veriler 2001 Yılı Genel Tarım Sayımına uzanmaktadır. Burada yer alan verilere göre Burdur ilinde kırsal ekonomik yapıyı şekillendiren işletmelerin %71,23'ü hem bitkisel hem de hayvansal üretimin birlikte yürütüldüğü polikültür işletmeler, %27,73'ü yalnızca bitkisel üretim yapan işletmeler ve geriye kalan %1,04'lük kısmı ise yalnızca hayvansal üretim alanında ihtisaslaşmış işletmelerdir. Hayvancılıkta ihtisaslaşmış işletmelerin büyük çoğunluğunu da küçükbaş hayvancılık işletmelerinin oluşturduğu 2001 Yılı Genel Tarım Sayımı bulguları arasında yer almaktadır. Tarım ve hayvancılık işletmelerinin ihtisaslaşma konusunda Türkiye genelinde gösterdikleri bu yapısal boşluk, Burdur ili için de söz konusudur. Burdur ilindeki mevcut işletme sayıları ve faaliyet alanlarına göre dağılımları Tablo 29'da verilmiştir.

Tablo 29. Burdur İlinde Kırsal Alanda Mevcut İşletme Sayıları ve Faaliyet Alanları

	İŞLETME SAYISI			ORAN (%)			ENDEKS (2013=100)		
Yıllar	Zirai İşletme	Hayvancılık İşletmesi	Toplam	Zirai İşletme	Hayvancılık İşletmesi	Toplam	Zirai İşletme	Hayvancılık İşletmesi	Toplam
2013	25.946	20.569	46.515	55,78	44,22	100,00	100,00	100,00	100,00
2014	23.111	21.741	44.852	51,53	48,47	100,00	89,07	105,70	96,42
2015	22.511	17.019	39.530	56,95	43,05	100,00	86,76	82,74	84,98
2016	22.498	16.705	39.203	57,39	42,61	100,00	86,71	81,21	84,28
2017	22.073	14.985	37.058	59,56	40,44	100,00	85,07	72,85	79,67

Kaynak: İl GTHB Müdürlüğü

Tabloya bakıldığında Burdur ilinde zirai işletme ve hayvancılık işletmesi sayılarında 2013 – 2017 yılları arası dramatik bir azalma olduğu gözlenmektedir. 2013'de faal olan zirai işletmelerden yaklaşık dört bin (%15), hayvancılık işletmelerinden yaklaşık beş bin beş yüz (%27) işletme 2017 yılına gelindiğinde kırsal alanda üretim faaliyetine son vermiştir.

Bu durumun; zirai ürünler piyasasındaki ve hayvansal ürünler piyasasındaki işletmelerin, üretim maliyetlerinin büyük bir kısmını oluşturan mazot ve gübre fiyatları (zirai işletmeler) ile yem maliyetindeki hızlı yükselişler (hayvancılık işletmeleri) karşısında elde ettiği gelirin sürdürülebilir bir üretim için yeterli seviyede olmaması başta olmak üzere birçok sosyo-ekonomik nedenlerden kaynaklandığı söylenebilir.

2.3.3. Burdur İli Büyükbaş İşletme Sayıları

Burdur ilinde hayvansal üretimde bulunan büyükbaş sığır işletmelerinin ölçekleri itibariyle dağılımları Tablo 30'da verilmiştir.

Tablo 30. Burdur İli Büyükbaş Hayvancılık İşletmelerinin Ölçekleri İtibariyle Dağılımı

	Ölçekler	2013	2014	2015	2016	2017
İŞLETME SAYISI	1-5 baş	10.314	11.107	6.964	6.424	5.379
	6-10 baş	3.972	4.200	3.540	3.421	3.306
	11-25 baş	4.569	4.585	4.585	4.469	3.984
	26-50 baş	1.414	1.435	1.435	1.757	1.770
	51-100 baş	248	340	407	510	418
	101-200 baş	44	59	64	101	104
	201 baş ve üzeri	8	15	24	23	24
	TOPLAM	20.569	21.741	17.019	16.705	14.985
ORAN (%)	1-5 baş	50,14	51,09	40,92	38,46	35,9
	6-10 baş	19,31	19,32	20,8	20,48	22,06
	11-25 baş	22,21	21,09	26,94	26,75	26,59
	26-50 baş	6,87	6,6	8,43	10,52	11,81
	51-100 baş	1,21	1,56	2,39	3,05	2,79
	101-200 baş	0,21	0,27	0,38	0,6	0,69
	201 baş ve üzeri	0,04	0,07	0,14	0,14	0,16
	TOPLAM	100	100	100	100	100
ENDEKS (2013=100)	1-5 baş	100	107,69	67,52	62,28	52,15
	6-10 baş	100	105,74	89,12	86,13	83,23
	11-25 baş	100	100,35	100,35	97,81	87,2
	26-50 baş	100	101,49	101,49	124,26	125,18
	51-100 baş	100	137,1	164,11	205,65	168,55
	101-200 baş	100	134,09	145,45	229,55	236,36
	201 baş ve üzeri	100	187,5	300	287,5	300
	TOPLAM	100	105,7	82,74	81,21	72,85

Kaynak: İl GTHB Müdürlüğü

Tablo 31. Türkiye'de Büyükbaş Hayvancılık İşletmelerinin İşletme Büyüklüğüne Göre İşletme ve Hayvan Varlığı Dağılımı

BÜYÜKBAŞ HAYVAN SAYISINA GÖRE İŞLETME BÜYÜKLÜĞÜ (BAŞ)	BÜYÜKBAŞ HAYVANI OLAN İŞLETME	BÜYÜKBAŞ HAYVAN (%)
1-4	44,5	7,9
5-9	22,2	10,5
10-19	17	16,4
20-49	11,8	24,8
50-149	3,9	20,9
150-299	0,4	5,1
300 +	0,2	14,4
TOPLAM	**100**	**100**

Kaynak: TÜİK

Tablo 31'de Burdur ilinde büyükbaş hayvancılık işletmelerinin 2017 yılı itibariyle yaklaşık %58'nin 10 başın altında hayvana sahip olduğu görülmektedir. TÜİK'in 2016 yılı Tarımsal İşletme Yapı Araştırması sonuçlarına göre (Tablo 31) Türkiye'de büyükbaş hayvancılık işletmelerinin %66,7'si 10 başın altında hayvana sahiptir ve bu veriler ışığında, Burdur ilinde büyükbaş hayvancılık işletmelerinin ortalama hayvan varlığı ve işletme büyüklükleri bakımından Türkiye ortalamasının üzerinde olduğu söylenebilir. Burdur ilinde son beş yıllık süreçte 1-5 baş arası hayvana sahip işletmelerin sayısında neredeyse yarı yarıya bir düşüş yaşandığı görülmektedir. Bu durumun geçerli olabilecek nedenleri arasında en önemlisi; sığırcılık işletmelerinin hızla yükselen maliyet kalemlerinin kar marjını düşürerek, ölçek ekonomisinin avantajlarından yararlanamayan küçük ölçekli işletmeler başta olmak üzere rekabete dayanamayan işletmelerin faaliyetlerini sonlandırmasıdır. Son beş yılda sığırcılık işletmelerinin oranı incelendiğinde işletme ölçeklerinin genel olarak büyüme eğiliminde olduğu görülmektedir. 2013 yılından 2017 yılına 6-10 baş arası sığıra sahip işletme oranı %19,31'den %22,06'ya; 11-25 baş arası sığıra sahip işletme oranı %22,21'den %26,59'a; 26-50 baş arası sığıra sahip işletme oranı %6,87'den %11,81'e; 51-100 baş arası sığıra sahip işletme oranı %1,21'den %2,79'a; 100 baştan fazla sığıra sahip işletme oranı da %0,25'den %0,85'e çıkmıştır. Sığırcılık işletme sayısı ise 2013'te 20.569 iken 2017'de %27,15 oranında azalarak 14.985'e düşmüştür. Bu iki durum, hayvancılıkta ihtisaslaşma ve ölçek ekonomisinin avantajlarından yararlanan büyük ölçekli işletmelerin, sığırcılıkta artan maliyetler karşısında küçük ölçekli işletmelere göre artan rekabette daha avantajlı olduğunu göstermesi bakımından son derece önemlidir.

2.3.4. Burdur İli Küçükbaş İşletme Sayıları

Burdur ili Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü verilerine göre ilde faaliyete bulunan küçükbaş hayvancılık işletmelerinin ilçelere göre dağılımı Tablo 32'de verilmiştir.

Tablo 32. Burdur İli Küçükbaş Hayvancılık İşletmelerinin İşletme Ölçeklerine Göre Dağılımı

	İlçeler	İŞLETME ÖLÇEĞİ						
		1-24 baş	25-49 baş	50-99 baş	100-199 baş	200-499 baş	500 baş üzeri	Toplam
İŞLETME SAYISI	Ağlasun	50	33	40	20	16	1	160
	Altınyayla	94	24	18	15	8	0	159
	Bucak	320	95	120	82	37	3	657
	Çavdır	105	53	60	45	53	4	320
	Çeltikçi	50	15	13	20	14	2	114
	Gölhisar	201	51	29	17	12	0	310
	Karamanlı	82	38	43	40	14	2	219
	Kemer	34	16	13	30	14	0	107
	Merkez	491	181	191	129	33	3	1028
	Tefenni	144	53	56	45	27	4	329
	Yeşilova	172	109	83	57	9	4	434
	TOPLAM	**1.743**	**668**	**666**	**500**	**237**	**23**	**3.837**
ORAN	Ağlasun	31,3	20,6	25,0	12,5	10,0	0,6	100,0
	Altınyayla	59,1	15,1	11,3	9,4	5,0	0,0	100,0
	Bucak	48,7	14,5	18,3	12,5	5,6	0,5	100,0
	Çavdır	32,8	16,6	18,8	14,1	16,6	1,3	100,0
	Çeltikçi	43,9	13,2	11,4	17,5	12,3	1,8	100,0
	Gölhisar	64,8	16,5	9,4	5,5	3,9	0,0	100,0
	Karamanlı	37,4	17,4	19,6	18,3	6,4	0,9	100,0
	Kemer	31,8	15,0	12,2	28,0	13,1	0,0	100,0
	Merkez	47,8	17,6	18,6	12,6	3,2	0,3	100,0
	Tefenni	43,8	16,1	17,0	13,7	8,2	1,2	100,0
	Yeşilova	39,6	25,1	19,1	13,1	2,1	0,9	100,0
	TOPLAM	**45,4**	**17,4**	**17,4**	**13,0**	**6,2**	**0,6**	**100,0**

Kaynak: İl GTHB Müdürlüğü

Tablo 33. Türkiye'de Küçükbaş Hayvancılık İşletmelerinin İşletme Büyüklüğüne Göre İşletme ve Hayvan Varlığı Dağılımı

KÜÇÜKBAŞ HAYVAN SAYISINA GÖRE İŞLETME BÜYÜKLÜĞÜ (BAŞ)	KÜÇÜKBAŞ HAYVANI OLAN İŞLETME	KÜÇÜKBAŞ HAYVAN (%)
1-4	11	0,3
5-9	10,3	0,7
10-19	14	2
20-49	17,7	6,1
50-149	28,5	27
150-299	12,3	27,6
300 +	6,2	36,3
TOPLAM	**100**	**100**

Kaynak: TÜİK

Tablo 32 incelendiğinde küçükbaş hayvancılık işletmelerinin %26,79'unun Burdur il merkezinde bulunduğu; bunu sırasıyla %17,12 ile Bucak; %11,31 ile Yeşilova; %8,57 ile Tefenni; %8,34 ile Çavdır; %8,10 ile Gölhisar ilçelerinin izlediği görülmektedir. Bu veriler ışığında küçükbaş hayvancılığın özellikle Burdur il merkezinde ve Bucak ilçesinde yoğunlaşmakla beraber hemen hemen tüm ilçelerde yaygın olarak yapıldığı değerlendirmesi yapılabilir. Burdur ilindeki işletmelerin %62,8'inde hayvan sayısı 50 başın altında iken TÜİK'in 2016 yılı Tarımsal İşletme Yapı Araştırması sonuçlarına göre (Tablo 33) Türkiye'de küçükbaş işletmelerinin %53'ünde hayvan sayısının 50 başın altında olduğu görülmüştür. Burdur ilinde küçükbaş hayvancılık işletmelerinin ortalama hayvan varlığı ve işletme büyüklükleri bakımından Türkiye ortalamasının altında olduğu söylenebilir(TÜİK, 2018c).

2.3.5. Burdur İli Arıcılık İşletme Sayıları

Burdur ili Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü verilerine göre Burdur ilinde faaliyet gösteren arıcılık işletmelerinin sayıları ve ilçelere göre dağılımları Tablo 34'de verilmiştir.

Tablo 34. Burdur İli Arıcılık İşletme Sayıları

	İlçe	2013	2014	2015	2016	2017
İŞLETME SAYISI	Ağlasun	11	11	11	10	13
	Altınyayla	50	55	51	50	52
	Bucak	40	46	44	44	40
	Çavdır	21	20	19	23	19
	Çeltikçi	1	2	2	4	4
	Gölhisar	60	50	53	54	54
	Karamanlı	17	20	14	16	13
	Kemer	6	6	8	9	9
	Merkez	84	85	91	94	77
	Tefenni	19	22	20	23	21
	Yeşilova	12	16	16	19	18
	Toplam	321	333	329	346	320
ORAN (%)	Ağlasun	3,43	3,3	3,34	2,89	4,06
	Altınyayla	15,58	16,52	15,5	14,45	16,25
	Bucak	12,46	13,81	13,37	12,72	12,5
	Çavdır	6,54	6,01	5,78	6,65	5,94
	Çeltikçi	0,31	0,6	0,61	1,16	1,25
	Gölhisar	18,69	15,02	16,11	15,61	16,88
	Karamanlı	5,3	6,01	4,26	4,62	4,06
	Kemer	1,87	1,8	2,43	2,6	2,81
	Merkez	26,17	25,53	27,66	27,17	24,06
	Tefenni	5,92	6,61	6,08	6,65	6,56
	Yeşilova	3,74	4,8	4,86	5,49	5,63
	Toplam	100	100	100	100	100
ENDEKS (2013=100)	Ağlasun	100	100	100	91	118
	Altınyayla	100	110	102	100	104
	Bucak	100	115	110	110	100
	Çavdır	100	95	90	110	90
	Çeltikçi	100	200	200	400	400
	Gölhisar	100	83	88	90	90
	Karamanlı	100	118	82	94	76
	Kemer	100	100	133	150	150
	Merkez	100	101	108	112	92
	Tefenni	100	116	105	121	111
	Yeşilova	100	133	133	158	150
	Toplam	100	104	102	108	100

Kaynak: İl GTHB Müdürlüğü

Tablo 34'de sunulan verilere göre son beş yılda Burdur ilinde arıcılık işletmelerinin sayısının sabit kaldığı görülmektedir. Arıcılık işletmelerinin %24,06'sı Burdur il merkezinde yer almaktadır. Bu oranı %16,88 ile Gölhisar, %16,25 ile Altınyayla, %12,50 ile Bucak ilçeleri izlemektedir.

2.4. Burdur İlinde Üretici Örgütlenmesi

Burdur ilinde kırsal kesimde sosyal ve iktisadi refahın artırılması ve sektörün buna katkısının yükseltilmesinin koşullarından birisi de üretici örgütlenmesidir. Kırsal alanda hakim olan oligopol piyasa yapısının yıkıcı etkilerinden üreticilerin korunması, piyasaların sağlam ve sağlıklı işleyebilmesi örgütlenmenin başarısı ölçüsünde sağlanabilecektir.

Ekonominin giderek liberalleştiği ve KİT'lerin büyük bir bölümünün özelleştiği bir dönemde üreticinin örgütlenmesi ve ekonomik entegrasyonun gerçekleştirilmesi daha da önem kazanmaktadır. Kırsal alanda pek çok ile göre örgütlenme konusunda daha istekli ve katılımcı olan Burdur ili hayvancılıkta elde ettiği konumu ve gücü örgütlenmedeki başarısına borçludur. Mukayeseli üstünlük bakımından en önemli maliyet unsuru olan yem ham maddelerine uzak olma, arazi yapısının engebeli olması, toplam il arazisi içinde çayır-mera alanlarının payının çok az olması ve tarım arazisi için yeterince alan bulunmaması gibi pek çok dezavantajı Burdur ili, hayvansal üretimde örgütlülük ile çözmüştür. Burdur ilinde üretici örgütleri ve ortak sayılarına ilişkin veriler Tablo 35 ve Tablo 36'da verilmiştir.

Tablo 35. Burdur İlinde Kooperatif ve Birlik Sayıları

Kooperatif ve Birlikler	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**
Tarımsal Kalkınma	136	138	138	139	135
Sulama	113	114	114	114	114
Su Ürünleri	8	8	8	8	7
Burdur-Isparta Pan.Eki. Koop.	1	1	1	1	1
Toplam	**258**	**261**	**261**	**262**	**257**
Ziraat Odaları	4	4	4	7	7
Tarım Kredi Kooperatifleri	28	28	28	27	27
Üretici Birlikleri(Et-Süt-Meyve-Sebze)	9	9	9	9	9
Köy-Koop	1	1	1	1	1
Burdur İli Damızlık Sığır Yetiştiricileri Bir.	1	1	1	1	1
Burdur İli Arı Yet.Bir.	1	1	1	1	1
Burdur İli Koyun-Keçi Yet. Bir.	1	1	1	1	1
GENEL TOPLAM	**303**	**306**	**306**	**309**	**304**

Kaynak: İl GTHB Müdürlüğü

Tablo 36. Burdur İlinde Kooperatif ve Birliklerin Üye Sayıları

Kooperatif ve Birlikler	2013	2014	2015	2016	2017
Tarımsal Kalkınma	17.495	17.597	17.597	17.627	18.172
Sulama	17.767	17.797	17.797	17.797	17.314
Su Ürünleri	316	316	316	316	279
Burdur-Isparta Pan.Eki. Koop.	77.597	77.597	77.597	77.597	66.588
Toplam	**113.175**	**113.277**	**113.277**	**112.337**	**102.353**
Ziraat Odaları	46.412	46.412	46.412	46.412	68.446
Tarım Kredi Kooperatifleri	18.973	18.973	18.973	18.449	15.806
Üretici Birlikleri(Et-Süt-Meyve-Sebze)	981	981	981	981	2.973
Köy-Koop	251	251	251	251	256
Burdur İli Damızlık Sığır Yetiştiricileri Bir.	5.149	5.149	5.149	4.030	3.853
Burdur İli Arı Yet.Bir.	375	375	375	375	499
Burdur İli Koyun-Keçi Yet. Bir.	1.887	1.887	1.887	2.895	2.809
GENEL TOPLAM	**187.203**	**187.305**	**187.305**	**185.730**	**196.995**

Kaynak: İl GTHB Müdürlüğü

Burdur ilinde 2017 yılı itibariyle 304 adet üretici örgütüne resmi olarak kayıtlı üye sayısı 196.496'dır. Bu örgütlerden ırk ıslahında önemli rol oynayan Burdur İli Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği'nin süt desteklemelerindeki politika değişikliği sonucu aktif rolünün sona ermesinin ardından üye sayısını hızla yitirdiği gözlenmektedir. Zira son iki yılda Burdur ilinde kültür ırkı sığır oranının azalması da bu konuyla doğrudan ilişkilidir. Son dönemde Ziraat Odalarının ve Üretici Birliklerinin (Et-Süt-Meyve-Sebze) üye sayısında önemli artışlar yaşandığı buna karşın Su Ürünleri ve Tarım Kredi Kooperatiflerinde üye sayılarında önemli azalmalar olduğu tespit edilmiştir.

2.5. Burdur İlinde Hayvancılığa Dayalı Sanayi

Hayvancılık sektörünün birincil üretim alanında yaratılan ekonomik büyüklüğün devam ettirilmesi ve sürdürülebilir bir yapıya kavuşturulması sektörün geleceği için önem arz etmektedir. Hayvansal ürünlerden katma değer yaratılması ve bölgenin kalkındırılması adına hayvancılığa dayalı sanayi kuruluşlarının sayılarının ve kapasite kullanım oranlarının artırılması şarttır. Burdur ili mevcut yapısı ile birincil üretimde belirli bir düzeye ulaşmasına rağmen ürettiği hayvansal ürünlerin il sınırlarında işlenerek piyasaya arzında yetersiz kalmaktadır. Burdur ilinde mezbahaların büyükbaş kesim sayısı ve karkas üretimine ilişkin veriler Tablo 37'de verilmiştir.

Tablo 37. Burdur İlinde Mezbahaların Büyükbaş Kesim Sayısı ve Karkas Üretimi

Mezbaha Adı	BÜYÜKBAŞ HAYVAN SAYISI					KARKAS AĞIRLIĞI (KG)				
	2013	2014	2015	2016	2017	2013	2014	2015	2016	2017
Burdur Güçbirliği	16.486	16.080	13.164	10.036	8.731	4.102.989	4.064.562	3.343.236	2.734.932	2.487.617
Yıl-Maz Et	9.120	7.895	6.095	6.063	6.062	2.343.844	1.949.073	1.531.410	1.682.340	1.749.708
Çavdır Belediyesi	1.207	1.098	939	363	-	302.535	271.623	229.731	89.120	-
Gölhisar Belediyesi	2.146	2.042	2.051	2.126	1.867	439.628	414.357	456.124	502.553	483.130
Tefenni Belediyesi	230	227	200	107	-	61.398	56.494	51.005	27.892	-
Bucak Mezbahanesi	2.502	2.200	2.109	934	-	594.164	574.678	577.030	277.972	-
Bucak Zeki Doğan	-	-	-	1.291	3.327	-	-	-	366.815	962.592
Yeşilova Taşlıoğlu	-	-	-	295	813	-	-	-	71.737	186.912
Çavdır Kayacanlar	-	-	-	1.482	3.190	-	-	-	365.973	766.830
Toplam	**31.691**	**29.542**	**24.558**	**22.697**	**23.990**	**7.844.558**	**7.330.787**	**6.188.536**	**6.119.334**	**6.636.789**

Kaynak: İl GTHB Müdürlüğü

Tablo 37 incelendiğinde Burdur ilinde 2016 yılında üç yeni mezbaha faaliyete geçmiştir. Ancak toplam dokuz mezbahanın 2017 yılı itibariyle karkas et üretimi 2013 yılı üretiminin yüzde 15 altındadır. Tablo 38'de Burdur ili süt işleme sanayi kapasite ve kapasite kullanım oranları verilmiştir.

Tablo 38. Burdur İli Süt İşleme Sanayi Kapasite ve Kapasite Kullanım Oranları

Tesis Adı	Kapasite	Kullanım	Kapasitesi Kullanım Oranı (%)
ZERENLER	2.079	1.713,3	82
BURSÜT	2.679	1.505	56
DURANLAR	2.685	10.154	378
SÜTOFİS	9.729	11.343	117
GÖLHİSAR TKK	569	477,7	84
ÇAVUŞOĞULLARI	6.535	4.453	68
ÖN-KA	217	0	0
SEFA SÜT	735,27	466,38	63
KÖY-KOOP	1.370	1.195	87
RECEP ERKAN	141	52	37
BEREKETİM	490	163	33
ALİ MİNAS	5,7	5,7	100
DURANLAR KAYMAK	1.200	1.200	100
TÜRKER	2,6	2,6	100
KÖKEZ 1	36	36	100
KÖKEZ 2	72	72	100
SALEP DÜNYASI	7,2	7,2	100
BURYEM	600	0	0
VAROLLAR	13.119	0	0
TOPLAM	**42.271,77**	**32.845,88**	**78**

Kaynak: İl GTHB Müdürlüğü

Tablo 38 ile ilgili veriler değerlendirildiğinde Burdur ilinde toplam 19 süt işleme tesisinin %78 kapasite kullanım oranıyla yılda 32,8 ton süt işlediği görülmektedir. Bu değer Burdur ilinin yıllık süt üretiminin %9,2'si kadardır. Burdur ilinde üretilen sütün çok büyük bir bölümü işlenmek üzere şehir dışına çıkmaktadır.

Burdur ilinde 2016 yılı et ve et ürünleri işleme sanayi sayı ve kapasitelerine ilişkin veriler Tablo 39'da yer almaktadır.

Tablo 39. Et ve Et Ürünleri İşleme Sanayi Sayı ve Kapasiteleri

İşletme Adı	Faaliyet	Personel Sayısı	Kurulu Kapasite (Beygir Gücü)	Kurulu Kapasite (Ton/Yıl)
Azizoğlu	İşleme	8	121,672	80
Aran	İşleme	2	24,12	75
Bur-Piliç (Kırmızı)	Parçalama/İşleme	9	254,6	14
Bur-Piliç (Beyaz)	Parçalama	9	53,6	24
Çelikoğlu	Parçalama/İşleme	17	19,6	112,02

Kaynak: İl GTHB Müdürlüğü

Tablo 39'daki verilerden Burdur ilinde beş adet et işleme tesisi bulunduğu görülmektedir. Bunların ikisi yalnızca sucuk üretimi üzerine uzmanlaşmıştır. Diğer firmalarda da sucuk üretimi olmakla birlikte asıl üretim alanları perakende parça et satışı üzerinedir.

Burdur ilinde yem sanayi işletme sayıları ve kapasitelerine ilişkin veriler Tablo 40'da sunulmuştur.

Tablo 40. Burdur İli Yem Sanayi İşletme Sayıları ve Kapasiteleri

Tesis Adı	Kapasite (Ton/Saat)
Abalıoğlu Yem, Soya ve Tekstil Sanayi A.Ş.	80
Burdur Güç Birliği Gıda San. Tic. A.Ş.	5
Çavuşoğulları Burak Yem San ve Tic. A.Ş.	15
Buryem Burdur Yem San. ve Tic. A.Ş.	15

Kaynak: İl GTHB Müdürlüğü

Tablo 40'a göre Burdur ilinde dört adet yem sanayi işletmesi toplam 115 ton/saat kapasite ile faaliyet göstermektedir. Mevcut yapı incelendiğinde Burdur ilinde hayvancılığa dayalı sanayi işletmelerinin yetersiz olduğu bir kez daha ortaya çıkmaktadır.

2.6. Burdur İli Hayvancılık Desteklemeleri

Tarım ve hayvancılık sektörünün yer aldığı kırsal ekonomik sektörde talebin gelir esnekliği düşüktür. Gelir esnekliği düşük olan kırsal ekonomik sektörde faaliyet gösteren üreticilerin gelirleri, gelir esnekliği yüksek olan sanayi ve hizmetler sektöründe faaliyet gösteren üreticilerin gelirlerine göre zaman içerisinde nispi olarak azalmaktadır. Bu duruma herhangi bir devlet müdahalesi olmazsa, bir süre sonra kırsal ekonomik sektörde üretimde bulunmanın bir

cazibesi kalmayacaktır. Bu nedenle kırsal ekonomik sektör hemen hemen tüm ülkeler tarafından farklı boyutlarda devlet desteği almaktadır.

Burdur ilinde 2001-2016 yılları arası toplam 1.001 milyon TL tutarında teşvik belgeli yatırım yapılmış ve bu yatırımların %43'ü madencilik, %25'i enerji, %15'i imalat, %12'si hizmetler, %5'i tarım şeklinde dağılım göstermiştir. Tarım sektörüne yapılan teşviklerden 30 milyon TL yatırım ile %3,5'i hayvancılık alt sektörüne yapılmıştır. Bu yatırımlarla 221'i (%3,9) hayvancılık sektöründe olmak üzere 5.724 kişi istihdam edilmiştir (Sungur ve Öçal, 2016). Burdur ilinde son beş yılda yapılan tarım ve hayvancılık desteklemeleri ile Burdur ili TKDK kaynaklı hayvancılık yatırımlarına ilişkin veriler Tablo 41 - Tablo 44 arasında verilmiştir.

Tablo 41. Burdur İlinde Tarımsal ve Hayvansal Desteklemeler

	Destek Türü	2012	2013	2014	2015	2016
MİKTAR (TL)	Hayvancılık	69.884.518	75.090.175	64.174.272	70.185.575	70.812.817
	Alan Bazlı	9.939.088	10.449.284	10.921.139	11.305.496	11.512.262
	Fark Ödemesi	2.302.027	2.728.768	2.780.140	2.264.975	1.971.017
	Kırsal Kalkınma	8.980.281	7.527.368	2.041.788	1.239.129	8.566.370
	Diğer	670.512	744.590	1.043.364	1.188.769	1.236.948
	Genel Toplam	91.776.427	96.540.185	80.960.704	86.183.943	94.099.415
	Genel Toplam (Sabit Fiyatlarla)	91.776.427	89.485.362	68.310.343	65.502.016	60.341.401
ORAN (%)	Hayvancılık	76,15	77,78	79,27	81,44	75,25
	Alan Bazlı	10,83	10,82	13,49	13,12	12,23
	Fark Ödemesi	2,51	2,83	3,43	2,63	2,09
	Kırsal Kalkınma	9,78	7,80	2,52	1,44	9,10
	Diğer	0,73	0,77	1,29	1,38	1,31
	Genel Toplam	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
ENDEKS (2013=100)	Hayvancılık	100,00	107,45	91,83	100,43	101,33
	Alan Bazlı	100,00	105,13	109,88	113,75	115,83
	Fark Ödemesi	100,00	118,54	120,77	98,39	85,62
	Kırsal Kalkınma	100,00	83,82	22,74	13,80	95,39
	Diğer	100,00	111,05	155,61	177,29	184,48
	Genel Toplam	100,00	105,19	88,22	93,91	102,53
	Genel Toplam (Sabit Fiyatlarla)	100,00	97,50	74,43	71,37	65,75

Kaynak: İl GTHB Müdürlüğü

Tablo 41 incelendiğinde son beş yıl içinde yapılan desteklemeler içinde en büyük payı yaklaşık %75 ile hayvancılık desteklemeleri almaktadır. Cari fiyatlara bakıldığında son beş yılda tarım ve hayvancılık desteklemelerinde artış olduğu izlenimi oluşsa da sabit fiyatlarla desteklemelerde yaklaşık %35 oranında bir azalma olduğu görülmektedir.

Tablo 42. Burdur İli TKDK Kapsamında Hayvancılık Yatırımlarının İlçelere Göre Dağılımı

İlçe	101-1 Süt Üreten Tarımsal İşletmelere Yatırım	101-2 Et Üreten Tarımsal İşletmelere Yatırım	103-1 Süt ve Süt Ürünlerinin İşlenmesi ve Pazarlanması	103-2 Et ve Et Ürünlerinin İşlenmesi ve Pazarlanması	Arıcılık	302-4 Kültür Balıkçılığının Geliştirilmesi	Toplam
Merkez	6	0	3	0	7	0	16
Ağlasun	1	0	0	0	1	0	2
Altınyayla	1	0	0	0	3	0	4
Bucak	7	1	1	1	0	0	10
Çavdır	1	0	0	1	1	0	3
Çeltikçi	3	0	0	0	0	0	3
Gölhisar	1	0	0	0	0	0	1
Karamanlı	8	2	0	1	0	0	12
Kemer	1	1	0	0	3	0	5
Tefenni	7	0	0	0	4	0	10
Yeşilova	6	0	0	1	2	0	9
Toplam	42	4	4	4	21	0	75
Oran (%)	56,0	5,3	5,3	5,3	28,0	0	100,00

Kaynak: Burdur İl TKDK

Tablo 43. Burdur İli TKDK Kapsamında Hayvancılık Yatırımlarının Değerleri (TL)

İlçe	101-1 Süt Üreten Tarımsal İşletmelere Yatırım	101-2 Et Üreten Tarımsal İşletmelere Yatırım	103-1 Süt ve Süt Ürünlerinin İşlenmesi ve Pazarlanması	103-2 Et ve Et Ürünlerinin İşlenmesi ve Pazarlanması	Arıcılık	302-4 Kültür Balıkçılığının Geliştirilmesi	Toplam	Oran (%)
Merkez	12.038.077	0	12.397.126	0	273.810	0	24.709.013	23,37
Ağlasun	2.611.728	0	0	0	22.208	0	2.633.936	2,49
Altınyayla	2.505.021	0	0	0	113.720	0	2.618.741	2,48
Bucak	17.414.590	981.253	86.962	3.633.615	0	0	22.116.421	20,92
Çavdır	2.556.029	0	0	3.010.211	86.288	0	5.652.528	5,35
Çeltikçi	4.053.307	0	0	0	0	0	4.053.307	3,83
Gölhisar	1.067.097	0	0	0	0	0	1.067.097	1,01
Karamanlı	15.345.410	2.093.751	0	5.802.789	0	0	23.241.949	21,99
Kemer	765.343	657.187	0	0	219.976	0	1.642.506	1,55
Tefenni	10.185.493	0	0	0	357.437	0	10.542.930	9,97
Yeşilova	4.786.205	0	0	2.569.708	80.199	0	7.436.112	7,03
Toplam	73.328.300	3.732.192	12.484.088	15.016.323	1.153.638	0	105.714.541	100
Oran (%)	69,36	3,53	11,81	14,2	1,09	0	100	

Kaynak: Burdur İl TKDK

Tablo 44. Burdur İli TKDK Kapsamında Hayvancılık Hibe Desteklerinin Değerleri (TL)

İlçe	101-1 Süt Üreten Tarımsal İşletmelere Yatırım	101-2 Et Üreten Tarımsal İşletmelere Yatırım	103-1 Süt ve Süt Ürünlerinin İşlenmesi ve Pazarlanması	103-2 Et ve Et Ürünlerinin İşlenmesi ve Pazarlanması	Arıcılık	302-4 Kültür Balıkçılığının Geliştirilmesi	Toplam	Oran (%)
Merkez	7.508.785	0	6.010.366	0	136.905	0	13.656.056	21,34
Ağlasun	1.629.100	0	0	0	11.104	0	1.640.204	2,56
Altınyayla	1.625.339	0	0	0	109.311	0	1.734.649	2,71
Bucak	10.983.201	604.745	43.356	1.663.369	0	0	13.294.671	20,77
Çavdır	1.636.901	0	0	1.361.230	42.894	0	3.041.025	4,75
Çeltikçi	2.469.130	0	0	0	0	0	2.469.130	3,86
Gölhisar	621.289	0	0	0	0	0	621.289	0,97
Karamanlı	11.685.128	1.116.836	0	2.756.755	0	0	15.558.718	24,31
Kemer	486.103	393.692	0	0	109.338	0	989.132	1,55
Tefenni	6.275.744	0	0	0	178.548	0	6.454.292	10,08
Yeşilova	3.257.154	0	0	1.244.301	40.100	0	4.541.555	7,1
Toplam	48.177.873	2.115.273	6.053.722	7.025.655	628.199	0	64.000.722	100
Oran (%)	75,28	3,31	9,46	10,98	0,98	0	100	

Kaynak: Burdur İl TKDK

Tablo 42 - Tablo 44 arasındaki veriler incelendiğinde Şubat 2012'de faaliyete geçen TKDK Burdur İl Koordinatörlüğü 20.02.2018 tarihine kadar geçen süreçte 105,7 Milyon TL değerinde yatırıma, %60,5 oranında ve 64 Milyon TL değerinde hibe destek sağlamıştır.

Hibe desteklerden en yüksek payı %24,3 ile Karamanlı ilçesi alırken bunu sırasıyla; %21,34 ile Burdur/Merkez; %20,77 ile Bucak ilçesi izlemiştir. Verilen hibe desteklerden %56'sı süt üreten tarımsal işletmelere yatırım desteği olarak verilirken bunu %28 oranında arıcılık faaliyeti desteklerinin izlemesi dikkat çekmektedir. İlde kültür balıkçılığının geliştirilmesine yönelik hiçbir faaliyet hibe desteklerden yararlanmamıştır.

3. SWOT ANALİZİ

Burdur ilinde hayvancılık sektörünün mevcut yapısı sektör paydaşlarının görüşleri doğrultusunda detaylı bir şekilde analiz edilerek ortaya konmaya çalışılmıştır. Bu kapsamda Burdur ilinde sektör paydaşlarının geçmiş dönemde gerçekleştirdiği sektör toplantılarının raporları başta olmak üzere, çalışma süresince sektörün her kesimine gerçekleştirilen ziyaretler neticesinde SWOT analizi için gerekli materyal toplanmıştır. Yapılan çalışmalar doğrultusunda sektörün güçlü yönleri, zayıf yanları, fırsatları ve tehditlerine yönelik durumları gösteren SWOT analizi aşağıda tabloda verilmiştir.

Tablo 45. Burdur İli Hayvancılık SWOT Analizi

GÜÇLÜ YÖNLER	**ZAYIF YÖNLER**
• Hayvancılığın Burdur ili açısından en önemli geçim kaynaklarından biri olması, • İklimin hayvan yetiştiriciliğine uygun olması ve merada yayılma süresinin uzun olması • Kişi başına canlı hayvan ve hayvansal ürün değeri bakımında üst sıralarda yer alması • Burdur ilinin süt sığırı yetiştiriciliği ve süt üretiminde oldukça iyi bir konumda bulunması, • Kültür ırkı sığır oranının Burdur ilinde %90'ı bulması, • Burdur ili ortalama süt veriminin, Türkiye ortalamasının üstünde olması • Güçbirliği A.Ş'nin Et Balık Kurumunun özeleştirilen Burdur et kombinasında faaliyet göstermesi, • Burdur ilinde kooperatifleşmenin ve örgütlenmenin güçlü ve etkin olması, • Damızlık düve temininde Türkiye'de tercih edilen illerden olması, • Burdur ilinde küçükbaş hayvan varlığının istikrarlı olarak artış göstermesi, • Üniversite bünyesinde güçlü Veteriner Fakültesi ve Hayvan Hastanesi bulunması, • İlin konum ve iklimi itibariyle kanatlı hayvan yetiştirmeye müsait olması.	• Yem hammaddelerinin temin merkezlerine uzak olması ve yem maliyetlerinin yüksekliği • Burdur ilinde yem fabrikasının yetersizliği, • Burdur ilinin arazi yapısının önemli bir bölümünün engebeli olması ve yem üretimine uygun olmaması, • Toplam il arazisi içinde çayır-mera alanlarının payının çok az olması, • Yem bitkisi üretiminde sulamaya bağlı sıkıntıların yaşanması, • Burdur ilinde yetiştiricilerin özellikle besleme, yem maddeleri, sağlık, hijyen, hayvan refahı ve barınaklar konusunda farkındalık eksikliği, • Süt işleme tesislerinin yetersizliği, • Katma değerli süt ürünlerinin üretilmemesi, • Et işleme üretim tesislerinin yetersizliği, • Burdur ilinde sığır eti üretim maliyetlerinin yüksekliği, • Kapalı-sabit bağlamalı ahır tipinin çok yaygın olması, • Düzenli kayıt tutulmaması ve verim-maliyet-kâr hesabına yönelik veri eksikliği, • Irk ıslahına yönelik kayıt sisteminin oluşturulamaması ve pedigri kaydının bulunmayışına bağlı olarak damızlık yetiştirilebilecek çekirdek sürülerin oluşturulamaması, • Süt sığırcılık işletmelerinde buzağı ölüm oranının yüksek olması, • Süt sığırcılık işletmelerinde fertilite problemlerinin oldukça yüksek olması, • Hayvancılık işletmelerinin en önemli maliyet unsuru olan yemin; mazot, gübre, tohum maliyetlerinin yüksekliğinden dolayı uygun maliyetle üretilememesi, maliyetinin yüksek oluşu, • Kanatlı hayvan ve alternatif kanatlı hayvan yetiştiriciliğinde sahip olduğu potansiyeli yeterince değerlendirememesi, • Burdur ilinde hastalıklardan ari işletme sayısının yetersiz olması.
FIRSATLAR	**TEHDİTLER**
• Susuz tarıma uygun yem bitkileri ekimi için uygun ekim alanlarının mevcut olması, • Örgütlenmenin iyi durumda olması, kooperatiflerin marka oluşturmaya yönelik süt işleme tesisi kurma, süt ürünleri işleme ve pazarlama gibi faaliyetlere başlamış olmaları, • Bazı köylerde denemeye başlanan toplu bakım, toplu sağım uygulamalarından başarı elde edilmesi, • Burdur ilinde hayvancılık işletmelerinin örgütlenmeye dayalı her türlü uygulamaya açık oluşu, • Hayvancılığa dayalı sanayi işletmelerinin gelişebilmesi için potansiyelin mevcut olması,	• Gençlerin hayvancılığa ilgi göstermemesi, • Hayvancılığı birincil işi olarak görenlerin sayısının azalması, • Çobanlık mesleğinin toplumdaki algısının olumsuz olması nedeniyle bu alanda yetişmiş eleman sıkıntısı, • Suni tohumlamada kullanılan spermlerin genetik kalitesinin araştırılmaması, • Burdur ilinin damızlık düve temininde yurtdışına bağımlılığının artması, • Tarım arazilerinde sulamada yağmurlama ve damlama gibi modern sulama yöntemlerinin yetersiz olması, • Kontrolsüz hayvan hareketlerinin yaygınlığı ve buna bağlı olarak enfeksiyöz ve zoonoz hastalık riskinin yüksekliği, • Kullanılan konsantre yemlerin kalitesinin bilinmemesi,

• Önemli iç su kaynaklarına sahip olması ve Türkiye'deki kültür balıkçılığındaki gelişmeleri takip ederek gelişme potansiyelinin bulunması, • Kayda değer oranda orman ve fundalık alana sahip olan Burdur ilinin bal üretiminde daha etkin bir konuma sahip olma imkânının bulunması, • Büyükşehirlere ve turizm merkezlerine yakın olması, • "Bölgesel Kalkınma Amaçlı Misyon Farklılaşması ve İhtisaslaşması" Programı kapsamında Hayvancılık Projesinin Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi tarafından ilde yürütülmesi, • Üniversitenin hayvancılığa dayalı sanayiye yönelik AR-GE merkezleri kurması, • Burdur ili çiftçilerinin yeniliğe ve teknolojik gelişmelere daha açık olması, • Burdur ilinde son yıllarda büyükbaş hayvancılık işletmelerindeki ortalama hayvan sayısının artma eğiliminde olması ve işletme ölçeklerinin büyümesi.	• Süt satış fiyatlarının belirlenmesinde tüm paydaşları memnun edecek bir sistemin var olmaması, • Kooperatiflerin finansman yetersizliği, • Gerek et gerekse süt üretiminde fiyat istikrarsızlığı ve ithalatın üreticiyi olumsuz etkilemesi, • Burdur ilinde hayvancılık işletmelerinde kâr marjının düşüklüğü, • Burdur ilinde sütlerin işletmelerden satın alımında oligopolleşmenin artması, • Burdur ilinde süt sığırcılık işletmelerinin sütünü satın alan ulusal süt firmalarının kayda değer bir bölümünün, işletmelerin sütünü alma karşılığında işletme sahiplerini firmanın yemlerini kullanma konusunda baskı altına almış olmaları ve bunun neticesinde konsantre yem pazarında rekabetin üretici aleyhine olacak şekilde zarar görmesi, • Gerek büyükbaş, gerekse küçükbaş hayvancılık işletmelerinde yetiştiricilerin hayvan besleme ve rasyon bilgisinin yetersizliği ve buna bağlı oluşan verim kayıpları ve metabolik hastalıkların yaygınlığı.

4. TEMEL SORUNLARIN TANIMLANMASI

Hayvancılık sektörüne yönelik güçlü, zayıf yönlerin ve tehdit ve fırsatların belirlenmesine yönelik bölgede aktörleri ile yapılan görüşmeler doğrultusunda sektörün temel sorunları 12 başlık şeklinde tanımlanmıştır. Söz konusu sorunlar ve bu sorunları oluşturan alt sorunları aşağıdaki Tablo 46'da sunulmaktadır.

Tablo 46. Burdur İli Hayvancılık Alanına İlişkin Temel Sorunlar

Sorun 1: Mevcut Mevzuat ve Yasal Düzenlemeler
• Yeni çıkan yönetmelik nedeniyle damızlık kalitesinin bozulması, • Yürürlükte olan mera ve otlatma planlarının bilimsel içerikten uzak olması, • Mera komisyonlarında sektörün önemli paydaşlarının yer almaması, • Ormanlık arazilerin küçükbaş hayvan yetiştiricilerine kapatılması, • Dişi hayvan kesiminde caydırıcılığın yetersizliği, • Kooperatifler kanunun yetersizliği, • Küçükbaştan alınan küpe ücretleri, • Süt fiyatlarının belirlenmesinde piyasa yapısının gözetilmemesi, • Tarım kanundaki desteklemelerin çiftçiye tam anlamıyla yansıtılmaması.
Sorun 2: Bürokratik Sorunlar
• Kontrolsüz hayvan hareketlerinin tam anlamıyla engellenememesi, • Kayıtlı hayvanlarda düşen küpe sorunu, • Küpe ve kayıt işlemlerindeki aksamalar, • Aşılama programı ve aşı etkinliği ile ilgili sorunlar, • İhbarı mecbur hastalıkların bildirilmemesi, • Dişi hayvan kesiminde denetim sorunları, • Sektörle ilgili kamu kurum ve kuruluşları arasında koordinasyon yetersizliği, • Tarım Bakanlığı teşkilatlanmasında sektörel yapılanma yerine fonksiyonel yapılanmanın tercih edilmesi, • Hayvancılık verilerini sağlıklı ve düzenli tutan bir yapının olmaması.
Sorun 3: Finansman, Destek ve Teşvikler

- TKDK / diğer kuruluş hibe ve desteklerinde üniversiteden görüş alınmaması,
- Destek ve teşvik ile açılan hayvancılık işletmelerinin yatırım maliyetlerinin yüksekliği,
- Buzağı destekleme modelinin yanlış olması,
- Destekleme miktarı ve zamanı,
- Destekler hususunda işletmelerin bilgi eksikliği,
- Piyasa yapısında yaşanan aksaklıklara bağlı finansman sıkıntıları,
- TKDK desteklerinin kooperatiflere verilmemesi,
- Yerel süt ve süt ürünleri üreticilerinin ulusal düzeyde rekabet edememesi,
- Hayvancılığa verilen teşviklerin enflasyona endeksli verilmemesi.

Sorun 4: Üretim ve AR-GE

- Pedigri ve verim kayıtlarının tutulmaması,
- Uygun olmayan barınak koşullarında üretim yapılması,
- Sürü yönetimi sorunları,
- Buzağı ve düve besleme ile ilgili bilgi eksikliği ve yetiştiricilik hataları,
- Sütü alan firmaların kendi yemlerini alma konusundaki dayatmaları,
- Üreticilerin ırk ıslahına yönelik kayıt sisteminin olmaması,
- Süt sığırcılığı işletmelerinde döl verimlerinin düşmesi,
- Süt sığırcılığı işletmelerinde buzağılama aralığının artması,
- Buzağı, kuzu ve oğlak ölümleri ile üretim kayıplarının fazla olması,
- Burdur il genelinde besi işletmelerinin sayı ve kapasitesinin yetersizliği,
- Damızlık ırkların yöreye uygun olmaması,
- Damızlık yetiştirilecek hastalıklardan ari işletme sayısının çok az olması,
- Ana arı ihtiyacının karşılanmasında sıkıntılar,
- Kültür balıkçılığında ilin potansiyelini yeterince değerlendirememesi,
- Burdur ilinde broyler yetiştiriciliğine ilginin düşük olması,
- Burdur ilinde yumurta tavukçuluğunda işletme ölçeklerinin gelişim göstermemesi,
- Burdur ili süt ve süt ürünlerinde gerek ithal ikame gerekse yeni ürünlerde AR-GE yatırımlarının olmaması,
- Burdur ilinde ürün farklılaştırma ile ilgili girişimcilik faaliyetlerinin yetersizliği.

Sorun 5: Kalite, Standartlar ve Hijyen

- Hayvan yetiştiricilerinin hijyen kurallarına uymaması,
- Sağım makinelerinin temizlik ve hijyenine yeterince önem verilmemesi,
- Burdur ilinde bölgesel süt kalite programlarının bulunmaması,
- Burdur düvelerinin tiplendirilmeyişi,
- Burdur ili damızlık düve yetiştiriciliğinde marka ve standardın olmaması,
- Burdur ilinde ıslah çalışmalarının son yıllarda geriye gitmesi,
- Salgın hastalıkların yayılmasında veteriner hekimlerin ve hayvan sahiplerinin hijyen kurallarına uymaması,
- İşletmelerde ve damızlık birliklerinde süt verim kayıtları ile ilgili tutarsızlıklar,
- Burdur ilinde damızlık yetiştirebilecek çekirdek sürülerin olmaması,
- Burdur il genelinde mera kalitesinin ve kompozisyonun yeterince bilinmemesi.

Sorun 6: Makine ve Teçhizat, Teknoloji

- Çiftliklerde otomasyonun eksikliği,
- Sürü yönetiminde kullanılan programların atıl olması ve istenilen şekilde kullanılmaması,
- Küçük hayvancılık işletmelerinde makine ve teçhizatın ortak kullanım kültürünün olmaması,

- Aile işletmelerinde gereksiz makine ve teçhizata yatırım.

Sorun 7: Yönetim ve Örgüt Yapısı

- Kooperatiflerin iyi yönetilmemesi,
- Kooperatif sayılarının fazlalığı ve ihtisas alanları dışında faaliyet göstermeleri,
- Hayvancılık işletmelerinden çıkan gübrenin değerlendirilmemesi,
- Süt sığırcılığı işletmelerinde toplu sağım sorunları,
- Burdur ilinde hayvancılıkta ihtisaslaştırılmış işletmelerin yetersizliği,
- Burdur ilinin genelinde çiftliklerde salgın hastalıklara karşı karantina bölgelerinin bulunmaması,
- Burdur ilinin yem fakiri bir il olması ve mevcut yem kaynaklarının verimli kullanılamaması,
- Burdur ili köylerinde ortak mera kullanımından kaynaklanan sorunlar,
- Burdur ilinde orta ve büyük ölçekli işletmelerde nitelikli yönetici ihtiyacının karşılanamaması.

Sorun 8: İşgücü ve Eğitim

- Büyük hayvancılık işletmelerinde ara eleman eksikliği,
- Genç nesillerin hayvancılığa olan ilgisizliği,
- Kırsal kesimde hayvancılık ile uğraşan insanların yaş ortalamalarının giderek artması,
- Hayvansal üretimde yaşanan fiyat istikrarsızlıklarının çiftçiyi üretimden uzaklaştırması,
- Hayvansal üretimi bırakan yetiştiricinin üretime tekrar dönmesinin çok zor olması,
- Hayvancılık alanında eğitim modellerinin rasyonelleştirilmemesi ve verilen eğitimin denetlenmemesi,
- Süt sığırcılığı işletmelerinde sağım ekipmanının yanlış kullanımı,
- Çiftçilerin eğitimlere katılmaması,
- Süt sağımı sırasında tecrübesiz sağım işçilerinin sağıma katılması,
- Bayanların çiftçi eğitimlerine yeterli oranlarda katılmamaları,
- Verilen eğitimlerde çiftçi seviyesine inilememesi nedeniyle anlaşılmama,
- Bulaşıcı hastalıklarla ilgili olarak hayvan sahiplerinin bilgisinin az veya hiç olmaması,
- Hayvan sahipleri tarafından kontrolsüz aşı uygulamaları,
- Çobanlık mesleğinin toplumdaki algısının olumsuz olması,
- Yetişmiş eleman sıkıntısı ve hayvancılık yapan ailelerin sosyo-ekonomik sorunları,
- İşletmelerde yabancı kaçak işçi çalıştırılması.

Sorun 9: Maliyetler

- Gübre, mazot, ilaç ve elektrik gibi maliyetlerin üreticiye büyük yük getirmesi,
- Küçük işletmelerde kaliteli kaba yemin uygun fiyattan temin edilememesi,
- Enfeksiyöz hastalıklarda aşılamaların farklı fiyatlarda yapılması nedeniyle kaliteli aşıların tercih edilmemesi,
- Sektördeki işletmelerin maliyet hesaplama ve finans yönetimi konularında bilgi eksikliği,
- Kesif ve kaba yemin il dışından karşılanmasının üretim maliyetlerinde artış yönünde baskı yaratması,
- Hayvancılıkta mekanizasyonun yatırım ve işletme maliyetinin yüksek olması,
- Hayvancılık işletmelerinde maliyet hesaplamalarının doğru ve düzenli şekilde yapılmaması,
- İşletmecilik kayıtlarının düzenli tutulmaması.

Sorun 10: Pazar ve Rekabet Koşulları

- Kaliteli süt üretimine yönelik fiyatlandırmanın olmaması,
- Burdur iline özgü süt ürünlerinin tanıtım eksikliği,
- Süt ve süt ürünlerinde özgünlük sorunu,
- Burdur ilinde üretilen sütün yaklaşık %90'ının il dışında işleniyor olması,

• Antalya süt ve süt ürünleri piyasasının etkin kullanılmaması, • Arı ürünlerinde pazarlamada yaşanan eksiklikler, • Keçi ve koyun etinin bölgede yetersiz talep görmesi, • Yerli besi işletmelerinin ithalat nedeniyle fiyat baskısı altında olması, • Burdur ilinde sütlerin işletmelerden satın alımında oligopolleşmenin artması.
Sorun 11: Hammadde ve Yardımcı Malzemeler
• Hayvancılık işletmelerinde kullanılan konsantre yemlerin kalitesinin bilinmemesi, • Silaj yapımı ile ilgili hatalar, • Burdur il genelinde kaliteli ve yeterli çayır/meraların az oluşu, • Küçük ölçekli hayvancılık işletmelerinde ekonomik ve kaliteli kaba yem kaynaklarının üretilmemesi, • Hammadde tedarikinde belirsizlik ve fiyatlarda yaşanan artışlar, • Besilik danaların büyük çoğunlukla il dışına satılması.
Sorun 12: Çevre
• Hayvancılık işletmelerinden çıkan gübrenin değerlendirilmemesi, • Tıbbi atıkların uygun şekilde ortadan kaldırılmaması, • Atık Yönetimi konusunda işletmelerin duyarsızlığı, • Arı konaklama yerlerinin mevcut ihtiyaçları karşılamaması, • Burdur ilinde çoğu köyde ahırlar ile evlerin iç içe olması, • Silaj yapımı için kullanılan mısırların salma sulama yöntemi ile sulanması.

5. HEDEFLER

Hayvancılık sektör paydaşları ve sektörle bağlantılı kamu kurum ve kuruluşları ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Yapılan bu görüşmeler sonucunda sektörün temel sorunları ve çözüm önerilerine ilişkin görüşler belirlenmiş ve olgunlaştırılmıştır. Belirlenen bu sorunlar on iki ana grupta değerlendirilerek bunlara yönelik çözüm önerileri ortaya konmuştur.

Tablo 47. Hayvancılık Sorunlarına Yönelik Kısa, Orta ve Uzun Vade Çözüm Önerileri

Sorun 1: Mevcut Mevzuat ve Yasal Düzenlemeler		
Kısa Vade	**Orta Vade**	**Uzun Vade**
• Kooperatifler kanunu ihtiyaçlar doğrultusunda yeniden güncellenmeli • Orman arazilerinin mevcut durumları doğrultusunda küçükbaş hayvanların girişine açılmalı, • Kaçak hayvan kesimlerine ağır cezalar getirilmeli, • Tarım kanununda belirlenen destek oranı çiftçiye tam olarak yansıtılmalı,	• Küçükbaş hayvancılığın desteklenmesi noktasında küpe ücretleri kaldırılmalı, • Mera komisyonları sektör paydaşları ve üniversitelerin katılımı ile oluşturulmalı, • Süt fiyatlarının belirlenmesinde süt maliyetlerini baz alan ve tüm sektör için kabul gören bir hedef fiyat sistemine geçilmeli,	• Kesimhaneler Türkiye genelinde Bakanlık tarafından toplulaştırılmalı, küçük kesimhaneler kapatılmalı,
Sorun 2: Bürokratik Sorunlar		
Kısa Vade	**Orta Vade**	**Uzun Vade**
• Hayvan hareketlerinde etkin denetimlerin gerçekleştirilmesi, • Hayvanların küpe yerine alternatif güvenirliği ve dışarıdan müdahalesi	• İnternet üzerinden kurulacak network ile ilgili kurumların birbirine bağlanması, hayvan hareketlerinin çevrimiçi izlenmesi,	• İhbari mecbur hastalıkların bildiriminin artırılması için hızlı ve etkin teşvik ödeme sisteminin uygulanması, • İller arasında aşılama programlarının organize edilmesi,

olanaksız sistemler ile kayıt altına alınması, • Burdur ili hayvancılık kooperatif ve birliklerine teknik destek verecek bir kurulun oluşturulması,	• Kesimlerin karekod sistemi ile hayvan üzerinden ve çevrimiçi network ile sorgulanabilir bir yapıya kavuşturulması, • Burdur ili çiftlik ağının oluşturulması,	• Hayvan hastalıklarının yayılımına göre iller arası hayvan nakil edebilecek illerin listelerinin belirlenmesi,
Sorun 3: Finansman, Destek ve Teşvikler		
Kısa Vade	**Orta Vade**	**Uzun Vade**
• TKDK ve diğer kuruluşların hibe ve desteği noktasında üniversitenin ilgili anabilim dallarından görüş alınması, • Destekleme ile yapılan işletmelerde yatırımın bölge şartlarına uygun olabilecek şekilde maliyetlerin minimize edilmesi, • Hayvancılığa verilen teşviklerin enflasyona endeksli artırılması, • Hayvansal üretimde ürün bazında desteklerin çeşitlendirilerek devam etmesi, • Hayvancılık kooperatiflerini desteklemek için; girdilerden KDV ve ÖTV alınmaması, kooperatiflerin işledikleri malların KDV oranlarının düşürülmesi, • Tüm hayvansal ürünlerde KDV oranının %1'e indirilmesi	• Hayvancılık alanındaki işletmelerin oransal olarak büyük çoğunluğunu oluşturan küçük ve orta ölçekli işletmeleri odaklayan bir destekleme uygulamasına geçilmesi, • Bireysel üreticiden ziyade küçük üreticinin teşvik edilmesi için kooperatiflere teşviklerin artırılması, • Hayvancılığa dayalı sanayinin desteklenmesi noktasında yerel süt ve et ürünleri işletmelerinin destekleme kalemlerinin artırılması, • Hayvancılık desteklemelerinin küçük ölçekli işletmeleri desteklemeye yönelik olarak hayvan sayısına göre birim fiyat şeklinde yapılması, • Kırsal alanda desteklerin rasyonel olarak takibi amacıyla, Tarımsal Destekleme Kurumu kurulması ve Tarımsal Destekleme Çerçeve Kanunu' nun ivedilikle çıkarılması,	• Tarım kanunundaki destekleme oranının gelişmiş ülkelerin destekleme oranlarına (GSMH'nın ≥%2'si) göre revize edilmesi, • Hayvancılığa dayalı sanayinin hammaddesi olan ürünlerin teşvik kapsamına alınması, • Hayvancılıkta mekanizasyonla ilgili ulusal sanayinin gelişimine yönelik teşviklerin geliştirilmesi, • T.C. Ziraat Bankası'nın hayvancılık işletmelerinin finansmanındaki rolünün; verdiği kredinin geri dönüşümü sağlanacak şekilde, kredilendirmede optimum işletme ölçeği ve örgütlü üretici kesime öncelik sağlanacak şekilde yeniden organize edilmesi,
Sorun 4: Üretim ve AR-GE		
Kısa Vade	**Orta Vade**	**Uzun Vade**
• Burdur ilinde buzağı, kuzu ve oğlak kayıplarının araştırılması ve kayıp nedenlerinin belirlenmesi, • Burdur genelinde köy bazlı toplu sağım ve barınak sistemlerinin geliştirilmesi, • Buzağı, düve ve hayvan besleme ile ilgili üniversitenin eğitim faaliyetinde bulunması, • Kültür balıkçılığı alanına özel sektörün yatırım yapması için teşviklerin artırılması, • Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi'nde Hayvancılık Enstitüsü açılması,	• Süt ve süt ürünlerinde ürün çeşitliğinin artırılması, • Peynir üretiminde Ar-Ge çalışmalarının yapılması, • Burdur ilinde damızlık yetiştirecek, hastalıktan ari işletmelere yönelik İl Özel İdare ve Bakanlık eliyle destek ve teşviklerin artırılması, • Arıcılık alanında faaliyet gösteren işletmelere konaklama alanlarının çoğaltılarak altyapılarının oluşturulması, • Burdur ilinin orman köylerinde broyler yetiştiriciliğinin geliştirilmesine yönelik fizibilite çalışmalarının yapılması,	• Burdur ili genelinde pedigri kayıt sistemini oluşturmak için birlik ile üniversitenin ortak çalışması, • Burdur ilinde süt sığırcılığı işletmelerinden elde edilen erkek danaların büyük çaplı besiye alınacağı organize besi çiftliklerinin oluşturulması, • Burdur ilinde genomik seleksiyon ve boğa yetiştirme merkezinin kurulması,
Sorun 5: Kalite, Standartlar ve Hijyen		
Kısa Vade	**Orta Vade**	**Uzun Vade**
• Temizlik ve hijyen eğitimlerinin çiftçilere düzenli periyotlarda verilmesi, • Burdur ilinde mera ıslahının yapılması, • Veteriner Hekimler Odası aracılığıyla verilecek seminerler ile veteriner hekimlerin çiftlik ziyaretlerinde hijyen kurallarına uymasının öneminin vurgulanması,	• Burdur ilinde süt kalite programlarının oluşturulması, • İşletmelerde işletme kayıt, sürü yönetimi programlarının yaygınlaştırılması ve doğru kullanımına yönelik eğitimlerin verilmesi, • Burdur ilinde süt ve süt ürünlerinde özel sektörün marka değerinin artırılmasına yönelik teşviklere öncelik verilmesi,	• Burdur ilinde DSYB ve Üniversite iş birliğiyle damızlık düve tiplendirme, düve yetiştiriciliğinde standardizasyon, markalaşmanın sağlanması,

Sorun 6: Makine ve Teçhizat, Teknoloji		
Kısa Vade	**Orta Vade**	**Uzun Vade**
• Hâlihazırda sürü yönetim programı uygulanan çiftliklerde veri kaydının sürekli ve doğru olarak yapılmasının önemine yönelik eğitim faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi,	• Küçük hayvancılık işletmelerinde makine ve teçhizatın ortak kullanım kültürünün yaygınlaşmasına yönelik eğitim verilmesi,	• Tarım Bakanlığının girişimiyle Burdur ilinde ve tüm ülkede hayvancılık işletmelerinin verim kaydının toplandığı bir sürü yönetim sisteminin kurulması,
Sorun 7: Yönetim ve Örgüt Yapısı		
Kısa Vade	**Orta Vade**	**Uzun Vade**
• Kooperatif yöneticilerine eğitim verilmesi, • Kooperatiflerin ihtisas alanlarına göre toplu hale getirilmesi, • Burdur ilinde ortak mera kullanımında organizasyon eksikliğine bağlı sorunların çözümüne yönelik tedbirlerin alınması, • Sütün üretici fiyatlarında ve kesif yem piyasalarında artan oligopolleşmeyi engellemeye yönelik olarak üreticilerin örgütlenme konusunda eğitiminin sağlanması,	• Toplu bakım toplu sağım uygulamalarında meydana gelen yönetim sorunlarının yönetici eğitimi ile çözülmesi, • Burdur ilinde süt sığırcılığı ile besi sığırı yetiştiriciliğinin bir arada yürütüldüğü yaygın olan kombine işletme yapısından süt ve besi konusunda uzmanlaşmış ihtisas işletmelerine geçişin teşvik edilmesi, • Burdur ilinde orta ve büyük ölçekli işletmelerde nitelikli yönetici ihtiyacının karşılanmasına yönelik sertifika programlarının açılması,	• Burdur ilinde salgın hastalıklara karşı Bakanlıkça karantina bölgelerinin oluşturulması, • Rekabet Kurumu tarafından hayvansal ürün piyasalarının daha sıkı takibinin ve rekabetin bozulduğu durumlarda müdahale edilmesinin sağlanması, • Et ve Süt Kurumunun et ve süt fiyatlarının regülasyonunda daha aktif rol oynaması, • Kamu tarafından kesif yem sektöründe regülasyonu sağlayacak bir kurumun teşekkül edilmesi,
Sorun 8: İşgücü ve Eğitim		
Kısa Vade	**Orta Vade**	**Uzun Vade**
• Üniversitede, Burdur ilinde hayvancılık sektöründe yaşanan ara eleman eksiğini gidermeye yönelik programların açılması, • Kamunun regülatör kurumlarının alacağı tedbirlerle (hayvansal ürünlerde hedef fiyat, taban fiyat konulması…) hayvansal ürün piyasalarında fiyatların stabil hale gelmesinin sağlaması, • Süt sağımından sorumlu işçilerinin yetkinliği açısından üniversite ve kamu işbirliğiyle hizmet içi eğitim verilmesinin sağlanması,	• Hayvansal üretimin yoğun olarak yapıldığı belde ve köylerde halkın sosyal açıdan refahını artırmaya yönelik konut ve altyapı projelerinin, kültürel ve sportif faaliyetleri içeren tesis çalışmalarının kamu tarafından uygulamaya konulması, • Hayvansal üretimde üniversite, kamu ve üretici iş birliğiyle uygulamaya dönük modern yaşam boyu eğitim modüllerinin oluşturulması, • Devletin genç nüfusun hayvancılık sektöründe istihdamının artırılması için vergi, sigorta gibi kalemlerde işletmelere muafiyet ve ıskonto uygulamalarının çeşitlendirilmesi,	• Uzun vadede sürdürülebilir bir hayvansal üretim için bu alanda üretici kâr marjının cazip hale getirilmesiyle genç nesillerin hayvansal üretim yapmaya teşvik edilmesi, • Küçükbaş yetiştiricilerin çoban ve sürü yöneticisi ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla bu alanda profesyonel hizmet sunan firmaların faaliyete geçmesine yönelik teşvikler,
Sorun 9: Maliyetler		
Kısa Vade	**Orta Vade**	**Uzun Vade**
• Devletin yem bitkileri üretiminde tohum, ilaç, gübre, mazot ve bu gibi girdilerde maliyet azaltıcı uygulamaları hayata geçirmesi, • Kesif yem üretim merkezlerine uzak olan Burdur ilinde tarım arazilerinde yem bitkileri ekiminin teşvik edilmesi, • TMO'da stok fazlasının oluşması durumunda ucuz ihracat yolu ile eritilmeye çalışılması yerine bu fazlalığın iç piyasada yem sanayinin kullanımına sunulması,	• Enerji maliyetlerini düşürmek adına alternatif enerji kaynakları kullanımının teşvik edilmesi, • Tarım arazisi olarak hâlihazırda kullanılmayan arazilerde zor koşullara adapte olabilen yem bitkilerinin ekimi hususunda Ar-Ge çalışmaları yürütülmesi, • İşletmelerde süt-yem paritesinin kârlılığı sağlayacak düzeyde olmasına yönelik yem maliyetlerini düşürücü tedbirlerin alınması, • Hayvancılık işletmelerinin yatırım maliyetlerinin düşürülmesi noktasında	• Hayvancılık sektöründe süregelen genetik materyal, veteriner tıbbi ürünleri ile aşı, et ve yem ithalatının döviz kurundaki artışa bağlı olarak girdi maliyetlerini arttırmasına karşı bu ürünlerin yurtiçinde üretimini artıracak önlem ve politikaların geliştirilmesi,

	bölge şartlarına uygun işletme modellerinin standardize edilmesi,	
Sorun 10: Pazar ve Rekabet Koşulları		
Kısa Vade	**Orta Vade**	**Uzun Vade**
• Süt üretiminde yağ, kuru madde ve somatik hücre sayısı gibi kalite parametrelerini göz önüne alan fiyat teşviki uygulanması, • Burdur ilinde çiğ süt fiyatının oluşumunda yetiştirici/üretici örgütlerinin hizmet alanlarında ve pazardaki etkinliğinin güçlendirilmesi, • Bal üretiminde üreticilerin kalite, standart ve pazarlamada örgütlü, markalaşmaya dönük etkin hareket etmesine yönelik faaliyetlerin yapılması, • Burdur ilinde üretilen sütün mamul madde olarak işlenmesinde peynir gibi fazla çiğ sütün kullanıldığı ürünlerin üretiminin teşvik edilmesi,	• Burdur ilinde canlı hayvan ve et ürün borsalarının geliştirilmesinin sağlanması, • Hayvansal ürün pazarlamada uzun olan pazarlama kanallarını azaltacak politikalar geliştirilmesi, • Üretici-toplayıcı-besici- tüccar-işleyici-toptancı-perakendeci ve tüketiciden oluşan pazarlama zincirinde, tüketici fiyatlarında üretici payının hayvansal ürünlerde azalmasının önüne geçmek adına üreticilerin kooperatifler aracılığıyla örgütlenmesinin sağlanması, • Burdur iline özgü hayvansal ürünlerin üretim ve pazarlanmasında markalaşmanın teşvik edilmesi, • Antalya gibi çok önemli bir hayvansal ürünler pazarına yönelik yöresel markalı hayvansal ürünler üretiminin teşvik edilmesi,	• Burdur ilinde üretilen sütün ve etin il içinde işlenmesini sağlayacak tesislerin kurulması, • Üretici ve tüketici yararına çalışan, aracıların dışlandığı pazarlama kanallarının kurulması, • Kooperatiflerin mallarını en kısa şekilde tüketicilere ulaştırılması için mevzuatta gerekli düzenlemelerin yapılması, • Burdur ilinde organize hayvancılık sanayi bölgesi kurulmalı ve teşvik kapsamına alınmalı,
Sorun 11: Hammadde ve Yardımcı Malzemeler		
Kısa Vade	**Orta Vade**	**Uzun Vade**
• Burdur ilinde Üniversite Kamu işbirliği ile yetiştiricilere kaliteli silaj yapımının eğitiminin verilmesi, • Kalitesiz hammadde kullanımının önüne geçmek adına üniversite tarafından yetiştiricilere rasyon hazırlama eğitiminin verilmesi,	• Hayvancılık işletmelerinde kullanılan konsantre yemlerin kalitesinin denetimine yönelik belli aralıklarla hakem laboratuvarlardan sonuç almaya yönelik bir yasal mevzuatın getirilmesi, • Hayvancılık işletmelerinin kaliteli hammadde ihtiyacının karşılanması için çiftçilerle sözleşmeli yem üretiminin teşvik edilmesi, • Burdur ilinin ihtiyacı olan kaba yemin karşılanması noktasında demiryolu ağının aktif hale getirilmesi,	• Konsantre yem üretiminde Üniversite-Sanayi iş birliği sağlanarak Ar-Ge çalışmalarına önem verilmesi,
Sorun 12: Çevre		
Kısa Vade	**Orta Vade**	**Uzun Vade**
• Hayvancılık işletmelerinden çıkan gübrenin solucan gübresi üretimi gibi alternatif üretim alanlarında değerlendirilmesinin sağlanması.	• Atık yönetiminde işletmelere uygulanacak denetimin sıklaştırılarak caydırıcı müeyyideler uygulanması, • Burdur ilinde arı konaklama yerlerinin altyapı hizmetlerinin sağlanması.	• Burdur ilinde işletmelerin önemli bir bölümünün ahır ve evlerin içiçe olduğu bir yapıya sahip olması nedeniyle TOKİ ve ilgili kamu kurumlarının katkısıyla bu işletmelerin bulunduğu mezra ve köylerde sağlıklı şehircilik ve ahır projelerinin hayata geçirilmesi.

Burdur ilinin hayvancılık sektörünün ölçülebilir hedefleri kısa, orta ve uzun vadeli olarak aşağıda sunulmuştur.

5.1. Kısa Vade Hedefler

- Burdur genelinde hayvancılık sektörüne yönelik düzenlenen eğitim programları sayısının arttırılması (adet/yıl)

- Burdur ilinde kaliteli çiğ süt miktarının artırılması (ton/yıl)
- Burdur ilinin iklim ve coğrafyasına uygun yem bitkilerinin belirlenmesi ve ekilmesi (daa/yıl)
- Hayvancılıkta istihdam edilen genç nüfusun teşvik edilmesi (TL/kişi)
- Koyun ve keçi işletmelerinin teşviklerinin artırılması (TL/yıl)
- Burdur ilinde toplu sağım ve bakıma geçebilecek köylerde bu yapıların kooperatif temelinde hayata geçirilmesi (adet/yıl)

5.2. Orta Vade Hedefler

- Burdur ilinde kooperatiflerce kaliteye yönelik çiğ süt teşvik sisteminin oluşturulması (TL/lt)
- Koyun ve keçi işletmelerinin sayılarının artırılması (adet/yıl)
- Hayvancılıkta istihdam edilen genç nüfusun artırılması (kişi/yıl)
- Toplu sağım ve bakım merkezlerinin artırılması (adet/yıl)
- Burdur ili geneli hayvansal ürün maliyetlerinin (1lt süt, 1kg et) kurulacak MAKÜ Hayvancılık Enstitüsü tarafından 6 ayda bir açıklanması (veri/yıl)
- Burdur ili damızlık düve standardının ve markasının oluşturulması ve tanınırlığının artırılması (%)
- Burdur ilinde kooperatif ve birliklerin bünyesinde elit sürülerin oluşturulması (adet/yıl)
- Burdur ilinin damızlık düve ve gebe düvelerinin sadece borsa üzerinden mezatta satışı (%)
- Süt ve süt ürünlerinde yöresel ürünlerin coğrafi işaretlerinin alınması (adet/yıl)

5.3. Uzun Vade Hedefler

- Burdur ilinde kooperatiflerin iştiraki ile yem fabrikasının kurulması ucuza yem teminin artırılması (ton/yıl)
- Burdur ilinin pedigri kayıtlarının güvenilir ve sürekli takibinin yapılacağı bir alt yapının oluşturulması ve il genelinde yaygınlaştırılması (%)
- Burdur iline ulusal ölçekte süt firmalarının fabrika açmaları (adet/10 yıl)
- Burdur ilinde yerelde faaliyet gösteren süt işletmelerinin ulusal ölçekte sürdürülebilir bir üretime geçmeleri (adet/yıl)
- Burdur ilinin Türkiye'nin Konya Ereğli'de olduğu gibi peynir üretiminde potansiyelinin artırılması (ton/yıl)

"***BU TEMAYA AİT FAALİYET ÖNERİLERİ, İL GELİŞİM STRATEJİLERİ BÖLÜMÜNDE YER ALMAKTADIR."***

6. KAYNAKÇA

Akın A.C. (2016). Türkiye Süt Sanayi İşletmelerinin Ekonomik Analizi ve Sektöre İlişkin Sorunların Tespiti. Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Çelik Ş. (2015). Çok Boyutlu Ölçekleme Analizi ile Hayvancılık Açısından Türkiye'de İllerin Sınıflandırılması. Erciyes Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi, 31(4), 1-6.

Sakarya E, Demir P. (2008). Sivas İlinin Gelişmesinde Hayvancılık Sektörünün Yeri ve Önemi. İktisadi Araştırmalar Vakfı.141-171

Sipahi C. (2010). Entansif Hindi Yetiştiriciliği İşletmelerinde Kârlılık ve Verimlilik Analizleri. Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Sungur O, Öçal M. (2016). Bölgesel Kalkınmada Teşviklerin Önemi ve Burdur İlinin 2001-2015 Yılları Sektörel Teşvik Performansı.

TÜİK (2014). Seçilmiş Göstergelerle Burdur 2013. Türkiye İstatistik Kurumu Matbaası, Ankara. ISBN: 978-975-19-6124-2

TÜİK (2018a). İl Bazında Gayrisafi Yurtiçi Hâsıla, iktisadi faaliyet kollarına göre, NACE Rev.2, 2004-2014, http://www.TÜİK.gov.tr/PreIstatistikTablo.do?istab_id=2520 Erişim Tarihi: 25.02.2018

TÜİK (2018b). Konularına Göre İstatistikler, Hayvancılık İstatistikleri, https://biruni.TÜİK.gov.tr/hayvancilikapp/hayvancilik.zul Erişim Tarihi: 23.03.2018

TÜİK (2018c). 2016 ve 2006 yılı Tarımsal İşletme Yapı Araştırması http://www.TÜİK.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1003 Erişim Tarihi: 24.04.2018

MADENCİLİK VE TAŞOCAKÇILIĞI

MADENCİLİK VE TAŞOCAKÇILIĞI

Prof.Dr. Adnan KALKAN
Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Bucak İşletme Fakültesi, İşletme Bölümü

Arş. Gör. Fatih TOPÇUOĞLU
Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Bucak Zeliha Tolunay Uygulamalı Teknoloji ve İşletmecilik Yüksekokulu

1. GİRİŞ

Türkiye madencilik ve doğal taş sektörü, 160 ülkeye yıllık $ 2 milyar civarında ihracat yapması nedeniyle ekonomik anlamda en önemli sektörlerden birisidir. Dünya doğal taş ticaretinde ilk 5 ülke içinde olan Türkiye'de sektör, son otuz yılda yaklaşık 100 kat büyüyerek maden ihracatı içinde %50'lik payla ilk sırada yer almaktadır (Altındağ, vd., 2017, s. 631).

Mermer, 3213 sayılı Maden Kanunu ile maden kapsamına alınmıştır. Mermer ve traverten olarak başlayan sektördeki gelişmeler günümüzde diğer kayaç türlerinin de katılmasıyla Doğaltaş sektöründe ve ülke ekonomisinde önemli bir yer tutmaya başlamıştır (Altındağ, vd., 2017, s. 631). Jeolojik anlamda mermer olarak tanımlanan kayaçların yanı sıra kesilip parlatılan, dekoratif özellikleri olan piyasada ekonomik olarak işlem gören her türlü kayaca Doğal Taş ve bu sektöre de Doğal Taş Sektörü denilmektedir (Altındağ, vd., 2017, s. 636). 1990- 1994 yılları arasında; Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) adına, İTÜ tarafından mermer ocağı bazında yapılan gözlemlere göre Türkiye doğal taş rezervi 6,7 milyar m^3 olarak belirtilmiştir (DPT, 1995).

Türkiye'nin 1980'li yıllarda birkaç milyon dolar olan mermer (doğal taş) ihracatı 2013 yılı itibariyle $2,2 Milyar seviyesine ulaşmış, 2016 yılında ise bir düşüş göstererek $1,8 Milyar düzeyinde gerçekleşmiştir. Bugün gerek üretim miktarı gerekse ihracat verileri açısından bakıldığında Türkiye, Dünyanın ilk 5 ülkesi içinde yer almaktadır. Ülkenin doğal taş sektörüne sadece doğal taş üretimi ve ihracatı açısından bakılmamalıdır. Özellikle son 25 yıllık süreç incelendiğinde ocak ve mermer işleme makineleri ve ekipmanları ile doğal taş imalatı açısından yerli üretim oldukça iyi bir konuma gelmiş bulunmaktadır. Bugün ülkemizin tüm ocaklarında yerli üretim iş makineleri görmenin yanı sıra birçok ülkeye mermer makineleri ve ekipmanları ihracatı da yapılmaktadır (Altındağ, vd., 2017, s. 631).

Bu çalışmada, öncelikle Burdur madencilik ve doğal taş sektörünün ekonomik yapısı, mevcut sorunları ve çözüm önerileri üzerine değinilmiştir. Daha sonra da maden ve doğal taş sektörünün dünyadaki ve ülkemizdeki gelişmelerden nasıl etkilenebileceği irdelenmiş ve olumsuz etkilerin nasıl avantaja dönüştürülebileceğine yönelik önerilerde bulunulmuştur.

1.1. Amaç ve Kapsam

Bu çalışmanın amacı; Burdur ilinde Madencilik ve Doğaltaş Ocakçılığı sektörünün potansiyel güçlerini ve gelişim fırsatlarını ortaya koymak, bilimsel envanter çalışmaları sonucunda doğru projeksiyonlar üretebilmek, öncelikli gelişim yönelimlerini ve alanlarını tespit etmek, kısa-orta-uzun vadede yapılması ve teşvik edilmesi gereken faaliyetleri ve projeleri ortaya koymaktır. Ayrıca bu çalışma ile sektörde öncelikli ve önemli sorunların gerçek nedenleri üzerine odaklanarak bu sorunlara yönelik çözüm önerilerini katılımcılık esasıyla ilgili aktörlerden almak ve akademik düzlemde değerlendirilip somut faaliyet ve proje önerilerini ortaya koymak hedeflenmiştir.

1.2. Materyal ve Yöntem

Madencilik ve Doğaltaş Ocakçılığı Moderatörlüğü için Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi'nde "Moderatör Çalışma Ekibi" oluşturulmuş, akademisyenler ve sektör temsilcileri ile ön görüşmeler yapılmıştır. Tema ekibinin yapmış olduğu görüşme, toplantı ve çalışma takvimi belirlenmiştir. Bu kapsamda, Ekim 2017 – Mart 2018 tarihleri arasında sektör paydaşları ile görüşme ve toplantılar yapılmıştır. Görüşme ve toplantıların ardından, elde edilen veriler ve bilgiler doğrultusunda SWOT analizi yapılmış, çözüm önerileri ve kısa-orta-uzun vadeli hedefler belirlenmiştir.

Mevcut durum analizi ile sektörün potansiyeli, sorunları ve önceliklerinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Sektörü anlamak adına, ihtiyaç duyulan niceliksel ve niteliksel verilere ulaşmak için kapsamlı bir veri tabanı ve yayın araştırması yapılmıştır. Veri temin etmek üzere çeşitli sektör kurum ve temsilcilerine ziyaretler düzenlenip, resmi yazılarla veriler talep edilmiştir. Kurum ve temsilcilerden gelen veriler mevcut durum analizi çerçevesinde tematik ve karşılaştırmalı analizlerle değerlendirilmiştir.

Planlama sürecinde ele alınan her konuda kapsamlı bir veri tabanı ve yayın araştırması yapılmıştır. Mevcut veri kaynaklarından ulaşılamayan verileri temin etmek üzere de çalıştaylardan (*Antalya Madencilik Çalıştayı, 24-25.11.2017*) ve (Muğla Mermer ve Çevre Çalıştayı, 19.01.2018), sempozyumdan (*IX. Uluslararası Mermer Sempozyumu-MERSEM, 13-15.12.2017*) veriler elde edilmiştir. Sektör temsilci ve önemli aktörleri ile yapılan Çalıştaylar, görüşmeler, toplantılar, araştırmalar ve elde edilen bilgi ve veriler ışığında gerçekleştirilen analizler sayesinde raporun bütünü, mevcut duruma ilişkin nitelikli bilgi ile sorunlara ve ortaya konan çözüm önerilerinin gerekçelerini içinde barındıracak şekilde tasarlanmıştır. Bu yöntemle ilişkisel bütünselliğin korunması, raporun akıcılığının arttırılması ve okuma kolaylığı sağlanması hedeflenmiştir.

Bu çalışmanın önemli bir aşaması da; sürece katkıda bulunacak ve çalışmanın çıktılarından etkilenecek kişi, dernek, grup, kurum ve kuruluşların konu ile ilgi ve ilişki düzeyleri de göz önüne alınarak belirlenmesi ve sürece dâhil edilmesidir. İlgili tarafların bir araya getirilmesiyle oluşturulan ortak akıl ile çalışmanın bölgesel ve sektörel bütünlüğüne katkıda bulunulmuş ve çalışmanın katılımcı, dinamik ve yereli yansıtan bir yapıya kavuşması planlanmıştır. Paydaş yönetimi kapsamında yürütülen forum ve görüşmelerde analizlerle ortaya çıkarılan bulguların nedensellik ilişkisi içinde paydaşlarca değerlendirilmesi sağlanmıştır. Böylelikle yerel dinamikleri harekete geçirmek için bölgeye ilişkin temel eksenler altında belirlenen zayıflıklar ve potansiyeller, öncelik ve tedbirler katılımcılığı esas alan bir süreçle oluşturulmuştur.

Benimsenen planlama yaklaşımı, değişen koşullara uyum sağlayabilmek ve hedeflere sınırlı kaynaklarla ulaşabilmek için stratejik; sektörü tüm boyutlarıyla anlamak için kapsayıcı; paydaşlarca yönlendirildiği için katılımcı; çevreye duyarlı olduğu için de sürdürülebilirdir. Planlama sürecinde tümevarım yöntemi uygulanmıştır. Araştırma ve analiz sürecinde sektöre ilişkin konular detaylarıyla incelenmiş ve her basamakta elde edilen bulgular birbirleri ile ilişkilendirilerek bir üst safhadaki sentezlere ulaşılmıştır. Aynı yöntemle, strateji geliştirme sürecine en alt seviyedeki tedbirlerden başlanarak temel eksenlere ulaşılmıştır. Parçadan bütüne gidilerek sektörün tüm özgünlükleri çalışma raporuna yansıtılmış ve sektör kapsamlı olarak ele alınmıştır.

Planlama çalışması aşamasında eş zamanlı çalışmaya ve zamanı etkin kullanmaya odaklı bir süreç tasarlanmıştır. Sürecin bileşenleri sadece birbiri ardına eklemlenmiş değil, aynı zamanda birbiriyle paralel ve eşgüdümlü faaliyetler olarak da yürütülmüştür.

2. MEVCUT DURUM

Burdur'da madencilik ve doğaltaş sektörü; mermer rezervleri, ocak ve mermer işleyen işletme sayısı ve ihracat değeri bakımından önemli bir yere sahiptir. Bu nedenle raporun kapsamını Burdur mermer ve doğaltaş sektörü oluşturmaktadır. Üretim ve ihracat değerleri ile Burdur ilinin ve Türkiye'nin ekonomisinde önemli bir yeri olan mermer sektörünün geliştirilmesi; katma değeri yüksek ürünlerin üretilmesine, dış pazar payının genişletilmesine, kalitenin iyileştirilmesine, üretim, hammadde, finansman, AR-GE, makine, işgücü, mevzuat, pazarlama ve çevre sorunlarının çözülmesine bağlıdır.

2.1. Burdur İli Maden ve Enerji Kaynakları

Burdur ilinde metalik olmayan mineral ürünlerinin imalatı sektörü ön plana çıkmaktadır. Metalik olmayan mineral ürünlerinin imalatında, süsleme ve yapı taşlarının kesilmesi, şekil verilmesi ve kullanılabilir hale getirilmesi, kireç imalatı, ateşe dayanıklı seramik ürünlerinin imalatı, fırınlanmış kilden kiremit, briket, tuğla ve inşaat malzemeleri imalatı alt sektörleri ön plandadır. Maden Tetkik ve Arama (MTA) Genel Müdürlüğü tarafından Burdur ilinde yapılan çalışmalar sonucunda önemli endüstriyel hammadde ve metalik maden yatak ve zuhurları ortaya çıkarılmıştır (MTA, 2009, s. 174-175).

Doğal taşa olan talebin artması sonucunda, 2000'li yılların başından itibaren Batı Akdeniz Bölgesi'nde bulunan rezervler gün yüzüne çıkartılmaya başlanmış ve Bölge, özellikle Burdur ilinde çıkartılan "Burdur Beji" ile dünya doğal taş sektörüne girmiştir. Burdur, mermer rezervi bakımından oldukça zengin olup hemen hemen tüm ilçelerinde mermer madeni bulunmaktadır. Burdur'da çıkarılan ve "Burdur Beji, Burdur Kahvesi" olarak bilinen mermer türü; güneş ışınlarını yansıtmadığı için bakıldığında gözü yormaması, sert oluşu, su emişinin düşük olması, basit asitlerden etkilenmemesi, çok iyi cila alması gibi özelliklerinden dolayı dünya pazarlarında meşhur ve aranan bir mermer çeşididir. Burdur Beji, dünya mermer piyasasında marka olma yolundadır. Burdur'da faaliyet gösteren 70 adet mermer ocağı, 100 adet mermer işleme fabrikası ve 7 adet mermer işleme makinası üreticisi bulunmaktadır. 2.000'i ocaklarda, 2.250'si fabrikalarda olmak üzere Burdur'da mermercilik sektöründe 4.250 kişi istihdam edilmektedir. Mevcut üretimin %85'i ihraç edilmekte, %15'i iç piyasaya satılmaktadır. İhraç edilen mermerin %50'si işlenmiş formda, % 30'u blok, %20'si ise mozaiktir. Burdur'da mermer ihracatının yapıldığı başlıca ülkeler; Çin, ABD, Hindistan, Rusya, Ürdün, İsrail, Suudi Arabistan ve Birleşik Arap Emirlikleri'dir. Burdur ili sınırları içerisinde 40 milyon ton mermer rezervi olduğu tahmin edilmektedir (BAKA Doğal Taş Sektörü Raporu, 2011, s. 15-16).

Tablo 2. Burdur Yeraltı Kaynakları[1]

Cinsi	Saha	Rezerv (ton)			Tenör
		Görünür	Muhtemel	Mümkün	
Mermer	Yeşilova-Gençali, Yarışlı-Burdur, Karamanlı, Tefenni ve Bucak	-	40.000.000 m^3	-	Sertlik: 3-4; d=2,7 gr/cm^3; porozite=%0,6
Krom (Cr)	Tefenni-Yeşilova-Çavdır-Karamanlı	-	-	-	%20-50 Cr_2O_3
Demir (Fe)	Bucak-Kestel-Yazıpınarı	8963	7056	1329	%37-44 Fe
Manganez (Mn)	Bucak-Yazıpınar, Kestel, Kavaklar, Tefenni-Çavdır-Gölhisar	9.000	160.000	-	%8,12-25,83 Mn
Linyit	Tefenni-Başpınar	-	5.000.000	10.000.000	%53 Su; %10,73 Kül; %2,5 Kükürt; Alt ısıl değeri=1754 kcal/kg
	Merkez-Sultandere	-	-	1.000.000	%8 Su; %45 Kül; %1,64 Kükürt; Alt ısıl değeri=2800 kcal/kg
	Gölhisar-Kargalı, Gölhisar-Pınar (Elmalıyurt)	-	-	-	Ekonomik değil
Manyezit (MgO)	Burdur-Çerçin	84.000	-	-	%47 MgO
Molibden (Mo)	Kozbudaklar, Akpınar, Gelemiş	-	-	-	%1,6-2,7 MoS_2

Kaynak: MTA, 2009.

Burdur yöresinde kromit yatakları da, Yeşilova çevresinde yüzeyleyen ofiyolitik kayaçlar içindeki cevherleşmelerde görülmektedir. Burada normal bir ofiyolitik diziye ait kayaçlar görülebilmektedir. Cevher kütleleri kuzey-güney uzanımlı ve batıya dalımlıdır. Kromit kütleleri dunitlerin üst bölümünde, harzburjitlerin içinde ve genellikle dunitik bir kılıfla kuşatılmış haldedir. Podiform tipte olan bu yataklarda saçınımlı, mercek şeklinde (nodüler) ve bantlı cevherleşmeler gelişmiştir. Yataklarda %38-58 kromyum oksit (Cr_2O_3) tenörlü, 550.000 ton kromit rezervi bulunmaktadır (Gümüş, 1979).

Burdur yöresi kromit yataklarından elde edilen çeşitli krom cevherlerinin analiz sonuçları aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 3. Burdur Yöresi Kromit Yataklarındaki Krom Cevherleri Analiz Sonuçları[2]

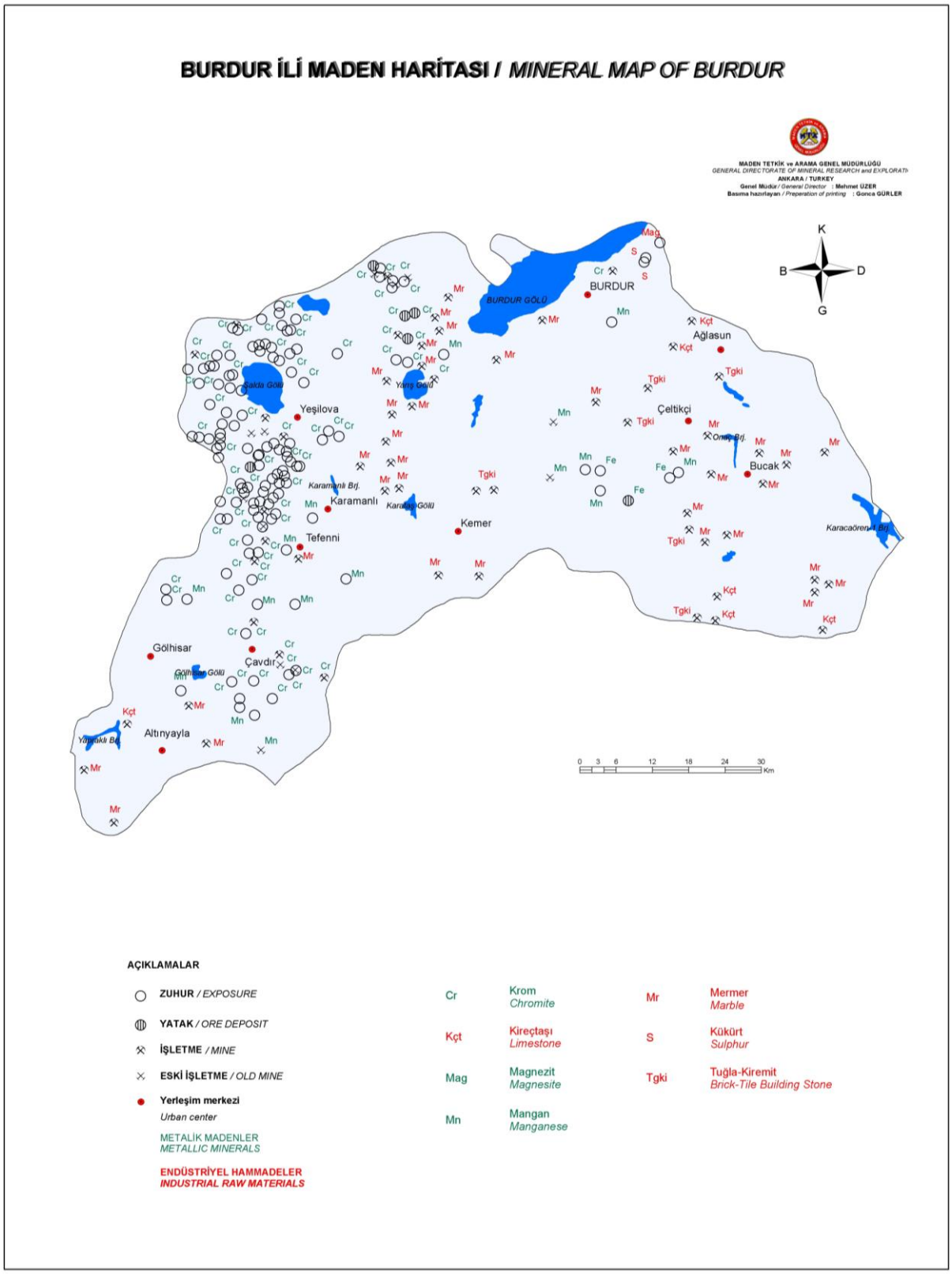
Numune Yeri	Cr_2O_3 (%)	(Cr/Fe) Oranı	Cr (%)	Fe (%)	Si (%)	Al (%)	Mg (%)	SiO_2	Fe_2O_3	MnO
Yeni Ocak	25,29	1,82	17,31	9,49	9,2	1,49	17,73			
48'lik Ocak	46,61	3,02	31,89	10,57	4,78	3,81	21,29			
56'lık Ocak	46,5	2,87	31,82	11,08	4,79	5,58	16,53			
İğdir Mostra	51,81	2,93	35,45	12,11	2,92	6,15	10,92			
Burdur- Başmakçı*	-							53,3	0,9	34,8
Burdur- Ulupınar*	55,6							5,1	17,5	-
Burdur- Ulupınar*	48,4							10,5	14,5	-

Kaynak: MTA Analitik Kimya Birimi Analiz Raporu, 04.04.2008.

[1] Son beş yıllık veriye ulaşılamamıştır.

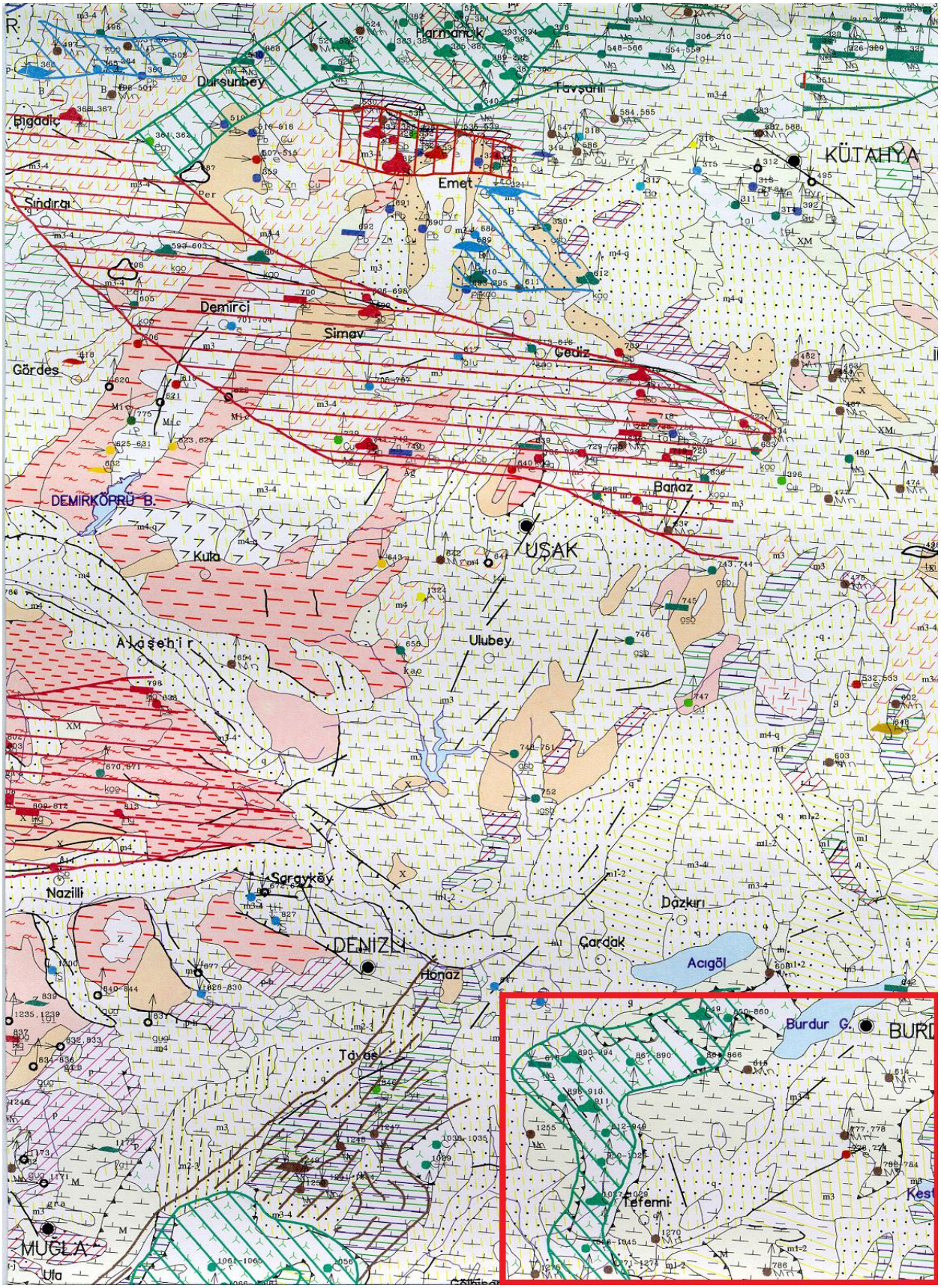
[2] Son beş yıllık veriye ulaşılamamıştır.

Şekil 1. Burdur İli Maden Haritası

Kaynak: MTA, 2010.

Şekil 2. Burdur İli Metalojeni Haritası

Kaynak: MTA, www.mta.gov.tr

2.2. Burdur İli Maden İhracatı

2017 yılı dikkate alındığında Burdur ilinde ihracat yapan sektörler arasında Madencilik Ürünleri sektörü $154.649.760 ile ilk sırada yer almıştır. Burdur ilinin toplam ihracat içerisindeki Madencilik Ürünleri sektörünün payı ise %82,40 olmuştur. Burdur ili madencilik ürünleri ihracatı bir önceki yıla göre %12,71 artmıştır. En yüksek ihracat artışı ise hububat, bakliyat, yağlı tohum ve mamullerinin ihracatında (%108,3) olmuştur. 2017 yılında madencilik ürünleri ihracatından sonra en yüksek ihracat tutarı $13.382.520 ile savunma ve havacılık sanayinde gerçekleşmiştir. Bunu sırası ile çimento-cam-seramik ve toprak ürünleri ile makine ve aksamları takip etmiştir. Burdur ilinin Türkiye'nin toplam ihracat içerisindeki payı ise %0,13 olarak gerçekleşmiştir (TİM Raporu, http://www.tim.org.tr/tr/ihracat-rakamlari.html, 24.01.2018).

Tablo 4. Burdur İli İhracatçı Firmaların Kanuni Merkezleri Bazında Sektörel İhracat (Bin Dolar)

Sektör	**2016**	**2017**	**Değişim (%)**	**Pay (%)**
Madencilik Ürünleri	*137.211*	*154.650*	*12,71*	*82,40*
Savunma ve Havacılık Sanayii	15.678	13.383	-14,64	7,10
Çimento Cam Seramik ve Toprak Ürünleri	6.999	9.735	39,09	5,20
Makine ve Aksamları	3.412	3.018	-11,55	1,60
Mobilya, Kâğıt ve Orman Ürünleri	2.477	1.890	-23,70	1,00
Demir ve Demir Dışı Metaller	1.383	1.681	21,52	0,90
Hububat, Bakliyat, Yağlı Tohum ve Mamuller	689	1.436	108,30	0,80
Su Ürünleri ve Hayvansal Mamuller	1.127	855	-24,15	0,50
Çelik	256	250	-2,54	0,13
Süs Bitkileri ve Mamulleri	297	253	-14,96	0,13
Otomotiv Endüstrisi	253	125	-50,60	0,07
Kimyevi Maddeler ve Mamulleri	386	105	-72,75	0,06
İklimlendirme Sanayii	216	102	-52,88	0,06
Yaş Meyve ve Sebze	99	63	-35,92	0,03
Elektrik Elektronik ve Hizmet	115	49	-57,28	0,03
Hazır giyim ve Konfeksiyon	49	55	13,37	0,03
Tekstil ve Hammaddeleri	15	23	51,09	0,01
Meyve Sebze Mamulleri	5	9	57,27	0,01
Kuru Meyve ve Mamulleri	97	0	-100,00	0,00
TOPLAM	**170.764**	**187.678**	9,91	**100,00**

Kaynak: Türkiye İhracatçılar Meclisi İstatistikleri

2.3. Burdur İli Maden İşletmeleri

2017 yılında Burdur ilinde ilçelerin ruhsat defterlerine göre Maden Gayrisıhhi Müessese (GSM) sayılarının en çok olduğu bölgeler, 108 müessese ile Burdur Merkez (%26,3), 105 müessese ile Yeşilova (%25,6), 62 müessese ile Bucak (%15,1) ve 46 müessese ile Karamanlı (%11,2) ilçeleri gelmektedir. Burdur ilinde ruhsat defterlerine göre toplam 410 maden gayrisıhhi müessese bulunmaktadır. Bu ilçelerdeki işletmeler ağırlıklı olarak mermer ocak ve işleme ile krom maden ocağı ve cevher zenginleştirme işletme ruhsatlarıdır (Burdur İl Özel İdare, 15 Aralık 2017).

Tablo 5. Burdur İli 2017 Yılı İlçelerin Ruhsat Defterlerine Göre Maden GSM Sayıları

İlçe	Faaliyetleri	Sayı	Oran (%)
Ağlasun	Mermer ocağı, Tuğla Kiremit Kil ocağı, Demir-Manyetit ocağı, Kalker ocağı	12	2,93
Altınyayla	Doğaltaş kalker mermer ocağı, Kireç pişirme fırını kalker ocağı, Kireç kalsinasyon tesisi	8	1,95
Bucak	Kalker ocağı Kır. Elm. Yık Tes. Mak. Plent Tes., Hazır Bet. Santr., Marn, Kil, Manganez, Mermer ocağı, Dolamit ocağı kırma eleme tesisi, Konglomera ocağı kırma eleme tesisi	62	15,12
Çavdır	Kil, Krom ve Manyezit ocağı, Mermer ocağı, Krom ocağı cevher hazırlama tesisi, Taş ocağı	23	5,61
Çeltikçi	Kalker ocağı kırma eleme tesisi, Mermer, Kil, Turba ocağı	6	1,46
Gölhisar	Krom ocağı cevher zenginleştirme tesisi, Kalker ocağı kırma eleme tesisi, Turba (Torf) ocağı, Krom-Mangan ocağı cevher hazırlama tes., Mermer, Kum-Çakıl ocağı	12	2,93
Karamanlı	Mermer ocağı işleme kırma tesisi, Kalker, Krom ocağı, Kil ocağı ve kırma eleme tesisi, Mermer işleme tesisi, Kum Çakıl ocağı	46	11,22
Kemer	Mermer ocağı, Tuğla Kiremit Kili ocağı, Kömür ocağı	10	2,44
Tefenni	Mermer ocağı, Krom ocağı cevher zenginleştirme tesisi, Kil ocağı, Tras ocağı	18	4,39
Yeşilova	Krom ocağı, Mermer ocağı, Kil ocağı, Mermer ocağı işleme fabrikası, Kalker ocağı kırma eleme tesisi, Krom ocağı ve cevher zenginleştirme tes., Mermer ve Krom ocağı kırma eleme tesisi	105	25,61
Merkez	Mermer ve kalker ocağı, Kalker ocağı kırm. elm. Asf. plent tesisi, Tuğla Kiremit Kil ocağı, Krom ocağı cevher zenglş. tes., Krom ocağı, Demir ocağı, Huntit Manyezit ocağı, Pomza ocağı kırma eleme tesisi, Ariyet ocağı kırma eleme tesisi, Tuğla Kiremit Kil ocağı	108	26,34
	TOPLAM	**410**	**100**

Kaynak: Burdur İl Özel İdare

2017 yılında Burdur ilinde ilçelere göre Maden-Mermer Gayrisıhhi Müessese sayılarının en çok olduğu bölgeler, 119 müessese ile Burdur Merkez (%26,4), 109 müessese ile Yeşilova (%24,2), 75 müessese ile Bucak (%16,7) ve 47 müessese ile Karamanlı (%10,4) ilçeleri gelmektedir. Burdur ilinde toplam 450 Maden-Mermer Gayrisıhhi Müessese bulunmaktadır (Burdur İl Özel İdare, 15 Aralık 2017).

Tablo 6. 2017 Yılı Burdur İlinde İlçelere Göre Maden-Mermer GSM Sayıları

İlçe	Faaliyetleri	Sayı	Oran (%)
Ağlasun	Kalker ve Mermer ocağı, Tuğla Kiremit Kil ocağı, Demir-Manyetit ocağı, Mermer ocağı işleme tesisi	19	4,22
Altınyayla	Kireç pişirme fırını kalker ocağı, Kireç kalsinasyon tesisi, Mermer ve Kalker ocağı, Krom ocağı	10	2,22
Bucak	Mermer ve Manganez ocağı, Mangan-Demir Ocağı, Mermer ocağı ve kırma eleme tesisi, Çimento klinker üretimi, Kalker ocağı kırma eleme tesisi, Marn ve Kil ocağı, Tuğla Kiremit Kil ocağı, Hazır Beton Tesisi	75	16,67
Çavdır	Mermer ve Krom ocağı, Manganez ocağı, Cevher hazırlama tesisi, Krom ve Manyezit ocağı	20	4,44
Çeltikçi	Mermer, Turba ve Kalker ocağı kırma eleme tesisi	4	0,89
Gölhisar	Krom-Mangan ocağı cevher hazırlama tes., Mermer ve Turba (Torf) ocağı, Kalker ve Kil ocağı	14	3,11
Karamanlı	Mermer ocağı işleme kırma tesisi, Krom ocağı cevher hazırlama tesisi	47	10,44
Kemer	Tuğla Kiremit Kili ocağı, Mermer ve Kil ocağı, Kömür ocağı	12	2,67
Tefenni	Krom ocağı cevher hazırlama işleme tesisi, Krom ve Mermer ocağı, Kil ve Tras ocağı	21	4,67
Yeşilova	Krom ocağı, Mermer ocağı ve kırma eleme tesisi, Mermer ocağı ve işleme fabrikası, Krom ocağı cevher hazırlama tesisi, Kalker ocağı kırma eleme tes.	109	24,22
Merkez	Mermer ocağı ve Mobil Kırma Eleme Tesisi, Tuğla Kiremit Kil ocağı, Pomza ocağı konkasör tesisi, Mermer ocağı işleme tesisi, Kalker ocağı kırma eleme tesisi, Huntit Manyezit ocağı, Kömür ocağı, Krom ocağı	119	26,44
	TOPLAM	**450**	**100**

Kaynak: Burdur İl Özel İdare

2017 yılında Burdur ilinde ilçelere göre Mermer Gayrisıhhi Müessese sayılarının en çok olduğu bölgeler, 87 müessese ile Burdur Merkez (%31,6), 80 müessese ile Yeşilova (%29,1), 42 müessese ile Karamanlı (%15,3) ve 29 müessese ile Bucak (%10,6) ilçeleri gelmektedir. Burdur ilinde toplam 275 mermer gayrisıhhi müessese bulunmaktadır (Burdur İl Özel İdare, 15 Aralık 2017).

Tablo 7. 2017 Yılı Burdur İlinde İlçelere Göre Mermer GSM Sayıları

İlçe	Faaliyetleri	Sayı	Oran (%)
Ağlasun	Mermer ocağı, Mermer işleme tesisi	9	3,27
Altınyayla	Mermer ocağı	2	0,72
Bucak	Mermer ocağı, Kırma eleme tesisi	29	10,55
Çavdır	Mermer ocağı	7	2,55
Çeltikçi	Mermer ocağı	1	0,36
Gölhisar	Mermer ocağı	4	1,46
Karamanlı	Mermer ocağı, Mermer işleme ve kırma tesisi	42	15,27
Kemer	Mermer ocağı	5	1,82
Tefenni	Mermer ocağı	9	3,27
Yeşilova	Mermer ocağı, Mermer işleme ve kırma tesisi	80	29,1
Merkez	Mermer ocağı, Mermer İşleme ve kırma tesisi	87	31,64
	TOPLAM	**275**	**100**

Kaynak: Burdur İl Özel İdare

2017 yılında Burdur ili genelinde ilçelere göre Madencilik Gayrisıhhi Müessese sayılarının en çok olduğu bölgeler, 85 Mermer Ocağı ile Burdur Merkez, 15 Krom Ocağı ile Yeşilova, 15 Marn Ocağı ile Bucak ilçeleri gelmektedir. Burdur ilinde toplam 265 Mermer Ocağı, 29 Krom Ocağı, 17 Kalker Kırma-Eleme Tesisi, 16 Krom Cevher Hazırlama ve Zenginleştirme Tesisi, 15 Marn Ocağı, 14 Kalker Ocağı ve 10 Mermer İşleme Tesisi bulunmaktadır. Burdur ilinde toplam 410 madencilik gayrisıhhi müessese bulunmaktadır (Burdur İl Özel İdare, 15 Aralık 2017).

Tablo 8. 2017 Yılı Burdur İl Geneli Madencilik GSM Sayıları

Faaliyeti	Ağlasun	Altınyayla	Bucak	Çavdır	Çeltikçi	Gölhisar	Karamanlı	Kemer	Tefenni	Yeşilova	Merkez	TOPLAM
Mermer Ocağı	9	2	29	7	1	4	38	5	9	76	85	**265**
Mermer İşleme Tesisi							4			4	2	**10**
Pomza Ocağı											1	**1**
Pomza Kırma Eleme İşl. Tes.											2	**2**
Kalker Ocağı	1	5	3	2	1		1				1	**14**
Kalker Kırma Eleme Tesisi			5		2	1				2	7	**17**
Krom Ocağı				6			1		5	15	2	**29**
Krom Cev. Haz. ve Zen. Tes.				4		3			2	6	1	**16**
Ariyet Ocağı				2		2	1			1		**6**
Ariyet Kırma Eleme Tesisi			3								1	**4**
Manganez Ocağı			1									**1**
Huntit-Demir Ocağı	1			1							2	**4**
Tuğla Kiremit Kili Ocağı	1		1					3			2	**7**
Kil Ocağı			4	1	1		1		1	1		**9**
Kömür Ocağı								2			1	**3**
Turba Ocağı					1	2			1		1	**5**
Kireç Kalsinasyon Tes.		1										**1**
Marn Ocağı			15									**15**
Hazır Beton Tesisi			1									**1**
GENEL TOPLAM	**12**	**8**	**62**	**23**	**6**	**12**	**46**	**10**	**18**	**105**	**108**	**410**

Kaynak: Burdur İl Özel İdare

Sektörde yaklaşık 729 arama ruhsatlı, 690 işletme ruhsatlı ve 112 hammadde üretim izin belgeli olmak üzere toplam 1531 maden sahası bulunmaktadır. Bunların 511 adedi terk ve 402 adedi de iptal edilmiştir. 2017 yılı itibari ile Burdur'da 618 faal maden sahası ve 95 rödövans ile birlikte toplam 713 maden sahası bulunmaktadır (Burdur İl Özel İdare, 15 Aralık 2017).

Tablo 9. 2017 Yılı İl Geneli Maden Sahaları

Faaliyeti	Ağlasun	Altınyayla	Bucak	Çavdır	Çeltikçi	Gölhisar	Karamanlı	Kemer	Tefenni	Yeşilova	Merkez	TOPLAM
Arama Ruhsatı	43	35	195	91	26	27	26	28	39	71	148	**729**
İşletme Ruhsatı	32	21	149	42	9	18	53	30	36	146	154	**690**
Hammadde Üretim İzin Belgesi	4	4	12	11	10	12	4	3	16	9	27	**112**
Toplam Saha	**79**	**60**	**356**	**144**	**45**	**57**	**83**	**61**	**91**	**226**	**329**	**1.531**
Terk	25	25	177	46	21	19	17	32	18	45	86	**511**
İptal	27	22	71	59	12	15	19	11	32	55	79	**402**
Düşülen Saha Toplamı	**52**	**47**	**248**	**105**	**33**	**34**	**36**	**43**	**50**	**100**	**165**	**913**
Faal Saha	27	13	108	39	12	23	47	18	41	126	164	**618**
Rödövans	-	1	5	5	4	1	16	2	2	25	34	**95**
FAAL FİRMA TOPLAMI	**27**	**14**	**113**	**44**	**16**	**24**	**63**	**20**	**43**	**151**	**198**	**713**

Kaynak: Burdur İl Özel İdare

2017 yılında Burdur ilinde işyeri açma ve çalışma ruhsatı sayılarına göre 409 sıhhi, 239 umuma açık, 505 GSM ve 410 Maden GSM bulunmaktadır. Burdur ilinde genel olarak toplam 1563 işyeri açma ve çalışma ruhsatı bulunmaktadır. İşyeri açma ve çalışma ruhsat sayılarının en çok olduğu bölgeler, 460 ruhsat ile Burdur Merkez, 280 ruhsat ile Yeşilova, 244 ruhsat ile Bucak ilçeleri gelmektedir (Burdur İl Özel İdare, 15 Aralık 2017).

Tablo 10. 2017 Yılı Burdur İli İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsat Sayıları

İlçeler	Sıhhi	Umuma Açık	GSM	Maden GSM	Toplam	Oran (%)
Ağlasun	29	12	17	12	70	4,5
Altınyayla	13	9	10	8	40	2,6
Bucak	74	32	76	62	244	15,6
Çavdır	27	24	21	23	95	6,1
Çeltikçi	17	1	23	6	47	3,0
Gölhisar	40	25	34	12	111	7,1
Karamanlı	11	13	35	46	105	6,7
Kemer	11	1	25	10	47	3,0
Tefenni	11	11	24	18	64	4,1
Yeşilova	67	49	59	105	280	17,9
Merkez	109	62	181	108	460	29,4
TOPLAM	**409**	**239**	**505**	**410**	**1.563**	**100,0**

Kaynak: Burdur İl Özel İdare

2016 yılında Türkiye'nin mermer ve traverten (ham blok ve işlenmiş plaka) ihracat miktarı 4.869.254 ton ve bundan elde edilen ihracat değeri ise $871.714.560'dır. Bu ihracat değerleri içerisinde 3.606.437 ton ihracat miktarı ve $725.583.530 ihracat değeri ile Çin ilk sırayı (%83,24) almaktadır. Bu ülkeyi ise 211.784 ton ihracat miktarı ve 51.729.517 ihracat değeri ile Hindistan (%5,93) izlemektedir. Bu iki ülkeye ihraç edilen mermer ve travertenin miktar ve

elde edilen gelirleri karşılaştırıldığında Değer/Miktar ($/ton) oranı ($201-244) düşük kalmaktadır. Bu ülkelere yüksek miktarda mermer ve traverten ihraç edilmesine karşın nispeten düşük ihracat geliri elde edilmektedir. İhraç edilen mermer ve travertenin miktarı ve elde edilen gelir karşılaştırıldığında Değer/Miktar ($/ton) oranının en yüksek olduğu ülke İtalya ($499) olmuştur. Mısır ve diğer ülkeler dikkate alındığında bu oranın oldukça düşük ($71-75) olduğu görülmektedir (http://www.mta.gov.tr/v3.0/bilgi-merkezi/2016-ham-mermer-ihracati, 31.01.2018).

Tablo 11. Türkiye'nin 2016 Yılı Mermer ve Traverten (Ham Blok ve İşlenmiş Plaka) İhracatı

Ülkeler	Miktar (ton)	Değer ($)	Değer / Miktar ($/ton)	Miktara Göre Pay (%)	Değere Göre Pay (%)
Çin	3.606.437	725.583.530	201,19	74,07	83,24
Hindistan	211.784	51.729.517	244,26	4,35	5,93
İtalya	20.639	10.310.990	499,59	0,42	1,18
Tayvan	41.822	10.208.569	244,1	0,86	1,17
Mısır	132.211	9.485.358	71,74	2,72	1,09
Diğer Ülkeler (96)	856.361	64.396.596	75,2	17,59	7,39
TOPLAM	**4.869.254**	**871.714.560**	**179,02**	**100**	**100**

Kaynak: MTA, www.mta.gov.tr

2017 yılında Burdur'un toplam mermer ihracat miktarı bir önceki yıla göre %20,5'lik bir artış göstermesine rağmen, ihracatın değerinde aynı oranda (%12,4) bir değişme olmamıştır. Mermer blok ihracat miktarında ise bir önceki yıla göre %25,2 artış sağlanırken, ihracat değerinde yaklaşık aynı oranda (%24,5) bir artış sağlanmıştır. Buna karşılık; işlenmiş mermer ihracat miktarında bir önceki yıla göre %-1,4 azalma gerçekleşirken, ihracat değerinde yaklaşık altı kat (%-8,3) azalma ortaya çıkmıştır. İhracat değerleri ve miktarları oranına ($/ton) bakıldığında da yine bir azalma görülmektedir. Bu durum işlenmiş mermer ihracatındaki pazar liderliğinin yerini blok mermer ihracatındaki pazar liderliğinin almasına bağlanabilir. 2017 yılında mermer ihracatının tonaj olarak %14,4'ü; değer olarak da %30,2'si işlenmiş mermer olarak gerçekleştirilmiştir (Ekinci, 2018).

Tablo 12. 2016 ve 2017 Yılı Burdur İli Blok ve İşlenmiş Mermer İhracat Miktarları ve Değerleri

İhraç Ürünleri	Miktar (ton)			Değer ($)			Değer / Miktar ($/ton)	
	2016	2017	Değişim (%)	2016	2017	Değişim (%)	2016	2017
Mermer Blok	421.500	527.500	25,2	86.500.000	107.700.000	24,5	*205,46*	*204,17*
Mermer İşlenmiş	90.000	88.700	-1,4	50.700.000	46.500.000	-8,3	*563,33*	*524,24*
TOPLAM	511.500	616.200	20,5	137.200.000	154.200.000	12,4	268,23	250,24
Mermer İşlenmiş Payı (%)	17,6	14,4	-	36,9	30,2	-	-	-

NOT: Merkezi Burdur Olan Firmalara Göre Düzenlenmiştir.

Kaynak: Ekinci, 2018.

Maden ve Doğaltaş sektöründe mermer blok ve işlenmiş mermer arasında önemli bir katma değer farkı bulunmaktadır. Yurt dışı alıcılar ham blok mermeri ucuza satın alarak işlemekte ve daha yüksek fiyatla ihraç etmektedir. Bu durum doğal kaynağın çıkarıldığı Burdur ilinde üretim ve satış artsa da, elde edilen gelirin daha düşük kalmasına neden olmaktadır.

Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü Raporuna göre; 2013 yılında Burdur kayıtlı firmalar tarafından Burdur ilinde üretilen Mermer (II-B Grubu) tüvanan üretim miktarı tonaj olarak 181.978 ton, hacim olarak ise 91.339 m^3 olmuştur. Buna karşın Burdur dışı kayıtlı firmalar tarafından Burdur ilinde Mermer (II-B Grubu) tüvanan üretim miktarı 287.207 ton ve 457.753 m^3 olmuştur. Bu veriler ışığında Burdur ilinde Mermer (II-B Grubu) tüvanan üretim miktarı toplamda tonaj olarak 469.185 ton ve hacim olarak 549.092 m^3 olarak gerçekleşmiştir. Başka bir ifade ile mermer tüvanan üretim miktarının tonaj olarak %61,2'si, hacim olarak ise %83,4'ü Burdur dışı kayıtlı firmalar tarafından gerçekleştirilmektedir. Bu verilere göre; Burdur ilinden elde edilen kaynaklar başka illerde işlenerek satılmakta ve sonuçta da Burdur ilinin ihracat değerlerinin kaybına yol açmaktadır (Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü Raporu, 31.01.2018).

Tablo 13. 2013 Yılı Burdur İli II-B Grubu (Mermer) Üretimleri

Firmalar	Tüvanan Üretim Miktarı (ton)	Oran (%)	Tüvanan Üretim Miktarı (m3)	Oran (%)
Burdur Kayıtlı Firmalar	181.978	38,79	91.339	16,64
Burdur Dışı Kayıtlı Firmalar	287.207	61,21	457.753	83,36
TOPLAM	**469.185**	**100**	**549.092**	**100**

Kaynak: Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2018.

2017 yılı içerisinde Burdur ilinde Madencilik ve Doğaltaş sektöründe 333 işyeri bulunmakla birlikte bu işyerlerinde 5.481 erkek ve 936 kadın olmak üzere toplam 6.417 sigortalı çalışmaktadır. Bu işyerlerinin 134 adedi Madencilik ve Taş Ocakçılığı, 134 adedi kesim ve şekil verme ve 65 adedi de mermer toptan ticareti yapmaktadır. Mermer dışı sektörde faaliyet gösteren firma sayısı ise 5.780'dir. Buna karşın mermer dışı sektörde çalışan toplam kişi sayısı ise 38.161'dir. Maden ve Doğaltaş sektöründe faaliyet gösteren işyeri sayısının tüm sektör içerisindeki iş yeri sayısına oranı %5,45 olmuştur. Mermer sektöründe çalışan sigortalı sayısının tüm sektörde çalışan sigortalı sayısına oranı %14,4'dür. Mermer sektöründe çalışan kadın sigortalı sayısının erkek sigortalı sayısına oranı ise %14,6'dır. Mermer sektöründeki işyeri sayısı başına düşen sigortalı sayısının oranı %19,3 iken, mermer dışı sektördeki işyeri sayısı başına düşen sigortalı sayısının oranı %6,6'dır. Bu veriler ışığında Burdur mermer sektöründe diğer sektörlere göre sigortalı olarak daha fazla istihdamın sağlandığı görülmektedir (SGK Burdur İl Müdürlüğü Raporu, 25.01.2018).

Tablo 14. 2017 Yılı Burdur İlinde İş Kollarına Göre İşyeri Sayısı ve Sigortalı Sayısı

NACE Kodu	İş Kolu	İşyeri Sayısı	Sigortalı Sayısı		
			Erkek	Kadın	TOPLAM
811	Diğer Madencilik ve Taş Ocakçılığı	134	3.350	52	3.402
2370	Taş ve Mermerin Kesilmesi ve Şekil Verilmesi	134	1.985	816	2.801
4673	Mermerin Toptan Ticaretinin Yapılması	65	146	68	214
Mermer Sektörü Toplamı		**333**	**5.481**	**936**	**6.417**
Mermer Dışı Sektör Toplamı		**5.780**			**38.161**
Tüm Sektör Toplamı		**6.113**	**-**	**-**	**44.578**
Mermer Sektörünün Tüm Sektöre Oranı (%)		**5,45**	**-**	**-**	**14,4**
Mermer Sektöründe İşyeri Başına Düşen Sigortalı Oranı (%)		**-**	**-**	**-**	**19,3**
Mermer Dışı Sektörde İşyeri Başına Düşen Sigortalı Oranı (%)		**-**	**-**	**-**	**6,6**

Kaynak: SGK Burdur İl Müdürlüğü, 2018.

2013-2017 yılları arasında maden ve mermer sektöründeki işyeri sayısında göreceli bir düşüş görülmektedir. 2013 yılında maden ve mermer sektöründeki işyeri sayısının tüm sektördeki işyeri sayısına oranı %5,31 iken, 2017 yılında bu oran %4,97'ye gerilemiştir. Bu oran 2014 yılında %5,44; 2015 yılında %5,36; 2016 yılında ise %5,15 olarak gerçekleşmiştir. Benzer şekilde maden ve mermer sektöründeki sigortalı sayısı da 2013-2017 yılları arasında düşüş eğilimi göstermektedir. 2013 yılında maden ve mermer sektöründe çalışan sigortalı sayısının tüm sektörde çalışan sigortalı sayısına oranı %19,44 iken, bu oran 2017 yılında %13,80'e düşmüştür. Yine bu oran 2014 yılında %18,89; 2015 yılında %16,55; 2016 yılında ise %17,36 olarak gerçekleşmiştir (SGK Burdur İl Müdürlüğü Raporu, 22.03.2018).

Tablo 15. Burdur İlinde İş Kollarına Göre İşyeri Sayısı ve Sigortalı Sayısı

Yıl	İş Kolu	İşyeri Sayısı	Sigortalı Sayısı			
			Erkek	Kadın	TOP.	Sektör Top. İşgücüne Oranı (%)
2013	Madencilik ve Taş Ocakçılığı	142	3.428	38	3.466	**19,44**
	Taş ve Mermerin Kesilmesi ve Şekil Verilmesi	30	81	21	102	
	Mermerin Toptan Ticaretinin Yapılması	115	2.141	896	3.037	
	Maden ve Mermer Sektörü Toplamı	**287**	**5.650**	**955**	**6.605**	
	Maden ve Mermer Dışı Sektör Toplamı	**5.123**	**21.201**	**6.179**	**27.380**	
	Tüm Sektör Toplamı	**5.410**	**26.851**	**7.134**	**33.985**	
2014	Madencilik ve Taş Ocakçılığı	143	3.028	43	3.071	**18,89**
	Taş ve Mermerin Kesilmesi ve Şekil Verilmesi	34	101	31	132	
	Mermerin Toptan Ticaretinin Yapılması	128	2.346	1.063	3.409	
	Maden ve Mermer Sektörü Toplamı	**305**	**5.475**	**1.137**	**6.612**	
	Maden ve Mermer Dışı Sektör Toplamı	**5.301**	**21.654**	**6.740**	**28.394**	
	Tüm Sektör Toplamı	**5.606**	**27.129**	**7.877**	**35.006**	
2015	Madencilik ve Taş Ocakçılığı	133	2.771	39	2.810	**16,55**
	Taş ve Mermerin Kesilmesi ve Şekil Verilmesi	47	134	47	181	
	Mermerin Toptan Ticaretinin Yapılması	130	2.222	1.007	3.229	
	Maden ve Mermer Sektörü Toplamı	**310**	**5.127**	**1.093**	**6.220**	
	Maden ve Mermer Dışı Sektör Toplamı	**5.470**	**22.434**	**8.925**	**31.359**	
	Tüm Sektör Toplamı	**5.780**	**27.561**	**10.018**	**37.579**	
2016	Madencilik ve Taş Ocakçılığı	128	2.963	44	3.007	**17,36**
	Taş ve Mermerin Kesilmesi ve Şekil Verilmesi	48	129	45	174	
	Mermerin Toptan Ticaretinin Yapılması	121	1.968	812	2.780	
	Maden ve Mermer Sektörü Toplamı	**297**	**5.060**	**901**	**5.961**	
	Maden ve Mermer Dışı Sektör Toplamı	**5.456**	**21.468**	**6.905**	**28.373**	
	Tüm Sektör Toplamı	**5.763**	**26.528**	**7.806**	**34.334**	
2017	Madencilik ve Taş Ocakçılığı	127	3.252	50	3.302	**13,8**
	Taş ve Mermerin Kesilmesi ve Şekil Verilmesi	56	144	64	208	
	Mermerin Toptan Ticaretinin Yapılması	126	1.976	809	2.785	
	Maden ve Mermer Sektörü Toplamı	**309**	**5.372**	**923**	**6.295**	
	Maden ve Mermer Dışı Sektör Toplamı	**5.911**	**27.921**	**11.402**	**39.323**	
	Tüm Sektör Toplamı	**6.220**	**33.293**	**12.325**	**45.618**	

Kaynak: SGK Burdur İl Müdürlüğü, 2018.

3. SWOT ANALİZİ

Bu bölümde maden ve doğaltaş sektörü oda ve dernek temsilcileri, kamu kurum ve kuruluşları, sektörün önde gelen firmaları ve sektör önderleri ile "*Burdur'un Geleceği Madende*" temalı Burdur Madencilik Forumu'nda bir araya gelinerek sektörün derinlemesine analizi yapılmıştır. Toplantıda bunlara ek olarak sektörün temel sorunları ve bunlara yönelik çözüm önerileri ele alınmış, sektörün bir bütün olarak kuvvetli ve zayıf yönleri ile sektör dışından kaynaklanan fırsat ve tehditler tespit edilmiştir. Elde edilen veriler, sektöre ilişkin avantaj ve potansiyeller SWOT Analizine göre analitik bir biçimde irdelenmiş ve yorumlanmıştır.

Tablo 16. Burdur İli Madencilik ve Taş Ocakçılığı SWOT Analizi

GÜÇLÜ YÖNLER	**ZAYIF YÖNLER**
• Burdur'un coğrafi konumu, çevre illere yakınlığı ve ulaşım kolaylığı, • Maden ve doğaltaş çeşitliliğinin, kalitesinin ve rezervinin fazla olması, • Maden ve doğaltaş sektörünün yüksek getirili bir sektör olması • İle özgü bir doğaltaş ürününün (Burdur Beji) olması, • İlinin ihracatında öncü sektör olması	• İhtisas organize sanayi bölgesinin olmaması, • Sektörel bir kümelenmenin olmaması, • Mermer borsasının olmaması, • Blok satış ve düşük katma değerli ürün nedeniyle yurtdışı rekabet gücünün zayıf olması • Yurtiçi ve yurtdışı pazarlar için fiyatlama, satış, pazarlama sorunları • Girdi (işçilik, elektrik, mazot vb), yatırım ve işletme maliyetlerinin yüksek olması, • Doğru ve sistematik bir maliyet, verimlilik ve üretim planlaması ve hesabı yapılmaması, • Sektör firmaları arasında bir birliğin olmaması ve etkili bir işbirliği ve güç birliğinin oluşturulamaması, • Teknolojik alt yapının eskimiş ve kapasiteye oranla yetersiz olması • Güçlü ve yeni bir marka oluşturmada yetersiz kalınması, • Sektörün ihtiyaç duyduğu makine-ekipman ve diğer üretim girdilerinde dışa bağımlı olunması, • Kalite ve standardizasyon konusunda eksikliklerin olması, • Atıkların geri dönüşümü ve değerlendirmesi konusunda yeterli etkin planlama yapılmaması, • Kalifiye ara/teknik eleman temininde güçlüklerin yaşanması, • Elektrik trafo merkezlerinin sayı ve güç bakımından yetersiz olması, • Gümrük işlemlerinde güçlüklerin yaşanması
FIRSATLAR	**TEHDİTLER**
• Yeni teknolojilerin gelişmesi ile bu teknolojilerde kullanılacak madenlere olan ilginin ve talebin artması, • Yabancı firmaların ülkemizin zengin yeraltı kaynaklarına ilgisinin artması, • Maden ve doğaltaş sektörünün sürekli gelişmesi, • Çevre illere yakınlık nedeniyle iş adamlarının bu bölgede farklı iş fırsatları bulabilme imkânının olması, • Ülkenin maden ve enerji politikaları ile madenciliğe verdiği önemin artması, • Maden ve doğaltaş işleme tesislerine daha fazla teşvik ve destek sağlanması, • Yabancı ülkelerle yapılan ikili ticari anlaşmalarla ticaret hacminin artması, • Tamir, bakım ve servis hizmetlerinde sağlanan gelişmeler, • Türkiye'nin dış politikada proaktif ve açılımcı bir politika izlemesi	• Maden ve doğaltaş ürünlerin yüksek katma değerli ürüne dönüştürülememesi, • Hammadde rezervlerinin dikkatsiz ve hoyratça kullanımı, • Mermer blok ihracatına kota getirilmemesi, • Yerli firmalar arasında şiddetli fiyat rekabetinin olması, • Ürün satışlarında farklı fiyat politikalarının uygulanması, • İran ve Kuzey Afrika ülkelerinin (Mısır gibi) sektöre güçlü bir şekilde girmesi, • Çin'in sektörde güçlenmesi, sektörü ve pazarı etkileyebilmesi, • Maden ve doğaltaş sektörüne yönelik ulusal nitelikte ve bölgesel ölçekte etkin politikaların üretilememesi, • Siyasi ve ekonomik nedenlerden dolayı dış pazarda yaşanan daralma, • Artan girdi ve enerji maliyetleri nedeni ile pazar kaybı, • Modanın kolay ve kısa sürede değişmesi, • Çevre konularında artan kamuoyu baskısı, duyarlılık ve bilinç, • İşgücü kalitesinin düşmesi, sektörde zor ve ağır çalışma koşulları nedeni ile nitelikli eleman çalıştırılamaması, • Doğaltaş ürünlerine yönelik alternatif ürünlerin (seramik, suni mermer, vb.) gelişim göstermesi

Burdur ilinin madencilik alanındaki güçlü yönlerine bakıldığında; ildeki maden ve doğaltaş çeşitliliğinin ve kalitesinin yüksek olması ve rezervinin fazla olması ilk öne çıkan özellik olmaktadır. Ayrıca, dünyada "Burdur Beji" olarak bilinen bir doğaltaş kaynağına sahip olması da ilin doğaltaş sektörünün tanınırlığı ve marka değer olması açısından güçlü bir yön olarak görülmektedir. Buna ilaveten, ilin ihracatına yaptığı katkı da göz önüne alındığında, sektörün yüksek getirili bir sektör olması ve ilin ihracatında sektörün öncü olması diğer öne çıkan güçlü yönler olarak sıralanabilir.

Madencilik alanında ilin zayıf yönleri arasında, Burdur'da madencilik alanında ihtisaslaşmış bir Organize Sanayi Bölgesi olmaması ve ilde potansiyel olmasına rağmen sektörel bir kümelenme olmaması öne çıkmamaktadır. Mermerin blok satışı nedeniyle yurtdışı rekabetinin düşük olması, mermer borsasının olmaması, fiyatlama, satış ve pazarlama sorunları da sektörün zayıf yönünü oluşturmaktadır. Girdi maliyetlerinin yüksek olması ve girdi temininde dışa bağımlı olunması, ara eleman eksikliği ve atıkların geri dönüşümü konusunda da eksiklikler olması da belirtilmesi gereken diğer hususlardır.

Burdur ilinin madencilik alanındaki fırsatlarının başında; yeni teknolojilerin gelişmesiyle birlikte madenlere ilginin ve talebin artması, maden ve doğaltaş sektörünün sürekli gelişime açık olması ve yabancı firmaların ülkemizin maden kaynaklarına ilgisinin artması yer almaktadır. Dış politikadaki gelişmeler ile birlikte yabancı ülkelerle ticari ilişkilerin artması ve bu bağlamda yeni pazarların oluşması potansiyeli, Türkiye'nin enerji ve maden politikaları ile birlikte madenciliğe verilen önemin giderek daha da artması da bu alandaki diğer fırsatlar olarak görülmektedir.

Son olarak, Burdur ilinin enerji alanında tehditleri olarak; rezervlerin dikkatsiz ve hoyratça kullanılması, blok mermer ihracatında bir kota olmaması ve ürünlerin düşük katma değerli olarak ihraç ediliyor olması, yerli firmaların kalite rekabeti yerine fiyat rekabetine odaklanması gibi unsurlar sayılabilir. Çin, İran, Kuzey Afrika ülkelerinin sektöre güçlü bir şekilde girmesi, çeşitli siyasi ve ekonomik nedenlerden dolayı bazı dış pazarlarda yaşanan daralma, doğaltaşa alternatif ürünlerin (seramik, suni mermer vb) göstermesi de madencilik sektöründeki diğer tehditleri oluşturmaktadır.

4. TEMEL SORUNLARIN TANIMLANMASI

Madencilik ve doğaltaş sektör sorunlarının tanımlanması ve çözüm önerilerinin belirlenmesi, sektöre yönelik fırsat ve tehditler ile sektörün güçlü ve zayıf yönlerinin tespiti ve sektörün potansiyelinin ortaya konulmasında katılımcılık temel esas alınmıştır. Temel sorunların belirlenmesi aşamasında sektör temsilcileri ve sektörü ilgilendiren kamu kurum ve kuruluşlarından paydaşlar ile görüşmeler yapılmış, bu görüşmelerde alınan notlar ve kurum raporlarından istifade edilmiştir. Bunlara ek olarak firmalara gidilerek anket formları dağıtılmış ve firmalara sektörde yaşanan sorunlar ve bunlara yönelik çözüm önerilerine ilişkin fikirleri sorulmuştur. Ayrıca önemli sektör aktörleri, temsilci ve paydaşlarının da katıldığı forumda yine sektörün sorunları ve çözüm önerilerine ilişkin görüşler de alınmıştır. Bütün bu çalışmaların sonucunda sektörün temel sorunları ortaya konulmuştur. Bu sorunlar on iki ana grupta sınıflandırılmıştır.

Tablo 17. Burdur İli Madencilik ve Taş Ocakçılığı Alanına İlişkin Temel Sorunlar

Sorun 1: Mevcut Mevzuat ve Yasal Düzenlemeler
• Mevzuatta ve uygulamalar arasındaki uyuşmazlık, eksiklik ve uygulama farklılıkları, • Yürürlükteki mevzuatın teknolojik gelişme ve değişimlere uyum sağlayamaması, • Denetimlerin daha çok cezaya dayanan bir yapıda olması, • Denetimlerin sanayiciler için daha çok bir baskı unsuru olarak yapılması, • Denetimci ve denetlenen arasında uyuşmazlık ve iletişim eksikliklerinin görülmesi, • Denetim ve değerlendirmelerin objektif ve tarafsız gerçekleştirilememesi, • Sektöre girişin kolay olması, sektöre yeni girecek firmalar için belirli kriterlerin olmaması, • Denetimcilerin sektörü bilmemesi ve sektör ile ilgili eğitimlerinin olmaması, • Karayolu taşımacılığında tonaj sınırını geçen taşımacılara verilen cezaların yüksek olması, • Ceza uygulamalarında hapis cezasının olması, bu cezaların işletme faaliyetini etkilemesi, • Cezai fiilin işlenmesi durumunda sorumluluğun büyük oranda işletme sahibinde olması, • Ocak ruhsat işlemlerinin uzun süre alması ve çok fazla işlem adımının bulunması, • Kayıt dışı üretim ve satışın yapılması, • Orman kira bedellerinin yüksek olması ve süreklilik arz etmesi, • Kamu yatırımlarında yerli ürünlere ayrıcalık ve avantajların sağlanmaması, • Hammadde satışı yerine işlenmiş ürün satışına yönelik teşvik ve desteğin sağlanmaması, • Atıkların dönüşümü konusunda zorlukların yaşanması, • İş sağlığı ve güvenliği konusunda yaptırım ve cezaların yüksek olması
Sorun 2: Bürokratik Sorunlar
• Bürokratik işlemlerin yavaş olması ve tarafsız bir şekilde işlememesi, • Kamu kurumu üst yöneticileri ile sektör aktörleri arasında iletişim kopukluğunun olması, • Kamu kurum ve kuruluşları ile sektör yatırımcıları arasında iletişim ve koordinasyon eksikliğinin olması, • Kamu kurum ve kuruluşlarının yatırımcılara destek noktasında adil, objektif ve tarafsız bir yaklaşım sergilememesi, • Gümrük ve liman ile yeterli irtibat ve iletişim kanallarının olmaması, • Devlet ve özel sektör arasındaki iş birliğinin zayıf kalması, • Yerel yönetimler ile sektör temsilci ve aktörleri arasında ilişki ve iletişimin yetersiz olması, • Orman işleri ile sektör firmaları arasında işbirliği ve ilişkilerin yeterli düzeyde olmaması
Sorun 3: Finansman, Destek ve Teşvikler
• Sektörde faaliyet gösteren işletmelere performansa dayalı bir teşvik ve desteğin olmaması, • Devlet kredi, destek ve teşviklerinin düşük olması ve geniş bir tabana yayılamaması, • Yurt içi ve yurt dışı fuarlar konusunda sektöre yeterli destek ve teşvik sağlanamaması, • İşgücü, SGK, vergi ve enerji giderlerinin yüksek olması, bu konuda devlet desteğinin yetersiz olması, • Sektör firmaları için kendi enerjilerini üretme konusunda teşvik ve desteklerin düşük kalması, • Kurlarda görülen dalgalanmaların sektör firmalarını olumsuz etkilemesi, • Mermer ve krom sektörüne yönelik devlet destek ve teşviklerinin düşük olması, • İşlenmiş ürünlere yönelik devlet destek ve teşviklerinin yetersiz olması, • Devlet, birlik, dernek ve odaların teşvik ve desteklerinin yeterli düzeyde olmaması

Sorun 4: Üretim ve AR-GE
• Kapasite kullanım oranının düşük olması, • Maden makinaları bakım-onarım ve servis hizmetlerinin yeterince gelişmemesi, • Sektöre yönelik ar-ge yatırım ve faaliyet desteklerinin düşük düzeyde olması, işletmelerde bu konuda bir bilincin oluşmaması, • Sektörde yapılacak yenilikler konusunda oda, dernek ve üniversite ile iş birliği yeterli düzeyde olmaması, sektöre gerekli mentörlüğün sağlanamaması, • İşletmelerde planlı ve periyodik bakım (önleyici bakım) faaliyetlerinin yapılamaması, • Sektör için gerekli bakım-onarım ve servis hizmeti verecek yan sanayinin yetersiz kalması, • Sektörde kuru kesime izin verilmemesi, • Sektörde daha ince kesim yapılamaması
Sorun 5: Kalite ve Standartlar
• İşletmelerde kalite ve verimliliğin arttırılmasına yönelik çalışmaların yetersiz olması, • Güçlü ve yeni markaların oluşturulamaması, • Bölgede bulunan madenler için coğrafi sertifikalandırmanın olmaması, • Mermerlerin genetik haritalaması çıkarılmalı, • İş sağlığı ve güvenliği mevzuatının sürekli değişmesinin işletme maliyetlerini arttırması, • İş sağlığı ve güvenliği mevzuatı ile uygulama ve denetimlerde bir standardın olmaması
Sorun 6: Makine ve Teçhizat, Teknoloji
• Yüksek verimlilik, kalite ve karlılık için teknoloji yatırımının yetersiz düzeyde olması, • Teknolojiye yapılacak yatırımlar için sağlanan teşvik ve desteklerin düşük olması, • Sektörde kullanılan makinelerin pahalı ve ithalatındaki vergilerin de yüksek olması, • Maden ve doğaltaş artıklarını çok amaçlı işleyebilen makine imalatının yetersiz olması, • Teknolojik alt yapının eskimiş ve kapasite bakımından yetersiz olması, • Farklı boyutlarda ve daha ince kesim yapabilen mermer kesim makineleri imalatının olmaması, • Seleksiyon işleminin insan odaklı olarak yapılması, • Sektörde bilişim teknolojileri entegre sistemlerinin kullanımının düşük düzeyde kalması
Sorun 7: Yönetim ve Örgüt Yapısı
• Sektörde özellikle küçük ölçekli işletmelerde kurumsallaşma çalışmalarının olmaması, • Sektörde kurumsallaşma ve profesyonel yönetici çalıştırma düzeyinin düşük olması, • Sektöre girişin kolay olması, sektöre giriş için belirli kriterlerin olmaması, • Sektördeki küçük ölçekli işletmelerin rekabet gücünün düşük olması ve düşük fiyat politikası izlemeleri, • Fiyatlandırmada daha çok maliyet odaklı fiyat belirleme stratejisinin izlenmesi, • İşletmelerde daha çok düşük maliyet stratejisinin izlenmesi, • Katma değeri yüksek üretimin ve işbirliğine dayalı bir büyümenin gerçekleştirilememesi, • Bölgede sektöre uzmanlaşma, ar-ge, pazarlama, markalaşma, vb. konularda destek hizmeti verecek bir birimin olmaması
Sorun 8: İşgücü ve Eğitim
• Sektörde nitelikli ve ara kademede çalışacak personel eksikliğinin olması, • Sektörde sanayicilerin ve personelin eğitim eksikliğinin bulunması, • Yüksek öğrenime sahip, yabancı dil bilen, teknolojiyi etkin kullanabilen ve vizyon sahibi yönetici eksikliğinin olması, • Krizlerin fırsata dönüştürülebileceğine yönelik bir bilincin olmaması

- İşletme sahibi, yönetici ve personele sistematik ve periyodik eğitimlerin verilememesi,
- Bakım-onarım ve servis hizmeti verecek personel eksikliği,
- Çevre, iş sağlığı ve güvenliği konularında işletme sahibi ve çalışanların yeterli bilince ve duyarlılığa sahip olmaması

Sorun 9: Maliyetler

- İşlenmiş ürünlerde yerli üreticilerin maliyetlerinin yüksek olması,
- Kullanılan ana girdilerin (işçilik, fuel-oil, elektrik, vb.) birim maliyetlerinin yüksek olması,
- İşletmelerde ocak ve fabrika için doğru, sistematik ve sağlıklı bir maliyet analizinin yapılamaması, verimliliklerin hesaplanamaması,
- Maliyet ve verimlilik analizi için ürün tanım-izlenebilirlik sisteminin kurulamamış olması,
- Düşük maliyet için yenilenebilir enerji kaynaklarından yeterince yararlanılamaması

Sorun 10: Pazar ve Rekabet Koşulları

- Dünyada yaşanan ekonomik ve siyasi sorunlar nedeni ile pazarın daralması,
- Sektör firmaları ve yan sanayinin yer aldığı bir kümelemenin oluşturulamaması,
- Sektör firmaları ve paydaşlar arasında yeterli iş birliğinin sağlanamaması,
- Sektöre giriş engellerinin yeterli olmaması,
- Döviz kurlarındaki dalgalanmaların sektörü olumsuz etkilemesi,
- Sektör firmalarının bir platformda bir araya gelememesi ve iş birliğinin yapılamaması,
- Sektörde faaliyet gösteren işletmelerde gerekli likiditenin sağlanamaması,
- Yabancı yatırımcılar ile iş birliğine gidilememesi,
- Sektöre yönelik ürünlerin sergilenebileceği bir teşhir ve stant merkezinin olmaması

Sorun 11: Hammadde ve Yardımcı Malzemeler

- Bölgedeki diğer madenleri arama ve işletme faaliyetleri için yeterli teşviğin olmaması,
- Bölgedeki muhtemel maden rezervleri ve tenörleri için sistematik bir çalışmanın olmaması,
- Maden sahalarında işletmeye almadan önce gerekli çalışmaların yapılmaması,
- Maden ocak işletme şekli ve yönteminin belirli parametrelere göre belirlenmemesi,
- Maden ocak sahası ve üretim verimliliğinin düşük olması,
- Mermer blok satış fiyatlarının düşürülmesi,
- Terkedilen maden ocak sahalarının yarattığı görüntü kirliliği

Sorun 12: Çevre

- Madencilik faaliyetlerinden kaynaklanan maden artıklarının değerlendirilememesi,
- Maden ocaklarında oluşan pasa ve artıkların işletmeciler tarafından gelişi güzel bir biçimde doğaya bırakılması ve çevrede büyük boyutlarda kirliliğin oluşması,
- Madencilik faaliyetlerinin orman örtüsünü azaltması,
- Maden ocak sahasına dökülen maden artıklarının tarım ve orman arazilerine zarar vermesi,
- Orman alanlarında bulunan maden saha alanlarının tespitine yönelik çalışmanın olmaması,
- Maden ocaklarının ve pasa döküm saha alanları tespitinin yapılmaması,
- Maden fabrika çamuru ve kuru atık miktarları ile saha alanları tespitinin yapılmaması,
- Çevreci bir madencilik için devlet yaptırımlarının cezaya dayalı olması,
- Çevre ihlallerine karşı uygulanan ceza miktarları ve sayısının yüksek olması,
- Sektör aktörleri ve çalışanlarda çevre bilincinin yeterli olmaması

5. HEDEFLER

Madencilik ve doğaltaş sektör temsilcileri ve sektörü ilgilendiren kamu kurum ve kuruluşları ile görüşmeler yapılmış, firmalara anketler uygulanmış ve sektör temsilci ve paydaşlarının katılımının sağlandığı bir forum düzenlenmiştir. Bütün bu çalışmaların sonucunda sektörün temel sorunları ve çözüm önerilerine ilişkin görüşler ortaya konulmuştur. Bu sorunlar on iki ana grupta sınıflandırılarak bunlara yönelik çözüm önerileri türetilmiştir. Ayrıca bu aşamada sektörle ilgili spesifik ve ölçülebilir hedefler de ortaya konulmuştur.

Tablo 18: Madencilik ve Taş Ocakçılığı Sorunlarına Yönelik Kısa, Orta ve Uzun Vade Çözüm Önerileri

Sorun 1: Mevzuat ve Yasal Düzenlemeler		
Kısa Vade	**Orta Vade**	**Uzun Vade**
• Mevzuat hazırlanırken sektör ve yerel unsurların da görüşleri alınmalı • Mevzuat azaltılmalı, güncellenmeli, sadeleştirilmeli ve anlaşılabilir olmalı • İş güvenliği risk sınıflandırmaları yeniden düzenlenmeli, • Teknik nezaretçilik açık ve kapalı işletme olarak ayrılmalı	• Mevzuat açısından teknik nezaretçilik, kapalı işletme ve açık işletme olarak ayrılmalı • Yatırım için gerekli ve diğer kurumlarla ilgili izinler MİGEM üzerinden alınmalı • Mevzuatlar maden gruplarına ve risk sınıflarına göre farklı düzenlenmeli	• MİGEM taşrada temsilcilik veya şubeler açmalı, • İzinler daha kısa zamanda çözümlenmeli, diğer kurumları ilgilendiren ve yatırımlarla ilgili gerekli tüm izinler MİGEM üzerinden alınması sağlanmalı
Sorun 2: Bürokrasi		
Kısa Vade	**Orta Vade**	**Uzun Vade**
• Kurumlar arasındaki mevzuat anlayış, yorum ve uygulama farklılıkları ortadan kaldırılmalı, • Denetim anlayışı baskı ve cezaya dayanan bir yapıdan çıkarılarak iyileştirmeyi teşvik edecek ve destek sağlayacak bir yapıya kavuşturulmalı, • Kamu kurum ve kuruluşları ile yatırımcılar arasında iletişim ve koordinasyon eksikliği giderilmeli	• İnternet üzerinden kurulacak network ile ilgili kurumlar birbirine bağlanmalı, işlemler on-line gerçekleştirilmeli, tek elden yürütülmeli ve takip edilmeli, • Denetimler akreditasyona sahip bağımsız dış denetim firmaları tarafından gerçekleştirilmeli, denetimlere sektörü bilen (dernek, oda, birlik temsilcileri) bağımsız ve objektif bir gözlemci de iştirak etmeli, ortaya çıkabilecek iletişim eksikliklerini gidermeli	• Yatırımlar için gerekli izin ve onaylar, açılacak temsilcilik ya da şubeden olmak üzere tek elden alınmalı
Sorun 3: Finansman, Destek ve Teşvikler		
Kısa Vade	**Orta Vade**	**Uzun Vade**
• Teşviklerin yüzdelik dilimleri arttırılmalı, • Eximbank kredilerinin kullanımı arttırılmalı, bu konuda sektör bilgilendirilmeli, • Kur farklarının sektör firmalarına olumsuz etkilerini ortadan kaldırmak için yeni finansal araçlar ve yöntemler konusunda eğitim programları düzenlenmeli	• Teşvikler harcama yapıldıktan sonra değil, öncesinde verilmeli, • Yenilenebilir enerji teşvikleri arttırılmalı, • Maden aramalarına yönelik destek ve teşvikler arttırılmalı, • Kamu yatırım projelerinde ithal ürünler yerine yerli ürünler tercih edilmeli • İstihdama yönelik teşviklerin kapsamı genişletilmeli ve arttırılmalı	•
Sorun 4: Üretim ve AR-GE		
Kısa Vade	**Orta Vade**	**Uzun Vade**
• Oda ya da dernek bünyesinde ar-ge birimi oluşturulmalı, • Üniversite-sektör iş birliği geliştirilmeli,	• Üniversite/Oda ya da dernek bünyesinde akreditasyona sahip maden test ve analiz laboratuvarı kurulmalı, test ve analizler bu laboratuvarda yapılmalı,	• Maden arama çalışmaları (sondaj, karot, jeofizik) için gerekli izin ve ruhsatların (ruhsat, ÇED, vb.) işlem süreleri kısaltılmalı, işlemler

• Kompozit ile güçlendirerek mermerlerde daha ince kesim yapılmalı, • Enerji ihtiyacı için yenilenebilir enerji kaynakları teşvik edilmeli	• Resim ve heykel sanatçılarının sanatlarını icra edebilecekleri bir merkez kurulmalı, • Mermer imalatında bilişim teknolojileri entegre sistemleri kullanılmalı	sadeleştirilmeli, maliyetler (orman kira bedeli, vb.) düşürülmeli
Sorun 5: Kalite ve Standardizasyon		
Kısa Vade	**Orta Vade**	**Uzun Vade**
• Kalite ve verimliliği arttırmaya yönelik eğitimler ve çalışmalar yapılmalı, • Sektörde üniversite ve diğer kurum/kuruluşlar aracılığı ile bir kalite kültürü oluşturulmalı	• Oda ya da dernek bünyesinde kalite ve standardizasyon yönünden denetim gerçekleştirecek bir yapı ve düzenleme oluşturulmalı, • Ölçüm ve ürün seçimleri için standartlar belirlenmeli, • Kullanım alanlarına göre mermer standardı belirlenmeli ve sınıflandırılmalı	• Seleksiyon işlemi bilgisayar tabanlı teknoloji ve sistemler ile yapılmalı
Sorun 6: Makine ve Teçhizat, Teknoloji		
Kısa Vade	**Orta Vade**	**Uzun Vade**
• Sektöre yönelik yerli makine üretimi desteklenmeli, • Maden ocak faaliyetlerinde yeni makine ve teknolojilerin kullanımı teşvik edilmeli, • Burdur maden ve doğaltaş sektörü için bakım-onarım ve servis hizmeti verecek yan sanayi geliştirilmeli	• Üretimde kullanılacak ve katma değer yaratacak işlerde kullanılacak makine ve ekipmanlar üzerindeki vergi yükü düşürülmeli	
Sorun 7: Yönetim ve Örgüt Yapısı		
Kısa Vade	**Orta Vade**	**Uzun Vade**
• Sektör firmalarında güçlü ve dinamik bir organizasyon yapısı kurulmalı, kurumsallaşma çalışmaları başlatılmalı, • Yönetim ve örgüt yapısı zayıf olan işletmelere üniversite destek vermeli	• Birlikte hareket etmeyi ve güç birliği sağlayacak daha etkin bir örgütlenme kurulmalı, • Kurumsallaşma için sektöre yönelik meslek kanunu geliştirilmeli, • Çalıştırılacak üst kademe yöneticilerin SGK maliyetleri sübvanse edilmeli	• Mermer sektörü ve yan sanayinin de yer aldığı bir kümeleme oluşturulmalı
Sorun 8: İşgücü ve Eğitim		
Kısa Vade	**Orta Vade**	**Uzun Vade**
• Yabancı dil eğitimine önem verilmeli, • Çalışanlara yönelik kalite, verimlilik, iş güvenliği, çevre vb. konularda periyodik ve sistematik kurs ve seminerler düzenlenmeli, bilinç sağlanmalı • Meslek liseleri ile işbirliği yapılmalı, • Meslek liselerinin prestiji arttırılmalı, cazip hale getirilmeli, bu okullara çalışkan, zeki ve başarılı öğrenciler çekilerek nitelikli, ara ve üst kademede çalışacak eleman eksikliği giderilmeli	• Üniversite eğitimlerinde daha uzun süreli staj ya da işbaşında eğitim olanağı sağlanmalı, • Üniversite-İŞKUR desteği ile kurs ve seminerler verilerek kalifiye işgücü yetiştirilmeli, • Sektör firmalarına stajyer çalıştırma zorunluluğu getirilmeli, • Üniversite eğitimi sırasında belirli bir sınıftan sonraki öğrenciler için uzmanlık alanları belirlenmeli, • Sektör çalışanlarına yaptıkları işlere yönelik mesleki yeterlilik eğitimleri düzenlenmeli	• Üniversitelerin sektöre yönelik bölümlerindeki ders müfredatları sektörün taleplerine göre yeniden düzenlenmeli, • Üniversitelerin ders planlarında sektöre yönelik uygulamalı derslere ağırlık verilmeli, uygulamalı eğitimler arttırılmalı
Sorun 9: Maliyetler		
Kısa Vade	**Orta Vade**	**Uzun Vade**
• Süreçlere yönelik maliyetlerin belirlenmesi için çalışmalar yapılmalı,	• Yatırımın başlangıcında yatırımcıdan alınan harç ve vergiler tahakkuk	• Her bakanlık ve kurum için ayrı ayrı ödenen harç bedelleri düşürülmeli ve tek kalemde tek bir kuruma ödenmeli

• Üretimde kullanılan yerli teknoloji ve üretim yöntemleri desteklenmeli, vergilendirmede kolaylık sağlanmalı, • İşgücü, SGK, vergi ve enerji (elektrik, akaryakıt) giderleri ve orman kira bedelleri düşürülmeli, bu konuda devlet desteği arttırılmalı	ettirilmeli, ancak tesisi işletmeye aldıktan sonra tahsil edilmeli, • Mamul ürün satışlarında KDV oranı düşürülmeli	
Sorun 10: Pazar ve Rekabet Koşulları		
Kısa Vade	**Orta Vade**	**Uzun Vade**
• Oda ve dernekler yardımı ile yeni pazar alanları oluşturulmalı, • Hız, yenilik, kalite ve maliyet odaklı rekabet gerçekleştirilmeli, • Her yıl halkın da katılımı ile panayır, festival, fuar, yarışma, vb. maden tanıtım günleri etkinlikleri düzenlenmeli, "Madencilik Günü" daha etkin ve katılımcı bir şekilde kutlanmalı, tanıtım ve kamuoyu desteği için geniş katılımlı maden festivali/günü düzenlenmeli	• Mamul satışlarında, düşük ürün fiyatları kontrol ve takip edilmeli, • Yurt içinde maden yatırımı yapacak yabancı firmalar için Türk firmalar ile ortaklık şartı getirilmeli, • Yurt dışı fuar teşvik ve destekleri arttırılmalı, • Burdur ilinde mermercilik fuarı düzenlenmeli, • Yabancı yatırımcılar ile iş birliği arttırılmalı	• Ürüne özgü özelliklere göre markalaşmaya gidilmeli, bu konuda profesyonel destek alınmalı, • Gümrükler ve limanlardaki sorunlar giderilmeli, firma ve liman arasında irtibat ve iletişim kanalları kurulmalı
Sorun 11: Hammadde ve Yardımcı Malzemeler		
Kısa Vade	**Orta Vade**	**Uzun Vade**
• Madencilik faaliyetleri için kullanılan enerji ve akaryakıtta vergi indirimi sağlanmalı, • Kamu yatırım projelerinde yerli ürünlere ve artıkların kullanımına öncelik verilmeli, • Mermerlerin genetiği çıkarılmalı • Sektöre yönelik ürünler için Tescilli Coğrafi İşaret Sertifikalandırmasının yapılması	• Hammadde ve mamul artıkları değerlendirme tesisi kurulmalı, • Mermer artıkları mikronize olarak değerlendirilmeli, mermer tozu ve polyester ile suni mermer üretimi yapılmalı, çakıl-mıcır ve plaj kumu olarak kullanılmalı, • Ocak ve fabrika işletme sahaları kameralarla takip edilmeli ve denetlenmeli, periyodik olarak atık kontrol yapılmalı	• Sektör kümelenmesi sağlanarak hammadde ve yardımcı malzemeler daha uygun fiyatla tedarik edilmeli, • Metalik madenler konusunda bölgede yeni saha araştırmaları ve rezerv tespit çalışmaları yapılmalı, • "Doğaltaş bilgi sistemi" kurulmalı
Sorun 12: Çevre		
Kısa Vade	**Orta Vade**	**Uzun Vade**
• Sektör, faaliyetlerinde çevreye karşı daha hassas ve duyarlı hareket etmeli, • Yazılı ve görsel medya araçlarını kullanarak faaliyetleri konusunda kamuoyunu bilgilendirmeli, kendini anlatabilmeli	• Sektör uygun sahalarda rehabilite çalışmaları yürütmeli, bu çalışmaları da basın aracılığı ile kamuoyunun bilgisine sunmalı, • Çevre mevzuatı, maden ürünleri ve risk gruplarına göre ayrı olarak ve sadeleştirilerek uygulanabilir bir şekilde yeniden düzenlenmeli	

Bu çözümler ışığında sektörle ilgili süreçlerin izlenmesine ve değerlendirilmesine yönelik olarak kısa, orta ve uzun vadeli olmak üzere spesifik ve ölçülebilir hedefler belirlenmiştir.

5.1. Kısa Vade Hedefler

- Burdur ilinin sektörde yurt içi pazar payının arttırılması (%)
- Burdur ilinin sektörde yurt dışı pazar payının arttırılması (%)
- Sektöre yönelik düzenlenen eğitim programları sayısının arttırılması (adet/yıl)
- Sektörde yenilenebilir enerji kaynaklarına yapılan toplam yatırım miktarının arttırılması ($/yıl)

- Sektörde yenilenebilir enerji kaynakları yatırımları için verilen toplam teşvik miktarının arttırılması ($/yıl)
- Sektörün gerçekleştirdiği toplam ar-ge yatırım miktarının arttırılması ($/yıl)
- Sektörde yeni makine ve teknolojiye yapılan toplam yatırım miktarının arttırılması ($/yıl)
- Sektörde bilgisayar teknolojisi ve sistemlerine yapılan toplam yatırım miktarının arttırılması ($/yıl)

5.2. Orta Vade Hedefler

- İstihdama yönelik verilen teşvik miktarının arttırılması ($/yıl)
- İstihdam edilen işgücü sayısı arttırılması (adet/yıl) ve sektörel oranının arttırılması (%)
- Sektörde çalıştırılan stajyer sayısının arttırılması (adet/yıl)
- Yabancı yatırımcı firmalarla gerçekleştirilen ortaklık ve işbirliği sayısının arttırılması (adet/yıl)
- Sektöre yönelik katılım sağlanan yurt içi ve yurt dışı fuar sayısının arttırılması (adet/yıl)
- Sektörde yaşanılan iş kazası sayısının azaltılması (adet/yıl) ve oranının düşürülmesi (%)
- Sektörde işe bağlı sağlık sorunu yaşayanların sayısının azaltılması (adet/yıl) ve oranının düşürülmesi (%)
- Maden hammadde ve blok mermer ihracatının arttırılması (ton-m^3-$/yıl)
- Yurt içi maden hammadde ve blok mermer satışının arttırılması (ton-m^3-TL/yıl)
- İşlenmiş maden ve mermer ihracatının arttırılması (ton-m^2-$/yıl)
- Yurt içi işlenmiş maden ve mermer satışının arttırılması (ton-m^2-TL/yıl)
- Maden ve doğaltaş ocak verimliliğinin arttırılması (%)
- Burdur ili sanayi elektrik tüketim miktarının arttırılması (MWh/yıl)
- Burdur ili elektrik üretim miktarının arttırılması (MWh/yıl)
- Maden hammadde ve blok mermer üretim miktarının arttırılması (ton-m^3/yıl)
- Maden ürünleri ve işlenmiş mermer üretim miktarının arttırılması (ton-m^2/yıl)

5.3. Uzun Vade Hedefler

- Yatırım için gerekli tüm ruhsat ve izinlerin alınma/çözümlenme süresinin düşürülmesi (gün/işlem)
- Maden saha aramalarına yönelik verilen destek ve teşvik miktarının arttırılması ($/yıl)
- Yeni maden saha arama çalışmaları sayısının arttırılması (adet/yıl)
- Arama ve işletme ruhsat sayılarının arttırılması (adet/yıl)
- Ürün marka sayısının arttırılması (adet/yıl)
- Ar-ge faaliyet sayısının arttırılması (adet/yıl)
- Patent sayısının arttırılması (adet/yıl)

"***BU TEMAYA AİT FAALİYET ÖNERİLERİ, İL GELİŞİM STRATEJİLERİ BÖLÜMÜNDE YER ALMAKTADIR."***

6. KAYNAKÇA

ALTINDAĞ, R., Çiçek, U., Karagüzel, R., "*Türkiye Doğal Taş Sektörünün Ekonomik Analizi (Economic Analysis of Natural Stone Sector of Turkey*)", Türkiye IX. Uluslararası Mermer ve Doğaltaş Kongresi ve Sergisi Bildiriler Kitabı, 13-15 Aralık 2017, Antalya-TURKEY, Editörler: Şengün, N., Demirdağ, S., Altındağ, R., Uğur, İ., Saraç, S., ISBN : 978-605-01-1110-1, Ankara, Aralık 2017.

BAKA-BATI AKDENİZ KALKINMA AJANSI, "Doğaltaş Sektörü Raporu", Şubat 2011.

BEKİŞOĞLU, K. A., Türkiye'de Krom Madenciliği, s.307-310.

BİLİM, SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKANLIĞI, *Stratejik Planı: 2013-2017*, Ankara, 2012, s:13-30.

BURCHERD, H., "Türkiye krom yatakları hakkında elde edilen neticeler", 26 Eylül 1960'da Cento Krom Simpozyom Rapor.

Burdur Doğaltaş Madenciler ve Mermer Makinaları Üreticileri Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği, "*Burdur Merih OSB Bilgilendirme Raporu*", Batı Akdeniz Kalkınma Ajansı-TR61/14/DFD/0022, 2014.

Burdur Ticaret ve Sanayi Odası, "*Burdur İli Doğaltaş ve Mermercilik Sektörü Raporu*", ABİGEM, Denizli, Haziran 2012.

BURDUR VALİLİĞİ, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, "*Burdur İli 2015 Yılı Çevre Durum Raporu*", Hazırlayan: Burdur Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, Burdur, 2016.

DPT, "*Doğaltaş Sektör Raporu*", Devlet Planlama Teşkilatı (DPT), Ankara, 1995.

DÜNDAR, S., Bilim, N., "*Karaman Bölgesi Travertenlerinin Plaka Üretim Maliyetlerinin Belirlenmesi*", Türkiye IX. Uluslararası Mermer ve Doğaltaş Kongresi ve Sergisi Bildiriler Kitabı, 13-15 Aralık 2017, Antalya-TURKEY, Editörler: Şengün, N., Demirdağ, S., Altındağ, R., Uğur, İ., Saraç, S., ISBN : 978-605-01-1110-1, Ankara, Aralık 2017.

EKİNCİ, N., Burdur Maden, Mermer ve Mermer Makinaları Üreticileri Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği Başkanı, 31.01.2018 Söyleşi.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI, Bilgi Merkezi, Doğaltaşlar Raporu, *http://www.enerji.gov.tr/tr-TR/Sayfalar/Dogal-Taslar, 13.02.2018.*

EPDK-T.C. Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu, "*Elektrik Piyasası Sektör Raporu*", Ocak/2016.

GÜMÜŞ, A., "*Metalik Maden Yatakları"*, Çağlayan Basımevi, İstanbul, 1979.

İMİB, 2017, http://www.imib.org.tr/tr/istatistikler-2

İMİB, *Ürün Grubuna Göre Gruplanmış Kümalatif İhracat Raporu*, 2017, https://www.immib.org.tr/tr/online-islemler-istatistikler.html, 04.02,2018.

KALKINMA BAKANLIĞI, *X. Kalkınma Planı: 2014-2018*, Ankara, 2013, s:106-107 http://www.kalkinma.gov.tr/Pages/content.aspx?List=8661bcf7%2D9da5%2D4ecb%2Da190%2Dfd4aadbacc02&ID=12&Source=http%3A%2F%2Fwww%2Ekalkinma%2Egov%2Etr%2FPages%2FKalkinmaPlanlari%2Easpx&ContentTypeId=0x0100B6043AD55C311E41A48571E65B9E1AD1, 04.02.2018.

Kulaksız, S., "*Doğaltaş (Mermer) Maden İşletmeciliği ve İşletme Teknolojileri El Kitabı*", ISBN: 975-395-911-7, TMMOB Maden Mühendisleri Odası, Ümit Ofset Matbaacılık, Ankara, 2005.

MADEN TETKİK ARAMA (MTA) Genel Müdürlüğü, "*İl İl Türkiye'nin Yeraltı Kaynakları*", Fersa Matbaacılık, Ankara, Ağustos 2009, s. 174-179. (www.mta.gov.tr)

MİGEM, "*Doğaltaş-Mermer*", s.109, Ankara, 2015.

MTA Genel Müdürlüğü, http://www.mta.gov.tr/v3.0/bilgi-merkezi/maden-dis-ticaret, 30.01.2018.

MTA, "*Türkiye Mermer Envanteri*", MTA Enstitüsü, Yayın No: 134, Ankara, 1966.

ÖZKARA, B., Kızıldağ, D., Yaman, F., Yeşilkaya, L., Tazegül, G., Efe, İ., "*Mermer Sektöründe Katma Değerin ve İhracatın Artırılması Projesi*", Afyon, s:11-12.

TCEB, "*Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu, İran Ülke Bülteni"*, Ekim 2017.

Temur, S., "*Metalik Maden Yatakları*", ISBN: 975-591-187-1, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2001.

TİM, Türkiye İhracatçılar Meclisi Raporu-2017, http://www.tim.org.tr/tr/ihracat-rakamlari.html, 24.01.2018.

TRADEMAP, *ITC calculations* based on UN COMTRADE statistics, https://www.trademap.org/Bilateral_TS.aspx?nvpm=1|792||000||2610|||4|1|1|2|2|1|1|1|1, 05.02.2018.

TUİK- Türkiye İstatistik Kurumu, "*2016 Yılı İstatistikleri*", Ankara, 2017.

TUİK-Türkiye İstatistik Kurumu Raporu-2017, http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1046, 24.01.2018.

TUİK-Türkiye İstatistik Kurumu, "*Seçilmiş Göstergelerle Burdur-2013*", Yayın No: 4236, ISSN: 1307-0894, Türkiye İstatistik Kurumu Matbaası, Ankara, ISBN: 978-975-19-6124-2, Eylül 2014.

UMREK, 2017, Enerji Bakanlığı, http://www.umrek.com.tr/index.php

SANAYİ

SANAYİ

Dr.Öğr.Üyesi Özlem Nilüfer KARATAŞ ARACI

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu, Konaklama İşletmeciliği Bölümü

Öğr.Gör. Seher YASTIOĞLU

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu, Yönetim ve Organizasyon Bölümü

1. GİRİŞ

Ekonominin temel sektörlerinden biri olan sanayi sektörü temelde sınai faaliyetleri kapsamaktadır. Sınai faaliyetler ise emek ve sermayeyi kullanarak hammaddeleri ve yarı mamul maddeleri işleyip mamul madde haline dönüştüren tüm üretim faaliyetleridir. Sanayi, kelimesinin kökeni Arapçadan gelmekte olup terim 18. yüzyılda İngiltere'de ortaya çıkmış, 1774'de İngiliz James Watt'ın buhar makinasını sanayide kullanmasıyla başlamıştır. Kömür ve buhar kuvvetine dayanan makineleşme, iş bölümünde uzmanlaşmaya neden olmuş ve böylece büyük sanayi devrimi dünya ekonomisinde yerini almıştır (Koç vd., 2018a: 2).

Uluslararası Standart Sanayi Sınıflandırmasında sanayi sektörü; imalat sanayi, madencilik, elektrik, su ve inşaat sektörlerini içererek kapsamlı bir şekilde tanımlanmaktadır. Sanayi sektör içindeki bu sınıflandırmada, imalat sanayi, en önemli ve dinamik alt sektördür. İmalat sanayi, hemen hemen tüm ülkelerde gerek üretim değeri gerekse istihdam hacmi bakımından en büyük paya sahip sektördür. İmalat sanayi alt sektöründe, üç alt birim mevcut olup bunlar da kendi içinde sanayi dallarına ayrılmıştır. Bu üç alt birim; tüketim malları (gıda, dokuma, hazır giyim, ağaç, mobilya, ayakkabı vb. sanayi dalları), ara mallar (kağıt, basım, deri ve küçük işleme, plastik kimya, petrokimya, demir dışı metaller vb.) ve yatırım mallarından (madeni eşya, elektriksiz makinalar, tarım makinaları, elektrikli makinalar, karayolları taşıtları, demir yolu taşıtları vb. sanayi dallarından) oluşmaktadır (Koç vd., 2018b: 2). Bu bağlamda, sanayi sektörü sahip olduğu geniş alt sektör yelpazesi nedeniyle ekonominin diğer tüm sektörlerinden önemli ölçüde ara girdi talep/arz eden bir niteliğe sahip olmasından dolayı tarım ve hizmetlerin gelişmesinde de belirleyici rol oynamakta ve bu sektörleri olumlu yönde tetiklemektedir. Bu durum sanayi sektörünü hem oluşturduğu katma değer hem de istihdam bakımından ekonomik büyümenin kilit sektörü yapmaktadır (Arısoy, 2008: 3).

Tarım ve hizmetler, sanayinin yarattığı yüksek gelirli tüketicilerden, daha ileri donanım ve girdilerden, daha gelişmiş depolama ve ulaşım kolaylıklarından büyük faydalar sağlamaktadır. Örneğin tarım sektöründe üretkenliğin artmasını sağlayan tarım makineleri, zirai ilaç ve gübre gibi ürünler ile hizmet kesiminde üretkenliğin artmasını sağlayan haberleşme ve ulaşım araçları ve bilişim teknolojileri imalat sanayileri tarafından geliştirilmekte ve üretilmektedir. Bankacılık, ulaşım, sigorta, iletişim ve reklam gibi hizmetlere en büyük talep sanayi sektöründen gelmektedir. Yani, hizmetler kesimindeki büyüme eğilimi büyük ölçüde sanayi sektöründeki hareketlenmeye göre biçimlenmektedir. Bunların yanı sıra, sanayi sektörü bilhassa finans, teknik eğitim, tasarım, bakım-onarım ve lojistik gibi yeni hizmet sektörlerinin gelişmesinde ve söz konusu sektörlerde teknik ve idari beceriler yaratılmasında kilit bir rol oynamaktadır. Tarım sektörü, gelişmesini sürdürmek ve verimliliğini artırmak için sanayi sektöründen girdi almak zorunda olduğu gibi, bu sektöre hammadde de sağlamaktadır. Sanayinin gelişmesiyle beraber ticari ve mali kesim ile diğer hizmetler sektörü faaliyetleri de canlılık kazanarak yaygınlaşmaktadır. Bunun yanında, sanayi, gerek yan sanayi dallarını

gerekse iç ve dış sermaye kanallarını harekete geçirerek kendi kendini yenileyen bir mekanizmanın oluşmasını sağlamaktadır. Bu anlamda sanayileşme, sosyo-ekonomik gelişme ya da kalkınmanın temel dinamiğini oluşturmaktadır. Dolayısıyla sanayi sektörü Burdur il gelişim planımızın önemli ayaklarından birini oluşturmaktadır (Arısoy, 2008: 3).

1.1. Amaç ve Kapsam

Makro çapta ülkelerin olduğu gibi mikro çapta bir ilin de sanayi sektörünün yapısı, işleyişi ve gelişmişliği, o ilin gelişmişliği ve kalkınmasıyla yakından ilgilidir. Bu sebeple il gelişim planı çerçevesinde sanayi sektörüne ayrı bir başlıkta yer verilmiştir. Bu çalışmada öncelikle amaç, Burdur ilinin sanayi faaliyetlerinin detaylı bir envanterini oluşturmak, kapasitesini, ihracat, gelişme ve büyüme potansiyelini ortaya koymak sonrasında sektörün sorunlarını, sıkıntılarını sektörün ortaklarıyla beraber yapılan görüşmeler sonucunda tespit etmek ve çözüm önerileri çerçevesinde il sanayisinin geleceğine ışık tutarak gerçekleştirilebilir bir projeksiyon ön görmektir.

1.2. Materyal ve Yöntem

Sanayi sektörü moderatörlüğü için Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi'nde "Moderatör Çalışma Ekibi" oluşturulmuştur. Bu ekip öncelikle yapacağı çalışma, görüşme ve toplantılar için bir faaliyet takvimi belirlemiştir. Sonrasında bu takvim doğrultusunda, sanayi sektörü ile ilgili bir envanter ortaya çıkarılabilmesi için Bilim Sanayii ve Teknoloji Bakanlığı, Ticaret Bakanlığı, T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, Hazine ve Maliye Bakanlığı, TUİK, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB), Burdur Ticaret ve Sanayi Odası (BUTSO), Batı Akdeniz Kalkınma Ajansı, TKDK ve KOSGEB veri tabanlarından ilgili verileri toplanmıştır. Bu veriler ekipteki bir Dr. Öğr. Üyesi ve bir Öğr. Gör. tarafından ulaşılabilen başlıklar için Türkiye ortalamaları, TR 61 (Antalya- Burdur- Isparta) bölge ortalamaları, ulaşılamayanlar için yıllar itibariyle ve Burdur il verileriyle karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir. Ekip bu verilerin il için daha anlamlı hale gelebilmesi ve sanayi sektörü aktörleri ile mevcut durumun analiz edilebilmesi sorunların tespit edilip çözüm önerileri geliştirilebilmesi için mülakatlar, BUTSO önderliğinde toplantılar ve anketler gerçekleştirmiştir.

2. MEVCUT DURUM

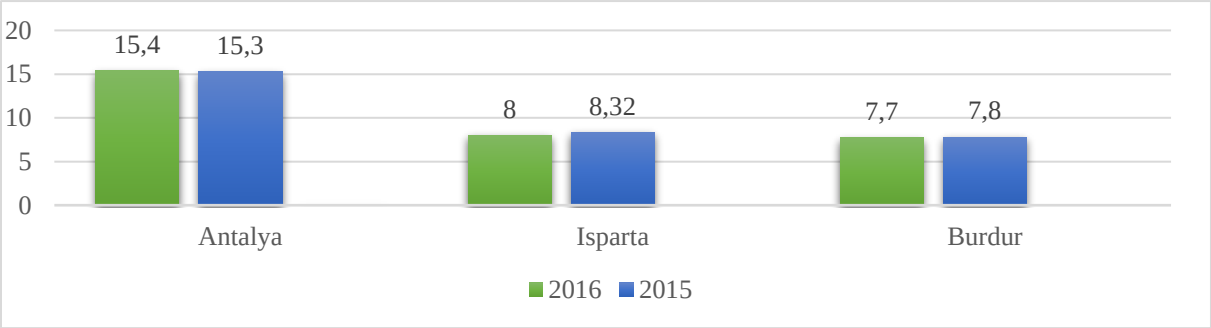
Burdur ekonomisi tarıma, hayvancılığa ve maden sektörüne (özellikle mermer) dayalı henüz tam anlamıyla sanayileşmesini tamamlayamamış bir ildir. İldeki mevcut imalat sanayinin istihdam ve işyeri sayısı itibariyle temelini oluşturan küçük sanayi genel olarak mermer ile makine ve metal sektöründe yoğunlaşmıştır. Makine ve metal işleme sanayinde bu yoğunlaşma tarıma dayalı sanayinin teşvik ve kabul görmesindendir.

Aşağıda Şekil 1'de Akdeniz bölgesinde sanayi işletmelerinin % dağılımı açısından TR 61 illeri olan Antalya, Isparta ve Burdur'un yeri gösterilmektedir.

Veriler 2015 ve 2016 yıllarına aittir. Buna göre 2015 yılı değerlendirildiğinde Akdeniz bölgesinde her iki yılda da bu üç il açısından Burdur'un sonuncu sırada olduğu görülmektedir. Birinci sırayı Antalya alırken ikinci sırayı Isparta almış ancak Isparta ile Burdur arasında yaklaşık %1'lik bir fark olduğu, diğer bir ifadeyle illerin sanayileşme açısından birbirine çok yakın olduğu görülmektedir. Akdeniz bölgesinde sanayi işletmelerinin dağılımında birinci sıra Hatay'ın son sıra ise Osmaniye'nindir. Burdur ise bu sıralamada sondan ikinci sırayı almaktadır

(BAKA, 2016: 291). Bu durum Burdur'un sanayi olanaklarının mevcut olduğu ancak kendini bölgede henüz tam anlamıyla göstermediğini, sanayileşmesini tamamlayamadığını göstermektedir.

Şekil 1. Akdeniz Bölgesi Sanayi İşletmelerinin Dağılımı (%)

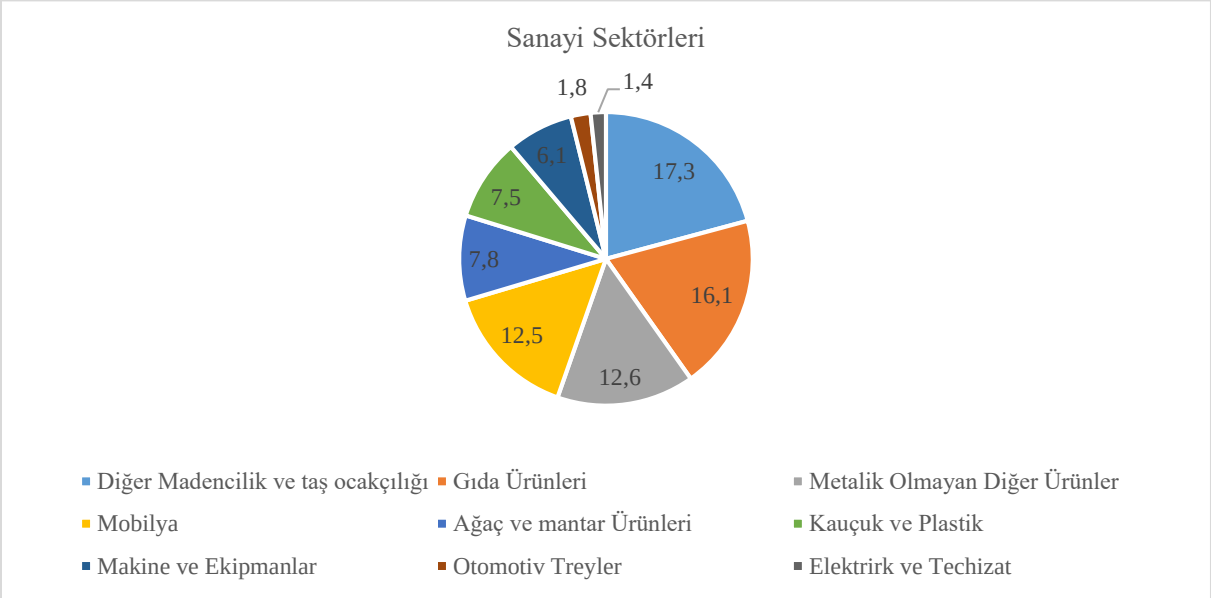

Kaynak: BAKA, 2016 İl Sanayi Raporu

2.1. Burdur İli Sanayi İşletmelerinin Sektörel Dağılımı

Burdur ilinde sanayi sektörlerinin yüzdelik dağılımı Şekil 2'de görülmektedir. Buna göre birinci sırayı madencilik ve taş ocakçılığı, ikinci sırayı gıda ürünleri, üçüncü sırayı metalik olmayan ürünler sektörleri almıştır. Bu sektörleri sırasıyla mobilya, ağaç ve mantar ürünleri, kauçuk ve plastik, makine ve ekipmanlar, otomotiv treyler, elektrik ve teçhizat almaktadır.

Şekil 2. Burdur İli Sanayi İşletmelerinin Ana Sektörler İtibariyle Dağılımı (İlk 10)

Kaynak: Sanayi Genel Müdürlüğü, 81 il Sanayi Durum Raporu (2016)

Burdur'da faaliyet gösteren sanayi işletmelerinin alt sektörler itibariyle sayısal dağılımı ise daha detaylı bir şekilde 2015-2018 yılları itibariyle Tablo 1'de sunulmuştur. 2018 yılı verileri incelendiğinde ilde 153 gıda, 124 mermer ocağı, 111 mobilya imalatı, 98 mermer fabrikası, 88 metal makine sanayi, 76 demir doğrama,64 orman ürünleri, 36 PVC, 26 yapı ve inşaat

malzemeleri, 19 mermer atölyesi, 18 maden sanayi, 15 baskı, 13 kum çakıl taş ocağı, 12 tarım alet ve makineleri imalat sanayi, 10 güneş enerji sistemleri, 10 çimento, hazır beton, 7 silah, 7 tekstil, 7 toprağa dayalı, 6 plastik, 5 yem, 5 petrol ürünleri, 2 kimya, 2 hidroelektrik, birer tane de müzik aletleri ve gülsuyu imalat sanayi işletmesi bulunmaktadır. Yıllar itibariyle değişime bakıldığında büyük değişimler görülmemekte, artış azalışlar bir iki işletme ile sınırlı kalmaktadır. Genel olarak değerlendirildiğinde tarım ve hayvancılığa dayalı gıda sanayi, madenciliğe dayalı mermer sanayi, mobilya imalatı ve orman ürünleri, metal ve makine sanayi sayısal olarak dikkat çeken sektörlerdir. Bu sektörlere ilin lokomotif sektörleridir demek yanlış olmayacaktır.

Tablo 1. Burdur İli Sanayi İşletmelerinin 2015-2018 Yılları Arasında Alt Sektörler İtibariyle Dağılımı

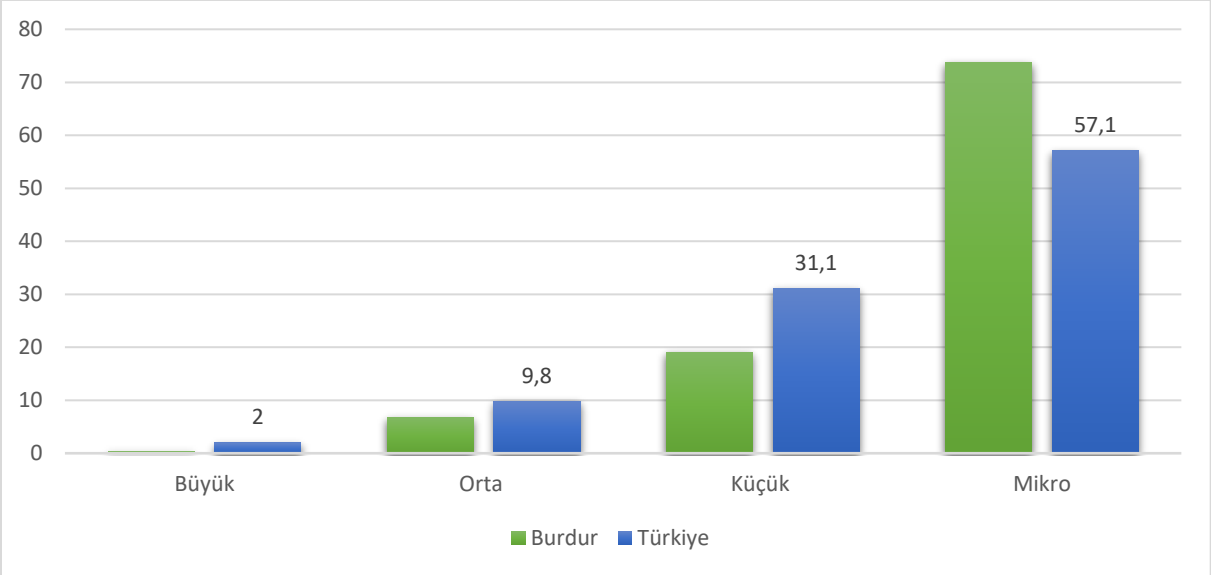
Sektör	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**
Gıda	154	154	155	153
Mermer Ocağı	145	145	127	124
Mobilya İmalatı	117	117	117	111
Mermer Fabrikası	102	102	98	98
Metal-Makine Sanayi	84	84	91	88
Demir Doğrama	79	79	76	76
Orman Ürünleri	66	66	66	64
PVC (Kapı-Pencere)	35	35	37	36
Yapı ve İnşaat Malzemeleri	26	26	27	26
Mermer Atölyesi	20	20	19	19
Maden Sanayi	19	19	19	18
Baskı (Matbaa) Sanayi	15	15	16	15
Kum-Çakıl-Taş Ocağı	11	11	13	13
Tarım Alet ve Makinaları İmalat Sanayi	12	12	12	12
Güneş Enerji Sistemleri Sanayi	11	11	11	10
Çimento ve Hazır Beton	9	9	10	10
Silah Sanayi	10	10	8	7
Tekstil Sanayi	7	7	8	7
Toprağa Dayalı Sanayi	8	8	7	7
Plastik Sanayi	7	7	6	6
Yem Sanayi	6	6	5	5
Petrol Ürünleri Sanayi	5	5	5	5
Kimya Sanayi	4	4	4	2
Hidro Elektrik Sanayi	2	2	2	2
Müzik Aletleri İmalat Sanayi	1	1	1	1
Kozmetik (Gül suyu imalatı)	1	1	1	1

Kaynak: Burdur Ticaret ve Sanayi Odası

2.2. Burdur İli Sanayisi Ölçek Dağılımı

Burdur ilinde faaliyet gösteren sanayi işletmelerinin ölçek dağılımı Şekil 2'de gösterilmiştir. Buna göre Burdur'da faaliyet gösteren işletmelerin % 73.8 ile büyük bir çoğunluğu mikro, % 19,1' i küçük, % 6.8'i orta, % 0,4'ü ise büyük işletmelerdir. Bu durum Türkiye ile karşılaştırıldığında sıralama açısından Türkiye ile uyumludur. Ortalamaları bakıldığında ise Türkiye genelinde mikro sınıflandırma kategorisine giren işletmeleri %57,1 iken bu oran Burdur da bir hayli üstündedir. Diğer ortalamalar ise Türkiye ortalamasının altında seyretmektedir. Bu durum Burdur sanayisinin büyük şirketler çıkaramamakta olduğunu sanayii faaliyetlerinin genel itibariyle mikro işletmeler tarafından yürütüldüğünü göstermektedir.

Şekil 3. Burdur İli Sanayi İşletmelerinin Ölçek Dağılımı (2016)

Kaynak: Sanayi Genel Müdürlüğü, 81 il Sanayi Durum Raporu (2016)

2.3. Burdur İli Sanayi Sektöründe İstihdam

Tablo 2, 2015 -2016 yılları itibariyle Burdur ilinde sanayi sektöründe ki çalışan sayısını, ildeki ve Türkiye'de ki toplam sanayi istihdamındaki payını karşılaştırmalı olarak göstermektedir. Buna göre sanayi istihdamındaki en büyük pay diğer göstergelerde olduğu gibi istihdam göstergesinde de 2015 yılından 2016 yılına sayısal bir azalma görülse de %32,73 diğer madencilik ve taş ocakçılığı sektöründedir. Bu sektörün Türkiye genelindeki toplam sanayi istihdamındaki payı %2,6'dır. Görüldüğü üzere il, Türkiye ortalamasının çok üzerindedir. İkinci sırayı metalik olmayan mineral ürünler %30,19 ile almıştır. Türkiye payı olan %5,98 ile karşılaştırıldığında yine il ortalamasının Türkiye ortalamasının çok üzerinde olduğu görülmektedir. Bu sektörü gıda ürünleri, metal ürünleri, makine ekipmanlar, kauçuk ve plastik, ağaç ve mantar ürünleri, mobilya, metal cevherleri ve içecek ürünleri izlemektedir. Sanayi sektöründe 2015 yılından 2016 yılına değişime bakıldığında 11.889 çalışandan, 9.965 çalışana düştüğü görülmektedir. Çalışan sayısının içecek ürünleri dışında tüm sektörlerde düştüğü görülmektedir. Bu durumun işletmelerin Dünya ve Türkiye'deki gelişmelere paralel olarak tasarruf tedbirlerine gittiği ve otomasyon sistemlerinin insan gücünün yerini almaya başlamasıyla açıklamak mümkündür.

Tablo 2. Burdur İlinde Sanayi Sektöründe İstihdamın Dağılımı (İlk On Sektör)

Sektör Adı	Çalışan Sayısı		İl Payı (%)		TR Payı (%)	
	2015	2016	2015	2016	2015	2016
Diğer Madencilik ve Taş Ocakçılığı	3.922	3.262	31,51	32,73	2,2	2,16
Metalik Olmayan Mineral Ürünler	3.366	3.008	27,05	30,19	6,25	5,98
Gıda Ürünleri	2.306	1.146	18,53	11,5	13,15	12,75
Metal Ürünleri	492	490	3,95	4,92	8,31	8,55
Makine ve Ekipmanlar	490	458	3,94	4,6	6,75	6,71
Kauçuk ve Plastik	331	331	2,66	3,32	6,13	6,16
Ağaç ve Mantar Ürünleri	410	320	3,29	3,21	1,81	1,66
Mobilya	294	205	2,36	2,06	3,89	3,8
Metal Cevherleri	153	143	1,23	1,44	0,59	0,49
İçecek Ürünleri	125	141	1	1,41	0,42	0,51
Genel Toplam	11.889	9.965				

Kaynak: Sanayi Genel Müdürlüğü, 81 il Sanayi Durum Raporu (2016-2015)

2.4. Burdur İli Sanayi Kapasite Raporu İstatistikleri

Sanayi kapasite raporu, sınai üretim yapan tüm kamu ve özel sektör kuruluşlarının üretim gücünü gösteren ve onay tarihinden itibaren 3 yıl geçerliliği olan bir belgedir. Kapasite raporları kuruluşların irtibat bilgilerini, üretim konularını ve yıllık üretim kapasitelerini, teknolojilerini, makine parklarını, kullandıkları hammaddeleri, sermaye ve istihdam bilgileri ile benzeri konuları içeren bir rapordur. İmalat sanayi, ihracat, ithalat, gümrük, teşvik mevzuatı gibi birçok bürokratik işlemde, sanayi kuruluşu ile ilgili bilgilerin kapasite raporlarından elde edilmesi tercih edilmekte ve her geçen gün kapasite raporlarının önemi artmaktadır. İl sanayisinin gelişmişliği ve kurumsallaşma düzeyi ile ilgili bilgi verebilecek olan raporlardan biri olması sebebiyle bu bölümde bu istatistiklere yer verilmiştir. (http://sanayi.tobb.org.tr/kapasite_raporu.php)

Konu ile ilgili istatistikleri yayımlama sorumluluğu Resmi İstatistik Programı kapsamında Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği'ne (TOBB) verilmiştir. TOBB 2011 yılından itibaren yıllık bazda sanayi kapasite raporu istatistiklerini açıklamaktadır. Sanayi kapasite raporu istatistiklerine göre, 2017 yılı sonu itibarıyla geçerliliği devam eden sanayi kapasite raporu sayısı, 2016 yılı sonuna göre % 10,4 azalarak 64.825'e gerilemiştir. (https://www.tobb.org.tr/Documents/yayinlar/2018/EkonomikRapor2017.pdf)

Tablo 3 TR 61 Bölge illerinin 2017 yılı kapasite raporlarını ve çalışan dağılımlarını göstermektedir. Buna göre 2017 yılı itibariyle Antalya'da 1.109, Isparta da 283 Burdur'da 344 adet kapasite raporuna sahip işletme bulunmaktadır. Burdur bu açıdan bölge de ikinci il konumundadır. Türkiye genelinin içinde Burdur'un durumuna bakılırsa %0,53' ile temsil edilmektedir. Kapasite raporu sayısına göre meslek gruplarına bakıldığında Burdur'da 267 mühendis, 188 teknisyen, 848 usta, 7.019 işçi, 774 idari personel olmak üzere toplam 9.096 çalışan mevcuttur. Isparta' da 9.944, Antalya'da ise 32.803 toplam çalışan vardır. Bu göstergeye Burdur sonuncu sırada yer almaktadır. Burdur, kapasite raporu sayısı Isparta'dan daha fazla göre olmasına rağmen istihdam oluşturma açısından bölgede sonuncu il konumundadır. Burdur da kapasite raporu başına ortalama çalışan kişisi 26,44'tür. Tablo 4 ise 2014-2017 yılları arasında ki değişimleri göstermektedir. Tabloya göre 2014-2017 yılları arasında hem kapasite raporu sayısı hem de buna bağlı olarak toplam istihdam sürekli düşüş göstermiştir. Bu durum Türkiye ve bölgede de farklı değildir. Tablo 5 ise Burdur iline ait

yabancı sermayeli kapasite raporları ile ilgili bilgi sağlamaktadır. Buna göre 2017 yılı itibariyle 2 adet yabancı sermayeli kapasite raporu mevcuttur. Bu raporlardan biri %99'u Hollanda'ya ait Eurodrip Damla Sulama Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi Burdur şubesine, bir diğeri ise %100'ü İngiltere'ye ait Junior Jeanswear Dış Ticaret İnşaat Taahhüt Turizm Otel ve Yat İşletmeciliği Limited Şirketi-Burdur şubesine aittir.

Tablo 3. Çalışan ve Kapasite Rapor Dağılımı (2017)

İller	Kapasite Raporu Sayısı	Yüzde	Mühendis	Teknisyen	Usta	İşçi	İdari	Toplam Çalışan*	Yüzde**	Rapor Başına Çalışan
Antalya	1.109	1,71	1.343	1.312	2.602	22.963	4.491	32.803	1,13	29,58
Isparta	283	0,44	318	397	698	7.702	829	9.944	0,34	35,14
Burdur	344	0,53	267	188	848	7.019	774	9.096	0,31	26,44
TR61	5.798	8,94	7.886	10.344	17.821	168.339	23.425	230.453	7,93	39,75
Türkiye	64.821	100,00	122.351	130.607	191.899	2.103.866	327.942	2.905.459	100,00	44,82

Kaynak: TOBB Sanayi Kapasite Raporu İstatistikleri (2017)

Tablo 4. Burdur İli Çalışan ve Kapasite Rapor Dağılımı (2017-2014)

Yıl	Kapasite Raporu Sayısı	Yüzde	Mühendis	Teknisyen	Usta	İşçi	İdari	Toplam Çalışan*	Yüzde**	Rapor Başına Çalışan
2017	344	0,53	267	188	848	7019	774	9096	0,31	26,44
2016	399	0,55	293	227	938	7.871	853	10.183	0,34	26
2015	434	0,60	295	231	957	8.076	912	10.472	0,36	24
2014	442	0,62	297	159	897	8.130	893	10.377	0,36	23,48

Kaynak: TOBB Sanayi Kapasite Raporu İstatistikleri (2017-2014)

Tablo 5. Yabancı Sermayeli Kapasite Raporu Sayısı

Yıl	2013	2014	2015	2016	2017
Kapasite Raporu Sayısı	3	2	2	2	2
% Değişim		-33,33	0	0	0

Kaynak: TOBB Sanayi Kapasite Raporu İstatistikleri (2017-2013)

2.5. Burdur İlinde Sanayi Faaliyetleri Kapsamında Kodlanan Faaliyet ve Ürünler

Tablo 6 Burdur ilinde kodlanan ilk 5 sanayi faaliyetini ve kapasite rapor sayısını göstermektedir. İlk beş sanayi faaliyetine bakıldığında ilk 3'ünün madencilik ve taş ocakçılığı sektörüne, dördüncüsünün çimento sektörüne, beşincisinin ise gıda sektörüne ait olduğu görülmektedir. Tablo 7 ise bu sıralamayı ürün bazında vermektedir. Tablo 7'ye göre ilk 5 ürünün tamamına yakınının madencilik ve taş ocakçılığı sektörüne ait olduğu görülmektedir.

Tablo 6. Burdur İlinde İlk 5 Faaliyet

Sıra	Kodu	Açıklama	Kapasite Rapor Sayısı
1	08.11	Süsleme ve yapı taşları ile kireç taşı, alçı taşı, tebeşir ve kayağantaşı (arduvaz-kayraktaşı) ocakçılığı	135
2	23.07	Taş ve mermerin kesilmesi, şekil verilmesi ve bitirilmesi	64
3	08.12	Çakıl ve kum ocaklarının faaliyetleri; kil ve kaolin çıkarımı	16
4	23.63	Hazır beton imalatı	13
5	10.51	Süthane işletmeciliği ve peynir imalatı	12

Kaynak: TOBB Sanayi Kapasite Raporu İstatistikleri (2017)

Tablo 7 ise kodlanan ilk 5 sanayi faaliyetini ve kapasite rapor sayısını göstermektedir.

Tablo 7. Burdur İlinde ve TR61 Bölgesinde Kodlanan İlk 5 Ürün (2017)

Sıra	Kodu	Açıklama	Kapasite Rapor Sayısı
1	08.11.11.33.00	Mermer ve traverten, ham veya kabaca tıraşlanmış	100
2	23.70.12.10.00	Doğal taşlardan kaldırım döşemeleri, kaldırım kenar taşları, büyük ve yassı döşeme taşları (kayağantaşından (arduvaz - kayraktaşı) olanlar hariç)	31
3	23.70.11.00.05	Mermer; yontulmuş/kesilmiş, parlatılmış veya süslenmiş	20
4	08.12.12.30.02	Mıcır	13
5	08.11.11.36.00	Mermer ve traverten, dikdörtgen veya kare bloklar ya da kalın tabakalar (slab) şeklinde kesilmiş	10

Kaynak: TOBB Sanayi Kapasite Raporu İstatistikleri (2017-2013)

2.6. Burdur İli Sanayisinde Dış Ticaret İstatistikleri

Dış ticaret ile ilgili genel göstergeler Burdur İli Ticareti bölümünde genel olarak değerlendirilmiştir. Bu bölümde sanayi sektörü açısından yıllar itibariyle ihracat ve ithalat rakamları verilmiştir. Tablo 8 yıllar göre Burdur ili sanayi ihracatındaki öne çıkan sektörleri ve yıllar itibariyle ihracat hacimlerini göstermektedir. Bu tabloya göre yine diğer bütün göstergelerde başı çeken taş ocakçılığı ve diğer madencilik sektörünün ihracatta da başı çektiği ve yıllar boyunca payını sürekli arttırdığı görülmektedir. Bu sektörü metalik olmayan diğer ürünler, başka yerde sınıflandırılmamış makine ve teçhizat ile gıda ürünleri ve içecek, metal ürünleri sanayi, ağaç ve mantar ürünleri sektörleri izlemektedir. Tablo incelendiğinde öne çıkan tüm sektörlerin yıllar itibariyle artışlar azalışlar yaşadığı görülmektedir. Bu durum konjonktürel dalgalanmalar, mevsimsel etkiler, politik durumlarla açıklanabilmektedir. Ancak tarım ve hayvancılıkta 2017 yılında ciddi bir düşüş yaşanmıştır.

Tablo 8. Yıllara Göre Burdur İli İmalat Sanayi İhracatındaki Öne Çıkan Sektörler (Dolar)

ISIC ADI	2013	2014	2015	2016	2017
Metalik olmayan diğer mineral ürünler	148.910.581	122.012.058	94.413.132	69.245.250	64.040.817
Taş ocakçılığı ve diğer madencilik	40.958.658	52.003.217	78.847.381	82.304.034	109.958.720
Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve teçhizat	11.059.670	14.285.069	19.263.499	20.003.346	16.502.995
Gıda ürünleri ve içecek	3.152.101	2.018.150	2.356.954	1.798.280	2.305.416
Ağaç ve mantar ürünleri (mobilya hariç); hasır vb. örülerek yapılan maddeler	1.573.552	2.495.267	2.656.863	2.054.583	1.728.039
Metal eşya sanayi (makine ve teçhizatı hariç)	587.739	835.706	1.469.121	1.633.705	1.913.801
Motorlu kara taşıtı ve römorklar	334.673	242.384	340.705	237.933	122.013
Ormancılık ve tomrukçuluk	298.727	330.870	301.637	301.673	249.082
Tekstil ürünleri	245.714	143.002	60.703	138.819	129.766
Tarım ve hayvancılık	185.447	231.822	327.719	422.484	64.551
Mobilya ve başka yerde sınıflandırılmamış diğer ürünler	151.699	180.513	312.313	138.819	80.982
Başka yerde sınıflandırılmamış elektrikli makine ve cihazlar	53.946	9.700	687.205	62.999	35.092
Plastik ve kauçuk ürünleri	23.898	59.417	298.579	341.578	103.128

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu, Dış Ticaret İstatistikleri Veri Tabanı

Tablo 9 ise sanayi ithalatındaki durumu yıllar itibariyle göstermektedir. Buna göre 2017 yılı en çok ithal edilen ürünler maden kömürü, linyit ve turp olmuştur. Bu ürünleri kok kömürü, rafine edilmiş petrol ürünleri ve nükleer yakıtlar izlemektedir. Bu durum özellikle sanayide enerji ihtiyacının ithalatta karşılandığını göstermektedir. Bu ürünleri tarım ve hayvancılık, radyo, televizyon ve haberleşme araçları ile makine teçhizat yine ithalat payı yüksek olan ürünlerdir. Yukarıda da bahsedildiği üzere tarım ve hayvancılıkta girdinin ithalatı artmış, ihracattaki payını azaltmıştır. Bununla birlikte il teknoloji alanında da ithalata bağımlıdır.

Tablo 9. Yıllara Göre Burdur İli İmalat Sanayi İthalatında Öne Çıkan Sektörler

ISIC ADI	2013	2014	2015	2016	2017
Kok kömürü, rafine edilmiş petrol ürünleri ve nükleer yakıtlar	12.533.802	5.292.309	-	4.768.951	7.461.235
Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve teçhizat	9.773.522	10.399.519	8.058.111	5.652.607	4.869.791
Taşocakçılığı ve diğer madencilik	2.367.381	999.182	1.017.671	306.705	1.252.813
Metalik olmayan diğer mineral ürünler	1.546.882	2.131.493	420.838	637.680	1.063.992
Tarım ve hayvancılık	1.113.507	990.159	3.848.122	5.141.418	8.438.931
Gıda ürünleri ve içecek	986.950	534.658	505.832	389.332	422.606
Radyo, televizyon, haberleşme teçhizatı ve cihazları	736.405	2.085	5.778.021	13.593.985	6.945.759
Metal eşya sanayi (makine ve teçhizatı hariç)	405.643	430.454	695.113	663.283	1.050.251
Ana metal sanayi	340.371	673.530	316.836	824.576	346.610
Diğer ulaşım araçları	216.083	353.942	161.851	1.395	1.548.567
Tıbbi aletler; hassas optik aletler ve saat	95.157	250.286	46.885	47.098	8.316
Motorlu kara taşıtı ve römorklar	45.877	160.684	521.260	845.371	1.726.230
Maden kömürü, linyit ve turb	0	0	11.099.166	13.423.646	19.282.998
Başka yerde sınıflandırılmamış elektrikli makine ve cihazlar	144.527	10.404	778.447	53.686	1.152.880

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu, Dış Ticaret İstatistikleri Veri Tabanı

2.7. Burdur Sanayi Bölgeleri

2.7.1. Burdur Organize Sanayi Bölgeleri

Burdur ilinde ikisi merkezde ve biri Bucak ilçesinde olmak üzere toplam üç adet Organize Sanayi Bölgesi (OSB) bulunmaktadır. Bunlardan Burdur I. O.S.B. 1976, Burdur II. O.S.B. 2009 ve Bucak O.S.B. ise 2001 yılında kurulmuştur. Tablo 10. Organize sanayi bölgelerinin parsel durumunu göstermektedir. Buna göre en çok parsele sahip olan OSB Bucak OSB'dir. İlde toplam 171 parsel bulunmakta bunların 82 tanesi üretimde, 11 tanesi üretime ara vermiş veya kapalı durumdayken, inşaat halinde 21, proje aşamasında 26 parsel bulunmaktadır. Boş parsel sayısı ise 23 adettir.

Tablo10. Burdur İlinde Bulunan Organize Sanayi Bölgeleri Parsel Durum Tablosu

OSB	Parsel Sayısı	Üretimdeki Parsel Sayısı	Üretime Ara Veren veya Kapalı Parsel Sayısı	Üretime Geçmeyen Parsel Sayısı	İnşaat Halindeki Parsel Sayısı	Proje Aşamasındaki Parsel Sayısı	Boş Parsel Sayısı
Burdur OSB	56	45	6	3	1	0	1
Bucak OSB	91	37	5	3	12	26	6
Burdur II. OSB	24	-	-	-	8	-	16
Toplam	171	82	11	6	21	26	23

Kaynak: Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Burdur İli 2017 Yılı Sanayi Durum Raporu

Burdur I. Organize Sanayi Bölgesi: 90.30 Hektar alan üzerine kurulmuş olup 57.78 hektarı sanayi parselidir. Bu alan 56 parsele ayrılmış ve 55 firmaya tahsis edilmiştir.

Burdur II. Organize Sanayi Bölgesi: 08.09.1998 tarihinde başlanmış olan Burdur II. Organize Sanayi Bölgesi kurma çalışmaları Bakanlığımızın 26.06.2009 tarih ve 5807 sayılı onayı ile sonuçlanmıştır. 96 hektarlık alana sahip olan Burdur II. Organize Sanayi Bölgesi hissedarlarına (Burdur İl Özel İdaresi, Burdur Belediyesi ve Burdur Ticaret ve Sanayi Odası) devredilmiştir. Kamulaştırma çalışmaları tamamlanmıştır. Alt yapı çalışmaları da tamamlanan OSB'de elektrik iç hat yapımı devam etmektedir. 2 adet firmaya da inşaat ruhsatı verilerek yapımına başlanmıştır.

Bucak Organize Sanayi Bölgesi: 85.00 Hektar alan üzerine kurulmuş olup 56,87 hektarı sanayi parselidir. Bu alan 76 parsele ayrılmış olup yapılan revizyon çalışmaları neticesinde 80 parsele sonra da 91 parsele çıkmıştır. Bucak OSB'nin parselasyon planları 24.12.2009 tarih ve 11410 sayılı Bakanlığımız yazısı ile onaylanmış olup OSB içerisinde bulunan önceden tahsisli parsellerin inşaata başlama ve bitirme süreleri bu tarihten sonra başlatılmıştır.

Tablo 11 Burdur OSB'lerinde çalışan sayılarını vermektedir. Buna göre Burdur 1. OSB'de 1.752 kişi çalışmakta, Bucak'ta ise 1.538 kişi çalışmaktadır.

Tablo 11. Burdur Organize Sanayi Bölgelerinde Çalışan Sayısı

OSB ADI	ÇALIŞAN SAYISI
Burdur 1. Organize Sanayi Bölgesi	1.752
Bucak Organize Sanayi Bölgesi	1.538
TOPLAM	**3.290**

Kaynak: Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Burdur İli 2017 Yılı Sanayi Durum Raporu

2.7.2. Küçük Sanayi Siteleri

- Burdur İl Merkezinde toplam 667 işyerinden oluşan 3 Küçük Sanayi Sitesi mevcuttur.
- Bucak ilçesinde 480 işyerinden oluşan 2 Küçük Sanayi Sitesi mevcuttur.
- Karamanlı ilçesinde 85 işyerinden oluşan 1 Küçük Sanayi Sitesi mevcuttur.
- Yeşilova ilçesinde 62 işyerinden oluşan 1 Küçük Sanayi Sitesi mevcuttur.
- Gölhisar ilçesinde 54 işyerinden oluşan 1 Küçük Sanayi Sitesi mevcuttur.
- Tefenni ilçesinde 56 işyerinden oluşan 1 Küçük Sanayi Sitesi mevcuttur.
- Çavdır ilçesinde 45 işyerinden oluşan 1 Küçük Sanayi Sitesi mevcuttur.
- Kemer ilçesinde 20 işyerinden oluşan 1 Küçük Sanayi Sitesi mevcuttur.
- Ağlasun ilçesinde 30 işyerinden oluşan 1 Küçük Sanayi Sitesi mevcuttur.
- Altınyayla ilçesinde 16 işyerinden oluşan 1 Küçük Sanayi Sitesi mevcuttur.

2.8. Burdur İli Teknolojik Dönüşüm Faaliyetleri

Bilim sanayi ve teknoloji bakanlığı tarafından ilde Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi bünyesinde bir teknoloji geliştirme bölgesi 2018 yılı itibariyle faaliyete geçmiştir. Üniversite bünyesinde Teknokent kurulmuş olup 2018 yılı sonu itibariyle Teknokentte 3 firma fiili olarak çalışmaktadır.

Tasarım, marka ve patent başvuruları da bir ilin ticaret ve sanayisinin gelişmişlik göstergeleri arasında önemlilik arz etmektedir. Aşağıda Tablo 12'de TR 61 bölge illeri tasarım başvuru ve tescillerinin yıllar itibariyle dağılımı gösterilmektedir. Endüstriyel tasarım hakkının temel olarak korunmaya başladığı tarih, tasarım müracaatının yapıldığı tarih ve saat olarak belirlenir. Koruma hakkının başlaması ise hakkın korunmaya başlayacağı tarih, başvurunun yapıldığı tarih değil başvurunun ilan edildiği tarihtir yani tescil tarihidir. En çok tasarım başvuru ve tescilinin 2016 yılında yapıldığı, diğer yıllarda bölge illeri arasında tasarım başvuru ve tescili açısından sonuncu olan ilin bu yılda ikinci sıraya çıktığı görülmektedir. Burdur'un 2017 yılı içerisinde tasarım başvuru ve tescil sayıları değerlendirildiğinde 17 başvuru ve 21 tescilin olduğu görülmektedir. İlin TR 61 bölge illeri arasındaki yeri başvurular açısından %2, tescil açısından %4'tür.

Tablo 12. Tasarım Başvurularının Yıllara Göre Dağılımı

TASARIM BAŞVURULARININ YILLARA GÖRE DAĞILIMI										
	2013		2014		2015		2016		2017	
	Dosya Sayısı	Tasarım Sayısı	Dosya Sayısı	Tasarım Sayısı	Dosya Sayısı	Tasarım Sayısı	Dosya Sayısı	Tasarım Sayısı	Dosya Sayısı	Tasarım Sayısı
Burdur	8	13	11	28	5	11	27	57	12	17
Isparta	20	96	14	87	19	170	10	49	20	206
Antalya	52	171	66	279	69	454	115	346	111	503
TR61	80	280	91	394	93	635	152	452	143	726
TR61(%)	10%	5%	12%	7%	5%	2%	18%	13%	8%	2%
TASARIM TESCİLLERİNİN YILLARA GÖRE DAĞILIMI										
	2013		2014		2015		2016		2017	
	Dosya Sayısı	Tasarım Sayısı	Dosya Sayısı	Tasarım Sayısı	Dosya Sayısı	Tasarım Sayısı	Dosya Sayısı	Tasarım Sayısı	Dosya Sayısı	Tasarım Sayısı
Burdur	6	7	10	28	7	14	22	52	16	21
Isparta	17	95	22	87	12	151	16	73	19	175
Antalya	57	443	52	279	71	377	116	495	100	367
TR61	80	545	84	394	90	542	154	620	135	563
TR61(%)	8%	1%	12%	7%	8%	3%	14%	8%	12%	4%

Kaynak: Türkiye Patent ve Marka Kurumu

Tablo 13, TR 61 Bölge illerinin Türkiye genelinin marka başvurularını ve tescillerini 2013-2017 yılları itibariyle göstermektedir. Burdur ilinde en çok marka başvurusu 99 adet ile 2017 yılında yapılmış ancak tescil edilen marka sayısı 67 olmuştur. En çok tescil edilen marka sayısı ise 75 adetle 2015 yılında olmuştur. Burdur ilini bölge illeri ile karşılaştırdığımızda sonuncu sırada olduğu görülmektedir. 2017 yılında bölgede yapılan marka başvurularının yalnızca %3'ü Burdur'a aitken tescillerin %2'si Burdur'a aittir. Türkiye geneline bakıldığında ise % olarak kendine yer bulamamıştır. Üretilen ürünün markalaşamaması il ticaret ve sanayisinin önemli problemlerinden biridir. Bu göstergeler de bu durumu doğrular niteliktedir.

Tablo 13. Marka Başvurularının ve Tescillerinin Yıllar Göre Dağılımı

MARKA BAŞVURULARININ YILLARA GÖRE DAĞILIMI					
	2013	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**
Burdur	76	92	78	63	99
Isparta	225	213	191	245	319
Antalya	2697	3057	3071	2978	3443
TR61	2998	3362	3340	3286	3861
TR61(%)	3%	3%	2%	2%	3%
Türkiye	93305	97142	95962	94575	106099
Türkiye (%)	0%	0%	0%	0%	0%
MARKA TESCİLLERİNİN YILLARA GÖRE DAĞILIMI					
	2013	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**
Burdur	60	64	75	59	67
Isparta	157	145	155	178	218
Antalya	1776	1939	2019	2501	2409
TR61	1993	2148	2249	2738	2694
TR61(%)	3%	3%	3%	2%	2%
Türkiye	68391	72326	70111	83665	77394
Türkiye (%)	0%	0%	0%	0%	0%

Kaynak: Türkiye Patent ve Marka Kurumu

Tablo 14, TR 61 Bölge illerinin ve Türkiye genelinin karşılaştırmalı olarak faydalı model başvurularını ve tescillerini 2013-2017 yılları itibariyle göstermektedir. Yıllar itibariyle Burdur'da 2014 yılı 16 adet faydalı model başvurusu ile en çok başvuru yapılan yıl olmuştur. Ancak tescili yapılan faydalı model sayısı 5 te kalmıştır. En çok tescil Burdur ili açısından 2016 yılında gerçekleşmiştir. 2017 yılı verileri incelendiğinde Burdur'da 12 model başvurusu yapılmış 6 tescil gerçekleşmiştir. Bu rakamlara göre bölge illeri arasında 2014 yılında yapılan başvuruların %17,91, tescillerin ise %15'i Burdur'a aittir. Türkiye genelinde ise payı sıfırın altında olduğu için yüzdesel olarak hesaplama Türk Patent Enstitüsü tarafından yapılmamıştır.

Tablo 14. Faydalı Model Başvuru ve Tescillerinin Yılları Göre Dağılımı

FAYDALI MODEL BAŞVURULARININ YILLARA GÖRE DAĞILIMI					
	2013	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**
Burdur	11	16	15	12	12
Isparta	9	7	4	26	6
Antalya	74	56	94	51	49
TR61	94	79	113	89	67
TR61(%)	11,70%	20,25%	13,27%	13,48%	17,91%
Türkiye	3454	3474	3451	3457	3256
Türkiye (%)	0%	0%	0%	0%	0%
FAYDALI MODEL TESCİLLERİNİN YILLARA GÖRE DAĞILIMI					
	2013	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**
Burdur	5	5	7	11	6
Isparta	4	6	6	7	16
Antalya	34	50	40	52	18
TR61	43	61	53	70	40
TR61(%)	11,63%	8,20%	13,21%	15,71%	15,00%
Türkiye	1997	2471	2681	2347	2014
Türkiye (%)	0%	0%	0%	0%	0%

Kaynak: Türkiye Patent ve Marka Kurumu

Son olarak Tablo 15, Patent başvurularının ve tescillerinin 2013-2017 yılları arasındaki dağılımını göstermektedir. Genel olarak Burdur ilinin durumu değerlendirildiğinde hem tescil hem de başvuru açısından bölge illeri arasında sonuncu sıradadır. 2017 yılı verilerine göre il 16 başvuruda bulunmuş ancak 1 tescil söz konusu olmuştur.

Tablo 15. Patent Başvurularının ve Tecillerinin Yıllar Göre Dağılımı

PATENT BAŞVURULARININ YILLARA GÖRE DAĞILIMI					
	2013	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**
Burdur	9	3	11	13	16
Isparta	19	19	9	9	22
Antalya	67	63	67	72	83
TR61	95	85	87	94	121
TR61(%)	9,47%	3,53%	12,64%	13,83%	13,22%
Türkiye	4528	4861	5512	6445	8625
Türkiye (%)	0,20%	0,06%	0,20%	0,20%	0,19%
PATENT TESCİLLERİNİ YILLARA GÖRE DAĞILIMI					
	2013	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**
Burdur	1	1	6	0	1
Isparta	3	6	8	4	6
Antalya	15	9	23	13	12
TR61	19	16	37	17	19
TR61(%)	5,26%	6,25%	16,22%	0,00%	5,26%
Türkiye	1244	1251	1730	1794	1964
Türkiye (%)	0%	0%	0%	0%	0%

Kaynak: Türkiye Patent ve Marka Kurumu

2.9. Sanayi Sektörüne Verilen Teşvik ve Destekler

Tablo 16'da 2018 Burdur ilinde bölgesel destekler ve destek tutarları yer almaktadır. Burdur ili KDV istisnası ve yatırım yer tahsisi desteğinden yararlanabilecektir. Bunun dışında OSB içi %30, OSB dışı % 25 vergi indiriminden, OSB içi 6, OSB dışı 5 yıl sigorta pirimi işveren hissesi desteğinden yararlanılabilecektir. 2018 yararlanma oran ve tutarları henüz açıklanmamıştır.

Tablo 16. Burdur İlinin Yararlanabileceği Destekler (2018)

BURDUR İLİNİN YARARLANABİLECEĞİ BÖLGESEL DESTEKLER		**DESTEK TUTARLARI**
KDV İSTİSNASI		VAR
VERGİ İNDİRİMİ	OSB DIŞI	25%
	OSB İÇİ	30%
SİGORTA PİRİMİ İŞVEREN HİSSESİ DESTEĞİ	OSB DIŞI	5 Yıl
	OSB İÇİ	6 Yıl
YATIRIM YERİ TAHSİSİ		VAR
FAİZ DESTEĞİ	İÇ KREDİ	3 Puan
	DÖVİZE ENDEKSLİ KREDİ	1 Puan

Kaynak: Denge Müşavirlik, Burdur Bölgesi İçin Desteklenen Yeni Yatırım Teşvikleri (2018)

Tablo 17 ise 2018 Burdur bölgesel desteklerden faydalanabilecek sektörler ve bölgeler itibariyle asgari yatırım tutarları veya kapasitelerini göstermektedir. Tüm detayları tabloda görmek mümkündür. Kullanım oranları henüz yayınlanmamıştır.

Tablo 17. 2018 Burdur Bölgesel Desteklerden Faydalanabilecek Sektörler Ve Bölgeler İtibariyle Asgari Yatırım Tutarları Veya Kapasiteleri

Sektör kodu	Bölgesel Teşviklerden Yararlanacak Sektörler	3. Bölge
1	Entegre damızlık hayvancılık yatırımları dahil olmak üzere entegre hayvancılık yatırımları (dipnot 5'te belirtilen asgari kapasite şartlarına uymayan yatırımlar hariç)((Ek: RG – 22/06/2018-30456) Asgari 5.000 büyükbaş kapasiteli süt yönlü entegre hayvancılık yatırımları ile komple yeni veya tevsi niteliğindeki asgari 10.000 büyükbaş kapasiteli et yönlü entegre hayvancılık yatırımları 5.bölge seviyesinde teşvik alır.)	500 Bin TL
2	Su ürünleri yetiştiriciliği (balık yavrusu ve yumurtası üretimi dâhil)	500 Bin TL
3	Gıda ürünleri ve içecek imalatı	1 Milyon TL
4	Tekstil ürünleri imalatı (dip not 8'de belirtilen şartları sağlamayan iplik ve dokuma yatırımları hariç (Değişiklik: RG – 22/06/2018-30456)	Tekstilin aprelenmesi konusunda komple yeni yatırım için 10 Milyon TL, tevsi yatırım için 5 Milyon TL ve diğer yatırım cinsleri için 1 Milyon TL / Apreleme yatırımları haricindeki diger yatırım konularında 1 milyon TL
5	Giyim eşyası imalatı (Değişiklik: RG – 22/06/2018-30456)	1 milyon TL'nin üzerindeki tevsi yatırımlar
6	Bavul, el çantası, saraciye, ayakkabı vb. imalatı	1 Milyon TL
9	Ağaç ve mantar ürünleri imalatı (mobilya hariç), hasır ve buna benzer örülerek yapılan maddelerin imalatı	2 Milyon TL
10	Kâğıt ve kâğıt ürünleri imalatı	10 Milyon TL
16	Patlayıcı madde imalatı	1 Milyon TL
20	Metalik olmayan mineral ürünlerin imalatı (fırınlanmış kilden, kiremit, biriket, tuğla ve inşaat malzemeleri, çimento, inşaat amaçlı beton ürünleri, hazır beton, harç, çok katlı yalıtım camları hariç)	2 Milyon TL
27	Demir-çelik dışındaki ana metal sanayi, metal döküm sanayi	2 Milyon TL
28	Metal eşya	2 Milyon TL
30	Makine ve teçhizat imalatı	2 Milyon TL
32	Büro, muhasebe ve bilgi işlem makineleri imalatı	2 Milyon TL
33	Elektrikli makine ve cihazları imalatı	2 Milyon TL
34	Radyo, televizyon, haberleşme teçhizatı ve cihazları imalatı	2 Milyon TL
35	Tıbbi aletler hassas ve optik aletler imalatı	500 Bin TL
40	Mobilya imalatı (sadece plastikten imal edilenler hariç)	2 Milyon TL
41	Oteller	3 yıldız ve üzeri
42	Öğrenci Yurtları	100 öğrenci
43	Soğuk Hava Deposu Hizmetleri	1.000 metrekare
44	Lisanslı Depoculuk	1 Milyon TL
45	Eğitim hizmetleri (okul öncesi eğitim hizmetleri dâhil, yetişkinlerin eğitilmesi ve diğer eğitim faaliyetleri hariç)	500 Bin TL
46	Hastane yatırımı, huzurevi	Hastane: 500 Bin TL, Huzurevi: 100 kişi
48	Atık geri kazanım veya bertaraf tesisleri	500 Bin TL
50	Seracılık	20 dekar
	(Değişik: RG-20/1/2018-30307) Denizyolu veya havayolu ile yük ve/veya yolcu taşımacılığına yönelik yatırımlar. (5.bölge seviyesinde teşvik alır.)	500 Bin TL

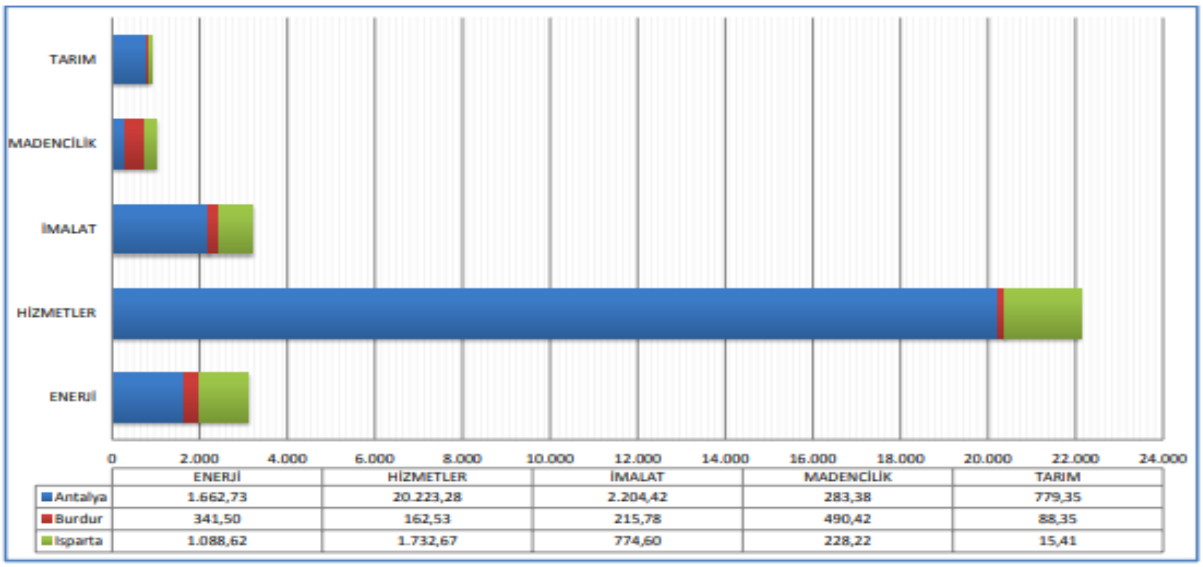
	Özel sektör tarafından yapılacak şehirlerarası yük ve/veya yolcu taşımacılığına yönelik demiryolu yatırımları ile şehir içi yük taşımacılığına yönelik demiryolu yatırımları (5.bölge seviyesinde teşvik alır.)	500 Bin TL
	Test merkezleri, rüzgâr tüneli ve bu mahiyetteki yatırımlar (otomotiv, uzay veya savunma sanayine yönelik olanlar) (5.bölge seviyesinde teşvik alır.)	500 Bin TL
	(Değişik: RG-9/5/2014-28995) Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgelerinde veya termal turizm konusunda bölgesel desteklerden yararlanabilecek nitelikteki turizm konaklama yatırımları (5.bölge seviyesinde teşvik alır.)(Bakınız: Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgeleri)	500 Bin TL
	Asgari elli bin metrekare kapalı alana sahip uluslararası fuar yatırımları (konaklama ve alışveriş merkezi üniteleri hariç) (5.bölge seviyesinde teşvik alır.)	500 Bin TL
	(Değişik: RG-8/4/2015-29320) Savunma Sanayii Müsteşarlığından alınacak proje onayına istinaden gerçekleştirilecek savunma alanındaki yatırımlar (5.bölge seviyesinde teşvik alır.)	500 Bin TL
	Maden istihraç yatırımları ve/veya maden işleme yatırımları (4/6/1985 tarihli ve 3213 sayılı Maden Kanununda tanımlanan I. grup madenler ve mıcır yatırımları ile İstanbul ilinde gerçekleştirilecek istihraç ve/veya işleme yatırımları hariç) (5.bölge seviyesinde teşvik alır.)	500 Bin TL
	(Değişik: RG-13/10/2012-28440) Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, TÜBİTAK ve KOSGEB tarafından desteklenen AR-GE projeleri neticesinde geliştirilen ürünlerin veya parçaların üretimine yönelik yatırımlar (5.bölge seviyesinde teşvik alır.)	500 Bin TL
	(Ek: RG-15/2/2013-28560) Motorlu kara taşıtları ana sanayinde gerçekleştirilecek asgari 300 milyon TL tutarındaki yatırımlar ve asgari 75 milyon TL tutarındaki motor yatırımları ile asgari 20 milyon TL tutarındaki motor aksamları, aktarma organları/ aksamları ve otomotiv elektroniğine yönelik yatırımlar (5.bölge seviyesinde teşvik alır.)	500 Bin TL
	(Ek: RG-15/2/2013-28560) Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı tarafından düzenlenen geçerli bir maden işletme ruhsatı ve izni kapsamında 3213 sayılı Maden Kanununun 2. maddesinin 4-b grubunda yer alan madenlerin girdi olarak kullanıldığı elektrik üretimi yatırımları (5.bölge seviyesinde teşvik alır.)	500 Bin TL
	(Ek:RG-9/5/2014-28995) (Değişik: RG-5/10/2016-29848) EK-4'te yer alan "Teşvik Edilmeyecek Yatırımlar" hariç olmak üzere, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının vereceği proje onayına istinaden, yıllık asgari 500 ton eşdeğer petrol (TEP) enerji tüketimi olan mevcut imalat sanayi tesislerinde gerçekleştirilecek, mevcut durumuna göre en az yüzde yirmi oranında enerji tasarrufu sağlayacak şekilde tasarlanan ve sağlanacak enerji tasarrufu ile yatırımın geri dönüş süresi 5 yıl ve daha az olan enerji verimliliği projesine yönelik yatırımlar (5.bölge seviyesinde teşvik alır.)	500 Ton eşdeğer petrol (TEP) enerji/yıl
	(Ek: RG-9/5/2014-28995) Atık ısı kaynaklı olarak, bir tesisteki atık ısıdan geri kazanım yolu ile elektrik üretimine yönelik yatırımlar (doğal gaza dayalı üretim tesisleri hariç) (5.bölge seviyesinde teşvik alır.)	500 Bin TL
	(Ek: RG-9/5/2014-28995) Asgari 50 milyon TL tutarındaki, sıvılaştırılmış doğal gaz (LNG) yatırımları ve yer altı doğal gaz depolama yatırımları (5.bölge seviyesinde teşvik alır.)	50 Milyon TL
	(Ek: RG-6/8/2014-29080) Karbon elyaf üretimine veya karbon elyaf üretimi ile birlikte olmak kaydıyla karbon elyaftan mamul kompozit malzeme üretimine yönelik yatırımlar (5.bölge seviyesinde teşvik alır.)	500 Bin TL

	(Ek: RG-8/4/2015-29320) Maden Kanununa istinaden düzenlenmiş geçerli Arama Ruhsatı veya Sertifikasına sahip yatırımcıların ruhsatlı sahalarında yapacağı maden arama yatırımları (5.bölge seviyesinde teşvik alır.)	500 Bin TL
	(Ek: RG-19/11/2015-29537) Yenilenebilir enerji üretimine yönelik türbin ve jeneratör imalatı ile rüzgâr enerjisi üretiminde kullanılan kanat imalatı yatırımları (5.bölge seviyesinde teşvik alır.)	1500 Bin TL
	(Ek: RG – 8/4/2016-29678) Direk soğutmalı slab döküm ve sıcak haddeleme yöntemi ile alüminyum yassı mamul üretimine yönelik entegre yatırımlar (5.bölge seviyesinde teşvik alır.)	500 Bin TL
	(Ek: RG – 03/05/2017-30055) Nükleer enerji santrali yatırımları (5.bölge seviyesinde teşvik alır.)	500 Bin TL
	(Ek: RG – 17/08/2017-30157)	500 Bin TL
	Araştırma ve referans laboratuvarı, tüketici güvenliği ve enfeksiyon hastalıkları referans laboratuvarı, ilaç ve tıbbi cihaz analiz ve kontrol laboratuvarı ile deney hayvanları üretim test ve araştırma merkezi birimlerinin yer aldığı laboratuvar kompleksi yatırımları (5.bölge seviyesinde teşvik alır.)	500 Milyon TL
	(Ek:RG-22/6/2018-30456) EK-6'da yer alan yatırım konularında gerçekleştirilecek asgari 500 milyon TL tutarındaki yatırımlar (5.bölge seviyesinde teşvik alır.)	500 Milyon TL

Kaynak: Denge Müşavirlik, Burdur Bölgesi İçin Desteklenen Yeni Yatırım Teşvikleri (2018)

Şekil 4 ise ekonomik sektörler ayrımında 2012-2017 yılları arasında Batı Akdeniz Bölgesinde yatırım teşvik belgesi verilen sabit yatırım tutarlarını göstermektedir. Bu verilere Burdur bölge illeri arasında 3. sırada yer almaktadır. Sektörel bazda incelendiğinde madencilik, enerji, imalat, hizmetler ve tarım sektörü olarak sıralandığı görülmektedir

Şekil 4. Ekonomik Sektörler Ayrımında 2012-2017 Yılları Arasında Batı Akdeniz Bölgesinde Yatırım Teşvik Belgesi Verilen Sabit Yatırım Tutarı (Yerli ve Yabancı Sermaye Toplamı) (Milyon TL)

	ENERJİ	HİZMETLER	İMALAT	MADENCİLİK	TARIM
Antalya	1.662,73	20.223,28	2.204,42	283,38	779,35
Burdur	341,50	162,53	215,78	490,42	88,35
Isparta	1.088,62	1.732,67	774,60	228,22	15,41

Kaynak: BAKA, Batı Akdeniz Bölgesi Ekonomik Göstergeler Raporu

3. SWOT ANALİZİ

Sanayi temasında, ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile bir araya gelinerek durum analizi yapılmış olup, sanayi sektörü konusunda güçlü ve zayıf yönler ile fırsat ve tehditler tespit edilmiştir. Elde edilen veriler, SWOT Analizine göre analitik bir biçimde irdelenmiş ve yorumlanmıştır.

Tablo 2182. Burdur İli Sanayi SWOT Analizi

GÜÇLÜ YÖNLER	**ZAYIF YÖNLER**
• Güney Batı Anadolu da Göller Bölgesinde Antalya Denizli Muğla Afyon Isparta illeri ile çevrili olan Burdur Afyon ile Ege Bölgesine Isparta İle İç Anadolu Bölgesine açılan karayolu bağlantıları ile coğrafi konum olarak avantajlı bir bölgede yer alması, • Ulaşım ağı ve erişilebilirlik (Hava, kara, deniz ve demir yollarına yakınlık) • Jeolojik yapısı nedeniyle krom yatakları yönünden zengin olması (Manastır, Niyazlar, Horozköy, Tavşanlı, Tefenni, Söğüt, Müslümler, Hayriye yörelerinde işletilmesi) • Kentin özellikle güney bölgesinde kırsal nüfusun hayvancılık ile uğraşılması ve kültür hayvancılığının güçlü bir ekonomik aktivite olması • Gıda (şeker, et kombinası, sütlü gıda üretimi, un) fabrikalarının varlığı • Halıcılık, dericilik, bakırcılık gibi sanayi kollarının varlığı • Mermerin merkezi niteliğindeki ilde çıkarılan mermerin kalitesinin yüksek oluşu, özellikle Burdur beji adı verilen mermer türü, dünyaca bilinen türde bir taştır • Burdur'un günlük bin tonun üzerinde süt üretimi ile Türkiye'de önemli bir yere sahip olması • 2002-2017 yılları incelendiğinde ihracatın hep ithalattan fazla olması • Silah ve mühimmat sanayinin gelişmiş olması • Mobilya imalat sektörünün varlığı • Sulama alanlarının varlığı • Tarım arazilerinin verimliliği	• Geleneksel dokularının yeterince değerlendirilmemesi • Kentin ulaştığı pazarın darlığı • Burdur'da sermaye sahiplerinin büyük bir bölümünün ile aidiyet eksikliğinden ötürü yatırımlarını Burdur yerine çevre illerde değerlendirmesi • Tıbbi aromatik bitkiler, bölgede işlenmeyip hammadde olarak dışarıya satılması ve katma değeri düşük olması. Örneğin kozmetik alanında yaygınlaşan salyangoz kremi • Mermer ocaklarından hammadde olarak mermerin ihraç edilmesi, hem ekonomik olarak nitelikli mermerin katma değer açısından yeterince iyi değerlendirilememesine, hem de bölgenin yerel değerinin kendi kültürel ve fiziksel çevresinde değerlendirilememesine sebep olmaktadır. • Atıklar bilinçsizce doğaya bırakılmıştır ve işlenerek bölgede yöresel bir malzeme olarak kullanılabilecekken değerlendirilmemiştir. • Yerel girişimcilik eksikliği • Nitelikli ara elaman eksikliği • Nitelikli yönetici eksikliği • İşletmelerde finansal planlamanın yapılmaması • Hemen hemen tüm sanayi ve ticaret kollarında yer alan yerel markanın olmayışı • Sanayi işletmelerinin küçük ölçekli oluşu • Çevre iller ile işbirliklerinin kurulamaması • Mevcut yem fabrikalarının Burdur'un ihtiyacını karşılamakta yetersiz kalması sebebiyle yem ticaretinde dışa bağımlılık • Nitelikli mezun öğrencilerin şehirde istihdamının sağlanmaması • Nitelikli insan kaynağının çevre illere göç etmesi • Patent tescil sayısı ve faydalı model sayısının yetersizliği • Tarım kooperatiflerinin yetersizliği • Burdur halkının aidiyet duygusunun eksikliğinden ötürü yatırımların çevre illere yapılması • Süt/Et işleme tesislerinin azlığı • Tarım ürünlerinde çeşitliliğin azlığı • İlde deri işleme tesislerinin olmayışı • Burdur II. OSB'nin faaliyete geçirilememesi • Sanayi ve ticarette kümelenme problemi
FIRSATLAR	**TEHDİTLER**
• Tarım ve hayvancılığı dayalı sanayinin gelişmekte olması • Süt Teknolojileri Araştırma ve Geliştirme Merkezi • Rezene, lavanta ve kapari gibi aromatik bitkilerin yetiştiriciliğine imkân veren iklim koşulları • İldeki bitki örtüsü ve orman varlığının, orman ürünleri sanayiinin sürekli gelişebilir ve yeni ürünler üretilebilir olmasına imkân tanıması (ağaçtan yapılan ambalaj malzemeleri) • Yenilenebilir enerji kaynakları • Hammaddeye Yakınlık • MAKÜ	• Kontrolsüz mermercilik faaliyetleri • Yerinde üretim ve işleme eksikliği • Tarım, turizm ve sanayi sektörleri çatışması • Finansal maliyetler • Katma değeri düşük üretim • Sanayiye bağlı dış ticarette özellikle mermer rezervlerindeki bilinçsiz üretimden ötürü azalma • Burdur ilinin tarım ve hayvancılık potansiyelini tam olarak kullanamaması ve üretim maliyetlerinin yüksekliği • Maden kömürü, linyit akaryakıt gibi kalemlerde ithalatın yüksek oluşu • Enerji maliyetlerindeki artış

• Kozmetik hammaddelerinin yetiştiriciliğinin yapılabilmesi için uygun iklim koşulları • Gidere artan öğrenci popülasyonu ve bu sayede nitelikle işgücüne ulaşmada kolaylık • Burdur Gelişim Merkezi • Teknokent • IPARD Programı • Gıda tarım ve orman bakanlığının destekleri • BAKA destekleri • Mesleki eğitim kursları • KOSGEB destekleri • İlde giderek güçlenen enerji sektörü • Organik tarım ve organik gübre üretimi için uygun bir coğrafya da yer alması • MAKÜ'nün hayvancılık alanındaki ihtisaslaşma projesinin hayata geçirilmesi	• Kurumlar arasındaki iletişim eksikliği • Artan enflasyon rakamları • Döviz kurundaki artışlardan ötürü girdi maliyetlerindeki artış

"***BU TEMAYA AİT HEDEFLER DİĞER TEMA RAPORLARI İÇERİSİNDE VERİLMİŞ OLUP, FAALİYET ÖNERİLERİ, İL GELİŞİM STRATEJİLERİ BÖLÜMÜNDE YER ALMAKTADIR."***

4. KAYNAKÇA

Arısoy, İ., "Türkiye'de Sanayi Sektörü – İktisadi Büyüme İlişkisinin Kaldor Hipotezi Çerçevesinde Test Edilmesi" Türkiye Ekonomi Raporu, 2008.

Batı Akdeniz Kalkınma Ajansı, 2016 Yılı İl Sanayi Durum Raporu.

Batı Akdeniz Kalkınma Ajansı, Batı Akdeniz Bölgesi Ekonomik Göstergeler Raporu, Rapor Tarihi: Nisan 2018.

Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Burdur İli 2017 Yılı Sanayi Durum Raporu, Rapor Tarihi: Mayıs, 2018.

Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Sanayi Genel Müdürlüğü, 81 İl Sanayi Durum Raporu (2013-2016).

Burdur Ticaret ve Sanayi Odası, Genel Sekreterliği.

Denge Müşavirlik, Burdur Bölgesi İçin Desteklenen Yeni Yatırım Teşvikleri (2018), https://dengemusavirlik.com/burdur-bolgesi-icin-desteklenen-yeni-yatirim-tesvikleri.htm .

Koç, E., Şenel M., C., Kaya K., "Dünyada ve Türkiye'de Sanayileşme I - Strateji ve Temel Sanayileşme Sorunları" Mühendis ve Makine Dergisi , cilt 59, sayı 690, s. 1-26, 2018a.

Koç, E., Şenel M., C., Kaya K., "Dünyada ve Türkiye'de Sanayileşme I - Strateji ve Temel Sanayileşme Sorunları" Mühendis ve Makine Dergisi , cilt 59, sayı 691, s. 15-43, 2018a.

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Türk Patent ve Marka Kurumu, Resmi İstatistik Programı, Tasarım Başvurularının ve Tescillerinin İllere Göre Dağılımı (2013-2017), http://www.turkpatent.gov.tr/TURKPATENT/statistics/ .

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Türk Patent ve Marka Kurumu, Resmi İstatistik Programı, Faydalı Model Başvurularının ve Tescillerinin İllere Göre Dağılımı (2013-2017), http://www.turkpatent.gov.tr/TURKPATENT/statistics/ .

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Türk Patent ve Marka Kurumu, Resmi İstatistik Programı, Marka Başvurularının ve Tescillernin İllere Göre Dağılımı (2013-2017), http://www.turkpatent.gov.tr/TURKPATENT/statistics/ .

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Türk Patent ve Marka Kurumu, Resmi İstatistik Programı, Patent Başvurularının ve Tescillernin İllere Göre Dağılımı (2013-2017), http://www.turkpatent.gov.tr/TURKPATENT/statistics/ .

Türkiye İstatistik Kurumu, Dış Ticaret İstatistikleri Veri Tabanı, https://biruni.tuik.gov.tr/disticaretapp/disticaret.zul?param1=9&param2=2&sitcrev=0&isicrev=3&sayac=5811 , Erişim Tarihi: 12.06.2018.

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği, Sanayi Kapasite Raporu İstatistikleri (2014-2017), https://www.tobb.org.tr/BilgiErisimMudurlugu/Sayfalar/sanayi-kapasite-raporu-istatistikleri.php.

TURİZM

TURİZM

Dr.Öğr.Üyesi Uğur KILINÇ

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu, Gastronomi ve Mutfak Sanatları Bölümü

Dr.Öğr.Üyesi Olcay KILINÇ

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu, Gastronomi ve Mutfak Sanatları Bölümü

1. GİRİŞ

Dünya'da turizm sektörü, ekonomik ve sosyal açıdan her geçen yıl artan bir öneme sahiptir. Turizm sektörü, diğer sektörleri güçlendiren bir potansiyele sahip olmasının yanı sıra gelirleri arttırıcı ve işgücünü destekleyici yapısıyla ülkeler ve bölgeler için kilit sektör olarak tanımlanmaktadır (Agaraj M., Murati M; 2009: 83). Özellikle 1980'li yılların sonlarına doğru sosyo ekonomik bir faaliyetler bütünü olarak görülen turizm faaliyetlerinin, gelişmekte olan ülkelerde ön plana çıktığı görülmektedir. Bu durum sektörün, ekonomik büyümenin bir bileşeni olmasının yanında ülkelere finansal kaynak ve yeni iş imkanları yaratması, döviz girişi sağlaması sonucunda kamu gelirleri açısından önemli bir artışa yol açmasından kaynaklanmaktadır (Kanca O, 2015: 2).

Turizm sektörünün, ödemeler dengesinde ülke ekonomilerine olumlu katkı vermeleri, emek yoğun bir sektör olması nedeni ile işsizliğin giderilmesinde önemli etkileri olması, doğal varlıklar ve kaynaklardan beslendiği için sürdürülebilirlik kapsamında doğayı ve çevreyi koruyucu etkileri olması, sosyal ve kültürel boyutu sebebi ile yerel halkların ve toplum içerisindeki farklı yapılardan gelen bireylerin kaynaşmasını sağlaması gibi olumlu katkıları bulunmaktadır (Karaküçük, 2016). Bir yörede turizm faaliyetlerinin planlı yapılması durumunda çevreye neredeyse hiç zararı olmadan sürdürülebilecek ender sektörlerden birisidir. Bu nedenle Dünya genelinde ülkeler turist çeken ülke olmak arzusu içerisindedir. Ancak bir yöreye yönelik turizm hareketlerinin gerçekleşebilmesi için her şeyden önce "çekici" olması gerekmektedir. Turist çekebilme potansiyeline ve imkanlarına sahip yörelere "destinasyon" denmektedir. Destinasyonların çekim unsurları, o yöreye gelecek potansiyel turist tiplerinin, turistlerin beklentilerinin tahminlenmesi ve karşılanmasında, destinasyonun turizm faaliyetlerine göre planlanması ve pazarlanmasında büyük önem taşımaktadır.

Destinasyon çekim unsurları turistlerin ilgi alanları ve beklentilerine göre değişebilmek ile birlikte bu unsurlar genel olarak: "Tarihi ve Kültürel Varlıklar, Doğal Varlıklar, Özel Etkinlik ve Festivaller, Sanat Etkinlikleri, Spor Faaliyetleri, Eğlence ve Alışveriş Olanakları" şeklinde sıralanmaktadır (Özdemir, 2014; Alkan, 2015). Bu özelliklerin dışında bir yörenin turistleri konaklatabilmesi ve onlara uygun bir tatil ortamı sunabilmesi için altyapı ve üstyapının da yeterli düzeyde olması gerekmektedir. Alt ve üst yapı gerekleri olarak ulaşım olanakları, konaklama olanakları, yeme-içme olanakları sıralanabilir.

Burdur ili ülkemizin Akdeniz Bölgesi'nde Göller Yöresi ve Teke Yöresi olarak adlandırılan bölgede konumlanmıştır. İl Toros Dağları yamacında, birçok göle sahip topraklar üzerindedir. Coğrafi çeşitliliğin sunduğu imkanlar şehirde birçok turizm türünün yapılmasına imkan vermektedir. Şehrin sahip olduğu turizm değerleri: "Av turizmi, kuş gözlemciliği, dağ turizmi, yayla turizmi, mağara turizmi, ipek yolu turizmi, tarım ve çiftlik turizmi, yürüyüş turizmi, kış turizmi, yamaç paraşütü, kültür turizmi, sportif olta balıkçılığı, su altı dalış turizmi, bisiklet

turizmi, kamp ve karavan turizmi, gençlik turizmi ve oryantiring turizmi" olarak sıralanabilir (Atayeter vd., 2013, ss.54-58).

Burdur ili tarihi ve doğal güzellikler açısından birçok çekiciliğe sahiptir. Bu çekicilikler arasında antik kentler, mağaralar, yaylalar, göller başta gelmektedir. İl sınırları içerisinde kayak, trekking, oryantiring, su sporları gibi sportif turizme olanak sağlayan varlıklar da bulunmaktadır. İl sahip olduğu coğrafi konum açısından Ege, Akdeniz ve İç Anadolu Bölgeleri arasında tam bir geçiş noktasında olduğundan bu bölgelere has kültürlerin bir karmasını içermekte ve bu sebeple kültür turizmi açısından da büyük bir potansiyele sahip olmaktadır.

Akdeniz Bölgesi turizm açısından önemli bir potansiyele sahiptir. 2017 yılında ülkemizin turizm başkenti sayılan Antalya ilini 10.486.191 turist ziyaret etmiştir (http://www.hurriyet.com.tr/antalyaya-gelen-turist-sayisi-2017de-ruslar-40701542).

Antalya'ya sadece 130 km. uzaklıktaki Burdur ili ve Göller Yöresi, birçok tarihi ve doğal güzellikleri olmasına rağmen turizmden hak ettiği payı alamamaktadır. Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından hazırlanan Türkiye Turizm Stratejisi 2023 Eylem Planı'na göre Göller Bölgesi "Eko Turizm ve Kültür Turizmi Gelişim Bölgesi" olarak belirlenmiştir. Göller bölgesinin merkezinde yer alan Burdur kültür ve doğa turizmi açısından büyük bir potansiyele sahiptir. Burdur İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü'nün verilerine göre il sınırları içerisinde; 102 adet Dinsel ve Kültürel Yapı, 159 adet Arkeolojik Mimarlık Örneği, 1 adet Kentsel Sit Alanı, 5 adet Doğal Sit Alanı ve 1 adet Arkeolojik ve Doğal Sit Alanı bulunmaktadır.

1.1. Amaç ve Kapsam

Turizm Sektörü Raporu bilimsel ilkeler ışığında literatürde yer alan kaynaklara, güvenilir ikincil veri kaynaklarına ve raporu hazırlayan araştırmacılar tarafından elde edilen birincil veri kaynaklarına dayanılarak hazırlanmıştır. Çalışma temelde beş bölümden oluşmaktadır.

Çalışmanın ilk bölümü olan giriş bölümünde yapılan çalışmanın öncelikle amacı ve kapsamı açıklanmaya çalışılmaktadır. Raporun güvenilir ve geçerli olduğunun ispatlanması için araştırmanın oluşturulmasında hangi verilerin nasıl elde edildiği, hangi materyal ve yöntemlerin kullanılarak en gerçekçi sonuçlara ulaşılmaya çalışıldığı yine bu bölümde açıklanmaktadır.

Çalışmanın ikinci bölümünde Burdur ilinin turizm potansiyelinin anlaşılabilmesi için, sektöre ilişkin işletme sayıları, ziyaretçi sayıları, ören yerleri, doğal ve tarihi turistik değerler, alternatif turizm olanakları, yerel halkın turizme bakış açısı gibi turizm ile ilgili Burdur ilinin verileri açıklanmaya çalışılacaktır. Bu bölümde mevcut veriler ışığında Burdur ilinin turizm sektörü açısından güçlü ve zayıf yönleri ortaya konmaya çalışılmakta; güçlü ve zayıf yönlerine göre ilin turizm açısından olası fırsat ve tehditleri açıklanacaktır.

Çalışmanın üçüncü bölümünde Burdur'un turizm sektörüne ilişkin temel sorunlarının ortaya konması amacı ile konunun paydaşları ile yapılan toplantı ve görüşmeler sonucunda elde edilen verilere dayanarak turizm sektörünün gelişimine engel teşkil eden durum ve olaylar paydaşların bakış açısı ile ortaya konmaya çalışılmaktadır.

Çalışmanın dördüncü bölümünde Burdur'un mevcut turizm potansiyeli ve eksikleri ile birlikte konması gereken kısa, orta ve uzun vadeli hedefleri açıklanacaktır.

Çalışmanın son bölümünde ise bir önceki bölümde konulan hedefler doğrultusunda belirlenecek proje faaliyetleri ve bu faaliyetlerde üzerine yükümlülük düşecek uygulayıcılar ve aktörler belirlenerek açıklanacaktır.

1.2. Materyal ve Yöntem

Araştırmanın verilerinin oluşturulmasında farklı kaynaklar ve yöntemlerden faydalanılmıştır. Öncelikle Burdur ili turizm potansiyelinin ortaya konması amacı ile konu ile ilgili kitap, makale ve bilimsel çalışmalar incelenerek derlenmiştir.

Burdur'daki turizm sektörünün durumunun ortaya konması amacı ile Burdur İl Kültür Turizm Müdürlüğü ve TUİK verilerine yer verilmiştir. Ancak il bazında gelen turist sayısına ilişkin TUİK verilerinde resmi bir rakama rastlanmaması ve diğer kaynaklardaki ziyaretçi sayılarının nasıl elde edildiği bilinmediği için ilimizi ziyaret edenlere ilişkin güvenilir bir sayı verilememektedir. İl Turizm Müdürlüğü verilerindeki ziyaretçi sayıları ise sadece bilet kesilebilen ören yerleri ve müze gibi yerlere ait verilerdir. Bu veriler, içerisinde günü birlik ziyaretçiler olabileceği gibi, ören yerleri ve müzeler dışındaki yerleri ziyaret etmek veya farklı amaçlarla bölgeye gelen ziyaretçilerin bu sayılara dahil olmaması sebebi ile ilimizi ziyaret eden turist sayısını temsil etmekte yetersizdir.

Burdur'un tarihi, doğal, kültürel turistik değerlerinin ortaya konması amacı ile Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu Konaklama Bölümü 2015-2016 ve 2016-2017 Destinasyon Yönetimi Dersi kapsamında öğrencilerle birlikte hazırlanan raporlardan da faydalanılmıştır. Bu raporlar öğrencilerin ve dersin öğretim üyesinin turistik değerleri bizzat yerinde, yöre halkıyla yapılan görüşmeler ve gözlemler sonucunda oluşturulmuştur. Bu bağlamda verilerin güvenirliği ve geçerliği bir hayli yüksektir.

Burdur halkının turizme bakış açısını ölçmek amacı ile anket formu aracılığı ile toplanan verilerden yararlanılmıştır. Araştırmacılar il halkının turizme bakış açılarını ölçmek amacı ile bir soru formu geliştirmiş, bu soru formu halkın her kesimini yansıtan gruplara rastgele doldurtularak veriler elde edilmiştir. Elde edilen veriler istatistiki analizlere tabi tutularak sonuca ulaşılmaya çalışılmıştır.

Burdur'da turizm sektörüne ilişkin sorunların ve eksiklerin ortaya çıkarılarak, bu eksiklik ve sorunları gidermek için alternatif çözüm önerilerinin geliştirilmesi amacı ile Burdur il merkezinde faaliyet gösteren turizm işletmelerinin yetkilileri, Salda ilçesinde faaliyet gösteren turizm ve bağlantılı işletmelerin yetkilileri, yerel yöneticiler, bürokratlar ve fikir liderleri ile odak grup görüşmeleri yapılmıştır. Odak grup görüşmeleri bilimsel yöntemlerle gerçekleştirilip, kayıt altına alınarak konunun paydaşlarının fikir ve görüşlerine raporda yer verilmiştir.

2. MEVCUT DURUM

Araştırmanın bu bölümünde öncelikle Burdur İl Turizm Müdürlüğü'nden ve TUİK'ten elde edilen verilere yer verilecek, sonrasında ise Burdur'un bilinen turistik çekicilikleri açıklanmaya çalışılacaktır.

2.1. Burdur İli Turizm Verileri

Ülkemizde birçok veri grubu gibi turizm verileri de TUİK tarafından derlenmekte ve sunulmaktadır. Daha öncelerinde anketler ve farklı veri toplama yöntemleri aracılığı ile hesaplanan iller göre gelen turist sayıları 2014 yılından beri güvenirlik açısından yeterliliği tartışılır olduğu için yayınlanmamaktadır. Bunun yerine sınır noktalarındaki giriş-çıkış sayıları ve ören yerlerini ziyaret edenlerin sayıları yayınlanmaktadır. Bu bağlamda Burdur ilinde herhangi bir sınır kapısı bulunmadığından ili ziyaret eden turistlere ilişkin tek veri kaynağı

Burdur İl Turizm Müdürlüğü tarafından hazırlanan müze ve ören yerlerini ziyaret eden kişi sayılarıdır.

Tablo 1. Son 5 yıl Türkiye Turizm Verileri

Yıl	Turizm Geliri	Ziyaretçi Sayısı	Kişi Başı Ortalama Harcama	Ortalama Geceleme Sayısı
2013	29.007.003	36.463.921	795	10,8
2014	32.308.991	39.226.226	824	10,2
2015	34.305.904	41.415.070	828	10,0
2016	22.107.440	31.365.330	705	11,4
2017	26.283.656	38.620.346	681	10,9

Kaynak: TÜİK

Tablo 1 incelendiğinde 2013-2015 yılları arasında ülkemize gelen ziyaretçi sayılarının, kişi başına ortalama turist harcamalarının ve bağlamında turizm gelirlerinde düzenli bir artış olduğu görülmektedir. 2016 yılında ülkemize yönelik turizm talebinde belirgin bir azalma görülmektedir. Bu azalmada ülkemizin 2016 yılında yaşadığı iç ve dış politik olayların etkisi olduğu söylenebilir. Zira turizm talebi aşırı esnek bir taleptir ve gidilen ülkelerdeki siyasi olaylardan da aşırı etkilenmektedir (Olalı, 1990: 101-102). 2016 yılında tüm değerler düşerken ortalama geceleme sayısının artışına, gelen turistlerin uygun fiyatlarla karşılaşması neden olmuş olabilir. 2017 yılında politik sorunların giderilmesi ile ziyaretçi sayılarında hızlı bir artış olması ile birlikte kişi başına ortalama harcamanın düştüğü ve beraberinde turizm gelirlerinin aynı oranda yükselmediği gözlemlenmektedir. Bu durum, bir yıl öncesindeki düşüşün telafi edilebilmesi için tatil fiyatlarının düşürüldüğünü ve bu bağlamda daha düşük gelirli ziyaretçi gruplarının ziyaretleri gerçekleştirdiğinin göstergesi olabilir.

TÜİK internet sayfasında ziyaretçilerin milliyetleri ve sınır kapılarından giriş-çıkış sayılarına ilişkin verileri sunmakta, ancak şehirler bazında ziyaretçilerin sayıları veya herhangi bir turizm verisine yer vermemektedir. Bu nedenle Burdur ili ziyaretçi sayısı veya turizm gelirlerine ilişkin herhangi bir veriye ulaşılamamıştır.

Tablo 2. Burdur İli Müze ve Ören Yerleri Ziyaretçi Sayıları

	2017			2018		
	Yerli Ziyaretçi Sayısı	*Yabancı Ziyaretçi Sayısı*	*Toplam Gelir*	*Yerli Ziyaretçi Sayısı*	*Yabancı Ziyaretçi Sayısı*	*Toplam Gelir*
Sagalasos Ören Yeri	34.617	1.110	183.390,00 TL	48.247	2.798	295.440,00 TL
Kibyra Ören Yeri	5.848	593	0,00 TL	8.187	673	0,00 TL
Doğa Tarihi Müzesi	6.029	48	6.500,00 TL	5.930	1	7.896,00 TL
Kremna Ören Yeri	710	14	0.00 TL	1.165	25	0.00 TL
Burdur Müzesi	17.037	258	75.685,00 TL	21.520	114	74.967,00 TL

Kaynak: Burdur İl Turizm Verileri

Tablo 2'deki verilere göre yabancı ziyaretçilerin ören yerlerini Burdur merkezdeki müzelere oranla daha fazla ziyaret ettiği söylenebilir. Bu durumun olası sebeplerinden birisi, yabancı

turistleri bir bölgeyi grup olarak bir tur bünyesinde ziyaret etmeleri ve merkezdeki tarihi müze ve önemli yerlerin bu turlar bünyesinde olmaması gösterilebilir.

2.2. Burdur İli Turistik Ürünleri

Turistik ürün, günümüz insanlarının farklı gereksinimlerini karşılamak üzere turistik işletmelerde ve turistik bölgelerinde bir araya getirilerek, tekrar düzenlenmiş doğal, toplumsal, siyasal ve psikolojik unsurlardan oluşan karmaşık bir mal ve hizmetler bütünü olarak tanımlanmaktadır. Turistik ürünün ortaya çıkabilmesi için bir çekim yerinin sahip olması gereken bazı özellikler bulunmaktadır. Bu özellikler; "Çekicilik", "Ulaşılabilirlik", "Turistik İşletmeler", "Etkinlikler" ve "İmaj" olarak sıralanabilir. "Çekicilik" ile turistlerin bir çekim yerini başka bir çekim yerine tercih etmesi olarak ifade edilirken, "ulaşılabilirlik" özelliği ile turistlerin somut ürün ve hizmetlere ulaşabilmesindeki kolaylık kast edilmektedir. "Turistik işletmeler" kavramı ile ise turizm hizmetinin sunulabilmesi için gerekli olan işletmeler algılanmalıdır. "Etkinlikler" boyutunda ise turistlerin turistik ürünleri satın alma nedenleri yer almaktadır. Son olarak "imaj" kavramı ile turistlerin satın aldıkları turistik ürünle ilgili olumlu veya olumsuz görüşleri anlatılmaktadır (Şengül ve Türkay, 2016).

Burdur ilinin turistik çekicilikleri çalışmada "tarihi değerler", "doğa ve tabiat varlıkları" ve "kültürel varlıkları" başlıkları altında incelenecektir.

2.2.1. Tarihi Değerler

Burdur il sınırları içerisinde çok eski zamanlardan itibaren, günümüze kadar birçok farklı medeniyet var olmuştur. Bu nedenle il içerisinde birçok farklı kültüre ait antik kentler, anıtlar ve eserler bulunmaktadır. Bu bölümde tarihi değerlerden en önemlileri ve bilinenleri açıklanmaya çalışılacaktır.

2.2.1.1. Sagalassos Antik Kenti

Kayıp şehir Sagalassos'un uyanışı 1706'da Fransız gezgin Paul Lucas'ın keşfi ile başlamaktadır. 1706 yılının sonbaharında Paul Lucas Antalya'dan Isparta'ya giderken şehrin yıkıntıları arasından geçmiş ancak bu kalıntıları bazı şatoların kalıntıları sanmıştır. Yüzyıl sonra İngiliz Papaz F.V.J Arundell, 1824 yılında, şehrin ismini deşifre etmiştir. Kentteki ilk kapsamlı çalışma 1884-1886 yılları arasında Polonyalı Kont K. Lanckoronski yönetiminde yapılmıştır. Yapılan mimari epigrafik araştırmalar sonucu şehrin haritası çıkarılmıştır. Ancak Türkiye'nin batı kıyılarında başlayan kapsamlı kazılar nedeniyle, ilgi batıya kaymış ve Sagalassos 1980'li yıllara kadar tekrar sessizliğe gömülmüştür. Ardından 1982 yılında Stephen Mitchell başkanlığında İngiliz arkeologlar bölgede yeniden araştırmalara başlamıştır. 1986 yılında, Belçika K. Leuven Üniversitesi öğretim üyesi Prof. Marc Waelkens Sagalassos'a ilk ziyaretini gerçekleştirmiş ve 1990 yılında K. Leuven Üniversitesi desteği ile Sagalassos kazılarını başlatmıştır.

Sagalassos'ta modern ve bilimsel arkeolojik çalışmalar 17 yıldır devam etmektedir. Kazılar, Burdur Müzesi iş birliği ile Akdeniz'in en büyük arkeolojik girişimlerinden biri olarak sürmektedir. Kazılara, yerli, yabancı üniversiteli gençlerle, farklı disiplinlerden bilim insanlarının da aralarında bulunduğu 80 kişilik bir kazı ekibi ve 100 kişilik işçi grubu katılmaktadır (www.sagalassos.com.tr, Erişim Tarihi: 29.04.2016).

Efes Antik Kenti'nden sonraki en büyük antik kent olduğu ifade edilen ve Roma İmparatorluğu'nun en ihtişamlı dönemlerine ev sahipliği yapan kentteki kazılar sonucu Roma Hamamı, Heroon'u, Agora'sı, Neon Kütüphanesi, Antik Tiyatrosu, Antoninler Çeşmesi ve

tapınaklar ortaya çıkartılmıştır. Bunlardan Helenistik Çeşme ile Neonlar Kütüphanesi ziyarete açıktır.

Sagalassos'tan çıkartılan eserlerin büyük bölümü Burdur Müzesi'nde sergilenmektedir. 60 binden fazla eseri barındırarak Türkiye'deki en büyük 3. müze olma unvanını yakalayan Burdur Müzesi'ne Sagalassos'tan çıkarılan en önemli eserler ise Roma Hamamı'nda bulunan Roma imparatorları Marcus Aurelius ve Hadrian heykelleridir.

Boyları 6 metreyi bulduğu tahmin edilen, sadece baş kısmı bir metreden büyük olan heykeller, Burdur'un adının dünya çapında duyulmasını da sağlamıştır. Marcus Aurelius'un heykelinin bulunması, ünlü Amerikan Archeology Dergisi tarafından "2008'in en önemli 10 arkeoloji olayı" arasında gösterilmiştir. Nadide işçilikleri ile arkeoloji dünyasında büyük yankı uyandıran Roma imparatorları Marcus Aurelius ve Hadrian heykelleri Türkiye'den önce Londra British Museum'da sergilenmişti.

Kentteki önemli eserler aşağıda sunulmaktadır.

Aşağı Şehir

İmparator Traianus döneminde yeniden düzenlenen Aşağı Agora'nın en büyük anıtsal yapısı, içinde birçok havuz bulunan ve günümüze kadar iki katı korunmuş olan Roma Hamamı'dır. Hamam, M.S.165'te tamamlanmış, 7.yüzyıla kadar kullanılmıştır. Aşağı Agora'da yer alan Ares, Herakles, Hermes, Zeus, Athena ve Poseidon büstleri ise, Antik dönem heykeltıraşlığının eşsiz örneklerinden sayılmaktadır.

Resim 1. Aşağı Şehire Ait Bir Görünüm

Kaynak: www.sagalossos.com

Marcus Aurelius Heykeli

Roma hamamlarında bulunan Marcus Aurelius Heykeli, Antoninler Çeşmesi'nin yapıldığı dönemin imparatoru Marcus Aurelius Augustus'a aittir. Kolu, bacağı ve ayağının da bulunduğu Marcus Aurelius, Antoninler Çeşmesi'ni yaptıran Roma İmparatoru'dur. Bulunan heykel başı 0.90 m büyüklüğünde olup hiç zarar görmeden saklı kalarak günümüze ulaşmıştır.

Resim 2. Marcus Aurelius Heykeli

Kaynak: www.sagalossos.com

Hadrian Heykeli

Sagalassos Antik Roma Hamamları'nda bulunan Hadrian Heykeli, Roma İmparatorluğu'nun M.S. 117-138 yılları arasında hükümdarlık yapmış olan büyük imparatorlarından Hadrian'a aittir. Hamamın güney kanadında devasa heykel başı, ayağı ve bacağı bulunmuştur. Heykel başı 70 cm, ayak 80 cm ve bacak 70 cm uzunluğunda olup heykelin tamamının 4-5 m yüksekliğinde olduğu tahmin edilmektedir. Hadrian Sagalassos'a getirdiği refah ve şehrin Asya şehrinden Likya-Pamfilya şehrine dönüştürülmesindeki başarılarıyla ünlüdür. Onun döneminde Likya-Pamfilya limanlarının önemli ticari merkezler olması nedeniyle, Sagalassos'da ticaret açısından önemli bir merkez haline gelmiştir.

Resim 3. Hadrian Heykeli

Kaynak: www.sagalossos.com

Tiberius Dönemi Kapısı

Aşağı Agora'nın güneybatısında yer alan Tiberius dönemi kapısı anıtsal merdivenlere doğru uzanmaktadır. Orjinal anıt, Tiberius'un hükümranlığı dönemine uzanmaktadır ve büyük ihtimalle başka bir yerde yer almaktadır. Trajan'ın hükmettiği bir dönemde, merdivenlerin tepesine alınmış ve muhtemelen yeri değişmiştir. M.S. 518'de gerçekleşen deprem sonrasında kapının sadece batı yakası kurtarılmış ve 3 kolonla yeniden inşa edilmiştir. 1994-1996 yılları arasında merdiven ve kapının kalıntıları ortaya çıkarılmıştır.

Resim 4. Tiberius Dönemi Kapısı

Kaynak: www.sagalossos.com

Yukarı Şehir

Yukarı şehir içinde yer alan Yukarı Agora'nın çevresinde önemli yapılar yer almaktadır. Bunlardan M.Ö. 100'lü yıllarda inşa edilmiş olan kent meclisi Bouleuterion ve Augustus dönemine ait Kahramanlar Anıtı Heroon dikkat çekmektedir.

Dorik Çeşme

Yukarı Agora'nın kuzeydoğusunda geç Helenistik döneme ait Dorik Çeşme bulunmaktadır. 1990 ve 1992 yılları arasında gerçekleşen kazılar sonucunda, yapının yapı taşları bulunmuştur. Orijinal su kaynağının halen kullanılabilir olması, çeşmenin eski dönemlerdeki gibi kullanıma açılmasını sağlamıştır.

Resim 5. Dorik Çeşmesi

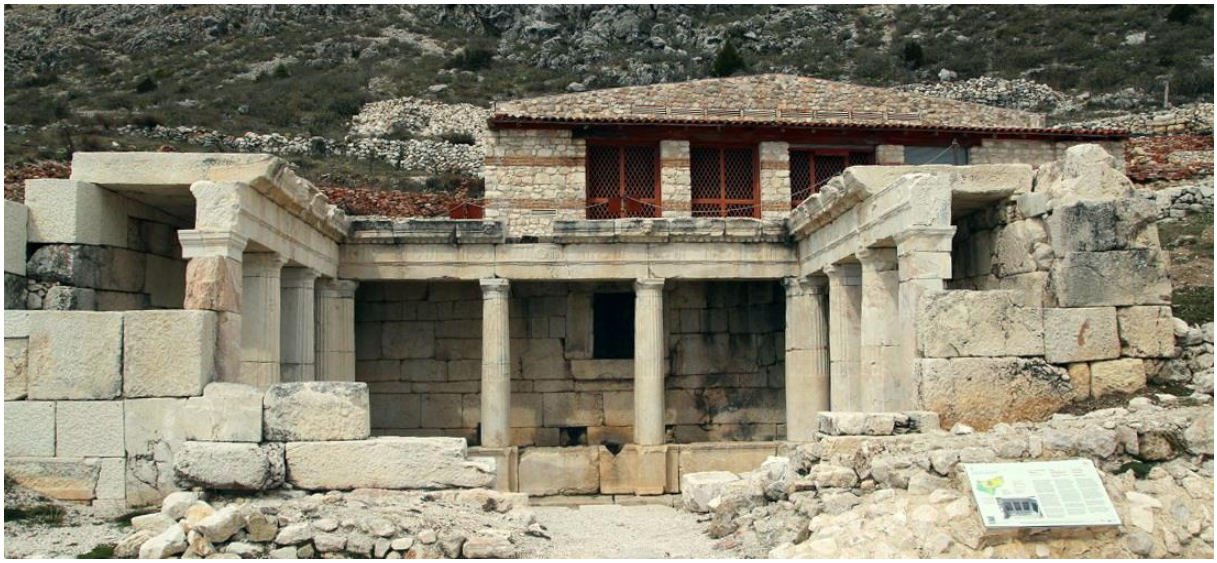

Kaynak: www.sagalossos.com

Neon Kütüphanesi

M.S. 120'li yıllara ait Neon Kütüphanesi de Yukarı Agora'nın kuzeydoğusunda yer almaktadır. Podyumu taçlandıran yazıtlarda, Kütüphanenin kurucusu T. Flavius Severianus Neon'un da aralarında yer aldığı kraliyet ailesinin üyelerine değinilmektedir. M.S. 4. yüzyılın ikinci yarısında, kütüphanenin zemini mozaik ile yenilenmiştir. Bu zeminin ortasında, çok renkli bir panel bulunmakta ve bu panelde Truva Savaşı için Aşil'in gidişi tasvir edilmektedir. Ne yazık ki kısa bir süre sonra, tüm bina yakılmış ve devamında Sagalassos'ta isyanlar süregelmiştir. 1997 yılında Neon Kütüphanesinin restorasyonu tamamlanmıştır.

Resim 6. Dorik Çeşmesi ve Neon Kütüphanesi

Kaynak: www.rehberalicelik.com

Resim 7. Neon Kütüphanesinin İçi

Kaynak: www.rehberalicelik.com

Antoninler Çeşmesi

Antoninler Çeşmesi M.S. 161-180 yılları arasında Roma İmparatoru Marcus Aurelius zamanında yapılmış ve Roma İmparatorluğu'nun prestij göstergesi olarak inşa edilmiştir. 28 metre cepheli ve 9 metre yüksekliğindeki anıtsal çeşmenin restorasyonunu ve depreme karşı güçlendirme çalışmalarını 2010 yılında tamamlanmıştır. İnşaat Mühendisi ve Mimari Restorasyon Uzmanı Semih ERCAN'ın yönetiminde gerçekleştirilen restorasyon çalışmaları sonucunda Antoninler Çeşmesi'nden antik çağlardaki gibi yeniden su akması sağlanmıştır.

M.S. 500 yılında yaşanan depremde yıkılan ve toprak altında kalan Antoninler Çeşmesi, yedi farklı renkteki taşlarıyla dikkat çekmektedir. Şelaleli bir çeşme olan Antoninler Çeşmesi'nde ışık oyunlarına imkan veren kaplan sırtı mavi Afyon mermerleri kullanılmıştır (www.sagalassos.com, Erişim Tariji: 30.04.2016).

Resim 8. Antoninler Çeşmesi

Kaynak: www.sagalossos.com

Yapımında yedi farklı renkli taş kullanılmış olan çeşme zengin şekilde bezelidir. Anıtsal çeşme, Yukarı Agora'nın kuzeyi boyunca uzanan teras duvarın önüne, Augustus döneminde yer almış bir başka basit çeşmenin yerine inşa edilmiştir. Her iki ucunda dışarıya doğru çıkıntı yapan sütunlu birer podyum (edikula) yer almaktadır. İki dış edikula arasında, cephe boyunca dört adet daha edikula vardır. Su merkez nişte bulunan 4,5 metre yüksekteki şelaleden akmakta ve önündeki 81 m^3 kapasiteye sahip havuzu doldurmaktadır. 1998-2010 yılları arasında onarılarak ayağa kaldırılmış ve kaynak suyu yeniden bağlanarak, özgün işlevine de kavuşmuştur. Kazılar sırasında çeşmenin haznesi içinde bulunmuş heykellerin döküm kopyaları restore edilen anıta 2011 yılında konulmuştur.

Heykellerin asılları Burdur Müzesi'nde sergilenmektedir. Büyük olasılıkla bu çeşmeyi yaptıran, Sagalassos'un en önemli hayırseveri, Titus Flavius Severianus Neon ve eşidir. Neon, Sagalassos'un en önemli sülalesine mensuptur; bu aile kentteki nüfuz ve önemini yüzyıllar boyu korumuştur. Sagalassos'ta Neon için yaptırılmış çok sayıda onursal anıt yer almaktadır.

Arkeologlar bugüne kadar kendisinin heykelini taşımış bir düzineden fazla kaide bulmuştur. Bunlardan bazıları ölümünden çok sonra yaptırılmıştır. Antoninler Çeşmesi M.S. 500'den sonra onarılmış ve bu sırada Neon'un ailesine ait, kentin başka yerlerden gelen heykel kaideleri çeşmenin içine ve en üstüne yerleştirilmiştir. Kaidelerdeki yazıtlarda isimler halen okunmaktadır. Böylece son kullanım evresinde çeşme bir aile anıtına dönüşmüştür.

Resim 9. Antoninler Çeşmesi ve Çıkarılan Heykellerin Bazıları

Kaynak: www.slowtravelguide.com

2.2.1.2. Kibyra Antik Kenti

Burdur illine 110 km uzaklıktaki Gölhisar ilçesinin batısındaki Akdağ kütlesinin eteklerinde, Gölhisar ovasına hakim tepeler üzerinde bulunan Likya antik kentidir. Kibyra Kabalis ve daha sonraki adlandırılmasıyla Kibyratis bölgesinin merkezidir. Kuzeyde Frigya, batıda Karya ve Likya, doğuda Pisidya ile çevrelenen bu bölge, antik dönemden günümüze güneydeki limanları iç bölgelere bağlayan bir kavşak konumundadır. Deniz seviyesinden ortalama yüksekliği 1100-1300 metre arasında değişen kentin, Gölhisar Gölü ve ovayı baştan başa geçen Dalaman (İndus) Çayı'nın yanı sıra Böğrüdelik ve Deliyaraz Yaylalarından gelen su kaynaklarına sahiptir. Tarım ve hayvancılığın gelişmiş olduğu bölge, aynı zamanda ovayı çevreleyen dağlar üzerinde geniş orman örtüsüne sahiptir. Kibyra ismi her şeyden önce Helence değildir. Anadolu'nun en eski halklarından olan Luvi diline ait bir isimdir. Amasyalı gezgin Strabon kayıtlarında, Kibyralıların Lidyalı olduklarını söylemektedir. Kibyra kent merkezi, birbirinden ayrılan, üç egemen küçük tepelik üzerindedir. Kentin siyasi ve ekonomik gücü, Hellenistik Dönemden başlayarak Roma İmparatorluk Dönemi'yle doruk noktasına ulaşmıştır. Bugün büyük bölümü ayakta duran, Stadion, Tiyatro ve Meclis Binası, Agora önemli kamu yapılarıdır. (https://tr.wikipedia.org/wiki/Kibyra)

Kentin önemli eserleri aşağıda sunulmaktadır.

Ana Cadde ve Yuvarlak Kuleli Tak (Anıtsal Kent Kapısı)

Kentin doğu girişinde yer alan Ana Cadde'nin her iki kenarında anıt ve lahit mezarlar sıralanmıştır. Burdur Arkeoloji Müzesi'nde sergilenen ünlü Gladyatör kabartmaları da bu alanda bulunmuştur. Ana Cadde'den batı yönde devam edildiğinde kentin ana giriş kapısı olan anıtsal Tak'a ulaşılmaktadır. Tak, ortada dört ayaklı üç kemerli kapıdan ve her iki yanda birer yüksek yuvarlak kuleden oluşmaktadır. M.S. 2. Yüzyılda inşa edilmiştir (Burdur İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2015).

Resim 10. Kibyra Ana Cadde

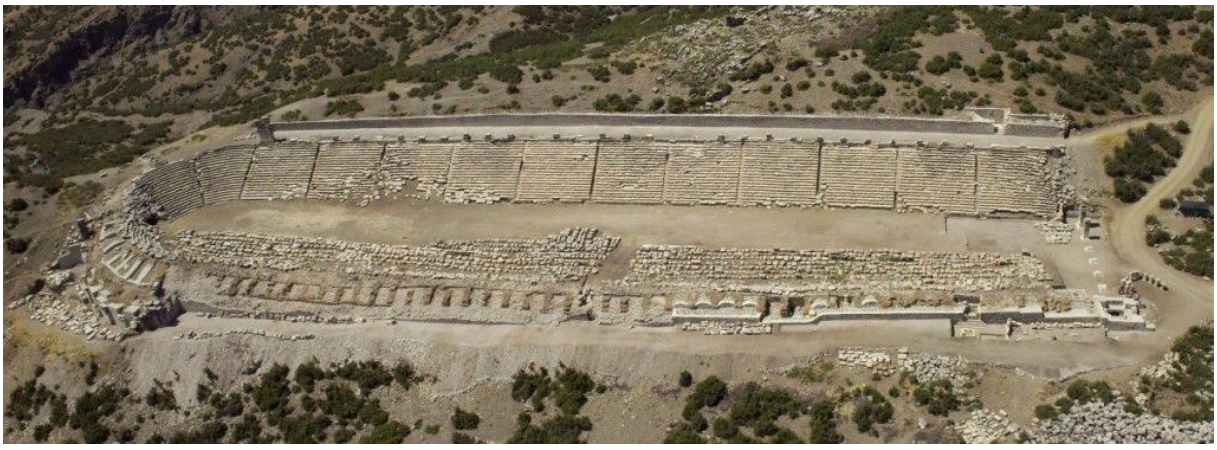

Kaynak: www.sanatkaravani.com

Stadion (Stadyum)

Kente girişte ilk anıtsal yapı olan Stadion'un kazılarına 2006 yılında başlanmıştır. Yaklaşık 12-13 bin kişilik kapasitesi yanında 200 m'ye varan pist uzunluğuyla Anadolu'nun en görkemli stadyumları arasında yer almaktadır. Kentin doğu yamacında yer alan Stadion'a, Ana Cadde'nin ucunda yer alan anıtsal giriş kapısından sonra, ikinci bir anıtsal kapı ile girilmektedir. Diğer bir kapısı, güneydeki apsisin tam ortasındaki tonozlu kapıdır. Yapının batı tarafı, yamacın yüksek olan ana kıyısına yaslandığı için 21 oturma basamağı, bunun tersine doğuda ancak 7 oturma basamağı konulabilmiştir. Böylece mimari olarak batı sıralarda oturan seyircilerin muhteşem ova ve göl manzarası kapatılmamıştır. Batı oturma sıralarının tam ortasında protokol alanı ayrılmıştır. Stadion Batı oturma sıralarının altında künklere bağlanmış büyük Pithoslar ile oluşturulan atık su sistemi yukardan gelen suyun Stadion zeminine gelmeden tahliye edilmesini sağlamasıyla da mimari zenginliğini arttıran önemli bir ayrıntıdır. Batı oturma sıralarının üzerinde yer alan ve tüm batı cephe boyunca izlenen portiko (üstü örtülü uzunlamasına salon) Stadion'a -MS 2. yüzyılın sonları ve 3. yüzyılın başlarında- anıtsal bir cephe kazandırılmıştır (Burdur İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2015).

Resim 11. Kibyra Stadyum

Kaynak: www.agritoursturkey.com

Tapınak Planlı Anıt Mezar (Martyrium)

Moloz taş ve kireç harçla örülmüş, tek odalı, in-antis planlı bir mezar yapısıdır. Girişte iki sütun altlığı korunmuştur. Asıl odanın tabanında bir mezar odası bulunmaktadır. Mezar odasının dört tarafındaki tonozlar, üst odanın tabanını taşımaktadır. Doğu tonozun altında, ana kayaya oyulmuş dikdörtgen sanduka bulunmaktadır. Yapının Erken Doğu Roma Dönemine ait (M.S. 6. yüzyıl) tapınak formlu bir anıt mezar olduğu anlaşılmıştır (Burdur İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2015).

Resim 12. Martyrium

Kaynak: www.tefennihaber.com

Agora (Çarşı-Pazar)

Tiyatro ve Stadion'u birbirine bağlayan doğu-batı doğrultulu Ana Cadde, kuzey-güney yönünde uzanan Agora'ya ulaşmaktadır. Söz konusu yol bir kavşak ile kuzey yönde Agora sütunlu caddesine batıda tiyatroya uzanan caddeye bağlanmaktadır. Agora, doğusunda üç terasa oturtulmuş üstü kapalı sütunlu galerileriyle sosyal işlevlidir. Agora'nın kuzey batı köşesine yakın konumda, büyük oranda sağlam durumdaki Roma Dönemi hamam yapısı ve onun önündeki düzlükte Gymnasium yer almaktadır (Burdur İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2015).

Resim 13. Kibyra Agora

Kaynak: http://turkisharchaeonews.net

Tiyatro

Odeion'un (Müzik Evi) hemen kuzey kenarında, büyük oranda sağlam durumdaki Tiyatro tüm manzaraya hakim konumda, ana tepenin doğu yamacına yerleştirilmiştir. Yarı dairesel planlı üç katlı oturma sırası, beş kapılı sahne binası ve yaklaşık dokuz bin kişilik izleyici kapasitesiyle, Anadolu'daki orta büyüklükte birçok antik tiyatroyla özdeştir. Oturma sıralarını yatay bölen yürüme yolunun parapet bloklarında, kentin ileri gelen kişi ve ailelerinin isimleri, kent için yaptıkları hayır işleri Helence olarak kazınmıştır (Burdur İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2015).

Odeon (Müzik Evi)

Odeon kazısı sonucunda 3.600 kişilik kapasite ile Antik Çağ Anadolu'sunun üzeri çatı ile kapalı büyük ve en görkemli yapılarından biri ortaya çıkarılmıştır. Ayrıca yapının ön alanında toplam boyutu 540 m^2 olan bir mozaik döşem ortaya çıkarılmıştır. Bu haliyle Anadolu'da bugüne dek ortaya çıkarılmış tamamıyla sağlam durumdaki en büyük mozaik döşem olma özelliğini taşımaktadır. Mozaik döşem beyaz, beyaz üzeri kırmızı damarlı ve siyah tessaraların geometrik desenleri ile süslenmiştir. Kazılar sonucunda müzik evi olarak adlandırılan yapının, aynı zamanda kış aylarında tiyatro ve Kibyra'nın bir yargı merkezi olmasından dolayı da bir mahkeme binası işlevlerinde de kullanıldığı öngörülmüştür. M.S. 2. yüzyıl sonu 3. yüzyıl başında, son şekliyle inşa edildiği anlaşılan yapı, bir yangın sonucu göçtüğü anlaşılan çatısı haricinde neredeyse tamamen korunmuştur. Orkestranın tam merkezinde ortaya çıkarılan Medusa, iri gözleri, kalın dudakları arasında görülen dişleri, dışarı sarkmış dili, kanatlı başlığı ve dalgalı saçları arasına ve boynuna dolanmış yılanları, çevresini saran kırmızı beyaz renkte mermerlerden yapılmış yaprak benzeri ışın sırasıyla büyüleyicidir. Bir orkestranın zemin döşeminde böylesine bir Medusa resmi, Anadolu Arkeolojisi için tek örnektir (Burdur İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2015).

Resim 14. Kibyra Odeon

Kaynak: www.burdurkulturturizm.gov.tr

2.2.1.3. Boubon Antik Kenti

Antik Boubon kenti, Burdur ili, Gölhisar ilçesine bağlı İbecik köyünün 2.5 km güneyinde yükselen Dikmen Tepesi üzerinde yer almaktadır. Köyden tepenin eteğine kadar araba ile ulaşılabilmekte, ancak buradan yukarı örenyerine dik patikalardan varılabilmektedir.

Özellikle 1960'lı yıllarda yapılan kaçak kazılar ören yerini delik deşik etmiş ve perişan duruma getirmiştir. Bugün örenyerinde tiyatro, agora ve sebasteion yapılarının dışında tanınabilecek bina kalıntısına rastlanmamaktadır. Ayrıca örenyerini kaplamış orman ve fundalar genel fotoğraf çekimini de engellemektedir. Antik kente ulaşım oldukça zor olup, kentin büyük çoğunluğu halen toprak altındadır. Yapılan yasal kazıların yanı sıra kaçak kazılarda çıkarılmış eserlerin yakalanması sonucunda buraya ait eserler Burdur Müzesi'nde sergilenmektedir.

Resim 15. Boubon

Kaynak: www.burdurkulturturizm.gov.tr

Resim 16. Boubon Tiyatro

Kaynak: Kemal, 2013.

2.2.1.4. Kremna Antik Kenti

Burdur'un Bucak ilçesinde bulunan Kremna Antik Kenti, Pisidialılar tarafından kurulmuştur. Kremna Antik Kenti tarih boyunca birçok medeniyetin hakimiyetine girmiştir. Bu antik kenti diğerinden farklı kılan özellik ise ızgara planlı bir mimariye sahip olmasıdır (burdurkulturturizm.gov.tr). Kremna Antik Kenti'nde halen kazı çalışmaları devam etmekte olup, her geçen gün yeni bir bulguya ulaşılmaktadır.

Resim 17. Kremna Antik Kenti

Kaynak: www.kulturportali.gov.tr

2.2.1.5. Sia Antik Kenti

Sia Antik Kenti, bir Pamfilya kentidir. Taştandam tepesi ile güney ve batı etekleri üzerinde kurulu kentin, kuzey, doğu ve güney kayalıkları iki üç katlı ve güçlendirilmiş surlarla çevrilidir. Eteklerinde kısmen düz ve çamlık yerler, şehrin kutsal ve nekropol alanıdır. Mezar anıtları da buradadır. Helenistik ve Roma dönemlerine ilişkin kalıntılar içeren şehir, yerleşim yerinden uzaklığı ve yolunun olmayışı nedeniyle çok iyi korunarak günümüze kadar gelmiştir. Kent, 1889-1890 yıllarında yürüttüğü araştırmaları 1891 ve 1892 yıllarında iki bölüm halinde yayınlayan Edward V. Berard tarafından keşfedilmiş ve Osiènoi olarak tanımlanmıştır. Şehrin asıl adı halen kesin olarak bilinmemekle birlikte Sia olarak atfedilmiştir. Kente ulaşım oldukça zor olup, Karaot Köyü'nden sonra bir yürüyüş ile ulaşılabilmektedir. Kentin ağaçlar arasında olması sebebi ile bölgeyi bilen bir rehber eşliğinde ulaşılması daha uygundur.

Resim 18. Sia Lahit

Kaynak: www.burdurkulturturizm.gov.tr

2.2.1.6. Keraitai Antik Kenti

Belören Köyü'nün yaklaşık 2 km güney batısında konik bir kayalık kütle üzerine konumlanan Keraitai Antik Kenti, halk tarafından Sivri Tepe olarak bilinmektedir. Yaklaşık 1300 m yükseltiye sahip tepede yerleşimin 1100-1200 rakımında yoğunlaştığı görülmektedir. Hakim bir tepede bulunması nedeniyle Kremna, Sagalassos ve diğer pek çok yerleşimle bakış açısına sahiptir. Ayrıca çevresindeki dağlar, geçitler ve vadilerin yanı sıra İnarası'ndaki Kutsal Alan'da bulunan tapınağı da görmektedir. Kente Belören Köyü'nün güney eteklerindeki patika yolla ulaşılmaktadır. Yerleşim, Sivri Tepe'nin doğu yamacındaki düzlük alana yoğunlaşmıştır. Kent, tepenin kuzeyinden başlayıp, doğu yamacı dolaşan ve güneyde Sivri'nin yüksek kesimlerinde biten sur duvarı ile çevrilmiştir. Surlar kuru duvar tekniğinde çift yüzlü örülmüş, arasına taş parçaları ile dolgu yapılmıştır (Metin, 2013). Bölgede halen yüzey araştırmaları devam etmekte olup ulaşımı çok güçtür.

2.2.1.7. Milias Antik Kenti

Milias, Helenistik ve Roma dönemlerinden kalma bir kenttir. Kocaaliler Nahiyesi sınırları içindedir. Burdur'a 42 km olan Bucak ilçesinin 30 km güneydoğusundadır. Kocaaliler nahiyesi ile mahallesi olan Gökalan arasında Aksu vadisini gözetleyen doğal bir tepe üzerindedir. Kremna örenyerinin kuş uçumu 30 km. kadar güneyindedir. Örenyeri, kayalık ve makilerle kaplıdır. Doğal tepenin batısı, güneyi ve doğusu sarp çıkışı zor kayalıklarla çevrilirdir. Yer yer sarp kayalıklar arası kalın sur duvarları ile çevrilmiştir. Şehrin netropolü sur dışında ve kuzeyindedir. Örenyerinde mesken ve yapıların çoğu anakayalar kesilerek kayadan yararlanılarak yapılmışlardır. Küçük ve kısmen anakaya üzerine oturtulmuş tiyatrosu bölgede

tektir. Mezar anıtları yerle bir edilerek duvar dipleri kazılmıştır. Yapıların durumu İ.Ö. 5-4. yüzyıla kadar Milias'ın tarihinin indiğini göstermektedir. Milias olarak bilinen bu yöredeki kentin orijinal ismine henüz rastlanılmamıştır. Bugün görülebilen yapıları sarnıçlar, agora ve tiyatro yapılarıdır. Ören yerine ulaşım Kocaailer Isparta yolunun hemen yanında olduğu için güç değildir.

Resim 19. Milias Kayaya Oyma Amfi Tiyatro

Kaynak: www.burdurkulturturizm.gov.tr

Resim 20. Milias Antik Kentinden Bir Kesit

Kaynak: www.kulturportali.gov.tr

2.2.1.8. Teke Sarayı - Serençay Kanyonu

Burdur ili, Günalan Köyü sınırları içerisinde bulunmaktadır. Burdur-Antalya Karayolundan sola saparak önce Yakaköy'e sonra Günalan köyüne ulaşılmaktadır. Kanyon, Serençay deresinin kalker kütleyi aşındırmasıyla oluşmuştur. Kanyonun iki kıyı kenarının en çok yüksekliğe ulaştığı bölümünde kalker kütleyi oyarak yapılmış dini amaçlı mekanlarla iskan edildiği sırada ölenlerin gömüldüğü oyma mezarlar yer almaktadır. Takriben M.S. 4. yüzyıl ile 6. yüzyıla ait oldukları düşünülmektedir. 1. Derece arkeolojik ve doğal sit alanıdır. Kanyonun bu kesimindeki yamaçlarda eski çağlarda insanlar tarafından oyularak yapılmış çok sayıda kaya evi bulunmaktadır. Bu kaya evlerinin yer aldığı kanyon, yörede Tekesarayı olarak bilinmektedir. 1836 yılında Tekesarayı'na uğrayan Hamilton, bu kaya evlerinin ilk çağda bölgede yaşayan topluluklar tarafından yapıldığını ileri sürmüştür (www.burdurkulturturizm.gov.tr).

Resim 21. Tekesarayı

Kaynak: www.kulturportali.gov.tr

Resim 22. Tekesarayı İçkesit

Kaynak: www.burdurkulturturizm.gov.tr

Tekesarayı'na ulaşım yaz aylarında kolay olup, odaların içini görmek için tırmanış yapmak gerekmektedir. Kış aylarında ise Serençay Kanyonu'nun büyük kısmı bataklık ve su altında kaldığından ulaşım oldukça güçtür.

2.2.1.9. Hacılar Höyüğü

Hacılar Büyük Höyük, Burdur il merkezinin 27 km. Güneyindeki Hacılar köyü sınırları içinde yer almaktadır. Höyük, 1957-1960 yılları arasında J. Mellaart tarafından kazıların yapıldığı Hacılar yerleşmesinin 400 m kadar kuzeyindedir. Höyük'te yapılan kazılar sonucunda İlk Tunç Çağı I. Dönem ve II. Dönem'e ait birçok mimarlık eseri, çanak-çömlek ve küçük buluntulara erişilmiştir. Höyük'te bulunan eserler Burdur Müzesi'nde sergilenmektedir. Höyük civarında herhangi bir ören yeri düzenlemesi bulunmamaktadır.

Resim 23. Hacılar Höyüğü

Kaynak: www.burdurkulturturizm.gov.tr

2.2.1.10. Kuruçay Höyüğü

Kuruçay Höyüğü, Burdur'un 15 km batısında, Kuruçay köyünün 1.5 km batısında yer alan bir höyüktür. "Kuruçay köyü sınırları içindeki Kuruçay Höyüğü, bölgede kazılmış olan ikinci tarih öncesi yerleşmedir. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Eski Önasya Dilleri ve Kültürleri Bölümü adına, bu satırların yazarının başkanlığındaki bir kurulun 1978-1988 arasında sürdürdüğü kazılar sonunda ana toprağa inilmiş ve höyükteki yerleşme süreci, büyük olasılıkla tümüyle öğrenilmiştir" (Duru, 2008: s.13). Höyüğün iki yanında sel suları tarafından açılmış iki kuru dere yatağı, Bağderesi ve Kapuzluderesi bulunmaktadır. Ancak höyük adını bu iki dereden değil, köy içinden geçen Kuruçay'dan almıştır. Kuruçay köylüleri tepeye sadece "Höyük" derken, komşu köylüler "Kuruçay'ın Höyüğü" demektedir (Duru, 1994: s.1). Kuruçay Höyüğü Neolitik Çağ, Kalkolitik Çağ ve Tunç Çağı'nda iskan edilmiştir. Toplam 13 yapı katı açığa çıkarılmıştır. Kazılar sonucunda ortaya çıkan eserler Burdur Arkeoloji Müzesi'nde sergilenmektedir.

Resim 24. Kuruçay Höyüğü

Kaynak: www.burdurkulturturizm.gov.tr

2.2.1.11. İncirhan Kervansarayı

13. yüzyılda (1239-40) Selçuklu sultanlarından Keykubat Bin Keyhüsrev'in yaptırdığı Antalya'yı Ağlasun-Eğirdir üzerinden Konya'ya bağlayan 4. Menzil üzerinde bulunan Kervansaraydır. Bucak ilçesi Dereköy yolu üzerinde yer almaktadır. İpekyolu güzergahı üzerindeki kervansaraylardan bir tanesidir. Günümüzde halen genel olarak ayaktadır.

Resim 25. İncirhan İçkesit

Kaynak: www.burdurkulturturizm.gov.tr

Resim 26. İncirhan Kapı Üzeri Kitabe

Kaynak: www.burdurkulturturizm.gov.tr

2.2.1.12. Susuz Han

Anadolu Selçuklu Devri 13. yüzyıl hanlarındandır. Bucak ilçesi Susuz köyündedir. Kareye yakın dikdörtgen bir plana sahiptir. Beş neflidir. Ortasında bir kubbe vardır. Hanın göze batan önemli yeri batı tarafındaki cephede giriş kapısı yer almaktadır. Mukarnaslı giriş nişinin üzerinde geometrik oyma süslü iki kabartma rozet motifi vardır. Hanın beden duvarları dıştan payelerle desteklenmiştir. Han içinin ışıklandırılması dıştan içeriye genişleyen dikdörtgen pencerelerle sağlanmıştır (http://www.burdurkulturturizm.gov.tr/TR,155359/susuz-han.html).

Resim 27. Susuz Han

Kaynak: www.burdurkulturturizm.gov.tr

2.2.1.13. Mısırlılar Evi ve Ark Suyu Tevzi Sarnıcı

Hinnaplı ev olarak da bilinen Mısırlılar evi Burdur Merkez Sinan Mahallesi Cumhuriyet Caddesi ile Oluklaraltı caddesinin kesiştiği köşededir. 19.yy sivil mimarlık örnekleri özelliği gösteren ev iki katlı olup alt kat taş, üst kat bağdadi tekniğindedir. Girişin iki yanında müştemilat yer almaktadır. Müştemilatın üzerine asma kat şeklinde yapılan iki küçük oda oldukça enteresandır. Üst kata ahşap merdivenle çıkılmaktadır. Ortadaki bir ucu açık sofaya karşılıklı dört oda açılmaktadır. Tavan ve taban ahşap, duvarlar kireç badanalıdır. Evin alt katında Cumhuriyet Caddesi üzerinde yan yana üstü kemerli iki çeşmesi vardır. Bahçesinde ise Ark suyu tevzi sarnıcı sağlam bir vaziyette ayakta durmaktadır (http://www.mekan360.com/360fx_misirlilareviburdur-burdur.html). Arksuyu Tevzi Sarnıcı'nın yanına kurulan Hocabali Hamamı da su ihtiyacını buradan karşılamaktaydı. Fakat günümüzde iki yapı da işlev görmemektedir.

Resim 28. Mısırlılar Evi

Kaynak: www.burdurkulturturizm.gov.tr

Resim 29. Arksuyu Tevzi Sarnıcı

Kaynak: Yazarların Kendi Fotoğrafı

2.2.1.14. Taşoda Konağı

Burdur Merkez Pazar mahallesindedir. 17. yüzyıldan kalma Osmanlı sivil mimari örneklerinden biridir. Kınalı Aşiretinden Emin Bey tarafından yaptırılmıştır. Kültür Bakanlığı'nca 1978 yılında restorasyon çalışmaları başlatılmış ve 1988 yılında da bitirilmiştir. Bina iki katlıdır. Birinci kat taş, ikinci kat kerpiç ve ahşap yapı malzemesi ile inşa edilmiştir. Özellikle Baş odanın doğu duvarı ve altındaki sivri kemerli iki yanı açık ahır kısmı kesme köfeki taşındandır. Ev, bahçenin batı kısmına yerleştirilmiştir. Birinci kata çıkışı sağlayan merdiven sahanlığının altı, aynı zamanda çeşmedir. Kesme taş bloklardan yapılan bu çeşme, bugün de kullanılmaktadır. Evin zemin katında sivri kemerli ahırdan başka, iki büyük, bir de küçük oda vardır (http://www.burdurkulturturizm.gov.tr/TR,155624/tas-oda.html). Bir dönem üst katının mum heykellerle canlandırılması ile Türk Evi temasının da canlandırıldığı bir etnografya müzesi olarak hizmet veren konak, günümüzde ziyaretçilere açık durumdadır.

Resim 30. Taşoda Genel Görünüm

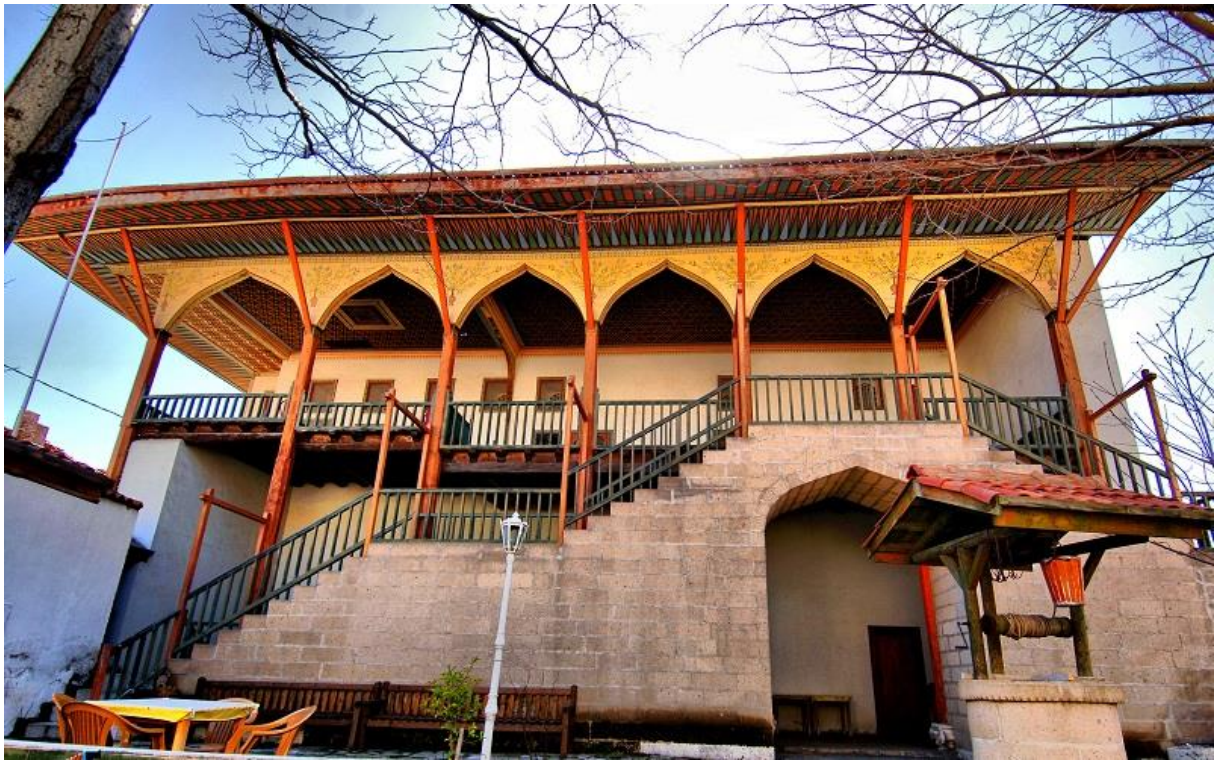

Kaynak: www.burdurkulturturizm.gov.tr

2.2.1.15. Bakibey Konağı

Burdur merkez Değirmenler Mahallesi Divanbaba caddesindedir. 17. Yüzyıl Osmanlı sivil mimarisinin en güzel örneklerindendir. Konak, zemin katı pencere bitimine kadar devam eden taş temelin üzerinde ahşap ve kalın masif kerpiç duvarlardan oluşmuş iki katlı bir yapıdır. Alt katta ahır, ambar gibi odalar vardır. Üst kata taş merdivenle çıkılmaktadır. Üst katın bahçeye ve ara sokağa bakan geniş bir eyvanı vardır. Eyvanın tavanı çıtalarla süslüdür. Çıtaların arası da yeşil, kırmızı toprak boyalarla süslenmiştir. Konağın beşik çatısı alaturka kiremitlerle örtülmüştür. Saçağın ahşap yüzeyleri de aynen eyvanın tavanı gibi yeşil, kırmızı toprak boyalarla süslü çıtalarla donatılmıştır. Direkler arasındaki boyalı süslü sivri kemerler, eli böğründeler, geniş ve boyalı çıkma çıtalı bu saçaklık mimariyi tamamlayan aksesuarı oluşturmaktadır (http://www.burdurkulturturizm.gov.tr/TR,155623/bakibey-konagi.html) .

Resim 31. Bakibey Konağı

Kaynak: www.burdurkulturturizm.gov.tr

2.2.1.16. Kabacalılar Değirmeni

Kabacalı değirmeni ilk zamanlarda Kurna Çayının kuvvetli olan suyundan faydalanmaktadır ve eski su borusu günümüzde orijinal yerinde durmaktadır. Değirmenin ilk sahibi 1927-1928 yıllarında devlet kayıtlarında Kabacalızade Hacı Abdurrahman Efendi'dir. Değirmen fabrika olarak ilk zamanlarda kereste ve un işi yapmaktadır. Şu an atıl durumda olan Kabacalılar Değirmeni o zamanlar on altışar beygir kuvvetindedir ve Burdur halkına hizmet etmiştir. İlerleyen yıllarda zamana ve ilerleyen teknolojiye yenik düşmüştür. Kabacalılar Değirmeni 1977 yılından itibaren Fahri Kabacalı isimli şahsa geçtiği dönemden bu yana hiçbir şekilde restorasyon çalışması yapılmamış ve tapusu şu anda Burdur Belediyesi'ne aitken bile herhangi bir yenileme çalışması bulunmamaktadır.

Resim 32. Kabacalılar Değirmeni Dış Görünüş

Kaynak: Yazarların Kendi Fotoğrafı

2.2.2. Doğa ve Tabiat Varlıkları

Burdur ili Akdeniz ile İç Anadolu arasında bir geçiş bölgesindedir. İl sınırları içerisinde birçok göl, akarsu, yayla, dağlar, yüksek ovalar, mağaralar gibi doğal oluşumlar yer almaktadır. Gerek coğrafi şekillerin yarattığı çeşitlilik, gerek Torosların yükselti farklılıklarının yarattığı iklimsel etkiler Burdur ilini doğa ve tabiat varlık çeşitliliği açısından eşsiz kılmaktadır. Yörede doğal güçlerin yarattığı eşsiz yeryüzü şekillerinin yanı sıra, endemik bitki ve hayvan çeşitliliği de oldukça yoğundur. Çalışmanın alt başlıklarında il sınırları dahilinde nitelikli bilgiye ulaşılabilen doğa ve tabiat varlıkları kısaca açıklanmaktadır.

2.2.2.1. Salda Gölü

Salda Gölü Yeşilova ilçesinin hemen kuzeyinde yer almaktadır. Yer yer seyrelmiş çam ve meşe ormanlarının kapladığı kireçtaşı ve serpantin yamaçlarla çevrilidir. Kıyısında küçük alüvyal ovalar yer almaktadır. Suyu tatlı tektonik bir göldür ve Türkiye'nin en derin ve en temiz göllerinden biridir. Alan kısmen göl ve etrafındaki dar kıyı çeşidinden oluşmaktadır. Alanın etrafı karaçam ve meşe ormanlarıyla çevrilidir. Gölün güney kıyılarında küçük, tuzlu sulak alanlar bulunmaktadır. Salda Gölü bitkiler açısından zengin bir göldür ve aynı zamanda nesli dünya ölçeğinde tehlike altında bulunan dikkuyruk ördeklerinin önemli bir kışlama alanıdır. Bitki ve kuş türlerinin yanı sıra alan, içsu balıkları açısından önem arz etmektedir. 3 balık türü bu alanda yaşamaktadır. Nesli dünya ölçeğinde tehlike altında bulunan Aphanius Anatolie bu türlerden birisidir. Suyunun temiz, berrak oluşu ve turkuaz rengi, güneybatı ve güneydoğu kıyılarında yer alan küçük kumsalların Okyanus adalarını andırmalarına neden olmaktadır (http://www.turkiyesulakalanlari.com/salda-golu-burdur/).

Salda Gölü ve çevresi, 14.06.1989 tarihinde 1.derece Doğal Sit Alanı olarak tescil edilmiş ve koruma altına alınmıştır. Ancak bu karar, Antalya Kültür ve Tabiat Varlıkları Kurulunun 28.07.1992 tarih ve 1501 sayılı yeni kararı ile tadil edilerek, Salda Gölü kıyısındaki bazı mahaller, 2.derece Doğal Sit Alanı olarak tescil edilmiştir (http://www.burdurkulturturizm.gov.tr/TR,154881/salda-golu.html).

Resim 33. Salda Gölü

Kaynak: www.burdurkulturturizm.gov.tr

Resim 34. Salda Gölü

Kaynak: www.burdurkulturturizm.gov.tr

2.2.2.2. Burdur Gölü

Burdur Gölü, 20.000 su kuşunun düzenli olarak ve herhangi bir kuş türünün Batı Paleartik popülasyonunun % 1'nin düzenli olarak gözlenmesi ve tüm dünyada nesli en çok tehlikede olan türlerden dikkuyruk ördeğinin gölde kışlaması nedeniyle ve ayrıca bir endemik balık türü ve bir endemik zooplankton türünün bulunması nedeniyle ülkemizin uluslararası öneme sahip sulak alanları arasında yer almaktadır. Burdur Gölü ülkemizin 135 uluslararası öneme sahip sulak alanından birisi olup, 1994 yılında Ramsar Sözleşmesi Listesine dahil edilmiştir. Burdur Gölü bazı biyolojik özellikleri nedeniyle, örneğin tek nokta endemiği olarak dünyada sadece bu gölde yaşamakta olan Aphanius sureyanus'un (Burdur yosun balığı) yanı sıra, yine göl için endemik olan Arctodioptomus burduricus zooplankton türünün mevcudiyeti gölün fauna açısından önemli değerleridir (http://www.turkiyesulakalanlari.com/burdur-golu-burdur/).

Resim 35. Burdur Gölü

Kaynak: www.burdurkulturturizm.gov.tr

2.2.2.3. Barutlu Su

Tefenni ilçesinin 5 km batısında bulunan Barutlu Su, Haraplanlı Mevkiinde İçme Deresi adı ile anılan yerde çıkmaktadır. Suyun çıktığı yerin deniz seviyesinden yüksekliği 1190 metredir. 18-1 derecede soğuk ve içinde serbest Hidroksil iyonları bulunan hafif kükürtlü ve bromürlü bir sudur. Barutlu Suyu gayet yumuşak sulardandır. Litresinde kuru madde oranı 195mg'yi ancak bulmaktadır. Radyoaktivitesi 4 eman olan bu özel sudan içmek şartı ile böbrek taşı ve kumların düşürülmesi mümkün olmaktadır. Suyun kaynağından içilebildiği gibi kaplara doldurularak başka yerleşim yerlerinde de götürülüp içilebilir. Su kaynağından çıktıktan sonra kokusu olmasa da Barutlu Suyun içerisinde bulunan kükürt ve bromür kokusu, suyun çıkış kaynağında barut kokusuna benzer bir koku yaymaktadır. Aynı zamanda tadında da barutumsu bir tat vardır. Eski Tefenni halkı burayı tarif ederken kullandığı "Barut kokan yer, Barut kokan su kaynağı, Barut kokan su" gibi tabirleri ile günümüzde Barutlu Su ismini almıştır (http://www.tefenni.bel.tr/Yz-6-Barutlu-Su.html).

Resim 36. Barutlu Su Çeşmesi

Kaynak: www.tefenni.gov.tr

2.2.2.4. İnsuyu Mağarası

Burdur'un 13 km güneydoğusunda ve Burdur'a bağlı Çatalağıl köyü sınırları içerisinde bulunan İnsuyu Mağarası'na Burdur-Antalya karayolunun 13. km'sinden ayrılan 900 metrelik asfalt yol ile gidilmektedir. Batı Toroslar'ın kuzeydoğusunda yer alan İnsuyu Mağarası yatay olarak uzanan kaynak konumlu, yarı aktif çok dönemli gelişim özelliği gösteren bir mağaradır. Görünümleri son derece güzel yoğun damlataş oluşumları (sarkıt, dikit, sütun, duvar ve perde damlataşları, kalsit kristalleri) ve göllerle kaplı olan İnsuyu Mağarası 1965 yılında halk ziyaretlerine açılarak ülkemizde turizme açılan ilk mağara ünvanını kazanmıştır. Birbirine bağlı iki bölümden oluşan mağaranın toplam uzunluğu 525 metre olan ve ana faya paralel uzanan birinci bölüm girintili çıkıntılı kafesli bir yapıya sahiptir. Yer altı suyunun alçalması sonucu keşfedilen ikinci bölüm, birinci bölümden daha uzun olmasına rağmen damlataş oluşumları açısından birinci bölüme göre daha fakirdir. Gezilmesi son derece zor olan bu bölüm, mağaraları sportif ve macera amacıyla gezen ve özel mağaracılık donanımı olan gruplar tarafından gezilebilmektedir (http://yigm.kulturturizm.gov.tr/TR,10346/insuyu-magarasi---burdur.html). Mağaranın olduğu alan aynı zamanda piknik alanı olarak da düzenlenmiş olup rekreatif faaliyetler için uygundur. Mağara içerisinde görülebilir alanda iki adet göl bulunup bunlardan birisi (küçük göl) nerdeyse tamamen kurumuş, diğerinin (büyük göl) ölçüsü de oldukça küçülmüştür. Mağara içerisinde iskele şeklinde yürüyüş parkuru ve aydınlatma bulunduğundan ziyareti çok çaba gerektirmemektedir.

Resim 37. İnsuyu Mağarası Galeri Görünümü

Kaynak: www.burdurkulturturizm.gov.tr

2.2.2.5. Lisinia Yaban Hayatı Rehabilitasyon Merkezi (Lisinia Doğa)

Bölgenin eski çağlardaki adı olan Psidya'nın en önemli şehirlerinden biri Lisinia olup, merkez adını buradan almaktadır (https://www.lisinia.com/tr/lisinia-doga.html). Lisinia Doğa; kırsal yaşamla bütünleşme, doğa ve doğallıkla buluşma, toprakla uğraşma sonucunda stresten uzaklaşma, yaban hayvanlarıyla zaman geçirme ve organik ürünlerle beslenme olanaklarını sunmaktadır. Lisinia Doğa ekoturistler için zengin bir potansiyele sahiptir. Merkezi ziyaret eden ekoturistler ve gönüllüler özellikle Mart-Kasım ayları arasında "Yaban hayvanlarının bakımı, iyileştirilmesi, beslenmesi ve doğaya bırakılma işlemleri; Keçilerin otlatılması, yünlerinin kesilmesi ve sütlerinin sağılması; Bağ, bahçe ve tarla işlerinin yapılması; Tarlaların sürülmesi, gübreleme işlemi; Arıkların açılması; Damlama sulamanın döşenmesi; Ağaçların budanması; Yabani otların temizlenmesi, ;Sebze filizlerinin dikilmesi, ;Hasadı gelen meyve ve sebzelerin toplanması; Güllerin toplanması, gül yağı ve gül suyunun çıkartılması; Lavantaların biçilmesi, lavanta yağı ve suyunun çıkartılması; Kekik toplama, yağının ve suyunun çıkartılması; Ada çayının toplanması, ardıç toplama" faaliyetlerinde bulunabilmektedir. Merkez, aynı zamanda, yürüttüğü projelerle doğa bilincini geliştirmekte ve ekoturist tanımını da desteklemektedir. Bu kapsamda, merkezin ziyaretçilerine hayvan rehabilitasyon merkezi bünyesinde çok sayıda yaban hayvanını gözlemleme imkanı sunulmaktadır. Doğa Okulu Projesiyle çevre bilinci ve kıt kaynakların önemi hatırlatılmakta, merkezin ziyaretçilerine farklı bir doğa eğitimi deneyimi yaşatılmaktadır. Kansere karşı ekolojik üretim ve doğa dostu tarım uygulamaları da ziyaretçilerin doğal ürün bilincini arttırıcı nitelikte çıktılar sağlamaktadır (Ongun vd., 2017).

Resim 38. Lisinia Doğa

Kaynak: www.burdurkulturturizm.gov.tr

2.2.2.6. Akpınar Yaylası

Akpınar Yaylası ardıç ve sedir ormanları içerisinde Toroslar'ın doğal güzelliklerinin gözler önüne serildiği bir alandır. Yayla deniz seviyesinden yaklaşık 1700 m yükseklikte olup, yazları serin, kışları ise genelde kar altında kalmaktadır. Yaylaya ulaşım asfalt yolla sağlanmaktadır. Akpınar Yaylası Burdur'a 57, Antalya'ya 138 km uzaklıkta olması sebebi ile gerek yerli gerekse yabancı turistler açısından ulaşılabilir bir mesafededir. Yayla, patikaları ile trekking ve oryantiring sporlarına, doğal yapısı ile yayla ve eko turizme, bölgedeki domuz, tavsan, keklik popülasyonu ile av turizmine, yamacında bulunduğu dağın dik yamaçları ile tırmanma ve macera turizmine, endemik bitki çeşitliliği ile araştırmacılara, 600 m yakınında henüz keşfedilmemiş Antik Roma Dönemi Lahitleri, 20 km uzağındaki Hacılar Höyüğü ile kültür turizmine elverişli bir bölgededir.

Resim 39. Akpınar Yaylası

Kaynak: www.kemer15.bel.tr

2.2.2.7. Böğrüdelik Yaylası

Burdur il merkezine 112 km mesafede Gölhisar ilçesi sınırları içerisinde bulunan Böğrüdelik Yaylası, 1987 yılında tesis edilen ve 13 hektarlık bir alana sahiptir. Böğrüdelik yaylası bölgede yer alan Kocayayla, Armutlu Yaylası, Yusufça Yaylası, Kozpınarı Yaylası, Çatalpınar (asmalı) Yaylası, Değirmenbaşı Yaylası gibi yaylalar içerisinde insanların en çok rağbet gösterdiği yayladır. Böğrüdelik yaylası Gölhisar ilçesine 7 km mesafededir. Böğrüdelik yaylasına antik Kibrya kentinin yolu ile ulaşım sağlanmakta olup, yolun fiziksel durumu çok kötüdür. Özellikle ulusal düzeyde kampların ve ziyaretçilerin geldiği yazın ise yöre halkının sürekli kullandığı bu güzide yaylanın ulaşımı birincil sorundur.

Resim 40. Böğrüdelik Yaylası

Kaynak: www.burdurkulturturizm.gov.tr

2.2.2.8. Salda Kayak Merkezi

Salda Kayak Merkezi, Burdur şehir merkezine 72 km, Denizli'ye 90 km mesafede, Yeşilova'ya ise 12 km uzaklıktadır. Salda Kayak Merkezi'nde en uzunu 1600, en kısası 950 metre uzunluğunda 5 pist ve 860 metre uzunluğunda telesiyej hattı bulunmaktadır. 200 metre kot farkı ile %15 eğitime sahip kayak merkezinde, 1 snowtrack, 2 kar motorunun yanında kayak malzemeleri ve elbise kiralanabilmektedir (http://www.saldagolu.com/salda-kayak-merkezi-2017-sezonunu-acti/) .

Resim 41. Salda Kayak Merkezi

Kaynak: www.burdurkulturturizm.gov.tr

2.2.3. Kültürel Varlıklar

Burdur ili gerek tarih boyunca farklı medeniyetlere ev sahipliği yapmış olmakla, gerekse Akdeniz, Ege ve İç Anadolu Bölgeleri arasında bir geçiş bölgesinde bulunması ile Anadolu topraklarındaki birçok kültürün ortak izlerini taşımaktadır. Bu bağlamda kültürel varlıklar kapsamında il bünyesindeki müzeler ve gastronomik değerlere bu başlık altında değinilmektedir.

2.2.3.1. Burdur Müzesi

Burdur Müzesi, 1956 yılında kurulmuş 2001 yılında yeniden düzenlenmiştir. Hacılar, Kuruçay, Höyücek höyükleri, Bubon, Kibyra ve Sagalasos kazılarında çıkarılan müsadere ve satın alma yoluyla kazandırılanlar ile beraber toplam 65.646 kültürel değere sahiptir. Ancak, müzede 3.000 eser sergilenebilmektedir. Afyon Burdur Antalya yolu üzerinde yeni bir kültür alanı 2016

yılında Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'ne tahsis edilmiştir. Yeni müze yapımı ile ilgili çalışmalar devam eden projeler içerisinde yer almaktadır.

Tablo 3. Burdur Arkeoloji Müzesinde Bulunan Eserlerin Sayısı

Eser Türü	**Sayı**
Sikke	39.213
Arkeolojik Eser	21.360
Etnografik Eser	4.754
Mühür	211
Fosil ve İskelet	170
Madalya-Madalyon	29
Banknot	8
Tablet	1
Toplam	**65.646**

Kaynak: Burdur İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Verileri

Burdur Arkeoloji Müzesi hem eser çeşitliliği hem de eser sayısı açısından ülkemizdeki en önemli müzeler arasındadır. Müze 2008 yılında "Gezilip Görülmeye Değer Müze" ödülü almıştır (Burdur Valiliği, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü 2016 Verileri).

2.2.3.2. Burdur Doğa Tarihi Müzesi

2016 yılında faaliyete geçen müze Kavaklı Rum Kilise binasının onarılıp restore edilmesiyle oluşmuştur. Burdur'un Kemer ilçesi Elmacık köyünde yapılan fosil kazılarında dev güney filine ait iskeletin de bulunduğu müze sinevizyon gösterimi yapmaya uygun yapıdadır ve konferans salonu bulunmaktadır (Burdur Valiliği, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü 2016 Verileri).

2.2.3.3. Muallim Mustafa Sırrı Özkan Kültür Evi

Muallim Mustafa Sırrı Özkan Kültürevi, 1928 yılında Gölhisar'ın geleneksel mimarisini yansıtan örnek evlerden biri olarak Muallim Mustafa Sırrı ÖZKAN tarafından yaptırılmıştır. İki katlı bina "Oturma, misafir, yatak odaları, mutfak işlevini gören ocaklık, tabak çanak dizmeye yarayan terekleriyle ve şerbetlik, yüklük, gusülhaneleri" ile tipik bir sivil mimarlık örneğidir. 2. kat pencereleri arasında ortada kırma çatılı bir cumbalı balkon yer almaktadır. Salondan 20 basamaklı ahşap merdivenle yukarı eve (Cihannüma) çıkılmaktadır. Cumhuriyet döneminin ilk yıllarında inşa edilen bu konak, aynı zamanda dönemin devlet büyüklerinin ağırlandığı köy konukevi olarak da hizmet vermiştir.

Binada sergilenen objelerin çoğu Özkan ailesinin altı nesil kullandığı eşya ve gereçlerdir. Buna ilaveten, Gölhisar Kaymakamlığı, Belediye Başkanlığı ve Halk Eğitim Merkez Müdürlüğü'nce çevreden sağlanan etnografik değere sahip eşyalarla zenginleştirilen Kültürevi, Gölhisar'ın geçmişinin değerli mirasını koruyan ve yörenin kültürünü gelecek kuşaklara aktaran bir Müzeevi olarak düzenlenmiştir (http://www.burdurkulturturizm.gov.tr/TR,154030/muallim-mustafa-sirri-ozkan-kultur-evi.html).

2.2.4. Burdur İli Gastronomik Değerleri

Burdur'un yöresel mutfağı ile ilgili yapılan yazın taramasında konu ile ilgili Nas (2012)'ın dışında bir araştırmaya rastlanamamıştır. Bölge mutfağı ile ilgili bilgilerin büyük çoğunluğu internet ortamında bulunmakta ve bu bilgilerin güvenirliği konusunda şüpheler bulunmaktadır. Bu bağlamda internet ortamında Burdur yerel mutfağı ile ilgili bilgilere bakıldığında, Testi Kebabı, Burdur Şiş, Kabak Helvası, Ceviz Ezmesi, Ceviz Helvası, Burdur Muhallebisi ve Gazel Böreği gibi ürünlerin Burdur'a özgü tatlar olarak belirtildiği görülmektedir. (http://www.burdurkulturturizm.gov.tr/TR,70048/yore-mutfagi.html; http://www.milliyet.com.tr/burdur-un-yoresel-yemekleri-pembenar-detay-yoreseltarifler-1861747/; http://www.neyiilemeshur.com/burdur/burdur-yemekleri-ve-icecekleri-burdurun-yoresel-yemekleri-3178.html).

Konu ile ilgili olarak elde edilen tek yazılı kaynağa göre ise Burdur'a ait yöresel tatlar "çorbalar; et yemekleri, kebaplar ve köfteler; etli yemekler; pilavlar, makarnalar, dolma ve sarmalar; hamur işleri, börekler ve ekmekler; tatlılar; kompostolar, besdellller (pestiller) ve şerbetler; reçeller; turşular; süt ve süt ürünlerinden yapılan yiyecekler; çerez türü yiyecekler" olarak gruplanmıştır. Aynı eserde Burdur Yöresel Mutfağı'na ait; yirmi bir tür çorba, yirmi üç tür et yemeği-kebap-köfte, altı tür etli yemek, yirmi dokuz tür pilav-makarna-dolma ve sarma, otuz sekiz tür hamur işi-börek-ekmek kırk iki tür tatlı, on iki tür komposto-pestil-şerbet, yedi tür reçel, dokuz tür turşu, on dokuz tür süt-süt ürünü ve on tür çerez türü yiyecek bulunduğu belirtilmektedir. Ancak söz konusu yiyeceklerin isim ve niteliklerine bakıldığında Akdeniz ve ülke genelinde bilinen ve Burdur Mutfağı'na özgü olduğu ispatlanmayacak anonim yiyeceklerin de bu listede bulunduğu görülmektedir. Bu yemeklere örnek olarak un helvası, kabak tatlısı, bulgur pilavı, keşkek, domates turşusu, ayva reçeli vb. verilebilir (Nas, 2012; ss.2-174).

Başka bir kaynağa göre ise Burdur yemekleri arasında burdur şiş, ceviz ezme, çanak ekmeği, çekme eti, gazel böreği, haşhaş helvası, kabak helvası, peynirli pide, pirinç çorbası, sülük aşı ve testi kebabı sıralanmaktadır (Türkan, 2011, ss.273). Ulaşılabilen tüm bilgiler değerlendirildiğinde, Burdur Mutfağı'nın Türk Mutfağı, İç Anadolu Mutfağı'nın, Batı Akdeniz Mutfağı'nın ve kendine has bazı ürünlerin üretildiği bir mutfak olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

2.2.4.1. Burdur Şiş

Burdur Şiş ülkemizde Adana ve Urfa yöresinde yapılan şişlere benzemekle birlikte daha ince şişlere sıkılmakta ve eti farklılık göstermektedir. Burdur şişin kıyması kaburga yatağı denilen bölgenin eti veya sıyrıntısından oluşmaktadır. Et bir miktar kuyruk yağı ile birlikte iki kez çekilmekte ve tuz ile yoğrulmaktadır. Yaklaşık on kilogram kıymaya üç yüz gram çekilmiş kuyruk yağı eklenerek yoğrulmakta ve et yarım saat dinlendirilmektedir. Sonrasında ceviz büyüklüğünde parçalar kopartılarak şiş üzerine su ile ıslatılarak sıkılmaktadır. Şişler mangal üzerinde pişirilmektedir (Nas, 2012).

Resim 42. Burdur Şiş

Kaynak: www.burdurkulturturizm.gov.tr

2.2.4.2. Gölhisar Yaprak Kavurması

Yörede Gölhisar kavurması olarak da bilinmektedir. Küçükbaş hayvanın iç ve kuyruk yağı küp şeklinde kuşbaşından küçük doğranmaktadır. Küçük veya büyükbaş hayvanın eti dinlendirildikten sonra sinirlerinden arındırılarak yaprak (jülyen) şeklinde doğranmaktadır. Ardıç veya meşe odunu ile yakılan ocak üzerine sac konarak yağlar atılıp eritilmekte ve içerisine etler eklendikten sonra hızlıca sac içerisinde kaşık veya kevgirle çevrilerek pişirilmektedir. Pişmesine yakın tuzlanarak karıştırılmakta, soğan ve domates eşliğinde servis edilmektedir (Nas, 2012; ss.24).

Resim 43. Gölhisar Yaprak Kavurması

Kaynak: www.trthaber.com

2.2.4.3. Ceviz Ezmesi

Burdur ilinin en meşhur tatlısı olarak göze çarpmaktadır. Ceviz ezmesi çok uzun yıllardır yöre halkı tarafından evlerde yapılmakta iken, son yıllarda endüstriyel üretime geçilerek ticari amaçlı olarak da üretilmekte ve satılmaktadır. Evde yapılan ceviz ezmesi içerisinde şeker, su, irmik ve un dışında bir şey bulunmamaktadır.

İki su bardağı şeker içerisine yarım su bardağı su katılmakta ve karıştırılarak kaynatılmaktadır. Şurubun kıvamını anlamak için cam bir kap üzerine damlattığınızda akmadan yuvarlak şekilde kalması gerekir. Eğer yassılaşır veya akarsa kıvamının artması için kaynatmaya devam edilmelidir. İki su bardağı ince irmik ve iki su bardağı ceviz içi ayrı bir kap içerisinde iyice harmanlanır. Harmanlanan karışım ateşte kaynamakta olan şeker şurubuna azar azar katılarak yedirilir. Tamamı karıştırılıp şerbete yedirilince ocaktan alınır. Altına kuru irmik veya un serpilmiş tepsiye dökülür. Tepsinin şeklini alacak şekilde yayılır ve düzleştirilir. Üzerine dövülmüş toz şeker veya pudra şekeri serpilip bir merdane ile üst tarafı düzleştirilir. Soğuduktan sonra baklava dilimi şeklinde kesilerek servis edilir (Nas, 2012; ss.95).

Endüstriyel olarak üretilen ezmelerde de aynı içerik kullanılmaktadır. Ticari amaçlı olarak yörede ceviz ezmeciliği ne zaman başladığı tam bilinmemekle birlikte, ustasının kim olduğu bilinmeyen, Mustafa Leblebici 1930'da kendi dükkanını açmıştır. Oğlu İbrahim Leblebici (1924-2007)'yi yetiştirmiştir. İbrahim Leblebici'nin oğlu Orhan Leblebici, oğluyla birlikte aile mesleğine devam etmektedir. Mustafa Leblebici'nin yaşadığı dönemde İsmail Kayabaş, Şekerci Abdullah, Şekerci Necati Gülünay ve Şekerci Hüseyin Ustaların da aynı işi yaptığı bilinmektedir (http://www.butso.org.tr/tr/burdur-ceviz-ezmesi Erişim tarihi: 23.02.2017).

Resim 44. Burdur Ceviz Ezmesi

Kaynak: www.burdurkulturturizm.gov.tr

2.2.4.4. Çömlek Kebabı

Bölgede testi kebabı olarak da anılmaktadır. Ancak Tokat'ın testi kebabı ile karıştırılma ihtimaline karşı araştırmada çömlek kebabı olarak anılması uygun görülmüştür. Burdur yöresinde eskiden bağ bozumunda pekmez konulmak için kullanılan altı düz, iki kulplu, ağzı geniş toprak çömleklerde pişirilen bir yemek olarak karşımıza çıkmaktadır. Eskiden

bağbozumunda bağ evlerinde kalınırken pekmez kaynatmak için yakılan odun ateşinin küllerine malzemeleri içine doldurulan testinin ağzının üzüm yaprağı ve un hamuru ile kapatılması ile pişirildiği belirtilmektedir (Kestel Köyü ahalisinden çiftçi ve ev hanımı Ayşe Baysal ile yapılan görüşme, 11.01.2017).

Günümüz ortamında pekmez testisi bulmak ve küllü közü oluşturmak zor olduğu için, aynı yemek kalın sırlı güveç tencerede, taş fırınlarda pişirilmektedir.

2.2.4.5. Kabak Helvası

Kabak helvası yöreye has olarak sakız kabağının fazla olgunlaşmışlarından yapılmaktadır. Yörede üreticiler bu helvayı yapabilmek için sakız kabaklarını özel olarak kartlaşıncaya kadar yetiştirmektedir. Bir tanesi olgunlaşma sonucu 4-5 kg. gelebilmektedir. Ancak helvalık kabağın tohumluk olacak kadar da kartlaşmaması gerekmektedir. Bu durumu anlamanın en kolay yolu tırnak batırmaktır. Tohumluk hale gelmiş olan kabakların etli kısımları kuruduğundan tırnak batmaz, helvalığa uygun olanların hala etli kısımları olduğu için tırnak batacak kadar yumuşak olur. Kabak helvası yapılırken olgunlaşmış sakız kabakları iri parçalara bölündükten sonra kabukları soyulur ve çekirdekli kısımları temizlenir. Sonrasında rendenin iri dişli kısmı ile rendelenir. Rendelenen kabaklar yıkanıp süzülür, su kalmaması için kabaklar avuçta sıkılıp fazla suyundan arındırılır. İki ölçü kabak rendesine bir ölçü şeker eklenip karıştırılır ve dinlenmeye bırakılır. Şeker eriyip karışım sulanınca ateş üzerine konur. Suyunun yarısı kadarını çektikten sonra sakız kıvamına ve altın sarısı renk alıncaya kadar sürekli karıştırılarak pişirilir. Suyunu tamamen çekince ocaktan alınır ve soğumaya bırakılır. Soğuyunca üzerine soyulmuş badem konarak servis edilir. Helvanın çabuk şekerlenmemesi için içerisine yarım limonun suyu veya çok az miktarda limon tuzu katılabilir. Helva piştikten sonra tadıldığında kıtırtı gelirse, olmadığı anlamına gelir. Böyle bir durumda azar azar su eklenerek tamamen yumuşayıncaya kadar pişirmeye devam edilir (Nas, 2012, ss.104).

Resim 45. Kabak Helvası

Kaynak: www.kulturportali.gov.tr

2.2.4.6. Haşgeş (Haşhaş) Helvası

İki ölçü pekmez derin bir tava içerisine konup ateş üzerine konarak kaynatılır. Ağdalaşmaya başlayınca ateşten alınır. İki ölçü temizlenmiş haşhaş ağda içerisine katılır ve tekrar ateşe konarak tahta kaşıkla karıştırılarak kaynatılır. Yaklaşık 20 dk bu şekilde pişirildikten sonra ateşten alınır. El yakmayacak kadar soğuduğunda karışımdan yumurta büyüklüğünde parçalar kopartılır. İki taş arasında veya kütük üzerinde çekiçle, kütüğün üzerine kavrulmuş un serpilip üzerine helva parçaları konur ve dövülmeye başlanır. Dövdükçe helvanın yayılan uçları toparlanarak haşhaşlar iyice ezilinceye ve helva yumuşayıncaya kadar kavrulmuş un eklenerek dövme işlemine devam edilir. Kıvama geldiğinde içerisine ceviz katılıp sarılarak servis edilir. Soğuk kış gecelerinde tüketmek için kaynamış pekmez ve haşhaş karışımı dövülmeden bekletilip tüketileceği zaman da dövülebilir (Nas, 2012, ss. 100).

Resim 46. Haşgeş (Haşhaş Helvası)

Kaynak: Yazarların Kendi Fotoğrafı

Resim 47. Haşgeş Helvasının Dövülmesi

Kaynak: Yazarların Kendi Fotoğrafı

2.3. Burdur İlinin Turizm Açısından Ulaşılabilirliği

Turistik çekiciliklerin ürüne dönüşebilmesi için olması gereken ilk şart ulaşılabilirliktir. Ulaşılabilirlik turizm hareketleri açısından iki anlam taşımaktadır. Bunlardan ilki "çekiciliklere

gerçek anlamda gidilebilir" olmasıdır. İkinci anlamda ise ürünlerin kullanılmaya hazır bir şekilde tüketicilerin beğenisine sunulmasını ifade etmektedir. Turistik bir çekiciliğin tüketicilere sunumu, o yöreye yönelik "paket turların düzenlenmesi, konaklama imkanlarının sunulması, rehberlik hizmetlerinin verilmesi, ziyaret yerlerinin ziyaret edilebilir şekilde düzenlenmiş olması, kültürel değerlerin tüketicilerin deneyimine olanak verecek şekilde sunulması" gibi unsurları kapsamaktadır. Bu bağlamda ulaşılabilirlik konusu aşağıda başlıklar altında sunulmaktadır.

2.3.1. Gidilebilirlik

Burdur iline genel olarak en kolay ulaşım karayolu ile sağlanabilmektedir. Karayolunun yanı sıra Isparta havalimanı aracılığı ile de ulaşım mümkündür. Burdur'a demiryolu ağı ulaşmakla beraber, ağ sadece yük taşımacılığı amacı ile kullanılmakta, yolcu seferi yapılmadığı için demir yolu ile ulaşım mümkün olamamaktadır.

Burdur, İç Anadolu ile Ege Bölgesi, Akdeniz ile Ege Bölgesi arasında karayolları bağlantısını sağlayan il konumundadır. Burdur; Batı Akdeniz Bölgesi'nde Afyon ile Ege Bölgesi'ni, Isparta ile İç Anadolu Bölgesi'ne, Denizli ile Batı Ege arasında karayolları bağlantılarını sağlayan bir konumdadır. İstanbul Ankara - Antalya karayolu üzerindedir. İzmir, Ankara, Isparta, Afyon, Denizli ve İstanbul'a demir yolu ile bağlı olup günümüzde aktif değildir. Hava ulaşımı 25 km uzaklıkta bulunan Isparta Süleyman Demirel Hava Limanı'ndan ve 130 km uzaklıktaki Antalya Hava Limanı'yla gerçekleşmektedir (http://www.burdurkulturturizm.gov.tr/TR,70046/burdura-nasil-gidilir.html).

İl genelindeki çekiciliklerden Sagalassos, Kibyra, Kremna ve Millias Antik Kentleri; Hacılar ve Kuruçay Höyükleri; İncirhan, Susuz Han, Mısırlılar Evi, Taşoda ve Baki Bey Konakları, Kabacalılar Değirmeni, Salda ve Burdur Gölleri; Barutlu Su, İnsuyu Mağarası, Lisinia, Akpınar ve Böğrüdelik Yaylaları ve Salda Kayak Merkezi'ne kara yolu ile rahat bir ulaşım imkanı vardır. Ancak Sagalassos'a Ağlasun'dan çıkan yol otobüs ve büyük araçlar için oldukça dar olduğundan iki aracın karşı karşıya geçebilmesine imkan sağlamayan birçok nokta bulunmaktadır. Boubon ve Keraitai Antik Kentleri ile Teke Sarayı'na ulaşım ancak bir noktadan sonra yaya devam edilmekle sağlanabilmektedir. Ayrıca Boubon ve Keraitai Anti Kentleri uzaktan farkedilmesi güç alanlarda olduğu için rehber eşliğinde ulaşılması daha ygun olacaktır.

2.3.2. Paket Turların Düzenlenmesi

İl sınırları içerisinde birçok ören yeri ve turistik çekicilik bulunmakla beraber, Burdur'da konaklamayı gerçekleştirecek düzeyde planlanmış bir tur programı bulunmamaktadır. Sadece Sagalassos ve Kibyra Antik Kentleri başka tur programları altına düzensiz bir şekilde zaman zaman dahil edilmektedir. Zaman zaman özel ilgi turizmi kapsamında farklı grupların Burdur'a gruplar şeklinde geldiği görülse de bu turların düzenli olmadığı ve grup üyelerinin kendi çabaları ile ortaklaşa düzenledikleri geziler olduğu görülmektedir.

2.3.3. Konaklama İmkanlarının Sunulması

İl genelinde Merkez, Bucak, Yeşilova, Gölhisar, Tefenni, Karamanlı, Altınyayla, Çavdır ve Ağlasun ilçelerinde turizm işletme belgeli ve belediye belgeli oteller bulunmaktadır. Burdur ili toplam yatak kapasitesi 4792'dir. Yatak kapasitesinin 571'i turizm işletme belgeli, 4221'i ise belediye belgeli işletmelerden oluşmaktadır.

Yatak kapasitesinin büyük çoğunluğu Merkez (2362), Bucak (1023) ve Ağlasun (658) ilçelerinde yoğunlaşmıştır. Burdur ili otellerinin büyük çoğunluğu asker aileleri, öğrenciler, ticari amaçlı gezginleri, Bucak ilçesi otelleri yine ticari gezginleri hedef müşteri olarak belirlemektedir. Bu bağlamda alternatif turistik amaçlı turistlere yönelik en fazla yatak kapasitesinin Ağlasun ilçesinde olduğu söylenebilir.

2.3.4. Rehberlik Hizmetinin Sunulması

Burdur'da 4 tanesi merkezde, 3 tanesi Bucak ilçesinde 1 tanesi Gölhisar'da olmak üzere 8 tane seyahat acentası bulunmaktadır. Bu acentelerden büyük çoğunluğu turist getirmek hedefi gütmeyip, genelde ulaşım bileti satma ve Burdur'dan turist gönderme odaklı acentelerdir. Bir tek Pisidia Baloons acentesi turist çekme odaklı hareket etmektedir. Burdur ili kapsamında rehberler odası bulunmamakta bu nedenle il genelinde kokartlı rehber sayısı hakkında bir bilgi de bulunmamaktadır. İl genelinde birçok tarihi ve tabiat varlığı ulaşılabilirliği güç olduğu için aslında yerel rehberlere büyük ihtiyaç olmakla birlikte bu bağlamda herhangi bir rehberlik faaliyeti gösterilmemektedir.

2.3.5. Sunum Yapılması

Burdur ili genelindeki turistik değerlerin belki de en büyük sorunu bir ürün olarak görülmemesi ve tüketicilere gerek tanıtım gerek se satış amaçlı sunulamamasıdır.

İl genelinde günümüz itibari ile Sagalassos ve Kibyra Antik Kentleri ziyarete açıktır ve gişe sistemi ile ziyaretçi sayısı da tespit edilebilmektedir. Boubon, Kremna, Sia, Keraitai, Millias Antik Kentleri, Teke Sarayı, Hacılar ve Kuruçay Höyüğü, İncirhan ve Susuz Han gibi değerler zor da olsa ulaşılabilir olmakla birlikte, bu değerlerin ziyaret edilmesini kolaylaştırıcı bir unsur bulunmamakta, bu değerleri kaç kişinin hangi amaçlarla ziyaret ettiği bile bilinmemektedir. Şehir merkezlerindeki değerler herkesin kullanımına açık olup, bu değerler çekicilik açısından satışa uygun değildir. Birçoğu olduğu gibi sunulmakta, sunulurken bir gişe sistemi olmadığı için herhangi bir şekilde bu değerleri kaç kişinin ziyaret ettiği bilinmemektedir. İnsuyu Mağarası bir süredir düzenleme amacı ile kapalı olup bir şekilde ziyarete gelenler de geri döndürülmek durumunda kalınmaktadır. Mısırlılar Evi ziyarete uygun bir durumda değildir. Hacılar ve Kuruçay Höyüklerine yönelik sarı tabelalar bulunmakla beraber, gidildiğinde bir çukurdan başka hiçbir şey bulunmamaktadır. Antik kentlerin birçoğunda kazı işlemleri yapılmamakta, bu antik kentler kaderine terk edilmektedir. Kabacalılar Değirmeni kaderine terk edilmiş halde bulunmaktadır.

Burdur ili yayla turizmi açısından potansiyele sahip olup, özellikle konaklama imkanlarının olmaması ve tanıtımlarının yapılmaması nedeni ile bu yaylalardan faydalanılamamaktadır. Yayla turizmine iyi bir örnek olarak Asarcık Yaylası gösterilebilir. Bu yaylaya ulaşım sağlanmış, az da olsa yapılan tesisle konaklama imkanı sunulmuştur. Diğer yaylalarda da aynı işlemler uygulanarak il genelinde yayla turizmi potansiyeli arttırılabilir.

İl genelinde teke kültürü gerek folklorik açıdan, gerek müziği ile gerek Yörük yaşam tarzı ile gerekse gastronomik olarak büyük bir potansiyel sahiptir. Ancak bu potansiyelin büyük çoğunluğu ürüne dönüştürülmemiştir. Örnek verilecek olursa, yöreye özgü bir nefesli çalgı olan sipsi satın almak istense bulmak için bir hayli çaba sarf etmek gerekmektedir. Gastronomik ürünlerden ceviz ezmesi ve Burdur Şiş dışında başka bir yöresel gastronomik ürünü lokantalarda tatma imkanı bulunmamaktadır.

2.4. Turistik İşletmeler

İl genelinde Merkez, Bucak, Yeşilova, Gölhisar, Tefenni, Karamanlı, Altınyayla, Çavdır ve Ağlasun ilçelerinde turizm işletme belgeli ve belediye belgeli oteller bulunmaktadır. Burdur ili toplam yatak kapasitesi 4792'dir. Yatak kapasitesinin 571'i turizm işletme belgeli, 4221'i ise belediye belgeli işletmelerden oluşmaktadır.

Yatak kapasitesinin büyük çoğunluğu Merkez (2362), Bucak (1023) ve Ağlasun (658) ilçelerinde yoğunlaşmıştır. Burdur ili otellerinin büyük çoğunluğu asker aileleri, öğrenciler, ticari amaçlı gezginleri, Bucak ilçesi otelleri yine ticari gezginleri hedef müşteri olarak belirlemektedir. Bu bağlamda alternatif turistik amaçlı turistlere yönelik en fazla yatak kapasitesinin Ağlasun ilçesinde olduğu söylenebilir.

Tablo 4. Burdur İli Turizm Belgeli Konaklama Tesisleri

Otel Adı	**Oda Sayısı**	**Yatak Sayısı**	**Yıldız Sayısı**
Grand Özeren & Spa Otel (Merkez)	66	136	4
Sagalassos Lodge Otel (Ağlasun)	54	108	4
Atam Otel (Merkez)	22	37	3
Duru Otel (Bucak)	28	56	3
Hotel Lago Di Salda (Yeşilova)	25	48	2
Faruk Karagöz Otel (Söğüt/Çavdır)	10	24	2
Murat Sezgin Park Prestij Otel (Merkez)	32	78	3
Armada Cıty Otel (Bucak)*	36	84	3
TOPLAM	**273**	**571**	

(*) Bitiş Tarihi: 2018

Kaynak: www.burdurkulturturizm.gov.tr

Tablo 5. Burdur İli Belediye Belgeli Konaklama Tesisleri

İlçe	**Yatak Sayısı**
Merkez	2.111
Bucak	883
Yeşilova	97
Gölhisar	150
Tefenni	179
Karamanlı	20
Altınyayla	45
Çavdır	60
Ağlasun	604
Toplam	**4.221**

Kaynak: Burdur İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü

2.5. Turistik Etkinlikler

Burdur ili genelinde birçok etkinlik ve festival düzenlenmektedir. Ancak bu festivallerin devamlılığı, her yıl tekrarlanması ve farklı gruplar tarafından düzenlenmesi sebebi ile benimsenmesi açısından sorunlar bulunmaktadır. Bazı festival ve etkinlikler her yıl

düzenlenmediği için bazıları da farklı ilgilere hitap ettiği ve il geneli tarafından desteklenmediği için yöresel kapsamın ötesinde ulusal veya uluslararası boyuta ulaşılamamıştır. Bu festivallerden bazıları:

- ***Burdur Gölü Festivali:*** İlk kez 2017'de düzenlenmiştir. Amacı Burdur Gölü'nün çekilmesine dikkat çekmek olup, su sporları, konserler gibi farklı aktiviteler düzenlenmektedir.
- ***Kemer Akpınar Geleneksel Kültür Sanat ve Yayla Yörük Şenliği:*** 2015 yılında 20.'si düzenlenmiştir.
- ***Aziziye Yayla Şenlikleri:*** Her yaz yaylaya çıkış şenlikleri yöresel bazda kutlanmaktadır.
- ***Niyazi Baba Kültür Şenlikleri:*** Yeşilova Niyazbaba köyünde düzenlenen Alevi etnik kimliği ağırlıklı bir şenliktir.
- ***Salda Gençlik Festivali:*** Salda Gölü kıyısında ülkenin dört bir yanında gençlerin organize olarak çadır kurdukları bir gençlik festivalidir.
- ***Gölhisar Yayla Kültür Şenlikleri:*** Burdur'un Gölhisar Böğrüdelik yaylasında ara ara gerçekleşen bir şenliktir, düzenliliği bulunmamaktadır.
- ***Bucak Belediyesi Kültür Sanat Güreş Festivali:*** Bucak Belediyesi tarafından 2013, 2015 ve 2017 yıllarından düzenlenmiştir.

2.6. Burdur'un Turizm Açısından Değerlendirilmesi

Burdur ili turistik çekicilikler açısından birçok değere sahip olmakla birlikte, turizmden aldığı paya ve yöredeki turizm hareketliliğine bakıldığında ilk bakışta bile bu çekiciliklerden yeterince faydalanamadığı söylenebilir.

Durumun daha açık bir şekilde ortaya konabilmesi için Burdur il merkezinde ve son yıllarda turizm açısından ünü artan Salda Gölü'nün bulunduğu Yeşilova ilçesinde yerel paydaşların görüşlerini almak üzere iki ayrı toplantı düzenlenmiştir. Toplantılara yerel yöneticiler, kurum amirleri, idari ve mülki amirler, turizm sektörü işletmecileri, yerel halk ve diğer paydaşlar davet edilmiştir. Yapılan toplantı odak grup çalışması ilkelerine göre gerçekleştirilmiştir. Katılımcılara açık bir şekilde önceden belirlenmiş sorular sırası ile sorularak katılımcıların fikirleri alınmaya çalışılmıştır.

Yeşilova ilçesinde yapılan toplantıya toplam 27 kişi katılmıştır. Katılımcılara öncelikle, turizme bakış açılarını ölçmek ve Yeşilova'nın turizm açısından değerlendirmesini yapmaları için yazılı bir soru formu amacı ile 8 açık uçlu soru sorulmuştur. Sonrasında sorulara verilen çoğunluk ortak cevaplar ile ilginç ve farklı cevaplar sesli olarak okunarak katılımcılara sözlü olarak ne düşündükleri sorulmuştur. Cevap vermek ve görüşünü bildirmek isteyen herkese sırası ile söz verilerek, cevap ve görüşler ses kaydedici cihaz aracılığı ile kaydedilerek veriler elde edilmiştir. En son olarak katılımcılara her konu ile ilgili genel görüşler birkaç cümlede toparlanarak katılıp katılmadıkları sorulmuş ve odak grup çalışması ortak bir görüş altında toplanmıştır. Yeşilova ilçesinde değinilen temel konular ve katılımcıların konu ile ilgili görüşleri aşağıdaki tablolarda sunulmaktadır.

Tablo 6. Yeşilova'da Katılımcıların Görmek İstedikleri Turist Tanımlamaları

Yeşilova'nın Hedef Turist Grubu	Yazılı ve sözlü olarak ifade edilme sayısı	Turist Grubunun Özelliği	Turistin Beklentisi
Maceracı	4	Hareket isteyen, her şeyi yapmaya meraklı, uzun süre konaklamayan.	Yürüyüş yolu, çadır alanı, su, tuvalet.
Yerli	18	Büyük şehirde yaşayan, doğa özlemi çeken.	Tuvalet, su, restoran, market, göle girebilmek, piknik yapmak.
Yabancı	4	Antalya'yı Denizli'yi ziyarete gelen	Kaliteli hizmet, paket tur.
Kültür Odaklı	21	Yerli kültürü görmek isteyen, yörük kültürüne meraklı, tarihi yerleri görmek isteyen.	Köyde gerçek yaşantıyı görmek, yayla hayatı, yörük hayatı.
Doğa Odaklı	19	Yayla turisti, gölden faydalanan, ormanda konaklayan, çadırcı.	Ormanda konaklama yeri, yürüyüş yolu, düzgün bir doğa.
Zengin	5	İstanbul Ankara'lı zenginler.	Lüks, otel, restoran, aktivite.
Önemli Değil	43	Herkes gelmeli, zengin-fakir, yerli-yabancı ayrımı yok.	Tuvalet, su, plaj, piknik yeri, çadır yeri, gölge.

Tablo 6'ya göre Yeşilova ilçesinin beklediği turist tipi net değildir. Hedef gruba belirli bir turist tipi yerleştirilmemiştir. Turist beklentisinde kişisel ihtiyaçların karşılanmasına yönelik konulara ağırlıklı olarak değinilmiştir.

Tablo 7. Yeşilova'da Turistlere Önerilebilecek Turistik Varlık ve Değerler

Yeşilova'da Turistlere Önerilebilecek Gezi Yerleri	Yeşilova'da Turistlere Önerilebilecek Aktiviteler	Yeşilova'da Turistlere Önerilebilecek Hediyelik Eşyalar	Yeşilova'da Turistlere Önerilebilecek Yiyecekler
Göl, kayak merkezi, şehir merkezi.	Su sporları, yürüyüş, yüzmek, kayak, piknik, doğa ile iç içe olmak.	Yok.	Kıymalı tost, pide, gözleme, Burdur Şiş.

Yeşilova'da turistlere sunulabilecek en önemli değer olarak Salda Gölü görülmektedir. Katılımcılara göre Yeşilova'da turistlere önerilebilecek hatıra mahiyetli bir hediyelik eşya bulunmamaktadır.

Tablo 8. Yeşilova'da Turizmin Gelişmesine Bağlı Sosyolojik Etkiler

Sosyolojik Açıdan Genel Etki		Sosyolojik Etki İfadeleri
Olumlu	Olumsuz	Ekonomik açıdan iyi olur. Turistle derdimiz olmaz. İlçe gelişir. İlçeye daha çok yatırım gelir. İlçe kültürü tanınır.
24	2	

Katılımcılar sosyolojik etkilere genelde olumlu bakmakta olup, sosyolojik etkilerden özellikle ekonomik olumlu etkiler üzerine yoğunlaşmaktadır.

Tablo 9. Yeşilova'da Turizm Açısından En Büyük Avantajlar

Turizm Açısından En Önemli Avantajlar	İfade Sayısı
Salda Gölü	71
Bozulmamış Doğa	23
Denizli'ye Yakınlık	11
Kayak Merkezi	7
Doğa Sporları	4
Yörük Kültürü	4
Yerel Halkın Birlikteliği	2

Katılımcılar Yeşilova ilçesinin turizm açısından en büyük avantajı olarak açık ara Salda Gölü'nü görmekte iken en büyük dezavantaj olarak da kanunlar ve bürokrasiyi görmektedir.

Tablo 10. Yeşilova'da Turizm Açısından En Büyük Dezavantajlar

Turizm Açısından En Önemli Dezavantajlar	İfade Sayısı
Kanun ve yönetmelikler	82
Bürokrasi	37
Tanıtım Eksikliği	32
Konaklama Tesisi	21
Üstyapı eksikleri	26
Altyapı eksikleri	17
Yatırımcı	7

Tablo 11. Yeşilova'nın Antalya Denizli Gibi Büyük Şehirlere Yakınlığının Turizme Etkisi

Büyük Şehirlere Yakınlık Genel Etki		Sosyolojik Etki İfadeleri
Olumlu	Olumsuz	Denizli ve Antalya'ya yakın olması tur gruplarının buradan geçmesine neden oluyor. Hafta sonları Denizli'den, Antalya'dan çok kişi ziyarete geliyor. Büyük şehirden yatırımcıların gelmesi olumsuz etki.
20	7	

Katılımcılar Yeşilova ilçesinin büyük ve turistik şehirlere yakınlığını büyük oranda olumlu olarak görmektedir. Ancak büyük şehirlerdeki yatırımcıların Yeşilova ilçesinde yatırım yapma isteklerini tehdit olarak görmektedir.

Tablo 12. Planlamada Dikkate Alınması Gerekli Konular

Turizm Planlamasında Dikkat Edilmesi Gereken Konular	İfade Sayısı
Salda ve çevresinin üst yapısının düzenlenmesi	32
Yapılaşmaya sınırlı olarak izin verilmesi	14
Kültür varlıklarını koruma kanunun esnekleşmesi	27
Salda gölünün korunması	9
Kanun ve yönetmeliklerin düzenlenmesi	14
Bürokrasinin esnekleştirilmesi	18

Yeşilova ilçesinde katılımcılar planlamada dikkate alınması gereken en önemli hususlar konusunda bölgenin doğal koruma alanı olmasından dolayı üst yapı eksiklerinin düzenlenemediği konusuna dikkat çekmişlerdir.

Yapılan toplantıda Salda Gölü'nün kirlenmeye başladığı ve suyunun çekildiği de belirtilmiştir. Ayrıca katılımcılardan birisi Salda Gölü'nün yüzmek ve su sporları için uygun olmadığını düşündüğünü, bu duruma kanıt olarak her yıl gölde yaklaşık 10 kişinin boğulmasını, boğulmalara neden olarak da derin yerlerde girdap oluşumu, sığ yerlerde ise birden batmaya neden olan balçık dip yapısını belirtmiştir.

Burdur merkezde yapılan toplantıya toplam 13 kişi katılmıştır. Katılımcılara öncelikle, turizme bakış açılarını ölçmek ve Yeşilova'nın turizm açısından değerlendirmesini yapmaları için yazılı bir soru formu amacı ile 8 açık uçlu soru sorulmuştur. Sonrasında sorulara verilen çoğunluk ortak cevaplar ile ilginç ve farklı cevaplar sesli olarak okunarak, katılımcıların sözlü olarak ne düşündükleri sorulmuştur. Cevap vermek ve görüşünü bildirmek isteyen herkese sırası ile söz verilerek, cevap ve görüşler ses kaydedici cihaz aracılığı ile kaydedilerek veriler elde edilmiştir. En son olarak katılımcılara her konu ile ilgili genel görüşler birkaç cümlede toparlanarak katılıp katılmadıkları sorulmuş ve odak grup çalışması ortak bir görüş altında toplanmıştır. Burdur merkezde yapılan toplantıda değinilen temel konular ve katılımcıların konu ile ilgili görüşleri aşağıdaki tablolarda sunulmaktadır.

Tablo 13. Burdur'da Katılımcıların Görmek İstedikleri Turist Tanımlamaları

Burdur'un Hedef Turist Grubu	**Yazılı ve sözlü olarak ifade edilme sayısı**	**Turist Grubunun Özelliği**	**Turistin Beklentisi**
Maceracı	1	Tüm alternatifleri değerlendiren, Burdur'da en az bir gece kalan.	Paket tur, eğlendirici ve vakit geçirici olanaklar.
Yerli	2	Büyük şehirde yaşayan, sessizlik ve doğal ürünler isteyen.	Doğal ürünlere, Burdur'a ait değerlere ulaşabilmek, konaklama imkanı.
Yabancı	9	Yöreyi başlı başına ziyaret eden, kültür turistleri.	Tur programı, İngilizce bilen çalışan ve yerel halk.
Kültür Odaklı	26	Yerli kültürü görmek isteyen, yörük kültürüne meraklı, tarihi yerleri görmek isteyen.	Sagalassos, Kibyra'yı ziyaret etmek, köylerde ev pansiyonculuğu.
Doğa Odaklı	11	Yayla turisti, kırsal ortamı görmek isteyen.	Konaklama yeri, restoran,
Bilinçli	4	Ne istediğini bilen.	Bilgilendirme ve kaliteli hizmet.
Eğitimli	2	Burdur'daki kültürel varlıkları hedefe koyarak gelen.	Konaklama tesisi, kaliteli hizmet.

Katılımcılar ağırlıklı olarak kültürel varlıkları ziyaret etmek isteyen turistlerin Burdur'un hedef grubunda olması gerektiğini belirtmişlerdir. Bu duruma neden olarak da yörede birçok kültürel ve tarihi değerin bulunmasını göstermişlerdir.

Tablo 14. Burdur'da Turistlere Önerilebilecek Turistik Varlık ve Değerler

Burdur'da Turistlere Önerilebilecek Gezi Yerleri	**Burdur'da Turistlere Önerilebilecek Aktiviteler**	**Burdur'da Turistlere Önerilebilecek Hediyelik Eşyalar**	**Burdur'da Turistlere Önerilebilecek Yiyecekler**
Sagalassos, Salda, Kayak Merkezi, Müze, İnsuyu, Lisinia, Konaklar, Hacılar Köyü, Kibyra.	Müze ve ören yeri ziyareti, yamaç paraşütü, kayak, rüzgar sörfü.	Alaca dokuması.	Burdur Şiş, ceviz ezmesi, haşhaş ezmesi, çörekotu kahvesi.

Katılımcılar özellikle yöredeki tarihi ören yerleri ve kültürel varlıkları değer olarak görmektedir. Önerilebilecek yiyeceklerde ise Burdur Şiş ve Ceviz Ezmesi başı çekmektedir.

Tablo 15. Burdur'da Turizmin Gelişmesine Bağlı Sosyolojik Etkiler

Sosyolojik Açıdan Genel Etki		**Sosyolojik Etki İfadeleri**
Olumlu	Olumsuz	Ekonomik açıdan iyi olur. Kültürel açıdan Burdur halkı da olumlu etkilenir. Nüfus hareketliliği artar. Gelen turistler yöre kültürünü tanır. Burdur halkı turistlerin kültürün reddeder.
11	2	

Katılımcılar genel olarak turizm hareketlerinin ekonomik olarak olumlu etkileyeceğini düşünmektedir. Kültürel etki konusunda bazı katılımcılar Burdur kültürünün değişeceğini savunurken, bazıları turistlerin kültürünün değişeceğini savunmaktadır.

Tablo 16. Burdur'da Turizm Açısından En Büyük Avantajlar

Turizm Açısından En Önemli Avantajlar	**İfade Sayısı**
Arkeolojik eser ve ören yerleri	53
Doğal varlıklar	18
Yörenin otantikliği	4
Stratejik konum	2
Antalya'ya yakınlık	4
Su ve hava sporlarına uygunluk	3
Kayak	2

Katılımcılara göre yörenin en büyük avantajı arkeolojik eserler ve ören yerleri olarak görülmektedir.

Tablo 17. Burdur'da Turizm Açısından En Büyük Dezavantajlar

Turizm Açısından En Önemli Dezavantajlar	**İfade Sayısı**
Konaklama tesisi	32
Bürokrasi	11
Altyapı eksikleri	7
Bütün bir ürün haline gelmemiş olması	5
Kaliteli hizmet sunan işletmeler	10
Burdur Gölü'nün kirli ve balçık olması	3
Antalya'ya yakınlık	4

Katılımcılar Burdur ilinde en büyük eksikliğin turizme hizmet edecek tesisler olduğunu belirtmişlerdir.

Tablo 18. Burdur'un Antalya'ya Yakınlığının Turizme Etkisi

Büyük Şehirlere Yakınlık Genel Etki		Sosyolojik Etki İfadeleri
Olumlu	Olumsuz	Antalya'ya yakın olması orayı ziyaret eden turistlerin ilimizi ziyaret etmesi açısından bir şans. Diğer yandan Antalya'nın çekiciliği Burdur'u gölgede bırakmakta.
13	7	

Tablo 19. Planlamada Dikkate Alınması Gerekli Konular

Turizm Planlamasında Dikkat Edilmesi Gereken Konular	İfade Sayısı
Paydaşlar arası iş birliği	18
Turistik tesislerin sayısı ve kalitesinin artması	21
Ören yerleri ve turistik değerlerin düzenlenmesi	17
Halkın bilinçlendirilmesi	7
Temel eksiklerin belirlenmesi	4
Bürokrasinin esnekleştirilmesi	4

Katılımcılar ilin Antalya'ya yakınlığını hem olumlu hem de olumsuz olarak görmektedir. Planlamada özellikle turizm ayağına etki edebilecek hem kamu hem de özel sektörün görüşlerine yer verilmesi gerektiğini ve üst yapı eksikliklerinin giderilmesine yönelik planlama yapılması gerektiği konuları ön plana çıkmaktadır.

3. SWOT ANALİZİ

Burdur ilinin turizm potansiyeli değerlendirilirken bu bölümde Swot analizi tekniği ile bir değerlendirme yapılmaktadır. SWOT analizi tekniği için kullanılan veriler: teorik bilgiler, düzenlenen toplantılara katılanların görüşleri, il genelinde faaliyet gösteren 4 otel işletmecisinin görüşleri, il genelinde faaliyet gösteren 5 restoran işletmecisinin görüşleri, 6 ulusal rehber ile yapılan görüşme sonucu elde edilen bilgiler, akademisyenler ile yapılan görüşmeler ve kişisel gözlem yolu ile elde edilen verilerden oluşmaktadır. SWOT analizi sonuçları güçlü yönler, zayıf yönler, fırsatlar, tehditler ve genel değerlendirme başlıkları altında incelenmektedir.

Burdur İlinin Turizm Açısından Güçlü Yönleri

Ulaşılabilirlik

Bir yörenin turistik seyahatler açısından destinasyon haline gelebilmesi için ilk şartlardan birisi kolay ulaşılabilir olmasıdır. Bu açıdan Burdur iline havayolu ve karayolu ile ulaşım son derece kolaydır. Isparta havalimanına gerçekleştirilen uçuşlar ile çok kısa bir sürede şehre gelinebilmektedir. Diğer yandan şehir ülkemizin Akdeniz ile bağlantısını oluşturan anayol üzerindedir. İl genelindeki turistik değerlerin birçoğu da ulaşılabilir durumdadır. Şehir yerli turistler açısından karayolu ile üç büyük şehre de uzak sayılmayacak bir mesafededir. Diğer yandan il merkezine kadar demiryolu bağlantısı olup, tren seferleri talep azlığı sebebi ile yapılmamaktadır. Şehrin içerinde bulunduğu iklim ve doğa şartları turistik ürünlerin mevsimselliği düşünüldüğünde hem yaz hem kış aylarında yürütülebilecek birçok turistik değer sunduğu için 12 ay turizme hizmet edebilecek potansiyel bulunmaktadır.

Diğer yandan şehir dünyanın önde gelen turizm merkezlerinden Antalya'ya günübirlik ziyaretlere imkan verecek yakınlıktadır. Ülkemizde yapılan kültür turlarının büyük çoğunluğu kapsamında bulunan Pamukkale'ye yakınlığı bu turlara dahil edilebilmesi açısından da fırsat

sunmaktadır. Bu bağlamda şehir yabancı turistler için de ulaşılabilir bir konumda olup, özellikle uzun süreli paket turlar kapsamına dahil edilebilecek potansiyeli yüksektir.

Kültürel ve Tarihi Değerler

Özellikle özel ilgi turizmi kapsamında kültürel ve tarihi değerler turistik çekicilikler olarak büyük önem taşımaktadır. Burdur ili gerek tarihi gerekse kültürel değerler açısından oldukça zengindir. İl sınırları içerisinde tarih öncesi dönemden başlayarak, Helen, Roma, Bizans, Selçuklu, Osmanlı ve daha birçok uygarlığa ait birçok kalıntı bulunmaktadır.

İl coğrafi olarak Ege, Akdeniz ve İç Anadolu Bölgeleri'nin geçiş noktasındadır. Bu bağlamda il genelinde bu üç kültürün de izleri görülmektedir. İlde sosyolojik açıdan Yörük ve Ege Kültürü'nün izleri baskın olarak görülmektedir. Nefesli bir müzik aleti olan sipsi, teke zortlatması isimli halk oyunu, alaca dokumaları yöreye özgü bilinen kültürel unsurlardan bazılarıdır. Yörede özellikle kırsal alanlarda kısmen de olsa hâlâ yaşatılmaktadır. Ayrıca yöreye has gastronomik değerler de bulunmaktadır.

Doğa ve Tabiat Varlıkları

Yöre yeryüzü şekilleri ve iklim açısından geniş bir çeşitliliğe sahiptir. Yöre Toros Sıra Dağları üzerinde konuşlanmıştır. Bu nedenle il genelinde birçok sayıda farklı eğimlerde dağlar, yüksek ovalar, platolar, vadiler, yaylalar, ormanlık alanlar küçük ölçekli akarsular bulunmaktadır. İl sınırları içerisinde Burdur Gölü ve Salda Gölü başta olmak üzere birçok doğal ve yapay göl de bulunmaktadır. Bitki örtüsü açısından yükseklerde ardıç ve çam ormanları, alçaklarda çam ormanları ve makilikler geniş yer kaplamaktadır. Yörenin karstik yapısı nedeni ile birçok doğal mağara da bulunmaktadır. Yörede bu denli bir coğrafi çeşitliliğe bağlı olarak bitki ve hayvan çeşitliliği de oldukça geniştir. Yöre göl ve akarsuların bolluğu nedeni ile birçok göçmen kuşa duraklık görevi yapmaktadır. Yaban domuzu, keklik, tavşan gibi av hayvanlarına da sıklıkla rastlanmaktadır. Karakulak, vaşak, kurt, çakal, tilki gibi yırtıcı hayvanlar da bu coğrafyada varlıklarını devam ettirmektedir. Burdur Gölü'nde sadece yöreye has endemik bir su canlısı olan Burduricus yaşamaktadır.

İl sınırları içerisindeki Salda Gölü Milli Parkı başlı başına bir çekicilik olarak karşımıza çıkmaktadır. Günümüzde Saldivler ismi verilen beyaz iri kum kumsalları, göle başka hiçbir yerde görülemeyecek eşsiz turkuaz rengini vermektedir. Ayrıca göl dünyada en temiz suları barındıran göllerden birisidir. Salda ilçesi sınırları içerisinde bir kayak merkezi de bulunmaktadır. İl sınırları içerisinde yayla turizmine hizmet verebilecek birçok yayla da bulunmaktadır.

Burdur İlinin Turizm Açısından Zayıf Yönleri

Tanıtım ve Pazarlama

Burdur ili turizm hareketlerini gerçekleştirebilmek açısından birçok avantaja sahip olmasına rağmen ile yönelik turizm hareketleri oldukça sınırlı kalmaktadır. Bu durumun en temel nedenlerinin başında ilin turizm potansiyelinin bilinirliğinin düşük kalması gelmektedir. İlin sahip olduğu turistik çekiciliklerin kısıtlı tanıtımı yapılırken dahi profesyonel bakış açısından uzak bir şekilde gerçekleştirilmektedir. Tanıtım faaliyetleri gerçekleştirilirken hedef kitle ve bu kitlenin özellik ve istekleri belirlenmeden, genelde rastgele fuarlara katılım yapılması ile gerçekleştirilen tanıtım faaliyetleri dahi amacına ulaşmamaktadır. Bir yörenin turistik açıdan talep edilebilir olması için potansiyel ziyaretçileri başka yerlerde bulamayacağına inandıracak

farklılıklar sunulmalıdır. Burdur ilinin tanıtımı yapılırken genelde bu ilke de göz ardı edilerek, ülkemizde birçok farklı yörede bulunabilecek alternatif ürünlere benzer bir şekilde tanıtım yapılmaktadır. Diğer yandan tanıtım faaliyetleri büyük kitlelere veya yabancı uluslara ulaşmayacak şekilde yöresel, dar bir kapsamda yapılmaktadır. Örneğin il genelinde her yıl yörük göçü şenliği yapılmaktadır. Ancak bu şenliğe siyasiler ve bürokratlar dışında turizmde etkin rol oynayabilecek veya öncü turist grubu olabilecek kişi veya gruplar katılmamaktadır. Araştırma sürecinde bölgeye ve kültürüne uzak kişilere Salda Gölü'nün ve Sagalassos Antik Kenti'nin nerede olduğu sorulduğunda azımsanmayacak bir kesimin Burdur ilinde olduğunu bilmediği görülmüştür. Bu durum il sınırları içerisinde başlı başına çekiciliğe sahip olan turistik değerlerin bile Burdur ile özdeşleştirilemediğinin en bariz göstergesidir.

Günümüzde turistik çekiciliklerinin en önemli tanıtımı tur veya tatil satışı aşamasında gerçekleşmektedir. Bu tanıtımı da seyahat acenteleri ve tur operatörleri gerçekleştirmektedir. Seyahat acenteleri ve tur operatörlerinin bir yerin tanıtımını gerçekleştirmesi veya tatil ürünü olarak sunabilmesi için ilk şart o yöreye yönelik paket bir ürün (paket tur) oluşturmasıdır. Paket ürün seyahat acenteleri tarafından konaklama, gezi güzergahı, seyahat yöntemi ve diğer aktiviteleri planlayıp, bunları gerçekleştirebilecek potansiyele sahip işletmeleri bir araya getirip anlaşmalar yapması ile sağlanmaktadır. Bu bağlamda bir yörenin turist çekebilmesi için en kolay ve en önemli yöntem bir seyahat acentesi veya tur operatörü tarafından paket tur olarak sunulmasıdır. Konuya Burdur ili açısından yaklaşıldığında Burdur'a düzenli olarak paket tur düzenleyen hiçbir tur operatörü veya seyahat acentesi bulunmamaktadır. Yöreye düzenlenen turlar genelde Anadolu turaları kapsamında günübirlik veya en fazla bir gecelik geçiş noktası olarak düzenlenen ve devamlılığı olmayan mevsimsel turlardır. Bu nedenlerle yörenin bu kadar çok turistik çekiciliğe sahip olmasına rağmen düzenli bir paket tur içerisinde satışa sunulmaması büyük bir eksikliktir.

Üstyapı Eksikliği

Turistik çekiciliklerin ürüne dönüşebilmesi için gelecek olan ziyaretçilerin konaklama, yeme-içme ve diğer ihtiyaçlarını karşılayabilecek ölçüde üstyapı eksiklerinin de tamamlanmış olması gerekmektedir. Burdur ilinde gelecek ziyaretçilerin geceleme ihtiyacını karşılayabilecek yatak sayısı sınırlıdır. Ayrıca Burdur'da kalite açısından sadece bir tane dört yıldızlı otel bulunmakta olup, yatak kapasitesinin büyük çoğunluğu belediye belgeli düşük hizmet kalitesine sahip otellerden oluşmaktadır. Bu işletmelerin de büyük çoğunluğu hoş vakit geçirme olanaklarına sahip değildir. İl genelinde birçok yiyecek-içecek işletmesi bulunmakla birlikte işletmelerin birçoğu kalite açısından turizme ve turistlerin beklentilerine cevap vermekten uzaktır. Yöreye gelen ziyaretçilerin hoş vakit geçirme adına gidebilecekleri eğlence ve rekreasyon alanları da çeşitlilik ve sayı açısından oldukça azdır.

İl genelinde ziyarete açık çekicilikler doğal varlık olarak oldukça ilgi çekici olmasına rağmen, çekiciliklerin üstyapı düzenlemesi oldukça yetersizdir. Örnek verilecek olursa Sagalassos Antik Kenti'ne çıkış yolu büyük araçlar için oldukça dardır. İki otobüsün karşı karşıya gelmesi durumunda yol geçiş yapılamayacak kadar dar kalmaktadır.[1] Ayrıca ören yerlerinin birçoğunda araçlar için park yeri ya hiç bulunmamakta ya da yetersiz büyüklükte ve niteliksiz olmaktadır. Ören yerlerinin, şehir merkezleri dışındakilerin büyük çoğunluğunda basit kişisel ihtiyaçları gidermeye yönelik imkanlar sunulmamaktadır.

[1] Batı Akdeniz Kalkınma Ajansı (BAKA) 2018 yılı Fizibilite Desteği Programı kapsamında Eylül döneminde Ajansa sunulan ve değerlendirme aşamasında başarılı bulunan TR61/18/FZD/0004 Sagalassos Teleferik Projesi 31 Ekim 2018 tarihli Yönetim Kurulu toplantısında onaylanmıştır (BAKA, 07.11.2018 Tarihli Duyuru Metni).

Burdur ili genelinde büyük bir kırsal turizm potansiyeli bulunmaktadır. Ancak kırsal turizmin tam anlamı ile gerçekleştirilebilmesi için kırsal alanlarda konaklama, yeme-içme ihtiyacı gibi kişisel ihtiyaçların karşılanabilmesi gerekmektedir. İl genelinde doğal çekiciliklerin bulunduğu yerlerde bu ihtiyaçları karşılayabilecek işletmelerin bulunmayışı büyük bir eksikliktir.

Hediyelik eşya satışı konusunda Burdur'a özgü sınırlı sayıda ürün olmakla birlikte, bunları turistlerin fark etmesi oldukça güçtür. Örnek verilecek olursa alaca dokumaları satış noktası Burdur yerlilerinin bile zor fark edebileceği bir sokak arasındadır. Oysa ki bu tür ürünlerin turistlerin ziyaret noktalarına yakın bölgelerde konuşlanması gerekmektedir.

Yerlilerin Turizm Anlayışı ve Turizme Bakış Açısı

Bir yöredeki turizm hareketlerinin artması için o yöredeki yerel halkın bakış açısı büyük önem taşımaktadır. Yerel halkın turizme bakış açısı ve turistlerin ihtiyaç ve beklentilerine göre hareket edebilmesi turizm hareketlerinin artması ve devamlılığı için büyük önem taşımaktadır. Kilinç (2017) tarafından yapılan yayınlanmamış bir araştırmada Burdur halkının turizme bakış açısı ölçülmeye çalışılmıştır. Bu çalışmada elde edilen bulgulara göre yerel halka göre turist denildiğinde akla "asker, büyük şehirden gelenler ve günübirlikçiler" gelmektedir. Turist-yerli ilişkisi konusunda yerel halk genelde kendi kültürünün turist tarafından benimsenmesi gerektiğini düşünmekte, turistlerin kendi kültürlerini yok saymaktadır. Yerel halk, turistlerin ili ziyaret etmesini istediklerini belirtmektedir. Ancak ile turizmin ne gibi faydalar sağlayacağı konusunda ekonomik fayda dışında başka bir düşüncesi bulunmamaktadır. İli ziyaret eden az sayıda turistle yapılan görüşmelerde, turistler sunulan olanakların yetersizliğinden ve basitliğinden şikayetçi olmaktadır. Ayrıca yetersiz ve basit olan bu ürünlere bile yerli olmadıkları anlaşıldığında yerlilerden daha yüksek fiyat uygulandığını belirtmişlerdir. Yerli halkın turiste genel olarak bakış açısı "onlara ne verilirse tüketmek zorundalar" ve "yüksek ücret ödeme potansiyeline sahiptirler" konularında odaklanmaktadır. Bu bakış açısı turistler tarafından hoş karşılanmayacak bir bakış açısıdır.

Diğer yandan Burdur halkı turisti genelde günübirlikçi olarak görmektedir. Oysa ki turizmin genel tanımında en az bir geceleme yapmak şartı vardır. Yerel halk turistleri geceleme yapmaya yönlendirecek ürün çeşitlendirme konusundan haberdar değildir. Ziyaretçiler belli bir yöreyi ziyaret ederken farklı bir deneyimi, kaliteli ve kendi beklentilerini tatmin edecek şekilde denemek istemektedir. Başka bir deyişle turistlere sunulacak ürünler her anlamda çekici ve turistlerin beklentilerini karşılar düzeyde olmalıdır. Burdur'un somut ürünleri dahi bu çekicilikten uzak kalmaktadır. Örnek verilecek olursa yöreye has hediyelik eşya olarak tanımlanabilecek kutuda ceviz ezmesi, alaca dokumaları gibi ürünler sunum ve paketleme açısından özen gösterilmeden sunulmaktadır. Başka bir örnek olarak Burdur ilinin önemli gastronomik değerlerinden Burdur Şiş üreten işletmeler ürünü son derece basit, yanına garnitür bile koymadan, müşterinin beklentilerinden uzak bir şekilde sunmaktadır. Bu şekilde sunulan ürünler de turistler üzerinde hayal kırıklığı yaratmaktadır. Yerel üreticilere ürünlerin bu eksiklerini neden gidermedikleri sorulduğunda "maliyet" ya da "aslından uzaklaşma" gibi sebepler sunulmaktadır.

Çoğu aynı zamanda Burdur halkından oluşan turizm işletmecilerinin bakış açısı da yine turist beklentilerini göz önüne almaktan uzak, tek yönlü bir bakış açısı olarak oluşmaktadır. Konaklama işletmeleri gelen müşterilerin sadece temiz bir yatak istediğini düşünmekte, ziyaretçilerin işletme içerisinde veya çevresinde hoş vakit geçirme isteklerini karşılamaya yönelik faaliyetler sunmakta eksik kalmaktadırlar. Yiyecek-içecek işletmeleri genelde yabancılara değil, yerlilerin istek ve beklentilerine yönelik ürünler sunmaktadır.

Turizm Girişimcisi Eksikliği

Burdur ilinde turizm faaliyetlerine yönelik girişimci sayısı oldukça azdır. İlin turizm potansiyelinin ortaya çıkabilmesi için doğru yatırımların yapılması ve hem nitel hem nicel olarak turist beklentilerini karşılayabilecek işletmelerin kurulması gerekmektedir. Bu bağlamda girişimcilerin turizm konusuna hakim, turist beklentilerini bilen ve ilin turizm varlıklarını harekete geçirebilecek şekilde bu yatırımlara yön verebilecek kişilerin olması gerekmektedir. İl genelindeki turistik işletmelerin temel kuruluş amacının bedelli askerlik veya günübirlik yakın yöre ziyaretçilerinin günlük basit ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik olduğu görülmektedir. İlin tam anlamıyla bir destinasyona dönüşebilmesi için bilinçli, temel amacı turistleri çekmek ve onlara hizmet etmek olan turizm girişimcisi bakış açısına ihtiyacı vardır.

Planlamada Bütünsel Olmama ve Bürokratik Engeller

Bir yörenin bütünüyle bir destinasyon olabilmesi için tüm paydaşların turizm odaklı bir anlayışla hareket etmesi gerekmektedir. Yapılan görüşmeler sonucunda genel olarak her paydaşın turizme kendi açısından baktığı diğer paydaşların durumlarının gözetilmediği görülmektedir. Paydaşların amaç farklılıkları planlamaların hedeften uzak ve gerçekleştirilemez olmasına sebep olmaktadır. Diğer yandan yapılan görüşmelerde özellikle turizm girişimcileri bürokratik ve yasal engellerin turizmin gelişmesine engel olduğunu belirtmişlerdir. Turizm girişimcilerinin belirttiği bürokratik engellerin birçoğu gerçekte turizmin sürdürülebilir olması için alınan önlemlerdir. Ayrıca girişimciler bürokratik engel olarak büyük oranda yatırım desteklerinin yetersizliğini kast etmektedir.

Burdur'da Turizm Açısından Fırsatlar

Burdur ili doğal, tarihi, kültürel varlıkları ve ulaşılabilirlik açısından birçok turizm türünün gerçekleştirilebileceği çekiciliklere sahip bir ildir. Bu bağlamda çok farklı turizm türü fırsatları barındırmaktadır. Bu fırsatlar alt başlıklar altında incelenmiştir.

Mevcut Çekiciliklere Yönelik Ziyaretçi Sayısının Arttırılması

Burdur iline yönelik olarak son beş yılda özellikle yerli turistlerin talebi hissedilir şekilde artmaktadır. Daha fazla turiste ev sahipliği yapamamanın ilk nedeni olarak yetersiz konaklama kapasitesi görülmektedir. Hali hazırdaki çekicilikleri ziyaret eden kişi sayısını arttırmak için mevcut pansiyon ve düşük kaliteli konaklama işletmelerinin kısa sürede kalitesinin arttırılması ile çok daha fazla turiste hizmet verilebilecektir. Burdur ili günümüzde Anadolu turlarının geçiş noktası olarak ziyaretçi kabul etmektedir. Söz konusu Anadolu turlarının güzergahlarının bazıları Denizli, bazıları Antalya, bazıları da Isparta illerini konaklama noktası olarak seçmektedir. Söz konusu tur planlayıcılarının ikna edilmesi ile konaklama noktası Burdur'a kaydırılabilir. Bu sayede günübirlikçilerin ilimizde bir gece konaklaması ile gerçek turiste dönüşmesi, ilimizde daha fazla vakit geçirmeleri ile de turizmin il üzerindeki olumlu etkilerinin arttırılması sağlanabilir.

Turizm Çekiciliklerinin Alternatif Turizm Ürünlerine Dönüştürülmesi

Burdur genelinde coğrafi, tarihi ve doğa-tabiat varlıkları açısından birçok çekicilik bulunmaktadır. Bu çekiciliklerin ürüne dönüştürülebilmesi için gerekli alt ve üstyapı düzenlemelerinin yapılması yeterli olacaktır. Söz konusu çekicilikler alternatif turizme şu başlıklar altında dönüştürülebilir.

- *Kültür ve Tarih Turizmi:* Burdur ilinde birçok antik kent ve kalıntı bulunmaktadır. Ören yerlerinin ziyaret edilebilir bir hale getirilmesi turizme yönelik talebin artması açısından büyük önem taşımaktadır. Sagalassos ve Kibyra Antik Kentleri ziyaret edilebilir durumdadır. Diğer antik kentlerde kazıların tamamlanması ve çevre düzenlemesinin yapılması ile turizme kazandırılması sağlanabilir. Ayrıca yöreye has yörük kültürünü yaşatacak ve ziyaretçilere sergileyecek unsurların oluşturulması ile yörük kültürünün çekiciliği ürün haline dönüştürülebilir.
- *Doğa Turizmi:* İl sınırları içerisinde birçok mağara, yayla ve göl bulunmaktadır. Bunların her biri doğa turizmi severler için başlı başına birer çekiciliktir. Göllerin çevresinde yürüyüş alanı düzenlemelerinin yapılması, gözlem noktaları kurulması ve genel çevre düzenlemesinin yapılması ile trekking, oryantiring, kuş gözlemciliği, doğa fotoğrafçılığı gibi alternatif turizm olanakları yaratılabilir.
- *Yayla Turizmi:* Son yıllarda büyük şehirde yaşayan insanların talep ettikleri ve yükselen bir turizm türü olarak karşımıza çıkmaktadır. İl genelinde ulaşılabilir ve doğal güzellik açısından birçok unsura sahip birçok yayla bulunmaktadır. Yaylalarda uygun konaklama ve ihtiyaç alanları oluşturularak birçok turiste hizmet verilebilir.
- *Av Turizmi:* Coğrafi şekillerdeki çeşitlilik sebebi ile il sınırları içerisinde birçok yabani hayvan varlığını devam ettirmektedir. Yöre özellikle domuz avı için büyük bir potansiyele sahiptir. Kontrollü ve sınırlı olmak şartı ile yörede av turizmi potansiyeli oldukça yüksektir. Av turizmine yönelik paket turların oluşturulması, av rehberlerinin yetiştirilmesi ve avlak alanların belirlenmesi ile yöre av turizmi potansiyelini aktif hale getirebilir.
- *Kırsal Turizm:* Kırsal turizm son yıllarda önemli bir hale gelen bir turizm çeşididir. Odak noktasında kırsal yaşamı bir tatil anlayışı olarak benimseyen ziyaretçilere basit kırsal aktiviteler sunmaya dayanmaktadır. Bu bağlamda il genelindeki köylerde köy pansiyonculuğunun yaygınlaştırılması ve lavanta hasadı, ardıç hasadı, gül hasadı, bağ bozumu gibi faaliyetlerin ziyaretçilerin katılımına sunulması ile çok kolay şekilde faaliyete geçirilebilecek bir turizm türüdür.

Burdur'da Turizm Açısından Tehditler

Burdur ilinde zayıf yönlere bağlı olarak turizm faaliyetlerinin artması açısından görülen tehditler turizm anlayışı, sürdürülebilirlik ve yüksek rekabet başlıkları altında incelenmektedir.

Turizm Anlayışı

Paydaşların görüşleri alınan toplantıda il genelinde farklı paydaşların turizme kendi bakış açısından baktığı görülmüştür. Turizmin bütünsellik ilkesi anlaşılamamıştır. Oysa turizm çekicilikler, altyapı, üstyapı, hizmet ve yerel halkın yaklaşımı ile oluşan bütün bir olgudur. Bu olguyu oluşturan unsurlardan herhangi birisi bile eksik kalsa sorun turizm hareketlerinin geneline yansıyacaktır. Burdur turistik çekicilikler açısından oldukça zengindir. Burdur paydaşları turizm çekiciliklerinin başlı başına bir ürün olduğunu düşünmektedir. Turistlerin beklentisini karşılayacak işletmelerin ve en önemlisi bir turizm şehri imajının oluşturulmaması durumunda bu çekiciliklerin ürüne dönüşmesi oldukça güçtür.

Yapılan toplantılar sonucunda paydaşlar şehrin büyük bir turizm potansiyeli olduğunu savunmaktadır. Potansiyelin harekete geçmemesine neden olarak başta bürokrasi ve yerel yönetimler olmak üzere diğer kesimleri hatalı görmektedir. Paydaşların potansiyeli harekete

geçirmek için kendi üzerlerine düşen sorumlulukları yerine getirmekten ziyade, diğer paydaşları hatalı görmeleri aktif çözüm önerisi getirmeye engel olmakta ve paydaşların birbirleri ile olan iletişimini olumsuz etkilemektedir. Paydaşlar arası iletişimin olumsuz etkilenişi ile ortak hareket kabiliyeti de zayıflamaktadır.

Sürdürülebilirlik

Burdur ilinin turistik çekicilikleri büyük oranda doğal ve kültürel varlıklardan oluşmaktadır. Doğal ve kültürel varlıkların turistik ürüne dönüştürülmeleri durumunda en büyük sorunlardan birisi taşıma kapasitesine bağlı olarak sürdürülebilir kalmasıdır. Turizmin doğal varlıklar üzerinde altyapı, üstyapı eksiklerinin tamamlanması ve ziyaretçilerin verdiği etkiler sebebi ile olumsuz etkileri vardır. Bu etkilerin en aza indirilmesi için doğal varlıkların korunması adına iyi bir planlama yapılmalı ve taşıma kapasitesi sınırlı tutulmalıdır. Bu duruma en gözle görülür örneklerin başında Salda Gölü ve tabiat parkı gelmektedir. Salda Gölü ve tabiat parkı kapalı bir havzada yer alan bir doğal mirastır. Bu mirasın plansız bir şekilde gölün ve tabiat parkının varlığını sürdürebilmesi için gerekli koşullar gözetilmeden sınırsız bir şekilde ziyaretçilere açılması, Salda Gölü ve tabiat parkının çok kısa sürede özelliğini yitirmesi ve çekiciliğini kaybetmesine yol açacaktır. Yaylalar, mağaralar, ören yerleri gibi pek çok varlık korunma ilkesi gözetilmeksizin ziyarete açılması durumunda aynı tehditlerle karşı karşıya kalacaktır.

Turizm talebinin yıl boyuna yayılmış ve süreklilik göstermesi yapılacak yatırımların sürdürülebilirliği açısından büyük önem taşımaktadır. Devamlılık göstermeyen festival ve etkinlikler veya geçici akımlar sonucunda oluşan turizm talebinin devamlı talebe dönüşmesi büyük önem taşımaktadır. Burdur'a yönelik turizm talebine bakıldığında özellikle son iki yılda Salda Gölü ve tabiat parkına yönelik kontrolsüz büyüyen bir talep göze çarpmaktadır. Ancak söz konusu talebin Haziran-Eylül ayları arasına sıkışmış ve geniş kapsamlı birkaç geçici organizasyon sebebi ile yükseldiği, hatta talepteki aşırı artışın taşıma kapasitesinin üzerine çıktığı görülmüştür. Diğer yandan yöreye yönelik paket turların da yaz aylarına sıkıştığı görülmektedir. Sadece belli bir döneme sıkışmış turizm talebini karşılamaya yönelik olarak yatırımların yapılması durumunda bu kadar kısa bir sürede fayda sağlamak bir yana dursun, yatırım maliyetlerinin karşılanması bile oldukça güçleşecektir. Bu nedenle yöreye yönelik olarak ilkbahar ve yaz aylarının dışında turizm faaliyetlerinin oluşturulması gerekmektedir. Kış turizmi, av turizmi ve kültür turizmine yönelik faaliyetler örnek olarak gösterilebilir.

Yüksek Rekabet

Burdur ili kapsamında turizm faaliyetlerinde rekabet yok denecek kadar azdır. Ancak ülkemiz ve dünya geneline bakıldığında Burdur ilinde bulunan turistik çekiciliklere benzer veya alternatif birçok çekicilik bulunmaktadır. İl genelindeki çekiciliklerin kendine has özellikleri vurgulanmaz veya bu çekiciliklere Burdur'a has bir özellik eklenmez ise benzer çekicilikleri bünyesinde barındıran destinasyonlar ile rekabet etmek bir hayli güçleşecektir. Örnek verilecek olursa ülkemizde yayla turizminin ön plana çıktığı yöre Doğu Karadeniz Bölgesi'dir. Burdur ilindeki yaylalarda Doğu Karadeniz'dekilerden farklı bir özellik bulunmaz veya bu özellik vurgulanmaz ise yayla turizmi yapmak isteyen turistler için bir çekicilik ortaya konamayacaktır.

Tablo 20. Burdur İli Turizm SWOT Analizi

GÜÇLÜ YÖNLER	ZAYIF YÖNLER
• Coğrafi konumu ve ulaşım (karayolu, havayolu) imkânları • Tanınmış turizm destinasyonlarına (Antalya, Pamukkale) yakınlığı • Zengin kültürel ve tarihi değerlerin olması • İle özgü gastronomik değerlerin olması • İlin spor turizmine uygun değerlere sahip olması • Doğa ve tabiat varlıkları açısından geniş bir yelpazeye sahip olması • Dünyaca bilinen Alaca dokumalarına sahip olması	• Bilinirlik, tanıtım ve pazarlama eksikliği • Tarihi yapıların tam olarak korunamaması • Turistik alanlarda tabelalandırma ve yönlendirme işaretlerinin eksikliği • Müze ve ören yerlerinde yabancı dil bilen personel yetersizliği • Alternatif turizm türlerinin tanıtımının yapılmaması • Burdur'un paket turlara dahil edilmemesi / edilememesi • Nitelikli konaklama tesisi yetersizliği • Özellikle müze ve ören yerlerinde dinlence, eğlence ve ihtiyaç alanlarının ve yapılarının eksikliği • Kırsal turizme yönelik konaklama tesisi eksikliği • İle özgü hediyelik ürün olmayışı • Turistlere farklı tarife uygulamaları • Burdur halkının turizm anlayışı ve turizme bakışı açısı • Burdur ilinde turizm alanında yatırımcı/girişimci yetersizliği
FIRSATLAR	**TEHDİTLER**
• Alternatif turizm türlerine ve kırsal turizme ilginin artıyor olması • Ulusal basında ve sosyal medyada Burdur doğal, kültürel, tarihi zenginliklerinin daha fazla yer almaya başlaması • Kuş gözlemciliği potansiyeli • Yerel halk çalgılarının tanınırlığının ve ticaretinin giderek artması	• Artan turizmin yaratabileceği taşıma kapasitesi sorunu • Burdur ilinin Muğla ve Antalya illerinin baskısında kalması

4. TEMEL SORUNLARIN TANIMLANMASI

Burdur ili genelinde birçok turistik çekicilik bulunmakla birlikte, şehre yönelik turizm talebi potansiyele oranla oldukça düşük kalmaktadır. Bu başlıkta bu duruma yol açtığı düşünülen sorunlara alt başlıklar altında yer verilmektedir. Temel sorunların belirlenmesinde Burdur ili turizm paydaşları ile yapılan toplantılardaki görüşler, turizm ile ilgili kurum ve kişilerle yapılan görüşmeler, akademisyen görüşlere ve yazılı kaynaklarda yer alan bilgilerden faydalanılmıştır.

Sorun 1: Turistik Tesis Sayısı ve Niteliği

Burdur ili genelinde turizm talebini karşılamaya yönelik turistik tesis eksikliği hem nicelik hem de nitelik açısından hissedilmektedir. İl genelinde yaklaşık yarısı il merkezinde olmak üzere belediye belgesi toplam 4.221 yatak kapasitesi bulunmakla birlikte, turizm işletme belgeli yatak sayısı sadece 571'dir. Turizm işletme belgeli tesislerin tümünün nitelikli olduğu kabul edilse bile Burdur'u nitelikli hizmet talep eden gecelik sadece 571 kişi ziyaret edebilecektir. Yiyecek-içecek işletmeleri açısından il genelinde üstün ve özellikli hizmet sunabilecek işletme sayısı yine oldukça sınırlıdır. Gelen ziyaretçilerin boş zamanlarını nitelikli olarak değerlendirebileceği farklı konulu dinlenme ve eğlence işletmeleri de oldukça yetersizdir.

Sorun 2: Turizm Anlayışı

Turizm her ne kadar arz verileri ile ortaya çıksa da, talebin yani turistlerin beklentileri doğrultusunda ürünün şekillendiği bir olgudur. Başka bir deyişle turizm olgusunda çekicilikler turistlerin istediği şekilde sunulduğu zaman turizm hareketi oluşmakta ve süreklilik kazanmaktadır. Gerek paydaşlarla yapılan toplantılar gerek sektörde faaliyet gösteren işletmeci ve girişimcilerle yapılan görüşmelerde turistin kendisine ne sunulursa onu beğeneceği ve tüketeceği görüşü yaygındır. Turistik ürün turist beklentilerinden uzak sunulduğunda tatmin

gerçekleşmeyecek ve gelen turistler memnuniyetsiz ayrılacağından turizmin devamlılığı ve artışı sağlanamayacaktır. Turizm turist-yerli etkileşimi açısından karşılıklı kültürel ve sosyal değişime dayalıdır. Yapılan görüşme ve toplantılarda Burdur'da turistlerin tek yönlü olarak sadece yerlilerden etkileneceği, yerlilerin turistlerden etkilenmeyeceği öngörülmektedir. Karşı tarafın kültürünü ve sosyal yapısını yok saymak etkileşimi ve iletişimi düşürecek, buna bağlı olarak da gelen ziyaretçilerin istek ve beklentilerine karşılık vermek güçleşecektir.

Sorun 3: Tanıtım ve Pazarlama Eksikliği

Pazarlama faaliyetleri ürün, fiyat, dağıtım ve tutundurma faaliyetlerinin bir bütünüdür ve bu bütün pazarlama karması olarak adlandırılmaktadır. Günümüz pazarlama anlayışında öncelikle bir ürünü en çok isteyecek hedef pazar belirlenerek pazarlama karması bu hedef pazarın istek ve beklentilerine göre şekillendirilmektedir. Turizm açısından turistik ürün hem kendi özelliklerine hem de turistlerin beklentilerine göre farklılaşabildiğinden, birbirinden farklı turistik ürünler için ayrı ayrı hedef pazarlar oluşturulmalı ve her bir ürünün hedef pazarının beklentilerine göre pazarlama karması şekillendirilmelidir. Burdur turizmi açısından bakıldığında yayla turizmi, agro turizm, kültür turizmi, av turizmi gibi her bir turizm şekli için potansiyel turistlerin özellikleri ve beklentilerinin neler olduğu ayrı ayrı belirlenerek farklılıklara göre hedef pazarlar belirlenmeli ve pazarlama karması şekillendirilmelidir. Yapılan araştırmada Burdur ilinde hedef turizm pazarlarının ve hedef turistlerin belirlenmediği, her turist tipinin aynı beklentide olduğunun düşünüldüğü görülmektedir. Bu tarz bir anlayışta farklı amaçlarla yöreyi ziyaret edenlerin birbirinden farklı öncül beklentileri belirlenmediğinde yöreye yönelik turizm hareketlerinin artması ve gelen turistlerin tatmin olarak evlerine dönmesi pek olası değildir.

Burdur ili açısından bir önemli eksiklik ise tanıtım eksikliğidir. Turizmde tanıtımın boyutunun, kime yapılacağının, hangi kanallar aracılığı ile yapılacağının belirlenmesi büyük önem taşımaktadır. Burdur ili açısından bakıldığında tanıtım faaliyetlerinin ulusal basında yer alma, festival ve etkinlik düzenleme, fuarlara katılımın ön plana çıktığı görülmektedir. Ulusal basında yer alan tanıtımlarda hedef kitle gözetilmeksizin genel bir şehir tanıtımı ile sınırlı kaldığı görülmektedir. Düzenlenen etkinlik ve festivaller ise genelde yöresel kalmakta, yerel bürokratlar ve politikacılara yönelik düzenlenmekte, turizm hareketini ivmelendirecek seyahat acentaları birliği, tur operatörleri ve turizm pazarlamasında faal olan kesimlerin bu tarz etkinlik ve festivallerde yer almadığı görülmektedir. Fuar etkinliklerine katılımda ise genelde yine bürokrat ve politikacıların ön plana çıktığı, yöresel ürünlerin tanıtımı ile sınırlı kalan gerçek turizm potansiyelini etkin ve profesyonel anlamda sergileme başarısına uzak kalındığı görülmektedir. Turistik ürün özelliği gereği üretildiği yerde tüketilir. Bu nedenle turistik ürünün pazarlaması ancak sınırlı şekilde genelde tur operatörleri ve seyahat acentaları aracılığı ile yapılmaktadır. Burdur ilinin etkin bir şekilde pazarlanabilmesi için tur operatörleri ve seyahat acentalarının devreye sokularak paket turlar oluşturulması veya mevcut paket turlara dahil edilmesi gerekmektedir. Bu nedenle tanıtım etkinliklerinin tur operatörleri ve seyahat acentaları üzerinde yoğunlaşması gerekmektedir.

Sorun 4: Turizm Girişimcisi

Turistik ürün doğal ve tabiat varlıkları, yapay çekicilikler, konaklama tesisleri, restoranlar, hediyelik eşya satıcıları, ulaşım firmaları, altyapı, yerel halk gibi birçok farklı olgunun bir araya gelmesi ile oluşmaktadır. Hepsinin ortak noktası turistlerin beklentilerine yönelik ürün ve hizmet sağlamaktır. Bu nedenle iyi bir turistik ürünün ortaya çıkabilmesi için birçok ihtiyacı karşılamaya yönelik ürünlerin turist beklentilerini karşılayacak şekilde üretilmesi

gerekmektedir. Turist beklentilerini karşılayacak ürünleri üretecek turizm girişimcileri turizm için vazgeçilmez bir unsurdur. Burdur ili genelinde turizm yatırımı yapanlar veya yapmayı düşünenlere bakıldığında genelde farklı bir alanda girişimci olduğu, turizm işine tamamlayıcı veya alternatif bir iş olarak baktıkları görülmektedir. Bu nedenle de çoğu zaman üretilen ürünler turist beklentisini göz önüne almadan üretilmektedir. Ayrıca turistik ürünü bütünsel olarak ortaya çıkarabilmek için gerekli birçok tamamlayıcı ürün Burdur'da henüz gerektiği gibi üretilmemektedir. Bunlara örnek olarak nitelikli yiyecek-içecek işletmeleri, eğlence işletmeleri, hediyelik eşyalar, boş zaman değerlendirme faaliyeti işletmeleri, ulaşım işletmeleri, seyahat acentaları gibi işletmeler verilebilir. Bu alanlardaki boşlukları doldurmak için ana iş kolunu turizm olarak gören ve turistlere yönelik ürünler üretmeyi planlayan girişimcilere ihtiyaç vardır.

Sorun 5: Turistik Ürün Sunumu

Turistik ürün bütünseldir. Turistik ürün turistler için farklı ve hoş bir deneyim sunmaktadır. Bu nedenle günlük hayatta her an ulaşılabilecek bir ürün veya hizmet turistik ürün niteliği taşımayabilir. Turistik ürün üretenler farklı ve hoş bir deneyim sunması açısından ürünlerine farklı, çekici özellikler katmalıdır. Bu özellik kimi zaman ilgi gösteren bir garson, kimi zaman alımlı bir paket, kimi zaman otantik bir ürün olabilir. Burdur ilinde turistik ürünü oluşturan unsurlara bakıldığında doğal ve kültürel varlıklar dışında, ek değer katıcı unsurlarda bu tarz bir özelliğe rastlanmamaktadır. Örneğin Burdur iline özgü olan Alaca Dokumaları önemli bir hediyelik eşya olma potansiyeline sahiptir. Ancak Alaca Dokumaları basit bir kumaş parçası olarak sunulduğunda ilgi çekici bir ürün olmaktan çıkmaktadır. Alaca Dokumalarının giyim eşyası, çanta veya kumaşın kullanıldığı tüm objelerde kullanılarak yeni ürünler ortaya çıkarılması ve güzel bir paketleme ile değerine değer katması mümkündür. Ören yerlerinin rahat bir gezi ortamı şeklinde düzenlenmemesi, doğa turizmine yönelik alanlarda kişisel ihtiyaçlara yönelik düzenleme yapılmaması da turistik ürün sunumunda eksiklere örnek verilebilir.

Sorun 6: Nitelikli Yönetici ve İşgücü

Turistik ürünün önemli bir kısmı hizmetlerden oluşmaktadır. Etkili bir turistik ürün meydana getirebilmek için turizm eğitimi almış ve turizm olgusunu iyi tanıyan yönetici ve çalışanların üretimde yer alması gerekmektedir. Aksi halde turistlerin beklentilerini karşılamayan ürünlerin üretimi, hizmet hataları, müşteri şikayetleri artacak ve turizm genel olarak olumsuz etkilenecektir. Burdur'da turizm işletmelerinin üst kademe yöneticilerine bakıldığında çoğu zaman turizm eğitimi almamış, turizm deneyimi düşük, genelde yatırımcının kendisi veya yakın akraba ve tanıdıklarından meydana geldiği görülmektedir. Şehirde lisans ve ön lisans düzeyinde eğitim veren bir üniversite, yıllarca turizm eğitimi vermiş Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı eğitim merkezi bulunmaktadır. Ancak Burdur'da turizm eğitimi almış nitelikli işgörenlerin genelde şehirde çalışmadığı, Antalya başta olmak üzere diğer turistik çekim yerlerinde çalıştığı veya turizm sektöründe hiç çalışmadığı görülmektedir. Bu durumun en temel sebebi olarak düşük işgören ücretleri görülmektedir. Turistik işletmelerin birçoğunda çalışanlara genelde asgari ücret ödenmekte, nitelikli işgücü açısından bu ücret düşük geldiğinden Burdur'daki işletmelerde çalışmamayı tercih etmektedir.

Sorun 7: Bütünsel Planlama

Turistik ürün birçok sektörün ve kesimin paydaşı olduğu bir üretim anlayışı ile ortaya çıkmaktadır. Bir yöreye özgü turistik ürün ortaya çıkartılırken özellik katılabilmesi için ortak

bir hedef doğrultusunda hareket edilmelidir. Ortak hedef doğrultusunda yapılacak planlamada tüm paydaşların hakları ve istekleri gözetilmeli, her kesim ortak plan doğrultusunda hareket etmelidir. Yapılan toplantı ve görüşmelerde Burdur'da turizm sorunlarına ve bu sorunları gidermek için çözüm önerilerine her paydaş kendi açısından yaklaştığı görülmüştür. Örneğin Salda Gölü ve tabiat parkının en önemli sorunları genel olarak: "yerel yönetim açısından tesisleşmeye izin verilmemesi; mevcut yatırımı olan girişimciler açısından yeni yatırımlara izin verilecek olması; bürokratlar açısından alt yapı eksikliği; sivil toplum kuruluşları açısından Salda'ya yabancı yatırımcıların akın edecek olması" şeklinde belirtilmiştir. Burdur merkezde yapılan toplantıda yine benzer şekilde paydaşlar turizm sorunları ve çözüm önerilerine kendi açısından yaklaşmıştır. Burdur merkezdeki toplantıya bazı paydaşlar defalarca davet edilmesine rağmen temsilci göndermeyerek katılmamıştır. Bu husus, Burdur ilinde turizme bütünsel olarak bakılmadığının başlı başına bir göstergesidir.

Sorun 8: Bürokrasi

Yapılan toplantı ve görüşmelerde birçok kesimin ortak sorun olarak belirttiği unsur bürokrasidir. Özellikle hızlı ve etkin karar alma da bürokrasinin çok ve ağır işlemesi durumunda sorun yarattığı görülmektedir. Görüşme yapılan katılımcıların büyük çoğunluğu bürokratik engellemeler ve yasaların bağlayıcılığı nedeni ile turistik yatırımların yapılamadığını belirtmiştir. Ancak ülkemizde benzer çekim yerlerinde aynı kanunlar ve bürokrasi şartlarında gelişen turizm; Burdur'da turizme yönelik doğrudan ve dolaylı devlet destekleri, özellikle Salda Gölü tabiat parkına yönelik yapılan yeni yasal düzenleme gibi olaylar düşünüldüğünde bahsedilen bürokratik ve yasal engellemelerin gerçekten büyük bir sorun mu olduğu düşünülmelidir.

Tablo 21. Burdur İli Turizm Alanına İlişkin Temel Sorunlar

Sorun 1: Turistik Tesis Sayısı ve Niteliği
• Turizm talebini karşılamaya yönelik turistik tesis yetersizliği • Turizm işletme belgeli tesislerin yatak sayılarının yetersizliği • Nitekli ve üstün hizmet sunabilecek yiyecek ve içecek işletmelerinin yetersizliği • Gelen ziyaretçilerin zaman geçirebileceği dinlence ve eğlence işletme sayısının az olması
Sorun 2: Turizm Anlayışı
• İl genelinde turistlerin tek yönlü olarak sadece yerlilerden etkileneceği görüşünün hâkim olması • Gelen turistin kültür ve sosyal yapısını yok sayan bir bakış açısının yaygın olması
Sorun 3: Tanıtım ve Pazarlama Eksikliği
• İlde hedef turizm pazarlarının ve hedef turistlerin belirlenmemiş olması • Her turist tipinin aynı beklenti içerisinde olduğunun düşünülmesi • İlin tanıtım yetersizliği • Ulusal basında yapılan tanıtımlarda hedef kitle gözetilmeksizin genel şehir tanıtımı ile sınırlı kalması • Düzenlenen etkinlik ve festivallerin genellikle yöresel ürün tanıtımıyla sınırlı kalması • Etkinlik ve festivallerde tur operatörlerinin, seyahat acentelerinin yer almaması
Sorun 4: Turizm Girişimcisi
• İldeki girişimcilerin turizme alternatif bir iş olarak bakıyor olması • Üretilen ürünlerin turist beklentisine yönelik olmaması • Turistik ürünlerin gerektiği gibi üretilememesi • Nitelikli işletmeler, hediyelik eşya pazarları, eğlence-dinlence merkezlerinin yetersizliği
Sorun 5: Turistik Ürün Sunumu
• İle özgü olan turistik ürünlere farklılık ve çekicilik katılmadan olduğu gibi sunulması • Ören yerlerinin rahat bir gezi ortamı şeklinde düzenlenmemesi • Doğa turizmine yönelik alanlarda kişisel ihtiyaçlara yönelik düzenleme yapılmaması
Sorun 6: Nitelikli Yönetici ve İşgücü
• Turizm işletme yöneticilerinin turizm eğitimi almamış olması • İşletmelerde turizm deneyimi düşük personellerin, eş, dost ve akrabaların çalıştırılıyor olması • Turizm eğitimi almış nitelikli işgücünün ildeki düşük ücretler nedeniyle diğer turistik yerlerde çalışması
Sorun 7: Bütünsel Planlama
• İl genelindeki paydaşların turizm sorunlarına ve önerilerine kendi açılarından yaklaşması • Paydaşların davet gönderilmesine rağmen toplantılara temsilci göndermemesi
Sorun 8: Bürokrasi
• Turistik yatırımların yapılmasına yönelik bürokratik engeller • Bürokrasinin ağır işlemesi nedeniyle hızlı ve etkin kararlar alınamaması

5. HEDEFLER

5.1. Kısa Vadeli Hedefler

Hedef 1: Kırsal Turizm Açısından Konaklama İmkânı Yaratılması

Burdur ili genelinde yayla turizmi, agro turizm, avcılık, doğa ve kampçılık gibi alternatif kırsal turizm olanakları bulunmaktadır. Bahsedilen turizm olanaklarının ürüne dönüşmesinde en büyük engellerden birisi söz konusu turizm türlerine yönelik konaklama ihtiyacının karşılanamamasıdır. Kırsal turizme katılanlar konaklama ihtiyaçlarını da kırsal bölgede karşılamak istemektedir. Bu bağlamda kırsal turizmden pay alabilmek için mutlaka turistik çekiciliğin olduğu bölgede konaklama imkanın sağlanması gerekmektedir. Kitle turizminde konaklama ihtiyacı içerisinde birçok olanak barındıran büyük ve kaliteli işletmelerce sağlanması gerektiğinden genelde orta veya uzun vadeli hedef olarak yer almaktadır. Ancak kırsal turistlerin beklentisi doğa ve yöre ile iç içe olmak şeklinde olduğu için kırsal turizmde kısa vadede çözülebilir. Köy evlerinin pansiyona dönüştürülmesi, köylülerin oda kiralaması, kamp alanlarının oluşturulması, bungalov veya ağaç ev inşası gibi kısa vadede gerçekleştirilebilecek hareketlerle Burdur'da kırsal turistlere konaklama imkânı yaratılabilir. Konaklama olanaklarının doğru şekilde ortaya çıkması için profesyonel bir bakış açısı ve köylülerin bilgilendirilmesi-eğitilmesi önem taşımaktadır. Kırsal turizm açısından konaklama imkânı yaratılması kapsamında Salda Gölü etrafındaki köyler, yayla evleri-yayla köylerinde ev pansiyonculuğu imkânı yaratılabilir. Av turizmi, kampçılık ve doğa turizminde orman bölge müdürlüğü ve milli parklar tarafından doğal alanlar içerisinde kamp alanlarının oluşturulması, ağaç veya prefabrik kulübelerin inşası ile konaklama imkanı yaratılabilir. Kırsal turizm açısından il genelinde birçok yer bulunmakla birlikte Kemer ilçesi Akpınar Yaylası, Merkez Kökez Köyü, Yeşilova Salda ve Doğanbaba köyleri, Bucak ilçesi Çamlık Köyü, Burdur Merkez Aziziye Köyü, Yeşilova ilçesi Akçaköy, Dirmil önplana çıkmaktadır.

Hedef 2: Salda Gölü ve Tabiat Parkının Sürdürülebilir Turizme Yönelik Düzenlenmesi

Salda Gölü başlı başına bir tabiat harikasıdır. Son yıllarda özellikle sosyal medya ve festivaller aracılığı ile gölün bilinirliği artmıştır. Ancak göl çevresinde turizm faaliyetlerinin uygulanabilmesi ve göle zarar vermeden ziyaretçilerin hoş vakit geçirebilmesi için düzenleme yapılmasına ihtiyaç vardır. Göl ve çevresinin şu anki ziyaretçilerinin büyük çoğunluğu Denizli, Burdur, Antalya gibi çevre yörelerde yaşayanlardan oluşmaktadır. Ziyaretçiler genelde kendi imkanları ile kurdukları derme çatma çadırlarda konaklamaktadır. Temizlik, su, genel ihtiyaçların karşılanması için verilen hizmet oldukça sınırlıdır. Söz konusu ziyaretçiler Haziran sonu ila Ağustos ayı sonu arasında sıkışan kısa bir dönemde çok yoğun ve kontrolsüz bir şekilde göl çevresinde konaklamaktadır. Söz konusu kısa vadeli yoğunluk ihtiyaçların doğru şekilde giderilememesi ve kontrolsüz şekilde ziyaretçilere açık olması nedeni ile hem göle hem de turizme zarar vermektedir. Bu nedenle göl çevresinde çadır kurulabilecek alanların sınırlanması ve kontrol altına alınması gerekmektedir. Ayrıca ziyaretçilerin ihtiyaçlarını tam ve doğru şekilde karşılanabilmesi için tuvalet ve duş alanlarının sayılarının arttırılması, çöp toplama noktalarının göle zarar vermeyecek şekilde düzenlenmesi, yiyecek-içecek gibi günlük ihtiyaçları karşılamaya yönelik işletmelerin sayısının ve kalitesinin yükseltilmesi gerekmektedir. Gölün toprak ve su yapısı kendisine has bir özelliğe sahiptir. Bu özelliğin kaybolmaması için gerekli önlemlerin de alınması gerekmektedir. Salda Gölü görsel olarak eşsiz bir güzelliğe sahiptir. Bu nedenle ziyaretçiler göl çevresini dolaşmak ve izlemek istemektedir. Bu nedenle göl çevresini kapsayan yürüyüş ve bisiklet yollarına ihtiyaç vardır.

Hedef 3: Burdur Gölü ve Çevresinin Çekiciliğinin Arttırılması

Burdur Gölü yöredeki önemli ve büyük göllerden bir tanesidir. 20 yıl öncesine kadar gölde yüzülebilir iken, günümüzde bu durumun bazı noktalar dışında pek mümkün olmadığı görülmektedir. Bu durumun başlıca sebepleri olarak kirlilik ve gölün hızlı çekilmesi gösterilmektedir. Burdur Gölü'nün sadece turizm açısından değil şehrin yaşanabilirliğinin devam edebilmesi için önemi büyüktür. Bu nedenle gölün kirlenmesinin ve su çekilmesinin önüne geçilmesi hayati önem taşımaktadır. Bu sorunların halledilmesi durumunda gölün turizme hizmet edebilecek birçok potansiyeli bulunmaktadır. Öncelikle göl çevresinde turistik hizmet veren işletmelerin sayısı arttırılabilir. Gölün sularının kükürtlü ve dibinin küllü bir çamurla kaplı olduğu bilinmektedir. Göl suları ve dip çamurunun analizi yapılarak sağlık ve güzellik turizmine yönelik uygulamaların yapılması olasıdır. Şehrin ve yörenin tanıtımında Burdur Gölü'nden, göl ve çevresinde yapılabilecek etkinliklerin belirlenmesi ve sunulması ile çok daha fazla faydalanılabilir.

Hedef 4: Burdur'un Anadolu Paket Turlarında Konaklama Noktası Olması

Ülkemize yönelik maceracı turistler kendi imkanları ve paket turlar olmak üzere iki yolla gelmektedir. Paket turlar kapsamında ise turistler genelde Anadolu turlarını tercih etmektedir. Tur operatörleri ve seyahat acentaları tarafından coğrafyamız ve kültürel varlıklarımızın çokluğu nedeni ile birçok farklı Anadolu turu düzenlenmektedir. Bu turlar arasında Karadeniz turları dışında hemen hemen tümünde konum olarak Burdur geçiş noktasında veya çok yakınında bulunmaktadır. Bu nedenle Burdur ilinin gerek çekicilikleri gerekse konumu nedeni ile Anadolu turlarında yer almaması ilginçtir. Anadolu turlarında konaklama ve geçiş noktası olunması durumunda turizm Burdur'da 12 ay süren devamlı bir faaliyete dönüşecektir.

Hedef 5: Burdur ve Çevresine Yönelik Paket Tur Oluşturulması

Burdur ili ve çevresi turistik çekicilikler açısından birçok değere sahiptir. Burdur-Isparta-Denizli ve Afyon illerini konum olarak bir çanak içerisinde ele alırsak, bu çanağın içerindeki turistik güzellikleri görmek için bir iki gün yetersiz kalacaktır. Bu durum yöreye özgü yeni bir paket gezi turu sağlamaya olanak tanımaktadır. Burdur ve çevresindeki tarihi, kültürel ve doğal güzellikleri kapsayan bir paket turun oluşturulması ile alternatif turizme yönelik olarak yeni bir ürün ortaya çıkmış olacaktır.

Hedef 6: Eski Şehir Merkezi'nin Turizme Yönelik Düzenlenmesi

Ulu Cami'nin yer aldığı tepe ve çevresi şehirde en eski ve tarihi binaların yer aldığı bir bölge olarak göze çarpmaktadır. Bu bölgede geçmişte restorasyon çalışmaları yapılarak birçok bina kullanılabilir ve çekici hale getirilmiştir. Ancak daha birçok bina da restore edilmeyi beklemektedir. Bölgedeki yapıların tümünün restorasyonunun tamamlanması ile ülkemizde Beypazarı, Antalya Kaleiçi gibi örnekleri olan tarihi sokaklar ortaya çıkacaktır. Ayrıca söz konusu bölgede restore edilen binaların turizm amacı dışında kullanıldığı görülmektedir. Eski Şehir Merkezi'ndeki binaları restorasyonunun tamamlanması ve turizme hizmet odaklı işletmelerin burada yer alması ile şehrin çekiciliğine yeni bir unsur eklenmiş olacaktır.

Hedef 7: Burdur'un Hedef Pazarlarının Belirlenmesi

Araştırma sürecinde yapılan toplantılar ve görüşmelerde paydaşların ve yerel halkın turizme bakış açısı da incelenmiştir. Toplanan verilerin incelenmesi sonucunda Burdur genelinde hangi

turizm türünün hangi turist kitlesine yönelik olduğu, Burdur'un turistik imajı ve Burdur turizminin hedef turistlerinin saptanmadığı görülmüştür. Alternatif turizm türlerine katılan turistlerin farklı beklentileri ve ihtiyaçları bulunmaktadır. Beklenti ve ihtiyaçlardaki farklılıkların göze alınmaksızın bir ürün sunulması durumunda turizmin devamlılığından söz edilemez. Bu nedenle Burdur iline yönelik turist gruplarının sınıflanması, her bir turist grubunun öncelikli beklentilerinin saptanması ve her bir turist grubu tipine uygun toplam bir turistik ürün sunulması gerekmektedir. Burdur genelinde tarih-kültür turizmi, doğa turizmi, yayla turizmi, agro turizm, av turizmi, mağara turizmi, göl turizmi başta olmak üzere turizmi gerçekleştirme potansiyeli yüksek turistlerin özellikleri, istekleri ve ihtiyaçları belirlenmelidir. Belirlenen özellik ve ihtiyaçlar doğrultusunda sunulacak ürünün her aşaması düzenlenerek sunuma hazır hale getirilmelidir. Turistlerin tek bir tip olduğu, hepsinin beklenti ve ihtiyaçlarının aynı olduğu düşünülerek geliştirilen pazarlama anlayışı başarılı olmaktan uzak kalacaktır.

Hedef 8: Paydaşlara Turizm Bakış Açısı Kazandırılması

Burdur ilinde paydaşlarla yapılan görüşmelerde turizmin bütünsel olarak görülmediği, turizm ve turist tanımlarının yanlış anlaşıldığı görülmüştür. Paydaşlara göre turizm Burdur'a gelenlerin ilde yapacağı harcamalardan kazanılacak para, turist ise Burdur'da bulduğu herşeyden koşulsuz memnun olacak, başka bir deyişle umduğunu değil bulduğunu tüketecek ve karşılığında ücret ödeyecek kişi olarak görülmektedir. Ancak bu anlayış yanlış ve eksiktir. Bir yörede turistlerin özellikleri bilinmez, onların arzuladığı imkanlar kaliteli ve gerektiği gibi sunulmaz ise turizm hareketleri ya hiç oluşmayacak ya da çok kısa vadeli olacaktır. Turizmin yerli ve turistler arasında her anlamda karşılıklı anlayışa dayanan bir değiş-tokuş ilişkisi olduğu ve bu ilişkide ürün ve hizmet özelliklerinin belirleyicisinin turist olduğu anlaşılmalıdır.

Hedef 9: Hizmet Kalitesinin Arttırılması

Burdur ilinde turistik ürünü oluşturan ürün ve hizmetlere bakıldığında fayda açısından temel gereksinimleri karşılamakla sınırlı kaldığı görülmektedir. Turistik ürünü oluşturan unsurlar farklı, kaliteli ve iz bırakır şekilde olmalıdır. Turist beklentilerini karşılamaktan uzak basit bir oda, sadece karın doyurma odaklı bir yemek, hikayesi olmayan bir gezi veya sıradan bir hediyelik eşya ile kaliteli bir turistik ürün oluşturulamaz. Farklı turist tiplerinin istek ve beklentilerine uygun kalitede ürün ve hizmetler geliştirilmelidir. Bu bazen nitelikli ve yabancı dil bilen bir çalışan, bazen porselen tabakta sunulan bir yemek, bazen bir hediyelik eşyanın güzel paketidir. Hizmet kalitesinin turizme uygun bir şekilde uyarlanması hemen hemen her alanda Burdur için bir gerekliliktir.

Hedef 10: Burdur'a Özgü Hediyelik Eşya Üretimi

Turistler gezdikleri yerleri kendisi ve yakınlarına hatırlatması amacı ile gezdikleri yöreye özgü hediyelik eşya satın alma eğilimindedir. Bu tarz hediyelik eşyalar bir yöreye özgü ve özellikli olarak üretildiği zaman turistlere gelecekte dolaylı olarak tatil deneyimlerini hatırlatmakta ve bir tanıtım aracı olarak kullanılabilmektedir. Burdur ilini ilk bakışta hatırlatacak ve ile özgülüğü vurgulayacak düzeyde hediyelik eşyalar yetersiz kalmaktadır. Turistik hediyelik eşya oluşturmada yörenin en bilinir unsurlarının kullanılarak, kaliteli, artı değer katan ve her anlamda tam bir ürün oluşturmaya dikkat edilmelidir. Yöreye özgü Dikkuyruk, Burdurikus gibi hayvanlar, Antoninler Çeşmesi, Kibyra Medusa Mozaği gibi kültürel varlıklar veya sipsi,

lavanta, ceviz ezmesi, Alaca Dokuması gibi somut varlıkların kullanımı ile dikkat çekici hediyelik eşyalar üretilebilir. Ancak bu eşyalar sade ve alelade olmamalıdır.

Hedef 11: Burdur İli Turizm Araştırmaları Yapılması ve İstatistik Oluşturulması

Burdur ilinin turizm potansiyeli yüksek görülmektedir. Ancak söz konusu potansiyelin sayılarla ortaya çıkarılabilmesi ve ölçülebilmesi gerekmektedir. Burdur ilinin potansiyelinin ortaya konması, eksiklerinin kesin olarak belirlenebilmesi ve bu duruma göre hareket edilebilmesi için istatistiki veriler büyük önem taşımaktadır. Günümüzde Burdur'a ait verilerin güvenirlik ve geçerlikten yoksun olduğu görülmektedir. İli ziyaret eden turistlerin sayısına ait tek gösterge müze ve ören yerlerine ait kayıtlardır ve tüm saptamalar bu kayıtlara göre yapılmakta olduğundan turizme yönelik hesaplama ve tahminler gerçekçilikten uzaktır. Bu nedenlerle Burdur ili genelinde turizm istatistikleri ve araştırmalarını gerçekçi bir şekilde yapacak ve elde edilen verileri koruyacak bir birim veya oluşuma ihtiyaç vardır. Bu sayede turizmin mevcut durumu, yıllar arasındaki değişimi ve değişimlerin sebepleri daha gerçekçi olarak ortaya çıkarılabilecektir.

Hedef 12: Ören Yerleri Araç Yolu ve Yürüyüş Yollarının İyileştirilmesi

Başta Sagalassos ve Kibyra Antik Kentleri olmak üzere ören yerlerine giden bağlantı araç yolları tur otobüslerinin güvenle seyahat edebileceği şekilde düzenlenmelidir. Turlar açısından çekici olması için park yeri, kişisel ihtiyaçlara yönelik yapı ve işletmeler ve çevre düzenlemesi yapılmalıdır. Kibyra, Kremna, Teke Sarayı başta olmak üzere yürüyüş yolları Sagalassos Antik Kenti'ne benzer bir şekilde düzenlenerek rahat ve güvenle gezilebilir hale getirilmelidir.

5.2. Orta Vadeli Hedefler

Hedef 1: Alternatif Turizm Türlerine Yönelik Ürünlerin Artması

Burdur ili tarihi, kültürel ve doğal varlıkları ile birçok farklı turizm türüne hizmet edebilecek birçok çekiciliğe sahiptir. Ancak bunların turistik ürüne dönüşebilmesi ve pazarlanabilmesi için başta konaklama, yiyecek-içecek ve rekreatif faaliyetleri karşılamaya yönelik olarak işletmeler olmak üzere gerekli altyapı ve üstyapı eksiklerinin tamamlanması gerekmektedir. Bu duruma örnek olarak yayla turizmi verilebilir. İl genelinde birçok yayla bulunmakla beraber yayla turizmine katılacak turistlerin konaklama, yeme-içme ve yaylada hoş vakit geçirmek için gerekli faaliyetlere yönelik üst ve altyapı eksikleri tamamlanmalıdır. Orta vadede en az üç yayla (Gölhisar Böğrüdelik, Aziziye, Kemer Akpınar) turizme hazır hale getirilebilir. İki köyde (Akçaköy, Karakent) agro turizm faaliyetlerine başlanabilir. Tefenni ilçesinde barutlu su çeşmesi gerekli düzenlemelerin yapılması ile sağlık turizmi ürününe dönüştürülebilir.

Hedef 2: Mevcut Konaklama Tesislerinin Kalitesinin Arttırılması

Burdur ilinde mevcut turizm hareketleri dahi yeterli sayıda ve nitelikte konaklama tesisi olmadığı için sınırlı kalmaktadır. Günümüz turizm anlayışında turistler maceracı olsun olmasın konakladıkları yerlerden konfor beklemektedir. Burdur ili genelindeki yatak kapasitesinin büyük çoğunluğu konfor ve kaliteden uzak belediye belgeli basit tesislerden oluşmaktadır. Belediye belgeli tesisler turizm belgeli tesislere dönüşerek hali hazırdaki talebin karşılanmasına etki edebilir. Bir yıl içerisinde merkezde yer alan turizm belgeli konaklama tesislerinin 251 olan yatak kapasitesinin en az üç yıldızlı olacak şekilde 500'e çıkarılması durumunda turizm hareketlerinin iki kat artması öngörülmektedir.

Hedef 3: Nitelikli Yiyecek-İçecek İşletmelerinin Sayısının Arttırılması

Burdur'da birçok masaya servis veren yiyecek-içecek işletmesi bulunmaktadır. İşletmelerin büyük çoğunluğu yerel halka hizmet verecek şekilde düzenlenmiş işletmelerdir. Modern turist beklentilerini karşılayacak düzeyde kurulmuş ve hizmet veren işletmelerin sayısı oldukça sınırlıdır. Orta vadede gerek günübirlik gerek ise konaklamalı ziyaretçilerin yeme-içme ihtiyaçlarını kaliteli bir hizmet anlayışı ile karşılayacak, turistlere farklı deneyimler yaratacak nitelikli yiyecek-içecek işletmelerinin sayısı arttırılmalıdır.

Hedef 4: Ören Yerleri ve Müzelerin İyileştirilmesi

Burdur ilinde birçok ören yeri ve müze bulunmaktadır. Ören yerlerinden birçoğunun kazı işlemleri tamamlanmadığı için ziyarete uygun hale getirilebilmesi için düzenlemeler de yapılmamıştır. Burdur'a turistik ürün çeşitliliği katmak için ören yerlerinin kazı çalışmalarının tamamlanması ve sonrasında tabela, yürüyüş yolu, dinlenme ve ihtiyaç alanlarının düzenlenmesi büyük önem taşımaktadır. Millias, Sia, Boubon, Keraitai, Teke Sarayı, İncirhan söz konusu durumdaki ören yerlerinin başında gelmektedir. Burdur Şehir Müzesi eserlerin sergilenmesi için yetersiz kalmakta ve şehrin ortasında yer aldığı için tur otobüslerinin giriş çıkışı ve park alanı açısından sorun taşımaktadır. Şehir müzesinin şehirden çok uzak olmayan daha ulaşılabilir bir noktada uygun büyüklükte bir binaya taşınması ile ziyaretçi sayısı kat kat artacaktır. Doğa Tarihi Müzesi de konum açısından grup ziyaretlerine uygun bir noktada değildir. Doğa Tarihi Müzesi'nin eski bir kilisenin düzenlenmesi ile oluşturulması yabancı Hıristiyan misafirler açısından yanlış anlaşılmaya müsaittir. Bu nedenle doğa tarihi müzesinin de kolay ulaşılabilir bir binaya taşınması sağlanabilir ve şu an Doğa Tarih Müzesi olarak kullanılan kilise aslına uygun şekilde restore edilerek inanç turizmine yönelik olarak ziyarete açılabilir.

Hedef 5: Yerel Rehberlerin Eğitilmesi

Ülkemizde kanuna bağlı olarak ulusal rehberler turizm bakanlığı nezdinde verilen eğitim ve sınavlar sonucunda eğitilmektedir. Ulusal rehberlik eğitimlerinde Burdur ilindeki çekiciliklerle ilgili bilgilere yeterli düzeyde yer verilmemektedir. Bu nedenle özellikle kültür turistlerinin beklediği bilgilendirme ve sunumların yapılabilmesi için Burdur ilindeki çekiciliklerle ilgili tam bilgi sahibi olan yerel rehberlere ihtiyaç vardır. Yerel rehberler donanımlı bilgi sahibi olması için kapsamlı bir eğitime tabi tutularak, alınan eğitimlerin belgelendirilmesi ve yeterlilik gösterenlerin yerel rehber olarak lisanslanması gerekmektedir.

Hedef 6: Yönetici ve İşgörenlerin Eğitimi

Burdur ili genelinde turistik ürün sunan işletmelere bakıldığında işletme yöneticileri ve çalışanlarının büyük çoğunluğunun turizm eğitimi almadığı görülmektedir. Turistlerin beklentilerini anlayabilmek ve cevap verebilmek için yabancı dil, turistik tüketici davranışı, turizm pazarlaması, hizmet kalitesi gibi birçok konuyu kapsayan eğitimlerin verilmesi gerekliliktir.

5.3. Uzun Vadeli Hedefler

Hedef 1: Nitelikli Konaklama Tesisi Sayısının Artması

İl genelinde iyi bir planlama yapılması ve kısa ve orta vade hedeflere ulaşılması durumunda uzun vadede turizm hareketleri çok yoğunlaşacaktır. Alternatif turizm türlerine yönelik olarak ili ziyaret eden turistlerin konaklama, yeme-içme, boş vakit geçirme ihtiyaçlarına üst düzey kalitede hizmet verecek nitelikli konaklama tesislerine ihtiyaç duyulacaktır. Bu düzeyde konaklama tesislerinin kurulması uzun vadeyi kapsamaktadır. Buradaki en net hedef Burdur iline en az bir adet beş yıldızlı konaklama tesisinin kazandırılması olacaktır.

Hedef 2: Turizm Faaliyetlerinin Sürdürülebilirliği

Turistik ürünü oluşturan çekiciliklerin büyük çoğunluğu zamanla korunmama durumunda tükenebilir veya özelliğini yitirebilir özellik taşımaktadır. Özellikle doğal, tabiat ve kültür varlıklar bu nedenle korunarak kullanılmalıdır. Burdur'daki turistik çekiciliklerin büyük çoğunluğu tarih ve tabiat varlıklarından oluşmaktadır. Hem kültürel ve doğal miras olan bu çekiciliklerin korunması hem de korunma sayesinde turizm olayının devamlılığının sağlanması açısından alt ve üstyapı eksikleri tamamlanırken korumaya dikkat edilmelidir. Ayrıca varlıkların korunabilmesi için taşıma kapasitelerinin belirlenmesi ve kapasite üzeri talep olması durumunda koruma ilkesine bağlı olarak arzın sınırlanması gerekmektedir.

"***BU TEMAYA AİT FAALİYET ÖNERİLERİ, İL GELİŞİM STRATEJİLERİ BÖLÜMÜNDE YER ALMAKTADIR."***

6. KAYNAKÇA

Agaraj M., Murati M. (2009) Tourism an Important Sector of Economic Development Annals of the „Constantin Brâncuşi" *University of Târgu Jiu, Economy Series, Issue 1/2009* : 83- 90

Alkan, C. (2015). *Doğal Ve Kültürel Varlıklara Dayalı Turistik Ürün Çeşitlendirmesi Ve Sürdürülebilirliği Literatür Çalışması,* Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, s.3, c.19, ss.214-226.

Atayeter, Y., Kanten, S. Ve Kanten, P. (2013). *Burdur İli Turizm Potansiyelinin Değerlendirilmesi ve Rekabet Analizi.* Fakülte Kitabevi: Isparta.

Burdur İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2015), *Kibyra Antik Kenti (Tanıtım Kitapçığı).* Sude Ajans: Ankara.

Burdur Valiliği, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü 2016 yılı verileri.

Duru, R. (1994). *Kuruçay Höyük I*, Türk Tarih Kurumu Yayınları: Ankara.

Duru, R. (2008). *M.Ö. 8000'den M.Ö. 2000'e Burdur Antalya Gölgesinin Altıbin Yılı*, Suna Ve İnan Kıraç Vakfı Yayınları: İstanbul

http://burduragidiyorum.com/bakibey-konagi-koca-oda/

http://www.burdurkulturturizm.gov.tr

http://www.butso.org.tr/tr/burdur-ceviz-ezmesi

http://www.hurriyet.com.tr/antalyaya-gelen-turist-sayisi-2017de-ruslar-40701542

http://www.mekan360.com/360fx_misirlilareviburdur-burdur.html

http://www.milliyet.com.tr/burdur-un-yoresel-yemekleri-pembenar-detay-yoreseltarifler-1861747/

http://www.neyiilemeshur.com/burdur/burdur-yemekleri-ve-icecekleri-burdurun-yoresel-yemekleri-3178.html

http://www.tefenni.bel.tr/Yz-6-Barutlu-Su.html

http://www.tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=temelist (Turizm geliri, gideri ve ortalama gecelem sayısı)

http://www.turkiyesulakalanlari.com/salda-golu-burdur/

http://yigm.kulturturizm.gov.tr/TR,10346/insuyu-magarasi---burdur.html

https://tr.wikipedia.org/wiki/Kibyra

https://www.lisinia.com/tr/lisinia-doga.html

Kanca O. (2015). Turizm Gelirleri ve Ekonomik Büyüme: Türkiye Örneği (1980-2013). *The Journal of Marmara Social Research, Sayı 8*: 2-14.

Karaküçük, S. (2016). *Rekreasyon Bilimi*. Gazi Kitabevi: Ankara

Kemal, Ö. (2013). "Anadolu'nun Antik Tiyatroları-11.2 Lykia Bölgesi", http://arkeokur.tumblr.com/post/60365002338/anadolunun-antik-tiyatrolar%C4%B1-112-lykia-b%C3%B6lgesi

Kitiş Y. E., Onat O. (2012) Isparta İli ve Yakın Çevresindeki Bazı Önemli Tarihi Yapılarda Görülen Yabancı Ot Türleri. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Bilimleri Üniversitesi Dergisi 16 (3)*: 333-341.

Metin, H. (2013). *Kremna ve Çevresi Yüzey Araştırması Sonuç Raporu.*

Nas Kazan, Ş. (2012). *Burdur Yemekleri ve Kültürü.* Burdur Belediyesi Kültür Yayınları-13, Ege Reklam Basım: İstanbul.

Olalı, H. (1990). *Turizm Politikası ve Planlaması.* Yön Ajans: İstanbul.

Ongun, U., Yeşiltaş, M., Sop, S. A. Ve Akıncı Ekiztepe, B. (2017). *Alternatif Bir Ekoturizm Merkezinin İncelenmesi: Lisinia Doğa Örneği,* Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi, c.9, s.16., ss. 49-60.

Özdemir, G. (2014). *Destinasyon Yönetimi ve Pazarlaması.* Detay Yayıncılık: Ankara.

Özüdoğru Ş. (2013) Kybyra. *Ayrıntı Dergisi Eylül ISSN:2147-771X*

Şengül, S. Ve Türkay, O. (2016). Akdeniz Mutfak Kültürünün Gastronomi Turizmi Bağlamında Değerlendirilmesi. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies,* c.4, Özel Sayı 1, ss.86-99.

Türkan, C.(2011). *Yemek Repertuarı, Genişletilmiş 4. Baskı.* Cemal Türkan Yayınları: Ankara.

BANKACILIK, MALİ YAPI VE TİCARET

BANKACILIK, MALİ YAPI VE TİCARET

Dr.Öğr.Üyesi Özlem Nilüfer KARATAŞ ARACI

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu, Konaklama İşletmeciliği Bölümü

Öğr.Gör. Seher YASTIOĞLU

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu, Yönetim ve Organizasyon Bölümü

1. BANKACILIK SEKTÖRÜ GENEL GÖRÜNÜMÜ

1.1. GİRİŞ

Ekonomik faaliyetlerin finansmanında rol oynayan bankalar, sigorta şirketleri, yatırım fonları, yatırım ortaklıkları, yatırım danışmanlığı şirketleri, portföy yönetim şirketleri, leasing, faktoring vb. alanlarda uzmanlaşmış kurum ve kuruluşların bulunduğu sektöre mali sektör adı verilmektedir. Ülke ekonomilerinde mali sektörün güçlü yapısı, istikrarlı işleyişi ve reel ekonomi ile olan efektif etkileşimi ülkelerin gelişmişlik endeksleriyle doğrudan ilintilidir. Çünkü mali sektör, mali kaynakların toplanıp dağıtılması noktasında piyasa mekanizmasının en önemli aktörüdür. Sermaye piyasasının, ülkemizde vaktinde kurulamamasından dolayı henüz gelişme aşamasında olması, bankacılık sektörünün mali sektörün temelini oluşturmasına sebep olmuştur (Sönmez,1988:158). Mali kaynakların çok büyük bir bölümü bankalar tarafından toplanmakta ve kullandırılmaktadır. Bankaların Türkiye'de faaliyet gösteren finansal kuruluşların toplam aktif büyüklükler içindeki payı %86 civarındadır (TBB Faaliyet Raporu, 2015:19). Dolayısıyla bankacılık sektörünün mali sektör içerisindeki önemi ve sahip olduğu mevduat toplama ve kredi dağıtma fonksiyonları (Yağcılar, 2011:14) ile ekonomik sistemin işleyişini etkilemekte ve ekonomik sistemin istikrarı ve düzeni açısından önemli bir görev üstlenmesinden kaynaklanmaktadır. Bu sebeple Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren ekonomik kalkınmanın gerçekleştirilmesinde ve makroekonomik hedeflere ulaşmada bankacılık sektörüne büyük önem verilmiştir. Bankacılık sektörünün kurulmasındaki temel gaye de uzun vadede ekonomide artı değer oluşturmak ve ekonomideki sermaye birikiminin yatırıma ve üretime kanalize edilmesini sağlamaktadır (Sümer, 2016: 490-91). Ayrıca bankacılık sektörünün finansal piyasalarda bu denli bir baskınlığa sahip olması, sağlam bir yapısı olan ve etkin işleyen bankacılık sisteminin finansal istikrarı sağlaması kadar reel sektörün ve ülke ekonomisinin küresel şoklardan olumsuz etkilenmemesi veya darboğaza düşülmemesi için günümüz küresel dünyasında oldukça önem kazanmıştır (Bölükbaşı vd, 2018:486).

1.1.1. Amaç ve Kapsam

Makro çapta ülkelerin olduğu gibi mikro çapta bir ilin de mali sisteminin yapısı, işleyişi ve gelişmişliği, fonların ve sermaye birikiminin üretken yatırımlara ne kadar dönüştüğü ile yakından ilgilidir. Bu sebeple il gelişim planı çerçevesinde bankacılık sektörüne ayrı bir başlıkta yer verilmiştir. Bu çalışmada öncelikle amaç, Burdur ilinin Türkiye bankacılık sektöründeki yerinin belirlenmesi, ilde fon arz ve talebinin sayısal olarak durumu, sermayenin yatırımlara ve üretime ne ölçüde dönüştüğünün tespit edilebilmesi ve ilin finansal sistem içerisindeki performansı ile ilgili değerlendirmeler yaparak bir projeksiyon ortaya koyabilmektir.

1.1.2. Materyal ve Yöntem

Bankacılık sistemi moderatörlüğü için Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi'nde "Moderatör Çalışma Ekibi" oluşturulmuştur. Bu ekip öncelikle yapacağı çalışma, görüşme ve toplantılar için bir faaliyet takvimi belirlemiştir. Sonrasında bu takvim doğrultusunda, bankacılık sektörü ile ilgili bir envanter ortaya çıkarılabilmesi için Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK), FinTürk, Maliye Bakanlığı ve Türkiye Bankalar Birliği'nin (TBB) veri tabanlarından ilgili verileri toplanmıştır. Bu veriler ekipteki bir Dr. Öğr. Üyesi ve bir Öğr. Gör. tarafından Türkiye ortalamaları, TR 61 (Antalya- Burdur- Isparta) bölge ortalamaları ve Burdur il ortalamaları ile karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir. Ekip bu verilerin il için daha anlamlı hale gelebilmesi ve bankacılık sektörü ile ilgili mevcut durumun analiz edilebilmesi ayrıca kısa, orta ve uzun vadede hedeflerin ortaya konulabilmesi için ilde bulunan tüm banka müdür ve müdür yardımcılarıyla tek tek birçok görüşme gerçekleştirmiştir.

1.2. MEVCUT DURUM

1.2.1. Türkiye' de Bankacılık Sektörü

Bankacılık sisteminde Mart 2018 itibariyle faaliyet gösteren banka sayısı 52'dir. Mevduat bankaları sayısı 34, kalkınma ve yatırım bankaları sayısı 13, katılım bankaları sayısı 5'dir. Bank of China Turkey A.Ş., 2 Mayıs 2016 tarihinde faaliyet izni almış ve 1 Aralık 2017 tarihinde faaliyetlerine başlamıştır **(**https://www.tbb.org.tr/tr/banka-ve-sektor-bilgileri/istatistiki-raporlar/mart--2018---banka,-calisan-ve-sube-bilgileri-/3675). Ayrıca birde tasarruf mevduatı ve sigorta fonuna devredilen 1 banka bulunmaktadır. Türk bankacılık sisteminin bel kemiğini mevduat bankaları oluşturmaktadır. Son beş yıla bakıldığında mevduat banka sayısında büyük bir değişim görülmemektedir. 34 adet mevduat bankasının 2018 yılı itibariyle 3'ü kamusal, 9'u özel 10 tanesi ise yabancı sermayeli bankalardır. 13 tane kalkınma ve yatırım bankası varken 5 tane de katılım bankası faaliyet göstermektedir. Ülkemiz de katılım bankacılığı son yıllarda rağbet görmeye başlamış ve henüz gelişmektedir.

Bankacılık sektörü istihdam yaratma açısından da önemli bir sektördür. Türkiye de bankacılık sektöründe çalışan sayılarına bakıldığında 2015 yılına kadar artış olduğu ancak bundan sonraki yıllarda bir azalış olduğunu söylemek mümkündür. Şekil 2'den de anlaşılacağı üzere Mart 2018 itibariyle mevduat bankaları ile kalkınma ve yatırım bankalarında toplam çalışan sayısı 193.177 kişi olmuştur. Çalışan sayısı bir önceki yılın aynı ayına göre 3.581 kişi (yüzde 1,8 oranında), 2017 yılsonuna göre ise 327 kişi azalmıştır. Yıllar itibariyle sektörel büyümeye rağmen, çalışan sayısındaki azalmanın sebebi; bankaların mobil ve internet bankacılığı uygulamalarının, şube bankacılığının diğer bir değişle insan gücünün yerini teknolojinin almaya başlamasıdır.

Mevduat bankalarının şube sayısı, bir önceki yılın aynı ayına göre 244 adet, 2017 yılının sonuna göre ise 40 adet azalmıştır. Kalkınma ve yatırım bankalarının şube sayısının ise artış gösterdiği görülmektedir. Mevduat bankalarının şube sayısındaki azalmanın son 5 yıllık seyri Şekil 5'de yer alan grafikten görülebilmektedir. Bu azalmanın birkaç sebebinden bahsetmek mümkündür. Bunlardan bir tanesi çalışan sayısının da azalmasına sebep olan dijitalleşme, bir diğeri ise köy ve ilçelerden büyük şehirlere yaşanan göçten ötürü ve şube maliyetlerinin yüksek oluşundan dolayı bu yerlerde bankaların şubeleri kapatma yoluna gitmesi olarak sıralanabilir.

Mart 2018 dönemi itibariyle mevduat bankalarında banka başına ortalama şube sayısı 308 olmuştur.

Tablo 1'de bankaların öz sermaye yapıları hakkında 2017 yılına ait bilgiler verilmiştir. Buna göre tüm sektörün % 11.9' u halka arz edilmiş durumda piyasalarda işlem görmektedir.

Tablo 1. Bankaların 2017 Yılı İtibariyle Ödenmiş Sermaye Bazında Sahiplik Yapıları

	Halka Arz Edilen	Halka Arz Edilmeyen	
		Yerleşik	Yerleşik Olmayan
Sektör Toplamı	11,9	53,2	34,9
Mevduat Bankaları	15,3	35,5	49,1
Kamusal Sermayeli Bankalar	13,3	86,7	0,0
Özel Sermayeli Bankalar	25,9	55,5	18,5
Yabancı Bankalar	0,0	100,0	0,0
Tas.Mevd.Sig.Fon.Devr. Bankalar	8,7	0,7	90,6
Kalkınma ve Yatırım Bankaları	4,2	93,1	2,7

Kaynak: Türkiye Bankalar Birliği Başkanlığı

Halka arz edilen bölümünde sahiplik dağılımı dikkate alınmamıştır. Sermaye yapısı, ödenmiş sermaye payları ile ağırlıklandırılarak hesaplanmıştır. BİST'de işlem gören hisselerdeki dağılım dâhil edilmemiştir.

1.2.2. Burdur İlinde Bankacılık Sektörünün Mevcut Durumu

1.2.2.1. Genel Bilgiler

Burdur ilinde faaliyet gösteren bankalar mevduat bankaları ve katılım bankaları olup ildeki bankalar ve bu bankalara ait şube sayıları Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Burdur İlinde 2018 (Mart) Faaliyet Gösteren Bankalar ve Şube Sayıları

Bankalar		Şube Sayısı*
Kamu Sermayeli Mevduat Bankaları	Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası A.Ş.	12
	Türkiye Halk Bankası A.Ş.	4
	Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O.	3
Özel Sermayeli Mevduat Bankaları	Akbank T.A.Ş.	2
	Şeker Bank T.A.Ş.	3
	Türk Ekonomi Bankası A.Ş.	2
	Türkiye İş Bankası A.Ş.	3
	Yapı ve Kredi Bankası A.Ş.	2
Türkiye´de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Bankalar	Denizbank A.Ş.	3
	Finans Bank A.Ş.	2
	ING Bank A.Ş.	1
	Türkiye Garanti Bankası A.Ş.	2
Katılım Bankaları	Albaraka Türk Katılım Bankası A.Ş.	1
	Kuveyt Türk Katılım Bankası A.Ş.	1
	Türkiye Finans Katılım Bankası A.Ş.	1
Toplam		**42**

Kaynak: Türkiye Bankalar Birliği Başkanlığı; Türkiye Katılım Bankaları Birliği

İlde 2018 yılı itibariyle 19 kamu sermayeli 12 özel sermayeli 8 yabancı sermayeli mevduat bankası şubesi bulunurken 3 adet katılım bankası bulunmaktadır.

Son 5 yılın ilde faaliyet gösteren mevduat bankası sayılarına Türkiye ve TR 61 Bölgesi bazında karşılaştırmalı olarak bakıldığında 2013 yılında 13 bankanın 2018 yılında ise 12 mevduat bankasının ilde faaliyet gösterdiği görülmektedir. İl Isparta ili ile karşılaştırıldığında hemen hemen aynı bankaların her iki ilde de faaliyet gösterdiği, Antalya ile karşılaştırıldığında ise Antalya' da faaliyet gösteren banka sayısının neredeyse iki katı olduğu anlaşılmaktadır. Bu durum Antalya ilinin turizm, sanayi, ticaret, nüfus yoğunluğu gibi parametreleri dikkate alındığında normaldir. % olarak TR 61 bölgesinde faaliyet gösteren bankaların yaklaşık % 26'sı Burdur'da da faaliyet göstermektedir. 2014'de 13 bankası olan Burdur 2018 itibari ile 12 bankaya sahiptir. Antalya'da da bu süre içerisinde 1 banka azalmış, ancak Isparta ilinde banka sayısında herhangi bir değişiklik yaşanmamıştır. Türkiye genelinde ise 45 olan banka sayısı 47'ye yükselmiştir.

Tablo 3. Burdur İlinde Faaliyet Gösteren Bankalar ve İlçelere Dağılımı

	Merkez İlçe	Bucak	Ağlasun	Altınyayla	Çavdır	Çeltikçi	Gölhisar	Karamanlı	Kemer	Tefenni	Yeşilova
Ziraat Bankası A.Ş.	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Halk Bankası A.Ş.	1	1					1	1			
Vakıflar Bankası	2	1									
Akbank T.A.Ş.	1	1									
Şeker Bank T.A.Ş.	1	1								1	
Türk Ekonomi Bankası A.Ş.	1	1									
Türkiye İş Bankası A.Ş.	1	1					1				
Yapı ve Kredi Bankası A.Ş.	1	1									
Denizbank A.Ş.	1	1					1				
Finans Bank A.Ş.	1	1									
ING Bank A.Ş.	1										
Türkiye Garanti Bankası A.Ş.	1	1									
Albaraka Türk Katılım Bankası A.Ş.	1										
KuveytTürk Katılım Bankası A.Ş.	1										
Türkiye Finans Katılım Bankası A.Ş.	1										

Kaynak: Türkiye Bankalar Birliği Başkanlığı; Türkiye Katılım Bankaları Birliği

Burdur ilinde faaliyet gösteren bankaların ilçelere dağılımı incelendiğinde Ziraat Bankası'nın tüm ilçelerde bir, merkez ilçede ise iki şubesinin bulunduğu görülmektedir. Bilindiği üzere Ziraat Bankası tarım ve hayvancılık alanındaki kredi ve desteklemeleriyle ön plana çıkan bir devlet bankasıdır. Burdur ilinin genelinde ana geçim kaynaklarından birinin tarım ve hayvancılık olması sebebiyle bu ilçelerin her birinde Ziraat Bankası bir şubesini bulundurmaktadır. Ziraat bankasının toplamda 12 şubesi bulunmaktadır. Vakıf Bank merkezde iki, Bucak'ta bir şube ile toplamda üç şubeyle ilde faaliyet göstermektedir. Akbank, Türkiye Ekonomi Bankası, Yapı Kredi Bankası, Garanti Bankası ve Finans Bank Burdur merkez ve Bucak olmak üzere ikişer şubeye sahiptir. Şeker Bank'ın Burdur merkez, Bucak ve Tefenni'de birer şubesi vardır. İş Bankası ve Deniz Bank'ın ise Burdur Merkez, Bucak ve Gölhisar'da birer şubeleri varken ING Bank, Kuveyt Türk, Albaraka ve Türkiye Finans katılım bankalarının Burdur merkezde birer şubeleri vardır. Burada dikkati çeken ING Bank ve katılım bankaları dışında tüm bankaların Bucak'ta da birer şubelerinin olmasıdır. Bu durumun sebepleri; Bucak'ın, nüfus yoğunluğu bakımından en büyük ilçe olması, tarım ve hayvancılık, ticaret ve sanayi faaliyetlerinde il genelinde önemli bir yere sahip olmasıdır.

Burdur ilinde bankacılık sektörünün mevcut durumunu ortaya koyduğumuz bu bölümde parametrelerin anlamlı yorumlanabilmesi ve karşılaştırmaların sağlıklı yapılabilmesi bölge illerinin, Türkiye genelinin ve Burdur ilinin nüfus artış hızının bilinmesi gerekmektedir. Tablo 4, 2013-2017 yıllarında nüfusu ve % değişimini göstermektedir. Tablo incelendiğinde TR 61 bölge illerinden Burdur'un en az nüfusa sahip olduğu ve 2013 yılından 2017 yılına kadar ki 5 yıllık süreçte % 2,9 nüfus artışı gerçekleştiği görülmektedir. Nüfus artışı hem TR 61 bölgesinin hem de Türkiye genelinin altında kalmıştır.

Tablo 4. Burdur İli Nüfus Dağılımı ve TR61 Bölgesi İle Karşılaştırması

İl/Bölge	Nüfus (Bin kişi)		2013-2017 % Değişim
	2013	2017 (Aralık)	
Burdur	257.267	264.779	2,9
Isparta	417.774	433.830	3,8
Antalya	2.158.265	2.364.396	9,5
TR61	2.833.306	3.063.035	8,1
Türkiye	76.667.864	80.810.525	5,4

Kaynak: Türkiye Bankalar Birliği Başkanlığı

Tablo 5. 2013-2017 Yılları Arasında ATM Sayısı

ATM SAYISI						
İl/Bölge	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2013-2017 Değişim**
Burdur	121	126	131	136	138	14%
Isparta	203	216	226	235	248	22%
Antalya	1.694	1.844	1.938	1.942	1.946	15%
TR61	1.404	2.186	2.295	2.313	2.332	16%
Türkiye	38.303	41.695	43.755	44.457	45.734	19%

Kaynak: Türkiye Bankalar Birliği Başkanlığı

Tablo 5' de 2013-2017 yılları arasında TR 61 bölge illerinin ve Türkiye genelinin bankalara ait ATM sayılarını ve 2013 -2017 yılları arasındaki % değişimi görmek mümkündür. Buna göre Burdur'da ATM sayısı 2017 yılı itibariyle 138 adettir. 2013 yılından 2017 yılına kadarki artış % 14 civarındadır. Bu artışın yeterli olup olmadığını değerlendirebilmek için ATM başına düşen ortalama nüfus verisinin bilinmesi faydalı olacaktır. Tablo 6 bu verileri içermektedir. Buna göre Türkiye genelinde 2017 yılsonu verilerine göre ATM başına ortalama 1.767 kişi düşmektedir. Bu durum TR 61 bölge ortalamasına bakıldığında 1.313 kişi olduğu görülmektedir. Burdur' da ATM başına 1.919 kişi düşmekte ve bu durum Türkiye ortalamasıyla dengelidir. 2013 yılından 2017 yılına % olarak değişime bakıldığında ise ATM başına düşen kişi sayısının tüm Türkiye ve TR 61 bölgesinde düştüğü görülmektedir. Bu durum olumlu olarak yorumlanabilir. % olarak değişime bakıldığında ise ATM başına düşen kişi sayısında en olumlu gelişmenin Antalya olduğu görülmekte, Burdur'unda Türkiye ortalamasının üzerinde bir azalış gösterdiğini söylemek mümkündür.

Tablo 6. Şube Başına Ortalama Nüfus

İl/Bölge	2012	2017	% değişim
Burdur	6.693	6.968	4,1
Isparta	8.170	8.034	-1,7
Antalya	5.067	5.684	12,2
TR 61	19.930	20.686	3,79
Türkiye	**7.445**	**7.709**	**3,6**

Kaynak: Türkiye Bankalar Birliği Başkanlığı

Tablo 6, Burdur ve TR 61 bölgesindeki illerde şube başına ortalama nüfus ve bu durumun son 5 yıldaki değişimini göstermektedir. Buna göre Burdur'da 2012 yılında şube başına 394 kişi düşerken 2017 yılında 392 kişi düşmektedir. Bu durum yıllar itibariyle bankaların şube sayılarını arttırmaları ve nüfus artış hızının yüksek olmaması ile açıklanabilmektedir. Bölgedeki diğer iller olan Isparta' ya baktığımızda şube başına düşen kişi sayısının arttığını, Antalya da ise azaldığı görülmektedir. Isparta' da nüfus artış hızı Burdur'a oranla daha yüksektir. Antalya'da ise nüfus artış hızı yüksek olmasına rağmen şube başına düşen kişi sayısının azalmasının sebebi şube sayısının yıllar itibariyle nüfusla orantılı olarak artıyor olmasıdır. Türkiye geneline bakıldığında ise şube başına düşen kişi sayısının 2012 yılından 2017 yılına % 3,9 arttığı gözlemlenmektedir. Şube sayısındaki artış hızı nüfustaki artış hızını karşılayamadığı için böyle bir artış söz konusudur.

Tablo 7. 2013-2017 Yılları Arasında Üye İş Yeri Sayısı

	ÜYE İŞ YERİ SAYISI					
İl/Bölge	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2013-2017 Değişim**
Burdur	7.885	8.074	8.447	8.138	8.582	9%
Isparta	12.792	13.723	13.754	13.277	13.072	2%
Antalya	93.172	101.681	107.029	101.681	103.628	11%
Tr61	113.849	123.478	129.230	123.096	125.282	10%
Türkiye	2.232.009	2.402.150	2.605.680	2.553.167	2.436.397	9%

Kaynak: Türkiye Bankalar Birliği Başkanlığı

Bankacılık sektörü ile ilgili envanter çalışmalarında ilde yer alan iş yerlerinin sahip olduğu pos cihazı sayısı ve üye iş yeri sayısı da önemli bir yer tutulmaktadır. Bu göstergeler ilde, bölgede veya ülkede bankacılık sektörünün ticari işletmelerle olan ilişkisini ve değişimini kısmen de olsa açıklamaktadır. Tablo 7'de yer alan Pos cihazı sayısına bakıldığında Burdur'da sürekli bir azalış olduğu gözlemlenmektedir. 2013 -2017 yılları arasında %17'lik bir azalış söz konusudur. Bu verinin anlamlı bir şekilde yorumlanabilmesi için Tablo 7'de yer alan üye işyeri sayısındaki değişime de bakmak gerekmektedir. Görüldüğü üzere üye iş yeri sayısı yıllar itibariyle %9'luk bir artış göstermiştir. Pos sayısındaki azalmayı üye iş yeri sayısı ile açıklamak mümkün değildir. Bu durum işletmelerin pos tercihlerinin zaman içerisinde azalması, birden çok banka pos cihazı yerine bir ya da iki bankayla çalışma tercihleriyle açıklanabilir.

1.2.2.2. Banka Mevduatındaki Gelişmeler

İlin, bölgenin ve Türkiye genelinin Türk Lirası ve yabancı para cinsinden 2017 yılı mevduatı Tablo 8'den görülmektedir. Burada kısaca mevduat türleri hakkında bilgi vermek yerinde olacaktır:

Tasarruf Mevduatı: Gerçek kişiler tarafından bu nam altında açtırılan ve ticari işlemlere konu olmayan mevduattır.

Ticari Kuruluşlar Mevduatı: Gerçek kişilerin ticari işletmelerine, her çeşit ortaklıklara, kamu iktisadi teşebbüsleri ile bunlara bağlı müessese ve bağlı ortaklıklara, genel ve katma bütçeli kuruluşlarla yerel yönetimlerin ticari işletmelerine, döner sermayeli kuruluşlara, vakıfların, derneklerin, sendikaların, birliklerin ve mesleki kuruluşların kurdukları veya katıldıkları ticari işletmelere, sigorta şirketlerine ait mevduattır.

Resmi Kuruluşlar Mevduatı: Adli kurumlar, yerel yönetimler gibi kamu kuruluşlarına ait mevduat hesaplarıdır.

Ticari Kuruluşlar Mevduatı: Gerçek ve tüzel kişiler tarafından oluşturulmuş ortaklık, kurum ve kuruluşlar gibi ticari işletmelerin mevduat hesaplarıdır.

Bankalar Mevduatı: Bankaların başka bankalarda açtıkları mevduat hesaplarıdır.

Döviz Tevdiat Hesabı: Yurtiçi ve yurtdışında yerleşik kişilerin, ticari bankalarda açmış oldukları yabancı para cinsinden mevduattır.

Diğer Kuruluşlar Mevduatı: Sosyal güvenlik kurumlarına, vakıflara, derneklere, meslek kuruluş ve birliklerine, sendikalara, ortaklıkların tasarruf ve yardımlaşma sandıklarına, noterlerin emanet paralarına, mahkeme, savcılık, icra iflas daireleri ve tereke hakimliklerine, mahkeme tevdi yeri kararlarına, apartman yöneticilerine, elçilik ve konsolosluklara, uluslararası antlaşmalar çerçevesinde faaliyet gösteren büro ve temsilcilerine, kararnamelerle kurulmuş fonlara ait hesaplardır.

Kıymetli Madenler Depo: Altın, gümüş gibi kıymetli madenlerin Türk Lirası karşılıklarının tutulduğu hesaplardır.

Buna göre Burdur'un 2017 yılında TL mevduat oranının tüm mevduat için %51,8 olduğu görülmektedir Bu oranlar tüm TR 61 bölgesi illerinden ve Türkiye ortalamasının üzerindedir. Döviz tevdiat hesabı tüm mevduat içinde % 29,4, Kıymetli madenler depo hesabı ise sadece %2,5'tir. Bu durum bize Burdur'un mevduatının yarısından fazlasını yabancı para ve kıymetli madenlerden ziyade TL ile tuttuğunu göstermektedir.

Tablo 8. Mevduat Türlerinin 2017 Yılı İtibariyle Miktar ve Oran Olarak Dağılımı

İl/Bölge	Tasarruf Mevduatı (Milyon)		Resmi Kuruluşlar Mevduatı (Milyon)		Ticari Kuruluşlar Mevduatı (Milyon)		Bankalar Mevduatı (Milyon)		Döviz Tevdiat Hesabı (Milyon)		Diğer Kuruluşlar Mevduatı (Milyon)		Kıymetli Madenler Depo (Milyon)		Toplam (Milyon)	
	TL	%	TL	%	TL	%	TL	%	TL	%	TL	%	TL	%	TL	%
Burdur	1.348	51,8	119	2,3	208	11,2	0	0,0	808	29,4	38	1,4	83	2,5	2.604	100
Isparta	2.381	50,3	292	6,2	354	7,5	0	0,0	1.486	31,4	78	1,6	146	1,2	4.737	100
Antalya	19.594	47,3	730	1,8	3.323	8,0	34	0,1	16.786	40,6	424	1,0	505	3,1	41.395	100
TR61	23.323	47,9	1.141	2,3	3.885	7,1	34	0,1	19.080	39,1	540	1,1	734	1,5	48.736	100
Türkiye	**548.771**	**32,8**	70.035	**3,9**	**237.745**	**14,9**	**99.525**	**5,8**	**690.661**	**38,4**	**46.961**	**3,2**	**19.488**	**1,0**	**1.713.185**	**100,0**

Kaynak: Türkiye Bankalar Birliği Başkanlığı

Tablo 9. Burdur İli Mevduatının 2017 Yılı İtibariyle Türkiye ve TR61 Bölgesindeki Payı

% pay	Tasarruf Mevduatı	Resmi Kuruluşlar Mevduatı	Ticari Kuruluşlar Mevduatı	Bankalararası Mevduat	Döviz Tevdiat Hesabı	Diğer Kuruluşlar Mevduatı	Kıymetli Madenler Depo	Toplam
TR61	5,8	10,4	5,4	0,0	4,2	7,0	11,3	5,3
Türkiye	0,2	0,2	0,1	0,0	0,1	0,1	0,4	0,2

Kaynak: Türkiye Bankalar Birliği Başkanlığı

Burdur'un 2017 yılı itibariyle mevduatının bölge illeri ve Türkiye genelinde ne kadar hacme sahip olduğunu oransal olarak tablo 9'da görmek mümkündür. Buna göre Burdur TR 61 bölgesindeki mevduatın %5,3'ünü, Türkiye genelinin ise %0,2 sini oluşturmaktadır. Burdur'un TR61 bölgesindeki iller arasında en az mevduata sahip olduğu söylenebilir. Bu durum nüfusa bakıldığında olağandır.

2013 yılı ile 2017 yılı arasındaki toplam mevduat değişimlerini Tablo 9'dan görmek mümkündür. Burdur ilinin hem Türk Lirası hem de yabancı para mevduatının son 5 yıl içerisinde sürekli arttığı görülmektedir. Yıllar arasındaki periyodik değişimi ise Tablo 11'den, kişi başına düşen mevduat değişimini ise Tablo 12'den görmek mümkündür. Bu parametreler beraber değerlendirildiğinde 2013 ile 2017 yılları arasında toplam mevduattaki en büyük artışın yılları arasında olduğu görülmektedir. 2013 yılından 2015 yılına kadarki artış ise %89 civarındadır. Yabancı paradaki değişim %119,5 iken TL mevduattaki değişim ise % 43 civarında kalmıştır. Yüzde olarak yabancı mevduattaki artış her ne kadar yüksek görünse de toplama bakıldığında TL mevduatın daha fazla olduğu söylenebilir.

Tablo 10. Mevduatın Türk Parası ve Yabancı Para Cinsinden 2013-2017 Yılları Arasındaki Değişimi (Milyon)

Yıllar	TP	YP	Toplam
2013	1.008	368	**1.376**
2014	1.111	425	**1.536**
2015	1.283	578	**1.861**
2016	1.547	646	**2.193**
2017	1.795	808	**2.604**

Kaynak: Türkiye Bankalar Birliği Başkanlığı

Tablo 11. 2012-2017 Periyodunda Mevduat Toplamlarındaki Değişim (%)

Yıllar	TP	YP	Toplam
2013-2014	10,2%	15,5%	11,6%
2014-2015	15,5%	36,0%	21,2%
2015-2016	20,6%	11,8%	17,8%
2016-2017	16,0%	25,1%	18,7%
2013-2017	**0,43%**	**119,5%**	**89,2%**

Kaynak: Türkiye Bankalar Birliği Başkanlığı

Tablo 10 Türk parası ve döviz cinsinden toplam mevduatları, Tablo 11 mevduat toplamlarındaki değişimleri göstermektedir. Bu tablolar incelendiğinde hem yabancı para cinsinden hem de Türk parası cinsinden mevduatın sürekli arttığı görülmektedir. Tablo 12 ise kişi başına düşen mevduatları göstermektedir. Bu tablo incelendiğinde de kişi başına düşen mevduatta %121,9'luk bir artışın söz konusu olduğu ancak Türk Lirası bazında bakıldığında hem TR 61 bölgesinin hem de Türkiye ortalamasını altında kaldığı görülmektedir.

Tablo 12. 2012-2017 Periyodunda Kişi Başına Düşen Mevduat Değişimi (%)

İl/Bölge	Kişi Başına Mevduat (TL)		2012-2017 % Değişme
	2012	2017	
Burdur	4.432	9.833	121,9
Isparta	5.197	10.919	110,1
Antalya	8.894	17.508	96,9
TR61	18.523	38.260	106,5
Türkiye	9.576	20.245	111,4

Kaynak: Türkiye Bankalar Birliği Başkanlığı

1.2.2.3. Banka Kredilerindeki Gelişmeler

Bankacılık sisteminin temel işlevi, fon arz ve talebini karşılayarak finansal aracılık yapmaktır. Bankaların özellikle fon talebine aracılık etmeleri ve krediye dayalı finans işlemleri ticari hayatın sürdürülebilirliği ve özel sektör yatırımlarının finansmanı bakımından büyük önem taşımaktadır. (Yosmaoğlu ve Engin, 2002:)

Kredilerle ilgili tablo ve değerlendirmelere geçmeden önce bazı terimlerin açıklanması yerinde olacaktır.

İhtisas Kredileri: KOBİ kredileri, tarım, gayrimenkul, turizm gibi belirli bir alana yönelmiş kredilerdir.

İhtisas Dışı Krediler: Belirli bir alana yönelmeyen ihtisas kredileri dışında kalan kredilerdir. Bireysel krediler örnek verilebilir.

Burdur ilinin kredi hacmi 2013 yılından 2017 yılına dek 5 yıllık bir periyodda incelendiğinde hem ihtisas hem de ihtisas dışı kredilerde sürekli artış olduğu gözlemlenmektedir. 2017 yılı aralık ayı itibariyle ilin TL bazda ihtisas kredileri 768 milyon, ihtisas kredileri 2.464 milyon toplamda ise 3.231 milyon TL'dir. İhtisas kredileri ile ihtisas dışı krediler karşılaştırıldığında ihtisas kredilerin ihtisas dışı kredilerin yaklaşık üçte biri olduğu görülmektedir. Bölge illeri ve Türkiye geneli ile karşılaştırıldığına aynı durumun söz konusu olduğu görülmektedir. Ayrıca TR 61 bölgesinde kredi hacmi en düşük olan il, Burdur ili olarak göze çarpmaktadır. Bu bilgiler ve detayları Tablo 13'de yer almaktadır.

Tablo 14 2013-2017 yıllar arasında kredilerdeki % değişimleri göstermektedir. Buna göre 2013-2017 yılları arasında Burdur ilinde ihtisas kredilerinde %61, ihtisas dışı kredilerde %81, toplamda ise % 94 civarında bir artış söz konusudur. En çok artış ise 2016 yılından 2017 yılına doğru gerçekleşmiştir. TR 61 bölge illeri arasında 2013 -2017 yılları arasındaki yüzdesel değişime bakıldığında Antalya birinci, Burdur ikinci, Isparta ise, üçüncü sırada yer almaktadır.

Çalışmada kredilerin detaylı olarak sektörlere miktar ve oransal dağılımı ise Tablo 15'te verilmiştir. İhtisas kredileri; tarım, gayrimenkul, mesleki, turizm, denizcilik ve diğer başlıkları altında sınıflandırılmıştır. Buna göre Burdur il verileri incelendiğinde 2017 yılında ihtisas

kredileri toplam krediler için de %17,6 yer tutarken ihtisas dışı krediler %82,4 oranında yer tutmaktadır. Bu oran TR 61 ortalamasının üzerindedir. İhtisas kredileri incelendiğinde en fazla payı % 14 ile tarım kredileri almıştır. Bu durum bize tarımın il ekonomisinde ne denli önemli bir yer tuttuğunun göstergesidir. Her ne kadar yüzdesel olarak pay azalmış görünsede tutar olarak yıllar itibariyle artış söz konusudur. İhtisas kredilerinde tarımı gayrimenkul, turizm ve mesleki krediler izlemektedir. Bu sınıflandırmada Burdur ilinin turistik değerler açısından zengin bir yer olmasına rağmen turizm alanında yatırımın çok düşük seviyede olduğunu gözlemlemek mümkündür.

Tablo 13. Burdur İlinde 2013-2017 Yılları Arasında Kredilerin Dağılımı ve TR 61 İlleri ile Karşılaştırılması (Milyon TL)

İller	2013			2014			2015			2016			2017		
	İhtisas Kredileri	İhtisas Dışı Krediler	Toplam	İhtisas Kredileri	İhtisas Dışı Krediler	Toplam	İhtisas Kredileri	İhtisas Dışı Krediler	Toplam	İhtisas Kredileri	İhtisas Dışı Krediler	Toplam	İhtisas Kredileri	İhtisas Dışı Krediler	Toplam
Burdur	302	1.364	1.666	333	1.543	1.876	424	1.792	2.216	586	1.943	2.529	768	2.464	3.231
Isparta	347	2.145	2.492	405	2.410	2.815	523	2.741	3.264	1.859	4.478	6.337	793	3.716	4.508
Antalya	2.192	31.510	33.703	3.232	38.207	41.439	3.610	47.143	50.753	4.785	54.838	59.623	5.741	67.998	73.739
TR61	2.842	35.019	37.861	3.970	42.160	46.130	4.558	51.676	56.234	7.229	61.259	68.488	7.302	74.177	81.479
Türkiye	53,681	956,082	1,009,763	85,572	1,116,124	1,201,696	89,581	1,358,887	1,448,467	111,956	1,592,806	1,704,762	134,836	1,924,905	2,059,741

Kaynak: Türkiye Bankalar Birliği Başkanlığı

Tablo 14. Burdur İlinde 2013-2017 Yılları Arasında Kredilerin % Değişimleri ve TR 61 İlleri ile Karşılaştırılması (Milyon TL)

İller	2013-2014			2014-2015			2015-2016			2016-2017			2013-2017		
	İhtisas Kredileri	İhtisas Dışı Krediler	Toplam	İhtisas Kredileri	İhtisas Dışı Krediler	Toplam	İhtisas Kredileri	İhtisas Dışı Krediler	Toplam	İhtisas Kredileri	İhtisas Dışı Krediler	Toplam	İhtisas Kredileri	İhtisas Dışı Krediler	Toplam
Burdur	10,1%	13,1%	12,6%	27,4%	16,1%	18,1%	38,0%	8,5%	14,1%	31,1%	26,8%	27,8%	60,67%	80,6 %	93,9%
Isparta	16,6%	12,3%	12,9%	29,2%	13,7%	16,0%	255,3%	63,4%	94,1%	-57,3%	-17,0%	-28,9%	128,5%	73,2%	80,8%
Antalya	47,4%	21,3%	23,0%	11,7%	23,4%	22,5%	32,5%	16,3%	17,5%	20,0%	24,0%	23,7%	161,9%	187,5%	118,7%
TR61	39,7%	20,4%	21,8%	14,8%	22,6%	21,9%	58,6%	18,5%	21,8%	1,0%	21,1%	19,0%	156,9%	111,8%	115,2%

Kaynak: Türkiye Bankalar Birliği Başkanlığı

Tablo 15. Burdur İlinde Kredilerin Sektörlere Göre Miktar Ve Oransal Olarak Dağılımı

İl-Bölge	Yıl	İhtisas Kredileri												İhtisas Dışı Krediler		Toplam	
		Tarım		Gayrimenkul		Mesleki		Denizcilik		Turizm		Diğer					
		Bin TL	%	Bin TL	%	Bin TL	%	Bin TL	%	Bin TL	%	Bin TL	%	Bin TL	%	Bin TL	%
	2013	255.177,00	15,3	-	0,0	43.359,00	2,6	-	0,0	-	0,0	3.963,00	0,2	1.363.925,00	81,8	1.666.424,00	100,0
Burdur	2014	274.754,00	14,6	-	0,0	50.032,00	2,7	-	0,0	-	0,0	8.263,00	0,4	1.542.976,67	82,2	1.876.025,67	100,0
	2015	337.12	15,2	8,94	0,4	0,11	0,0	-	0,0	3,20	0,1	75,05	3,4	1.791,78	80,8	2.216,20	100,0
	2016	453,54	17,9	16,12	0,6	0,70	0,0	-	0,0	6,79	0,3	108,51	4,3	1.943,19	76,8	2.528,84	100,0
	2017	588,55	14,5	21,174	0,4	1,259	0,0	0	0,0	10,815	0,1	145,839	2,7	2.463,83	82,4	3.231,463	100,0
Isparta	2013	275.591,00	11,1	-	0,0	45.032,00	1,8	-	0,0	-	0,0	26.548,00	1,1	2.145.289,00	86,1	2.492.460,00	100,0
	2014	319.888,00	11,4	-	0,0	47.022,00	1,7	-	0,0	-	0,0	37.866,00	1,3	2.410.209,58	85,6	2.814.985,58	100,0
	2015	1.837,82	12,8	129,46	0,4	60,71	0,0	1,37	0,0	726,03	0,1	854,54	2,8	47.143,47	84,0	50.753,40	100,0
	2016	1.726,38	27,2	16,43	0,3	0,66	0,0	-	0,0	4,19	0,1	110,91	1,8	4.478,07	70,7	6.336,64	100,0
	2017	647,51	14,4	17,254	0,4	0,504	0,0	0	0,0	5,087	0,1	122,193	2,7	3.715,919	82,4	4508,466	100,0
Antalya	2013	1.095.987,00	3,3	-	0,0	532.432,00	1,6	-	0,0	94.487,00	0,3	469.403,00	1,4	31.510.214,00	93,5	33.702.523,00	100,0
	2014	1.386.823,00	3,3	-	0,0	593.277,00	1,4	-	0,0	226.903,00	0,5	1.024.831,00	2,5	38.206.730,83	92,2	41.438.564,83	100,0
	2015	1.837,82	3,6	129,46	0,3	60,71	0,1	1,37	0,0	726,03	1,4	854,54	1,7	47.143,47	92,9	50.753,40	100,0
	2016	2.531,33	4,2	172,58	0,3	65,44	0,1	2,86	0,0	933,46	1,6	1.079,17	1,8	54.838,05	92,0	59.622,89	100,0
	2017	3008,738	4,1	208,487	0,3	65,901	0,1	3,323	0,0	1156,64	1,6	1298,408	1,8	67997,5176863	92,2		
TR61	2013	1.626.755,00	4,3	-	0,0	620.823,00	1,6	-	0,0	94.487,00	0,2	499.914,00	1,3	35.019.428,00	92,5	37.861.407,00	100,0
	2014	1.981.465,00	4,3	-	0,0	690.331,00	1,5	-	0,0	226.903,00	0,5	1.070,960,00	2,3	42.159.917,09	91,4	46.129.576,09	100,0
	2015	2.591,27	4,6	151,93	0,3	61,15	0,1	1,37	0,0	732,00	1,3	1.019,80	1,8	51.676,30	91,9	56.233,82	100,0
	2016	4.711,25	6,9	205,13	0,3	66,80	0,1	2,86	0,0	944,44	1,4	1.298,60	1,9	61.259,31	89,4	68.488,38	100,0
	2017	4.244,80	5,2	246,92	0,3	67,66	0,08	3,32	0,0	1.172	1,4	1.566,44	1,9	74.177,27	91,04	81.478,94	100

NOT: 2015-2016 – 2017 MİLYON TL VERİLERİDİR.

Kaynak: Türkiye Bankalar Birliği Başkanlığı

1.2.2.4. Kredi / Mevduat Oranlarındaki Gelişmeler

Burdur ilinin kredi mevduat oranları Tablo 16'da verilmiştir. Buna göre oranlarda yıllar itibariyle çok büyük değişiklikler görülmemektedir. 2017 verileri incelendiğinde kredi / mevduat oranının %124,1 olduğu görülmektedir. Bu durum TR 61 bölge ortalamasının bir hayli altında kalmıştır. Ayrıca mevduatların krediyi karşılaması durumunda ilin büyük bir problem yaşamadığını göstermektedir. Ancak diğer yandan ilde finansman sağlama noktasında bankacılık sisteminin tercih edilirliğinin TR 61 bölge ortalamasının altında kaldığı, yeni yatırımların fazla yapılmadığı, kişilerin yatırım yapmaktan ziyade birikimlerini mevduat olarak tuttuğunun da bir göstergesi olabilmektedir.

Tablo 16. Burdur İli Kredi Mevduat/ Oranları ve TR61 İlleri İle Karşılaştırılması

İller	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Burdur	120,1	125,2	121,1	122,1	119,1	115,3	124,1
Isparta	91,5	94,1	98,5	101,6	98,9	160,5	95,2
Antalya	126,8	134,0	144,3	154,0	162,3	176,7	178,1
TR61	338,4	353,3	363,9	377,7	380,3	452,4	397,4

Kaynak: Türkiye Bankalar Birliği Başkanlığı

1.3. SWOT ANALİZİ

Bu bölümde, bankacılık sektörünün temsilcileri olan banka müdürleriyle mülakatlar gerçekleştirilmiştir. Bu mülakatlarda tüm yöneticilere aynı sorular sorularak sektörün temel sorunları ve bunlara yönelik çözüm önerileri ele alınmış, sektörün bir bütün olarak kuvvetli ve zayıf yönleri ile fırsat ve tehditler tespit edilmiştir. Elde edilen veriler, sektöre ilişkin avantaj ve potansiyeller SWOT Analizine göre analitik bir biçimde irdelenmiş ve yorumlanmıştır. Çalışmada Türkiye bankacılık sektörü genelindeki bu analiz sonuçları da göz önünde bulundurularak Burdur ili bankacılık sektörü için bir SWOT analizi yapılmıştır. Ulaşılan sonuçlar Tablo 17'de yer almaktadır.

Tablo 17. Burdur İli Bankacılık SWOT Analizi

GÜÇLÜ YÖNLER	ZAYIF YÖNLER
• Genç ve nitelikli iş gücünün sürekliliği, • Teknolojik gelişmelere uyum ve teknolojinin finans sektöründe küresel standartlarda kullanılıyor olması, • İlde öğrenci ve çalışan sayısı sürekli artan bir üniversitenin olması, • Yüksek mevduatlar, • Burdur ilinde sanayi ve ticaret faaliyetlerinin gelişmiş olması, • Büyüme potansiyeli.	• Kayıt dışı ekonomik değerin yüksek oluşu. • Tasarrufların yatırıma dönüşmemesi. • Çoğunlukla mevduat bankacılığı yapılması • Kaynak ve aracılık maliyetlerinin yüksek oluşu. • Kredi/mevduat oranının yüksekliği • İlde devlet bankalarına olan rağbetin özel bankalara olmaması Özellikle il merkezinin büyük bir bölümünün memur ve orta yaş üzerinde olması nedeniyle risksiz yatırım araçlarını tercih etmeleri • İl halkının (Bucak ilçesi dışında) girişimcilik potansiyelinin düşük olması
FIRSATLAR	**TEHDİTLER**
• Türk bankacılık sektörü teknolojiyi çok iyi kullanıyor ve yeni teknolojilerin hayata geçirilmesi konusunda hızlı davranması, • Tarım ve hayvancılık alanında güçlü bir il olması, • Madencilik faaliyetleri bakımından güçlü bir il olması ve madencilik sektörünün yüksek getirili bir sektör olması, • Üniversitenin bölgesel kalkınmada ihtisas üniversiteler arasında yer alması, • Faize karşı tutum sergileyen ve bu nedenle parasını sistem dışında tutan bireyleri sisteme dâhil eden katılım bankalarının il de giderek rağbet görüyor olması • Bankacılık penetrasyon oranının en fazla olduğu illerden biri olduğunun tahmin edilmesi • Eğitim seviyesinin yüksek olması ve iletişim kolaylığı • İlde yer alan üniversitenin bir iktisadi idari bilimler fakültesi, bir işletme fakültesi, bir uygulamalı bilimler yüksekokulu ve pek çok meslek yüksekokulunda bankacılık finans bölümlerinin bulunması nedeniyle nitelikli personele ulaşım	• Üniversitenin potansiyelinin il halkı tarafından doğru yönlendirilemeyip çevre illere göç • İlde ticaret ve sanayi ile ilgilenen şirketlerin büyük bir bölümünün tasarruflarını çevre illerde (Antalya gibi) değerlendiriyor olması • Kredi faiz oranlarının yüksek olması • Özel bankaların devlet bankalarıyla rekabet edememe riski ve şube kapatma gibi durumların ortaya çıkabilme ihtimali • TL'nin değer kaybının öz kaynak ihtiyacını artırması • Tasarruf oranlarının tüm çabalara rağmen düşük seyir izlemesi.

1.4. TEMEL SORUNLARIN TANIMLANMASI

Burdur ilinde bankacılık sektörünün temel sorunlarının belirlenmesi ve çözüm önerilerinin geliştirilmesinde katılımcılık esas alınmıştır. Temel sorunların belirlenmesi aşamasında ilde bulunan tüm devlet bankalarının temsilcileriyle görüşülmüştür. Bu bankalar Vakıfbank, Halk Bankası, Ziraat Bankası'dır. Tüm devlet bankalarıyla görüşülmesinin sebebi bu bankaların her birinin ilde farklı alanlarda liderlik yapmasıdır. Örneğin tarım ve hayvancılık alanın ilk akla gelen ve lider pozisyonunda olan Ziraat Bankası'yken, Kobiler, sanayi ve ticaret ve bireysel alanda ise Halk Bankası ve Vakıfbank öne çıkmaktadır. Faaliyet gösteren özel bankalardan Yapı ve Kredi Bankası, Garanti Bankası, Akbank, Şekerbank ve İş Bankası ile görüşülmüştür. Diğer özel bankalarla mülakat yapılmamasının sebebi mülakatlarda sorulan sorulara verilen yanıtların artık kendini tekrar etmesidir. İlde faaliyet gösteren 3 katılım bankasını temsilen Kuveyt Türk Bankası ile görüşülmüştür. Bu görüşmeler sonucunda Burdur' da bankacılık sektörünün temel sorunları ortaya konulmuştur.

Yapılan mülakatlarda tüm banka müdürlerine 8 ana başlıkta değerlendirmelerde bulunmaları istenmiştir. Bu başlıklar;

Şube sayısı: Bu başlık altında sektör temsilcilerine Burdur ilinde faaliyet gösteren bankaların ve kendi bankalarının şube sayılarının yeterli olup olmadığı ve yeni bir şube açmayı düşünüp düşünmedikleri sorulmuştur.

Halk Bankası ve Kuveyt Türk Katılım Bankası dışında kalan bankaların bu soruya verdikleri cevap; şu anki şube sayılarının yeterli olduğu herhangi bir şube açmayı düşünmedikleridir. Halk Bankası Burdur Organize Sanayi Bölgesi'ne 2018 yılı içerisinde bir şube, Kuveyt Türk Katılım Bankası ise 2- 3 yıl içerisinde Bucak ilçesine bir şube açmayı düşündüklerini belirtmişlerdir. Bu durumla ilgili temsilcilerle yapılan mülakatlar sonucunda iki sebebin öne çıktığı görülmektedir. Bunlardan bir tanesi il merkezine uzak olan illerin bankacılık, ticaret ve alışveriş faaliyetlerini civar illerden karşılaması ve şube açma maliyetini karşılayabilecek yeterli talep ve potansiyelin olmaması, bir diğeri ise mevduat ve kredi artışlarının istenilen seviyede olmaması.

Kredi/Mevduat Oranları: Banka temsilcilerine sektördeki yaklaşık payları, bankalarının topladıkları mevduatların kredileri karşılayıp karşılamadığı ve bu durumun bir sorun teşkil edip etmediği sorusunu yöneltilip değerlendirmelerde bulunmaları istenmiştir.

Ziraat Bankası dışında tüm bankalar mevduatların kredileri karşılamadığını, bu durumun Türkiye genelinde de aynı olduğunu belirttiler. Bu durumun sadece Burdur ili için değil tüm Türkiye için genel bir sorun olduğunu ortaya koyan temsilciler mevduat toplayabilmek için mevduat faizlerini yükseltmek zorunda kaldıklarını dolayısıyla mevduat faizlerini karşılayabilmek için de kredi faizlerini yükseltmek zorunda kaldıklarını bu durumun kaynağın yüksek maliyetlerle sunulmasına sebep olduğu noktasında yoğunlaşmaktadırlar. Fintürk'ten alınan verilere göre Toplam Nakdi Tasarruf Mevduatının kredileri karşılama oranı 187,09' dur. Bu oran sektör temsilcilerini doğrulamaktadır. Ziraat Bankası ise topladığı mevduatın verdiği krediyi karşıladığını söyleyen tek banka olmuştur. Bu durumun sebepleri ilde tüm ilçelerde şubesi olan tek banka olması ve ilin en önemli geçim kaynağının tarım ve hayvancılık olması ve bu sektörle ilgili devlet tarafından verilen krediler ve desteklemelerin büyük bölümünün bu banka üzerinden verilmesi olarak gösterilebilir.

Ayrıca il özelinde, sektördeki paylarına verdikleri cevaplar sonucunda ilin liderinin devlet bankaları olduğu açıkça görülmektedir.

Kredilerin Sektörlere Göre Dağılımı: Hem son 5 yıllık veriler incelendiğinde hem de sektör temsilcileriyle yapılan görüşmelerde ihtisas dışı kredilerin ihtisas kredilerine oranla çok daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu çerçevede sektör temsilcilerine ihtisas kredilerinin yoğunlaştığı alanlar sorulmuştur. Alınan cevaplar, tarım hayvancılık, tarıma dayalı makine imalatı, yem sanayi, madencilik, silah sanayi, inşaat, gayrimenkul ve nakliye sektörlerine genellikle toplanan fonların aktarıldığı görülmektedir. Bu veri bize Burdur'da hangi sektörlerin ağırlıklı olarak var olduğunu da ortaya koymaktadır.

Burdur'daki Sanayi ve Ticaret Potansiyeli: Bir ilin ticari ve sanayii faaliyetlerini, topladıkları fonları o faaliyetlere aktararak destekleyen dolayısıyla bir ilin ticaret ve sanayisinin gelişmesinde önemli rol oynayan paydaşlardan birisi de bankalardır. Bir ilin ticari ve sanayi potansiyelinin mevcut durumu değerlendirilirken muhakkak bankacılık sektörü temsilcilerinin görüşleri alınmalıdır. Bu çerçevede yapılan mülakatlarda banka müdürlerine Burdur ilinin potansiyelini nasıl değerlendirdikleri sorulmuştur. Alınan cevaplar genellikle birbiriyle örtüşmektedir. Bu cevapları verirken tüm temsilciler Burdur ili ve Bucak ilçesini birbirinden ayırmışlardır. Bankacılara göre:

- Burdur ticarette, sanayide ve turizmde potansiyelini kullanamamaktadır.
- Burdur il merkezindeki faaliyet gösteren girişimcinin azla kanaat ettiği, risk almaktan çekindiği tüm bankacılık sektörü temsilcilerinin ortak kanaatidir. Ancak Bucak ilçesinde

faaliyet gösteren girişimcinin ise tam tersi bir profile sahip olduğu görülmektedir. Bu durumun sonucunda Burdur il merkezinde faaliyet gösteren bankaların neredeyse tamamının Bucak'ta da şubelerinin olduğu görülmektedir.

- Son 5 yıl içerisinde kurulan tuğla fabrikası dışında çok büyük ölçekte yeni bir yatırımın olmadığı görülmektedir.
- Burdur'dan elde edilen gelirin Burdur'a yatırım için kullanılmamakta çevre illerde kullanılmaktadır.
- Esnafın kalkınma ve vizyon problemi olduğu için Burdur'un potansiyelinin değerlendirilememekte ve fırsatlar kullanılamamaktadır.
- Nüfus artışı yetersizdir.
- Sanayici ve ticaretle uğraşan kesimde "üret-sat-harca" düşüncesi hâkimdir, bu düşüncenin yerini "üret-sat-yatırım yap" fikri alması gerekiyor. Yine bu noktada Burdur il merkezi ile Bucak ilçesi birbirinden ayrılmakta ve Bucaklı girişimcinin tam tersi profilde olduğu görüşü belirtilmektedir.
- Bucak dışında ilçeler Burdur ekonomisine büyük katkılar verememektedir.
- Lokasyon olarak il çok cazip bir noktada olmasına rağmen bu avantaj değerlendirilememektedir.
- Özellikle üniversite sayesinde yaklaşık 30.000 kişinin Burdur nüfusuna eklenmesi hem ilin potansiyelini değerlendirmesi açısından umut vaat edici hem de bankalar açısından potansiyel müşteri olarak görülmektedir.

Banka sektörü temsilcileri Burdur ilinin potansiyeli ile ilgili bu değerlendirmelerde bulunmuşlar ve bu durumların doğrudan bankaların kredi ve mevduat yapılarını ve hacimlerini da etkilediğini belirtmişlerdir.

Kredi Faizlerindeki Artışın Kredi Arz ve Taleplerine Etkisi: Tüm bankacıların ortak cevabı; 'faizlerdeki artışın hem arz hem de talepte Burdur ili özelinde önemli bir düşüşe sebep olmadığı, konut kredilerinde talepte hafif bir düşme eğilimi görüldüğü ancak bunun dışındaki kredilerde artışlar söz konusu olduğu görülmektedir' olmuştur. Ancak kredi faizlerindeki artışın tüccar ve sanayiciyi olumsuz yönde etkilediği aşikârdır.

Mevduat Potansiyeli ve Tasarrufların Yatırıma Dönüşmesi: Bu başlık altında bankacılık sektörü temsilcilerine iki soru yönelttik. Bunlardan ilki; Burdur'da yastık altı para, altın ve dövizlerin yüksek meblağlarda olduğunu düşünüyor musunuz?

Bu soruya tüm sektör temsilcilerinin verdiği yanıt neredeyse aynı olmuştur. Tüm Türkiye gibi Burdur'da da penetrasyon oranının yüksek olduğu özellikle ilçe ve köylerde yastık altında ciddi bir altın ve dövizin tutulduğu düşünülmektedir.

İkinci sorumuz ise Burdur'daki yatırımcı profili ile ilgili olarak Burdur'da tasarruf sahipleri tasarruflarını ne şekilde değerlendiriyor? , tasarruflar yatırıma dönüşüyor mu? Bu soruya da neredeyse tüm sektör temsilcileri Burdur ve Bucak ayrımı yaparak cevap vermişlerdir. Burdur da neredeyse tasarruf sahiplerinin tümü tasarruflarını faize bir kısmı da dövize yatırmaktadır. Halkın yatırım yapmak gibi bir kaygısı yoktur. Bucak halkı ise tasarruflarını mevduat faizlerine yatırmak yerine yatırıma yönlendirmekte, ticaret yapmakta ve il ekonomisinin kalkınmasına katkı sağlamaktadır.

Bankacılık Faaliyetleri: Yukarıdaki iki soruyla bağlantılı olarak hane halkının tasarruflarını bankanıza yönlendirmesi için bankanızdaki mevduat sahiplerinin de mevduatlarını yatırıma yönlendirmesi için herhangi bir faaliyette bulunuyor musunuz? Sorusu tüm sektör

temsilcilerine soruldu. Alınan yanıtlar yine birbirini tekrarlar nitelikte idi. Bankalar bu konularda altın günleri düzenlemek veya mevcut müşterilerine belirli aralıklarla müşteri ziyareti yapmak dışında herhangi bir faaliyette bulunmamaktadır.

Bu yapılan görüşmeler ve değerlendirmeler çerçevesinde Burdur bankacılık sektörünün temel sorunları aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür;

- Burdur ilinin nüfus artışının düşük olması
- Nüfusun ağırlıklı X kuşağında bulunması risk almaması
- Tüm Türkiye genelinde olduğu gibi hane halkı tasarruflarının yeterince bankalara yönlendirilememesi
- Bankalardaki tasarrufların faizde değerlendirilmesi, yatırıma yönlendirilememesi
- İlin ticarette, sanayide ve turizm de mevcut potansiyelini kullanmaması
- Özellikle il merkezine uzak Tefenni, Yeşilova gibi ilçelerin hem tasarruflarını hem de yatırımlarını Burdur ilinde değil Antalya, Denizli ve Muğla gibi çevre illerde gerçekleştirmesi
- Kredilerin mevduatlardan yüksek oluşu

1.5. ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Bu bölümde, Burdur ili bankacılık sektörünün temel bankacılık göstergelerinin son 5 yıllık seyri TR 61 Bölge illeriyle ve Türkiye geneli ile karşılaştırılması ve sektör temsilcileriyle yapılan toplantı ve mülakatlardan sonra belirlenen temel sorunların aşılması noktasında bazı değerlendirmeler ve çözüm önerileri sunulmuştur.

Nüfus artışının yetersiz olması durumunun, X kuşağının diğer bir değişle orta yaşlı ve yaşlı bir nüfusa sahip olmasının tasarrufların bankalara yönlendirilmemesi noktasında ciddi etkisinin olduğu düşünülmektedir. Bu kuşakta yer alan kişiler paralarını yastık altında altın ve döviz olarak tutmaktadır. Bu durum bu potansiyelin ekonomiye yansımamasına, mevduatın düşük olması, kredi arzında sıkıntılara ve kaynak maliyetinin artmasına sebep olmaktadır. Bu yüzden nüfus artışı için il cazip hala getirilmeli göç veren değil çevre illerden göç alan bir şehir haline getirilmesi için gerekli yatırımlar yapılmalıdır. Ayrıca mevcut nüfus tasarrufların mevduata ve mevduatlarında yatırıma dönüştürülmesi noktasında bankalar tarafından daha detaylı bilgilendirilmeli sık sık ziyaretler gerçekleştirip bu paraların ve kıymetli madenlerin ekonomiye kazandırılması için çalışmalarda bulunulmalıdır.

Daha öncede değinildiği üzere Burdur da mevduat sahipleri tasarruflarını yatırıma dönüştürmemekte genelde faiz de değerlendirmektedir. Bu mevduatların yatırıma dönüştürülmesi için yatırımcı bilgilendirilmeli cazip fırsatlar sunulmalı ve teşvik edilmelidir.

Bankacılık sektöründe, kredi/mevduat oranlarının düşüklüğünden ötürü ilin zaten sınırlı olan kaynaklarının başka illere transferini önlemek için, üretime dönük uygun yatırım alanları tespit edilip, bu alanlarda gerek KOBİ'lerin ve gerekse bireysel girişimcilerin yatırım yapmaları özendirilmeli/teşvik edilmelidir.

Özellikle il merkezine uzak mesafedeki ilçelerin tasarruflarını diğer illere götürmemesi için bankalar bu ilçelerde şube açmalı ya da bu illere ziyaretlerini arttırarak bu tasarrufların ilde kalması sağlanmalıdır.

Ticarette, sanayi ve turizm de var olan potansiyelin ekonomik katma değer yaratacak şekilde harekete geçirilmesi için bankalar teşvik edici düzenlemeler, özellikli krediler sağlamalıdır.

Gerek Türkiye geneli gerek bölgesindeki diğer illerle karşılaştırıldığında hem mevduat hem de kredi hacmi açısından bir hayli geride olan ilde insanların bankacılık hizmetlerinden daha fazla yaralanabilmesi için; bankalar değişen ihtiyaçlara anında cevap verebilen müşteri memnuniyeti ve hizmet çeşitliliğini düstur edinmiş bir anlayışla hareket etmelidirler.

2. MALİ YAPI GENEL GÖRÜNÜMÜ

2.1. GİRİŞ

Kamu sektörü dar anlamda, merkezi yönetim kuruluşlarını; geniş anlamda ise merkezi yönetim ve yerel yönetim kuruluşları ile parafiskal kuruluşları ve kamu girişimlerini kapsamaktadır. Kamu sektörünün gelir ve giderlerinin doğru yönetimi diğer bir değişle kamu maliyesi, bir ülkenin gelişmişlik düzeyi açısından büyük önem arz etmektedir. Kamu sektörünün temel görevi, kamu hizmeti olarak nitelendirilen, toplumun müşterek nitelikteki ihtiyaçlarının karşılanmasıdır. Bu ihtiyaçlar temel olarak güvenlik, adalet, sağlık ve eğitim gibi ihtiyaçlarla birlikte bazı ekonomik ve sosyal ihtiyaçlardır. Kamu sektörü bu ihtiyaçları karşılarken iller ve bölgeler arasında bir denge gözetmek zorundadır. İllerin gelişmişlik düzeylerinin kamu hizmetlerinden yeterince pay alıp almamalarıyla doğrudan ilişkisi mevcuttur. Devlet kamu hizmetlerini ve yatırımlarını az gelişmiş bölge ve illere yönlendirerek dengeyi sağlamak zorundadır. Kamu hizmetlerinin ve yatırımlarının etkin ve verimli bir şekilde sağlanması ve bu bölgelere kaynak aktarımını gerçekleştirecek güçlü bir kamu maliyesi ile mümkündür.

2.1.1. Amaç ve Kapsam

Birçok ülkede olduğu gibi Türkiye'de de bölgeler ve iller arasında ekonomik yönden dengesizlikler söz konusudur. Bu dengesizliklerin giderilmesi diğer bir ifadeyle az gelişmiş bölge ve illerin kalkındırılması için kamu sektörüne büyük görevler düşmektedir. Kişi başına düşen kamu harcamaları bir ilin kamu hizmetlerinden yararlanma derecesini gösterir. Kamu gelirleri ise kamu hizmetlerinin sağlam finansman kaynaklarına dayalı olması bakımından önemlidir. Bu bağlamda tarımıyla, hayvancılığıyla, sanayi ve ticaretiyle gelişmekte olan bir il diyebileceğimiz Burdur ilinin mali yapısının incelenmesi il gelişim planının önemli bir ayağını oluşturmaktadır. Bu çalışmada öncelikle amaç, Burdur ilinin mali yapısının bileşenlerinin TR 61 bölgesinde ve Türkiye genelinde aldığı payı ortaya koyarak kamu maliyesi ile ilgili genel bir değerlendirme yapmaktır.

2.1.2. Materyal ve Yöntem

Mali yapı moderatörlüğü için Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi'nde "Moderatör Çalışma Ekibi" oluşturulmuştur. Bu ekip öncelikle yapacağı çalışma, görüşme ve toplantılar için bir faaliyet takvimi belirlemiştir. Sonrasında bu takvim doğrultusunda, mali yapı ile ilgili bir envanter ortaya çıkarılabilmesi için Maliye Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Muhasebat Genel Müdürlüğü ve Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Ticaret Bakanlığı ve Tuik veri tabanlarından ilgili verileri toplanmıştır. Bu veriler ekipteki bir Dr. Öğr. Üyesi ve bir Öğr. Gör. tarafından Türkiye ortalamaları, TR 61 (Antalya- Burdur- Isparta) bölge ortalamaları ve Burdur il ortalamaları ile karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir.

2.2. BURDUR İLİ MALİ YAPISI

Bu başlık altında Burdur maliyesi ele alınmış, genel bütçe içerisindeki kamu harcamaları ve kamu gelirlerinin dağılımı incelenmiştir. Ayrıca kamu yatırımları, özel sektör yatırım teşvikleri, vergi tahakkuk ve tahsilatları da bu kısımda ele alınmış ve il maliyesinin genel bir değerlendirmesi yapılmıştır. İl maliyesi ile ilgili parametrelerin ifade ettiği değerlerin daha net anlaşılması için tablolarda yer alan kavramların tanımlanması yerinde olacaktır;

Bütçe: Belirli bir dönemdeki gelir ve gider tahminleri ile bunların uygulanmasına ilişkin hususları gösteren ve usulüne uygun olarak yürürlüğe konulan belgeyi,

Bütçe Dengesi: Bütçeye konulan harcama yetkisi (ödenek) çerçevesinde kamu idarelerince nakden veya mahsuben ödenen bütçe giderleri ile tahsil edilen bütçe gelirleri tutarları arasındaki farkı,

Bütçe Gelirleri: Kanunlarına dayanılarak toplanan vergi, resim, harç, fon kesintisi, pay veya benzeri gelirler, faiz, zam ve ceza gelirleri, taşınır ve taşınmazlardan elde edilen her türlü gelirler ile hizmet karşılığı elde edilen gelirler, borçlanma araçlarının primli satışı suretiyle elde edilen gelirler, sosyal güvenlik primi kesintileri, alınan bağış ve yardımlar ile diğer gelirleri,

Bütçe Giderleri: Kanunlarına dayanılarak yaptırılan iş, alınan mal ve hizmet bedelleri, sosyal güvenlik katkı payları, iç ve dış borç faizleri, borçlanma genel giderleri, borçlanma araçlarının iskontolu satışından doğan farklar, ekonomik, malî ve sosyal transferler, verilen bağış ve yardımlar ile diğer giderleri,

Cari Transferler: Sermaye birikimi hedeflemeyen ve cari nitelikli mal ve hizmet alımını finanse etmek amacıyla yapılan karşılıksız ödemeleri,

Düzenleyici ve Denetleyici Kurum Bütçesi: Özel kanunlarla kurul, kurum veya üst kurul şeklinde teşkilatlanan ve 5018 sayılı Kanuna ekli (III) sayılı cetvelde yer alan her bir düzenleyici ve denetleyici kurumun bütçesini,

Faiz Dışı Denge: Bütçe gelirleri toplamından faiz giderleri hariç bütçe giderleri toplamının çıkarılmasıyla bulunan dengeyi,

Genel Bütçe: Devlet tüzel kişiliğine dahil olan ve 5018 sayılı Kanuna ekli (I) sayılı cetvelde yer alan kamu idarelerinin bütçesini,

Merkezi Yönetim Bütçesi: 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununa ekli (I), (II) ve (III) sayılı cetvellerde yer alan kamu idarelerinin bütçelerini,

Sermaye Giderleri: Bütçe kanunları ile belirlenmiş asgari değeri aşan ve normal ömrü bir yıldan daha uzun olan mal ve hizmet alımlarını,

Sermaye Transferleri: Bina ve diğer inşaat işleri, ulaşım araçları, makineler, demirbaşlar gibi sermaye nitelikli harcamaların finansmanı amacıyla kişi ve kurumlara yapılan karşılıksız ödemeleri,

Özel Bütçe: Bir bakanlığa bağlı veya ilgili olarak belirli bir kamu hizmetini yürütmek üzere kurulan, gelir tahsis edilen, bu gelirlerden harcama yapma yetkisi verilen, kuruluş ve çalışma esasları özel kanunla düzenlenen ve 5018 sayılı Kanuna ekli (II) sayılı cetvelde yer alan her bir kamu idaresinin bütçesini,

Özgelirler: Kurumun faaliyeti sonucu elde edilen ve merkezi yönetim kapsamındaki başka bir birimden aktarılmayan gelir kalemlerini, ifade etmektedir.

2.2.1. Kamu Harcamaları

Kamu harcamaları kamusal hizmetlerin yerine getirilmesinde devletin yaptığı tüm harcamaları kapsamaktadır. Burdur ilinde kamu maliyesi kapsamında 2017 yılı toplam bütçe giderleri ilçeler bazında Tablo 18'de verilmiştir.

Tablo 18. 2017 Yılı Burdur İli Bütçe Giderleri

İlçe	Bütçe Gideri
Burdur	575.915.136,96
Bucak	142.977.671,72
Ağlasun	14.995.460,32
Çeltikçi	10.818.035,40
Yeşilova	22.829.230,33
Gölhisar	47.017.486,99
Tefenni	20.085.983,12
Karamanlı	15.157.280,70
Kemer	6.145.650,83
Altınyayla	8.909.063,58
Çavdır	19.162.514,31
Toplam	**884.013.514,26**

Kaynak: Burdur İli Defterdarlığı

Tablo incelendiğinde 2017 yılı sonu Burdur ilinin toplam bütçe giderleri 884.013.514,26 –TL olarak gerçekleşmiştir. İlçeler bazındaki dağılıma bakıldığında Burdur Merkez'in ilk sırayı aldığı ikinci sırayı ise ticaret ve sanayi alanında diğer ilçelere göre daha gelişmiş olan Bucak ilçesinin aldığı görülmektedir. En az bütçe giderinin ise Burdur'un en küçük ilçesi olan Kemer'de gerçekleştiği görülmektedir. Bütçe giderlerinin sıralamasının nüfus ve gelişmişlikle doğru orantılı olduğu göze çarpmaktadır. Genel bütçe giderlerinin ödenek türlerine göre gerçekleşmelerini ise Tablo 19'da görmek mümkündür.

Tablo 19. Burdur İli Ödenek Türlerine Göre Genel Bütçe Giderleri

GİDERLER	2013 YILI	2014 YILI	2015 YILI	2016 YILI	2017 YILI
PERSONEL GİDERLERİ (Cari Harcamalar)	350.646.849,02	399.915.048,41	437.224.071,93	509.020.824,68	548.553.406,68
DİĞER CARİ GİDERLER	135.594.089,60	153.260.294,26	161.644.193,78	191.357.750,59	220.895.827,66
DİĞER CARİ GİDERLER (Sos.Güv.Gid.Mal.ve Hiz.Alım)	135.594.089,60	153.260.294,26	161.644.193,78	191.357.750,59	220.895.827,66
SERMAYE GİDERLERİ	56.534.959,15	39.044.133,28	50.029.903,56	68.333.522,45	78.647.289,87
TRANSFERLER (Cari Transfer, Sermaye Transferi)	31.317.870,10	26.444.781,16	40.879.873,78	36.397.665,18	35.914.240,05
BORÇ VERME		108.100,00	141.600,00	189.400,00	2.750,00
TOPLAM	574.093.767,87	618.772.357,11	689.919.643,05	805.299.162,90	884.013.514,26

Kaynak: Maliye Bakanlığı Bütçe Mali Kontrol Genel Müdürlüğü

Tablo 19, 2013 ve 2017 yılları arasında Burdur ilinin bütçe giderlerini; personel giderleri, diğer cari giderler, sermaye giderleri, transferler ve borç verme başlıkları altında sıralamıştır. Genel bütçe gerçekleşmeleri incelendiğinde tüm yıllarda personel giderlerinin en büyük payı aldığı görülmektedir.

2.2.1.1. Kamu Yatırım Harcamaları

Modern devlet anlayışı içerisinde insan istek ve ihtiyaçları artmakta, ihtiyaçların ve isteklerin karşılanabilmesi için kamu kesimi her geçen gün daha fazla harcama ve yatırım yapmak zorunda kalmaktadır. Yatırım harcamaları, üretimi arttıran, üretkenliği olumlu yönde etkileyen, kaynakların daha iyi kullanılmalarını sağlayan, üretim faktörlerinin verimliliğini çoğaltan, çoğu dayanıklı mal niteliğinde ve faydası birden fazla yıla yaygın mallara yapılan faydası uzun dönemli harcamalardır. Yollar, yapılar, barajlar, tesisler, büyük onarımlar, kamulaştırma giderleri vb. bu kapsamda değerlendirilmektedir. (https://www.makaleler.com/kamu-harcamalarinin-siniflandirilmasi)

Tablo 20 Burdur ilinin son 5 yıllık kamu yatırımlarını TR 61 Bölgesi ve Türkiye geneli ile karşılaştırmalı olarak göstermektedir. Tabloda kamu yatırımları; tarım, enerji, madencilik, ulaştırma, konut, turizm, eğitim, sağlık, diğer kamu hizmetleri başlıkları altında sıralanmıştır.

Buna göre Burdur ili kamu yatırımlarının 2012-2017 yılları arasındaki seyrine bakılacak olursa toplam yatırım tutarlarının yıllar itibariyle sürekli artış gösterdiği görülmektedir. 2012-2017 yılları arasında kamu yatırımlarında yaklaşık %200 artış olduğu görülmektedir. Yatırımın sektörlere dağılımı incelendiğinde tarım sektörü başı çekmektedir. Tarım ve hayvancılığa olan yatırım yıllar itibariyle sürekli artış göstermiştir. İkinci sırayı eğitim sektörü alırken üçüncü sırayı ise diğer kamu hizmetlerine yapılan yatırımlar almaktadır. Madencilik sektörüne 2012 ve 2013 yıllarında kamu tarafından yatırım yapılmış ancak ilerleyen yıllarda herhangi bir yatırım yapılmamıştır. Sektör özel sektör tarafından domine edilmektedir. İmalat sektöründe kamunun herhangi bir yatırımı söz konusu değildir. Enerji sektörünü en fazla yatırım 2015 yılında yapılmış sonraki yıllarda azalarak da olsa yatırım yapılmaya devam edilmiştir. Turizm sektörüne 2017 yılında 1.000.000 TL tutarında bir yatırım yapılmış daha önceki yıllarda kamu tarafından herhangi bir destekleme söz konusu değildir. Konut sektörüne 2017 yılına kadar artarak yatırım yapılmış ancak bu yılda herhangi bir kamu yatırımı söz konusu değildir. Son olarak sağlık sektörüne bakıldığında ise 2016 ve 2017 yıllarında yapılan yatırımlarda ciddi bir artış olduğu görülmektedir. Tablo 3'de yer alan diğer göstergeler ise TR 61 bölgesi ve Türkiye genelinin kamu yatırım harcamalarının durumunu göstermektedir. Tablodaki verilerden hareketle 2017 yılı Burdur iline yapılan yatırımların TR 61 Bölgesine yapılan toplam kamu yatırımları içerisindeki payına bakılacak olursa yaklaşık %17 lik bir pay aldığı Türkiye geneline bakıldığında ise yaklaşık %03 pay aldığı görülmektedir. Bu yatımlar içerisinde en büyük payı alan tarıma bakıldığında TR61 Bölgesinde yaklaşık %23 Türkiye genelinde ise yaklaşık % 08 lik bir pay alarak bir tarım ve hayvancılık şehri olan Burdur'un genel kamu yatırım harcamalarından yüzdesel olarak diğer alanlara göre daha yüksek pay aldığı görülmektedir.

Tablo 21; Tablo 20'de bahsi geçen yatırımların proje bazında detaylarını göstermektedir. Bu detaylar incelendiğinde şu sonuçlara ulaşmak mümkündür.

- Burdur ilinde kamu tarafından 2017 yılı itibariyle yürütülen proje sayısı 64'tür.
- Bu projelerin toplam yatırım bedeli 1.983.777.000 TL'dir.
- 2017 yılına kadar tahmini harcama tutarı 575.331.000 TL'dir.
- 2017 yılı yatırım tutarı ise 255.662.000 TL'dir.
- İlçeler bazında bakıldığında projelerin Burdur merkez ilçede yoğunlaştığı görülmektedir.

Tablo 20. Burdur İli – TR 61 Bölgesi ve Türkiye Geneli Kamu Yatırımlarının Son 5 Yıllık Durumu (Bin TL)

		2012	2013	2014	2015	2016	2017
BURDUR İLİ TOPLAMI		85.255	113.738	93.341	99.426	174.020	255.662
	TARIM SEKTÖRÜ TOPLAMI	29.361	40.871	29.462	25.330	56.859	81.969
	MADENCİLİK SEKTÖRÜ TOPLAMI	1.147	1.160				
	İMALAT SEKTÖRÜ TOPLAMI						
	ENERJİ SEKTÖRÜ TOPLAMI		2	952	5.060	1.254	1.006
	ULAŞTIRMA - HABERLEŞME SEKTÖRÜ TOPLAMI	1.197	1.052	1.159	3.989	21.206	16.352
	TURİZM SEKTÖRÜ TOPLAMI						1.000
	KONUT SEKTÖRÜ TOPLAMI	130	893	770	870	956	
	EĞİTİM SEKTÖRÜ TOPLAMI	42.303	59.634	47.878	51.286	61.808	67.338
	SAĞLIK SEKTÖRÜ TOPLAMI	2.500	3.650	3.568	1.768	23.740	24.182
	DİĞER KAMU HİZMETLERİ TOPLAMI	8.617	6.476	9.552	11.123	8.197	63.815
		2012	2013	2014	2015	2016	2017
TR 61 BÖLGESİ TOPLAMI		589.421	834.528	837.085	926.734	1.267.643	1.536.690
	TARIM SEKTÖRÜ TOPLAMI	110.292	186.147	165.544	208.443	236.400	349.733
	MADENCİLİK SEKTÖRÜ TOPLAMI	3.335	69.848	40.709	35.806	27.453	5.115
	İMALAT SEKTÖRÜ TOPLAMI						
	ENERJİ SEKTÖRÜ TOPLAMI	20.089	19.496	37.398	58.282	56.248	66.410
	ULAŞTIRMA - HABERLEŞME SEKTÖRÜ TOPLAMI	35.504	29.459	32.584	41.943	315.353	250.501
	TURİZM SEKTÖRÜ TOPLAMI	42.674	32.391	51.105	54.056	21.700	12.822
	KONUT SEKTÖRÜ TOPLAMI	381	7.303	8.932	2.785	2.471	2.374
	EĞİTİM SEKTÖRÜ TOPLAMI	139.268	185.700	195.540	257.882	315.429	384.382
	SAĞLIK SEKTÖRÜ TOPLAMI	51.150	76.850	70.464	84.238	123.427	150.641
	DİĞER KAMU HİZMETLERİ TOPLAMI	186.728	227.334	234.809	183.299	169.162	314.712
		2012	2013	2014	2015	2016	2017
TÜRKİYE (İLLER) TOPLAMI		44.434.287	52.881.620	56.279.641	62.240.302	76.606.214	94.518.347
	TARIM SEKTÖRÜ TOPLAMI	5.852.392	6.002.624	6.705.396	7.072.898	8.025.956	10.334.848
	MADENCİLİK SEKTÖRÜ TOPLAMI	1.208.400	1.790.700	1.977.700	2.016.000	1.480.668	1.836.706
	İMALAT SEKTÖRÜ TOPLAMI	538.050	683.350	779.866	990.366	963.349	1.137.176
	ENERJİ SEKTÖRÜ TOPLAMI	3.732.935	4.290.765	3.427.260	3.930.244	4.875.610	4.965.864
	ULAŞTIRMA - HABERLEŞME SEKTÖRÜ TOPLAMI	13.877.595	14.967.255	15.597.750	18.019.934	24.765.765	31.321.758
	TURİZM SEKTÖRÜ TOPLAMI	294.439	356.545	470.100	452.698	490.329	493.557
	KONUT SEKTÖRÜ TOPLAMI	479.845	613.250	356.600	339.070	426.680	604.777
	EĞİTİM SEKTÖRÜ TOPLAMI	6.491.136	8.419.268	10.097.293	10.587.827	12.992.511	14.745.882
	SAĞLIK SEKTÖRÜ TOPLAMI	2.161.600	3.169.890	3.501.456	3.924.769	5.393.976	7.502.916
	DİĞER KAMU HİZMETLERİ TOPLAMI	9.797.895	12.587.973	13.366.220	14.906.496	17.191.370	21.574.863

Kaynak: T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı

Tablo 21. Burdur İli 2017 Yılı Kamu Yatırımlarının Sektörlere ve Projelere Göre Dağılımı (Bin TL)

Sektör ve Proje Adı	Yer (İl ve İlçesi)	İşin Başlama Bitiş Tarihi	Toplam Proje Tutarı	2016 Sonu Tah. Har. Top.	2017 Yılı Yatırım Toplamı
BURDUR TOPLAM			**1.983 777**	**575 331**	**255 662**
TARIM SEKTÖRÜ TOPLAMI			456 216	174008	81 969
DEVLET SU İŞLERİ GN. MD. TOPLAMI			397 985	131 939	66 869
Küçük Su İşleri	Burdur	2011-2018	342 032	99 704	54 759
Karamanlı Sulaması Rehabilitasyonu	Burdur	2015-2018	42 262	23 000	10 000
Kozağacı Sulaması Rehabilitasyonu	Burdur	2015-2017	9 457	8 457	1000
GIDA, TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIĞI TOPLAMI			54 855	38 793	15 000
Arazi Toplulaştırma ve Tigh Projesi	Burdur	2010-2018	54 855	38 793	15 000
ORMAN GENEL MÜDÜRLÜĞÜ TOPLAMI			3 376	3 276	100
Kadastro Projesi	Burdur	2014-2017	3 376	3 276	100
ENERJİ SEKTÖRÜ TOPLAMI			**20 400**	**8**	**1 006**
TEİAŞ TOPLAMI			20 400	8	1 006
154 kV Enerji İletim Hattı	Burdur	2016-2018	19 600	8	1 004
154 kV'luk Diğer Yeni Üretim Tesisleri	Burdur	2017-2018	800	0	2
ULAŞTIRMA SEKTÖRÜ			**459 871**	**42 475**	**16 352**
KARAYOLLARI GENEL MÜDÜRLÜĞÜ TOPLAMI			459 241	42 475	15 722
Söğüt Bakımevi	Burdur	2017-2020	1 090	0	210
(Burdur-Kemer)Ayr.-Hacılar-Yeşilova	Burdur	2012-2018	16 418	2 175	2 020
Burdur-Çeltikçi-Kızılkaya Ayr. (BSK Yapımı)	Burdur	2004-2020	146 926	14 627	3 855
Söğüt-2.Bl. Hd.	Burdur	2006-2020	148 086	2 417	3 212
Burdur-Tefenni-Çavdır Yolu	Burdur	2013-2020	146 721	23 256	6 425

TCDD GENEL MÜDÜRLÜĞÜ TOPLAMI					
Gar, İstasyon ve Diğer Hizmet Binaları ve Tesisleri Bakım ve Onarımı	Burdur - Merkez	2017-2017	630	0	630
TURİZM SEKTÖRÜ TOPLAMI			**1000**	**0**	**1000**
ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI TOPLAMI			1000	0	1000
İnsuyu Mağarası Çevre Düzenleme Projesi	Burdur	2017-2017	1000	0	1000
EĞİTİM SEKTÖRÜ TOPLAMI			**458 047**	**289 899**	**67 338**
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI TOPLAMI			10 200	6 843	921
Burdur Halk Kütüphanesi Yapımı	Burdur-Merkez		5 700	5 504	10
Kibyra Örenyeri Çevre Düzenlemesi	Burdur-Gölhisar		4500	1 339	911
MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ TOPLAMI			282 000	241 774	30 000
Kampüs Altyapısı	Burdur		39 00	34 423	4 000
Derslik ve Merkezi Birimler	Burdur		205 000	182 179	16 000
Muhtelif İşler	Burdur		25 000	15 672	7 000
Çeşitli Üritelerin Etüd Projesi	Burdur		250	0	250
Yayın Alımı	Burdur		750	0	750
Açık ve Kapalı Spor Tesisleri	Burdur		12 000	9 500	2 000
MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI TOPLAMI			51 300	12 625	11 417
Burdur Anadolu Liseleri (300 Öğr. Pans.)	Burdur	2016-2018	9 000	2 250	3 000
Burdur İmam Hatip Liseleri	Burdur	2016-2018	8 000	2 750	2 500
Burdur Öğrenci Pansiyonları (400 Öğr.)	Burdur	2016-2018	13 650	2 000	2 250
Burdur İlköğretim + Okulöncesi	Burdur	2017-2017	500	0	500
Burdur Halk Eğitim Merkezleri (2 Atölye)	Burdur	2016-2018	11 000	1 800	500
Burdur Mes. Tek. Andç Lis. Ve ÇPL	Burdur	2016-2018	4 900	2 300	1 300
Burdur Atöyeler	Burdur	2016-2018	2 250	1 525	725
Burdur Spor Salonları	Burdur	2017-2018	2000	0	642

SPOR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ TOPLAMI			15 797	2 759	3 500
Burdur Spor Tesisleri	Burdur-Merkez	2016-2018	15 797	2 759	3 500
VAKIFLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ TOPLAMI			4 750	0	750
Burdur İli Vakıf Eserlerinin Onarım Rotasyonu	Merkez, Gölhisar, Yeşilova	2017-2018	4 750	0	750
YÜKSEKÖĞRETİM KREDİ VE YURTLAR KURUMU TOPLAMI			94 000	25 898	20 750
Yurt İnşaatı	Burdur	2016-2019	45 000	4 288	15 000
Yurt İnşaatı	Burdur-Bucak	2013-2018	27 000	21 610	5000
Yeni Yurt İnşaatı	Burdur	2017-20019	22 000	0	750
SAĞLIK SEKTÖRÜ TOPLAMI			**183 974**	**45 015**	**24 182**
Devlet Hastanesi	Burdur-Merkez	2016-2019	120 000	0	12 000
Devlet Hastanesi	Burdur-Bucak	2011-2017	48 022	41 500	6 522
Toplum Sağlığı Merkezi+Aile Sağlığı Merkezi	Burdur-Çeltikçi	2016-2018	2 500	500	500
2 Nolu Aile Sağlığı Merkezi	Burdur-Gölhisar	2016-2018	600	0	300
112 ASH+UMKE Binası	Burdur-Bucak	2016-2018	2 000	500	1000
Toplum Sağlığı Merkezi+Aile Sağlığı Merkezi	Burdur-Yeşilova	2014-2018	1 800	200	500
4 Nolu Aile Sağlığı Merkezi	Burdur-Bucak	2014-2017	1 000	150	850
Halk Sağlığı Md. + Halk Sağ. Lab. + TSM+ASM	Burdur-Merkez	2014-2018	4 500	1 565	758
Elsazı Sağlık Evi	Burdur-Bucak	2013-2017	252	250	2
Karapınar Aile Sağlığı Merkezi	Burdur-Bucak	2014-2017	300	50	250
Çamlık Aile Sağlığı Merkezi	Burdur-Bucak	2014-2017	300	50	250
5 Nolu Aile Sağlığı Merkezi	Burdur-Merkez	2014-2017	300	50	250
Kayış Sağlık Evi	Burdur-Merkez	2015-2017	225	50	175
Mamak Sağlık Evi	Burdur-Ağlasun	2015-2017	225	50	175
Ambarcık Sağlık Evi	Burdur-Çavdır	2015-2017	225	50	175
Yassı Güme Sağlık Evi	Burdur-Merkez	2015-2017	225	50	175
9 Nolu Aile Sağlığı Merkezi +112 ASH	Burdur-Merkez	2017-2018	1 500	0	300

DHK - İKTİSADİ SEKTÖR TOPLAMI			**264 501**	**4 500**	**26 001**
ADALET BAKANLIĞI TOPLAMI			250 000	0	25 000
Burdur Ceza İnfaz Kurumu	Burdur-Merkez	2017-2019	250 000	0	25 000
CEZA İNFAZ KUR. TUTUKEV. İŞ Y.K. TOPLAMI			10 000	0	1 000
Gölhisar Adalet Binası	Burdur-Gölhisar	2016-2019	10 000	0	1 000
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI TOPLAMI			4 501	4 500	1
Çavdır Hükümet Konağı	Burdur-Çavdır	2014-2017	4 501	4 500	1
DHK- SOSYAL SEKTÖR TOPLAMI			**139 768**	**19 426**	**37 814**
AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANLIĞI TOPLAMI			33 920	12 251	4 047
Huzurevi İnşaatı	Burdur	2015-2019	12 000	8 339	246
Engelsiz Yaşam Bakım ve Reh. Merkezi İnşaatı	Burdur	2013-2018	9 020	2 000	1 220
Sosyal Hüzmet Merkezi+İl Müdürlüğü Hizmet Binası	Burdur	2015-2017	6 900	1 912	1 881
Çocuk Destek Merkezi	Burdur	2013-2019	6 000	0	700
BİLİM SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKANLIĞI TOPLAMI			2 174	0	2 174
Makü BAKA TGB	Burdur-Merkez	2017-2017	2 174	0	2 174
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI TOPLAMI			4 060	4 020	40
Hizmet Binası İnşaatı	Burdur	2014-2017	4 060	4 020	40
ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI TOPLAMI			2 923	2 923	0
Burdur Çevre ve Şehircilik İl Müd. Hizmet Binası	Burdur	2017-2017	2 923	2 923	0
DEVLET SU İŞLERİ GN. MD. TOPLAMI			46 500	0	5000
Burdur İçme Suyu Projesi	Burdur	2016-2019	46 500	0	5000
İLLER BANKASI GN. MD. TOPLAMI			48 614	0	25 516
Burdur Atık Su Arıtma Tesisi	Burdur	2017-2018	48 614	0	25 516
SOSYAL GÜVENLİK KURUMU BAŞKANLIĞI TOPLAMI			1 127	232	895
Gölhisar Sos. Güv. Merk. Binası İkmal İnşaatı	Burdur-Gölhisar	2014-2017	1 127	232	895
TAPU VE KADASTRO GENEL MÜDÜRLÜĞÜ TOPLAMI			450	0	142
Burdur	Burdur-Merkez	2017-2020	450	0	142
BURDUR İLİNİN MUHTELİF İLLER KAPSAMINDAKİ YATIRIMLARI TOPLAMI			**2 717 211**	**70 636**	**253 784**

Kaynak: T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı

2.2.1.2. Özel Sektör Yatırım Teşvikleri

Yatırım teşvikleri hem ulusal, hem de bölgesel ekonomik kalkınmanın gerçekleştirilmesi için kullanılan en önemli kamusal politika araçlarından biridir. (Yavan, 2012: 10). Ülkeler, özel sektöre yatırım teşvikleri, işletme dönemi destekleri, araştırma-geliştirme teşvikleri gibi birçok başlık altında ve vergi indirimi/muafiyeti, yatırım indirimi, arazi tahsisi, gümrük muafiyeti, vergi iadesi, hızlandırılmış amortisman gibi birçok farklı araçlarla çeşitli teşvikler ve destekler sunmaktadır. Tüm bu enstrümanların genel özelliği, kamunun özel sektöre doğrudan ya da dolaylı fon transferini içermesidir. Ülkelerin bu teşvikleri vermelerinin sebepleri iki temel başlık altında toplanabilir: Bunlardan ilki, ülkenin rekabet gücü kazanması, ithalat-ihracat veya istihdam dengesi, teknoloji transferi ya da altyapının geliştirilmesi gibi iktisadi olan amaçtır. Buradaki ana hedef uzun vadede iktisadi gelişmedir. Bu yaklaşım çerçevesinde önemli olan, kısa vadedeki istihdam sağlama ve ekonomik getiri fonksiyonundan ziyade, belirli bir üretim/öğrenim sürecinin tetiklenmesi, yeni bir teknolojinin ya da üretim yapısının ülkeye kazandırılması, alışkanlıkların kazanılması, piyasadaki diğer aktörlere örnek olunması gibi yayılma etkileridir. Diğeri ise sosyal amaç başlığı altında değerlendirilebilir. Bölgelerarası eşitsizliğin giderilmesi, evrensel hizmet ya da bazı tür istihdam politikaları dikkate alındığında, devlet bu şekilde bir politika izleyerek, az gelişmiş bölgelerde normalde özel sektör açısından kârlı olmayacak, ancak sosyal açıdan önem taşıyan yatırımların yapılması için destek vermektedir (Karakurt, 2010: 147,150,151).

Küreselleşen dünya ekonomisinin hızla liberalleştiği yönünde ortaya konan tüm söylemlere rağmen, Dünya Ticaret Örgütü'nün (DTÖ) tahminlerine göre (WTO, 2006:45), dünyada hükümetler her yıl 1 trilyon doları aşan miktarda teşvik vermektedirler ki bu dünya gayrisafi yurtiçi hasılasının (GSYİH) %4'üne denk gelmektedir. DTÖ'ye göre, teşvikler dünyada hükümetlerin yaptığı toplam harcamaların %6'sını oluşturmakta ve ülkeler GSYİH'sinin %1'ini teşvik olarak dağıtmaktadır. Görüldüğü gibi, uluslararası düzeyde DTÖ ve Avrupa Birliği (AB) gibi kurumların rekabeti bozucu etkisi nedeniyle teşviklerin kullanımını açıkça sınırlamaya çalışan çaba ve kararlarına rağmen, teşviklerin kullanımı artmaktadır. Bu durum teşvik konusunun hem uluslararası platformda, hem de ulusal ve ülke içi bölgesel düzeyde sürekli gündemde yer almasına yol açmaktadır. (Yavan, 2012: 10). Gelişmişlik seviyesinin göstergelerinden bir tanesinin de özel sektörün aldığı yatırım teşvikleri ve bunların istihdama olan katkısıdır demek yanlış olmayacaktır. Bu çerçevede bu başlık altında Burdur ilinin özel sektör yatırım teşvikleri sektörel bazda incelenmiş ve Burdur'un TR 61 Bölgesi ile Türkiye genelindeki yeri karşılaştırmalı olarak tablolarda sunulmuştur.

Tablo 22. Burdur İli Özel Sektör Yatırım Teşvik Belgelerinin Sektörel Dağılımı

Yıllar	Sektörler	Belge Sayısı		Sabit Yatırım (Milyon TL)		İstihdam (Kişi)
		Yabancı Sermaye	Yerli Sermaye	Yabancı Sermaye	Yerli Sermaye	
2012	Hizmetler		3		19	138
	İmalat		2		5	14
	Madencilik	1	20	2	86	292
	Tarım		1		10	32
	Toplam	**1**	**26**	**2**	**120**	**476**
2013	Enerji		3		82	20
	Hizmetler		1		3	33
	İmalat		4		13	103
	Madencilik	4	18	13	77	377
	Tarım		2		3	70
	Toplam	**4**	**28**	**13**	**177**	**603**
2014	Enerji		8		23	26
	Hizmetler		4		17	64
	İmalat		2		4	46
	Madencilik		10		57	196
	Toplam		**24**		**101**	**332**
2015	Enerji		14		83	19
	Hizmetler		4		14	43
	İmalat	1	1	5	4	59
	Madencilik	1	3	3	17	70
	Tarım		5		22	70
	Toplam	**2**	**27**	**8**	**139**	**261**
2016	Enerji		19		83	40
	Hizmetler		2		4	0
	İmalat	1	4	4	23	55
	Madencilik		5		23	37
	Tarım		3		15	50
	Toplam	**1**	**33**	**4**	**149**	**182**
2017	Enerji		11		39	1
	Hizmetler		2		45	60
	İmalat		4		37	100
	Madencilik		11		76	198
	Tarım		6		25	93
	Toplam		**34**		**222**	**452**

Kaynak: Teşvik Uygulama ve Yabancı Sermaye Genel Müdürlüğü

Tablo 22, Burdur ilinde özel sektör yatırım teşvik belgelerinin sektörel dağılımını 2012-2017 yılları itibariyle göstermektedir. Sektörler enerji, hizmetler, imalat, madencilik ve tarım başlıkları altında toplanmıştır. Yıllar itibariyle incelendiğinde 2012 yılında 122 milyon TL'lik sabit yatırıma sahip biri yabancı sermaye için olmak üzere toplam 27 teşvik belgesi verilmiş ve bu durumun istihdama olan katkısı 476 kişi olmuştur. Sektörel bazda bakıldığında en çok teşvik madencilik sektörüne verilmiştir. Kamu yatırım harcamalarında madencilik sektörü yer almazken teşvikler noktasında sektörün birinci sırada olduğunu söylemek münkündür. Madencilik sektörünü hizmetler, tarım ve imalat sektörü izlemiştir. Bu durum madencilik sektörünün Burdur ilinde lokomotif sektörlerden biri olduğunun açıkça göstergelerindendir. 2012 yılında enerji sektöründe herhangi bir teşvik belgesi alınmamıştır. Diğer yıllara bakıldığında ise enerji sektörü ile ilgili teşvik belgelerinin her geçen yıl arttığı görülmektedir. Yıllar itibariyle sektörler incelendiğinde 2012 yılındaki durumun madencilik açısından değişmediği bu sektörün her yıl yatırım teşvik belgeleri sayısı ve yarattığı istihdam açısından birinci sırayı aldığı görülmektedir. 2012 – 2017 arasında sabit sermaye açısından değerlendirildiğinde en çok yatırımın 222 milyon TL ile 2017 yılında yapıldığı bununla birlikte teşvik belgesi sayısı açısından da bu yılın 5 yıllık periyodda 34 belge ile birinci sırayı aldığı görülmektedir. Ancak yarattığı istihdam açısından 2012 yılının gerisinde kalmıştır. 2012 yılında 476 kişi iken 2017 yılında bu sayı 452'dir. 2017 yılının sektörel detaylarına bakıldığında yatırım teşvik belge sayısı açısından madencilik sektörünün enerji sektörüyle birlikte başı çektiği görülmektedir. Ancak sabit sermaye yatırımı açısından madencilik sektörü birinci sırayı, hizmetler ikinci, enerji üçüncü, imalat dördüncü ve tarım son sırayı almaktadır. Yaratılan istihdam açısından değerlendirildiğinde ise 198 kişiyle madencilik sektörünün birinci sırayı aldığı, bu sektörü sırayla imalat, tarım, hizmetler ve enerji sektörünün izlediği görülmektedir.

Tablo 23. Burdur İli Özel Sektör Yatırım Teşviklerinin TR 61 Bölgesi ve Türkiye İle Karşılaştırması

Yıllar	İl /Bölge	Belge Sayısı	Sabit Yatırım (Milyon TL)	İstihdam (Kişi)
2012	**Burdur**	**27**	**122**	**476**
	TR61	154	2200	10100
	Türkiye	3961	62868	153554
2013	**Burdur**	**32**	**191**	**603**
	TR61	174	4181	11187
	Türkiye	4552	94996	187289
2014	**Burdur**	**24**	**101**	**332**
	TR61	177	3381	11852
	Türkiye	3833	63948	144362
2015	**Burdur**	**29**	**148**	**261**
	TR61	235	4347	11577
	Türkiye	4494	100027	145476
2016	**Burdur**	**34**	**153**	**182**
	TR61	228	2140	4359
	Türkiye	5110	98060	138631
2017	**Burdur**	**34**	**222**	**452**
	TR61	280	2444	7768
	Türkiye	7476	178257	227408

Kaynak: Teşvik Uygulama ve Yabancı Sermaye Genel Müdürlüğü

Tablo 23'ya bakıldığında ise Burdur ili özel sektör yatırım teşviklerinin TR61 ve Türkiye ile karşılaştırmalarını yıllar itibariyle görmek mümkündür. 2012 yılında Burdur ilinin belge sayısı açısından TR 61 bölgesinde ve Türkiye'de durumuna bakılacak olursa Burdur'un TR 61 bölgesinin % 17,5 unu oluşturduğu söylemek mümkündür. Bu durum Burdur'un Antalya ve Isparta illerinin arkasından yatırım teşvik belgesi açısından sonuncu olduğunu göstermektedir. Bunun sebebi TR 61 bölgesinde yer alan iller arasında en az nüfusa, ticaret ve sanayi hacmine sahip olan il olmasıyla açıklanabilir. Türkiye geneline bakılacak olursa yaklaşık % 07 ile çok küçük bir yer kapladığı görülmektedir. Sabit sermaye yatırımı açısından incelendiğinde ise TR 61 bölgesinde %5,5, Türkiye genelinde yaklaşık %02 yer tuttuğu görülmektedir. Yatırım teşvik belgelerinin oluşturduğu istihdama göre Burdur'un kapladığı yere bakılacak olursa TR 61 bölgesinde %4,7 Türkiye'de ise %03'tür. Bu oranların yıllar itibariyle Burdur ilinde yatırımların artmasına rağmen sıralamada büyük değişikliklere yol açmadığı hatta yüzde olarak gerilediğini bile söylemek mümkündür.

2017 yılına göz atılacak olursa Burdur'un belge sayısı açısından TR 61 de %9 Türkiye genelinde %04,5, sabit sermaye yatırımı açısından TR 61 de %12 Türkiye genelinde %01, oluşturulan istihdam açısından TR 61 de %5,8 Türkiye genelinde %01,9'unu oluşturduğu görülmektedir.

2.2.2. Kamu Gelirleri

Burdur ili bütçe gelirlerinin dağılımı 2013-2017 yıllarını kapsayacak şekilde Tablo 24 de verilmiştir. Yıllar itibariyle bakıldığında bütçe gelirlerinin sürekli artış gösterdiği, en yüksek artışın 2013 – 2014 yılları arasında tahakkuk toplamında %25, tahsilat toplamında %25 ile yine tahsilat oranında da %73 ile gerçekleştiği görülmektedir. 2017 yılına bakıldığında ise toplam tahakkuk eden bütçe gelirinin 887.884.690,92 TL, tahsilat toplamının ise 564.704.424,48 TL olduğu görülmektedir. Tahsilat oranı ise %64'te kalmıştır. 2017 yılı Türkiye genel bütçe gelirleri tahakkuk 49.889.169.000 TL, tahsilat ise 47.205.434. TL olarak gerçekleşmiştir. Tahsilat oranı %94,6' dır. Bu oranlar Burdur ile karşılaştırıldığında ilin Türkiye geneli ortalamasının altında kaldığı görülmektedir.

Tablo 24. Burdur İli Bütçe Gelirlerinin Dağılımı

YILI	TAHAKKUK TOPLAMI	TAHSİLAT TOPLAMI	THK.ARTIŞ %	TAHS.ARTIŞ %	TAHS.ORANI %
2013	414.462.573,88	297.868.180,42	8	8	72
2014	510.711.563,89	372.645.123,21	23	25	73
2015	702.661.900,93	481.089.985,98	8	3	68
2016	828.114.834,34	525.309.948,46	18	9	63
2017	887.844.690,92	564.704.424,48	7	7	64

Kaynak: Maliye Bakanlığı Bütçe Mali Kontrol Genel Müdürlüğü

Tablo 25 ise 2013-2017 yılları arasında vergi gelirlerinin tahakkuk ve tahsilattaki artışları ve tahsilat oranlarını vermektedir. Bu veriler incelendiğinde hem tahakkuk hem de tahsilatlarda artış gözlemlenmektedir. Tahsilat oranlarında ise 2014 yılından itibaren bir düşüş göstermektedir. Bu durum özellikle doğrudan alınan vergilerin tahsilatında sıkıntı yaşandığını göstermektedir. Tablo 26 ise mükellef sayılarını göstermektedir.

Tablo 25. Yıllara Göre Burdur İli Vergi Gelirlerinin Dağılımı

YILI	TAHAKKUK TOPLAMI	TAHSİLAT TOPLAMI	THK.ARTIŞ %	TAHS.ARTIŞ %	TAHS.ORANI %
2013	342.057.116,92	267.922.243,83	10	10	78
2014	418.303.936,02	335.514.496,65	22	25	80
2015	574.449.304,18	440.941.587,25	6	3	77
2016	650.918.670,67	461.960.367,63	13	5	71
2017	707.536.601,56	510.344.517,09	9	10	72

Kaynak: Maliye Bakanlığı Bütçe Mali Kontrol Genel Müdürlüğü

Tablo 26. Burdur İli Mükellef Sayıları

YILI	GERÇEK USUL	BASİT USUL	KURUMLAR VERGİSİ	KDV	GELİR STOPAJ	MTV	TOPLAM
2013	11.743	4.137	1.642	8.575	9.284	100.536	135.917
2014	11.659	4.516	1.700	8.385	9.092	104.983	140.335
2015	12.041	4.568	1.723	11.407	9.222	115.174	154.135
2016	12.236	4.768	1.718	8.618	9.293	113.067	149.700

Kaynak: Burdur İli Defterdarlığı

2.3. TEMEL SORUNLARIN TANIMLANMASI VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Kamu kesimi dengesinin sürdürülebilir bir yapıya kavuşturulması ekonomik istikrarın sağlanması için olduğu kadar, kalkınmanın finansmanı ve bölgeler arasındaki gelişmişlik farkının kapatılmasına yönelik bölgesel kalkınma politikalarının başarı bakımından da önem taşımaktadır. Kamu sektörünün sürdürülebilir bir finansman yapısına geçmesi ile birlikte, kalkınmanın finansmanı ve bölgelerarası gelişmişlik farkını kapatacak yatırımlar için kaynak kullanma imkânı mümkün olacaktır. Kamu finansman sorunun çözülmesi ise, diğer başka faktörler yanında, illerin kaynak yaratma kapasitelerine ve kamusal hizmetlerin finansmanına katkı yapabilmelerine bağlıdır. (AGİP-2012)

Burdur il maliyesinin karşı karşıya olduğu sorunlar ve bunlara yönelik çözüm önerileri aşağıda sunulmuştur.

Sorunlar

- Kamu yatırım harcamalarının tarımla sınırlı kalması diğer alanların gölgede kalması
- Yatırım teşvik belgelerinde özel sektörün madencilikle sınırlı kalması diğer alanların gölgede kalması
- Özellikle bölgede turizm açısından çok değerli destinasyonlar olmasına rağmen bu yerlerin kalkındırılması, turizme kazandırılması noktasında ne yatırım harcamaları boyutunda nede özel sektör yatırım teşvikleri noktasında desteklerin olmaması
- Sektör temsilcileriyle yapılan görüşmeler sonucunda özellikle yatırım teşvik belgesi alımında bürokratik işlemlerin fazla olması sebebiyle başvurudan kaçınma durumu
- Vergi gelirlerinin tahsilatında yaşanan problemler

Çözüm Önerileri

- Kamu yatırımlarının tarım dışı alanlarda da çeşitlendirilmesi
- Yatırım teşvik belgelerindeki bürokratik işlemlerin azaltılması
- Salda Gölü ve bölgede bulunan antik kentlerin turizme kazandırılması için kamu desteğinin arttırılması
- Vergi bilincinin oluşturulması için mükelleflere eğitimlerin verilmesi

3. TİCARET KAPASİTESİ GENEL GÖRÜNÜMÜ

3.1. GİRİŞ

Ticaret malların/ürünlerin üretim sürecinden tüketimine kadar geçen zamanda, ekonomik değer taşıyan başka nesneler ile değiştirilmesi, alışı ve satışı anlamında kullanılmaktadır. Diğer bir ifadeyle ticaret, kâr amacı ile mal ve hizmetlerin, para ile ifade edilebilen bütün değerlerin alım ve satım işlerinin tamamıdır.

3.1.1. Amaç ve Kapsam

Ticaret insan istek ve ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla üreticiler ile tüketiciler arasında adeta bir köprü görevi görmektedir. Dolayısıyla ticarette üç taraf mevcuttur. Bunlar üreticiler, tüketiciler ve aracılardır. Aracılar tanımda da belirtildiği üzere bu işi kâr elde etme amacıyla gerçekleştirirler. Ticaret faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi kâr elde etmenin yanı sıra istihdam alanı oluşturur, faaliyetler sonucu elde edilen katma değerin yeni yatırımlara yönlendirilmesine imkân sağlar ve diğer sektörlerle yakın ilişki içerisindedir. Tüm bu özellikleri nedeniyle ülke, bölge ya da il ekonomilerinin gelişimini doğrudan etkilemektedir. Dolayısıyla bu bağlamda il gelişim planın en önemli ayaklarından birini oluşturmaktadır.

Bu çalışmada öncelikli amaç; Burdur ilinin temel ekonomik göstergeler ile genel durumunun değerlendirilmesi, Türkiye ticaret sektöründe ki yerinin belirli parametreler kullanılarak belirlenmesi, bununla beraber ilin ticaret açısından güçlü ve zayıf yönlerin değerlendirilerek sektörün sorunları ile ilgili değerlendirmeler yaparak çözüm önerilerini ortaya koyabilmektir.

Bu amacı yerine getirebilmek için çalışmada temel ekonomik göstergeler, kurulan kapanan şirketler, tüketici şikâyetleri, patent sayıları, esnaf ve sanatkârlar odaları ile ilgili bilgiler ve dış ticaret verileri incelenmiştir.

3.1.2. Materyal ve Yöntem

Ticaret teması moderatörlüğü için Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi'nde "Moderatör Çalışma Ekibi" oluşturulmuştur. Bu ekip öncelikle yapacağı çalışma, görüşme ve toplantılar için bir faaliyet takvimi belirlemiştir. Sonrasında bu takvim doğrultusunda, ticaret sektörü ile ilgili bir envanter ortaya çıkarılabilmesi için Ticaret Bakanlığı, Bilim Teknoloji ve Sanayi Bakanlığı, Ticaret İl Müdürlüğü, Defterdarlık, Batı Akdeniz Kalkınma Ajansı, Burdur Ticaret ve Sanayi Odası, Bucak Ticaret ve Sanayi Odası, Esnaf ve Sanatkarlar Odasından ve sektör temsilcilerinden ilgili verileri toplanmıştır. Bu veriler ekipteki bir Dr. Öğr. Üyesi ve bir Öğr. Gör. tarafından Türkiye ortalamaları, TR 61 (Antalya- Burdur- Isparta) bölge ortalamaları ve Burdur il ortalamaları ile karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir. Ekip bu verilerin il için daha anlamlı hale gelebilmesi ve ticaret sektörü ile ilgili mevcut durumun analiz edilebilmesi ayrıca

kısa, orta ve uzun vadede hedeflerin ortaya konulabilmesi için Burdur Ticaret ve Sanayi Odası'nın öncülüğünde toplantılar gerçekleştirmiştir.

3.2. MEVCUT DURUM

3.2.1. Gayri Safi Yurt İçi Hasıla

Gayrisafi yurt içi hasıla (GSYİH), bir ülkenin ekonomik büyüklüğünün birkaç ölçütünden biridir. GSYİH, bir ülke sınırları içerisinde belli bir zaman içinde, üretilen tüm nihai mal ve hizmetlerin para birimi cinsinden değeridir. Kişi başına düşen GSYİH'nın büyüklüğü ilin ekonomik anlamda gelişmişliği ile doğrudan ilgilidir. İller bazında kişi başına düşen GSYİH en son 2014 yılında yayınlandığı için değerlendirmeler bu yıl üzerinden yapılmıştır.

Tablo 27 hem bölge illerinde hem de Türkiye genelinde GSYİH'yı TL ve Dolar para birimi cinsinden vermiştir. Buna göre Burdur ili 23.342 TL ile Türkiye ortalamasının ve TR 61 bölge ortalamasının altında kalmıştır.

Tablo 27. Kişi Başına Düşen Gayri Safi Yurt İçi Hasıla[2]

YIL	BÖLGE KODU	BÖLGE ADI	Kişi başına GSYH (TL)	Kişi başına GSYH ($)
2014	TR	Türkiye	26.489	12.112
2014	TR61	Antalya, Isparta, Burdur	27.851	12.735
2014	TR611	Antalya	29.693	13.577
2014	TR612	Isparta	20.975	9.591
2014	TR613	Burdur	23.342	10.673

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu

Tablo 28 İktisadi faaliyet kollarına göre cari fiyatlarla GSYİH'yı TR61 illeri ve Türkiye genelini göstermektedir. İktisadi faaliyet kolları tarım, sanayi ve hizmetler olarak sınıflandırılmıştır. Tablo ayrıca vergi ve sübvansiyonları da göstermektedir. Buna göre TR61 bölgesi illeri incelendiğinde tüm parametrelerde birinci sırayı Antalya, ikinci sırayı Isparta, üçüncü sırayı ise Burdur almıştır. Burdur ili incelendiğinde sektörlerin GSYİH içindeki payı sırayla; hizmetler; 2.711.261.000 TL, sanayi; 1.330.813.000 TL, tarım; 1.265.256.000 TL, vergi ve sübvansiyonlar ise 693.508.000 TL'dir.

[2] 2014 yılı sonrası için veri yayımlanmamıştır.

Tablo.28 İktisadi Faaliyet Kollarına Göre Cari Fiyatlarla Gayrisafi Yurtiçi Hasıla (NACE Rev.2-Bin TL)[3]

YIL	BÖLGE KODU	BÖLGE ADI	Tarım	Sanayi	Hizmetler	Sektörler Toplamı	Vergi-Sübvansiyon	GSYH
2014	TR	Türkiye	134.724.745	576.440.635	1.097.024.575	1.808.189.955	23.6275.921	2.044.465.876
2014	TR61	Antalya, Isparta, Burdur	7.610.454	12.805.745	50.173.199	70.589.398	9.223.906	79.813.304
2014	TR611	Antalya	4.874.624	9.957.071	42.690.782	57.522.477	7.516.454	65.038.931
2014	TR612	Isparta	1.470.574	1.517.861	4.771.156	7.759.591	1.013.945	8.773.535
2014	TR613	Burdur	1.265.256	1.330.813	2.711.261	5.307.330	693.508	6.000.838

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu

3.2.2. Gayri Safi Katma Değer

Gayri Safi Katma Değer (GSKD) hesaplaması, Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından Avrupa Hesaplar Sistemi'ne (ESA) uyum sağlamak amacıyla başlatılmış olan ve 2008 yılında yayınlanan 1998 bazlı GSYİH serisinin tamamlayıcı bir unsuru olarak tüm Türkiye ve alt bölgeler için hesaplanan bir değerdir. GSKD'nin Gayri Safi Yurt İçi Hasıladan farkı, ÖTV ve KDV gibi ürün üzerine konan vergileri içermemesidir. Bölgesel gayrisafi katma değer bölgenin üretimini esas almakta olup bölgede ikamet eden hane halklarının gelirinin ölçüsü değildir. (BAKA, TR61 Düzey 2 Bölgesi 2014-2023 Bölge Planı EK-1: 59)

GSKD değerleri en son 2014 yılı için yayımlanmıştır. Tablo 29 Türkiye geneli, TR 61 toplamı ve bölge illerinin 2009 bazlı olarak 2014 yılında GSKD'sini göstermektedir. Bu değerlere göre Toplam GSKD'ye bakıldığında Türkiye geneli GSKD'sinin %3,9'unun TR 61 bölgesinden karşılandığı görülmektedir. Bu iller arasında Burdur son sırayı alarak TR 61 bölgesi içinde %7,5'lik bir katkı sağlarken Türkiye genelinde %0,29 katkı sağlamaktadır. İktisadi faaliyet kolları bazında bakıldığında tüm Türkiye'de bölge illerin de ve bölge toplamında tıpkı GSYİH' da olduğu gibi hizmetler birinci sırayı alırken, sanayi ikinci sırayı tarım ise 3. sırayı almaktadır.

Tablo 29. İktisadi Faaliyet Kolları İtibariyle Gayri Safi Katma Değer

YIL	BÖLGE KODU	BÖLGE ADI	Tarım	Sanayi	Hizmetler	GSKD
2014	TR	Türkiye	134.724.745	576.440.635	1.097.024.575	1.808.189.955
2014	TR61	Antalya, Isparta, Burdur	7.610.454	12.805.745	50.173.199	70.589.398
2014	TR611	Antalya	4.874.624	9.957.071	42.690.782	57.522.477
2014	TR612	Isparta	1.470.574	1.517.861	4.771.156	7.759.591
2014	TR613	Burdur	1.265.256	1.330.813	2.711.261	5.307.330

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu

3.2.3. İstihdam

Ekonominin temel göstergelerinden olan istihdam, ekonomik ve sosyal istikrarın önemli göstergelerinden biridir. Sosyal bütünleşme açısından önemli olan istihdam verileri sosyal politikaların şekillenmesinde de etkilidir.

[3] 2014 yılı sonrası için veri yayımlanmamıştır.

2013 – 2017 yılları arasında Türkiye geneli ve TR 61 bölgesi istihdam sayılarını ve %' leri de incelenmiştir. Değerlere göre Türkiye geneli istihdam sayıları yıllar itibariyle sürekli artış göstermiştir. 2017 yılı verilerine bakıldığında toplam istihdam içerisinde hizmetler sektörünün 54,1 ile ilk sırayı aldığı, sanayinin % 26,5 ile ikinci sırayı, tarımın ise % 19,4 ile son sırayı aldığı görülmektedir. Yıllar itibariyle tarımın genel istihdamdaki payı sürekli düşerken, hizmetler sektöründe sürekli bir artış, sanayi sektöründe ise 2013-14-15 yıllarında küçük artışlar, 2016-17 yıllarında ise düşüş göstermiştir. Bu durum GSYİH, GSKD verileriyle de paralellik göstermektedir. İstihdam açısından lokomotifin hizmetler faaliyet kolu olduğunu söylemek mümkündür. TR 61 bölge özelinde istihdam verileri incelendiğinde ise durumun büyük farklılık içermediği görülmektedir. Her geçen yıl tarımın istihdamdaki rolü düşmekte, hizmetlerin artmakta, sanayini ise Türkiye genelinden farklı olarak sürekli artış göstermektedir. TR 61 bölgesi Toplam istihdam da 2017 yılı itibariyle Türkiye genelinin %4,11'ini oluşturmaktadır.

Burdur ili istihdam durumunu alt sektörler göre de incelenmiştir. Bu veriler 2012-2016 yılları arasını kapsamaktadır. İlgili alanlar; insan sağlığı ve sosyal faaliyetler, tarım ormancılık ve balıkçılık, mesleki teknik ve bilimsel faaliyetler, konaklama ve yiyecek hizmetleri faaliyeti, ulaştırma ve depolama, madencilik ve taş ocakçılığı, idari ve destek hizmet faaliyetleri, imalat ve inşaat olarak görülmektedir. 2016 yılı verileri incelendiğinde 8746 kişi ile ilk sırada inşaat sektörünün, 8.418 kişi ile imalat sektörünün 2. sırada olduğu, 3.067 kişiyle madencilik ve taş ocakçılığı sektörünün 3. sırada olduğu görülmektedir. Bu sektörleri sırasıyla 2.281 kişiyle idari ve destek hizmet faaliyetleri, 2.423 kişiyle ulaştırma ve depolama, 2081 kişiyle diğer faaliyetler, 1.412 kişiyle idari ve destek hizmet faaliyetleri, 1210 kişiyle eğitim, 932 kişiyle mesleki teknik ve bilimsel faaliyetler, 853 kişi tarım ormancılık ve balıkçılık, 440 kişiyle insan sağlığı ve sosyal hizmetler izlemektedir.

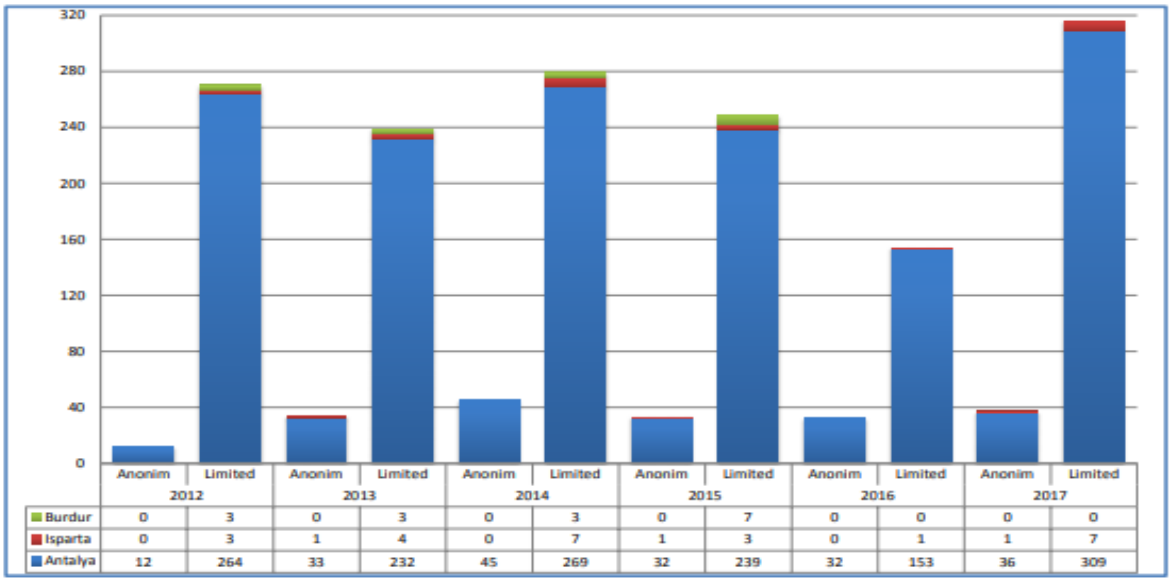
3.2.4. Kurulan Kapanan Şirket Sayıları

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB), ekonominin genel görünümü hakkında araştırmacılara ve piyasa aktörlerine politika yapıcılara, fikir vermesi, acil reaksiyon verilmesi gereken durumlar için karar alıcıları yönlendirmesi amacıyla aylık olarak yayınlanmaktadır.

Batı Akdeniz Bölgesi illerinde kurulan şirket sayılarını yıllara göre incelenmiştir. Bu değerlere göre 2017 yılında gerçek kişi ticaret işletmesi olarak kurulan işletme sayısı 1.077, Burdur'da 11, Isparta'da 100 dür. Şirket olarak kurulan işletme sayısı ise Antalya'da 2.910, Burdur'da 142, Isparta'da 251 adettir. Burdur bu sayılarla gerçek kişi işletme kurulumu açısından TR 61 Bölgesinde 2. sırayı şirketler için ise 3. sırayı almıştır.

Şekil 1'de Batı Akdeniz illerinde kurulan yabancı sermayeli şirketleri göstermektedir. Buna göre Burdur 2013 ve 14 yıllarında 3 tane limited şirket yabancı sermayeli olarak kurulmuştur. Bu yıllardan sonra yabancı sermayeli şirket kurulumu gerçekleşmemiştir. Bu parametre açısından bölge illerinde bir sıralama yapılacak olursa Antalya, Isparta ve Burdur olarak sıralama gerçekleşecektir.

Şekil 1. Batı Akdeniz Bölgesinde Kurulan Yabancı Sermayeli Şirket Sayısı

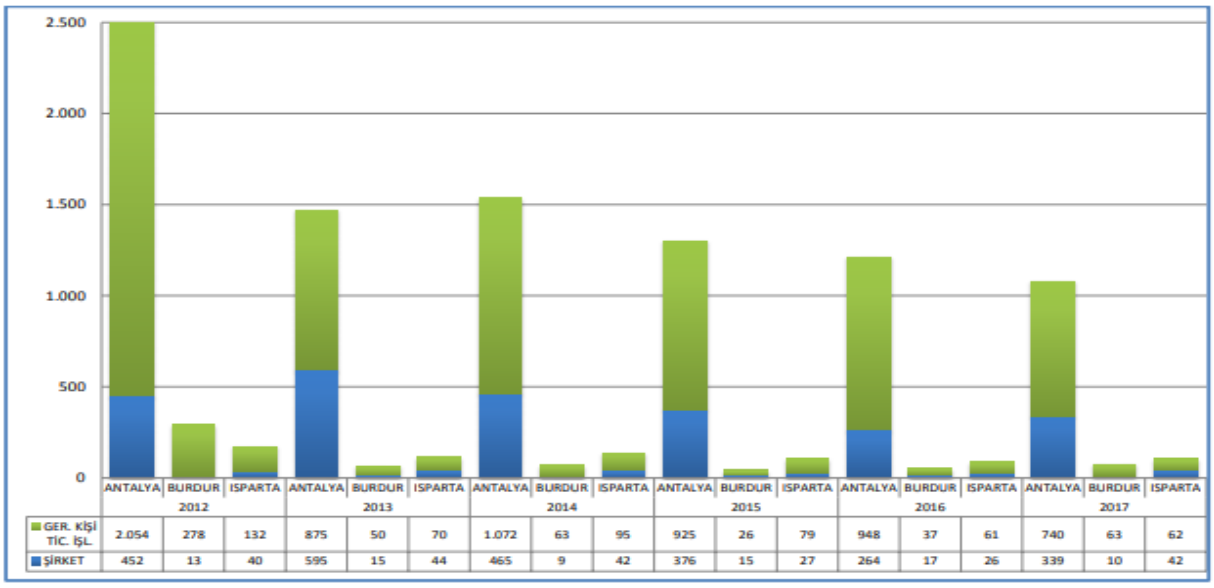

	Anonim	Limited	Anonim	Limited	Anonim	Limited	Anonim	Limited	Anonim	Limited	Anonim	Limited
	2012		2013		2014		2015		2016		2017	
Burdur	0	3	0	3	0	3	0	7	0	0	0	0
Isparta	0	3	1	4	0	7	1	3	0	1	1	7
Antalya	12	264	33	232	45	269	32	239	32	153	36	309

Kaynak: Batı Akdeniz Kalkınma Ajansı

Bir ille ilgili şirket sayıları açısından sağlıklı yorumlama yapılabilmesi için kapanan şirket sayılarının da bilinmesi gereklidir. Şekil 4 2013-2017 yılları arasında kapanan şirket sayılarını vermektedir. Bu değerlere göre 2017 yılında gerçek kişi işletmesi açısından Antalya'da 740, Burdur da 63, Isparta da ise 62 şirket kapanmış, şirket açısından ise sırasıyla 339,10 ve 42 şirket kapanmıştır.

Şekil 2. Batı Akdeniz Bölgesi İllerinde Kapanan Şirket Sayısı (Yıllık Gösterim - Adet)

	ANTALYA	BURDUR	ISPARTA	ANTALYA	BURDUR	ISPARTA	ANTALYA	BURDUR	ISPARTA	ANTALYA	BURDUR	ISPARTA	ANTALYA	BURDUR	ISPARTA	ANTALYA	BURDUR	ISPARTA
	2012			2013			2014			2015			2016			2017		
GER. KİŞİ TİC. İŞL.	2.054	278	132	875	50	70	1.072	63	95	925	26	79	948	37	61	740	63	62
ŞİRKET	452	13	40	595	15	44	465	9	42	376	15	27	264	17	26	339	10	42

Kaynak: Batı Akdeniz Kalkınma Ajansı

Tablo 30 Bölge illerinin kurulan kapanan ve tasfiye de olan şirket sayılarını 2016-2017 yılları itibariyle detaylı olarak göstermektedir. Bu tabloda ayrıca kurulan kooperatif sayılarını da görmek mümkündür. 2017 yılında Burdur'da 142 şirket, 3 kooperatif, 111 gerçek kişi işletmesi kurulmuşken, 10 şirket, 7 kooperatif, 63 gerçek kişi ticaret işletmesi kapanmıştır. Ayrıca 12 şirket, 7 kooperatif de tasfiye sürecindedir. Bu verilere göre şirket bazında olmasa da gerçek kişi işletmelerde kapanan şirket sayılarının kurulan şirketlere oranın %57 olduğu görülmektedir. Bu oran kontrol edilmesi gereken ve sebepleri araştırılması gereken bir orandır. 2016 yılındaki oranın % 48 olduğu görülmekte ve yıllar itibariyle bir artış söz konusu olmaktadır. Bu göstergeler Isparta ve Antalya içinde incelendiğinde aynı durumun bu illerde de söz konusu olduğu görülmektedir. Bu durumla ilgili finansman sıkıntısı, maliyetli finansman, kuruluşta fizibilite eksikliği, doğru maliyet hesaplayamama ve bütçe oluşturamama, tür değiştirme gibi sebepler başı çekmektedir. Tablo 31 ise 9 aylık dönemde 2018 yıllında kurulan kapanan ve tasfiye de olan şirket sayılarını vermektedir. 2017 yılı ile karşılaştırıldığında 9 aylık periyodda 2018 yılının kapanan şirketler açısından yarı yarıya azalma gösterdiğini söylemek mümkündür ancak bu verinin yıllık değil 9 aylık olduğu unutulmamalıdır.

Tablo 30. 2016-2017 Bölge İllerinin Kurulan Kapanan ve Tasfiye de Olan Şirket Sayıları

İL ADI	2017 OCAK-ARALIK (ON İKİ AYLIK)								2016 OCAK-ARALIK (ON İKİ AYLIK)							
	KURULAN			TASFİYE		KAPANAN			KURULAN			TASFİYE		KAPANAN		
	ŞİRKET	KOOP.	GER. KİŞİ TİC. İŞL.	ŞİRKET	KOOP.	ŞİRKET	KOOP.	GER. KİŞİ TİC. İŞL.	ŞİRKET	KOOP.	GER. KİŞİ TİC. İŞL.	ŞİRKET	KOOP.	ŞİRKET	KOOP.	GER. KİŞİ TİC. İŞL.
BURDUR	142	3	111	12	7	10	7	63	115	4	76	4	9	17	6	37
ISPARTA	251	2	100	40	14	42	18	62	200	12	155	40	25	26	14	61
ANTALYA	2.910	27	1.077	274	35	339	44	740	2.475	24	1.509	327	55	264	37	948

Kaynak: Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği

Tablo 31. 2018 Bölge İllerinin Kurulan Kapanan ve Tasfiye de Olan Şirket Sayıları

İL ADI	2018 OCAK-EYLÜL (9 AYLIK)							
	KURULAN			TASFİYE		KAPANAN		
	ŞİRKET	KOOP.	GER. KİŞİ TİC. İŞL.	ŞİRKET	KOOP.	ŞİRKET	KOOP.	GER. KİŞİ TİC. İŞL.
BURDUR	140	2	51	8	5	8	6	30
ISPARTA	171	9	77	37	15	33	12	81
ANTALYA	2.552	18	766	222	38	248	34	539

Kaynak: Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği

3.2.5. Ticaret ve Sanayi Odaları

Burdur'da ticaret ve sanayi odaları ilin hem sanayisinin hem de ticaretinin örgütlenmesinde ve şekillenmesinde önemli yer tutmaktadır. İlde 2 adet ticaret ve sanayi odası bulunmaktadır. Bunlardan biri Burdur merkezde Burdur Ticaret ve Sanayi Odası, diğeri ise ilin ticaret ve sanayi alanında merkezden sonra önde gelen ilçesi Bucak Ticaret ve Sanayi odasıdır.

3.2.6. Esnaf ve Sanatkârları

3.2.6.1. Genel Bilgiler

Tablo 32 Burdur ilinde esnaf sanatkârlara ait genel bilgileri içermektedir. Buna göre 2017 yılı toplam esnaf sayısı 42.596, bunlardan 10.456'sı faal olarak hizmet vermektedir. Cinsiyete göre esnaf sayılarına bakılacak olursa erkek esnaf sayısının kadın esnaf sayısının bir hayli üstünde olduğu görülmektedir. Erkek esnaf sayısı 8.884, kadın esnaf sayısı ise 1.567'dir. 2017 yılında tecil sayısı 1.215 iken terkin sayısı 553'tür. Yıllar itibariyle bu değişkenler açısından seyre bakıldığında toplam, faal olan ve erkek esnaf sayısının sürekli arttığı ancak kadın esnaf sayısının 2015'ten 2016' yılına ciddi bir artış gösterdiği ancak 2016'dan 2017'ye geçerken ciddi düşüş yaşadığı görülmektedir.

Tablo 32. Burdur İli Esnaf ve Sanatkârlarına Ait Genel Bilgiler

Göstergeler	2015	2016	2017
Toplam Esnaf Sayısı(1984 ten bugüne kadar)	40.750	41.691	42.596
Faal Olan Esnaf Sayısı	9.538	10.116	10.456
Erkek Esnaf Sayısı	6.967	8.153	8.884
Kadın Esnaf Sayısı	1.571	1.963	1.567
Tescil Sayısı	910	1.372	1.215
Terkin Sayısı	505	357	553

Kaynak: Burdur Ticaret İl Müdürlüğü

3.2.6.2. Meslekler Bazında Esnaf ve Sanatkâr Sayıları

Tablo 33 Burdur ilinde meslekler bazında esnaf ve sanatkâr sayılarını vermektedir. Bu verilere göre 869 adet bakkallık bayilik ve büfecilik sektörünün birinci sırayı aldığı, kahvecilik, Kıraathanecilik, İnternet Kafe İşletmeciliği 581 adet ile ikinci sırayı, lokantacılık 641 adetle üçüncü sırayı almıştır. Bu mesleklerin ilde ön plana çıkmasının en önemli sebepleri; ilde askeriye ve üniversite popülasyonunun büyük yer tutmasıdır.

Tablo 33. Meslekler Bazında Esnaf ve Sanatkâr Sayıları (İlk 20 – Adet Bazında)

1.	Bakkallık, Bayilik ve Büfecilik	869
2.	Kahvecilik, Kıraathanecilik, İnternet Kafe İşletmeciliği	581
3.	Lokantacılık	641
4.	Minibüsçü	337
5.	Demircilik(Sıcak-Soğuk)	225
6.	Fırıncılık	144
7.	Taksici	127
8.	Kadın Erkek Kuaförlüğü	288
9.	Elektrik Tesisatçılığı	306
10.	Oto Motor Tamiri	290
11.	Pastanecilik (Pasta, Börek, Tatlı vb. İmal ve Satıcılığı)	69
12.	Otobüsçü	44
13.	Kamyoncu	1.256
14.	Pazarcı	550
15.	Turistik, Otantik Hediyelik ve Hatıra Eşya İmal ve Satıcılığı	46

Kaynak: Burdur Ticaret İl Müdürlüğü

3.2.7. Kooperatifler

Burdur'da faaliyet gösteren 41 adet kooperatif söz konusudur. Beş motorlu taşıyıcılar kooperatifi Merkez'de beş, Bucak'ta üç, Ağlasun ve Yeşilova'da iki, Çavdır, Gölhisar ve Tefenni'de birer tane bulunmaktadır. Tüketim kooperatifi Merkez'de bir tane bulunmakta diğer ilçelerde bulunmamaktadır. Karayolu yolcu taşıma kooperatifi, Merkez ve Kemer'de bir, Bucak'ta 2 tane bulunmaktadır. Üretim pazarlama kooperatifi, Merkez'de iki, Çavdır, Çeltikçi ve Gölhisar'da birer tane bulunmaktadır. Esnaf sanatkârlar kredi kefalet kooperatif, Merkez'de iki diğer tüm ilçelerde ikişer tane bulunmaktadır. Tarım satış kooperatifleri yalnızca Ağlasun'da bulunmakta, kooperatifler birliği yalnızca Merkez'de yaş sebze ve meyve pazarlama birliği ise Gölhisar'da bulunmaktadır.

Tablo 34. Burdur İli İlçeler İtibariyle Kooperatif Tür ve Sayıları

	MERKEZ	AĞLASUN	ALTINYAYLA	BUCAK	ÇAVDIR	ÇELTİKÇİ	GÖLHİSAR	KARAMANLI	KEMER	TEFENNİ	YEŞİLOVA
MOTORLU TAŞIYICILAR KOOPERATİFİ	5	2	-	3	1	-	1	-	-	1	2
TÜKETİM KOOPERATİFLERİ	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
KARAYOLU YOLCU TAŞIMA KOOPERATİFLERİ	1	-	-	2	-	-	-	-	1	-	-
KARAYOLU YÜK TAŞIMA KOOPERATİFLERİ	-	-		-	-	-	-	-	-	-	1
ÜRETİM PAZARLAMA KOOPERATİFİ	2	-	-	-	1	1	1	-	-	-	-
ESNAF SANATKÂRLAR KREDİ KEFALET KOOPERATİFLERİ	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
TARIM SATIŞ KOOPERATİFLERİ	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
KOOPERATİFLER BİRLİĞİ	1	-	-		-	-	-	-	-	-	-
YAŞ SEBZE MEYVE PAZARLAMA	-	-	-		-	-	1	-	-		
TOPLAM	12	4	1	6	3	2	4	1	2	2	4

Kaynak: Burdur Ticaret İl Müdürlüğü

3.2.8. Dış Ticaret

1970'li yıllardan itibaren başlayan küreselleşme süreci, sosyal, siyasal, kültürel, ekonomik etkileri ile dünya genelinde gerçekleşen köklü bir değişim akımıdır. Küreselleşmenin ekonomik boyutu, genel olarak, üretim süreçlerinin, mali ve ticari faaliyetlerin küreselleşmesidir. Tüm dünyayı kapsayan tek bir pazarı hedefleyen dönüşüm süreci hızlı bir şekilde ilerlemektedir. Bu değişimin sunduğu en büyük fırsat, herhangi bir ülkede faaliyet gösteren küçük girişimler için bile milyarlarca insanın potansiyel müşteri haline gelmesidir. Yol açtığı tehdit ise, girişimlerin, varlıklarını sürdürebilmek adına sürekli yeni stratejiler geliştirmelerini gerektiren eskisinden çok daha zorlu bir rekabet ortamı tarafından kuşatılmalarıdır. Dış ticarette, uzun yıllar ulusal ölçekte uygulanan ithal ikameci sanayileşme stratejileri günümüzde yerini coğrafi yoğunlaşma ve uzmanlaşmaya bırakmıştır. Gelişmenin ve rekabetin niteliği değişmiş, sanayileşmenin yerini bilgi ve nitelikli işgücüne dayalı modern teknolojiler almıştır. Rekabetin ulusal düzeyden yerel düzeye kayması ile önem kazanan bölgesel kalkınma olgusunun başta gelen göstergelerinden birisi dış ticaret kapasitesi artışıdır (BAKA, 2012: 5). Bu nedenlerden ötürü dış ticaret istatistikleri il gelişim planının en önemli ayaklarından birini oluşturmaktadır. Bu istatistikler aşağıda detaylandırılmıştır.

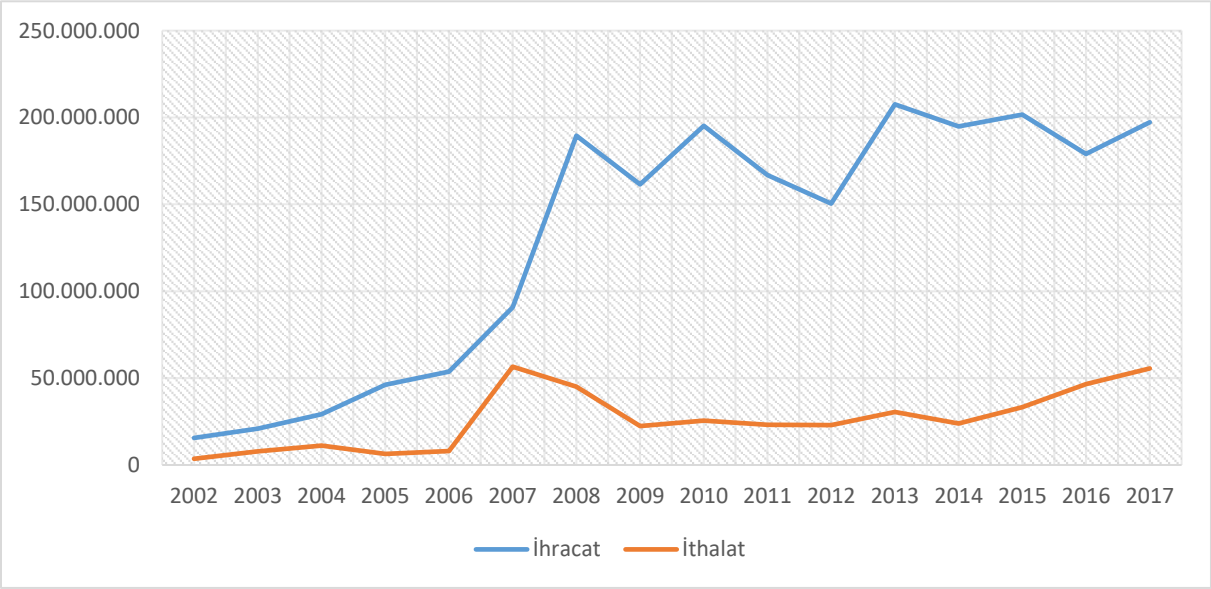
Tablo 35 ve Şekil 3 Burdur ilinin 2002-2017 yılları arasında ithalat ve ihracat tutarlarındaki değişimleri göstermektedir. Türkiye'de ihracatın ithalata bağımlılığının yanı sıra ithal nihai ürünlerin tüketiminin artması ithalatın ihracattan daha fazla artmasına neden olmaktadır. İhracatın ithalatı karşılama oranının düşmesi olarak da ifade edebileceğimiz bu durum, cari işlemler açığını ve ekonomimizin dışa bağımlılığını artırmaktadır. Bu durum iller bazında bakıldığında birçok ilde böyle olmasına rağmen Burdur'da tam tersi durum söz konusudur. Tabla 35 ve Şekil 5'ten de anlaşılacağı üzere özellikle 2007 yılından sonra büyük sıçrama gösteren Burdur ihracatı ara ara hafif düşüşler yaşasa da genel olarak artma eğilimindedir. İthalatta 2002-2017 yılları incelendiğinde sürekli bir artış olduğu görülmekte ancak ihracatın ithalatı karşılama oranına bakıldığında yaklaşık %355 civarında olduğu diğer bir ifadeyle her bir dolarlık ithalatın karşılığında 3,55 dolarlık ihracat yapılmaktadır.

Tablo 35. Burdur İli 2002-2017 yılları arasında İhracat ve İthalat Tutarları (Dolar)

Yıl	İhracat	İthalat
2002	15.574.948	3.578.119
2003	20.896.245	7.893.885
2004	29.241.470	11.238.150
2005	46.125.156	6.442.705
2006	53.718.895	8.092.264
2007	90.700.502	56.586.336
2008	189.524.163	44.979.917
2009	161.562.591	22.413.319
2010	195.238.749	25.555.576
2011	166.938.270	23.207.680
2012	150.369.638	22.923.381
2013	207.575.811	30.541.879
2014	194.945.484	23.941.961
2015	201.631.223	33.313.487
2016	178.940.936	46.507.956
2017	**197.311.831**	55.653.984

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu

Şekil 3. Burdur İli Dış Ticaret Verileri

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu

Tablo 36, ithalat ve ihracat tutarlarının yıllar itibariyle detaylarını göstermektedir. Bu verilere göre 2013-2017 yılları incelendiğinde Burdur ihracatında en önemli yer tutan sektör metalik olmayan diğer mineral ürünleri olarak göze çarpmaktadır. Bazı yıllar sıralama değişse de bu sektörü taş ocakçılığı ve diğer madencilik gıda ürünleri ve içecek, ağaç ve mantar ürünlerinde örülerek elde edilen ürünler, başka yerde sınıflandırılmamış makine teçhizat, tarım ve hayvancılık ve hayvancılık ürünleri izlemektedir. İthalata bakılacak olursa ise en önemli payı, kok kömürü, rafine edilmiş petrol ürünleri ve nükleer yakıtlar almaktadır. Bu ürünleri tarım ve

hayvancılık, radyo, televizyon, haberleşme teçhizatı ve cihazları, başka yerde sınıflandırılmamış makine teçhizat izlemektedir. Yıllar itibariyle ürün bazında ihracat ve ithalat tutarları birlikte değerlendirildiğinde tarım ve hayvancığın 2017 yılına kadar ihracattaki artış seyrini 2017 yılında koruyamadığı tam tersi dramatik bir düşüş yaşadığı gözlemlenmektedir. Tarım ve hayvancılık ürünlerinin ithalatında ise yıllar itibariyle ciddi artışlar söz konusudur. Tarım ve hayvancılık madencilikle birlikte bölgenin lokomotif sektörlerinden biridir. Ancak hayvansal üretim için gerekli hayvanların büyük bir bölümü ithal edilmektedir. İhracat kalemindeki diğer önemli ürünler olan ormancılık ve tomrukçuluk ürünlerinin ihracattaki payı her geçen yıl artmıştır. Bu ürünlerin herhangi bir ithalatı söz konusu değildir. Bölgenin lokomotif sektörü olan madencilik faaliyetleri sonucunda ortaya çıkan diğer mineral ürünler ve taş ocakçılığı ürünleri her geçen yıl ihracatta payını arttırmıştır. Bu ürünler de ithalatta söz konusudur ancak ihracat ile karşılaştırıldığında tutar olarak önemli bir yer tutmamaktadır. Son olarak 2017 yılı verilerine bakıldığında ihracatta en büyük pay taş ocakçılığı ve diğer madencilik ürünleri iken ithalatta maden kömürü, linyit ve turptur. Bu durum özellikle madencilik sektöründeki aşırı enerji ihtiyacından kaynaklanmaktadır.

Tablo 36. Burdur İli ISIC Sınıflandırmasına göre Dış Ticaret Verileri

Yıl	ISIC	ISIC adı (2 digit)	İhracat Dolar	İthalat Dolar
2013	1	Tarım ve hayvancılık	185.447	1.113.507
	2	Ormancılık ve tomrukçuluk	298.727	
	14	Taşocakçılığı ve diğer madencilik	40.958.658	2.367.381
	15	Gıda ürünleri ve içecek	3.152.101	986.950
	17	Tekstil ürünleri	245.714	41.666
	18	Giyim eşyası	435	
	19	Tabaklanmış deri, bavul, el çantası, saraciye ve ayakkabı	3.575	5.079
	20	Ağaç ve mantar ürünleri (mobilya hariç); hasır vb. örülerek yapılan maddeler	1.573.552	
	21	Kâğıt ve kâğıt ürünleri	2.465	
	22	Basım ve yayım; plak, kaset vb.	5.681	
	23	Kok kömürü, rafine edilmiş petrol ürünleri ve nükleer yakıtlar		12.533.802
	24	Kimyasal madde ve ürünler	12.402	179.477
	25	Plastik ve kauçuk ürünleri	23.898	2.352
	26	Metalik olmayan diğer mineral ürünler	148.910.581	1.546.882
	27	Ana metal sanayi		340.371
	28	Metal eşya sanayi (makine ve teçhizatı hariç)	587.739	405.643
	29	Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve teçhizat	11.059.670	9.773.522
	30	Büro, muhasebe ve bilgi işleme makinaları		966
	31	Başka yerde sınıflandırılmamış elektrikli makine ve cihazlar	53.946	144.527
	32	Radyo, televizyon, haberleşme teçhizatı ve cihazları		736.405
	33	Tıbbi aletler; hassas optik aletler ve saat	14.848	95.157
	34	Motorlu kara taşıtı ve römorklar	334.673	45.877
	35	Diğer ulaşım araçları		216.083
	36	Mobilya ve başka yerde sınıflandırılmamış diğer ürünler	151.699	6.232

	Toplam		**207.575.811**	**30.541.879**
2014	1	Tarım ve hayvancılık	231.822	990.159
	2	Ormancılık ve tomrukçuluk	330.870	
	14	Taşocakçılığı ve diğer madencilik	52.003.217	999.182
	15	Gıda ürünleri ve içecek	2.018.150	534.658
	17	Tekstil ürünleri	143.002	123.158
	18	Giyim eşyası	6.560	
	19	Tabaklanmış deri, bavul, el çantası, saraciye ve ayakkabı	274	
	20	Ağaç ve mantar ürünleri (mobilya hariç); hasır vb. örülerek yapılan maddeler	2.495.267	
	21	Kâğıt ve kâğıt ürünleri	36.624	827
	22	Basım ve yayım; plak, kaset vb.	7.671	6.403
	23	Kok kömürü, rafine edilmiş petrol ürünleri ve nükleer yakıtlar		5.292.309
	24	Kimyasal madde ve ürünler	21.185	153.135
	25	Plastik ve kauçuk ürünleri	59.417	97.043
	26	Metalik olmayan diğer mineral ürünler	122.012.058	2.131.493
	27	Ana metal sanayi	4.035	673.530
	28	Metal eşya sanayi (makine ve teçhizatı hariç)	835.706	430.454
	29	Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve teçhizat	14.285.069	10.399.519
	30	Büro, muhasebe ve bilgi işleme makinaları	6.516	
	31	Başka yerde sınıflandırılmamış elektrikli makine ve cihazlar	9.700	10.404
	32	Radyo, televizyon, haberleşme teçhizatı ve cihazları		2.085
	33	Tıbbi aletler; hassas optik aletler ve saat	5.336	250.286
	34	Motorlu kara taşıtı ve römorklar	242.384	160.684
	35	Diğer ulaşım araçları	10.108	353.942
	36	Mobilya ve başka yerde sınıflandırılmamış diğer ürünler	180.513	17.815
	92	Eğlence, kültür ve sporla ilgili faaliyetler		948
	99	Gizli veri		1.313.927
	Toplam		**194.945.484**	**23.941.961**
2015	1	Tarım ve hayvancılık	327.719	3.848.122
	2	Ormancılık ve tomrukçuluk	301.637	
	10	Maden kömürü, linyit ve turb		11.099.166
	14	Taşocakçılığı ve diğer madencilik	78.847.381	1.017.671
	15	Gıda ürünleri ve içecek	2.356.954	505.832
	17	Tekstil ürünleri	60.703	17.378
	18	Giyim eşyası	3.154	13.955
	19	Tabaklanmış deri, bavul, el çantası, saraciye ve ayakkabı	440	
	20	Ağaç ve mantar ürünleri (mobilya hariç); hasır vb. örülerek yapılan maddeler	2.656.863	
	21	Kâğıt ve kâğıt ürünleri	85.808	490
	22	Basım ve yayım; plak, kaset vb.	9.286	353
	24	Kimyasal madde ve ürünler	18.587	22.134

	25	Plastik ve kauçuk ürünleri	298.579	50.971
	26	Metalik olmayan diğer mineral ürünler	94.413.132	420.838
	27	Ana metal sanayi	90.392	316.836
	28	Metal eşya sanayi (makine ve teçhizatı hariç)	1.469.121	695.113
	29	Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve teçhizat	19.263.499	8.058.111
	31	Başka yerde sınıflandırılmamış elektrikli makine ve cihazlar	687.205	778.447
	32	Radyo, televizyon, haberleşme teçhizatı ve cihazları	32.130	5.778.021
	33	Tıbbi aletler; hassas optik aletler ve saat	46.885	
	34	Motorlu kara taşıtı ve römorklar	340.705	521.260
	35	Diğer ulaşım araçları	8.730	161.851
	36	Mobilya ve başka yerde sınıflandırılmamış diğer ürünler	312.313	6.938
	Toplam		**201.631.223**	**33.313.487**
2016	1	Tarım ve hayvancılık	422.484	5.141.418
	2	Ormancılık ve tomrukçuluk	301.673	
	10	Maden kömürü, linyit ve turb		13.423.646
	14	Taşocakçılığı ve diğer madencilik	82.304.034	306.705
	15	Gıda ürünleri ve içecek	1.798.280	389.332
	17	Tekstil ürünleri	60.919	
	18	Giyim eşyası	715	
	20	Ağaç ve mantar ürünleri (mobilya hariç); hasır vb. örülerek yapılan maddeler	2.054.583	
	21	Kâğıt ve kâğıt ürünleri	196.119	30.685
	22	Basım ve yayım; plak, kaset vb.	2.878	49.959
	23	Kok kömürü, rafine edilmiş petrol ürünleri ve nükleer yakıtlar		4.768.951
	24	Kimyasal madde ve ürünler	84.949	23.010
	25	Plastik ve kauçuk ürünleri	341.578	42.881
	26	Metalik olmayan diğer mineral ürünler	69.245.250	637.680
	27	Ana metal sanayi	23.198	824.576
	28	Metal eşya sanayi (makine ve teçhizatı hariç)	1.633.705	663.283
	29	Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve teçhizat	20.003.346	5.652.607
	30	Büro, muhasebe ve bilgi işleme makinaları	5.357	
	31	Başka yerde sınıflandırılmamış elektrikli makine ve cihazlar	62.999	53.686
	32	Radyo, televizyon, haberleşme teçhizatı ve cihazları		13.593.985
	33	Tıbbi aletler; hassas optik aletler ve saat	306	47.098
	34	Motorlu kara taşıtı ve römorklar	237.933	845.371
	35	Diğer ulaşım araçları	9.566	1.395
	36	Mobilya ve başka yerde sınıflandırılmamış diğer ürünler	138.819	11.688
	51	Atık ve hurdalar	12.245	
	Toplam		**178.940.936**	**46.507.956**
2017	1	Tarım ve hayvancılık	64.551	8.438.931
	2	Ormancılık ve tomrukçuluk	249.082	

	10	Maden kömürü, linyit ve turb		19.282.998
	14	Taşocakçılığı ve diğer madencilik	109.958.720	1.252.813
	15	Gıda ürünleri ve içecek	2.305.416	422.606
	17	Tekstil ürünleri	129.766	
	18	Giyim eşyası	7.715	
	20	Ağaç ve mantar ürünleri (mobilya hariç); hasır vb. örülerek yapılan maddeler	1.728.039	15.297
	21	Kâğıt ve kâğıt ürünleri	40.467	
	22	Basım ve yayım; plak, kaset vb.	2.360	
	23	Kok kömürü, rafine edilmiş petrol ürünleri ve nükleer yakıtlar	6.300	7.461.235
	24	Kimyasal madde ve ürünler	1.211	21.567
	25	Plastik ve kauçuk ürünleri	103.128	753
	26	Metalik olmayan diğer mineral ürünler	64.040.817	1.063.992
	27	Ana metal sanayi	4.381	346.610
	28	Metal eşya sanayi (makine ve teçhizatı hariç)	1.913.801	1.050.251
	29	Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve teçhizat	16.502.995	4.869.791
	30	Büro, muhasebe ve bilgi işleme makinaları	12.687	
	31	Başka yerde sınıflandırılmamış elektrikli makine ve cihazlar	35.092	1.152.880
	32	Radyo, televizyon, haberleşme teçhizatı ve cihazları		6.945.759
	33	Tıbbi aletler; hassas optik aletler ve saat	1.469	8.316
	34	Motorlu kara taşıtı ve römorklar	122.013	1.726.230
	35	Diğer ulaşım araçları	839	1.548.567
	36	Mobilya ve başka yerde sınıflandırılmamış diğer ürünler	80.982	5.388
	Toplam		**197.311.831**	**55.613.984**

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu

"***BU TEMAYA AİT FAALİYET ÖNERİLERİ, İL GELİŞİM STRATEJİLERİ BÖLÜMÜNDE YER ALMAKTADIR."***

4. KAYNAKÇA

Batı Akdeniz Kalkınma Ajansı, Batı Akdeniz Bölgesi Ekonomik Göstergeler Raporu, Nisan 2018, http://www.baka.org.tr/dokuman-listesi-faaliyet-raporlari.html#7 .

BÖLÜKBAŞI, Ö., F., ÜRKMEZ, E., KARAMUSTAFA, O., "Türk Bankacılık Sektörünün Kırılganlığı: Ampirik Bir Çalışma" UİİİD-IJEAS, 2018 (18. EYİ Özel Sayısı):485-496.

Burdur Ticaret İl Müdürlüğü.

Karakurt, A., " Küresel Kriz Ortamında Yatırım Teşvikleri" Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, 65-2, 2010, 143-163.

Maliye Bakanlığı Bütçe Mali Kontrol Genel Müdürlüğü, Merkezi Yönetim Bütçe Gerçekleşmeleri ve Beklentiler Raporu, 2017.

Maliye Bakanlığı Bütçe Mali Kontrol Genel Müdürlüğü, Merkezi Yönetim Bütçe Gerçekleşmeleri ve Beklentiler Raporu, 2017.

SÖNMEZ, İ., H., "Türk Mali Sisteminde Bankacılık Sektörünün Yeri, Önemi ve Sorunları", Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt1, Sayı 2, 1988, ss. 152-241.

SÜMER, G., “Türk Bankacılık Sektörünün Tarihsel Gelişimi Ve Ab Bankacılık Sektörü İle Karşılaştırılması” Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi 18/2 (2016) 485-508.

T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, http://www2.kalkinma.gov.tr/kamuyat/il.html?2018_0 , Erişim Tarihi: 16.02.2018.

T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, http://www2.kalkinma.gov.tr/kamuyat/il.html?2018_0 , Erişim Tarihi: 16.02.2018.

T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı Burdur İli Defterdarlığı.

T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı Burdur İli Defterdarlığı.

Teşvik Uygulama ve Yabancı Sermaye Genel Müdürlüğü, 01.01.2001 - 31.01.2018 Tarihleri Arasında Düzenlenen Yatırım Teşvik Belgeleri Raporu, Rapor Tarihi: 05.02.2018.

Türkiye Bankalar Birliği Başkanlığı, 2013 Yılı Türkiye'de Bankacılık Sistemi Seçilmiş Göstergelerin İllere ve Bölgelere Göre Dağılımı Raporu, Rapor Kodu:YT06, Yayınlanma Tarihi: Haziran 2014.

Türkiye Bankalar Birliği Başkanlığı, 2013 Yılı Türkiye'de Bankacılık Sistemi İllere ve Bölgelere Göre Mevduat ve Kredi Çeşitlerinin Dağılımı, Rapor Kodu: YT02, Rapor Tarihi: Temmuz 2014.

Türkiye Bankalar Birliği Başkanlığı, 2014 Yılı Türkiye'de Bankacılık Sistemi Seçilmiş Göstergelerin İllere ve Bölgelere Göre Dağılımı Raporu, Rapor Kodu:YT06, Yayınlanma Tarihi: Haziran 2015.

Türkiye Bankalar Birliği Başkanlığı, 2014 Yılı Türkiye'de Bankacılık Sistemi İllere ve Bölgelere Göre Mevduat ve Kredi Çeşitlerinin Dağılımı, Rapor Kodu: YT02, Rapor Tarihi: Haziran 2015.

Türkiye Bankalar Birliği Başkanlığı, 2015 Yılı Türkiye'de Bankacılık Sistemi Seçilmiş Göstergelerin İllere ve Bölgelere Göre Dağılımı Raporu, Rapor Kodu:YT06, Yayınlanma Tarihi: Haziran 2016.

Türkiye Bankalar Birliği Başkanlığı, 2015 Yılı Türkiye'de Bankacılık Sistemi İllere ve Bölgelere Göre Mevduat ve Kredi Çeşitlerinin Dağılımı, Rapor Kodu: YT02, Rapor Tarihi: Haziran 2016.

Türkiye Bankalar Birliği Başkanlığı, 2016 Yılı Türkiye'de Bankacılık Sistemi Seçilmiş Göstergelerin İllere ve Bölgelere Göre Dağılımı Raporu, Rapor Kodu:YT06, Yayınlanma Tarihi: Haziran 2017.

Türkiye Bankalar Birliği Başkanlığı, 2016 Yılı Türkiye'de Bankacılık Sistemi İllere ve Bölgelere Göre Mevduat ve Kredi Çeşitlerinin Dağılımı, Rapor Kodu: YT02, Rapor Tarihi: Haziran 2017.

Türkiye Bankalar Birliği Başkanlığı, 2017 Yılı Türkiye'de Bankacılık Sistemi Seçilmiş Göstergelerin İllere ve Bölgelere Göre Dağılımı Raporu, Rapor Kodu:YT06, Yayınlanma Tarihi: Haziran 2018.

Türkiye Bankalar Birliği Başkanlığı, 2017 Yılı Türkiye'de Bankacılık Sistemi İllere ve Bölgelere Göre Mevduat ve Kredi Çeşitlerinin Dağılımı, Rapor Kodu: YT02, Rapor Tarihi: Mayıs 2018.

Türkiye İstatistik Kurum, İl Göstergeleri, https://biruni.tuik.gov.tr/ilgosterge/?locale=tr , Erişim Tarihi: 12.06.2018.

Türkiye İstatistik Kurumu, Erişim Tarihi: 03.07.2018.

Türkiye İstatistik Kurumu, https://biruni.tuik.gov.tr/bolgeselistatistik/tabloOlustur.do# , Erişim Tarihi: 08.09.2018.

Türkiye İstatistik Kurumu, https://biruni.tuik.gov.tr/ilgosterge/?locale=tr , Erişim Tarihi: 08.09.2018.

Türkiye Katılım Bankaları Birliği, http://www.tkbb.org.tr/banka-genel-bilgileri, Erişim Tarihi: Eylül 2018.

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği, Bilgi Erişim Müdürlüğü, https://www.tobb.org.tr/BilgiErisimMudurlugu/Sayfalar/KurulanKapananSirketistatistikleri.php , Erişim Tarihi: 04.07.2018.

Yavan, N., “Türkiye’de Yatırım Teşviklerinin Bölgesel Belirleyicileri: Mekânsal ve İstatistiksel Bir Analiz” Coğrafi Bilimler Dergisi ,10 (1), 2012, 9-37.

SOSYAL POLİTİKA VE İSTİHDAM

SOSYAL POLİTİKA VE İSTİHDAM

Dr.Öğr.Üyesi Gülsüm KORKUT

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü

Dr.Öğr.Üyesi Fatma Gaye GÖKALP YILMAZ

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü

Arş.Gör. Mehmet ÖÇAL

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü

1. GİRİŞ

Sosyal politika, 19. yüzyılda Sanayi Devrimi ile birlikte ortaya çıkmıştır. Sanayi Devrimi çalışma hayatından toplumsal hayata kadar pek çok alanda gelişmelere neden olmuştur. Üretimin fabrika çatısı altında toplanarak seri üretime geçilmesi ile birlikte, nüfusun fabrikaların bulunduğu kent merkezlerinde yoğunlaşması, çalışma yaşamı ile çalışma dışı yaşamın birbirinden ayrılması, boş zaman kullanımı, rekabet ve rekabetin sürdürülebilirliği gibi gelişmeler yaşanmıştır. Üretim araçlarına sahip olan sermaye sahipleri ile emeğinin karşılığında elde edeceği ücretten başka herhangi bir geçim kaynağı bulunmayan işçi sınıfı ortaya çıkmıştır. Sermaye sahipleri üretim hacmini ve karlarını arttırmayı, işçi sınıfı ise refah seviyelerini yükseltmeyi ve insan onuruna yakışır bir işte çalışmayı hedeflemiştir. Fakat Sanayi Devrimi'nin başlarında işveren karşısında pazarlık gücü zayıf olan işçi sınıfı uzun çalışma süreleri, kötü çalışma şartları ve iş kazaları ve meslek hastalıkları gibi pek çok olumsuzluğu tecrübe etmek zorunda kalmıştır. Emeğin üretim faktörlerinden birisi olarak kabul edildiği bu dönemin ilerleyen zamanlarında sendikal hareketlenmeler yavaş yavaş kendini göstermeye başlamıştır. Ülke yönetimleri de söz konusu bu gelişmelere kayıtsız kalamayarak işçilerin hak ve menfaatlerini korumaya yönelik mevzuatları yürürlüğe koyma hususunda adımlar atmışlardır.

Dar anlamda sosyal politika kavramı tanımı yapılırken söz konusu bu gelişmelerden hareket edilmektedir. Yani öz olarak çalışma yaşamında barışın sağlanması esastır. Sanayi Devrimi sonrası ortaya çıkan zenginlikten yeterince pay alamayan ve işveren karşısında pazarlık gücü zayıf olan işçi emeğinin sömürülmesi devlet müdahalesi ile önlenerek işçi ve sermaye sahipleri arasında barışı tesis ederek çalışma hayatında huzuru tesis etmek sosyal politikanın dar anlamdaki tarifini oluşturmaktadır. Geniş anlamda sosyal politika ise çalışma hayatında barış ve huzurun tesis edilmesi ile birlikte zamanla toplum içindeki diğer kesimlerin de sorunlarına yönelmiştir. Toplumda yer alan kesimler arasında sosyal adaleti tesis etmek ve toplumsal huzuru sağlamak üzere sosyal politika kavramının içeriği kendisine yüklenen anlam ile birlikte genişlemiştir.

Günümüzde ülkelerin gelişmişlik düzeyleri ile orantılı olarak uyguladıkları yoksulluk, sosyal dışlanma ve işsizlikle mücadelede uyguladıkları çeşitli sosyal politika uygulamaları mevcuttur. Gelişmiş ekonomilerde bu uygulamalar geniş kapsamlı, gelişmekte olan ekonomilerde ise dar kapsamlı uygulanabilmektedir. Yine ülkeler kendi sosyo-ekonomik özelliklerine göre aktif ya da pasif politikalara daha fazla ağırlık verebilmektedir.

1.1. Amaç ve Kapsam

Burdur İl Gelişim Planı Sosyal Politika ve İstihdam temasıyla birlikte Burdur ilinin sosyal politika uygulamaları ve istihdam yapısı ile ilgili mevcut durum analizini yaparak potansiyelini ortaya çıkarmak ve kaynakların etkin kullanımını sağlayarak yerel, bölgesel ve ulusal hedeflerle uyumlu bir şekilde gelişmesini sağlamaktır. Burdur İl Gelişim Planı bu yönüyle, Burdur iline ilişkin bir yol haritası sunacaktır.

Burdur iline ilişkin Sosyal Politika ve İstihdam teması başlıca beş ana konu etrafında ele alınmıştır. Bu konular; işgücü piyasası, işgücü piyasası politikalarının uygulayıcısı olarak İŞKUR, sosyal güvenlik, sosyal hizmet ve yoksullukla mücadeledir. Esas olarak sosyal politika geniş kapsamlı bir kavram olmakla birlikte, ilde uygulanmakta olan bütün sosyal politika uygulamaları kategorize edilmeye çalışılmıştır.

1.2. Materyal ve Yöntem

Sosyal Politika ve İstihdam temasıyla ilgili istatistiklere hem kurumların yıllık raporları hem de bu raporların bulunmadığı kurumlarda yüz yüze görüşülerek ulaşılmıştır. Burdur Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü ve Burdur Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Müdürlüğü'nden ilgili istatistikler derlenmiştir.

2. MEVCUT DURUM

2.1. İşgücü Piyasası Verileri

Sanayi Devrimi ülkelerin ekonomik, sosyal, kültürel ve toplumsal yapılarında köklü değişimlere sebebiyet vermiştir. Üretimin fabrikalarda tek çatı altında toplanması ve artması, nüfusun kent merkezlerinde yoğunlaşması, ülkeler arasında hammadde arayışı ve kontrolünde yaşanan gerginlikler, rekabetin uluslararası ölçeğe taşınması Sanayi Devrimi'nin beraberinde getirdiği durumlar arasında sayılabilmektedir. Bunların yanı sıra çalışma hayatında da gelişmeler yaşanmıştır. Üretimin tek çatı altında toplanması ve üretim artışı ile birlikte işçi sınıfı ortaya çıkmış ve beraberinde işsizlik, istihdam ve işgücüne katılma oranı gibi kavramlar ülkelerin gündemlerini meşgul eden konular arasına girmiştir.

İşsizlik, istihdam, işgücüne katılma oranı ve hatta aktif nüfus ile ilgili istatistiklerin iyileştirilmesine yönelik etkin işgücü piyasası politikaların planlanması ve hayata geçirilmesi gelişmemiş ekonomiler kadar gelişmiş ekonomilerin de uğraştığı en önemli sosyo-ekonomik sorunlar arasında yer almaktadır.

Ülke ekonomilerinin işgücü piyasası planlamalarında göz ardı edilemeyecek konulardan belki de en önemlisi nüfusun yaş grupları itibariyle dağılımıdır. Bir başka ifadeyle çalışma çağındaki kurumsal olmayan nüfusun (aktif nüfus) toplam nüfus içerisindeki ağırlığı, ülkelerin çalışma hayatından göç politikalarına kadar her alanda etkisini göstermektedir. Dünya ölçeğinde ele alındığında nüfus projeksiyonları yaşlanan bir dünyaya işaret etmektedir. Doğum oranlarının azalması, ortalama yaşamdan beklenen sürenin uzaması ve göç gibi unsurların etkisiyle dünya yaşlanmakta ve bu durumdan çalışma hayatı ile ilgili istatistikler de nasibini almaktadır.

Tablo 1. Burdur İline Ait Yaş Grupları İtibariyle Nüfusun Dağılımı

	Toplam Nüfus	0-14 Yaş	15-64 Yaş	65+
2010	258.868	50.357	169.961	31.232
2011	247.207	49.980	176.582	32.306
2012	251.946	49.296	168.532	32.698
2013	257.267	48.754	172.052	33.535
2014	256.898	48.065	174.915	34.287
2015	258.339	47.411	174.148	35.339
2016	260.770	46.774	175.244	36.321

Kaynak: Burdur Çalışma ve İş Kurumu; Burdur İl Nüfus ve Vatandaşlık Müdürlüğü

Burdur iline ait toplam nüfus yukarıdaki tabloda da görüldüğü üzere 2010 yılından 2016 yılına kadar sırasıyla 251.550'den 258.339'a yükselmiştir. Nüfus artışı yaklaşık %2.7 olan Burdur ilinin 0-14 yaş aralığındaki nüfusu 50.357'den 46.774'e gerilemiş olup, 15-64 yaş aralığı nüfus 169.961'den 175.244'e ve 65 yaş ve üzeri nüfusu ise 31.232'den 36.321'e yükselmiştir. İstatistiki verilerden de görüldüğü üzere toplam nüfus içerisindeki çalışma çağındaki nüfusun ağırlığı diğer yaş gruplarına nazaran daha fazladır.

Tablo 2. Burdur İline Ait İşsizlik, İstihdam ve İşgücüne Katılma Oranları (%)

	İşsizlik Oranı	İstihdam Oranı	İşgücüne Katılma Oranı
2010	5,1	56,1	59,1
2011	6,3	55,4	59,1
2012	5,8	55,8	59,2
2013	6,9	54,9	58,9
2014	-	-	-
2015	-	-	-
2016	-	-	-

Kaynak: Burdur Çalışma ve İş Kurumu

TÜİK'in 2014 tarihi itibariyle işsizlik, istihdam ve işgücüne katılma oranı ile ilgili verileri il bazında yayınlamamasından dolayı son üç yılın istatistiklerine ulaşılamasa da 2010 yılından 2013 yılına kadar mevcut veriler değerlendirildiğinde işsizlik oranında % 5,1'den % 6,9'a artış yaşanmış olup, istihdam oranında %56,1'den %54,9'a ve işgücüne katılma oranında ise %59,1'den %58,9'a düşüş yaşanmıştır.

Günümüz ekonomilerinin en önemli sosyo-ekonomik sorunları arasında işsizlik yer almaktadır. İşsizlik rakamları kadar işsizliğin uzun süreli olup olmadığı da önemlidir. Uzun süreli işsizlik hem bireysel hem de toplumsal anlamda olumsuz etkiye sahiptir. İşsizliğin kronik bir yapıya dönüşmemesi için ise etkin işgücü piyasası politikalarına ihtiyaç duyulmaktadır.

Tablo 3. Burdur İli İşsizlerin Bekleme Sürelerine Göre Dağılımı

	0-6 Ay	6-12 Ay	12 Ay +
2010	107	152	3.965
2011	-	-	-
2012	1.923	1.859	3.441
2013	1.836	1.163	4.838
2014	3.013	1.690	4.031
2015	2.652	1.424	3.591
2016	3.167	2.016	3.019

Kaynak: Burdur Çalışma ve İş Kurumu

Bir yıl veya üzerinde işsiz kalanları tanımlayan uzun süreli işsizlik ile ilgili Burdur ilinin istatistikleri yukarıdaki tablodan da görüldüğü üzere 2010 yılında 3965'ten 2016 yılına gelindiğinde 3019'a düşmüştür. Bununla birlikte 2010 yılından 2016 yılına kadar sırasıyla 6 aya kadar işsiz kalanlar 107'den 3.167'ye, 6 ay ile 12 aya kadar işsiz kalanlar ise 152'den 2016'ya yükselmiştir.

2.2. İşgücü Piyasası Politikalarının Uygulayıcısı Olarak İŞKUR ile İlgili Veriler

Kurum 1946 tarihinde 4837 sayılı yasa ile İş ve İşçi Bulma Kurumu olarak kurulmuş olup, dar kapsamlı faaliyetlerini 2000 yılına kadar sürdürmüştür. 4 Ekim 2000 tarihinde 617 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile yeniden yapılanma sürecine giren kurumun kanunu 25 Haziran 2003 tarihinde 4904 sayılı yasa ile yürürlüğe girmiştir. Yeniden yapılanma süreci içerisinde kurum işgücü piyasasında etkinliğini gün geçtikçe göstermektedir. İşgücü piyasasının ihtiyaçlarını, beklentilerini ve sorunlarını zamanında analiz etmeye çalışan kurum istihdam garantili/garantisiz programlar, işbaşı eğitim programları, toplum yararına programlar gibi aktif işgücü piyasası politikalarının yanı sıra pasif işgücü piyasası politikalarının da uygulayıcısı konumundadır. Kurum işsizlik ödeneği, kısa çalışma ödeneği, ücret garanti fonu gibi pasif işgücü piyasası politikalarından istihdam ve iş oluşturmaya yönelik projelere kadar faaliyetlerini geniş yelpazede tutmaktadır.

Tablo 4. Burdur İli İstihdama İlişkin İŞKUR Temel Göstergeleri

	Başvuru	Açık İş	İşe Yerleştirme	Engelli	Eski Hükümlü	Kayıtlı İşgücü	Kayıtlı İşsiz
2010	4.207	1.211	1.000	58	1	3.965	4.581
2011	4.392	2.741	1.931	61	0	5.659	6.668
2012	7.715	3.493	2.515	62	0	11.475	7.193
2013	7.810	5.061	2.379	108	1	15.481	7.837
2014	9.430	5.373	2.673	122	0	16.860	8.734
2015	8.584	6.758	2.956	91	0	19.566	7.667
2016	14.721	5.768	2.831	75	0	8.202	14.721
2017	12.528	7.369	3.535	104	1	7.749	13.830

Kaynak: Burdur Çalışma ve İş Kurumu

Burdur ilinde iş arayan bireylerin kuruma başvurusunda ve kayıtlı işgücünde yıllar itibariyle bir artış yaşandığı ve söz konusu artışın işe yerleştirme rakamlarında da olduğu görülmektedir.

Kuruma kayıtlı işgücü miktarında yaşanan artışın sebeplerinden birisi Kurumun iş arama kanalları arasında gittikçe yaygınlaşması sayılabilmektedir. Kayıtlı işsiz sayılarına bakıldığında Burdur ilinin artan işsiz sayısıyla orantılı bir şekilde arttığı da görülmektedir. Kuruma kayıtlı artan işsiz sayısının yanı sıra açık işlerin ve işe yerleştirmelerin 2010 yılından 2017'ye yılına kadar ciddi anlamda arttığı, ancak işe yerleştirmedeki artışın açık işlerdeki artıştan daha az olduğu yukarıdaki tablodan görülmektedir. Engelli istihdamında yaşanan artışa karşın eski hükümlü istihdamında yok denecek kadar az sayıda işgücü işe yerleştirilmiştir. Bunun temel sebebi ise 2008 yılında özel sektör işyerlerinde eski hükümlü çalıştırma zorunluluğunun kaldırılması gösterilebilmektedir.

Tablo 5. Burdur İli İş Kurumu İl Müdürlüğüne Bağlı Kayıtlı İşsizlerin Mesleki Durumu

Meslek	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**
Bilinmeyen	408	517	14	-	-	2	10
Büro ve Müşteri Hizmetlerinde Çalışan	314	1.212	790	-	856	639	1.280
Hizmet ve Satış Elemanları	131	328	901	-	964	744	1.719
Kanun Yapıcılar Üst Düzey Yöneticiler ve Müdürleri	15	-	32	-	48	31	59
Nitelik Gerektirmeyen İşlerde Çalışanlar	2.510	3.527	3.154	-	3.760	3.958	6.861
Nitelikli Tarım, Hayvancılık, Avcılık ve Su Ürünleri Çalışanları	22	47	59	-	96	330	494
Profesyonel Meslek Mensupları	227	-	553	-	629	449	887
Sanatkârlar	167	280	419	-	546	443	1.153
Tesis ve Makine Operatörleri	226	757	682	-	957	479	1.244
Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	561	-	589	-	877	591	1.009
Toplam	4.581	6.668	7.193	-	8.734	7.667	14.721

Kaynak: Burdur Çalışma ve İş Kurumu

Burdur iline ait kuruma kayıtlı işsizlerin mesleki durumlarına yukarıdaki tablodan bakıldığında en fazla işsizlik yaşayanların 'nitelik gerektirmeyen işlerde çalışanlar' en az işsizlik yaşayanların ise 'kanun yapıcılar, üst düzey yöneticiler ve müdürler' olduğu anlaşılmaktadır. Tabloya genel bakıldığında ise her bir meslek grubunda (bilinmeyen kategorisi hariç) kayıtlı işsizlerin istatistiklerinde artış yaşandığı görülmektedir.

Tablo 6. Burdur İli İş Kurumu İl Müdürlüğü Tarafından Açılan Kurslar ve Katılımcı Sayıları

	Açılan Kurs Sayısı	**Katılan Kursiyer Sayısı**			**İşe Yerleştirilen Kursiyer Sayısı**		
		Kadın	**Erkek**	**Toplam**	**Kadın**	**Erkek**	**Toplam**
2010	41	432	507	939	116	262	378
2011	79	336	415	751	86	207	293
2012	160	466	718	1.184	228	616	844
2013	248	840	987	1.827	417	797	1.214
2014	161	837	732	1.569	598	606	1.204
2015	383	1.868	3.124	4.992	1.444	2.538	3.982
2016	533	863	1.267	2.130	430	835	1.265

Kaynak: Burdur Çalışma ve İş Kurumu

Burdur ilinde Kurumun aktif işgücü piyasası politikaları bağlamında açtığı kurs sayılarına yıllar itibariyle bakıldığında ciddi anlamda artışın yaşandığı görülmektedir. 2010 yılında 41 kurs açılırken 2016 yılına gelindiğinde bu rakam 533 olmuştur. Açılan kurs sayısıyla orantılı olarak

kurslara katılan kursiyer sayılarında ve kurs sonucu işe yerleştirilen kursiyer sayılarında da artış yaşanmıştır. Ancak yıllar itibariyle gelişimi incelendiğinde işe yerleştirilen kursiyer sayılarında yaşanan artış kurslara katılan kursiyer sayılarındaki artışın gerisinde olmuştur. Cinsiyet ayrımına göre bakıldığında ise genel olarak erkekler kadınlara nazaran daha fazla kurslara katılım sağlamış olup, işe yerleşmişlerdir.

Kurum, aktif işgücü piyasası politikaları kadar pasif işgücü piyasası politikalarının da uygulayıcısı konumundadır. İşsizlik ödeneği, iş kaybı tazminatı, ücret garanti fonu, kısa çalışma ödeneği ve yarım çalışma ödeneği kurum bünyesinde hayata geçirilen pasif işgücü piyasası politikalarını oluşturmaktadır. Bunlardan kısa çalışma ödeneği her ne kadar literatürde pasif işgücü piyasası politikaları arasında sayılsa da ortaya çıkardığı sonuçlar bakımından aktif işgücü piyasası politikaları arasında ele alınmalıdır. Doğum ya da evlat edinme durumlarında analık izninin bittiği tarihten itibaren başvuruda bulunan ve ilgili şartları sağlayan işçilere kurum tarafından yarım ücret ödenmektedir.

Tablo 7. Burdur İli Pasif İşgücü Piyasası Politikaları Verileri

	YARARLANAN KİŞİ SAYISI					ÖDENEN MİKTAR (TL)				
	İşsizlik Ödeneği	İş Kaybı Tazminatı	Ücret Garanti Fonu	Kısa Çalışma Ödeneği	Yarım Çalışma Ödeneği	İşsizlik Ödeneği	İş Kaybı Tazminatı	Ücret Garanti Fonu	Kısa Çalışma Ödeneği	Yarım Çalışma Ödeneği
2010	774	0	23	68	0	903.404	0	39.972	26.302	0
2011	653	0	0	0	0	814.752	0	0	0	0
2012	898	0	0	0	0	1.279.453	0	0	0	0
2013	1225	44	1	0	0	1.946.235	214.994	850	0	0
2014	1652	44	0	0	0	2.867.046	63.309	0	0	0
2015	2170	0	16	0	0	4.541.208	0	35.538	0	0
2016	3379	37	24	0	1	7.889.525	339.265	81.948	0	2.015
2017	2642	32	0	0	23	6.944.166	276.515	0	0	38.706

Kaynak: Burdur Çalışma ve İş Kurumu

Yukarıdaki tabloda da görüldüğü üzere Burdur ilinde pasif işgücü piyasası politikaları arasında sağlanan işsizlik ödeneğinden faydalanan kişi sayısında ve faydalanma miktarında yıllar itibariyle bir artış yaşanmıştır. Özelleştirme nedeniyle işini kaybeden işçilere ödenen iş kaybı tazminatında ise 2013 ve 2014 yıllarında 44 kişi, 2016 yılında 37 kişi ve 2017 yılında 32 kişi faydalanmış olup, ilgili yıllarda faydalanan kişi sayısına göre ödeme miktarında artma ve azalmalar yaşanmıştır. İşverenin ödeme aczine düşmesi durumunda işçilerin iş ilişkilerinden kaynaklanan üç aylık ödenmeyen ücret alacaklarını garanti altına alan Ücret Garanti Fonu istatistiklerine bakıldığında 2010, 2013, 2015 ve 2016 yıllarında bu fondan faydalanan işçilerin olduğu, diğer yıllarda ise faydalanan kişinin olmadığı görülmektedir. Ortaya çıkardığı sonuçlar bakımından aktif işgücü piyasası politikaları arasında sayılması gereken kısa çalışma ödeneğinden sadece 2010 yılında 68 kişinin faydalandığı görülmektedir. Kısa çalışma ödeneği genel, sektörel ve bölgesel ekonomik krizlerin yaşandığı dönemlerde haftalık çalışma sürelerinde yahut işletmenin faaliyetlerinde önemli derecede azalma gerçekleşmesi gerekçesi ile uygulanabilen bir silsiledir. Uygulama içerisinde, üç ayı geçmemek üzere kısa çalışma yapılabilir ve söz konusu süreler için İşsizlik Sigortası Fonundan kısa çalışma ödeneği çalışana sağlanır. 2008 ekonomik krizinde işsizlikle mücadelede başvurulan uygulamalardan birisi de kısa çalışma ödeneği olmuştur. Burdur İlinde sadece 2010 yılında 68 kişinin kısa çalışma ödeneğinden faydalanması da 2008 ekonomik krizinden sonraki ilk yıllara denk gelmektedir.

Doğum ya da evlat edinme durumlarında analık izninin bittiği tarihten itibaren mecburi ilköğretim çağının başladığı tarihi takip eden aybaşına kadar kısmi süreli çalışma talebinde bulunulabileceği ile ilgili düzenleme 29.01.2016 tarihli 6663 sayılı Kanunun 21. maddesiyle yürürlüğe girmiştir. Yukarıdaki tablodan da görüldüğü üzere yarım çalışma ödeneğinden ilk defa 2016 yılında faydalanılmıştır. 2016 yılında bu destekten 1 kişi faydalanırken 2017 yılında bu rakam 23'e yükselmiştir.

Tablo 8. Burdur İli Büyüklüklerine Göre İşyeri Sayıları

	1-9 Kişi	10-49 Kişi	50-249 Kişi	250 + Kişi	Toplam
2011	4.435	542	72	2	5.051
2012	4.583	544	82	3	5.212
2013	4.678	563	105	3	5.349
2014	4.790	586	90	4	5.470
2015	4.968	605	94	6	5.673
2016	4.820	537	84	4	5.445

Kaynak: Burdur Çalışma ve İş Kurumu

Yukarıdaki tabloda Burdur iline ait işyeri sayıları işletme ölçeğine göre verilmiştir. Genel itibariyle bakıldığında toplam işyeri sayısında artış yaşanmıştır. İşletme ölçeğine göre bakıldığında toplam içerisinde en fazla pay 1-9 işçi çalıştıran mikro ölçekli işletmelere aittir. Mikro ölçekli işletmelerden sonra sırasıyla küçük ölçekli, orta ölçekli ve büyük ölçekli işletmeler gelmektedir.

2.3. Sosyal Güvenlik ile İlgili Veriler

5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası mevzuatı ile birlikte sosyal güvenlik reformu gerçekleşmiştir. Mevzuat ile birlikte sigorta kolları uzun vadeli, kısa vadeli ve genel sağlık sigortası olmak üzere üç ayrı kategoride düzenlenmiştir. Zorunlu sigortalılığın yanı sıra isteğe bağlı sigortalılık da mevzuatta yerini almıştır. Hizmet akdiyle bağımlı çalışanlar 4/I-a kapsamında, kendi adına ve hesabına bağımsız çalışanlar 4/I-b kapsamında ve kamu kurumlarında çalışan kamu personeli de 4/I-c kapsamında düzenlenmiştir.

Tablo 9. Burdur İli Aktif Sigortalı Sayıları

Dönem	4/I-a Sigortalı Sayısı	4/I-b Sigortalı Sayısı	4/I-c Sigortalı Sayısı
2010 OCAK	25.960	19.198	9.807
2011 OCAK	28.167	20.086	10.213
2012 OCAK	30.525	20.372	11.079
2013 OCAK	31.964	19.519	11.454
2014 OCAK	34.960	17.858	12.203
2015 OCAK	35.390	17.063	12.361
2016 OCAK	37.526	16.432	12.817
2017 OCAK	37.256	15.270	12.446
2017 EKİM	44.578	15.993	12.227

Kaynak: Burdur Sosyal Güvenlik Kurumu İl Müdürlüğü

Burdur ilinde yukarıdaki tablodan görüleceği üzere hizmet akdiyle bağımsız çalışan 4/I-a kapsamında çalışan sigortalı sayılarında yıllar itibariyle artış yaşanmıştır. Burdur ilinde kendi adına ve hesabına bağımsız çalışan 4/I-b kapsamındaki sigortalıların sayısında yıllar itibariyle düşüş yaşanmıştır. Burdur ilinde kamu kurumlarında çalışan 4/I-c kapsamındaki sigortalıların sayısında yıllar itibariyle artış yaşanmıştır.

Tablo 10. 2017 Yılı Burdur İli Pasif Sigortalı Sayısı

Statüsü	Sayısı
4/A	25.792
4/B	20.598
4/C	9.677
Toplam	56.067

Kaynak: Burdur Sosyal Güvenlik Kurumu İl Müdürlüğü

Burdur'da pasif sigortalı olarak 4A kapsamında aylık alan 25.792, 4B kapsamında aylık alan 20.598 ve 4C kapsamında aylık alan kişi sayısı 9.677 olmak üzere toplamda 56.067 kişi emekli aylığı almaktadır.

Tablo 11. Burdur İli Meydana Gelen İş Kazası Verileri

	Meydana Gelen İş Kazası	İş Kazası Sonucu Ölüm
2010	111	3
2011	169	12
2012	112	4
2013	337	4
2014	408	5
2015	446	10
2016	655	11

Kaynak: SGK İstatistik Yıllıkları

Yukarıdaki tablodan görüldüğü üzere Burdur ilinde gerçekleşen iş kazaları yıllar itibariyle artış göstermiştir. Meydana gelen iş kazalarının ise çoğunluğunun yaralanma ile sonuçlandığı ve ölümle sonuçlanan iş kazalarının ise daha az yaşandığı görülmektedir.

2.4. Sosyal Hizmetler ile İlgili Veriler

Ülkemizde sosyal devlet olma gereği uygulamaya koyulan sosyal politika uygulamalarından birisi de sosyal hizmet uygulamalarıdır. Toplum içerisinde özel koruma ve bakım gerektiren dezavantajlı grupların toplumsal hayata entegrasyonunun sağlanmasında Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı bünyesinde çok çeşitli uygulamalar mevcuttur.

Tablo 12. Burdur Aile Ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğüne Bağlı Kuruluşlar

1.	Burdur Sosyal Hizmet Merkezi Müdürlüğü
2.	Burdur Çocuk Evleri Merkezi Müdürlüğü
3.	Burdur Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi Müdürlüğü
4.	Sevim Zekai Piribaş Çocuk Destek Merkezi Müdürlüğü
5.	Burdur Kadın Konukevi Müdürlüğü
6.	Bucak Sosyal Hizmet Merkezi Müdürlüğü
7.	Bucak İsmail Şerife Sarı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi Müdürlüğü
8.	Berberoğlu Vakfı Burdur Belediyesi Huzurevi(İşletmesi Burdur Belediyesi'nde)
9.	Özel Burdur Bucak Bakım Merkezi
10.	Özel Afacanlar Gündüz Bakımevi
11.	Özel Durusu Mini Akademi Gündüz Bakımevi
12.	Özel Melekler Evi Gündüz Bakımevi
13.	Özel Papatya Çocuk Kulubü
14.	Özel Kırmızı Bağcık Kreş ve Gündüz Bakımevi

Kaynak: Burdur Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü

Burdur Aile Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü bünyesinde Burdur ve Bucak Sosyal Hizmet Merkezi Müdürlükleri, Burdur Çocuk Evleri Merkezi Müdürlüğü, Sevim Zekai Piribaş Çocuk Destek Merkezi Müdürlüğü, Burdur Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi Müdürlüğü, Burdur Kadın Konukevi Müdürlüğü, Bucak İsmail Şerife Sarı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi Müdürlüğü, işletmesi Burdur Belediyesine ait Berberoğlu Vakfı Burdur Belediyesi Huzurevi, Özel Burdur Bucak Bakım Merkezi, Özel Afacanlar Gündüz Bakımevi, Özel Durusu Mini Akademi Gündüz Bakımevi, Özel Melekler Evi Gündüz Bakımevi, Özel Papatya Çocuk Kulubü ve Özel Kırmızı Bağcık Kreş ve Gündüz Bakımevi bulunmaktadır.

Tablo 13. Burdur İli Çocuk Evleri ve Yararlanıcıları Sayıları

	Ev Sayısı	Çocuk Sayısı	Ev Kapasitesi
2011	4	21	21
2012	4	21	21
2013	5	24	27
2014	5	27	27
2015	6	30	32
2016	6	32	32
2017	9	45	48

Kaynak: Burdur Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü

Burdur ilinde çocuk evleri sayısı 2011 yılında 4 iken 2017'ye gelindiğinde 9'a ulaşmıştır. Ev kapasitesini tamamlayan 2011, 2012, 2014, 2016 yıllarında evde kalan çocuk sayısı sırasıyla 21, 21, 27 ve 32 olmuştur. Diğer yıllarda ise ev kapasitesinin daha da altında sırasıyla 24, 30 ve 45 çocuk evde kalmıştır.

Tablo 14. Burdur İli Çocuk Destek Merkezi Yararlanıcı Sayıları

	Yararlanan Çocuk Sayısı
2011	52
2012	43
2013	30
2014	27
2015	25
2016	23
2017	25

Kaynak: Burdur Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü

Burdur ilinde faaliyet gösteren Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü bünyesinde faaliyet gösteren Sevim Zekai Piribaş Çocuk Destek Merkezi'nden faydalanan kişi sayısında yıllar itibariyle bir düşüş yaşanmıştır.

Tablo 15. Burdur İli Koruma Altına Alınan Çocuk Sayısı

	Kız	Erkek	Toplam
2012	-	-	18
2013	-	-	96
2014	-	-	36
2015	-	-	36
2016	-	-	31
2017	-	-	68
TOPLAM	102	184	286

Kaynak: Burdur Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü

Burdur ilinde koruma altına alınan çocuk sayısında genel anlamda artış yaşanmıştır. 2012 yılından bu yana toplam korunma altına alınan çocuk sayısı 102'si kız ve 184'ü erkek olmak üzere toplam 286 çocuktur.

Tablo 16. Kurum Bakımına Alınan Çocukların Alınma Nedenleri ve Sayıları

Alınma Nedeni	Sayı
Bakım Güçlüğü	38
Parçalanmış Aile	29
İhmal	22
İstismar / İhmal	13
Aile İçin Cinsel İstismar	13
Cinsel İstismar	9
Terk	7
Boşanma	3
İhmal / Sosyal Ekonomik Yetersizlik	2
Cinsel İstismar / Terk	2
Suça Sürüklenen Çocuk / İhmal	2
İhmal (Yabancı Uyruklu)	1
Aile İçi Şiddet	1
5395 Sayılı Kanun	1
Toplam	**143**

Kaynak: Burdur Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü

Burdur ili Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü bünyesinde kurum bakımına alınan toplam 143 çocuğun olduğu yukarıdaki tabloda görülmektedir. Yine tablodan en fazla kurum bakımına alınma sebebi olarak 'bakım güçlüğü' gelmektedir. Devamında 'parçalanmış aile', 'ihmal', 'istismar/ihmal', 'aile içi cinsel istismar', 'cinsel istismar', 'terk', 'boşanma' 'ihmal/sosyal ekonomik yetersizlik', 'cinsel istismar/terk', 'suça sürüklenen çocuk/ihmal', 'ihmal/yabancı uyruklu', '5395 sayılı Kanun' ve 'aile içi şiddet' yer almaktadır.

Tablo 17. Burdur İli Sosyal Ekonomik Destek Göstergeleri

	Çocuk Sayısı	Ödenen Miktar (TL)
2011	136	536.224
2012	147	686.490
2013	168	956.936
2014	253	1.071.834
2015	333	1.329.573
2016	398	2.882.286
2017	518	3.566.787
Toplam	**1.953**	**11.030.130**

Kaynak: Burdur Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü

Burdur ilinde sağlanan sosyal ekonomik desteklerden faydalanan çocuk sayısı ve faydalanma miktarı 2011 yılından 2017 yılına kadar istikrarlı artış göstermiştir.

Tablo 18. Burdur İli Koruyucu Aile Göstergeleri

	Yararlanan Aile Sayısı	Çocuk Sayısı	Ödenen Miktar (TL)
2011	2	3	13.836
2012	2	3	11.276
2013	11	12	77.152
2014	13	14	194.574
2015	17	18	258.523
2016	19	23	371.950
2017	22	26	385.293
Toplam	**86**	**99**	**1.312.604**

Kaynak: Burdur Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü

Burdur ili koruyucu aile istatistiklerinde koruyucu aile sayısı ve buna bağlı olarak da çocuk sayısında artış yaşanmıştır. 2011 yılında sadece 2 aile koruyucu aile olmayı kabul ederken bu rakam 2017 yılında 22'ye yükselmiştir. Yine 2011 yılında sadece 3 çocuk koruyucu aile bünyesinde kalırken 2017'ye gelindiğinde 26 çocuk koruyucu aile ile birlikte kalmaya başlamıştır. Toplamda 1.312.607 TL 'koruyucu aile' için harcama yapılmıştır.

Tablo 19. Burdur İli Engelli Kimlik Kartı Alan Kişi Sayısı

	Kişi Sayısı
2011	71
2012	103
2013	128
2014	237
2015	216
2016	255
2017	285

Kaynak: Burdur Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü

Burdur ilinde 2011 yılında 71 olan engelli kimlik kartı alan sayısı 2017 yılında artarak 285'e ulaşmıştır.

Tablo 20. Burdur İli Engelli Evde Bakım Hizmetleri Göstergeleri

	Engelli Sayısı	Ödenen Miktar (TL)
2015	1.399	12.272.537
2016	1.388	9.185.219
2017	1.506	15.178.680
Toplam		**36.636.436**

Kaynak: Burdur Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü

Burdur ilinde yıllar itibariyle engelli kimlik kartı alan sayısındaki artışla birlikte evde bakım hizmeti gerçekleştirilen engelli sayısında da artış yaşanmıştır. 2015 yılında 1.399 engelli birey,

2016 yılında 1.388 engelli birey ve 2017 yılında 1.506 engelli birey evde bakım hizmetinden faydalanmıştır. Toplamda son üç yılda engelli bireylerin evde bakım hizmetleri ile ilgili ödenen miktar 36,6 milyon TL düzeyindedir.

Tablo 21. Burdur İli Doğum Yardımı Göstergeleri

	Başvuru Sayısı	Ödenen Miktar (TL)
2015	1538	645.122
2016	2645	1.090.990
2017	2505	1.008.647
Toplam		**2.744.759**

Kaynak: Burdur Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü

Burdur ilinde ilk defa 2015 yılında yürürlüğe giren doğum yardımı ile ilgili faydalanan sayısı 2015 yılında 1.538, 2016 yılında 2.645 ve 2017 yılında 2.505 kişi olmuştur. Ödenen miktarlarda ilgili yıllardaki faydalanan sayısındaki artışla orantılı olarak artmıştır.

2.5. Yoksulluk ile İlgili Veriler

Dünyada yaşanan ekonomik ve teknolojik gelişmelerin de etkisiyle ortaya çıkan yoksulluk ülkelerin önemli sosyo-ekonomik sorunları arasında yer almaktadır. Yoksullukla mücadelede ise ülkeler kendi ekonomik koşullarına göre aktif politikaları ağırlıkla benimseyebildikleri gibi sosyal yardım gibi pasif politikaları da benimseyebilmektedir.

Tablo 22. Burdur İli Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfınca Sağlanan Yardım ve Desteklere İlişkin Veriler

Yardımın Türü	Kişi Sayısı		Ödenen Miktar (TL)	
	2002	2003-2017	2002	2003-2017
Gıda Yardımı	11.528	7.654	177.605	694.045
Barınma Yardımı	4	195	450	532.559
Engellilere Yapılan Yardımlar	32	5.217	411	620.481
Sağlık Yardımı	1.761	5.721	59.316	507.723
Eğitim Yardımı	1.708	41.757	86.603	2.174.341
Nakdi Yardım	997	51.375	49.751	6.547.950
Proje Destekleri	220	1.508	40.490	6.899.471
Isınma Yardımı	677	32.527	45.125	9.457.698
Diğer Yardımlar	765	8.979	18.448	695.322
Genel Toplam	**17.692**	**154.933**	**478.199**	**28.129.590**

Kaynak: Burdur İli SYDV Müdürlüğü

Burdur ili Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı bünyesinde ayni ve nakdi yardım olarak sağlanan sosyal yardım ve desteklere ilişkin veriler yukarıdaki tabloda görülmektedir. Sağlanan sosyal yardımlar kendi içerisinde kategorilere ayrılmıştır. 2003-2017 yılları arasında en fazla desteğin sağlandığı sosyal yardım ve destek kategorisi 51.375 kişinin faydalandığı ve 6.547.950 TL tutarında sağlanan nakdi yardım olmuştur. Nakdi yardımın hemen ardından faydalanan kişi

sayısı bakımından eğitim yardımı, ısınma yardımı, diğer yardımlar, gıda yardımı, engellilere yapılan yardımlar, sağlık yardımı, proje destekleri ve barınma yardımı gelmektedir. 2003-2017 yıllarında Burdur ilinde sosyal yardım ve desteklere ödenen toplam miktar 28.129.590 TL olmuştur.

2.6. Göç ve Uluslararası Koruma ile Geçici Koruma Altında Olan Yabancı Yerleşimcilere İlişkin Veriler

2.6.1. Burdur İli Göç Verileri

Şüphesiz göç günümüzde devletlerin karşı karşıya olduğu en önemli sosyal sorunlardan bir tanesini teşkil etmektedir. Söz konusu kavramın bahsi geçen önemi sosyal devlet ilkesini benimsemiş olan ülkemiz için ayrı bir önem taşımaktadır. Burdur ili son iki dönemlik periyotta göç alan bir il konumunda görünmektedir.

Tablo 23. Burdur İli Yıllara Göre Net Göç Verileri[1]

	Toplam Nüfus	Aldığı Göç	Verdiği Göç	Net Göç	Net Göç Hızı
2012-2013	257.267	11.156	10.001	1155	4,5
2013-2014	256.898	10.235	12.271	-2036	-7,9
2014-2015	258.339	12.537	12.247	290	1,1
2015-2016	261.401	12.337	11.059	1278	4,9

Kaynak: Genel Nüfus Sayımı Sonuçları (TÜİK)

TÜİK verilerine göre, Burdur ili 2015-2016 yılında net olarak ‰4,9'luk bir Net Göç Hızına ulaşmıştır. 2014-2015 yılları arasında ‰1,1 olan Net Göç Hızının bir yıl içerisinde ‰1,1 den ‰4,9'a ulaşması önemli görülmektedir. Bu durum Burdur'un "göç alan bir il" olarak değerlendirilebileceğini ortaya koymaktadır. 2017 yılı Net Göç Hızı verileri rapor tarihinde TÜİK tarafından henüz ilan edilmemiş olduğundan, 2017 yılına ilişkin bir Net Göç hızı değerlendirmesi yapılamamaktadır.

2.6.2. Uluslararası Koruma ile Geçici Koruma Altında Olan Yabancı Yerleşimcilere İlişkin Veriler

2013 yılında Resmi Gazetede yayınlanan 6458 Sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'na göre; Uluslararası koruma: Mülteci, şartlı mülteci veya ikincil koruma statüsünü tanımlamaktadır. İlgili kanuna göre Uluslararası Koruma Çeşitleri şu şekilde tanımlanmaktadır;

[1] Net göç hızı $M_{(.i-i.)}=[(M._i-M_{i.})/(P_{i,t+n}-0,5*(M._i-M_{i.}))]*^k$ şeklinde hesaplanmaktadır. Burada $M_{(.i-i.)}$ net göç hızını, $M_{i.}$ ilin aldığı göçü, $M._i$ ilin verdiği göçü, $M._i-M_{i.}$ net göçü, $P_{i,t+n}$ i alanının t+n zamanındaki daimi ikametgah nüfusunu, i göçün incelendiği alanı ve k sabit sayıyı göstermektedir.

Tablo 24. Uluslararası Koruma Çeşitleri

MÜLTECİ	Ülkesini, kendi rızası dışında terk etmek zorunda kalan, başka ülkeye sığınma başvurusunda bulunan ve başvurusu kabul edilen kimse
SIĞINMACI	Ülkesini, kendi rızası dışında terk etmek zorunda kalan, başka ülkeye sığınma başvurusunda bulunan ancak başvurusu henüz sonuçlanmayan kimse
GÖÇMEN	Ülkesini, kendi rızasıyla daha iyi iş-yaşam koşulları için terk eden kimse
ŞARTLI MÜLTECİ	Irkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncelerinden dolayı zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan, ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancı
İKİNCİL KORUMA	Mülteci veya şartlı mülteci olarak nitelendirilemeyen, ancak menşe ülkesine veya ikamet ülkesine geri gönderildiği takdirde ölüm veya işkenceyle karşı karşıya kalacak kişi
GEÇİCİ KORUMA	Ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen ve haklarında bireysel olarak uluslararası koruma statüsü belirleme işlemi yapılamayan yabancılara sağlanan hak

Kaynak: Yazarlar tarafından derlenmiştir.

Bahsi geçen tanımlamalardan görüleceği üzere 6 farklı tanımlamanın neredeyse hepsi farklı olaylara maruz kalmış kitleleri ve bu kitlelere ülkemizce tanınan hakları tanımlamaktadır. Tanımlamalar ışığında Burdur ilinde ikamet eden veya kamu otoritesi tarafından yerleştirilen yabancılara ilişkin veriler incelenecektir.

Tablo 25. Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyelilerin İllere Göre Dağılımı

İL SIRA	ÜLKEMİZDE GEÇİCİ KORUMA KAPSAMINDA BULUNAN SURİYELİLERİNDAĞILIMI 01.02.2018 (ALFABETİK)								
	İLLER	KAYIT EDİLEN	NÜFUS	İL NÜFUSU İLE KARŞILAŞTIRMA YÜZDESİ	İL SIRA	İLLER	KAYIT EDİLEN	NÜFUS	İL NÜFUSU İLE KARŞILAŞTIRMA YÜZDESİ
	TOPLAM	3.485.644	80.810.525	4.31%		TOPLAM	3.485.644	80.810.525	4.31%
1	ADANA	180.760	2.216.475	%8,16	42	KAHRAMANMARAŞ	99.366	1.127.623	%8.81
2	ADIYAMAN	28.943	615.076	%4,71	43	KARABÜK	636	244.453	%0,26
3	AFYONKARAHİSAR	5.861	715.693	%0,82	44	KARAMAN	706	246.672	%0,29
4	AĞRI	1.126	536.285	%0,21	45	KARS	213	287.654	%0,07
5	AKSARAY	2.377	402.404	%0,59	46	KASTAMONU	1.336	372.373	%0,36
6	AMASYA	565	329.888	%0,17	47	KAYSERİ	71.267	1.376.722	%5,18
7	ANKARA	95.270	5.445.026	%1,75	48	KIRIKKALE	1.170	278.749	%0,42
8	ANTALYA	627	2.364.396	%0,03	49	KIRKLARELİ	2.346	356.050	%0,66
9	ARDAHAN	151	97.096	%0,16	50	KIRŞEHİR	1.180	234.529	%0,50
10	ARTVİN	67	166.143	%0,04	51	KİLİS	130.829	136.319	%95,97
11	AYDIN	10.461	1.080.839	%0,97	52	KOCAELİ	49.008	1.883.270	%2,60
12	BALIKESİR	3.900	1.204.824	%0,32	53	KONYA	102.205	2.180.149	%4,69
13	BARTIN	70	193.577	%0,04	54	KÜTAHYA	708	572.256	%0,12
14	BATMAN	21.018	585.252	%3,59	55	MALATYA	29.678	786.676	%3,77
15	BAYBURT	49	80.417	%0,06	56	MANİSA	9.426	1.413.041	%0,67
16	BİLECİK	660	221.693	%0,30	57	MARDİN	91.049	809.719	%11,24
17	BİNGÖL	949	273.354	%0,35	58	MERSİN	195.857	1.793.931	%10,92
18	BİTLİS	895	341.474	%0,26	59	MUĞLA	13.086	938.751	%1,39
19	BOLU	1.839	303.184	%0,61	60	MUŞ	1.303	404.544	%0,32
20	BURDUR	8.480	264.779	%3,20	61	NEVŞEHİR	8.259	292.365	%2,82
21	BURSA	137.491	2.936.803	%4,68	62	NİĞDE	5.002	352.727	%1,42
22	ÇANAKKALE	4.556	530.417	%0,86	63	ORDU	832	742.341	%0,11
23	ÇANKIRI	521	186.074	%0,28	64	OSMANİYE	52.081	527.724	%9,87
24	ÇORUM	2.615	528.422	%0,49	65	RİZE	896	331.041	%0,27
25	DENİZLİ	10.992	1.018.735	%1,08	66	SAKARYA	12.763	990.214	%1,29
26	DİYARBAKIR	32.361	1.699.901	%1,90	67	SAMSUN	5.499	1.312.990	%0,42
27	DÜZCE	1.117	377.610	%0,30	68	SİİRT	4.023	324.394	%1,24
28	EDİRNE	6.493	406.855	%1,60	69	SİNOP	124	207.427	%0,06
29	ELAZIĞ	8.886	583.671	%1,52	70	SİVAS	4.164	621.301	%0,67
30	ERZİNCAN	171	231.511	%0,07	71	ŞANLIURFA	468.274	1.985.753	%23,58
31	ERZURUM	986	760.476	%0,13	72	ŞIRNAK	14.894	503.236	%2,96
32	ESKİŞEHİR	3.870	860.620	%0,45	73	TEKİRDAĞ	8.923	1.005.463	%0,89
33	GAZİANTEP	359.194	2.005.515	%17,91	74	TOKAT	1.077	602.086	%0,18
34	GİRESUN	181	437.393	%0,04	75	TRABZON	2.799	786.326	%0,36
35	GÜMÜŞHANE	91	170.173	%0,05	76	TUNCELİ	98	82.498	%0,12
36	HAKKARİ	7.691	275.761	%2,79	77	UŞAK	2.271	364.971	%0,62
37	HATAY	457.544	1.575.226	%29,05	78	VAN	2.875	1.106.891	%0,26
38	IĞDIR	118	194.775	%0,06	79	YALOVA	3.689	251.203	%1,47
39	ISPARTA	6.975	433.830	%1,61	80	YOZGAT	4.317	418.650	%1,03
40	İSTANBUL	542.842	15.029.231	%3,61	81	ZONGULDAK	422	596.892	%0,07
41	İZMİR	132.230	4.279.677	%3,09					

Kaynak: Göç İdaresi Genel Müdürlüğü

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü tarafından yayınlanan ve 2018 yılı Şubat ayı verilerini gösteren yukarıdaki tabloya göre, Burdur İlinde ikamet eden Geçici Koruma Altındaki Suriyelilerin sayısı, 264.779 kişi olan toplam nüfusun %3,20 sini oluşturmaktadır ve Burdur'da Geçici Koruma altında ikamet eden Suriye kökenli kişi sayısı 8.480 kişidir. Bu sayı, ilin toplam

nüfusuna orantılı olarak düşünüldüğünde, Türkiye Geneli İl Nüfusu karşılaştırma yüzdesi olan %4,31'in altındadır. Ancak, Burdur ili, tüm iller bazında dikkate alındığında, il nüfusu ile karşılaştırma yüzdesi sıralamasına göre, Türkiye'de Nüfusa oranla en fazla Suriye uyruklu Geçici Korunma altındaki kişiyi barındıran **15. İldir.** Uydu kentler[2] adı verilen kentlerden biri olarak Burdur da özellikle artan Suriyeli göçü nedeniyle, geçici koruma altında yaşayan yabancı nüfus dikkat çekici bir noktada yer almaktadır. Bu çalışmada Uluslararası Koruma ve Geçici Koruma altında Burdur'a gelen ve İl Göç İdaresi tarafından yasal olarak kayıt altına alınan kişilerle ilgili veriler bir sonraki bölümde detaylı olarak analiz edilmektedir.

Tablo 26. Geçici Koruması Olan Suriye Uyruklu Kişi Sayısı

	Erkek	Kadın	Toplam
2011-2014	363	280	643
2015	2415	2013	4428
2016	1839	1615	3454
2017	371	327	698

Kaynak: Burdur İl Göç İdaresi Müdürlüğü

Burdur İl'inde özellikle 2015 ve 2016 yıllarında geçici koruma altında olan Suriyeli kişi sayısı büyük artış göstermiştir. Bu rakamlar 2017 yılında ise 2016 rakamlarına göre ciddi azalma göstermiştir.

Tablo 27. 2011-2017 Yılları Geçici Koruması Olan Yabancı Kişi Sayısı

Uyruk	Erkek	Kadın	Toplam
Afganistan	0	1	1
Irak	4	2	6
Saint Kitts ve Nevis	1	0	1
Sudan	1	0	1
Surinam	1	1	2
Suriye	5000	4242	9242
Genel Toplam	**5007**	**4246**	**9253**

Kaynak: Burdur İl Göç İdaresi Müdürlüğü

2011-2017 yılları arasında yalnızca Suriyeli kişiler değil, farklı uyruklardan da Burdur'da yaşamaya başlayanlar ve İl Göç İdaresi tarafından kayıt altına alınanlar olmuştur. Suriyeli kişilerin 9242 kişiyle temel grubu oluşturduğu bu tabloda Irak ve diğer ülkelerden gelen geçici koruma talebinde bulunan kişiler de görülmektedir.

[2] Uydu kent kavramı Türkiye'nin sığınmacılık literatürünün temel kavramlarından biridir. Genel olarak ifade etmek gerekirse, uydu kent uygulaması sığınmacı ve mültecilerin Türkiye'de bulundukları süre içerisinde ikametlerinin düzenlenmesini sağlayan bir uygulamadır. Daha önce de tartışıldığı gibi, Türkiye Avrupa kökenli olmayan sığınmacılara mülteci statüsü vermemesine rağmen güvenli bir üçüncü ülkeye yerleştirene kadar onlara uluslararası koruma sağlamak zorundadır. Uydu kentler de sığınmacıların yerleştirme prosedürü tamamlanana kadar yaşamalarına izin verilen ve İçişleri Bakanlığı tarafından belirlenen kentlerdir (Kahya Nizam, 2014: 4089).

Tablo 28. Uluslararası Koruma Başvurusu Sahibi Yabancılar

	2015 Öncesi	2015	2016	2017	Toplam
Afganistan	627	6	1	3	637
Irak	84	3	26	4	117
Somali	926	6	79	20	1031
İran	856	21	87	72	1036
Diğer	302	0	14	1	317
Toplam	**2795**	**36**	**207**	**100**	**3138**

Kaynak: Burdur İl Göç İdaresi Müdürlüğü

Tablo 28'de 2015 yılı öncesinde ve sonrasında Uluslararası Koruma Başvuru Sahiplerinin Durumu sunulmaktadır ve bu verilere göre İran ve Somali uyruklu kişilerin Uluslararası Koruma talebinde en büyük grubu oluşturduğu görülmektedir.

Tablo 29. Burdur İli İkamet İzinleri (En yoğun 10 Uyruklu)

KISA DÖNEM				UZUN DÖNEM			
Ülke	**2015**	**2016**	**2017**	**Ülke**	**2015**	**2016**	**2017**
Afganistan	9	19	16	Afganistan	5	11	11
Azerbaycan	36	69	80	Azerbaycan	21	24	44
Gürcistan	25	39	47	Gürcistan	17	26	34
Kazakistan	8	10	18	Kazakistan	4	5	8
Rusya	11	40	29	Rusya	8	31	25
Somali	9	1	5	Tacikistan	11	11	8
Tacikistan	11	11	8	Türkmenistan	5	4	5
Türkmenistan	11	25	43	Çin	144	230	209
Çin	160	254	214	Özbekistan	5	4	7
Özbekistan	7	6	11	İran	7	5	4
Toplam	**287**	**474**	**471**	**Toplam**	**227**	**351**	**355**

Kaynak: Burdur İl Göç İdaresi Müdürlüğü

Tablo 29'da Burdur'da ikamet eden yabancı uyruklulara ilişkin dağılım yer almaktadır. Bu tabloya göre, Burdur İli mermer sektörünün temel ihracat bağlantılarının Çin ile olduğunu belirgin biçimde ortaya koyan veriler yer almaktadır. Her yıl 200-250 arası Çin uyruklu yabancı yerleşimci Burdur'da ikamet etme izni aldığı görülmektedir. Bu grubun ardından Türki Cumhuriyetlerden gelen ve uzun dönem ikamet izni alan yerleşimciler görülmektedir. Burdur'da uzun süreli ikamet iznin yanında, kısa süreli olarak ikamet eden Çin uyruklu kişi sayısı da dikkat çekicidir. Mermer sektöründe Çin ile yoğun yürütülen dış ticarete paralel olarak, Çin'den gelen ve kısa süreli ikamet ve çalışma izni alan kişiler 2016-2017 yıllarında uzun süreli ikamet iznine benzer biçimde her yıl için yaklaşık 200-250 kişiden oluşmaktadır.

Tablo 30. Burdur İli Aile ve Öğrenci İkamet İzinleri (En Yoğun 7 Uyruklu)

AİLE				ÖĞRENCİ			
	2015	2016	2017		2015	2016	2017
Azerbaycan	5	10	16	Azerbaycan	10	30	20
Afganistan	0	7	4	Afganistan	4	1	1
Gürcistan	7	13	12	Litvanya	2	2	0
Kazakistan	3	4	4	Somali	5	1	1
Mısır	3	0	0	Türkmenistan	6	19	33
Rusya	3	9	4	Zambiya	0	2	2
Çin	6	21	5	Çin	3	2	0

Kaynak: Burdur İl Göç İdaresi Müdürlüğü

Tablo 30'da Burdur'da ikamet etme türü olarak, Aile İkamet İzinleri ve Öğrenci İkamet İzinleri yer almaktadır. Çin uyruklu yerleşimcilerin, yalnızca bireysel olarak uzun süreli ikamet almadıklarını ve aileleriyle birlikte Burdur'da yerleşik düzene geçenler olduğunu gösteren tabloda, 2015 yılından itibaren 32 ailenin Burdur'da yerleştiği görülmektedir. Burdur ilinde en fazla öğrenci ikamet izni talep edenlerin Türkmenistan uyruklu kişiler olduğu görülmektedir.

3. SWOT ANALİZİ

Sosyal politika ve istihdam temasında ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile bir araya gelinerek durum analizi yapılmış olup, sosyal politika uygulamaları ve istihdam ile ilgili temel sorunlar ve söz konusu bu sorunların çözümüne yönelik yol haritası oluşturulmaya çalışılmıştır. Ana hatlarıyla sosyal politika ve istihdam konusunda kuvvetli ve zayıf yönler ile fırsat ve tehditler tespit edilmiştir. Elde edilen veriler SWOT Analizine göre analitik bir biçimde irdelenmiş ve yorumlanmıştır

Tablo 31. Burdur İli Sosyal Politika ve İstihdam SWOT Analizi

GÜÇLÜ YÖNLER	**ZAYIF YÖNLER**
• İşsizlik oranının Türkiye ortalaması altında olması • İstihdam oranının Türkiye ortalamasının üstünde olması • Katılıma ve sosyal diyaloğa açık idari yapı • Burdur ilinde aktif işgücü piyasası politikalarının çeşitliliği ve fazlalığı • Sosyal yardım ve dayanışma yardımlarının çeşitliliği • İlin okullaşma oranının yüksek olması	• Sanayinin gelişmemiş olması • Belli sektörlerde işgücü arz-talep uyumsuzluğu • Sosyal Politikalar (İş Sağlığı-Güvenliği, Sosyal Diyalog vs) konusunda farkındalık eksikliği • İlde staj imkanlarının yetersiz olması • İl Göç İdaresi'nde personel yetersizliği
FIRSATLAR	**TEHDİTLER**
• İlde çalışma çağındaki nüfusun ve aktif nüfusun yüksek olması • Uzun süreli işsizliğin azalıyor olması • Engelli istihdamının artıyor olması • İşyeri sayısının ve buna bağlı olarak istihdamın sürekli artıyor olması • İlin belli sektörle (madencilik, enerji, tarım-hayvancılık, seracılık) istihdam yaratma potansiyeli • İŞKUR tarafından uygulanan toplum yararına programlarda artış, faydalananlarda artış • Mesleki eğitim programlarının, katılımcı sayısında ve işe yerleştirilen kursiyer sayısının artıyor olması • Sağlanan sosyal ve ekonomik destek miktarlarında yaşanan artış • Engelli bireylere yönelik sosyo-ekonomik ve evde bakım imkanlarının artması • Yoksullukla mücadelede ayni ve nakdi sağlanan yardım miktarlarının artması	• Yaşlı nüfusun artıyor olması • İş kazalarının ve iş kazası sonucu ölümlerin artıyor olması • Göçmenlerin kayıtdışı ve kaçak istihdamının ücret üzerinde yarattığı baskı • İşgücü piyasasında arz-talep dengesizliğinin artması • Çocuk işçiliği oranlarının yüksek olması • Köyde gençlerin hayvancılığı bırakması ve kente göç etmesi • Refakatsiz sığınmacı sayısının yüksekliği

Burdur ilinin sosyal politika ve istihdam açısından ***güçlü yönleri*** incelendiğinde, ilin işsizlik oranlarının Türkiye ortalamasının altında olması, benzer şekilde istihdam oranının ülke ortalamasının üzerinde olması, ilde aktif istihdam politikalarının çeşitliliği ve faydalanan sayısının yüksekliği, sosyal yardım ve dayanışma yardımlarının çeşitliliği, ilin okullaşma oranın yüksek olması dikkat çekmektedir.

Zayıf yönler incelendiğinde, ilde sanayileşme ve dolayısıyla sanayi kültürünün gelişmemiş olması, belirli sektörlerde emek arzı ve talebinin uyumsuzluğu, genel anlamda sosyal politika algısı eksikliği ve staj imkanı yetersizliği, il göç idaresinin personel yetersizliği göze çarpmaktadır.

İlin sosyal politikalar ve istihdam açısından ***fırsatlarına*** göz atıldığında, ilde çalışma çağındaki ve aktif nüfusun yüksekliği, uzun süreli işsizliğin azalıyor olması, dezavantajlı kesimlerin istihdamlarının artması, işyeri sayısı ve istihdamın artıyor olması, ilin belirli sektörlerde istihdam oluşturma potansiyeli, İŞKUR programlarına ilginin artması, mesleki eğitim programlarının sayısı ve katılımcılarının artması, kamu kurumlarınca sağlanan sosyal ve ekonomik desteklerin miktarlarında meydana gelen artış, dezavantajlı gruplara yönelik bakım imkanları ve yardımların artması, yoksullukla mücadelede sağlanan ayni ve nakdi yardımın miktarsal açıdan artışı gibi unsurlar ön plana çıkmaktadır.

İlgili alanda ilin karşı karşıya olduğu ***tehditler*** irdelendiğinde, Burdur ilinin yaşlanıyor olması, iş kazası ve iş kazası sonucu ölümlerin artıyor olması, iş gücü piyasasındaki arz-talep dengesizliğinin artması, çocuk işçiliği oranlarının yüksekliği, köyden kente göç ve bu durumun ortaya çıkardığı sorunlar ve refakatsiz sığınmacı sayısının yüksekliği olarak sıralanabilecektir.

4. TEMEL SORUNLARIN TANIMLANMASI

Sosyal politika ve istihdam ile ilgili sorunların irdelenerek çözüm önerilerinin belirlenmesi ve bu alana ilişkin fırsat ve tehditler ile sektörün güçlü ve zayıf yönlerinin tespiti katılımcılık esasına göre gerçekleştirilmiştir. Sorunlar belirlenirken alanla ilgili kamu kurum ve kuruluşları yetkilileri ile görüşmeler yapılmış ve notlar alınmıştır. Bu notlara ilaveten kurumların ilgili raporlarından da faydalanılmıştır. Bu çalışmaların neticesinde ortaya konulan sorunlar üç grupta sınıflandırılmıştır.

Tablo 32. Burdur İli Sosyal Politika ve İstihdam Alanına İlişkin Temel Sorunlar

Sorun 1: İş Sağlığı ve Güvenliği
• İş kazası oranı hala yüksek • Çalışanların işyeri bünyesinde İSG çalışmalarına katılımları istenilen düzeyde değil • Güvenlik kültürü ve bilinci istenilen düzeyde oluşmamış • Çalışanların mevzuattan doğan hak ve menfaatlerini yeterince bilmemesi • Önleyici ve koruyucu İSG uygulamalarının yeterli düzeyde hayata geçmemesi • Çalışma hayatında bireylerin 'bana bir şey olmaz' gibi 'kaderci yaklaşım'ı benimsemeleri • İşverenlerin İSG önlemlerini maliyet olarak ele alması
Sorun 2: İşsizlik
• İstihdam ve iş gücüne katılımın azalması • İşgücü piyasasında kadının işgücüne katılımının hala düşük düzeyde olması • İş ve istihdam yaratmanın maliyetinin yüksek olması • Girişimci sayısının artmaması • Esnek çalışma biçimlerinin hayata geçmemesi • Göç • Tarımsal faaliyetlerin ağırlıklı olarak makinalarla gerçekleştirilmesi • Dezavantajlı grupta yer alan bireylerin işgücü piyasasına girişlerinin zor olması
Sorun 3: Nüfusun Yaşlanması
• İşgücü miktarının düşmesi • Yaşlı bakım hizmetlerinin maliyetlerinin artması • Sağlık hizmetlerinin maliyetinin artması • Sosyal güvenlik harcamalarının artması
Sorun 4: Kaçak İşgücü Oranının Yüksekliği
• Göçmen ve sığınmacıların hızlı bir şekilde kayıt altına alınamaması, • Kaçak işçi çalıştıran işyerlerinin yeterince denetlenmemesi, • Göçmen veya sığınmacılara çalışma izni verilmemesi. • Bürokrasi ve rekabet şartlarının işvereni kaçak işçi çalıştırmaya yönlendirmesi, • Konu ile ilgili cezai yaptırımların caydırıcılığının az olması,

5. HEDEFLER

Sosyal politika ve istihdam alanında ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile görüşmeler yapılmış, temel sorunlar ve çözüm önerilerine ilişkin görüşler ortaya konulmuştur. Bu sorunlar üç ana grupta sınıflandırılarak bunlara yönelik çözüm önerileri üretilmiştir. Ayrıca bu aşamada sektörle ilgili spesifik ve ölçülebilir hedefler de ortaya konulmuştur.

Tablo 33. Sosyal Politika ve İstihdam Alanına Yönelik Temel Sorunlar İle Kısa, Orta ve Uzun Vade Çözüm Önerileri

Sorun 1: İş Sağlığı ve Güvenliği		
Kısa Vade	**Orta Vade**	**Uzun Vade**
• İşverenlere yönelik 'önlemek ödemekten daha ucuzdur' farkındalığı oluşturulmalı • Çalışanların 'kaderci yaklaşım' tutumunun iş sağlığının önemi ve mahiyeti ile ilgili eğitimler ile önüne geçilmesi • İş kazası ve meslek hastalıklarının çalışana, aile kurumuna, topluma ve ekonomiye etkileri yönünde bilinçlendirme çalışmaları hayata geçirilmeli • Mevzuatlardan doğan hak ve menfaatleri konusunda çalışanlar bilinçlendirilmeli • Denetimler arttırılmalı • Çalışan ve işverenlere yönelik mevzuattan kaynaklanan sorumluluklarla ilgili yeterli bilgilendirme yapılmalı	• İSG alanında iyi uygulama örnekleri ödüllendirilmeli • Önleyici ve koruyucu İSG uygulamalarının etkin bir şekilde hayata geçirilmesi için teşvik sistemi hayata geçirilmeli • Kayıt dışı istihdamın ülkeye ve bireye verdiği zararların il sakinlerine anlatılması ile kayıtlı ekonomiye geçişin sağlanması • İSG ile ilgili periyodik aralıklarla etkin eğitimler sağlanmalı ve ilgili kurum tarafından denetime tabi tutulmalı	• İSG ile ilgili politikalar oluşturulurken çalışma hayatındaki aktörler sürece dahil edilmeli • İSG ile ilgili farkındalığı arttırmaya yönelik medya araçlarının kullanımı arttırılmalı • İş kazası ve meslek hastalıklarını azaltmaya yönelik ulusal/bölgesel ve sektörel düzeyde hedefler konularak bu hedeflere ulaşılmaya çalışılmalı • İSG kültürünü ve bilincini oluşturmak için bütün okullarda İSG eğitim ve öğretim müfredatına dahil edilmeli
Sorun 2: İşsizlik		
Kısa Vade	**Orta Vade**	**Uzun Vade**
• Mesleki eğitim faaliyetleri arttırılmalı • İşgücü piyasasının beklentileri yakından takip edilerek, işgücü planlaması yapılmalı • Mesleki eğitim faaliyetlerinde uygulamalı programlara ağırlık verilmeli • Girişimciliğin il siyasi aktörleri ve kamu otoritelerinin çeşitli teşvik veya vergi indirimleri ile daha da cazip hale getirilmesi • Dezavantajlı grupta yer alan bireylerin istihdamını kolaylaştırmaya yönelik programlar hayata geçmeli/çeşitlendirilmeli	• Kayıt dışı istihdamın ülkeye ve bireye verdiği zararların il sakinlerine anlatılması ile kayıtlı ekonomiye geçişin sağlanması • Kadının istihdama katılımı teşvik edilmeli • Eğitim-istihdam ilişkisi güçlendirilmeli • Kısa çalışma ödeneği hususunda daha fazla bilgilendirme yapılmalı • Çalışma hayatında teknolojik gelişmeler yakından takip edilerek ortaya çıkması muhtemel yeni iş/mesleklere yönelik işgücü planlaması yapılmalı	• Mesleki eğitim programlarına katılan bireylerin eğitim sonrasında istihdam durumlarına yönelik veri tabanı oluşturulmalı • Kırsaldan kent merkezlerine yaşanan göçü engelleyebilmek için kırsal alanda iş ve istihdam imkanları daha fazla teşvik edilmeli • Esnek çalışma biçimleri hayata geçirilmeli • Çalışma hayatında yaşam boyu eğitim anlayışı oluşturulmalı

Sorun 3: Nüfusun Yaşlanması		
Kısa Vade	**Orta Vade**	**Uzun Vade**
• Doğum oranlarını arttırmaya yönelik teşvikler arttırılmalı • İşgücü planlamasının yaşlı nüfus büyüklüğünü göz önünde bulundurularak yapılmalı • Yaşlı nüfusun istihdamına yönelik tutum değiştirilmeli • Nüfusun yaşlanmasına yönelik 'sorun' algısının esnek çalışma modelleri ve kaliteli emeklilik uygulamaları ile "fırsat" a dönüştürülmeli	• İlgili il müdürlüğünün eğitim ve çeşitli faaliyetleri ile Aktif yaşlanma sağlanmalı • Yaşlılık dönemine ilişkin tüketim/tasarruf özellikleri iyi analiz edilerek ürün/üretim şekillendirilmeli • Yaşlı nüfusun istihdamının arttırılabilmesi için ilin ilgili kamu aktörlerinin piyasa aktörleri ile teşvik protokolleri yapması	• Nüfus projeksiyonlarına göre sosyal güvenlik sistemi yeniden planlanmalı • Evde bakım hizmetlerinin arttırılmasına yönelik planlama yapılmalı • Nüfusun yaşlanması durumunda en fazla ihtiyaç duyulacak meslekler planlanmalı
Sorun 3: Nüfusun Yaşlanması		
Kısa Vade	**Orta Vade**	**Uzun Vade**
• SGK, İş-Kur gibi konuyla ilgili mevzuatı oluşturan ve denetim yapan kurumların denetimlerinin sıklaştırılması • Özellikle Suriye kökenli göçmenlerin kaçak işçi olarak çalışmasının önüne geçilmesi • Kaçak Çalışmanın Yaratacağı Sosyal Hakların eksikliği konusunda özellikle mevsimlik işçi çalıştıran alanlarda bilgilendirme faaliyeti yapılması • Göçmenlerin kayıtlı çalışan haline getirilmesi için mevzuatın yeniden düzenlenmesi • Cezai yaptırımların caydırıcılığının arttırılması	• Mevsimlik İşçiliğin kayıt altına alınmasının işverene olan maliyetlerinin azaltılması ve kayıtlı çalışmanın özendirilmesine yönelik yasal düzenlemeler • Kamuoyunun kaçak işgücünün toplumsal, sosyal ve ekonomik olumsuzlukları hakkında sürekli bilgilendirilmesi	• Sosyal güvence ve kayıtlı istihdamın sosyal anlamı ve ekonomik boyutu hakkında okullarda eğitimlerin verilmesi • Çocukluk çağından itibaren kayıt dışı istihdamın olumsuzluklarının öğrenilmesini sağlamak

Bu çözümler ışığında ilgili süreçlerin izlenmesine ve değerlendirilmesine yönelik olarak kısa, orta ve uzun vadeli olmak üzere spesifik ve ölçülebilir hedefler belirlenmiştir.

5.1. Kısa Vade Hedefler

- İlgili il müdürlüklerince çalışan ve işverenlere mevzuattan kaynaklanan sorumlulukları ile ilgili bilgilendirmenin yapılması
- Çalışanlara mevzuattan kaynaklanan hak ve menfaatleri ile ilgili bilgilendirmenin yapılması
- İSG denetimlerinin arttırılması
- Mesleki eğitim faaliyetlerinin arttırılması/çeşitlendirilmesi
- Mesleki eğitim faaliyetlerinde uygulamalı programların ağırlık kazanması
- Girişimciliğin il siyasi aktörleri ve kamu otoritelerinin çeşitli teşvik veya vergi indirimleri ile daha da cazip hale getirilmesi
- Dezavantajlı grupta yer alan bireylerin istihdamının kolaylaştırılması/teşvik edilmesi
- İşgücü planlaması sürecinde yaşlanan nüfusun göz önünde bulundurulması
- Yaşlı nüfusun istihdamına yönelik tutumun değiştirilmesi

- Nüfusun yaşlanmasının ‘sorun’ olarak değil ‘fırsat’ olarak ele alınması ve fırsatları değerlendirmek üzere planlamanın yapılması
- Nitelikli istihdama dayalı göçün özendirilmesi

5.2. Orta Vade Hedefler

- İSG alanında iyi uygulama örneklerinin ödüllendirilmesi ve özendirilmesi
- Kayıtdışı ekonominin kayıt altına alınmasına yönelik kamuoyunun tutumuna ilişkin faaliyetler yürtülmesi
- İSG alanında işyerleri bünyesinde periyodik ve sistematik İSG eğitimlerinin sağlanması ve denetlenmesi
- Kadın istihdamının arttırılması
- Eğitim-istihdam ilişkisinin güçlendirilmesi
- Teknolojik gelişmelerin ortaya çıkarabileceği muhtemel iş/mesleklerin önceden işgücü planlamasının yapılması
- Aktif yaşlanmanın sağlanması
- Yaşlı nüfusun istihdamını kolaylaştırmaya yönelik düzenlemelerin yapılması

5.3. Uzun Vade Hedefler

- İSG alanında medya araçlarından daha fazla faydalanılması
- İş kazası ve meslek hastalığı ile ilgili ulusal/bölgesel ve sektörel düzeyde hedeflerin konularak hedeflere ulaşılmaya çalışılması
- İSG kültürünü oluşturmaya yönelik bütün okullarda eğitim ve öğretim müfredatına İSG dersinin eklenmesi
- Mesleki eğitim programları sonrasında bireyin istihdam durumuna yönelik veri tabanının oluşturulması
- Kırsal alanda iş ve istihdam yaratan programların daha fazla hayata geçirilmesi
- Esnek çalışma biçimlerinin hayata geçirilmesi
- Nüfus projeksiyonlarına göre sosyal güvenlik sisteminin yeniden yapılandırılması
- Evde bakım hizmetlerinin arttırılması
- Nüfusun yaşlanması durumunda en fazla ihtiyaç duyulacak mesleklere yönelik işgücü planlamasının yapılması

“***BU TEMAYA AİT FAALİYET ÖNERİLERİ, İL GELİŞİM STRATEJİLERİ BÖLÜMÜNDE YER ALMAKTADIR.”***

6. KAYNAKÇA

Burdur İli SYDV Müdürlüğü

Burdur Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü

SGK İstatistik Yıllıkları, www.sgk.gov.tr., e.t., 10.11.2017
Burdur Sosyal Güvenlik Kurumu İl Müdürlüğü

Burdur Çalışma ve İş Kurumu

Burdur İl Nüfus ve Vatandaşlık Müdürlüğü

TÜİK

Burdur İl Göç İdaresi

http://burdur.csb.gov.tr/

http://www.goc.gov.tr/icerik3/uluslararasi-koruma-cesitleri_409_546_548.,e.t., 15.10.2017

http://www.goc.gov.tr/files/files/2016_yiik_goc_raporu_haziran.pdf., e.t., 18.11.2017

http://www.goc.gov.tr/icerik/goc-terminolojisi_363_381., e.t., 10.10.2017

Türkiye'de Sığınmacılık ve Uydu Kent Deneyimi https://www.researchgate.net/publication/280067015_Turkiye'de_Siginmacilik_ve_Uydu_Kent_Deneyimi ., e.t., 10.12.2017

SAĞLIK

SAĞLIK

Dr.Öğr.Üyesi Mümin POLAT

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü

Öğr.Gör. Serkan KÖKSOY

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü

1. GİRİŞ

Ülkelerin gelişmişlik düzeyini gösteren önemli değişkenlerden biri de vatandaşlarına sunduğu sağlık hizmetleridir. Sağlık hizmetlerinin faaliyet alanları, temel olarak toplumun sağlık koşullarını iyileştirmek ve geliştirmektir. Bu nedenle de sağlık hizmetleri toplumsal bir özellik taşımaktadır. Sağlık hizmetleri bütün insanları kapsamalıdır. Günümüzde, kişi başına düşen millî gelir yanında, eğitim ve sağlık hizmetlerinin düzeyi, ülkelerin gelişmişlik derecelerini gösteren önemli bir değişken olarak kabul edilmektedir. Birleşmiş Milletler ve Dünya Bankası gibi uluslararası kuruluşlar ülkelerin millî gelir, okuma yazma oranı, okullaşma oranı yanında, sağlık ile ilgili temel göstergeleri de kullanmaktadır. Birleşmiş Milletler tarafından hazırlanan İnsani Gelişme Endeksi'nde, doğuşta ve belli yaşlara ulaştıktan sonra hayatta kalma, bebek ve çocuk ölüm oranları, hekim başına düşen hasta sayısı gibi değişkenlere yer verilmektedir. Toplum sağlığının ve sağlık sorunlarının zaman içinde gösterdiği değişimi değerlendirme ve bir toplumun sağlık düzeyini başka bir toplumun sağlık düzeyi ile karşılaştırma, sunulan sağlık hizmetlerinin etkinliğini değerlendirmede temel sağlık göstergelerine bakılmaktadır. Temel sağlık göstergeleri bir toplumun genel sağlık ve sosyo-ekonomik durumunu göstermektedir. Bir ülkenin gelişmişlik düzeyini yansıtan başlıca temel sağlık göstergeleri: nüfus artış hızı; bebek ve 5 yaş altı çocuk ölümleri, ana ölümleri, toplam doğurganlık hızı; yatak başına düşen kişi sayısı ve hekim başına düşen kişi sayısı gibi göstergelerdir.

Toplumsal gelişmenin temel bir unsuru olan bireylerin fiziksel, zihinsel, sosyal ve ruhsal sorunlarının çözülmesi, yaşam kalitesinin ve süresinin yükseltilmesi, sağlıklı bir topluma ulaşılması bakımından büyük önem taşımaktadır. Gelişmenin dengeli ve sürdürülebilir olması, gelişme hedefleri ile uyumlu bir nüfus yapısına ve eğitim düzeyinin gelişmişliğine olduğu kadar, sağlık hizmetleri sunumunun niteliğine de bağlıdır. Sağlık hizmetleri sunumunun niteliği ise, bu hizmeti veren kurumların insan gücü, yönetim, teknoloji ve finansman sorunlarının çözülmüş olması ile yakından bağlantılıdır. Sağlık düzeyini doğru ölçebilmek için verilen hizmetlerle ilgili kayıtların düzenli tutulması gereklidir.

Bu raporda; Burdur ilinin sağlıktaki mevcut durumu ve gelişme stratejileri Sağlık Bakanlığı, TÜİK verileri ve Burdur İl Sağlık Müdürlüğünün resmî kayıtlarından derlenerek incelenmiş, durum analizi yapılmış, gerçekçi hedefler belirlenerek gelişme stratejileri oluşturulması amaçlanmıştır. Rapor ile toplumun sağlık alanındaki refah düzeyinin geliştirilmesinde paydaşlara ve karar vericilere yol göstermek; sağlığa ayrılan kaynaklarda öncelikleri belirlemek, sektörün gelişiminde kurumlar arası iş birliğini geliştirmek ve toplumun katılımını sağlamak şeklinde yararlar beklenmektedir.

1.1. Amaç ve Kapsam

Burdur İl Gelişim Planı çerçevesinde hazırlanan bu rapor; sağlık hizmetlerinde bölge dinamiklerinin uzun vadeli kalkınmasında sorun oluşturabilecek kırılganlıklarını ve

kalkınmanın sürdürülebilir hale getirilmesi için istifade edilebilecek sağlık gelişim potansiyellerini analiz ederek uzun vadeli bir bakış açısı sunmayı amaçlamaktadır. Sağlığa yönelik risklerden birey ve toplumu korumak, bireye ve topluma erişilebilir uygun, etkili ve etkin sağlık hizmetleri sunmak, insan merkezli olarak bütüncül yaklaşımla bireylerin sağlık ihtiyaçlarına ve beklentilerine cevap vermek, Türkiye'nin ekonomik ve sosyal kalkınması ile küresel sağlığa katkı aracı olarak sağlık sistemini geliştirmeye katkı sağlamak büyük önem arz etmektedir. Burdur İl Sağlık Müdürlüğünün resmî kayıtları ışığında Burdur ilinin sağlıktaki mevcut durumu ve gelişme stratejileri incelenmiş, durum analizi yapılarak oluşturulan yeni hedefler ışığında gelişme stratejileri oluşturulmuştur. Raporda, toplumun sağlık düzeyinin geliştirilmesinde karar vericilere bilimsel ve istatistiki veriler ışığında katkı sağlamak, sağlık hizmetlerine ayrılan kaynakların etkin kullanılmasına ışık tutmak, öncelikleri belirlemek; sağlığın gelişiminde sektörler arası iş birliğini geliştirmek ve toplumsal katılımı arttırmayı amaçlanmıştır.

1.2. Materyal ve Yöntem

Burdur İl Gelişim Planı başta kamu kurum ve kuruluşları olmak üzere, üniversite, sivil toplum örgütleri ve çeşitli meslek odalarının katkısı ile geniş bir katılımcılık anlayışı düşünülerek hazırlanmıştır. Burdur İl Gelişim Planı sağlık alanı gerçekçi ve bilimsel esaslara dayalı olarak hazırlanmıştır. Planın her aşamasında sağlık alanının paydaşları ortak bir yöntem çerçevesinde hareket etmişlerdir. Burdur İl Gelişim Planı sağlık alanının hazırlanmasında, SWOT analizi, misyon, ilke ve değerler, vizyon, stratejik amaçlar ve hedefler gibi stratejik planlama ve yönetimin temel kavramları geniş ölçüde kullanılmıştır. Mevcut durumun belirlenmesi ve SWOT analizinde envanter taraması ve sektörel grup toplantıları yaparak; kurumlarının bölge, müdürlük gibi daha üst kurumlarından teknik veri ve destek alınmıştır. Bu toplantılarda sektörler, geniş bir katılımcılık esasına dayalı olarak, her sektörün kendine özgü misyonu, ilkelerini ve vizyonlarını belirlemişlerdir. Burdur İl Gelişim Planı oluşturulurken çeşitli toplantılar ile paydaşlarla bilgi alışverişi yapılmıştır. Bu bağlamda "Burdur İl Gelişim Planı Sağlık Teması" konulu toplantı 06.04.2018 tarihinde Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Burdur Gelişim Merkezinde yapılmıştır. Moderatörlüğünü Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dr. Öğr. Üyesi Mümin POLAT ve yardımcılığını da Öğr. Gör. Serkan KÖKSOY'ın yaptığı toplantıya Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Rektör Yardımcısı Prof. Dr. Mehmet KARACA İl Sağlık Müdürü Opr. Dr. Reha Sermet AYGÖREN, Halk Sağlığı Hizmetleri Başkanı Dr. Sevinç SÜTLÜ, Sağlık Hizmetleri Başkanı Dr. Zafer DEMİR, Kamu Hastaneleri Hizmetleri Başkanı Dr. Musa Murat ERK, Sağlık Bilimleri Fakültesi Dekan Vekili Prof. Dr. Özcan ÖZGEL, Bucak Sağlık Yüksekokulu Müdürü Dr. Öğr. Üyesi Soner DÖNMEZ, Gölhisar Sağlık Hizmetleri MYO Müdürü Öğr. Gör. Dr. Nazife BAKIR ve akademisyenler katılmıştır. Burdur İl Gelişim Planı dâhilinde Burdur'un gelişimi açısından sağlık alanında nelerin yapılabilmesi gerektiği, eksiklikler ve önerilerin konuşulduğu toplantıda Burdur'un sağlık alanında güçlü ve zayıf yönleri de konuşulmuştur.

2. MEVCUT DURUM

İlimizde koruyucu sağlık hizmetlerinde, 11 adet Toplum Sağlığı Merkezi, 41 adet Aile Hekimliği Merkezi, 1 adet Halk Sağlığı Laboratuvarı ile hizmet verilmektedir. Tedavi edici sağlık hizmetlerinde ise; 7 adet devlet hastanesi, 1 adet özel hastane (Lider Hastanesi) ve 1 Adet özel diyaliz merkezi olmak üzere toplam 62 adet tedavi edici sağlık kuruluşu mevcuttur.

2.1. Personel Durumu

İlimiz genelinde 2017 yılı itibariyle 386 doktor, 87 Diş Hekimi, 787 Sağlık Memuru, 600 hemşire, 332 ebe ve 117 eczacı bulunmaktadır. Hekim sayısı 2002-2009 yıllarına göre ciddi miktarda artış göstermiştir. Bu sayının içinde uzman ve pratisyen tabipler birlikte verilmiştir. Diş hekimi sayısı 2002-2009 yıllarına göre artış göstermiştir ve ilimizde 2016 yılı itibariyle 78 adet diş hekimi bulunmaktadır.

Tablo 1. Personel Durumu

Personel Durumu	Burdur*				Türkiye**		
	2002	2009	2016	2017	2002	2009	2016
Hekim	272	289	371	386	91.949	118.641	144.827
Diş Hekimi	45	56	78	87	16.371	20.589	26.674
Eczacı	96	117	117	117	22.289	25.201	27.864
Hemşire	395	424	587	600	72.393	105.176	152.952
Sağlık Memuru	256	391	740	787	50.106	93.550	144.609
Ebe Sayısı	396	365	340	332	41.479	49.357	52.456

Kaynak: *İl Sağlık Müdürlüğü; ** TUİK

Eczacı sayısı 2002-2009 yıllarına göre yükselmiştir. Eczacı sayısına uzmanlık branşları dâhil edilmiştir. İlimizde 2016 ve 2017 yılı itibariyle 117 adet eczacı bulunmaktadır. Sağlık Memuru sayısı 2002-2009 yıllarına göre yükselmiştir. Sağlık memuru sayısına bu alanın tüm alt dalları (Toplum Sağlığı, Tıbbi Sekreter, Röntgen Teknisyeni vb) dâhil edilmiştir. İlimizde 2017 yılı itibariyle 787 adet Sağlık Memuru bulunmaktadır. Hemşire sayısı 2002-2009 yıllarına göre artış göstermiştir ve ilimizde 2017 yılı itibariyle 600 adet Hemşire bulunmaktadır. Hemşire sayısına ortaöğretim, yükseköğretim öğrenim durumları dâhil edilerek verilmiştir. Ebe sayısı 2002-2009 yıllarına göre azalış göstermiştir ve ilimizde 2016 yılı itibariyle 340 adet ebe bulunmaktadır. Ebe sayısına ortaöğretim, yükseköğretim öğrenim durumları dâhil edilerek verilmiştir.

2.1.1. Personel Başına Düşen Nüfus Dağılım

Sağlık hizmetlerinin sunumuna toplum katılımı esastır. Personel başına düşen nüfus ve hasta sayısı sağlık hizmeti sunumunu etkileyen faktörlerden biridir. Aşağıda sağlık profesyonelleri sayısına düşen nüfus sayısı verilmiştir.

İlimizde 2016 yılı itibariyle yataklı tedavi kuruluşlarında 723 adet hasta yatağı bulunmaktadır. Faal olan 1 adet yatağa 362 kişi düşmektedir. Bu veri TUİK verileri ile karşılaştırıldığında ülke genelinde 600,4 olduğu görülmektedir. Elde edilen verilere göre yatak başına düşen nüfus sayısı ülkemizin ortalamasının altında kalmaktadır. Bu durum ilimizde sunulan sağlık hizmetinin kalite verimliliği üzerine olumlu bir durum olarak değerlendirilmektedir. Hekim başına düşen nüfus 2016 yılı itibariyle 705 (kamu+özel) olarak ölçülmüştür. Ülkemizin ortalaması ise 551,1'dir. İlimizde hekim başına düşen nüfus sayısı ülkemizin ortalamasından düşüktür. Bu durum bize ilimizin hekim branşında personele ihtiyacını göstermektedir. Diş hekimi başına düşen nüfus 2016 yılı itibariyle 3.351 kişi olarak ölçülmüştür.

Tablo 2. Personel Başına Düşen Nüfus Dağılımı

Nüfus Sayıları	Burdur*			Türkiye**		
	2002	2009	2016	2002	2009	2016
Yatak Sayısı (adet)	605	718	723	107.394	115.443	132.921
Yatak Başına Düşen Nüfus Sayısı	410	350	362	618,3	628,5	600,4
Hekim Başına Düşen Nüfus Sayısı	911	870	705	722,1	611,6	551,1
Diş Hekimi Başına Düşen Nüfus Sayısı	5.506	4.491	3.351	4.056	3.524	2.292
Eczacı Başına Düşen Nüfus Sayısı	2.581	2.150	2.234	2.979	2.879	2.864
Hemşire Başına Düşen Nüfus Sayısı	627	593	445	917,2	691,4	521,8
Sağlık Memuru Başına Düşen Nüfus Sayısı	968	643	353	1.325	775,6	551,9
Ebe Başına Düşen Nüfus Sayısı	626	689	769	1.600	1.470	1.521

Kaynak:*İl Sağlık Müdürlüğü; ** TUİK

Ülkemizin ortalaması 2.292 kişidir. Diş hekimi başına düşen nüfus sayısı ülkemizin ortalamasından yüksektir. Bu durum ilimizde bulunan Ağız ve Diş Sağlığı Merkezi'nin hekim ihtiyacını göstermektedir. Eczacı başına düşen nüfus 2016 yılı itibariyle 2.234 kişi olarak ölçülmüştür. Ülkemizin ortalaması 2.864 kişidir. Eczacı başına düşen nüfus sayısı ülkemizin ortalamasından düşüktür. Hemşire başına düşen nüfus 2016 yılı itibariyle 445 kişi olarak ölçülmüştür. Ülkemizin ortalaması 521,8 kişidir. Hemşire başına düşen nüfus sayısı ülkemizin ortalamasından düşüktür. Sağlık Memuru başına düşen nüfus 2016 yılı itibariyle 353 kişi olarak ölçülmüştür. Ülkemizin ortalaması 551,9 kişidir. Sağlık Memuru başına düşen nüfus sayısı ülkemizin ortalamasından düşüktür. Ebe başına düşen nüfus 2016 yılı itibariyle 769 kişi olarak ölçülmüştür. Ülkemizin ortalaması 1.521 kişidir. Ebe başına düşen nüfus sayısı ülkemizin ortalamasından düşüktür.

2.1.2. 2017 Yılı Personel Sayıları

2017 yılı Burdur İl Sağlık Müdürlüğü'ne bağlı birimlerde görev alan personel sayılarının unvanlara göre dağılımına bakıldığında; en fazla hemşirenin (600), ebe (332), uzman tabip (152) ve pratisyen tabip (148); en az çocuk gelişimcisi (1), kimyager (1) ve sivil savunma uzmanının (1) olfuğu görülmektedir. Toplamda 2226 personel bulunmaktadır.

Tablo 3. 2017 Yılı Personel Sayıları

Unvan	Sayı	Unvan	Sayı
Uzman Tabip	152	Mühendis	4
Pratisyen Tabip	148	Programcı	-
Diş Tabibi	37	Avukat	4
Eczacı	10	Kimyager	1
Diyetisten	8	Şube Müdürü	3
Tıbbi Teknolog	8	Sivil Savunma Uzmanı	1
Fizyoterapist	9	Şef	9
Çocuk Gelişimcisi	1	V.H.K.İ.	98
Sosyal Çalışmacı	7	Memur	14
Biyolog	6	Ambar Memuru	-
Psikolog	4	Araştırmacı	15
Hemşire	600	Ayniyat Saymanı	5
Ebe	332	İmam	1
Anestezi Teknisyeni	13	Veznedar	1
Anestezi Teknikeri	15	Şoför	33
Diş Teknisyeni	2	Tekniker	3
Diş Klinisyen Yardımcısı	-	Teknisyen	11
Diş Protez Teknikeri	3	Elektrik Teknisyeni	1
Diyaliz Teknikeri	7	Aşçı	4
Laborant	7	Bahçivan	1
Laboratuvar Teknisyeni	42	Bekçi	1
Evde Bakım Teknikeri	1	Gassal	-
Fizik Tedavi Teknikeri	2	Hizmetli	108
İlk Ve Acil Yardım Teknikeri	53	Terzi	2
İlk Ve Acil Yardım Teknisyeni	204	Teknisyen Yardımcısı	6
Odyometri Teknikeri	3	Geçici Personel	25
Ortopedi Teknisyeni	1	Daimî İşçi	20
Patalojik Anatomi Teknikeri	1	Bilgisayar İşletmeni	1
Protez /Ortez Teknikeri	1	Muhasebeci	1
Röntgen Teknikeri	22	Sağlık Müdür Yard.	4
Röntgen Teknisyeni	13	Sağlık Müdürü	1
Tıbbi Sekreter	32	İlçe Sağlık Müdürü	1
Toplum Sağlığı Teknisyeni	44	Uzman	6
Çevre Sağlığı Teknisyeni	12	Başkan Yardımcısı	4
Yaşlı Bakım	1	Ameliyat Teknikeri	2
Uzman Diş Tabibi	2	Sıtma İşçisi	2
Hastane Müdürü	10	Elektronörofizyoloji	1
Genel Toplam			**2226**

Kaynak: İl Sağlık Müdürlüğü

2.2. Burdur İli Sağlık Göstergeleri

Burdur ilinde yataklı tedavi kurumlarının mevcut durumları değerlendirildiğinde, normal doğum sayısı, sezeryanla doğum sayıları, hastanede ortalama kalış süresi 2002 yılına göre 2017 yılında düşüş göstermiştir. Diğer göstergeler ise 2017 yılında 2002 yılına göre artış göstermiştir. En fazla artış il dışına nakledilen hasta sayısında gerçekleşmiştir.

Tablo 4. Yataklı Tedavi Kurumları Etkinliği

Gösterge	2002*	2017**
Mevcut Yatak Sayısı	535	674
Polikliniğe Gelen Hasta Sayısı	370.703	1.552.930
Servise Gelen Hasta Sayısı	18.717	40.334
Taburcu Olan Hasta Sayısı	18.555	39.275
Ölen Hasta Sayısı	143	675
Normal Doğum Sayısı	1.397	968
Sezaryen İle Doğum Sayısı	1.040	812
Yapılan Ameliyat Sayısı	5.088	42.231
Hastanede Ortalama Kalış Süresi	4,3	4
Acil Servise Gelen Hasta Sayısı	65.138	351.303
İl Dışına Nakil Edilen Hasta Sayısı	590	6847

Kaynak: *İl Sağlık Müdürlüğü; ** TÜİK

2.2.1. Gerçekleşen Ameliyatlar

A Grubu Ameliyatlar: Kalp transplantasyonu, kalp-akciğer transplantasyonu birlikte alıcıya kardiektomi-pnömonektomi, böbrek transplantasyonu, ince barsak transplantasyonu, allojeneik, Aort root genişletmesi ile birlikte aort replasmanı mitral kapak rekonstruksiyonu, hipoplastik sol kalp sendromu onarımı, hepatektomi total, Faringolarinjektomi, mediasten kist/tümör eksizyonu, by-pass greft kompozit (greft + ven) vb. ameliyatları kapsamaktadır.

B Grubu Ameliyatlar: Malign deri tümörlerinin eksizyonu, açık rinoplasti ile total septalrekonstrüksiyon, larinjektomi total, mandibula veya maksilla rekonstrüksiyonu, kemik grefti ile, kranial ansefalosel ameliyatları, diğer tümör eksizyonu, intratorasik, ekstrapulmoner ameliyatlarını kapsamaktadır.

C Grubu Ameliyatlar: Kas flebi, damak yarığı onarımı-inkomplet-, lapa temporomandibuler eklem endoskopisi, cerrahi rostomi, Caldwell-Luc ameliyatı, (iki taraflı), rinoplasti, komplike olmayan, greft kullanılmayan, endoskopik konka redüksiyonu, larinks papillomu vb. ameliyatlarını kapsamaktadır.

D Grubu Ameliyatlar: Burundan yabancı cisim çıkarılması-cerrahi, sadece pil veya AICD takılması/tekrar yerleştirilmesi, yumuşak doku tümörü açık biyopsisi pelvis içi, burun eksternal cerrahisi, burun içi konka elektrokoterizasyonu, rinofima eksizyonu ve alın flebi ikinci seans vb. ameliyatlarını kapsamaktadır.

E Grubu Ameliyatlar: Uzun bacak alçı (diz üstü), servikal polip çıkarılması, gastroskopik polipektomi, konjonktiva örtmesi, bumm küretaj, servikal biyopsi, tek taraflı testikuler venografi, diyalizfistülogram, sünnet, kolposkopi, perikardiyosentez, parafimozis redüksiyonu vb. ameliyatlarını kapsamaktadır.

Tablo 5. Ameliyat Sayıları

Ameliyat Grubu	2002	2009	2017
A Grubu	1.814	536	597
B Grubu	2.339	2.038	4.158
C Grubu	832	3.593	6.943
D Grubu	0	4.811	7.675
E Grubu	0	9.449	4.349

Kaynak: İl Sağlık Müdürlüğü

2017 yılı günübirlik yapılan ameliyat sayısı 18.509'dur. D ve E grubu ameliyatlar 2002 yılında yapılmıyorken 2009 yılında yapılmaya başlanmıştır.

2.2.2. Doku ve Organ Nakil Durumu

2017 yılında 1 adet donör bulunmaktadır. Bağış durumu ise 2009 yılında 147 adet olmuştur. Bağış durumu 2017 yılında 1.517 adet olmuştur.

2.2.3. Tıbbi Cihaz Durumu

2002 yılında MRI, EKO, mamografi tıbbi cihazları ilimizde bulunmuyorken, 2017 yılında ilimizin bu cihazlara sahip olmuştur.

Tablo 6. Tıbbi Cihaz Durumu

Tıbbi Cihaz Sayıları	Burdur*			Türkiye**		
	2002	2009	2017	2002	2008	2016
Tomografi	1	1	3	121	329	521
MRI	0	0	2	18	201	299
EKO	0	2	5	-	110	2.121
Usg-Dopler Usg	1	10	25	495	1.194	5.794
Mamografi	0	1	3	38	-	931
Diyaliz Cihazı	23	42	52	5.545	13.005	16.675

Kaynak: *İl Sağlık Müdürlüğü; **TUİK

2.2.4. Ağız ve Diş Sağlığı Merkezi

2008 yılında hizmete giren Ağız ve Diş Sağlığı Merkezinde hekim ve sağlık personeli sayısı düzenli şekilde artış göstermiştir. Yapılan cerrahi işlem sayısının artış göstermesi hizmetin gerekli olduğunun göstergesidir.

Tablo 7. Ağız ve Diş Sağlığı Verileri

Gösterge	2008	2013	2017
Aktif Çalışan Hekim Sayısı	10	19	23
Aktif Çalışan Personel Sayısı	21	30	36
Yapılabilen Cerrahi İşlem Sayısı	33	308	161

Not: Ağız ve Diş Sağlığı Merkezi 2008 yılında hizmet vermeye başlamıştır.

Kaynak: İl Sağlık Müdürlüğü

2.2.5. Bulaşıcı Hastalıkların Durumu

Kızamıkçık hastalığı sadece bir kez bildirilmiştir. 2016 yılında kuduz şüpheli ısırık vakası ise artmıştır.

Tablo 8. Bulaşıcı Hastalıklar

Bulaşıcı Hastalık	2002	2009	2016
Kuduz Şüp.Isırık	0	515	1.085
Amipli Dizanteri	63	0	26
Hepatit A	0	2	1
Hepatit B	0	2	0
Hepatit C	0	2	2
Tüberküloz	0	30	22
Brucella	0	32	23
Kabakulak	0	18	0
Kızakmıkçık	0	1	0

Kaynak: İl Sağlık Müdürlüğü

2.2.6. Birinci Basamak Sağlık Kuruluşlarında Görülen Bildirimi Zorunlu Olmayan Hastalıklar

Bildirilmesi zorunlu olmayan hastalıklara bakıldığında diyabet ve guatr hastalıkları vardır. Akut olarak ise en fazla faranjit, ÜSYE ve akut tonsilit vakaları görülmektedir.

Tablo 9. Bildirimi Zorunlu Olmayan Hastalıklar (2017)

1. Basamak Sağlık Kuruluşlarında Görülen Bildirimi Zorunlu Olmayan Hastalıklar	Vaka Sayısı
Akut Üst Solunum Yolu Enfeksiyonu	15.639
Akut Tonsilit	11.299
Akut Bronşit	7.553
Diyabet	19.708
Akut Faranjit	31.748
Guatr	3.786
Akut Laranjit	209
Pnömoni	41

2.2.7. İlin Diğer Sağlık Düzeyi Göstergeleri

Hız: Bir toplum veya grubun belirli bir birimi içinde gözlenen hastalık veya olay sıklığını belirtmektedir. Dünya Sağlık Örgütü (WHO) sağlıkta eşitsizliklerin saptanabilmesi için toplumsal sağlık göstergeleri belirlediğinin, bu göstergelerin bir ülkenin ya da bölgenin gelişmişlik düzeyinin belirlenmesinde de önemli olduğunun altını çizmiştir.

Kaba ölüm hızının artış eğiliminde olması dikkat çekicidir. Kaba intihar hızı belirgin yükseliştedir. Kaba doğum hızı ve Genel Doğurganlık hızı az miktarda olsada düşüş eğilimindedir. Ortalama anne yaşı yükselmiştir.

Tablo 10. Sağlık Düzeyi Göstergeleri

Sağlık Düzeyi Göstergeleri (Binde)	Burdur*			Türkiye**		
	2002	2009	2017	2002	2009	2017
Kaba Doğum Hızı	11,49	11,46	11,3	18,6	17,6	15,2
Genel Doğurganlık Hızı	43,94	46,44	46,1	75,8	73,6	70.8
Kaba Ölüm Hızı	5,65	6,67	8,1	6,6	5,5	5,7
Bebek Ölüm Hızı	8,8	10,93	5,4	31,5	13,9	10
Neonatal Bebek Ölüm Hızı	8,42	6,69	3,4	-	8,9	6,4
Postneonatal Ölüm Hızı	-	3,9	2	-	5	3,6
5 yaş altı ölüm hızı	37,95	13,63	6,8	-	17,7	12.1
Ortalama Anne Yaşı	-	26,2	27,8	-	26,9	28,1
Kaba intihar hızı	3,64	5,61	8,47	3,49	4,02	3,86

Kaynak: *İl Sağlık Müdürlüğü, **TÜİK

2015-2017 yıllları arasından Burdur İli Hayati İstatistiklerine göre 0-28 günlük Bebek Ölümleri artış göstermiştir. Kaba ölüm hızı artmıştır. Neonatal bebek ölüm hızı artış göstermiştir. Düşük sayısı azalmış, post neonantal ölüm hızı, erken neonantal bebek ölüm hızı azalmış ve düşük ağırlıklı doğum sayısı düşmüştür.

Tablo 11. 2015-2016-2017 yılı Hayati İstatistikleri

Parametreler	2015	2016	2017
TÜİK Nüfusu (2017)	258.339	261.401	261.401
Canlı Doğum Sayısı	3.052	2.945	
Prematüre Doğum	478	388	464
Düşük Ağırlıklı Doğum	261	183	134
0-28 Günlük Ölüm	8	9	10
Bebek Ölümü	14	17	16
Erken Neonatal Bebek Ölüm Hızı	7	7	2
Geç Neonatal Bebek Ölüm Hızı	1	2	2
Postneonatal Ölüm Hızı	6	8	2
1-4 Yaş Ölüm	2	6	4
Anne Ölümü	0	0	1
45+ Yaş Ölüm	1.925	1.929	1.980
Toplam Ölüm	2.085	2.098	2.127
Ölü Doğum Sayısı	18	28	15
Düşük Sayısı	357	178	253
15-49 Yaş Kadın Nüfusu	62.258	62.697	63.846
Kaba Doğum Hızı	11,9	11,3	11,3
Prematüre Doğum Oranı	156,6	131,8	157,6
Düşük Ağırlıklı Doğum Oranı	85,5	62,1	45,5
Bebek Ölüm Hızı	8,2	8,8	5,4
Kaba Ölüm Hızı	7,6	8,0	8,1
1-4 Yaş Ölüm Hızı	1,0	2,9	1,9
Neonatal Ölüm Hızı	2,6	3,1	3,4
Anne Ölüm Hızı (Yüz Binde)	0,0	0,0	34,0
Düşük Hızı	117,0	60,4	85,9
Ölü Doğum Hızı	5,9	9,5	5,1
45 Yaş Üzeri Ölüm Oranı	92,3	91,9	93,1
Genel Doğurganlık Hızı	1,8	1,7	46,1
Doğal Nüfus Artış Hızı	3,7	3,2	3,1
5 Yaş Altı Ölüm Hızı	5,2	7,8	6,8

Kaynak: TÜİK, İl Sağlık Müdürlüğü

Tablo 12. 2017 Yılı Devlet Hastaneleri İstatistikleri

Gösterge	2017
Toplam Muayene Sayısı (SB, 2. Basamak)	1.552.930
Sezaryen	812
Nitelikli Yatak Sayısı	474
Toplam Yatak Sayısı (SB / Toplam)	674
10 Bin Kişiye Düşen Yatak (SB / Toplam)	25,7
Yanık Yatağı (SB / Toplam)	8
Erişkin Yoğun Bakım (SB / Toplam)	59
Yenidoğan Yoğun Bakım (SB / Toplam)	12
MR Sayısı (SB / Toplam)	2
BT Sayısı (SB / Toplam)	3
USG Sayısı (SB / Toplam)	22
Aktif Diyaliz Cihaz Sayısı (SB / Toplam)	52
Diş Ünit Sayısı (SB)	37

Kaynak: İl Sağlık Müdürlüğü

2.2.8. Burdur 2016 yılı Bazı Sağlık Göstergeleri (Tüm Sağlık Hizmetleri)

Yatak doluluk oranı %64.2, ortalama kalış günü 3,7 gün olarak hesaplanmıştır.

Tablo 13. 2016 Sağlık Göstergeleri

Hastane sayısı	8	Yatan hasta sayısı	45.997
Yatak sayısı	723	Yatılan gün sayısı	169.419
10.000 kişiye düşen yatak sayısı	27,7	Ameliyat sayısı	12.130
Nitelikli yatak sayısı	328	Yatak doluluk oranı	64,2
Yoğun bakım sayısı	77	Ortalama kalış günü	3,7
Nitelikli yatak oranı (yoğun bakım dâhil değil)	50,8	Yatak devir hızı	63,6
10.000 kişiye düşen yoğun bakım yatak sayısı	2,9	Yatak devir aralığı	2,1
Aile hekimliği birimi sayısı	88		
Aile hekimi başına düşen nüfus	2.970	Uzman hekim sayısı	162
112 istasyon sayısı	20	Pratisyen hekim sayısı	209
112 istasyon başına düşen nüfus	13.070	Diş hekimi sayısı	78
112 Ambulans sayısı	34	Eczacı sayısı	117
112 Ambulans başına düşen nüfus	7.688	Hemşire sayısı	587
1.Basamak Sağlık Kurumuna Başvuru sayısı	827.794	Ebe sayısı	340
2.ve 3. Basamak Sağlık Kurumuna Başvuru sayısı	1.570.063	Diğer sağlık personeli sayısı	740
Özel Hastane sayısı	1	Diş hekimine başvuru sayısı	142.156
Özel diyaliz merkezi sayısı ve diyaliz cihazı sayısı	1-16	Özel hastane yatak sayısı	49

Kaynak: İl Sağlık Müdürlüğü

2.2.9. Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Eğitim Merkezi Çalışmaları (AÇSAP)

Aile planlaması çalışmaları değerlendirildiğinde kondom, enjeksiyon, tüp ligasyonu ve vazektomi yöntemi kullanan insan sayısı artmıştır. Etkisiz yöntem kullanan kişi sayısından artış meydana gelmiştir. Aynı zamanda RİA kullanan insan sayısı düşmüştür.

RİA; Rahmin içine yerleştirilen küçük, plastik bir araçtır. Bakır ve hormon içeren tipleri bulunmaktadır. Erkek tohum hücrelerinin kadın yumurta hücresini döllemesini engellemektedir ve %98 etkilidir. Uzun süre gebelikten korumaktadır. Bakırlı olanlar 10 yıl kadar koruma sağlamaktadır.

Deri Altı İmplantı: Deri altına yerleştirilen ve 3 yıl süre ile yüksek oranda doğum kontrolü sağlayan bir çubuktur. 4 cm uzunluğunda ve 0,2 cm çapındadır. Kadının yumurtalıklarında yumurta hücresinin gelişip atılmasını engellemektedir. Gebelikten koruyucu etkisi en yüksek yöntemdir.

Tablo 14. AÇSAP Çalışmaları

AÇSAP Çalışmaları *	2002	2009	2017
15-49 Yaş Kadın Sayısı	60.238	63.025	60.721
Hap	1.514	2.443	1.677
Kondom	6.619	11.438	12.223
Enjeksiyon	109	266	323
RİA (Bakırlı Rahim İçi Araç-Spiral)	13.102	8.910	4.331
Deri Altı İmplantı	0	1	50
Tüp ligasyon (Kadında tüplerin bağlanması)	1.969	2.926	4.038
Vazektomi (Meni Kanalı Bağlanması)	3	11	25
Diğer Modern Yöntem	5	367	196
Etkisiz Yöntem Kullanan	13.014	11.625	7.756
Yöntem Kullanmayan	22.159	22.845	27.857
Gebe	1.521	1.465	1.575
Emzikli	964	728	670

Kaynak: İl Sağlık Müdürlüğü

2.2.10. İl Merkezi ve Bazı İlçelere Ait Göstergeler

Burdur, Bucak ve Gölhisar Devlet Hastanelerinde 2002-2017 yılları arasında yatak sayısı artmış, ameliyathane sayısında bir değişiklik gerçekleşmemiş ve tüm devlet hastaneleri faal olarak hizmetine devam etmektedir.

Tablo 15. İlçelerin Bazı Sağlık Göstergeleri

Hastane Adı	Yatak Sayısı		Ameliyathane Sayısı		Ameliyathane Durumu	
	2002	2017	2002	2017	2002	2017
Burdur Devlet Hast.	265	364	1	1	Faal	Faal
Bucak Devlet Hast.	200	235	1	1	Faal	Faal
Gölhisar Devlet Hast.	45	50	1	1	Faal	Faal
Yeşilova Devlet Hast.	25	25	1	1	Faal	Faal

Kaynak: İl Sağlık Müdürlüğü

Burdur ilinde birinci ve ikinci basamak muayene ortalaması artmıştır. Buna paralel olarak nüfusda da artış gerçekleşmiştir. 2017 yılında ortalama muayene sayısı 2016 Türkiye ortalamasına yakın çıkmıştır.

Tablo 16. Hasta Muayene Ortalamaları

Burdur İli Hasta ve Muayene Ortalaması	BURDUR			TÜRKİYE		
	2002	2009	2017	2002	2009	2016
1.ve 2. Basamak	308.811	1.080.796	1.552.930	134.138.461	420.000.000	469.718.440
Nüfus	247. 811	251 550	264.779	65.140.000	71.340.000	79.814.871
Ortalama Muayene	1,24	4,29	5,86	2,05	5,88	5,88

Kaynak: İl Sağlık Müdürlüğü, TÜİK

2.2.11. Ölüm Olgularının Dağılımı

Burdur ilinde ölüm nedenleri değerlendirildiğinde dolaşım sistemi kaynaklı ölüm vakalarının diğer vakalardan yüksek olduğu, bu durumun ülkemizde de bu şekilde olduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca nedene ilişkin ölüm olguları 2009 yılına göre 2017 yılında artış göstermiştir.

Tablo 17. Ölüm Olgularının 2009-2017 Dağılımı

Ölüm Nedenlerine Göre Dağılım	Burdur		Türkiye	
	2009	2017	2009	2017
Dolaşım Sistemi Hastalıkları	740	899	112.158	165.323
İyi ve Kötü Huylu Tümörler	278	326	59.386	81.527
Solunum Sistemi Hastalıkları	168	244	24.996	49.855
Endokrin Sistem Hastalıkları	100	171	17.931	20.110
Sinir Sistemi Hastalıkları	56	102	8.284	20.504
Dışsal Yaralanma ve Zehirlenmeler	47	131	11.289	18.901
Diğer	148	216	47.460	60.661
Toplam	**1.537**	**2.089**	**281.504**	**416.881**

Kaynak: TÜİK

2.2.12. Günlük ve Aylık Bebek Ölümleri

Sağlık hizmemetlerinin ve ülkenin gelişmişlik seviyesinin göstergelerinden birisi de bebek ölümleridir. Burdur ilinde doğduğu gün oluşan ölümler 2017 yılında azalmıştır. 7-29 günlük

bebek ölümleri 2017 yılında 2009 ve 2016 yılına göre yüksek çıkmıştır. 5-8 aylık ölüm 2017 yılında gözlenmezken, 1-4 aylık ölümlerde ise azalma olmuştur.

Tablo 18. Günlük ve Aylık Bebek Ölümlerinin 2009-2016-2017 Dağılımı

Günlük ve Aylık Bebek Ölümleri	Burdur			Türkiye		
	2009	2016	2017	2009	2016	2017
Günlük Bebek Ölümleri 0	9	2	1	3.010	1.773	1.567
Günlük Bebek Ölümleri 1-6 Gün	11	9	11	5.389	3.913	3.512
Günlük Bebek Ölümleri 7-29 gün	6	5	10	2.982	2.759	2.554
Günlük Bebek Ölümleri Toplam	26	16	22	11.387	8.445	7.633
Aylık Bebek Ölümleri 1-4 Aylık	8	8	5	3.965	2.940	2.762
Aylık Bebek Ölümleri 5-8 Aylık	2	1	0	1.573	1.138	1.043
Aylık Bebek Ölümleri 9-11 Aylık	2	2	2	6.822	513	411
Toplam	**64**	**43**	**51**	**35.128**	**21.481**	**19.482**

Kaynak: İl Sağlık Müdürlüğü

2.2.13. Anne Yaş Grubuna Bağlı Doğumlar (2002-2009-2016)

15-24 yaş aralığında doğum yapan anne sayısı 2016 yılında 2002 ve 2009 yıllarına göre azalış göstermiştir. 2016 yılında annelik yaşının ideal yaş grubu olan 20-34 yaş aralığına toplandığı gözlemlenmiştir.

Tablo 19. Anne Yaş Grubuna Bağlı Doğumlar (2002-2009-2016)

Yaş	Burdur			Türkiye		
	2002	2009	2016	2002	2009	2016
15'ten az	0	1	0	2.561	956	234
15-17 yaş	136	81	28	44.951	31.596	16.396
18-19 yaş	264	239	139	90.153	79.520	58.869
20-24 yaş	1.131	938	730	408.901	358.462	308.306
25-29 yaş	992	1.015	959	346.777	401.079	405.585
30-34 yaş	471	537	700	194.580	244.206	313.395
35-39 yaş	211	225	311	99.549	113.258	161.862
40-44 yaş	39	34	57	28.428	24.696	33.053
45-49 yaş	8	1	2	7.750	3.817	2.339
50 ve üzeri	0	0	0	1.861	703	471
Bilinmeyen	5	5	19	3.989	8.458	9.261
Toplam	**3.257**	**3.076**	**2.945**	**1.229.500**	**1.266.751**	**1.309.771**

Kaynak: İl Sağlık Müdürlüğü

2.2.14. İl Geneli İntihar Durumu

Burdur ilinde ateşli silah ve kendini asma şeklindeki intihar vakalarında artış gözlemlenmiştir. Ayrıca ilin 2017 yılı TÜİK verilerine göre kaba intihar hızı 8,47 oranı ile Türkiyede 3. sırada yer alması dikkat çekicidir. Kendini yakma, suya atlama, kesici alet, doğalgaz ve taşıt altına atlama şeklindeki suisidler gözlemlenmemiştir.

Tablo 20. Şekline Göre İntihar Sayıları (2002-2009-2016-2017)

İntihar Türü	Burdur				Türkiye			
	2002	2009	2016	2017	2002	2009	2016	2017
Asarak	7	9	22	19	1.022	1.557	1.439	1.459
Kimyevi Madde Kullanarak	0	0	3	2	461	167	162	145
Yüksekten Atlayarak	1	1	3	2	244	253	363	310
Suya Atlayarak	0	0	0	0	39	53	55	33
Ateşli Silah Kullanarak	1	3	7	5	471	760	860	954
Kendini Yakarak	0	0	0	0	16	7	18	9
Kesici Alet Kullanarak	0	0	0	0	44	30	38	45
Doğalgaz ya da Tüp Gazı Kullanarak	0	0	0	0	12	6	20	5
Tren ya da Motorlu Taşıt Araç Altına Atlayarak	0	0	0	0	20	12	17	10
Diğer	0	1	1	1	26	53	92	99
Toplam	9	14	22	29	2.301	2.898	3.064	3.069

Kaynak: İl Sağlık Müdürlüğü, TÜİK

2.2.15. Verem Savaş Dispanseri ve Aşılama Çalışmaları

Verem Savaş Dispanseri tüberküloz hastalığının teşhisi ve tedavisinde büyük rol oynamaktadır. Verem hastalığının tanısının ve takibinin yapılması için büyük adımlar atmaktadır. BCG aşılamaları ile ilgili konular buralarda ücretsiz olarak halkın faydalanması için yürütülmektedir. Verem hastalığı bulunan ya da şüpheleri görülen hastalarının balgam mikroskobisi tekniği uygulanarak verem hastalığının tanısının konması sağlanmaktadır. Ayrıca verem tedavisi için hastalara gerekli olan ilaçların ücretsiz olarak sağlanması Verem Savaş Dispanserleri tarafından sağlanmaktadır.

Tablo 21. Verem Savaş Dispanseri Çalışmaları (2009-2017)

Yaş Aralığı	2009	2017
10-19	3	-
20-29	5	4
30-39	2	1
40-49	4	4
50-59	3	2
60-69	4	10
70-79	9	2
80 ve üzeri	1	2
TOPLAM	**31**	**25**

Kaynak: İl Sağlık Müdürlüğü

2.2.15.1. İl Geneli Aşılama Hızları

Aşı; Bireyin sağlığını korumak ve yaşam kalitesini arttırmak amacıyla uygulanan bir temel sağlık hizmetidir. Sağlık Bakanlığının uygulamış olduğu aşı takvimine göre uygulanmaktadır. Burdur ilinde gebelik dönemi tetanosu çıkarıldığında 2017 yılında en az %98 sıklığında bir aşılama görülmektedir.

Tablo 22. İl Geneli Aşılama Hızları

Aşılar	BCG	Hepatit B3	DABT-İPA-Hib3	KPA 3	Hepatit A1	KKK	Suçiçeği	Gebe Td
2002	%98	%97	%107			%109		%73
2009	%96	%96	%96			%96		%62
2017	%99	%99	%99	%99	%98	%99	%98	%53

Kaynak: İl Sağlık Müdürlüğü

2.2.15.2. 2014-2017 Yılı Mülteci Sayısı Aşılanma Sayıları

Türkiye'de farklı nedenlerden dolayı cok sayıda mülteci bulunmaktadır. Mültecilerin farklı ülkelerden olması ve kendi ülkelerindeki iç karışıklık nedeniyle aşı gibi bir temel sağlık hizmetini alamamaktadır. Burdur ilinde bulunan mültecilerin aşılama sayıları aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 23. 2014-2017 Yılı Mülteci Sayısı Aşılanma Sayıları

Aşılar	BCG	Hepatit B3	DABT-İPA-Hib3	KPA 3	Hepatit A1	KKK	Suçiçeği	Gebe Td
Sayı	108	127	189	128	61	243	94	14

Kaynak: İl Sağlık Müdürlüğü

2.2.16. Kanser Ölümlerinin İlçelere, Cinsiyete ve Yıllara Dağılımı

2006-2012 yılları arası sağlık ocakları ve hastaneler aracılığıyla bildirilen kanser ölüm kayıtları aşağıda verilmiştir. Bunun yanı sıra Türkiye Halk Sağlığı Kurumu Başkanlığı'nın 2012/05 sayılı genelgesi ile Ölüm Bilgi Sistemine geçildiği için ölümlere dair kaliteli veriler 2013 yılından itibaren başlamıştır.

Tablo 24. Kanser Ölümlerinin İlçelere, Cinsiyete ve Yıllara Dağılımı

İLÇELER	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Merkez	31	54	63	82	78	88	94
Ağlasun	3	5	7	9	10	8	7
Altınyayla	3	4	0	7	7	6	6
Bucak	85	38	50	53	40	48	47
Çavdır	15	8	17	11	13	11	14
Çeltikçi	11	12	10	2	14	8	6
Gölhisar	18	14	18	25	14	17	17
Karamanlı	6	11	4	12	10	12	13
Kemer	5	4	2	3	3	4	5
Tefenni	8	14	10	16	16	15	28
Yeşilova	29	32	18	32	24	26	21
İl Dışı	0	0	0	0	0	4	22
Toplam	214	196	199	252	229	247	280
Erkek	127	122	132	162	155	155	188
Kadın	87	74	67	90	74	92	92
İl Geneli Ölüm	1.505	1.515	1.423	1.652	1.738	1.688	1.663
Oran (%)	14.2	12.9	13.9	15.2	13.1	14.6	16.8

Kaynak: İl Sağlık Müdürlüğü

Türkiye Halk Sağlığı Kurumu Başkanlığı'nın 03.04.2013 tarih ve 01229281 sayılı Makam Oluru ile Burdur ilinin Aktif Kanser Kayıtçılık yapan iller arasına alınmasıyla 2013-2014 yıllarına ait veriler aşağıda verilmiştir. 2017 yılına ait kayıt çalışmaları henüz yapılmamıştır. Kanser Tarama Programı Ulusal Standartları gereği Burdur ilinde, 2002 yılında meme kanseri, 2010 yılında serviks (rahim ağzı kanseri), 2011 yılında kolorektal (bağırsak) kanser tarama çalışmaları başlatılmıştır.

Tablo 25. Kanser Ölümlerinin İlçelere, Cinsiyete ve Yıllara Dağılımları (2013-2014)

2013	**Merkez**	**Ağlasun**	**Altıyayla**	**Bucak**	**Çavdır**	**Çeltikçi**	**Gölhisar**	**Karamanlı**	**Kemer**	**Tefenni**	**Yeşilova**	**Bilinmeyen**	**İl Dışı**	**Toplam**
Ölen Erkek	85	10	6	44	10	9	16	5	7	19	31		6	248
Ölen Kadın	36	7	1	21	3	7	6	4	2	3	11		1	102
Yaşayan Erkek	113	13	5	58	18	6	18	15	5	12	18		11	292
Yaşayan Kadın	94	9	2	66	10	4	10	10	4	13	19		12	253
Toplam Kayıt	328	39	14	189	41	26	50	34	18	47	79	0	30	895
2014	**Merkez**	**Ağlasun**	**Altıyayla**	**Bucak**	**Çavdır**	**Çeltikçi**	**Gölhisar**	**Karamanlı**	**Kemer**	**Tefenni**	**Yeşilova**	**Bilinmeyen**	**İl Dışı**	**Toplam**
Ölen Erkek	63	2	5	40	10	6	14	8		9	20		7	184
Ölen Kadın	33	3	1	28	8	6	2	4		9	9	1	7	111
Yaşayan Erkek	138	10	4	77	19	10	20	17	4	17	25		16	357
Yaşayan Kadın	130	10	4	74	19	10	24	8	2	20	19	1	17	338
Toplam Kayıt	364	25	14	219	56	32	60	37	6	55	73	2	47	990

Kaynak: İl Sağlık Müdürlüğü

2.2.17. Halk Sağlığı Laboratuvarı Çalışmaları ve Analiz Parametreleri

Burdur Halk Sağlığı Laboratuvarı L2 tip Halk Sağlığı Laboratuvarı olarak hizmet vermektedir. Laboratuvarda klinik ve klinik dışı olmak üzere iki tür analiz yapılmaktadır.

2.2.17.1. Klinik Dışı Yapılan Analizler

1)İçme kullanma suyu, içme suyu ve kaynak suları ilgili mevzuat kapsamında kontrol izlemesine yönelik analizler,

2)İçme kullanma sularının denetim izlemesi mikrobiyolojik analizleri,

3)Havuz suyu, yüzme suyu ve hemodiyaliz sularının dilüsyonunda kullanılan suların ilgili mevzuat kapsamında analizleri yapılmaktadır.

Su numunelerinin büyük bir çoğunluğu çevre sağlığı teknisyenleri tarafından izleme noktalarında belirlenen sayıda alınarak laboratuvara getirilmektedir. Bunun dışında resmi/özel kurumların iş sağlığı güvenliği denetimi için getirilen numuneler özel istek analizleri kapsamında çalışılmaktadır. Özel şahıs suları talep edilen parametreler doğrultusunda laboratuvarda çalışılmaktadır.

Klinik dışı su analizleri mikrobiyolojik ve kimyasal olarak 2'ye ayrılmaktadır.

Kimyasal Analizler: 2002, 2009, 2017 yıllarında spektrofotometrik olarak çalışılmıştır.

Mikrobiyolojik Analizler: 2002 yılı EMS (er muhtemel sayı) yöntemi, 2009 yılı Membran filtrasyon yöntemi, 2017 yılı Membran filtrasyon yöntemi ile parametre bazında oluşturulan standartlara göre çalışılmaktadır. Laboratuvarımda su analiz sonuçları LBYS (Laboratuar Bilgi Yönetim Sistemi) üzerinden raporlanarak elektronik imzalı olarak sonuçlar ilgili birimlere gönderilir.

2.2.17.2. Klinik Analizler

Laboratuvar klinik analizler yönünden Burdur Devlet Hastanesi Bünyesinde gözetimli olarak ruhsatlandırılmıştır. Aile hekimlerinden ekiplerce toplanarak Laboratuvara gelen klinik kan örnekleri barkodlanarak kabulleri yapılmakta ve çalışılmak üzere Burdur Devlet Hastanesi'ne gönderilmektedir. 2017 yılında kapsamlı hizmet Laboratuvarı olarak gözetimli ruhsatlandırılan Burdur Devlet Hastanesi'nde, ASM hekimlerinin yetkisi dahilinde istem yapabilecekleri tam analizler çalışılmaktadır.

Talasemi Tanı Merkezi: Laboratuvara 2015 yılında dahil olmuştur. Aile hekimlerine müracaat eden evlilik öncesi tarama amaçlı veya hekim istemi yapılan şahıslardan alınan kan örnekleri merkezde çalışılmaktadır. Evlilik öncesi müracaatlara talasemi kalıtsal kan hastalıklarıyla ilgili bilgilendirme ve eğitim verilmektedir. Talasemi tahlili 2017 de Bio-Rod Variant 2 cihazı ile çalışılmıştır. Sonuçlar ilgili uzman doktor tarafından onaylanarak aile hekimlerine gönderilmektedir.

Sıtma Paraziti Tanı Merkezi: Laboratuvara gönderilen sıtma paraziti tanısı amaçlı preparatlar boyanarak incelenmektedir. Sonuçlar ilgili uzman doktor tarafından onaylanmaktadır.

Dışkıda Parazit İncelemesi: Laboratuvara aile hekimlerinin istemiyle gönderilen hastalardan alınan numuneler makroskopik ve mikroskobik olarak incelenmekte sonuçlar ilgili uzman doktor tarafından onaylanmaktadır.

2.2.18. Burdur Halk Sağlığı Laboratuvarı Klinik Laboratuvarların Yıllık Çalışma İstatistikleri

Burdur Halk Sağlığı Laboratuvarı'nda mikrobiyolojik ve biyokimyasal analizler uygulanmaktadır. Merkezden ve periferden gelen numuneler ilgili metotlarına göre analiz edilebilmektedir.

Tablo 26. Burdur Halk Sağlığı Laboratuvarı Klinik Laboratuvarlar Yıllık Çalışma İstatistikleri

Test	Analiz Sayısı	Cihaz	Metot
Albumin	1.300	Abbott ARCHİTECT C-8000	Bromeresol Green (BCG)
Alaninaminotransferaz (ALT)	14.239	//	UV without P5P
Alkalenfosfataz (ALP)	3.064	//	PNPP, AMP Buffer
Aspartataminotransferaz (AST)	14.282	//	UV without P5P
Gamaglutamiltransferaz (GGT)	6.128	//	G-glutamyl-carboxy-nitroanilide
Amilaz	1.005	//	CNP-triose/CNPG3
Biliburin (direkt)	2.481	//	Diazotization
Biliburin(total)	5.427	//	Diazotization Ion
ASO (türbidimetrik)	326	//	
CRP (türbidimetrik)	4.305	//	
Demir(serum)	14.055	//	Ferene
Demir bağlama kapasitesi (çöktürmesiz)	14.061	//	Ferene
Glikolizehemoglobilin (HbA1c) (HPLC ile)	6.772	//	İmmunoturbidimetric
Glukoz (açlık + tokluk+ rutin)	16.690	//	Hexokinase
Kan Üre Azotu (BUN)	12.643	//	Urease, UV
Ürik Asit	6.990	//	Urease, colorimetric
Kreatinin	13.298	//	Alkaline picrate-kinetic, IFCC-IDMS Standardized
Kreatininkinaz (CK)	1.084	//	NAC activated
Kalsiyum	6.059	//	Arsenazo III
Fosfor	510	//	Phosphomolbdate method
Sodyum	4.319	//	ISE indirect
Klor	4.321	//	ISE indirect
Potasyum	4.321	//	ISE indirect
Magnezyum	99	//	Arsenazo I
Laktik Dehidrogenaz (LDH)	2.089	//	Lactate to pyruvate
Total Kolesterol	14.250	//	Cholesterol oxidase, esterase, peroxid
HDL kolesterol	14.241	//	Direct measure, polymer-polyanion
LDL Kolesterol	14.248	//	Direct measure
Trigliserid	14.250	//	Enzymatic, end point
Total Protein	853	//	Biuret, no serum blank, end point
Romatoid faktör (RF) (Türbidimetrik)	1.853	//	
Hemogram	18.078	RUBBY	Laser okuma
Kan Grubu ABO+Rh revers tayini-	958	//	//
INR	27	//	//
APTT	27	//	//
PTT	27	//	//
Beta HCG	1.053	COBAS E-170	İmmunnassay (elektro kemüliminesans ve kemüliminesans
Ferritin	11.009	//	//
Folat	1.724	//	//
Prostat spesifik antijen (PSA)	641	//	//
Serbest T3	10.970	//	//
Serbest T4	12.734	//	//

TSH	13.213	//	//
Parathormon	853	//	//
Vitamin B12	13.178	//	//
25-Dihidroksi Vitamin D	100	//	//
Hemoglobilin Elektroforezi (HPLC)	3.211	BIO-RAD VARIANT 2	HPLC
İdrar Mikroskopik	850	LONGX-LX 1000	Otomatik
İdrar Kimyasal	850	//	Strip

Kaynak: İl Sağlık Müdürlüğü

2.2.19. Burdur Halk Sağlığı Laboratuvarı Mevcut Cihaz Durumu

Burdur Halk Sağlığı Laboratuvarı çağın gereklerine uygun olarak elindeki cihazları genel olarak faal konumda bulundurmaktadır. Ancak su banyosu ve terazi isili cihazların faal olmadığı gözlemlenmiştir. Bu cihazlara ek olarak yüksek teknolojili Gaz Kromatografi-Kütle Spectrometresi (GC-MS), Gaz Kromatografi-Kütle Spectrometresi Purge &Trap üniteli (GC-MS Purge &Trap), ve Yüksek Basınçlı Sıvı Kromatografi-Floresans dedektörlü (HPLC-FLD) cihazları da mevcuttur.

Tablo 27. Burdur Halk Sağlığı Laboratuvarı Mevcut Cihaz Durumu

Enstrümantal Cihazlar					
Sıra No	Cihaz Adı	Adedi	Marka	Model	Faal/Faal Değil
1	HPLC	1	Variant	2	Faal
2	UVSpektrofotometre	1	Hach-Lange	DR-2000	Faal
3	UVSpektrofotometre	1	Hach-Lange	DR-3900	Faal
4	Etüv	1	Elktro-Mag	M6040	Faal
5	İnkübatör	3	Nüve	EN500	Faal
6	Soğutmalı İnkübatör	1	Nüve	ES120	Faal
7	Su Banyosu	1	Elktro-Mag	M 96KP	Faal değil
8	Sirkülasyonlu Su banyosu	1	Nuve	BM 32	Faal
9	Hassas Terazi	1	Scaltec	SPB31	Faal
10	Terazi	1	Sartorius	1106	Faal değil
11	Buzdolabı	1	Altus	AL335	Faal
12	Buzdolabı	1	Arçelik	53	Faal
13	Buzdolabı	1	İndesit		Faal
14	Mikroskop	1	Olympus	225027	Faal
15	Mikroskop	2	Olympus	674496	Faal
16	Mebran Filtre 6 lı	1	Sartorius	16832	Faal
17	Saf Su Cihazı	1	Nüve	ND12	Faal
18	Çeker Ocak	1	Mati	MCO	Faal
19	Aspiratörlü Kimyasal Malzeme Dolabı	1	Mati		Faal
20	Buhar Sterilizatörü	1	Erna	ST2400	Faal Değil
21	Otoklav	1	Nüve	OT90L	Faal

Kaynak: İl Sağlık Müdürlüğü

2.2.20. Burdur Halk Sağlığı Laboratuvarı'nın Tüm Sulara Yönelik Mikrobiyolojik Analizler

Burdur; bulunduğu cografya gereği tatlı su kaynaklarının bol miktarda bulunduğu bir bölgededir. Çevrede çeşme vb. gibi halkın kullandığı suların sağlık açısından herhangi bir zararının olup olmadığının anlaşılabilmesi için bu suların mikrobiyolojik ve kimyasal analizleri gerçekleştirilmektedir.

Tablo 28. Tüm Sulara Yönelik Mikrobiyolojik ve Kimyasal Analizler

Parametre	Yöntem	Cihaz	Akredite Durumu
Koliform Bakteri	TS EN ISO 9308-1	Membran Filtre	Akredite Değil
Escherichia coli	TS EN ISO 9308-1	Membran Filtre	Akredite Değil
Enterokok / Fekal Streptococ	TS EN ISO 7899-2	Membran Filtre	Akredite Değil
22°C'de Toplam Germ Sayımı	TS EN ISO 6222	Dökme Plak	Akredite Değil
37°C'de Toplam Germ Sayımı	TS EN ISO 6222	Dökme Plak	Akredite Değil
Fekal Koliform Bakteri	Laboratuvar İçi Metot	Membran Filtre	Akredite Değil
Pseudomonas aeruginosa	TS EN ISO 16266	Membran Filtre	Akredite Değil
Clostridium perfringens	99/83/EC Direktifi	Membran Filtre	Akredite Değil
Amonyum / Amonyak	Nessler Methad	Dr2000/DR 3900 Spektro.	Akredite Değil
İletkenlik	Elektrometrik	Hanna EC 215	Akredite Değil
Ph	Elektrometrik	Hanna HI 9311	Akredite Değil
Nitrit	Diazotization Method	Dr2000/DR 3900 Spektro.	Akredite Değil
Aktif Klor / Bağlı Klor/ Serbest Klor	DPD method	Dr2000 Spektro.	Akredite Değil
Bulanıklık	Organoleptik		Akredite Değil
Koku, Renk, Tat	Organoleptik		Akredite Değil
Bakır	Bicinchominate Method	Dr2000/DR 3900 Spektro.	Akredite Değil
Alüminyum	Aliminyum Method	Dr2000/DR 3900 Spektro.	Akredite Değil
Demir	Ferrover Method	Dr2000/DR 3900 Spektro.	Akredite Değil
Nitrat	Kadminyum Red. Method	Dr2000/DR 3900 Spektro.	Akredite Değil
Renk	Organoleptik		Akredite Değil
Siyanürik Asit	Turbimetrik Method	Dr2000 Spektro.	Akredite Değil
Toplam Alkalilik	Titrimetrik		Akredite Değil

Kaynak: İl Sağlık Müdürlüğü

2.2.21. Burdur Halk Sağlığı Laboratuvarı Klinik Laboratuvarların Yıllık Çalışma İstatistikleri

Burdur Halk Sağlığı Laboratuvarı'nda ELISA analizleri uygulanmaktadır. Merkezden ve periferden gelen numuneler ilgili metotlarına göre analiz edilebilmektedir. Bu merkezde Cinsel Yolla, Kan Yoluyla ve Zoonoz hastalıkların ilgili testleri yapılabilmektedir. Aynı zamanda Sıtma gibi önemli bir hastalığı teşhisi için kullanılan kitler uhdesinde bulunmaktadır.

Tablo 29. Halk Sağlığı Laboratuvarı Klinik Laboratuvarların Yıllık Çalışma İstatistikleri

Yapılan Analizler			
Test	**Analiz Sayısı**	**Cihaz**	**Metot**
Anti HAV IgG veya ANTİ HAV TOTAL	156	İ2000SR Abbot	
Anti HAV IgM (Mikropartikül immün assay-MEIA vb)	483	//	
Anti HCV (Mikropartikül immün assay-MEIA vb)	2.548	//	
Anti HIV (Kemiluminesans veya benzeri)	2.555	//	
Anti HBs (Mikropartikul immün assay-MEIA vb)	2.504	//	
HBsAg (kemoluminesans veya benzeri)	2.596	//	
Anti Rubella IgM	259	//	
Anti toksoplazma IgM	267	//	
Brusella Aglutinasyon Testi (Rose Bengal)	396	//	
Brusella Tüp Aglutinasyon Testi	2	//	
VDRL-RPR	2.130	//	
Sedimantasyon	3.123	//	
İdrar Kültürü	21		
Boğaz kültürü	3		
Gaita Mikroskopisi	22	Direkt Mikroskobi	Manuel
Sıtma/Kalın damla- ince yayma	1	Direkt Mikroskobi	Giemsa
ARB	281	Direkt Mikroskobi	EZN

Kaynak: İl Sağlık Müdürlüğü

2.2.22. Evde Sağlık Hizmetleri Çalışmaları

Çeşitli hastalıklara bağlı olarak evde sağlık hizmeti sunumuna ihtiyacı olan bireylere evinde ve aile ortamında sosyal ve psikolojik danışmanlık hizmetlerini de kapsayacak şekilde verilen muayene, tetkik, tahlil, tıbbi bakım, takip ve rehabilitasyon hizmetlerini, 444 38 33 numaralı telefon ile yapılan başvuruların karşılandığı ve kayda alındığı, evde sağlık hizmetinin hangi seviyede verileceğini belirleyen ve buna göre yönlendirmesini yapan, evde sağlık birimleri arasındaki organizasyon ve koordinasyonu sağlayan ve aynı zamanda hastaları ilgili diğer kuruluşlarla ilişkilendiren, sağlık müdürlüğü bünyesindeki oluşturulan evde sağlık hizmetleri iletişim ve koordinasyon evde sağlık hizmetleri randevu sistemine dayalı olarak yürütülmektedir. 15 Temmuz 2010 tarihinden itibaren Evde Sağlık Hizmetleri fiilen verilmeye başlanmıştır. İl sağlık Müdürlüğü tarafından yapılan çalışmalarda 2017 yılı ESH biriminde 2.674 hasta için toplamda 9.861 ziyaret gerçekleştirilmiştir. 2018 yılı ilk 5 aylık dönem için 1.207 aktif hasta ve 7.123 ziyaret gerçekleştirilmiştir. Yapılan bu çalışmalar 27 personel 7 araçla gerçekleştirilmiştir.

2.2.23. Bağımlılıklarla Mücadele ve Danışma Merkezi (BADEM) Çalışmaları

İl Uyuşturucu Kordinsayon Kurulu 3. ve 4. kararına istinaden; Burdur ilinde madde bağımlılıklarına yönelik ayaktan tedavi, danışma ve eğitim hizmetlerini bünyesinde bulunduran Bağımlılıklarla Mücadele ve Danışma Merkezi'nin kurulması kararı alınmıştır. Buna göre, Türkiye Halk Sağlığı Kurumu Birinci Basamak Sağlık Kuruluşları Planlama ve Organizasyonu Daire Başkanlığı'nın 04.05.2017 tarih ve E.679 Sayılı oluru ile Bağımlılıklarla Mücadele ve Danışma Merkezi kurulmuştur. Kurum psikoloğu tarafından Yüksek Öğrenim ve Kredi Yurtlar Kurumu'na bağlı Burdur, Safahat ve Asımın Nesli Yurt Müdürlüğü öğrencilerine 'Madde

Bağımlılığı' eğitimi verilmiştir. 2012 ve 2014 yıllarında gerçekleştirilen "Burdur İli Lise Öğrencileri Arasında Madde Kullanım Sıklığı Tespit Çalışması"nın 2017-2018 eğitim-öğretim yılında tekrarlanması kararı alınmış, anket çalışması tamamlanmıştır. Gençlik Merkezinde görevli gönüllü liderler BADEM'e davet edilerek merkez hakkında bilgilendirilmişlerdir. 2017-2018 Eğitim-Öğretim yılında 60 öğrencinin katılımı ile akran eğitimleri yapılmıştır.

2.2.24. Sağlıklı Hayat Merkezi

Sağlık Bakanlığı 2013-2017 Stratejik Planı'nın "sağlığa yönelik risklerden birey ve toplumu korumak ve sağlıklı hayat tarzını teşvik etmek" stratejik amacını gerçekleştirmek içim bireye ve topluma yönelik Aile Sağlığı Merkezleri ve Toplum Sağlığı Merkezlerinin sunmuş olduğu birinci basamak sağlık hizmlerini güçlendirerek yürütmek, bu hizmetlere ulaşımı kolaylaştırmak ve birinci basamak sağlık hizmet sunumunun kalitesini arttırmak amacıyla 25.12.2017 tarihinde Bucak İlçe Sağlık Müdürlüğü'ne bağlı 'Mehmet Cadıl Sağlıklı Hayat Merkezi' açılmıştır.

Sağlıklı Hayat Merkezi'nde; Hekim, Sosyal Çalışmacı, Diyetisyen, Çocuk Gelişimci, Psikolog, Fizyoterapist, Röntgen Teknisyeni, Ebe/Hemşire Sağlık Memuru kadromuz ile Beslenme Danışmanlığı, Psiko-Sosyal Danışmanlık, Fiziksel Aktivite ve Fizyoterapi, Ağız ve Diş Sağlığı, Enjeksiyon Hizmetleri, Öğrenci Sağlığı, Kadın ve Üreme Sağlığı, Kanser Erken Teşhis ve Tarama, Sigara Bırakma Danışmanlığı, Enfeksiyon Hastalıklarının Kontrolü, Bulaşıcı Olmayan Hastalıkların Yönetimi, Risk Faktörleri ile Mücadele hizmetleri verilmektedir. Yine merkezde aile hekimliği hizmetleri desteklenerek, laboratuvar ve görüntüleme hizmetleri ile beraber sağlık eğitimleri verilmekte, hareketli yaşam ve doğru beslenme alışkanlığı gibi sağlığın geliştirimisine yönelik çalışmalar yapılmaktadır. Sağlıklı Hayat Merkezi'ne vatandaşlar doğrudan başvuru yapabilecekleri gibi aile hekimlikleri aracılığla da başvuru yapabilmektedir. Merkez 08.30-17.30 saatleri arasında açık olmakla beraber tüm hizmetler ücretsiz olarak sunulmaktadır.

2.2.25. Göçmen Sağlığı Merkezi

T.C. Sağlık Bakanlığı Türkiye Halk Sağlığı Kurumu ile AB Komisyonu Türkiye Delegasyonu arasında CRIS IPA 2016/378-641 sayılı Doğrudan Hibe Sözleşmesi imzalanmıştır. Sözleşme kapsamında gerçekleştirilecek olan "Geçici Koruma Altındaki Suriyelilerin Sağlık Statüsünün ve Türkiye Cumhuriyeti Tarafından Sunulan İlgili Hizmetlerin Geliştirilmesi Projesi" kapsamında Ülkemizde geçici olarak ikamet eden Suriye vatandaşlarının yoğun olarak yaşadığı yerleşim yerlerinde Göçmen Sağlığı Merkezleri açılması uyun görülmüştür. Bu kapsamda Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü Birinci Basamak Sağlık Kuruluşları Planlama ve Organizasyon Dairesi Başkanlığı'nın 20.10.2017 Tarih ve E.1600 sayılı onayı ile Merkez Toplum Sağlığı Merkezi ek hizmet birimi olarak Göçmen Sağlığı Merkezi'nin açılması uygun görülmüş olup 18.04.2018 tarihinde faaliyete başlamıştır.

2.2.26. Gezici Kanser Tarama Aracı

Geçici Kanser Tarama Aracı kapsamında Burdur ili Merkez ilçede Karakent, Başmakcı, İlyas, Müslümler, Kumluca, Örencik, Büğdüz, Kökez, Akyayla, Aziziye, Kozluca, Halıcılar, Çine, Taşkapı köyleri ve Tepe, Mehmet Akif Ersoy, Necati Bey, Şirinevler, Atatürk ve Bahçelievler mahallelerinde mamografi taraması yapılmıştır. Ayrıca, Ağlasun ilçesinde: Yeşilbaşköy ve Yazır köylerinde, Gölhisar ilçesinde İbecik, Yeşildere ve Elmalıyurt Köylerinde, Kemer ilçesinde Belenli Köyünde, Çavdır ilçesinde ilçe Merkezi ve Söğüt Kasabasında, Altınyayla

ilçesinde ve Tefenni ilçesinde momagrafi taramaları yapılmıştır. Bu hizmet kapsamında toplam 2.877 kişiye ücretsiz mamografi taraması yapılmıştır.

2.2.27. Acil Sağlık Hizmetleri

Burdur ilinde A1 tipi (Ekip içerisinde hekim bulunan istasyon) A2 Tipi (Ekip içerisinde hekim bulunmayan istasyon) ve B1 Tipi (Hastane acil servisi ile entegre olan istasyon) acil sağlık istasyonları bulunmaktadır.

2.2.27.1. İlçelerdeki İstasyonların Parametreleri

Burdur il merkezine en uzak ilçeler Altınyayla ve Gölhisar ilçeleridir. Bu ilçelerde hem hastane hem de acil yardım istasyonu bulunmaktadır. İstasyon başına düşen nüfus en fazla Bucak ve Gölhisar ilçeleridir. Bu ilçeler aynı zamanda Burdur ilinin nüfus açısında en büyük ilçeleridir.

Tablo 30. İlçelerdeki İstasyonların Parametreleri

İlçe	Nüfus	Merkeze Uzaklık (Km)	Faal İstasyon Sayısı	İstasyon Başına Düşen Nüfus	İstasyon Sayısı ÇKYS
Ağlasun	8.238	35	1	8.238	1
Altınyayla	5.337	120	1	5.337	1
Bucak	64.910	45	4/4	16.227	4
Çavdır	12.182	90	2	6.091	2
Çeltikçi	5.259	32	1	5.259	1
Gölhisar	22.485	107	2/2	11.242	2
Karamanlı	8.029	60	1	8.029	1
Kemer	3.383	56	1	3.383	1
Merkez	104.875	0	4/4	26.218	4
Tefenni	10.242	69	1	10.242	1
Yeşilova	15.831	58	2/2	7.915	2

ÇKYS: Çekirdek Kaynak Yönetim Sistemi

Kaynak: İl Sağlık Müdürlüğü

2.2.27.2. İstasyon ve Personel Durumu

Burdur ilinde acil sağlık hizmetlerinde en fazla Acil Tıp Teknisyeni bulunmaktadır. Doktor ise sadece Komuta Kontrol Merkezinde ve Merkez 1 Nolu Acil Sağlık Hizmetleri İstasyonunda bulunmaktadır. Ayrıca Hemşire ve Sağlık Memuru'da burada görev yapmaktadır. Bu personellerin yerine Acil Tıp Teknisyeni veya Ambulans ve Acil Bakım Teknikerlerinin istihdamı daha uygun olabileceği düşünülmektedir.

Tablo 31. İstasyon Personellerinin Dağılımı

İstasyon	Doktor	A.A.B.T	A.T.T	Sağlık Memuru	Ebe	Hemşire	Şoför
112 A.S.H. Şubesi ve İl Ambulans Serv. Başh.	0	2	3	2	1	3	0
KKM	8	0	15	0	0	1	0
Merkez 1 Nolu ASHİ(A1)	6	0	9	1	0	1	6
Merkez 2 Nolu ASHİ(B1)	0	0	6	2	0	0	4
Merkez 3 Nolu ASHİ(A2)	0	3	10	0	0	0	2
Merkez 4 Nolu ASHİ(A2)	0	4	10	0	0	0	2
Bucak 1 Nolu ASHİ(A2)	0	2	11	0	0	0	4
Bucak 2 Nolu ASHİ(B1)	0	0	12	5	0	0	7
Bucak 3 Nolu ASHİ(A2)	0	4	10	0	0	0	1
Bucak 4 Nolu ASHİ(A2)	0	5	10	0	0	0	2
Ağlasun 1 Nolu ASHİ(A2)	0	5	9	0	0	0	3
Çeltikçi 1 Nolu ASHİ(A2)	0	4	11	0	0	0	3
Kemer 1 Nolu ASHİ(A2)	0	3	9	0	0	0	4
Yeşilova 1 Nolu ASHİ(A2)	0	0	2	2	1	6	3
Yeşilova 2 Nolu ASHİ(A2)	0	3	8	0	0	0	4
Gölhisar 1 Nolu ASHİ(A2)	0	0	4	0	1	6	5
Gölhisar 2 Nolu ASHİ(A2)	0	1	8	1	0	0	3
Çavdır 1 Nolu ASHİ(A2)	0	5	8	0	0	0	2
Çavdır 2 Nolu ASHİ(A2)	0	2	6	0	0	0	4
Altınyayla 1 Nolu ASHİ(A2)	0	5	6	0	0	0	4
Tefenni 1 Nolu ASHİ(A2)	0	0	9	1	0	0	4
Karamanlı 1 Nolu ASHİ(A2)	0	4	9	1	0	0	3
Toplam	**14**	**52**	**185**	**15**	**3**	**17**	**70**

KKM: Komuta Kontrol Merkezi, Acil Çağrı Merkezi, ASHİ: Acil Sağlık Hizmetleri İstasyonu, A1 Tipi: Ekip içerisinde hekim bulunan istasyon, A2 Tipi: Ekip içerisinde hekim bulunmayan istasyon, B1 Tipi: Hastane acil servisi ile entegre olan istasyon, B2 Tipi Birinci basamak sağlık kuruluşları ile entegre olan istasyon, C Tipi: İhtiyaca göre günün belirlenen saatlerinde sadece ambulans hizmeti veren istasyon AABT: Ambulans ve Acil Bakım Teknikeri, ATT: Acil Tıp Teknisyeni

Kaynak: İl Sağlık Müdürlüğü

2.2.27.3. 2017 Yılı Vakaların Dağılımı

Burdur ili acil sağlık hizmetleri istasyonları en fazla medikal yardımda bulunmuştur. Trafik kazası ve iş kazası sayısı medikal yardımın arkasından gelmektedir. Diğer kısımlarda da belirtildiği üzere intihar vakalarının sayısı azımsanacak gibi değildir.

Tablo 32. 2017 Yılı Vakaların Dağılımı

İstasyon Adı	Medikal	Trafik Kazası	İş Kazası	Diğer	Yaralanma	İntihar	Yangın	Sağlık Tedbiri	Protokol	Diğer	Toplam
Merkez 1 Nolu ASHİ	1.807	232	22	274	54	31	4	10	1	109	2.544
Merkez 2 Nolu ASHİ	823	95	11	56	14	7	0	1	1	23	1.031
Merkez 3 Nolu ASHİ	1.814	347	15	262	48	32	3	8	1	120	2.650
Merkez 4 Nolu ASHİ	1.158	319	30	139	18	18	5	20	4	68	1.779
Ağlasun 1 Nolu ASHİ	462	82	7	72	19	10	1	21	3	19	696
Altınyayla 1 Nolu ASHİ	304	51	5	59	10	4	6	6	3	31	479
Bucak 1 Nolu ASHİ	624	315	20	95	19	8	4	0	1	65	1.151
Bucak 2 Nolu ASHİ	767	178	13	100	18	22	1	1	0	27	1.127
Bucak 3 Nolu ASHİ	307	177	2	34	0	1	3	0	0	62	586
Bucak 4 Nolu ASHİ	1.381	423	25	195	25	34	11	2	0	67	2.163
Çavdır 1 Nolu ASHİ	556	263	3	77	25	9	11	8	3	32	987
Çavdır 2 Nolu ASHİ	406	238	7	61	12	3	20	0	3	54	804
Çeltikçi 1 Nolu ASHİ	404	150	2	47	6	3	3	3	8	33	659
Gölhisar 1 Nolu ASHİ	451	71	7	46	6	15	0	1	0	15	612
Gölhisar 2 Nolu ASHİ	871	184	14	92	14	14	11	8	3	36	1.247
Karamanlı 1 Nolu ASHİ	565	144	14	78	18	5	7	11	4	41	887
Kemer 1 Nolu ASHİ	267	44	4	28	0	1	0	3	2	23	372
Tefenni 1 Nolu ASHİ	549	161	10	82	13	16	11	0	5	21	868
Yeşilova 1 Nolu ASHİ	307	60	4	75	9	3	0	12	0	24	494
Yeşilova 2 Nolu ASHİ	722	148	8	82	16	6	2	4	0	46	1.034
Toplam	**14.545**	**3.682**	**223**	**1.954**	**344**	**242**	**103**	**119**	**42**	**916**	**22.170**

Kaynak: İl Sağlık Müdürlüğü

2.2.27.4. 2017 Yılı Ambulans Çıkışlarının Sonuçlarına Göre Dağılımı

Burdur ilinde acil sağlık hizmeti istasyonları en fazla hastaneye nakil gerçekleştirmiştir. Olay yerinde müdahale en fazla Merkez 1 Nolu ASHİ tarafından yapılmıştır. En fazla asılsız ihbar Burdur şehir merkezinden yapılmıştır.

Tablo 33. 2017 Yılı Ambulans Çıkışlarının Sonuçlarına Göre Dağılımı

İstasyon Adı	Yerinde Müdahale	Hastaneye Nakil	Hast.Arası	Tıbbi Tetkik Nakil İçin Nakil	Eve Nakil	Yerinde Bırakıldı	Ex Morga Nakil	Nakil Reddi	Diğer Ulaşanar	Görev İptali	Başka Araçla N.	Asılsız İhbar	Olay Yerinde Bek.	Diğer	Yaralı yok	TOPLAM
Merkez 1 Nolu	102	1.654	0	0	0	30	0	646	18	37	6	7	12	27	5	2.544
Merkez 2 Nolu	0	285	639	0	1	2	0	66	7	8	5	3	2	13	0	1.031
Merkez 3 Nolu	0	1.895	59	0	0	36	0	523	47	34	20	4	12	20	2	2.652
Merkez 4 Nolu	0	1.134	125	2	3	8	1	368	52	42	5	1	20	20	0	1.781
Ağlasun 1 Nolu	4	359	243	0	5	11	0	33	3	10	3	0	22	3	0	696
Altınyayla 1 Nolu	0	300	81	0	2	3	0	54	7	17	0	0	11	4	0	479
Bucak 1 Nolu	1	711	149	0	3	15	0	180	46	25	3	0	1	16	1	1.151
Bucak 2 Nolu	0	501	530	0	16	2	1	32	17	12	3	1	1	11	0	1.126
Bucak 3 Nolu	0	270	0	0	0	4	0	227	53	11	2	3	1	11	2	584
Bucak 4 Nolu	0	1.834	4	0	1	24	1	175	28	45	19	2	3	26	2	2.164
Çavdır 1 Nolu	1	516	277	0	1	10	2	99	32	17	8	1	12	7	2	985
Çavdır 2 Nolu	0	421	25	0	1	10	0	263	41	24	9	2	2	6	0	804
Çeltikçi 1 Nolu	0	399	124	0	0	6	0	83	9	16	2	2	12	6	0	659
Gölhisar 1 Nolu	0	112	455	0	22	0	0	3	4	7	2	1	1	5	0	612
Gölhisar 2 Nolu	5	915	110	0	11	16	1	78	33	34	15	2	14	10	2	1.247
Karamanlı 1 Nolu	3	615	84	0	0	9	1	103	23	20	5	1	16	7	0	887
Kemer 1 Nolu	0	251	4	0	0	7	0	87	7	8	2	0	6	0	0	372
Tefenni 1 Nolu	0	440	298	0	2	22	0	46	27	11	8	0	7	6	1	868
Yeşilova 1 Nolu	4	104	338	0	12	0	0	7	7	4	0	0	12	6	0	494
Yeşilova 2 Nolu	1	828	50	0	1	17	0	72	40	12	2	2	4	5	0	1.034
TOPLAM	**121**	**13.544**	**3.595**	**2**	**81**	**232**	**7**	**3.145**	**501**	**394**	**119**	**32**	**171**	**209**	**17**	**22.170**

Kaynak: İl Sağlık Müdürlüğü

2.2.27.5. 2017 Yılı 112 Komuta Merkezine Gelen Çağrıların Değerlendirilmesi

Acil Sağlık Hizmetleri maalesef gereksiz çağrı nedeniyle esas hizmete ihtiyacı olanlara ulaşmak zor olabilmektedir. Ortalama %63 olarak gerçekleşen asılsız çağrı varlığı giderilmesi gereken bir durumdur.

Tablo 34. 2017 Yılı 112 Komuta Merkezine Gelen Çağrıların Detayları

Aylar	Toplam Çağrı	Asıllı Çağrı	Asıllı Çağrı Yüzdesi (%)	Asılsız Çağrı	Asılsız Çağrı Yüzdesi (%)	Sağlık	Sağlığa Yağılan Çağrı Yüzdesi (%)	Diğer Kurumlara Yapılan Çağrı Yüzdesi (%)	Emniyet	Jandarma	İtfaiye	İl Afet Acil	Orman
Ocak	26.755	8.019	30,0	18.736	70,0	4.345	54,2	45,8	2.207	1.055	319	93	0
Şubat	22.874	6.750	30,0	16.124	70,0	3.525	52,2	47,8	1.912	915	388	10	0
Mart	25.819	9.133	35,0	16.686	65,0	4.337	47,5	52,5	3.388	1.015	376	17	0
Nisan	24.969	9.374	38,0	15.595	62,0	4.089	43,6	56,4	3.815	1.082	375	13	0
Mayıs	30.144	10.768	36,0	19.376	64,0	4.682	43,5	56,5	4.519	1.194	353	20	0
Haziran	27.869	10.455	38,0	17.414	62,0	4.581	43,8	56,2	4.016	1.370	400	26	62
Temmuz	35.316	15.291	43,0	20.025	57,0	6.288	41,1	58,9	5.896	1.946	825	29	307
Ağustos	34.247	13.996	41,0	20.251	59,0	5.684	40,6	59,4	5.638	1.915	568	19	172
Eylül	28.716	12.352	43,0	16.364	57,0	4.896	39,6	60,4	4.846	1.766	544	32	268
Ekim	27.337	10.960	40,0	16.377	60,0	4.601	42,0	58,0	4.387	1.456	393	4	119
Kasım	28.329	9.277	33,0	19.052	67,0	4.032	43,5	56,5	3.741	1.141	278	15	70
Aralık	24.698	9.281	38,0	15.417	62,0	4.148	44,7	55,3	3.616	1.163	284	24	46
Toplam	**337.073**	**125.656**	**37,0**	**211.417**	**63,0**	**55.208**	**43,9**	**56,1**	**47.981**	**16.018**	**5.103**	**302**	**1.044**

Kaynak: İl Sağlık Müdürlüğü

2.2.27.6. 2017 Yılı 12 (Oniki) Aylık Vakaların Ön Tanılarına Göre Dağılımı

Burdur ilinde en fazla kardiyovasküler sistem ile ilişkili vakalarda ve travma vakalarında acil yardım hizmeti alınmıştır. Bu sıralamaya psikiyatrik bozukluklar eklenmektedir. İntihar sayıları ve pskiyatrik sorunlar üzerinde geniş çaplı ve toplum tabanlı bir araştırmaya ihtiyaç duyulmaktadır.

Tablo 35. 2017 Yılı Vakaların Ön Tanılarına Göre Dağılımı

İstasyon	Kardiyovasküler Hastalıklar	Solunum Sistemi Hastalıkları	Nörolojik Hastalıklar	GİS Hastalıkları	Psikiyatrik Bozukluklar	Üriner Sistem Hastalıkları	Jinekoloji k ve Obstetrik Hastalıklar	Metabolik Hastalıklar	İnfeksiyon Hastalıkları	Yenidoğan Hastalıkları	Zehirlenme	Travma	Diğer	TOPLAM
Merkez 1 Nolu	311	152	79	55	249	68	8	47	39	1	23	239	1.181	2.453
Merkez 2 Nolu	399	101	32	30	44	27	5	12	12	16	9	56	257	1.000
Merkez 3 Nolu	338	185	60	47	265	33	8	34	22	5	49	299	1.216	2.561
Merkez 4 Nolu	234	91	30	39	124	38	11	17	23	10	35	266	778	1.696
Ağlasun 1 Nolu	102	32	20	17	36	13	5	13	2	1	6	98	313	658
Altınyayla 1 Nolu	78	30	5	13	25	5	7	3	3	1	5	53	219	447
Bucak 1 Nolu	175	38	19	13	45	20	16	19	4	10	34	193	519	1.105
Bucak 2 Nolu	298	105	37	15	62	15	32	10	4	14	9	55	444	1.099
Bucak 3 Nolu	62	15	13	3	23	11	3	5	2	0	16	92	311	556
Bucak 4 Nolu	212	85	61	14	224	24	13	15	14	1	48	525	832	2.068
Çavdır 1 Nolu	151	81	23	29	49	8	17	21	9	3	13	164	373	941
Çavdır 2 Nolu	116	24	19	7	43	7	17	5	13	0	11	190	309	761
Çeltikçi 1 Nolu	101	40	11	9	24	6	10	12	5	4	13	74	313	622
Gölhisar 1 Nolu	172	58	17	35	8	23	30	9	1	2	7	73	161	596
Gölhisar 2 Nolu	146	87	36	18	103	17	10	31	11	3	24	133	552	1.171
Karamanlı 1 Nolu	133	55	11	19	37	11	17	7	5	4	7	128	389	823
Kemer 1 Nolu	59	21	4	6	17	16	1	8	3	0	1	18	202	356
Tefenni 1 Nolu	161	51	30	27	45	7	14	12	1	1	8	205	273	835
Yeşilova 1 Nolu	124	43	2	17	6	11	14	4	1	0	4	106	140	472
Yeşilova 2 Nolu	163	86	25	22	79	10	6	25	10	3	21	150	409	1.009
Toplam	**3.535**	**1.379**	**534**	**435**	**1.508**	**370**	**244**	**309**	**184**	**79**	**343**	**3.117**	**9.191**	**21.228**

Kaynak: İl Sağlık Müdürlüğü

2.2.27.7. 2017 Yılı Vakaların Nakledildiği Hastaneler

Burdur ilinde üniversite hastanesi ve özel hastane bulunmamaktadır. Bu sevkler il dışı olarak gerçekleştirilmektedir.

Tablo 36. 2017 Yılı Vakaların Nakledildiği Hastaneler

İstasyon Adı	Sağlık Bakanlığı Hastaneleri	Üniversite Hastaneleri	Özel Hastaneler	Toplam
Merkez 1 Nolu ASHİ	1.655	0	0	1.655
Merkez 2 Nolu ASHİ	359	227	338	924
Merkez 3 Nolu ASHİ	1.900	20	32	1.952
Merkez 4 Nolu ASHİ	1.149	37	76	1.262
Ağlasun 1 Nolu ASHİ	591	1	10	602
Altınyayla 1 Nolu ASHİ	366	6	9	381
Bucak 1 Nolu ASHİ	777	37	47	861
Bucak 2 Nolu ASHİ	741	120	170	1.031
Bucak 3 Nolu ASHİ	247	7	16	270
Bucak 4 Nolu ASHİ	1.810	3	22	1.835
Çavdır 1 Nolu ASHİ	783	4	6	793
Çavdır 2 Nolu ASHİ	440	1	6	447
Çeltikçi 1 Nolu ASHİ	465	24	34	523
Gölhisar 1 Nolu ASHİ	455	69	43	567
Gölhisar 2 Nolu ASHİ	1.002	16	8	1.026
Karamanlı 1 Nolu ASHİ	698	0	1	699
Kemer 1 Nolu ASHİ	255	0	0	255
Tefenni 1 Nolu ASHİ	720	10	8	738
Yeşilova 1 Nolu ASHİ	412	16	14	442
Yeşilova 2 Nolu ASHİ	876	0	2	878
Toplam	**15.701**	**598**	**842**	**17.141**

Kaynak: İl Sağlık Müdürlüğü

2.2.27.8. 2017 Yılı Vakaların Durumuna Göre Dağılımı

Burdur ilinde en fazla Yeşil Kod (Üçüncü derece (3 saate kadar) önceliği olanlar) ve Sarı Kod (İkinci derece (1 saat içinde) önceliği olanlara hizmet verilmiştir.

Tablo 37. 2017 Yılı Vakaların Durumuna Gore Dağılımı

Vaka Durumu	Vaka Sayısı	Yüzdesi (%)
Kırmızı Kod	2.383	10.75
Sarı Kod	8.585	38.72
Yeşil Kod	10.029	45.24
Siyah Kod	286	1.29
Sosyal Endikasyon	21	0.09
Diğer	866	3.91
TOPLAM	**22.170**	**100**

Kırmızı kod: Birinci derecede önceliği olan ve hemen girişimde bulunulması gerekenler, Sarı kod: İkinci derece (1 saat içinde) önceliği olanlar, Yeşil kod: Üçüncü derece (3 saate kadar) önceliği olanlar, Siyah kod: Dördüncü derece olanlar ve ölü olanlar

Kaynak: İl Sağlık Müdürlüğü

2.2.27.9. 2017 Yılı 12 (Oniki) Aylık İstasyonların Vaka Ulaşım Oranları

Burdur coğrafi yapısı gereği acil sağlık hizmetlerinin sunumu ve bireye ulaşımı yerine göre zor olabilmektedir. Ancak buna rağmen iyi organize edilmiş acil sağlık hizmetleri sayesinde vakalara ulaşım yüzdeleri yüksek bulunmuştur.

Tablo 38. 2017 Yılı İstasyonların Vaka Ulaşım Oranları

İstasyon Adı	Kentsel	Kırsal
Merkez 1 Nolu ASHİ	99,14	92,44
Merkez 2 Nolu ASHİ	98,09	100.00
Merkez 3 Nolu ASHİ	99,39	97,96
Merkez 4 Nolu ASHİ	99,73	96,41
Ağlasun 1 Nolu ASHİ	97,30	98,34
Altınyayla 1 Nolu ASHİ	96,49	99,21
Bucak 1 Nolu ASHİ	100,00	99,46
Bucak 2 Nolu ASHİ	100,00	96,47
Bucak 3 Nolu ASHİ	100,00	96,17
Bucak 4 Nolu ASHİ	99,58	92,95
Çavdır 1 Nolu ASHİ	99,13	98,80
Çavdır 2 Nolu ASHİ	100,00	98,44
Çeltikçi 1 Nolu ASHİ	98,18	96,90
Gölhisar 1 Nolu ASHİ	92,68	97,22
Gölhisar 2 Nolu ASHİ	99,60	97,84
Karamanlı 1 NoluASHİ	98,47	98,56
Kemer 1 Nolu ASHİ	98,03	93,43
Tefenni 1 Nolu ASHİ	98,83	98,53
Yeşilova 1 Nolu ASHİ	97,73	94,87
Yeşilova 2 Nolu ASHİ	98,63	97,63
Ortalama	**99,09**	**97,46**

Kaynak: İl Sağlık Müdürlüğü

Tablo 39. 2017 Yılı Ulaşım Oranları

Aylar	Vaka Sayısı	KENTSEL			KIRSAL		
		0-10 Dk	Vaka Sayısı	Ulaşım Oranı	0-30 Dk.	Vaka Sayısı	Ulaşım Oranı
Ocak	1.405	964	973	99,08	414	432	95,83
Şubat	1.142	754	757	99,60	374	385	97,14
Mart	1.277	899	900	99,89	369	377	97,88
Nisan	1.303	795	796	99,87	496	507	97,83
Mayıs	1.535	920	925	99,46	595	610	97,54
Haziran	1.431	769	773	99,48	638	658	96,96
Temmuz	1.840	919	930	98,82	893	910	98,13
Ağustos	1.749	957	969	98,76	754	780	96,67
Eylül	1.624	884	890	99,33	715	734	97,41
Ekim	1.429	960	971	98,87	449	458	98,03
Kasım	1.222	866	883	98,07	337	339	99,41
Aralık	1.330	974	990	98,38	332	340	97,65
Toplam	17.287	10.661	10.757	99,11	6.366	6.530	97,49

Kaynak: İl Sağlık Müdürlüğü

2.2.27.10. Yıllara Göre İstasyon-Ambulans (112 Ambulans Sayısı) Vaka Sayısı

Yıl ile birlikte istasyon sayısı, ambulans sayısı ve vaka sayısı birlikte artmıştır. Ambulans sayılarındaki bir önceki yıla göre olan değişiklikler kaza vb. gibi nedenlerden dolayı olduğu ve hizmet dışı kalanların yerine yenilerinin geldiği gözlemlenmiştir.

Tablo 40. Yıllara Göre İstasyon-Ambulans (112 Ambulans Sayısı) Vaka Sayısı

Yıl	İstasyon Sayısı	Ambulans Sayısı	Vaka Sayısı
2010	14	34	8.753
2011	15	34	10.524
2012	16	33	13.433
2013	18	34	16.418
2014	19	36	16.561
2015	19	37	19.382
2016	20	33	20.999
2017	20	41	22.170

Kaynak: İl Sağlık Müdürlüğü

2.2.27.11. Ulusal Medikal Kurtarma Ekibi (UMKE)

UMKE ekipleri içerisinde en fazla Acil Tıp Teknisyenleri (ATT) bulunmaktadır. Bu alanda hizmet vereceklerin acil sağlık eğitimi almış bireylerden oluşması doğasına uygun olacağı kanaatindeyiz. Ayrıca eğitimlere katılan kişi sayısının kamp, tatbikatlarda da aynı sayıya ulaşması gerekliliği vardır. Afet lojistiği olarak UMKE'de 2 adet araç ve 1 adet şişirilebilir çadır hastane bulunmaktadır.

Tablo 41. UMKE Çalışmaları

Pratisyen Hekim	Sağlık Memuru	Hemşire Ebe	Paramedik	Acil Tıp Teknisyeni	Sağlık Teknikeri	Diğer	TOPLAM
8	15	7	4	26	0	6	66

Faaliyetler	2017 Yılı	Katılan Kişi Sayısı
Eğitim Sayısı	4	60
Kamp Sayısı	3	40
İl Dışı Kamp Sayısı	2	16
Tatbikat	3	30
Diğer	3	25

Kaynak: İl Sağlık Müdürlüğü

2.3. Stratejik Amaçlar, Tedbirler ve Eylem Planı

Sağlıklı doğmak ve sağlıklı bir yaşam sürmek sağlık hizmetlerine gereken önemin verilmesi ile mümkündür. Sağlık nihai toplumsal bir amaç olduğuna göre sağlık hizmetlerinin iyileştirilmesine yönelik tedbirler alınmalıdır. Temel hedefimiz: Burdur'da halkımızın yaşam kalitesinin ve yaşam süresinin yükseltilmesi ile sosyo-kültürel ve ekonomik hayata bilinçli, aktif ve sağlıklı bir şekilde katılımlarını sağlamaktır.

Tablo 42. Stratejik Amaçlar

Amaç: Sağlığa Yönelik Risklerden Birey Ve Toplumu Korumak; Sağlıklı Hayat Tarzını Teşvik Etmek	
Hedefler	Yapılması Gerekenler
Çevresel tehlikelerin sağlık üzerindeki olumsuz etkilerini azaltmak	Ambalajlı suların hijyenik şartlarda üretilmesi, temiz ve güvenilir bir şekilde tüketicilere ulaşmasının takibi
	Küresel ısınma ve iklim değişikliğinin insan sağlığı üzerindeki etkilerini azaltmak ve halkın farkındalık düzeyini yükseltmek için eğitim, altyapı ve teknoloji kapasitesinin artırılması
	Tüketici güvenliğini sağlamak için Sağlık Bakanlığı'nın piyasa gözetimi ve denetiminden sorumlu olduğu ürünlerin takibinin ve analizlerinin artırılması
Bulaşıcı hastalıklar ve risk faktörleri ile mücadele etmek, bunları izlemek	Aşı ile önlenebilir hastalıklarla mücadele edilmesi ve buna yönelik çalışmalar yapılması. Aşı reddine karşı toplum desteği oluşturma çalışmaları
Bulaşıcı olmayan hastalıkların görülme sıklığını ve risk faktörlerini azaltmak ve izlemek	Kronik hava yolu ve kalp-damar hastalıklarının önlenmesi ve etkin sağlık hizmetlerinin geliştirilmesi
	Kronik hava yolu ve kalp-damar hastalıkları konusunda vatandaşların bilgilendirilmesi, farkındalığı arttırarak risk faktörleri konusunda bireylerde olumlu ve kalıcı davranış değişikliklerinin oluşturulması

Sağlığa yönelik risklerden bireyi korumak amacıyla sağlıklı beslenme, fiziksel aktivite, diyabet ve aşırı tuz tüketiminin azaltılması ile ilgili bireylerde kalıcı davranış değişikliği oluşturmak	Sağlıklı beslenmenin teşviki, fiziksel aktivitenin arttırılması ve obeziteyi azaltmak için ilimizde halka yönelik kampanyalar yürütülmesi
	Beslenme Dostu Okul ve Beyaz Bayrak Projeleri ile okullarda kantin, yönetim ve öğrencilerde sağlıklı beslenme, hijyen, fiziksel aktivite konularında kalıcı davranışların oluşmasının sağlanması
	Şehir merkezinde sağlıklı yaşam çadırları ve sokakları kurularak, bu çadırlarda boy-kilo ölçümleri ile beden kitle indekslerinin değerlendirilmesi, el broşürleri dağıtılması ve riskli görülen bireylerin sağlık kuruluşlarına (sağlıklı yaşam merkezi) yönlendirilmesi
	Sağlıklı beslenme için okul kantinlerinde sağlıklı besin satın alınmasından servisine kadar her aşamada gerekli kontrollerin yapılması sağlanması ve hareketli yaşamı teşvik
	Diyabet hastalarının yakınlarına yönelik fiziksel aktivite ve beslenme eğitim programları düzenleyerek farkındalık oluşturulması
Amaç: Bireye ve Topluma Erişilebilir, Uygun, Etkili Ve Etkin Sağlık Hizmetleri Sunmak	
Hedefler	Yaplması Gerekenler
Anne, çocuk ve ergen sağlığını korumak ve geliştirmek	Anne sağlığını korumada aile hekimlerinin gebeleri erken dönemde tespit ederek hamilelik ve doğumla ilgili takip yapmalarının sağlanması
	Güvenli annelik kapsamında halk eğitimleri düzenlenmesi ve gebe okullarına gebe başvuru oranının arttırılması
	Doğum güvenliği için “anne dostu doğum ve hastane” programının hastanelerde yaygınlaştırılması
	Sezaryenle doğum oranını azaltmak için aile hekimleri, aile sağlığı elemanları ve toplum liderleri tarafından gebelere “normal doğum” ile ilgili danışmanlık hizmetleri sağlanması
	Hastanelerimizde “bebek dostu” unvanların devamı sağlanarak tüm aile hekimliklerinin de “tümah bebek dostu” olması konusunda çalışılması
	Yeni doğan/bebek sağlığını korumak ve geliştirmek için aile hekimlikleri tarafından bebeklere düzenli olarak d-vitamini ve demir desteği vererek takiplerinin yapılması
	Yeni doğan işitme kaybının erken tespitinde aile hekimi ve aile sağlığı personeline hizmetiçi eğitim verilerek yeni doğan işitme kaybının en aza indirgenmesi ve ailelerin yeni doğan işitme taramasının önemi konusunda eğitimle bilinçlendirilmesi
	Yeni doğan tarama programının sağlıklı yürütülebilmesi, kamu/özel tüm hastaneler ile aile hekimlerine kan alım tekniği, saklama koşulları, yeni doğan, yoğun bakım ve re-süsitasyon konularında hizmetiçi eğitimlerin verilmesi, sevk edilen bebeklerin konjenital hipotiroidi açısından takibinin yapılması
	Konjenital anomaliler ve bunlara bağlı ölümlerin azaltılmasında halka yönelik evlilik öncesi ve gebelikte genetik danışmanlık verilmesi, 1. basamak takiplerinin düzenli olarak yapılması, akraba evliliklerine karşı eğitimler düzenlenmesi

	Prematüre doğumları ve buna bağlı ölümleri azaltmak için gebelere doğum öncesi bakım hizmetlerinin 1. ve 2. basamak sağlık kuruluşlarında verilmesi
	6-24 aylık bebeklerin anne sütü ve ek gıda ile beslenme konusunda anne ve babalara eğitimlerin verilmesi
Koruyucu ve temel sağlık hizmetlerinin etkili kullanımını sağlamak	Bağışıklama hizmetlerinin, bilimsel gelişmelere paralel şekilde güncellenerek sürdürülmesi
	Sağlıklı hayat programlarının etkili kullanımı ile toplumun sağlıklı beslenme, diyabet ve aşırı tuz tüketiminin azaltılması konusunda bilgi düzeyi tespit edilerek artırılması
	Toplu yaşanılan ve çalışılan yerlerde (yurt, okul, işyeri, kışla vb.) sunulan beslenme hizmetlerinin obezite ve diyabeti önleyecek ve sağlıklı beslenme koşullarının, aşırı tuz tüketiminin azaltılmasını sağlayacak nitelikte geliştirilmesi
	Toplum sağlığı merkezlerinde ve aile hekimliklerinde çalışan personele yönelik sağlıklı beslenme, obezite, diyabet ve aşırı tuz tüketiminin zararları hakkında hizmetiçi eğitimler verilmesi
	Toplu yemek yenilen yerlerde masalardan tuzlukların kaldırılarak küçük paketlerde (1gr'lık) tuz bulundurulmasının sağlanması
	Karar Destek Sistemindeki (KDS) kayıtlardan yararlanarak vatandaşlarımızın beden kitle indekslerine göre ilin obezite haritasının oluşturulması ve saha çalışması yapılması
	KDS'de tespit edilen obez bireylerin takibine yönelik psikolog, endokrinoloji uzmanı, diyetisyen ve diğer sağlık personelinden oluşan sağlık ekibinin kurulması (Sağlıklı Hayat M.)
Temel ve koruyucu sağlık hizmetlerinin etkili kullanımını sağlamak	Engellilerin sosyal hayata uyumlarını artırabilmek için sağlıklı bireylerle sosyal sorumluluk projeleri geliştirilmesi, restoran, kafe, pastane gibi mekânlarda tekerlekli sandalye bulundurulmasının öneminin vurgulanması
	1.basamak sağlık kuruluşlarında, kamu kurum ve kuruluşlarında engellilere yönelik her türlü hizmetin kolaylaştırılmasını sağlayacak düzenlemelerin oluşturulması için eğitimler verilmesi
	Yaşlı ve engellilere yönelik toplumsal duyarlılığı artırmak amacıyla toplumda rol model olan kişiler önderliğinde faaliyetler yürütülmesi (MAKÜ işbirliği ile) ve sağlık okuryazarlığı kullanımı
	Kronik hava yolu ve kalp-damar hastalıklarının önlenmesine yönelik sağlık hizmetlerinin geliştirilmesi ve topluma etkin bir şekilde sunulması, toplumda rol model olan kişilerin destek vereceği etkinlikler düzenlenmesi
	Kronik hava yolu ve kalp-damar hastalıklarının komplikasyonları sebebiyle oluşabilecek sosyal, ruhsal ve fiziksel sorunların çözümüne yönelik programlar düzenlenmesi
	Burdur Devlet Hastanesi, diger devlet hastaneleri ve KETEM bünyesinde oluşturulmuş olan sigara bırakma polikliniklerimizin tüm ilde sayısının arttırılması
	İlde madde bağımlılığı konusunda hazırlanmış eylem planı kapsamında oluşturulan kurul tarafından toplantılar ve uçucu maddelerle ilgili denetimlerin arttırılması.

	Bağımlılıklarla ilgili diğer paydaş kurumlarla toplantılar vb. Yapılması
	Alkolden dolayı II. kez ehliyetine el konulan vatandaşlar için, aylık olarak sürücü davranışları geliştirme eğitimleri yapılması
	KETEM biriminde meme, serviks ve kolon taramaları yapılarak bilinç oluşturulması
	Koruyucu kanser hizmetlerine yönelik bilimsel çalışmalar yapmak, yapılan çalışmaları desteklemek
	KETEM biriminde halka yönelik eğitim programları ve erken teşhisin önemi konusunda farkındalık yaratmak için tarama programlarını özendirici kampanyalar düzenlenmesi
	Koruyucu diş sağlığı hizmetlerinin kullanımının artırılması,
	Toplum Sağlığı Merkezlerimizde koruyucu diş sağlığı programının iyileştirilmesi ve uygulanması
	Diş sağlığının önemi konusunda okullarda tüm öğrenci ve öğretmenlere yönelik eğitimler verilmesi, özendirici kampanyalar düzenleyerek farkındalık yaratılması
	Koruyucu diş sağlığı hizmetlerinin önemi konusunda özel gün ve haftalarda diğer paydaş kurumlarla işbirliği içerisinde etkinlikler düzenmesi
	1.basamak sağlık hizmetlerini güçlendirerek hizmet entegrasyonun ve devamlılığının iyileştirilmesi
Aile hekimliği uygulamalarını iyileştirmek	Sağlığın teşviki ve sağlıklı hayat programlarının aile hekimliği uygulamalarına entegrasyonunun sağlanması
	Aile sağlığı elemanlarının anne ve çocuk sağlığı programlarının uygulamasında rollerinin güçlendirilmesi
	Aile hekimliğinin kırsal bölgede verdikleri gezici sağlık hizmetlerinin güçlendirilmesi
	Yaşlı sağlığı hizmetlerinin aile hekimliği sistemine entegre edilmesi
	Evde sağlık hizmetlerinin aile hekimliği sistemine entegrasyonunun iyileştirilmesi
Acil müdahale sistemini iyileştirmek	Dijital telsiz sistemininin coğrafi şartlardan etkilenme oranını asgariye indirerek hızlı ve doğru iletişimin sağlanması
	Acil sağlık hizmetleri sürücülerine yönelik güvenli ve ileri sürüş eğitimlerini tamamlayarak ambulans kazalarına karşı tedbir alınması, bilinç düzeyinin artırılması
	Sağlıkta hizmet kalite standartları doğrultusunda belirlenmiş hedeflerin tamamının sağlanması, bu doğrultuda verimliliğin artırılması
Sağlıkta insan kaynaklarının dağılımını yetkinliğini ve motivasyonunu iyileştirmeye devam etmek ve sağlıkta insan kaynaklarını sürdürülebilirliğini sağlamak	İlde hakkaniyeti gözeten personel istihdam modelinin sürdürülmesi
	Sağlık çalışanlarına yönelik kişisel gelişim ve mesleki eğitimler düzenlenmesi
	Sağlık çalışanlarının motivasyonlarını arttırmaya yönelik planlamalar yapılması
	Sağlık yöneticilerinin bilgi ve deneyimlerini artırıcı programlar düzenlenmesi
	Gayrifaal olan ameliyathanelerin standartlara uygun ve aktif hale getirilmesi

Kamu hastaneleri birliğine bağlı sağlık kurumlarındaki cerrahi işlemlerde, yataklı bölümlerde ve acilde güvenli bir sistem oluşturmak	Ameliyathaneye giren her bir hastanın cerrahi güvenliğinin % 100 sağlanması, cerrahi alan enfeksiyon hızının bakanlık kriterleri oranında tutulması
	2018 yılı sonuna kadar ameliyathane ve yatak kullanım oranlarında en iyiye ulaşılması
	2018 yılı sonuna kadar acil servislerde yoğunlaşmanın azaltılması
Sağlık kurumlarının altyapısını, kapasitesini, kalitesini ve dağılımını geliştirmek	Sağlık kuruluşlarının fiziksel yapısının ve güvenlik şartlarının iyileştirilmesi
	Sağlık hizmeti verilen binalarda özürlülere yönelik iyileştirme çalışmaları yapılması
	Sağlık hizmetlerinde kullanılan tıbbi cihaz ve donanımların hizmeti kesintiye uğratmaması amacıyla periyodik kontrollerinin yapılarak çalışır halde bulundurulmalarının sağlanması
	Sağlık kurumlarında bulundurulması zorunlu, asgari temel acil ilaçlar, aşılar ve antiserumların miadına uygun şekilde bulundurulmasının sağlanması amacıyla düzenli olarak denetim ve kontroller yapılması
	Sağlık hizmetleri sunumunda akılcı ilaç kullanımına yönelik çalışmaların geliştirilmesi
	Sağlık hizmetleri sunumunun izlenmesi, değerlendirilmesi ve kanıta dayalı karar almada sağlık bilgi sistemlerine zamanında veri girişi yapılması ve işleyiş ile ilgili aksaklık veya eksiklikler konusunda gerekli tedbirlerin alınması
	Karar Destek Sistemi ile entegre Coğrafi Bilgi Sistemi kurulması
	Evde sağlık hizmetlerinin mobil teknolojiler ile desteklenmesi
	Özellikli sağlık hizmetleri eksikliklerinin giderilmesi
Kamu Hastaneler Birliğine bağlı sağlık kurumlarında fiziksel, tıbbi ve bilişim eksikliklerini gidermek	İl geneli ADSM'lerin tüm fonksiyonlarının geliştirirmesi, yeni kurulacak Diş Hekimliği Fakültesiyle entegrasyonun sağlanması
	2018 yılı sonuna kadar bağlı sağlık tesislerinin tümünde hasta odalarının nitelikli hale getirilmesi
Hasta memnuniyetini ve güvenliğini artırmak	Sağlık personelinin hizmeti güvenilir ve doğru şekilde yapma yetenekleri ile bilgi, saygı ve empati kurma özellikleri arttırılması
	Hasta güvenliği konusunda bakanlığımızca belirlenen önlemlerin alınması
	2018 yılı sonuna kadar kliniklerde eksiksiz doldurulan hasta dosyası oranının % 95'e çıkarılması
	Engelli nakil aracı oluşturulması
	Enfeksiyon hızlarının daha düşük olması için gerekli çalışmaları yaparak enfeksiyon hız ortalamasının Türkiye ortalamasının altına düşürülmesi
	Engelli nakil aracı oluşturulmas Hasta memnuniyeti oranlarının doğru ölçülüp değerlendirildiği bir yapı oluşturarak 2017-2018 yılları arasında hasta memnuniyet oranının % 90 seviyelerinde tutulması
	Hizmet standartları görünürlüğünün artırılması

Personel ve vatandaşların memnuniyeti ve güvenliğini artırmak	2018 yılında personelin iş sağlığını ve güvenliğini arttırarak meslek hastalıkları sayısının Türkiye ortalamasının altına çekilmesi
Sağlık tesislerimizin rollerinin eksiksiz karşılanması	2018 yılı sonuna kadar ameliyat masası ve yatak kullanım oranlarında iyileştirmeler yapılması
	2018 yılı sonuna kadar sağlık tesisi kaynaklı kalite göstergelerini artırılması
	Ameliyat ile laboratuvar ve görüntüleme hizmetlerinde bekleme sürelerinin iyileştirilmesi
Sağlık turizminin geliştirilmesine katkı sağlamak ve özel hastanelerin kurulmasını teşvik etmek	İl Sağlık Müdürlüğü ile bağlantıya hastaneler ile ilgili ihtiyaçlarını belirlenmesi
	Yeni Devlet Hastanesinin Burdura ve bölgeye etkisi raporunun hazırlanması ve ilgili kurumlarla paylaşılması
	Sağlık turizminin geliştirilmesi ile ilgili aktörlerin belirlenmesi
	İlgili aktörlerle çalıştay düzenlenmesi
	Sağlık turizmi için tanıtım stratejileri oluşturulması
	Sağlık turizminin canlandırılması
Sağlık hizmet sunumunu izleme, değerlendirme ve kanıta dayalı karar almada sağlık bilgi sistemlerini geliştirme	Teslim edilen vakaların ASOS ya da ARMAKOM, sisteminde bulunan Çağrı Kayıt Formu hastane sonuç bölümünün hastanelerce doldurulmasının sağlanması
Acil Sağlık hizmetlerine uygun ve zamanında erişimi sürdürmek	Acil çağrı hizmetinin uygun kullanımının artırılması
	112 Acil Çağrı Sistemi gereksiz kullanımı konusunda vatandaşların bilgilendirilmesi, vatandaşlara yönelik eğitimler düzenlenmesi, basın yoluyla doğru ön bilgilendirmenin sağlanması
	Acil Çağrı Sistemi ile ilgili doğru bilgilendirme ve va-tandaşların beklentilerinin doğru yönlendirilmesi için, uygun vakalarda hasta yakınlarına tanıtıcı broşür bırakılması uygulamasının geliştirilmesi
	Acil Çağrı Merkezinde görevli personelin iletişim bece- rileri konusundaki eğitimlerin tekrarlanması, eğitimleri geliştirerek uygulamaya devam edilmesi
	Acil sağlık hizmetleri kendine ait istasyon binası bulunmayan ilçelerin bu imkâna kavuşturulması
	Olası hasta mağduriyetinin engellenmesi, vaka yoğunluğu veya nüfus artışı nedeniyle gelişme gösteren alanlarda yeni istasyonların kurulması
Amaç: İnsan Merkezli Olarak Ve Bütüncül Yaklaşimla Bireylerin Sağlık İhtiyaçlarina ve Beklentilerine Cevap Vermek	
Hedefler	Yapılması Gerekenler
Bireyin kendi sağlığıyla ilgili kararlara aktif katılımı konusunda farkındalık oluşturmak	Bireylerin kendi sağlıkları ile ilgili kararlara aktif katılımlarının sağlaması amacıyla eğitim ve bilgilendirme programları yapılması
	Bireyin sağlığı ile ilgili kararlara katılımını teşvik etmek için sağlık çalışanlarında davranış değişikliği oluşturulması
Bedensel, zihinsel, sosyal ya da ekonomik şartları sebebiyle özel olan kişilerin uygun sağlık hizmetlerine daha kolay erişimini sağlayarak ihtiyaçlarına daha iyi yanıt vermek	Yaşlı ve engellilere verilen sağlık hizmetlerinin iyileştirilmesi
	Sağlık kurumlarının mimari ve çevresel açıdan engellilere uygun olarak düzenlenmesi
	Engellilerin hizmetlere daha kolay erişimini sağlamak için altyapı ve teknoloji kapasitesinin artırılması
	Yaşlı ve engelli bireylere yönelik sağlık hizmetleri sunumunda paydaş kurumlarla (Belediyeler, Aile ve Sosyal

	Politikalar Müdürlüğü, Milli Eğitim Müdürlüğü) işbirliği yapılması
	Engelli bireylerin sosyal hayata uyumlarının artırılması için Milli Eğitim Müdürlüğü işbirliğiyle engelli öğrencilere bedensel ve zihinsel durumlarına uygun atölyelerde eğitim verilerek ortaya çıkan ürünlerin (el sanatları, vb.) sergilenmesi
	Engelli sporculara yönelik spor müsabakalarında sunulan sağlık hizmetlerini geliştirilmesi (psikolog, sosyal çalışmacı, doktor),
	Evde sağlık hizmeti sunumunun iyileştirilmesi
	Evde sağlık hizmeti sunumu veren birimlerin altyapı, eğitim ve teknoloji kapasitesinin iyileştirilmesi
	Bireylere evde sağlık hizmet sunumu ile ilgili farkın- dalık oluşturmak için bilgilendirme ve medya kampanyaları düzenlenmesi
	Evde sağlık hizmet sunumu ile ilgili sektörler arası işbirliği yapılması
Bedensel, zihinsel, sosyal ya da ekonomik şartları sebebiyle özel olan kişilerin uygun sağlık hizmetlerine daha kolay erişimini sağlayarak ihtiyaçlarına daha iyi yanıt vermek	Ruh sağlığı hizmetlerinin iyileştirilmesi
	İldeki ruh sağlığı hizmeti veren birimlerin altyapı, eğitim ve teknoloji kapasitelerinin iyileştirilmesi
	İntihar girişimlerinin önlenmesi için farkındalık oluşturacak eğitim ve destek programları düzenlenmesi
	Medyanın intihar konusunda haber yapma tutumunun izlenmesi, değerlendirilmesi ve rehberlik yapılması
	Ruhsal bozukluğu olan kişilerin bakım, istihdam ve psiko-sosyal destek ihtiyaçlarını karşılamak için diğer sektörlerle işbirliği yapılması
	Çocuğun psikososyal gelişimini destekleme programı kapsamında çalışmalar yapılması
	Toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadına yönelik şiddetle mücadele kapsamında sağlık hizmetlerinin iyileştirilmesi
	Kadına yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadele Programı'nın il genelinde yürütülmesi
	Toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadına yönelik aile içi şiddetle mücadele konularında eğitimler verilmesi
Acil Sağlık hizmetlerine uygun ve zamanında erişimi sürdürmek	Acil çağrı hizmetinin uygun kullanımının artırılması
	112 Acil Çağrı Sistemi gereksiz kullanımı konusunda vatandaşların bilgilendirilmesi, vatandaşlara yönelik eğitimler düzenlenmesi, basın yoluyla doğru ön bilgilendirmenin sağlanması
	Acil Çağrı Sistemi ile ilgili doğru bilgilendirme ve va-tandaşların beklentilerinin doğru yönlendirilmesi için, uygun vakalarda hasta yakınlarına tanıtıcı broşür bırakılması uygulamasının geliştirilmesi
	Acil Çağrı Merkezinde görevli personelin iletişim bece- rileri konusundaki eğitimlerin tekrarlanması, eğitimleri geliştirerek uygulamaya devam edilmesi
	Acil sağlık hizmetleri kendine ait istasyon binası bulunmayan ilçelerin bu imkâna kavuşturulması

	Olası hasta mağduriyetinin engellenmesi, vaka yoğunluğu veya nüfus artışı nedeniyle gelişme gösteren alanlarda yeni istasyonların kurulması
Amaç: Türkiye'nin Ekonomik Ve Sosyal Kalkinmasi Ile Küresel Sağliğa Katki Araci Olarak Sağlik Sistemini Geliştirmeye Devam Etmek	
Hedefler	Yapılması Gerekenler
Hizmet kalitesinden taviz vermeden, kanıta dayalı politikalarla sağlık sisteminin finansal sürdürülebilirliğini korumak	Sağlık sisteminin finansal sürdürülebilirliğini korumak için sorunları tanımlayan ve teşhis eden dinamik yapının kurulması, program ve yöntemler geliştirilmesi
	İlde sağlık hizmet sunumunda değişim gerektiren alanların ve bunların maliyetlerini tespit edilmesi
Hizmet kalitesinden taviz vermeden, kanıta dayalı politikalarla sağlık sisteminin finansal sürdürülebilirliğini korumak	Sağlık sisteminin finansal sürdürülebilirliğini korumak için sorunları tanımlayan ve teşhis eden dinamik yapının kurulması, program ve yöntemler geliştirilmesi
	İlde sağlık hizmet sunumunda değişim gerektiren alanların ve bunların maliyetlerini tespit edilmesi
	Sağlık kurumlarında günlük tedavi hizmetlerinin iyileştirilmesi
	Sağlıkta finansal yönetim için eğitim, altyapı ve teknoloji kapasitesinin artırılması
	İlde sağlıkla ilgili belirli gün ve haftalarda halka yönelik yapılan etkinliklerde farkındalık oluşturmak amacıyla dış paydaş desteği sağlanması

2.4. Burdur İlinde Sağlık Alanında Yürütülen Yatırımlar

2.4.1.Yapım Aşamasındaki Yatırımlar

Merkez Halk Sağlığı Müdürlüğü, Burdur Bucak Elsazı Sağlık Evi, Burdur Yeşilova TSM + 7 Hekimli ASM + 112 ASHİ, Bucak Karapınar 2-3 Hekimli ASM, Burdur Merkez Yassıgüme Sağlık Evi, Burdur Merkez Kayış Sağlık Evi, Gölhisar 2 Nolu 4 Hekimli ASM, Burdur Merkez 5 Nolu 2 Hekimli ASM, Burdur Kemer 112 ASHİ, Çavdır 2 Nolu (Söğüt) 112 ASHİ, Merkez 1 Nolu Ashi ve 2 Nolu ASM, Göçmen Sağlığı Merkezi ve Bucak Sağlıklı Hayat Merkezi yapım aşamasındaki yatırımlar olarak değerlendirilmiştir.

2.4.2. Proje Aşamasındaki Yatırımlar

Bucak 3 Nolu 6 Hekimli ASM, Burdur Çavdır Ambarcık Sağlık Evi, Burdur Devlet Hastanesi, Çeltikçi 112 AsHİ-TSM- 3 Hekimli ASM, Altınyayla 1 Nolu ASHİ, Bucak 1 Nolu 7 Hekimli ASM, Merkez 9 Nolu 8 Hekimli ASM + 112 ASHİ, Burdur Ağlasun Mamak Sağlık Evi, Çamlık 2-3 Hekimli ASM, Bucak 4 Nolu ASHİ, Tefenni 112 Acil Sağlık Hizmetleri İstasyonu ise proje aşamasındadır.

2.4.3. 2017 Yılında Yenilenen Sağlık Tesisleri

Karamanlı Kılavuzlar Sağlık Evi, Çavdır Büyükalan Sağlık Evi, Çavdır Küçükalan Sağlık Evi, Merkez Çallıca Sağlık Evi, Karamanlı Bademli Sağlık Evi, Ağlasun Yeşilbaşköy Sağlık Evi, Gölhisar İbecik ASM, Merkez Kozluca ASM, Merkez Taşkapı Sağlık Evi, Merkez Başmakçı Sağlık Evi ise yenilenmiştir.

3. SWOT ANALİZİ

Bu bölümde Burdur ili içerisinde sağlık sektörünün paydaşları ile yapılan görüşmeler ve toplantılar sonucunda sektörün güçlü, zayıf yönleri, fırsatlar ve tehditleri üzerine derinlemesine analiz yapılmıştır. Elde edilen veriler, sektöre ilişkin avantaj ve potansiyeller SWOT Analizine göre analitik bir biçimde irdelenmiş ve yorumlanmıştır.

Tablo 43. Burdur İli Sağlık SWOT Analizi

GÜÇLÜ YÖNLER	**ZAYIF YÖNLER**
• Nüfusa göre hastane sayısının ve yatak kapasitesinin oldukça yüksek olması	• Sağlık hizmetlerinde kullanılan bazı binalarda fiziki şartların yetersizliği • Sağlık personeli sayısının eksikliği nedeniyle özellikle periferde tam alamıyla etkin bir şekilde sağlık hizmet talebini karşılayamaması • Personel hareketliliğinin fazla olması • Hastanelerde bazı özel tanılı sağlık proplemlerine çözüm bulunamamasından dolayı (Koroner Anjiografi vb.) il dışına nakillerin fazla olması
FIRSATLAR	**TEHDİTLER**
• Coğrafi konumu nedeniyle ilimizin ulaşım kavşağında olması • Burdur Ağız ve Diş Sağlığı Merkezinin olması • İlimize Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi kurulmuş olup faaliyete geçecek olması • Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi ile işbirliği imkânlarının sağlık ve sosyal platformlarda etkin bir şekilde kullanılması • Mehmet Akif Ersoy Üniversitesinde sağlık alanında faaliyet gösterecek uygulama ve araştırma merkezi ve sağlık kampüsü projeleri	• İlin doğal afetlere maruz kalan bir bölgede yer alması • Yüksek kaba intihar hızı ile Türkiye'de 3.sırada yer alması • Kamuya ait arsa bulunmasında sıkıntı yaşanması • Toplumda obezite oranının artması • Toplam doğurganlık hızının düşmesi ve nüfusun yaşlanma eğilimine girmesi • Kaba ölüm hızının Türkiye ortalamasının oldukça üstünde olması • Gittikçe hareketsizleşen ve fiziksel aktiviteden uzak toplumsal yapının oluşmaya başlaması

Burdur ilinin sağlık alanındaki *güçlü yönlerine* bakıldığında; nüfusa göre hastane sayısının ve yatak kapasitesinin yüksek olduğu ön plana çıkmaktadır.

Burdur ilinin sağlık alanındaki *zayıf yönlerine* bakıldığında; Sağlık hizmetlerinde kullanılan bazı binalarda fiziki şartların yetersizliği, Sağlık personeli sayısının eksikliği nedeniyle özellikle periferde tam alamıyla etkin bir şekilde sağlık hizmet talebini karşılayamaması, Personel hareketliliğinin fazla olması ve Hastanelerde bazı özel tanılı sağlık proplemlerine çözüm bulunamamasından dolayı (Koroner Anjiografi vb.) il dışına nakillerin fazla olması gösterilmektedir.

Burdur ilinin sağlık alanındaki ***fırsatlarına*** bakıldığında; Coğrafi konumu nedeniyle ilimizin ulaşım kavşağında olması, Burdur Ağız ve Diş Sağlığı Merkezinin olması, İlimize Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi kurulmuş olup faaliyete geçecek olması, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi ile iş birliği imkanlarının sağlık ve sosyal platformlarda etkin bir şekilde kullanılması, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesinde sağlık alanında faaliyet gösterecek uygulama ve araştırma merkezi ve sağlık kampüsü projeleri gösterilmektedir.

Burdur ilinin sağlık alanındaki ***tehditlerine*** bakıldığında; İlin doğal afetlere maruz kalan bir bölgede yer alması, Yüksek kaba intihar hızı ile Türkiye'de 3.sırada yer alması, Kamuya ait arsa bulunmasında sıkıntı yaşanması, Toplumda obezite oranının artması, Toplam doğurganlık hızının düşmesi ve nüfusun yaşlanma eğilimine girmesi, Kaba ölüm hızının Türkiye ortalamasının oldukça üstünde olması, Gittikçe hareketsizleşen ve fiziksel aktiviteden uzak toplumsal yapının oluşmaya başlaması gösterilmektedir.

4. TEMEL SORUNLARIN TANIMLANMASI

Sağlık alanında sorunlarının tanımlanması ve çözüm önerilerinin belirlenmesi, alana yönelik fırsat ve tehditler ile alanın güçlü ve zayıf yönlerinin tespiti ve alanın potansiyelinin ortaya konulmasında ikincil veri kaynaklarından ve sağlık alanı temsilcilerinin görüşlerinden faydalanılmıştır. Temel sorunların belirlenmesi aşamasında kamu kurum ve kuruluşlarından paydaşlar ile görüşmeler yapılmış, bu görüşmelerde alınan notlar ve kurum raporlarından istifade edilmiştir. Bu çalışmaların sonucunda sektörün temel sorunları ortaya konulmuştur. Bu sorunlar iki ana grupta sınıflandırılmıştır.

Tablo 43. Burdur İli Sağlık Alanına Yönelik Sorunlar

Sorun 1: Sağlık Problemleri
• Kuduz şüpheli temas vakalarında artış olması • Kaba ölüm hızının artış eğiliminde olması • Temiz ve ulaşılabilir içme suyu sıkıntısı • Yaşlı nüfusun bakım ihtiyacı • Kaba intihar hızı belirgin yükselişte olması • Toplumda obezite oranının artması • Toplam doğurganlık hızının düşmesi ve nüfusun yaşlanma eğilimine girmesi • Gittikçe hareketsizleşen ve fiziksel aktiviteden uzak toplumsal yapının oluşmaya başlaması • Hastanelerde koroner anjiografi yapılamaması sonucu il dışına nakillerin bir hayli fazla olması • Kendini asarak ve ateşli silah kullanarak yaşamına son verenlerin sayısında belirgin artış olması
Sorun 2: Yönetim, Örgüt Yapısı ve Bürokrasi
• Kamuya ait arsa bulunmasında sıkıntı yaşanması • Sağlık hizmetlerinde kullanılan bazı binalarda fiziki şartların yetersizliği • Sağlık personeli sayısının eksikliği nedeniyle özellikle çevrenin tam alamıyla etkin bir şekilde sağlık hizmet talebini karşılayamaması • Personel hareketliliğinin fazla olması • Yönetim kadrolarında sık sık değişim olması • Bürokrasinin giderek azaltılmasına rağmen iş ve işlemlerde istenen hıza ulaşılamaması

5. HEDEFLER

Sağlık alanında söz sahibi olan temsilciler ve alanı ilgilendiren kamu kurum ve kuruluşları ile görüşmeler yapılmış ve bu çalışmaların sonucunda alanın temel sorunları ve çözüm önerilerine ilişkin görüşler ortaya konulmuştur. Bu sorunlar 11 ana grupta sınıflandırılarak bu sorunlara yönelik spesifik hedefler ortaya konulmuştur.

Tablo 43. Sağlık Alanına Yönelik Kısa-Orta-Uzun Vade Çözüm Önerileri

Sorun 1: Hastanelerde koroner anjiografi yapılamaması sonucu il dışına nakillerin bir hayli fazla olması		
Kısa Vade	**Orta Vade**	**Uzun Vade**
• Cihazın teminin sağlanması.	Alanıında uzman personellerin (Uzman doktor ve diğer sağlık profesyonelleri) istihdamı	• Tam teşekküllü anjiyografi ünitesinin kurulması
Sorun 2: Kaba ölüm hızının artış eğiliminde olması		
Kısa Vade	**Orta Vade**	**Uzun Vade**
• Nedensellik araştırmalarının yapılması	• Kronik hastalıkların takip ve önleme faaliyetlerinin etkin bir şekilde sunulması • Sağlığı kötü yönde etkileyen ruh sağlığı sorunlarının prevalansının azaltılması ve insanların stresli yaşam olayları ile başa çıkabilme yeteneğinin arttırılması	• Sağlıklı yaşlanma faaliyetlerinin yaygınlaştırılması
Sorun 3: Yaşlı nüfusun bakım ihtiyacı		
Kısa Vade	**Orta Vade**	**Uzun Vade**
• Evde bakım hizmetlerinin kapsamının arttırılması	• Geriatri-Gerontoloji alanlarında yetişmiş personel istihdamı	• Gerek devlet gerekse özel bakım hizmetleri merkezinin açılması
Sorun 4: Kaba intihar hızı belirgin yükselişte olması		
Kısa Vade	**Orta Vade**	**Uzun Vade**
• Nedensellik araştırmalarının yapılması	• Özellikle adölesan evreden başlamak kaydıyla eğitim ve farkındalık çalışmalarına ağırlık verilmesi • Ev içi, cinsiyetle ilgili ve organize şiddetten doğan ölüm ve insidans ile sağlık üzerine olan etkilerinin azaltılması	• Danışma ve destek merkezlerinin açılması
Sorun 5: Kuduz şüpheli temas vakalarında artış olması		
Kısa Vade	**Orta Vade**	**Uzun Vade**
• Başıboş hayvanların aşılanması	• Başıboş hayvanların aşılanması	• Başıboş hayvanların aşılanması
Sorun 6: Toplumda obezite oranının artması		
Kısa Vade	**Orta Vade**	**Uzun Vade**
• Farkındalık ve eğitim faaliyetlerinin arttırılması	• İlgili kurum ve kuruluşlar vasıtasıyla sağlıklı ve güvenilir gıda maddelerinin mevcudiyetinde, ulaşılabilirliğinde ve elde edilebilirliğinde önemli ölçüde artış sağlanması	• Aktivite alanlarının fiziki şartlarının arttırılması ve konusunda uzman danışmanların istihdam edilmesi
Sorun 7: Kamuya ait arsa bulunmasında sıkıntı yaşanması ve sağlık hizmetlerinde kullanılan bazı binalarda fiziki şartların yetersizliği		
Kısa Vade	**Orta Vade**	**Uzun Vade**
• Mevcut bulunan binaların tadilat ile mevcut şartların iyileştirilmesi • Sağlık kurumlarının altyapısı, kapasitesi, kalitesi ve dağılımının geliştirilmesi	• İlimizde bulunan STK ve iş adamlarının desteğinin sağlanarak arsa sorununun çözülmesi	• Şehrin gerek sosyal gerek sağlık hizmetleri ihtiyaçlarına cevap verebilecek fiziki şartların sağlanması

Sorun 8: Sağlık personeli sayısının eksikliği nedeniyle periferde etkin bir şekilde sağlık hizmet talebini karşılayamaması ve sağlık personelinin eğitimi		
Kısa Vade	**Orta Vade**	**Uzun Vade**
• Personel hareketliliğinin azaltılması	• Yönetsel kadrolarda değişimin azalması • Sağlık profesyonellerinin eğitimi, iyi kalitede geliştirici, koruyucu, tedavi edici ve rehabilite edici hizmetleri vermeye hazırlayan, klinik ve halk sağlığı uygulaması arasında bir köprü kurmasına yardımcı olabilecek düzeyde ve HİS politikası ilkelerine dayalı olması	• İmkânlar dâhilince personel sayısının arttırılması
Sorun 9: Uyuşturucu madde ve alkolün zararlı kullanımı dâhil olmak üzere madde bağımlılığı ve tütün ürünleri kullanımının artma eğilimide olması		
Kısa Vade	**Orta Vade**	**Uzun Vade**
• Farkındalık ve eğitim faaliyetlerinin arttırılması • Uyuşturucu madde ve alkolün zararlı kullanımı dâhil olmak üzere madde bağımlılığının engellenmesi ve tedavisinin güçlendirilmesi • İlaç, tütün ve alkol tüketimi gibi zararlı davranışlara yönelen gençlerin oranı azaltılması	• Engellenmesi ve tedavisinin güçlendirilmesi • Dünya Sağlık Örgütü Tütün Kontrolü Çerçeve Sözleşmesi'nin tüm ülkelerde, uygun görüldüğü şekilde ilimizde de uygulanmasının güçlendirilmesi	• Mücadele kapsamında AMATEM vb. birimlerin ilimizde faaliyete geçirilmesi
Sorun 10: Engelli bireylerin sağlık hizmetlerine ulaşma güçlükleri		
Kısa Vade	**Orta Vade**	**Uzun Vade**
• Etkin iletişim ve hastaneye transferlerinde kolaylık sağlanması	• Engelli bireylerin engel durumuna göre iletişim kurabileceği yetişmiş personel istihdamı	• Engelli koordinasyon birimlerinin kurulması ve etkin bir şekilde hizmet vermesi
Sorun 11: Bulaşıcı hastalıkların yaygınlaşması		
Kısa Vade	**Orta Vade**	**Uzun Vade**
• Tüberküloz, sıtma ve ihmal edilen tropik hastalık salgınlarının tamamen bitirilmesi ve hepatit, su kaynaklı hastalıklar ve diğer bulaşıcı hastalıklarla mücadele edilmesi	• Tehlikeli kimyasallardan ve hava, su ve toprak kirliliği ve kontaminasyonundan kaynaklanan ölüm ve hastalıkların kaydadeğer miktarda azaltılması	• Sağlığı koruyucu ve iyileştirici ailesel ve bireysel becerilerin arttırılması yoluyla, ev çevresinin güvenliği ve kalitesinin geliştirilmesi ve fiziki ev çevresinde sağlığı tehlikeye atan durumların azaltılması

5.1. Kısa Vadeli Hedefler

- Hastanelerde koroner anjiografi yapılamaması sonucu il dışına nakillerin bir hayli fazla olması sebebiyle cihazın temin edilmesi
- Kaba ölüm hızının artış eğilimine yönelik nedensellik araştırmasının yapılması
- Evde yaşlı bakım hizmetlerinin kapsamının arttırılması
- Kaba ölüm hızının artışına yönelik nedensellik araştırmalarının yapılması
- Kuduz vakalarının azaltılmasına yönelik başıboş hayvanların aşılanması
- Obeziteye yönelik farkındalık ve eğitim faaliyetlerinin arttırılması
- Sağlık hizmeti veren mevcut binaların tadilatı ve mevcut şartların iyileştirilmesi

- Sağlık kurumlarının altyapısı, kapasitesi, kalitesi ve dağılımının geliştirilmesi
- Sağlık personeli hareketliliğinin azaltılması
- Uyuşturucu madde ve alkolün zararlı kullanımı dâhil olmak üzere madde bağımlılığının engellenmesi ve tedavisinin güçlendirilmesi
- İlaç, tütün ve alkol tüketimi gibi zararlı davranışlara yönelen gençlerin oranının azaltılması
- Engelli bireylere yönelik sağlık hizmetlerinde etkin iletişim ve hastaneye transferlerinde kolaylık sağlanması
- Tüberküloz, sıtma ve ihmal edilen tropik hastalık salgınlarının tamamen bitirilmesi ve hepatit, su kaynaklı hastalıklar ve diğer bulaşıcı hastalıklarla mücadele edilmesi

5.2. Orta Vadeli Hedefler

- Koroner anjiografi alanında uzman personellerin (uzman doktor ve diğer sağlık profesyonelleri) istihdamı
- Kronik hastalıkların takip ve önleme faaliyetlerinin etkin bir şekilde sunulması
- Sağlığı kötü yönde etkileyen ruh sağlığı sorunlarının prevalansının azaltılması ve insanların stresli yaşam olayları ile başa çıkabilme yeteneğinin arttırılması
- Geriatri-Gerontoloji alanlarında yetişmiş personel istihdamı
- Özellikle adölesan evreden başlamak kaydıyla eğitim ve farkındalık çalışmalarına ağırlık verilmesi
- Ev içi, cinsiyetle ilgili ve organize şiddetten doğan ölüm ve insidans ile sağlık üzerine olan etkilerinin azaltılması
- Başıboş hayvanların aşılanması
- İlgili kurum ve kuruluşlar vasıtasıyla sağlıklı ve güvenilir gıda maddelerinin mevcudiyetinde, ulaşılabilirliğinde ve elde edilebilirliğinde önemli ölçüde artış sağlanması
- İlimizde bulunan STK ve iş adamlarının desteğinin sağlanarak arsa sorununun çözülmesi
- Yönetsel kadrolarda değişimin azalması
- Sağlık profesyonellerinin eğitimi, iyi kalitede geliştirici, koruyucu, tedavi edici ve rehabilite edici hizmetleri vermeye hazırlayan, klinik ve halk sağlığı uygulaması arasında bir köprü kurmasına yardımcı olabilecek düzeyde ve HİS politikası ilkelerine dayalı olması
- Uyuşturucu madde ve alkolün zararlı kullanımı dâhil olmak üzere madde bağımlılığı ve tütün ürünleri kullanımının gellenmesi ve tedavisinin güçlendirilmesi
- Dünya Sağlık Örgütü Tütün Kontrolü Çerçeve Sözleşmesi'nin tüm ülkelerde, uygun görüldüğü şekilde ilimizde de uygulanmasının güçlendirilmesi
- Engelli bireylerin engel durumuna göre iletişim kurabileceği yetişmiş personel istihdamı
- Tehlikeli kimyasallardan ve hava, su ve toprak kirliliği ve kontaminasyonundan kaynaklanan ölüm ve hastalıkların kaydadeğer miktarda azaltılması

5.3. Uzun Vadeli Hedefler

- Tam teşekküllü anjiyografi ünitesinin kurulması
- Sağlıklı yaşlanma faaliyetlerinin yaygınlaştırılması
- Gerek devlet gerekse özel bakım hizmetleri merkezinin açılması
- Danışma ve destek merkezlerinin açılması
- Başıboş hayvanların aşılanması
- Aktivite alanlarının fiziki şartlarının arttırılması ve konusunda uzman danışmanların istihdam edilmesi
- Şehrin gerek sosyal gerek sağlık hizmetleri ihtiyaçlarına cevap verebilecek fiziki şartların sağlanması
- İmkânlar dâhilince personel sayısının arttırılması
- Mücadele kapsamında AMATEM vb. birimlerin ilimizde faaliyete geçirilmesi
- Engelli koordinasyon birimlerinin kurulması ve etkin bir şekilde hizmet vermesi

"***BU TEMAYA AİT FAALİYET ÖNERİLERİ, İL GELİŞİM STRATEJİLERİ BÖLÜMÜNDE YER ALMAKTADIR."***

6. KAYNAKÇA

Burdur İl Sağlık Müdürlüğü 2002-2009-2017 Brifingleri

Ersöz, F. (2009). OECD'ye Üye Ülkelerin Seçilmiş Sağlık Göstergelerinin Kümeleme ve Ayırma Analizi ile Karşılaştırılması. Turkiye Klinikleri Journal of Medical Sciences, 29(6), 1650-1659.

T.C Sağlık Bakanlığı 2016 Yılı Sağlık İstatistikleri Raporu

T.C. Sağlık Bakanlığı 2009 Yılı Sağlık İstatistikleri Raporu

T.C. Sağlık Bakanlığı 2023 YILI Sağlık İş Gücü Hedefleri ve Sağlık Eğitimi Verileri

T.C. Sağlık Bakanlığı Tedavi Edici Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü 2002 Yılı Sağlık İstatistikleri Raporu

T.C. Sağlık Bakanliği Türkiye Kamu Hastaneleri Genel Müdürlüğü 2017 Yili Ocak-Ekim Dönemi Acil Servislere İlişkin Veriler

Tokatlıoğlu, Y. & İ. Tokatlıoğlu (2018), "Türkiye'de Katastrofik Sağlık Harcamaları ve Bu Harcamaları Belirleyen Faktörler: 2002-2014 Dönemi", Sosyoekonomi, Vol. 26(35), 59-78.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) Sağlık Göstergeleri (2002-2009-2016-2017)

Türkiye Sağlık Enstitüleri Başkanlığı Türkiye Nüfus Ve Sağlik Araştirmasi 1993, 1998, 2003 ve 2008 Verileri

EĞİTİM

EĞİTİM

Dr.Öğr.Üyesi Osman EROL

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü

Dr.Öğr.Üyesi Ramazan GÜREL

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Bölümü

1. GİRİŞ

Eğitim modern dünyanın en önemli parametrelerinden bir tanesini teşkil etmektedir. Toplumların ekonomik ve sosyal gelişmişliklerinin yapı taşını oluşturan insan sermayesinin gelişimi üzerine kurulmuş olan kavram yüzyıllardır devletlerin en önemli yatırım alanlarından bir tanesi olmuştur. Söz konusu yatırımlar ülkeler arasında farklılık gösterse de temel noktada zorunlu eğitim üzerinde birleşme görülebilmektedir. Gelişmekte olan ülkeler içerisinde sınıflandırılan Türkiye için 2023 ve 2053 hedeflerine ulaşılmasında hiç şüphesiz eğitim hayati bir önem taşıyan temel uygulama olarak kendisini göstermektedir. Çalışmanın odağı olan Burdur ili ise eğitim ve sınav başarısında ülkemizde başı çeken illerden bir tanesi olarak konumlanmaktadır. Bahsi geçen başarının sürdürülebilmesi ve ilin karşı karşıya olduğu beyin göçü vermesi gibi sorunların sınıflandırılarak çözümlenmesinde oluşturulan raporun faydalı olacağı düşünülmektedir.

1.1. Amaç ve Kapsam

Bu bölümde Burdur ili Eğitim alanı ile ilgili mevcut durumun belirlenmesi amaçlanmıştır.

1.2. Materyal ve Yöntem

Bu araştırmada, nicel araştırma yöntemi esas alınmış ve betimsel araştırma modeli kullanılmıştır. Araştırmada, Burdur ilinde eğitimde mevcut olan durumun incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla çalışmada, okul öncesinden yükseköğretime bütün eğitim kademelerindeki durumlar ayrı ayrı ele alınmıştır. Farklı kademeler için okullaşma oranları, okul sayıları, okul başına düşen öğrenci sayısı, öğretmen sayısı, öğretmen başına düşen öğrenci sayısı, derslik sayısı, derslik başına düşen öğrenci sayısı gibi değişkenlere yönelik istatistiki veriler kullanılmış ve yorumlanmıştır. Burdur iline ait elde edilen veriler Türkiye ortalamaları ile karşılaştırılmış ve yorumlanmıştır. Araştırmada kullanılan veriler, Burdur il Milli Eğitim müdürlüğünden elde edilen veriler ve sektör paydaşları ile yapılan toplantılardan elde edilmiştir. Veriler araştırmacılar tarafından incelenmiş tekrar değerlendirilmiş ve tablolar ve grafikler oluşturulmuştur. Verilerin tablolaştırılmasında frekans ve yüzdelik oranlardan yararlanılmıştır.

1.3. Tanımlar

Eğitim ve eğitim bilimine ilişin bir takım tanımlamalara yer verilmesinin raporun anlaşıla bilirliğinin arttırılmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu noktada:

Okullaşma Oranı: İlgili öğrenim türündeki teorik yaş grubunda bulunan öğrencilerin, ait olduğu öğrenim türündeki teorik yaş grubunda bulunan toplam nüfusa bölünmesi ile elde edilir.

A: Teorik yaş grubundaki öğrenci sayısı

B: Teorik yaş grubundaki toplam nüfus

Net okullaşma oranı = A/B x 100

Öğrencilerin bitirdiği yaş temel alınarak; okul öncesi teorik yaş 3 yaş (1-9 aylar) -5 yaş (4-12 aylar), ilkokulda teorik yaş 5 yaş (1-3 aylar) -9 yaş (4-12 aylar), ortaokulda teorik yaş 9 yaş (1-3 aylar) -13 yaş, ortaöğretimde teorik yaş 14-17, yükseköğretimde teorik yaş 18-22 olarak kabul edilmiştir.

İlköğretim Kurumları: Mecburi ilköğretim çağı 5 yaş (66 ayını dolduran, 2011 yılının 1. ve 3. ayları arasında doğan çocuklar) -13 yaş grubundaki çocukları kapsar. (Kayıtların yapıldığı yılın eylül ayı sonu itibariyle 66 ayını dolduran çocuklar ile 13 yaşını bitirip öğretim yılı sonunda 14 yaşına giren çocukları kapsar.)

İlköğretim kurumları; dört yıl süreli ve zorunlu ilkokullar ile dört yıl süreli zorunlu ve farklı programlar arasında tercihe imkân veren ortaokullar ile imam hatip ortaokullarından oluşur. Ortaokullar ile imam-hatip ortaokullarında lise eğitimini destekleyecek şekilde öğrencilerin yetenek, gelişim ve tercihlerine göre seçimlik dersler oluşturulur.

Okulöncesi Eğitim: Okul öncesi eğitim; isteğe bağlı olarak zorunlu ilköğretim çağına gelmemiş, 3 yaş (36 ayını dolduran çocuklar), 4 yaş ve 5 yaş (66 aydan küçük olan çocuklar) grubundaki çocukların eğitimini kapsar. Okul öncesi eğitim kurumları bağımsız anaokulları olarak kurulabildikleri gibi, gerekli görülen yerlerde ilköğretim okullarına bağlı ana sınıfları halinde veya ilgili diğer öğretim kurumlarına bağlı uygulama sınıfları olarak da açılmaktadır

Genel Ortaöğretim: İlköğretime dayalı en az dört yıllık zorunlu eğitimle öğrencilere genel kültür kazandırmanın yanı sıra, ilgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda yükseköğretime, hem yükseköğretime veya geleceğe hazırlayan eğitim öğretim sürecidir.

Mesleki ve Teknik Ortaöğretim: İlköğretime dayalı en az dört yıllık zorunlu eğitimle öğrencilere genel kültür kazandırmanın yanı sıra, ilgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda yükseköğretime, hem yükseköğretime hem mesleğe veya geleceğe ve iş alanlarına hazırlayan eğitim öğretim sürecidir.

2. MEVCUT DURUM

Tablo 1'de okulöncesi eğitim kurumlarına ilişkin sayısal veriler sunulmuştur.

Tablo 1. Okul Öncesi Eğitime İlişkin Sayısal Veriler

	2013-2014	2014-2015	2015-2016	2016-2017	2017-2018
Öğrenci Sayısı – Toplam	3.784	3.979	4.411	4.591	5.003
Derslik sayısı	232	266	241	238	255
Derslik Başına Öğrenci sayısı	16	15	18	19	20
Öğretmen Sayısı	238	254	272	280	297
Öğretmen Başına Öğrenci Sayısı	16	16	16	16	17
Okul Sayısı	128	131	127	125	126
Kapalı Alan(m2)	25.597	27.843	23.452	23.968	24.520

Kaynak: İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Tablo 1'e göre okulöncesine devam eden öğrenci sayısında son beş yıl içerisinde bir artışın olduğu görülmektedir. 2013-2014 eğitim öğretim yılında 3784 öğrenci okul öncesinde öğrenim görürken, 2017-2018 eğitim öğretim yılında 5003 öğrencinin okulöncesi öğrenim kurumlarına devam ettiği görülmektedir. Özellikle son bir yıl içerisinde önemli bir artışın olduğu görülmektedir. Bu artışın önemli bir nedeni MEB tarafından gerçekleştirilen okulöncesi eğitime yönelik politikaların olduğu söylenebilir. 2017-2018 eğitim öğretim yılı başında 22 pilot ilde zorunlu okul öncesi eğitim (5 yaş için) başlatılmıştır. Bu illerden bir tanesi de Burdur'dur.

Okulöncesine yönelik derslik sayılarının son beş yıl içerisinde değişkenlik gösterdiği görülmektedir. 2014-2015 eğitim öğretim yılında 266 dersliğe sahip olunmasına rağmen sonraki iki yılda derslik sayısının kapatılan okullar nedeniyle azaldığı görülmektedir. Derslik başına düşen öğrenci sayısının öğrenci sayısındaki önemli artış nedeniyle beş yıl içinde artarak 20 öğrenciye çıktığı görülmektedir.

Burdur ilinde görevli okul öncesi öğretmen sayısında düzenli bir artışın olduğu görülmektedir. 2013-2014 eğitim öğretim yılında 238 öğretmen görev yaparken bu sayı 2017-2018 eğitim öğretim yılı için 297'ye ulaşmıştır. Son beş yılda öğretmen sayısında artış olmasına rağmen öğretmen başına düşen öğrenci sayısı 2017-2018 eğitim öğretim yılında 17'ye ulaşmıştır.

Okul sayısının ise 2017-2018 eğitim öğretim yılında 126'ya düştüğü görülmektedir. Öğrenci sayısı ve derslik sayısı birlikte incelendiğinde ileriki yıllarda derslik başına düşen öğrenci sayısının artacağı öngörülebilir. Okulöncesi eğitime verilen kapalı alanların 2014 yılında artış göstermesine rağmen 2015 yılında azaldığı görülmektedir. Bu azalmanın önemli bir nedeni bazı ortaokullarda bulunan okulöncesi eğitim sınıflarının kapatılması ve okulların kapatılmasıdır.

Burdur ilinde okul öncesi eğitime ilişkin gerçekleştirilen çalışmaların olumlu sonuçlar verdiği görülmektedir. Eğitime erişimin en önemli göstergelerinden birisi okullaşma oranlarıdır. Eğitim sistemlerinin hangi düzeyde olduğunun belirlenmesine yönelik yapılan karşılaştırma çalışmalarında okullaşma oranı sıklıkla kullanılmaktadır. Bu çalışmada da Burdur ilindeki eğitim düzeyinin belirlenmesi amacıyla Burdur iline ait okullaşma oranları ilgili yıllardaki Türkiye geneli okullaşma oranı ile karşılaştırılmıştır. Okulöncesi eğitimde okullaşma oranlarına ilişkin veriler Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2. Burdur İl Geneli Okul Öncesi Eğitime İlişkin Okullaşma Oranları

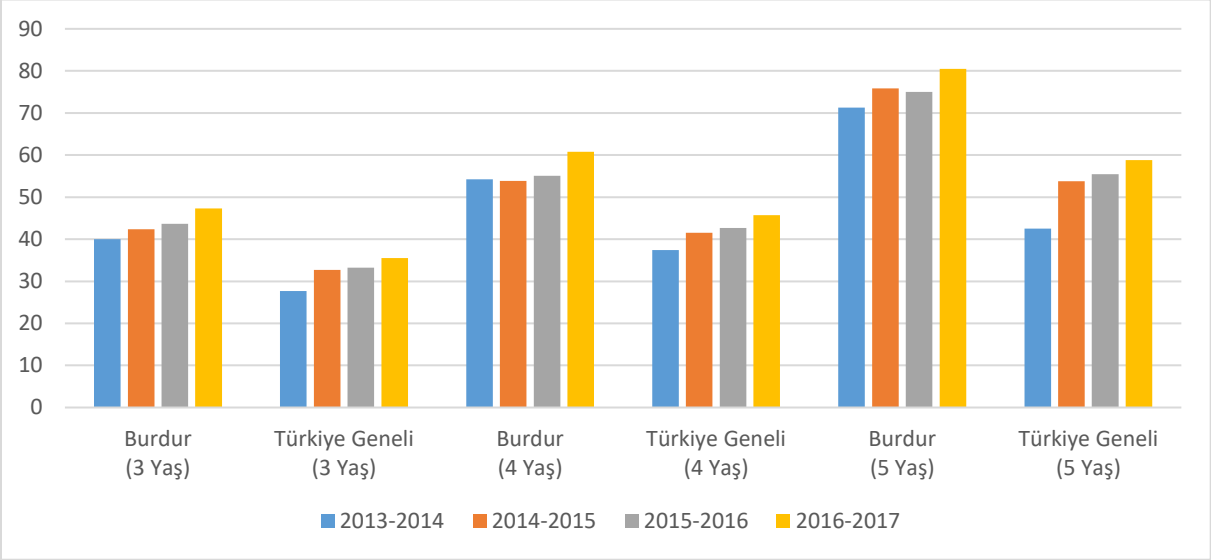
Okulöncesi	**2013-2014**	**2014-2015**	**2015-2016**	**2016-2017**	**2017-2018**
Öğrenci Sayısı 3 Yaş	328	343	401	408	436
Burdur ili 3 Yaş okullaşma oranı (%)	40,04	42,36	43,67	47,28	
Türkiye geneli 3 Yaş okullaşma oranı (%)	27,71	32,68	33,26	35,52	
Öğrenci Sayısı 4 Yaş	1.066	1.076	1.202	1.338	1.542
Burdur ili 4 Yaş okullaşma oranı (%)	54,27	53,84	55,04	60,81	
Türkiye geneli 4 Yaş okullaşma oranı (%)	37,46	41,57	42,69	45,7	
Öğrenci Sayısı 5 Yaş	2.390	2.560	2.808	2.845	3.025
Burdur ili 5 Yaş okullaşma oranı (%)	71,28	75,83	75,01	80,48	
Türkiye geneli 5 Yaş okullaşma oranı (%)	42,54	53,78	55,48	58,79	
Öğrenci Sayısı – Toplam	3.784	3.979	4.411	4.591	5.003

Kaynak: İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Görüldüğü üzere okullaşama oranlarında düzenli bir artış eğilimi mevcuttur. Söz konusu eğilim tüm yaş grupları için geçerlidir. Tablo 2'ye göre her yaş grubunda okulöncesi eğitime dâhil olan

öğrenci sayılarının sürekli artış gösterdiği görülmektedir. Okulöncesi eğitime devam eden öğrenci sayısı 2013 yılında 3784 ve 2015 yılında 4411 iken 2017 yılında bu sayı 5003 öğrenciye ulaşmıştır. Yaş bağlamında her yaş grubuna devam eden öğrenci sayısının giderek arttığı ve en çok 5 yaş grubunda okulöncesi eğitime devam eden öğrenci olduğu görülmektedir. Tablo 2'de 2013 ve 2017 yılları arasında okullaşma oranları her yaş grubu için ayrı ayrı verilmiştir. 2017-2018 öğretim yılına ait okullaşma oranı henüz açıklanmamıştır.

Şekil 1. Okulöncesi Okullaşma Oranlarının Yıllara Göre Dağılımı

Kaynak: İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Okulöncesinde son beş yıla ait net okullaşma eğilimi incelendiğinde her yaş grubunda artış görülmektedir. Okullaşma oranı okulöncesi 3 yaş grubu için son dört yılda %40,04'ten %47,28'e yükselmiştir. Okullaşma oranı okulöncesi 4 yaş grubu için %54,27'den %60,81'e yükselmiştir. 5 yaş grubu için bu oran %71,28'den %80,48'e yükselmiştir. 2016-2017 eğitim öğretim yılında Burdur ili, % 80,48 olan okulöncesi 5 yaş okullaşma oranı ile % 58,79 olan ülke ortalamasının üstünde bir orana sahiptir. Aynı yıl Burdur iline ait diğer yaş gruplarına ilişkin hesaplanan okullaşma oranlarının (3 yaş için 47,28 ve 4 yaş için 60,81) Türkiye okullaşma oranından yüksek olduğu görülmektedir. Okullaşma oranında 5 yaş grubunda en yüksek oranlara ulaşıldığı görülmektedir. Zorunlu okulöncesi eğitim kapsamına alınan 5 yaş grubunda Burdur %80,48 okullaşma oranı ile Erzincan'dan sonra en yüksek okullaşma oranına sahip ildir.

Tablo 3'de ilkokullara ilişkin sayısal veriler sunulmuştur.

Tablo 3. Burdur İl Geneli İlkokullara İlişkin Sayısal Veriler

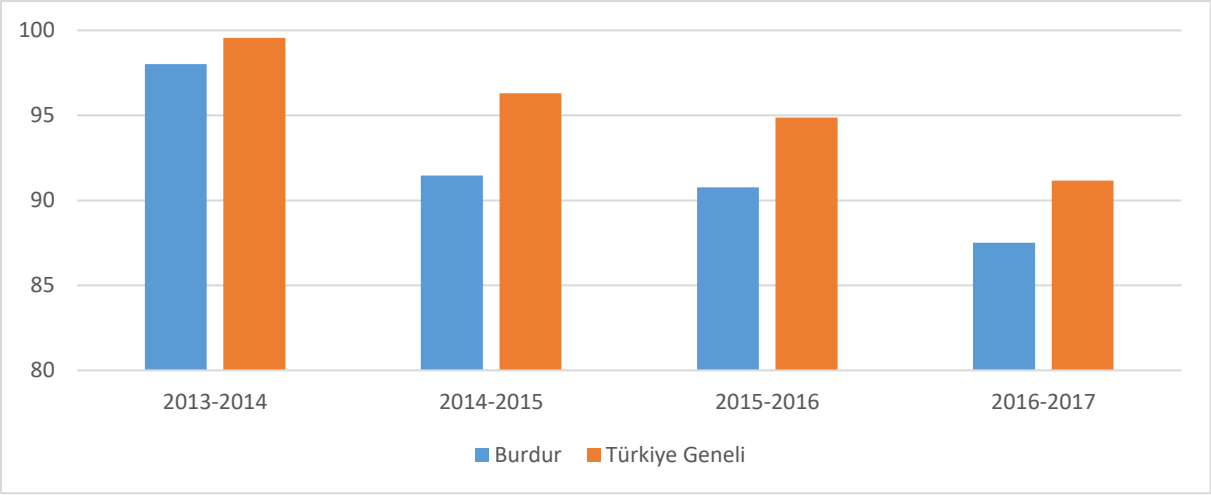
İlkokul	2013-2014	2014-2015	2015-2016	2016-2017	2017-2018
Öğrenci sayısı	13.754	13.277	12.988	11.860	12.020
Okullaşma oranı	98,02	91,46	90,77	87,51	*
Türkiye geneli okullaşma oranı	99,57	96,3	94,87	91,16	*
Derslik sayısı	1.122	1.175	1.076	1.016	971
Derslik başına düşen öğrenci sayısı	12	11	12	12	12
Türkiye geneli derslik başına düşen öğrenci sayısı	22	21	21	20	*
Öğretmen sayısı	826	804	863	991	903
Öğretmen başına düşen öğrenci sayısı	17	17	15	12	13
Türkiye geneli öğretmen başına düşen öğrenci sayısı	19	18	18	17	*
Okul sayısı	116	115	110	101	94
Okul başına düşen öğrenci sayısı	119	115	118	117	128
Türkiye geneli okul başına düşen öğrenci sayısı	195	197	202	195	*
Kapalı alan(m^2)	95.284	95.284	110.574	92.111	88.918
Taşımalı eğitim öğrenci sayısı	1.430	1.516	1.554	1.384	1.535
Kaynaştırma öğrenci sayısı	202	194	218	172	157

*Okullaşma oranı henüz açıklanmamıştır.

Kaynak: TÜİK; İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Tablo 3'e göre ilkokula devam eden öğrenci sayısının 2013-2014 eğitim öğretim yılı ile 2016-2017 eğitim öğretim yılları arasında azalma eğiliminde olduğu görülmektedir. 2017-2018 eğitim öğretim yılında ise ilkokula kayıtlı öğrenci sayısının arttığı görülmektedir. 2013 yılında 13754 öğrenci, 2014 yılında 13277, 2015 yılında 12988, 2016 yılında 11860 ve 2017 yılında 12020 öğrenci ilkokulda öğrenim görmüştür. Öğrenci sayısında 2015-2016 ve 2016-2017 eğitim öğretim yılları arasında önemli bir azalmanın (12988'den 11860'a) olduğu görülmektedir. Bunun nedeni 4+4+4 eğitim sistemine ilk geçiş sürecinde ilkokula başlama yaşının 60 aya indirilmesi sonucu daha fazla sayıda öğrencinin ilkokula kayıt yaptırmasıdır.

Şekil 2. İlkokul Okullaşma Oranı Yıllara Göre Dağılımı

Kaynak: TÜİK; İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Okullaşma oranına ilişkin veriler incelendiğinde Türkiye geneli okullaşma oranlarının gerilediği görülmektedir. Burdur iline ilişkin hesaplanan okullaşma oranının da Türkiye ortalamasına benzer şekilde sürekli olarak azaldığı görülmektedir. 2013-2014 eğitim öğretim yılında %98,02 olan okullaşma oranının 2016-2017 eğitim öğretim yılında %87,51'e gerilediği görülmektedir. Burdur ili 2016-2017 eğitim öğretim yılında , % 87,51 olan ilkokul okullaşma oranı ile % 91,16 olan ülke ortalamasının altında bir orana sahiptir. Burdur okullaşma oranının hesaplanan diğer üç yıl içinde Türkiye geneli okullaşma oranından daha düşük olduğu görülmektedir. Burdur ili ilkokul verilerine ilişkin bulgular incelendiğinde Türkiye ortalamasına göre olumsuz yöndeki tek bulgu olarak göze çarpmaktadır.

Derslik sayısı 2013-2014 eğitim öğretim yılında 1122 iken bu sayı 2017-2018 eğitim öğretim yılında 971'e gerilemiştir. Derslik sayısındaki azalmaya rağmen derslik başına düşen öğrenci sayısı beş yıllık süreçte yaklaşık 12 öğrencidir ve bu orana göre Burdur il geneli, Türkiye ortalamasına (21) göre daha iyi durumdadır.

Öğretmen sayısına ilişkin veriler incelendiğinde öğretmen sayılarının yıllara göre değişkenlik gösterdiği görülmektedir. 2013-2014 eğitim öğretim yılında 826 sınıf öğretmeninin görev yaptığı, 2014-2015 eğitim öğretim yılında görev yapan öğretmen sayısının azalarak 804'e düştüğü ve daha sonraki iki yılda artış göstererek 991'e ulaştığı görülmektedir. Ancak 2017-2018 eğitim öğretim yılında öğretmen sayısının azaldığı ve 903'e gerilediği görülmektedir. Öğretmen başına düşen öğrenci sayılarına ilişkin veriler incelendiğinde Burdur iline ilişkin verilerin olumlu olduğu görülmektedir. Son beş yılda öğretmen başına düşen öğrenci sayısında bir azalma eğiliminin olduğu ve 17'den azalarak 13'e ulaştığı görülmektedir. 2013-2014 eğitim öğretim yılı ile 2016-2017 eğitim öğretim yılları arasında Burdur il genelinde hesaplanan öğretmen başına düşen öğrenci sayıları Türkiye ortalamasının altındadır. 2016-2017 yılı için öğretmen başına düşen öğrenci sayısının Türkiye ortalaması 17 iken bu oran Burdur için 12'dir.

İlkokullara yönelik okul sayısına ilişkin veriler ele alındığında il genelinde bir azalma olduğu ve son beş yıl içerisinde 22 okulun kapandığı görülmektedir. Bu durumun bir nedeni öğrenci sayısına bağlı olarak kapatılan köy okullarıdır. Kapatılan okulların bulunduğu bölgedeki öğrenciler taşımalı eğitim sayesinde eğitimlerine devam edebilmişlerdir. Okul sayısının azalmasına bağlı olarak okul başına düşen öğrenci sayısında son beş yıl içerisinde bir artışın olduğu görülmektedir. 2013-2014 eğitim öğretim yılında okul başına düşen öğrenci sayısı 119 iken bu sayı 2017-2018 eğitim öğretim yılında 128'e yükselmiştir. Bu duruma rağmen 2013-2014 eğitim öğretim yılı ile 2016-2017 eğitim öğretim yılları arasında okul başına düşen öğrenci sayısında Burdur ilinin Türkiye ortalamasına göre çok daha iyi durumda olduğu görülmektedir.

İlkokul düzeyindeki okulların kapalı alanlarının metrekare türünde azaldığı görülmektedir. Bu durum kapatılan okullardan kaynaklanmıştır. 2013-2014 eğitim öğretim yılında Burdur ilinde toplamda 95284 m^2 kapalı alana sahip ilkokulların 2017-2018 eğitim öğretim yılı sonunda toplamda 88918 m^2 kapalı alana sahip olduğu görülmektedir.

Taşımalı eğitimden yararlanan öğrenci sayısı ise beş yıllık sürede yaklaşık 1500 öğrenci seviyesindedir. Burdur il genelinde ilkokul düzeyinde kaynaştırma eğitimine devam eden öğrenci sayısı 2013 yılında 202 öğrenci iken bu sayı 2017' de 157 öğrenciye gerilemiştir.

Tablo 4'de ortaokullara ilişkin sayısal veriler sunulmuştur.

Tablo 4. Burdur İl Geneli Ortaokullara İlişkin Sayısal Veriler

Ortaokul	2013-2014	2014-2015	2015-2016	2016-2017	2017-2018
Öğrenci sayısı	13.449	13.058	12.662	13.855	13.752
Okullaşma oranı	92,28	91,76	90,98	93,06	*
Türkiye geneli okullaşma oranı	94,52	94,35	94,39	95,68	
Derslik sayısı	499	657	688	708	677
Derslik başına düşen öğrenci sayısı	27	20	18	20	20
Türkiye geneli derslik başına düşen öğrenci sayısı	27	25	24	24	
Öğretmen sayısı	1.014	1.019	1.152	1.281	1.267
Öğretmen başına düşen öğrenci sayısı	13	13	11	11	11
Türkiye geneli öğretmen başına düşen öğrenci sayısı	18	17	15	17	
Okul sayısı	85	86	89	96	94
Okul başına düşen öğrenci sayısı	158	152	142	144	146
Türkiye geneli okul başına düşen öğrenci sayısı	304	292	281	300	
Kapalı alan(m^2)	50.793	50.793	61.028	68.124	66.082
Taşımalı eğitim öğrenci sayısı	2.598	2.289	2.138	2.240	2.024
Kaynaştırma öğrenci sayısı	248	241	255	271	245

*Okullaşma oranı henüz açıklanmamıştır.

Kaynak: TÜİK; İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Tablo 4'e göre ortaokula devam eden öğrenci sayısı 2013-2014 eğitim öğretim yılında 13449 öğrenci iken 2017-2018 eğitim öğretim yılında 13752 öğrencidir. Öğrenci sayısında 2016-2017 eğitim öğretim yılında bir önceki yıla oranla önemli düzeyde (1193 öğrenci) bir artışın olduğu görülmektedir.

Derslik sayısı 2013-2014 eğitim öğretim yılında 499 iken bu sayı 2016-2017 eğitim öğretim yılında 708'e yükselmiş ancak 2017-2018 eğitim öğretim yılında 677'ye gerilemiştir. 2013-2014 eğitim öğretim yılında derslik başına düşen öğrenci sayısı 27 iken son dört yılda 20'dir. Burdur ilinin derslik başına düşen öğrenci sayıları incelendiğinde 2014-2015 eğitim öğretim yılı ve sonrasında Türkiye ortalamasına oranla daha iyi durumda olduğu görülmektedir.

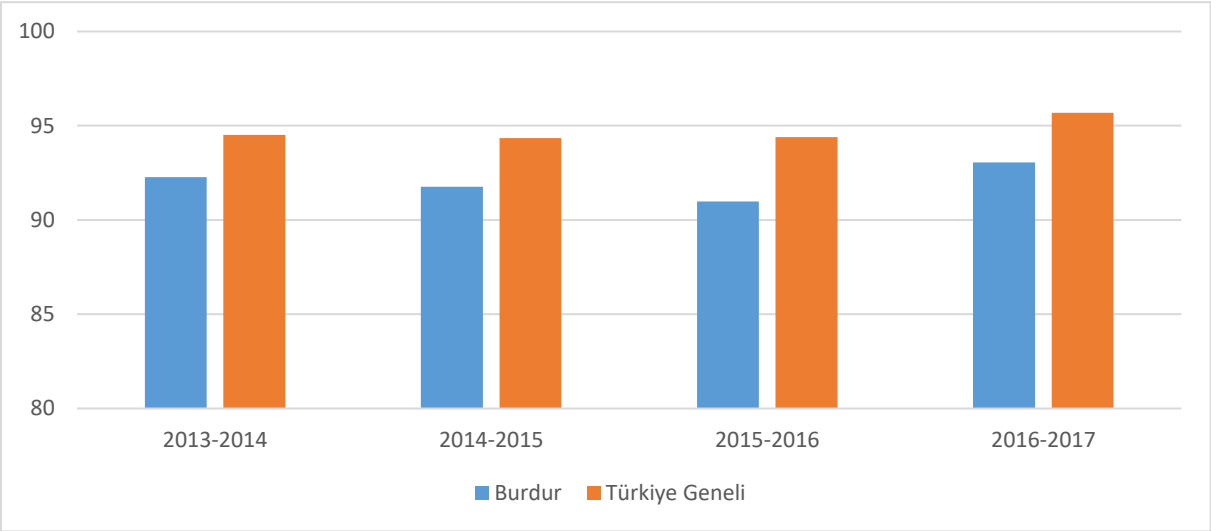
Öğretmen sayısına ilişkin veriler incelendiğinde son beş yıllık süreçte öğretmen sayısının sürekli artış gösterdiği görülmektedir. 2013-2014 eğitim öğretim yılında öğretmen sayısı 1014 iken 2017-2018 eğitim öğretim yılı sonunda bu sayı 1267'ye yükselmiştir. Son beş yılda öğretmen başına düşen öğrenci sayısında bir azalma eğiliminin olduğu ve 13'ten azalarak 11'e ulaştığı görülmektedir. Ayrıca 2013-2014 eğitim öğretim yılı ile 2016-2017 eğitim öğretim yılları arasında Burdur il genelinde hesaplanan öğretmen başına düşen öğrenci sayıları Türkiye ortalamasının altındadır. 2015-2016 yılı için öğretmen başına düşen öğrenci sayısının Türkiye ortalaması 17 iken bu oran Burdur için 11'dir.

Okul sayısı ele alındığında il genelinde beş yıllık süreçte artış olduğu görülmektedir. Okul sayısı 2013-2014 eğitim öğretim yılında 85 iken 2017-2018 eğitim öğretim yılında 94'e ulaşmıştır. Okul sayısındaki artışa bağlı olarak okul başına düşen öğrenci sayısında azalma olduğu ve Türkiye ortalamasına göre çok daha iyi durumda olduğu görülmektedir. Burdur iline ilişkin verilerin Türkiye ortalamasına ilişkin verilerin her yıl için yaklaşık yarısı olduğu görülmektedir. 2016-2017 eğitim öğretim yılında okul başına düşen öğrenci sayısı Türkiye ortalaması için 300 iken bu sayının Burdur için 144 olduğu görülmektedir.

Ortaokul düzeyindeki okulların kapalı alanlarının metrekare türünde artış gösterdiği görülmektedir. 2013-2014 eğitim öğretim yılında Burdur ilinde toplamda 50793 m^2 kapalı alana sahip ortaokulların 2017-2018 eğitim öğretim yılı sonunda toplamda 66082 m^2 kapalı alana sahip olduğu görülmektedir.

Burdur il genelinde ortaokul düzeyinde taşımalı eğitimden yararlanan öğrenci sayısı 2013-2014 eğitim öğretim yılında 2598 öğrenci iken 2017-2018eğitim öğretim yılında bu rakam 2024 öğrenciye gerilemiştir. Kaynaştırma eğitime devam eden öğrenci sayısı ise beş yıllık sürede 250 öğrenci civarındadır.

Şekil 3. Ortaokul Okullaşma Oranı Yıllara Göre Dağılımı

Kaynak: TÜİK; İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Burdur ilinde ortaokul düzeyinde okullaşma oranının 2013-2014 eğitim öğretim yılı ile 2015-2016 eğitim öğretim yılları arasında azaldığı görülmektedir. Bu yıllara ait Türkiye ortalaması okullaşma oranının %94'ün üzeri olduğu düşünüldüğünde Burdur iline ait okullaşma oranının ülke ortalamasının altında kaldığı görülmektedir. Burdur ilinde ortaokul düzeyinde okullaşma oranının 2016-2017 eğitim öğretim yılında bir önceki yıla oranla bir artış gösterdiği ve %93,06'ya çıktığı görülmektedir. Ancak bu yıla ilişkin verinin de Türkiye ortalamasının altında kaldığı görülmektedir.

Ortaöğretime ilişkin veriler analiz edilirken mesleki ve teknik okullara ilişkin veriler ayrı analiz edilmiştir. Tablo 5'de genel ortaöğretim okullarına (Fen lisesi, Anadolu lisesi, Sosyal Bilimler lisesi) ilişkin sayısal veriler sunulmuştur.

Tablo 5. Burdur İli Genel Liselere İlişkin Sayısal Veriler

Ortaöğretim (Anadolu Lisesi, Fen Lisesi, Sosyal Bilimler Lisesi)	2013-2014	2014-2015	2015-2016	2016-2017	2017-2018
Öğrenci sayısı	6.329	6.470	6.756	7.273	7.087
Okullaşma oranı	43,8	43,36	46,64	51,57	*
Derslik sayısı	311	296	346	320	302
Derslik başına düşen öğrenci sayısı	20	22	20	23	23
Türkiye geneli derslik başına düşen öğrenci sayısı	23	21	20	22	
Öğretmen sayısı	440	432	464	556	559
Öğretmen başına düşen öğrenci sayısı	14	15	15	13	13
Türkiye geneli öğretmen başına düşen öğrenci sayısı	15	14	13	13	
Okul sayısı	20	20	23	24	24
Okul başına düşen öğrenci sayısı	316	324	294	303	295
Türkiye geneli okul başına düşen öğrenci sayısı	375	466	405	371	
Kapalı alan(m^2)	28.255	28.297	28.297	26.284	25.418
Taşımalı eğitim öğrenci sayısı	1.358	1.423	1.452	1.337	1.328
Taşımalı eğitim payı	21,5	22	21,5	18,4	18,7
Kaynaştırma öğrenci Sayısı	8	13	12	24	18
Öğretimden erken ayrılan öğrenci sayısı	327	263	264	282	300
Okul terk oranı	5,2	4,1	3,9	3,9	4,2

*Okullaşma oranı henüz açıklanmamıştır.

Kaynak: TÜİK; İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Tablo 5'e göre genel liselere devam eden öğrenci sayısının 2013-2014 eğitim öğretim yılı ile 2016-2017 eğitim öğretim yılları arasında artış gösterdiği görülmektedir. Genel liselere devam eden öğrenci sayısı 2013-2014 eğitim öğretim yılında 6329 iken dört yıllık süreç sonunda 2016-2017 eğitim öğretim yılında 7273'e yükselmiştir. Ancak 2017-2018 eğitim öğretim yılında bir önceki yıla oranla bir düşüş gerçekleştiği ve 7087 öğrencinin genel liselere devam ettiği görülmektedir. Okullaşma oranına ilişkin veriler incelendiğinde artış olduğu görülmektedir. 2013-2017 yılları arasında okullaşma oranının %43,80'den 51,57'ye çıktığı görülmektedir.

Derslik sayısına ilişkin veriler incelendiğinde genel liselerde bulunan toplam derslik sayısının 2013 ve 2015 yılları arasında artış gösterdiği ve 346 derslik sayısına ulaştığı görülmektedir. Ancak 2015-2016 eğitim öğretim yılından sonra derslik sayısında azalma olduğu ve 2017-2018 eğitim öğretim yılı sorunun toplam derslik sayısının son beş yılın en düşük seviyesine gerilediği ve 302 dersliğe düştüğü görülmektedir. Derslik başına düşen öğrenci sayısının beş yıllık süreçte yaklaşık 20-23 öğrenci arasında değiştiği görülmektedir. Bu oranın Türkiye ortalaması seviyesinde olduğu görülmektedir.

Öğretmen sayısına ilişkin veriler incelendiğinde son beş yıllık süreçte öğretmen sayının artış gösterdiği görülmektedir. 2013-2014 eğitim öğretim yılında öğretmen sayısı 440 iken 2017-2018 eğitim öğretim yılı sonunda bu sayı 559'a yükselmiştir. Son beş yılda öğretmen başına düşen öğrenci sayısının 13-15 arasında değiştiği ve Türkiye ortalamasına yakın olduğu görülmektedir.

Okul sayısına ilişkin veriler dikkate alındığında il genelinde beş yıllık sürede bir artış olduğu ve 20 olan okul sayısısın beş yıl sonunda 24'e yükseldiği görülmektedir. Okul sayısındaki artışa bağlı olarak okul başına düşen öğrenci sayısında azalma olduğu ve Türkiye ortalamasına göre daha iyi durumda olduğu görülmektedir. Ayrıca Burdur ilinde 2017-2018 eğitim öğretim

yılında okul başına düşen öğrenci sayısının bir önceki yıla oranla azaldığı ve 295 olduğu görülmektedir.

Genel ortaöğretim okullarında kapalı alanlarının metrekare türünde azalma eğilimi gösterdiği görülmektedir. 2013-2014 eğitim öğretim yılında Burdur ilinde toplamda 28255 m^2 kapalı alana sahip okulların 2017-2018 eğitim öğretim yılı sonunda toplamda 25418 m^2 kapalı alana sahip olduğu görülmektedir. Burdur il genelinde genel ortaöğretimde taşımalı eğitimden yararlanan öğrenci sayısı 2013-2014 eğitim öğretim yılında 1358 öğrenci iken 2017-2018eğitim öğretim yılında bu rakam 1328 öğrencidir. Beş yıllık süreçte taşımalı öğrenci sayısında önemli bir değişimin olmadığı görülmektedir. Taşımalı eğitimden yararlanan öğrencilerin genel liselerdeki öğrenci payı ise son beş yıllık süreçte %22'lerden %18 seviyesine gerilediği görülmektedir. Kaynaştırma eğitime devam eden öğrenci sayısı ise beş yıllık süreçte 8-24 öğrenci arasında değişmektedir.

Öğretim sürecinden erken ayrılan öğrenci sayısında 2013-2014 eğitim öğretim yılı ile 2015-2016 eğitim öğretim yılları arasında bir azalma olduğu ve 327 öğrenciden 264 öğrenciye gerilediği görülmektedir. Ancak daha sonraki yıllarda öğretimden erken ayrılan öğrenci sayısının arttığı görülmektedir. Okul terk oranına ilişkin veriler incelendiğinde ise %5 den %4'e gerilediği görülmektedir.

Tablo 6'da mesleki ve teknik ortaöğretim okullarına ilişkin sayısal veriler sunulmuştur.

Tablo 6. Burdur İl Geneli Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Okullarına İlişkin Sayısal Veriler

Ortaögretim (Mesleki /Teknik)	**2013-2014**	**2014-2015**	**2015-2016**	**2016-2017**	**2017-2018**
Öğrenci Sayısı	6.843	6.818	6.694	6.244	5.928
Okullaşma Oranı	42,68	42,04	41,73	40,28	*
Derslik sayısı	344	366	377	410	419
Derslik Başına Düşen Öğrenci Sayısı	20	19	18	15	14
Türkiye geneli Derslik Başına Düşen Öğrenci Sayısı	23	21	20	23	
Öğretmen Sayısı	525	536	568	683	662
Öğretmen Başına Düşen Öğrenci Sayısı	13	13	12	9	9
Türkiye geneli Öğretmen Başına Düşen Öğrenci Sayısı	15	14	13	13	
Okul Sayısı	26	26	27	27	30
Okul başına düşen öğrenci sayısı	263	262	248	231	198
Türkiye geneli Okul başına düşen öğrenci sayısı	375	466	405	403	
Kapalı Alan(m2)	27.426	24.187	24.187	25.665	25.824
Taşımalı Eğitim Öğrenci Sayısı	1.613	1.775	1.746	1.644	1.562
Taşımalı eğitim payı	23,6	26	26,1	26,3	26,3
Kaynaştırma Öğrenci Sayısı	42	46	85	107	118
Öğretimden erken ayrılma öğrenci sayısı	1.047	828	857	839	1.049
Okul terk oranı	15,3	12,1	12,8	13,4	17,7

*Okullaşma oranı henüz açıklanmamıştır.

Kaynak: İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Tablo 6'ya göre mesleki ve teknik ortaöğretim okullarına devam eden öğrenci sayısının 2013-2014 eğitim öğretim yılı ile 2016-2017 eğitim öğretim yılları arasında azaldığı görülmektedir. Mesleki ve teknik ortaöğretim okullarına devam eden öğrenci sayısı 2013-2014 eğitim öğretim

yılında 6843 iken beş yıllık süreç sonunda 2017-2018 eğitim öğretim yılında 5928'e gerilemiştir. Bu durum ortaöğretim çağındaki öğrencilerin mesleki ve teknik okulları tercih durumlarının azaldığını göstermektedir. Bu durum okullaşma oranına ilişkin verilerde de ortaya çıkmaktadır.

Derslik sayısına ilişkin veriler incelendiğinde mesleki ve teknik ortaöğretim okullarında bulunan toplam derslik sayısının son beş yıllık süreçte artış gösterdiği ve 419 derslik sayısına ulaştığı görülmektedir. Türkiye genelinde mesleki ve teknik ortaöğretim okullarında derslik başına düşen öğren sayısı 20-23 arasında değişirken Burdur iline ilişkin verilere göre bu sayı sürekli olarak azalmıştır. Burdur ilinde derslik başına düşen öğrenci sayısının beş yıllık süreçte önemli düzeyde azaldığı ve 2017-2018 eğitim öğretim yılında 14'e düştüğü görülmektedir. Burdur genelinde mesleki ve teknik eğitime yapılan desteklerin bu durumda etkili olduğu görülmektedir. Ancak öğrenci sayısındaki düşüş de bir diğer etken olarak ortaya çıkmaktadır.

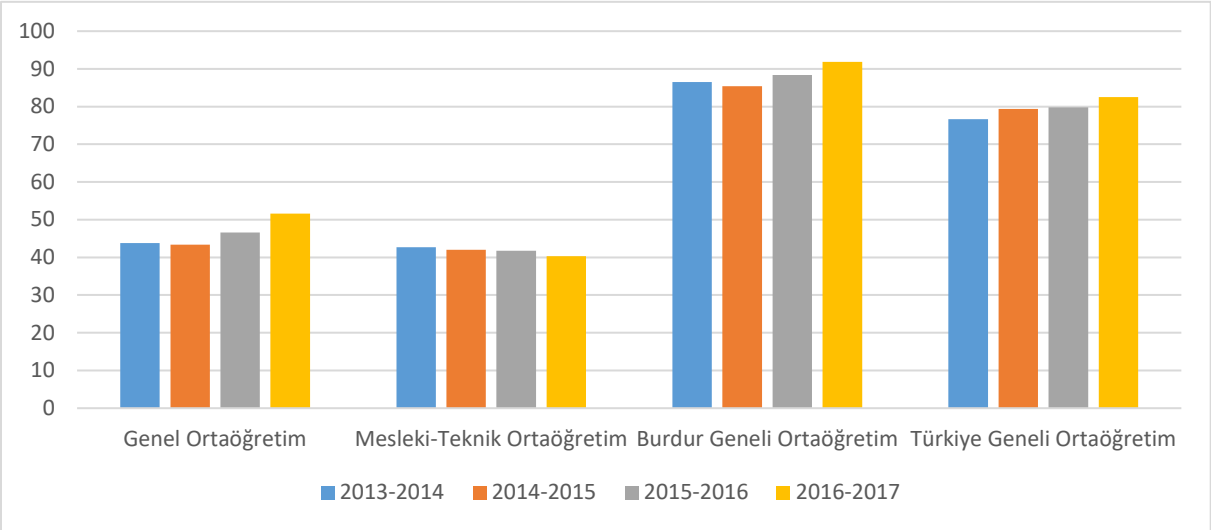
Öğretmen sayısına ilişkin veriler incelendiğinde son beş yıllık süreçte öğretmen sayının artış gösterdiği görülmektedir. 2013-2014 eğitim öğretim yılında öğretmen sayısı 525 iken 2017-2018 eğitim öğretim yılı sonunda bu sayı 662'ye yükselmiştir. Son beş yılda öğretmen başına düşen öğrenci sayısının 13'ten azalarak 9'a düştüğü görülmektedir ve bu oran Türkiye ortalaması ile karşılaştırıldığında Burdur ilinin daha iyi durumda olduğu görülmektedir.

Okul sayısına ilişkin veriler dikkate alındığında il genelinde beş yıllık sürede bir artış olduğu ve 26 olan okul sayısısın beş yıl sonunda 30'a yükseldiği görülmektedir. Okul sayısındaki artışa bağlı olarak okul başına düşen öğrenci sayısında azalma olduğu ve Türkiye ortalamasına göre Burdur ilinin çok daha iyi durumda olduğu görülmektedir. Ayrıca Burdur ilinde 2017-2018 eğitim öğretim yılında okul başına düşen öğrenci sayısının bir önceki yıla oranla azaldığı ve 198 olduğu görülmektedir.

Mesleki ve teknik ortaöğretim okullarında kapalı alanlarının metrekare türünde son beş yıllık süreçte değişkenlik gösterdiği görülmektedir. 2013-2014 eğitim öğretim yılında Burdur ilinde toplamda 27426 m2 kapalı alana sahip okulların 2017-2018 eğitim öğretim yılı sonunda toplamda 25824 m2 kapalı alana sahip olduğu görülmektedir. Burdur il genelinde mesleki ve teknik ortaöğretimde taşımalı eğitimden yararlanan öğrenci sayısı 2013-2014 eğitim öğretim yılında 1613 iken 2017-2018 eğitim öğretim yılında bu rakam 1156'dır. Taşımalı eğitimden yararlanan öğrencilerin mesleki ve teknik ortaöğretim öğrenci payı ise son beş yıllık süreçte %23,6'dan %26,3 seviyesine yükseldiği görülmektedir. genel ortaöğretim okullarının taşımalı eğitim payına ilişkin veriler ile mesleki ve teknik eğitim verileri birlikte değerlendirildiğinde taşımalı eğitimden yararlanan öğrencilerin daha çok mesleki ve teknik eğitime yöneldikleri tespit edilmiştir. Kaynaştırma eğitimine devam eden öğrenci sayısı ise beş yıllık süreçte artış göstermiştir. 2013-2014 eğitim öğretim yılında 42 iken 2017-2018 eğitim öğretim yılında bu rakam 118'e yükselmiştir.

Öğretim sürecinden erken ayrılan öğrenci sayısında 2013-2014 eğitim öğretim yılı ile 2015-2016 eğitim öğretim yılları arasında bir azalma olduğu ve 1047 öğrenciden 839 öğrenciye gerilediği görülmektedir. Ancak 2017-2018 eğitim öğretim yılında öğretimden erken ayrılan öğrenci sayısının arttığı ve 1049 öğrencinin öğretim sürecinden ayrıldığı görülmektedir. Okul terk oranına ilişkin veriler incelendiğinde ise 2013-2015 yılları arasında bir azalma eğilimi gösterdiği ancak daha sonraki yıllarda artış gösterdiği görülmektedir. 2017-2018 eğitim öğretim yılında okul terk oranının %17,7 olduğu ve bu oranın oldukça yüksek olduğu görülmektedir.

Şekil 4. Ortaöğretim Okullaşma Oranı Yıllara Göre Dağılımı

Kaynak: TÜİK; İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Orta öğretim okullarına ilişkin okullaşma oranlarına yönelik veriler Türkiye genelinde sadece 2016-2017 yılı için mesleki ve teknik ortaöğretim ile genel ortaöğretim için ayrı ayrı verilmiştir. Daha önceki yıllarda tüm ortaöğretim okulları için tek bir oran hesaplanmıştır. Bu nedenle Burdur iline ait ortaöğretim okullaşma oranı hesaplanırken okullaşma oranı genel ve mesleki ve teknik öğretim ayrımına gidilmeksizin tüm ortaöğretim okulları için birlikte verilmiştir. Sadece 2016-2017 için okullaşma oranı ayrı ayrı değerlendirilmiştir.

Tablo 7. Burdur İl Geneli Ortaöğretim Okullarına İlişkin Okullaşma Oranları

Okullaşma oranı	2013-2014	2014-2015	2015-2016	2016-2017
Genel ortaöğretim Okullaşma Oranı	43,80	43,36	46,64	51,57
Mesleki ve teknik ortaöğretim Okullaşma Oranı	42,68	42,04	41,73	40,28
Burdur Ortaöğretim okullaşma oranı	86,48	85,40	88,37	91,85
Türkiye geneli Okullaşma Oranı	76,65	79,37	79,79	82,54*

* Genel ortaöğretim okullaşma oranı 40,16 + Mesleki/teknik eğitim ortaöğretim okullaşma oranı 42,38

Kaynak: İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Ortaöğretim okullaşma oranına ilişkin veriler incelendiğinde Burdur iline ilişkin okullaşma oranının 2013-2014 eğitim öğretim yılı ile 2016-2017 eğitim öğretim yılları arasında artış gösterdiği görülmektedir. 2013-2014 eğitim öğretim yılında %86,48 olan okullaşma oranı 2016-2017 eğitim öğretim yılında %91,85'e yükselmiştir. Genel ortaöğretim okullaşma oranına ilişkin veriler incelendiğinde 2016-2017 yılında Türkiye'de %40,16 iken Burdur iline ilişkin okullaşma oranının %51,57 olduğu görülmektedir. Ancak mesleki ve teknik eğitim için hesaplanan okullaşma oranında Burdur ilinin (40,28) Türkiye ortalamasının (42,38) altında kaldığı görülmektedir.

Mesleki eğitime ilişkin veriler tablo 8'de sunulmaktadır.

Tablo 8. Burdur İl Geneli Mesleki Eğitim Okullarına İlişkin Sayısal Veriler

Mesleki Eğitim	2013-2014	2014-2015	2015-2016	2016-2017	2017-2018
Öğrenci sayısı	977	485	358	265	128
Derslik sayısı	18	18	18	18	15
Derslik başına düşen öğrenci sayısı	54	27	20	15	9
Öğretmen sayısı	28	23	32	22	21
Öğretmen başına düşen öğrenci sayısı	35	21	11	12	6
Okul sayısı	3	3	3	3	2
Okul başına düşen öğrenci sayısı	326	162	119	88	64
Kapalı alan(m^2)	3.069	3.069	3.069	3.069	2.040

Kaynak: İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Tablo 8'e göre mesleki eğitim okullarına devam eden öğrenci sayısı 2013 yılında 977 öğrenci iken 2017 yılında bu rakam büyük ölçüde azalarak 128'e gerilemiştir. 2013-2017 yılları arasında 18 olan derslik sayısı 2017-2018 eğitim öğretim yılında kapanan bir okul nedeniyle 15'e gerilemiştir. Yine kapanan okul nedeniyle kapalı alan miktarında da azalma olduğu görülmektedir. Mesleki eğitimde görevli öğretmen sayısının da son beş yıllık süreçte azaldığı ve 28'den 21'e düştüğü görülmektedir.

Halk eğitim merkezlerine ilişkin veriler tablo 9'da sunulmaktadır.

Tablo 9. Burdur İl Geneli Halk Eğitim Merkezi'ne İlişkin Sayısal Veriler

Halk Eğitim Merkezi	2013-2014	2014-2015	2015-2016	2016-2017	2017-2018
Devam Eden Öğrenci Sayısı	28.594	30.690	41.237	32.968	32.881
Açılan Kurs Sayısı	1.113	1.003	1.470	1.217	1.174
Öğretmen Sayısı	374	359	407	422	293
Derslik Sayısı	40	40	40	40	40
Kapalı Alan	4.290	4.290	4.290	4.290	4.290

Kaynak: İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Tablo 9'a göre Burdur'da bulunan halk eğitim merkezlerinin son beş yılık süreçte 40 derslikle Burdur halkına eğitim verdiği görülmektedir. Halk Eğitim Merkezi'nden yararlanan kursiyer sayısında değişimler olduğu görülmektedir. 2013-2014 eğitim öğretim yılında 28594 kişi iken bu sayı 2017-2018'de 32881 kişiye yükselmiştir. 2015-2016 eğitim öğretim yılında en yüksek öğrenci sayısına (41237) ulaştığı görülmektedir. Beş yıllık sürede Halk Eğitim Merkezleri'nde açılan kurs sayısında da değişimler olduğu görülmektedir. 2015-2016 eğitim öğretim yılında 1470 kursun açıldığı görülmektedir. Ancak daha sonraki iki yılda bu sayının azaldığı görülmektedir. Bu durum halk eğitim merkezlerinin verdiği eğitimlere ilginin azaldığının bir göstergesidir. Halk eğitim merkezlerinde açılan kurslarda görevli öğretmen sayısında ilk dört eğitim öğretim yılında artış olmasına rağmen 2017-2018 eğitim öğretim yılında azaldığı ve 293 öğretmenin görev aldığı görülmektedir.

Tablo 10'da Burdur il geneli Bilim Sanat Merkezi' ne ilişkin sayısal veriler yer almaktadır.

Tablo 10. Burdur İl Geneli Bilim Sanat Merkezine İlişkin Sayısal Veriler

Bilim Sanat Merkezi	2013-2014	2014-2015	2015-2016	2016-2017	2017-2018
Devam Eden öğrenci Sayısı	126	130	128	194	173
Öğretmen Sayısı	16	16	23	23	27
Derslik Sayısı	6	6	6	27	27
Kapalı Alan	450	450	450	2.700	2.700

Kaynak: İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Tablo 10'a göre il merkezinde bulunan Bilim Sanat Merkezi'nde 2013-2014 eğitim öğretim yılında 126 öğrenci eğitim alırken, 2017-2018 eğitim öğretim yılında bu rakam artmış ve 173'e ulaşmıştır. Beş yıllık süre içerisinde öğretmen sayısı sürekli artış göstermiştir. 2013-2014 eğitim öğretim yılında 16 öğretmenin görev yaptığı BİLSEM'de 2017-2018 eğitim öğretim yılında 27 öğretmen görev yapmaktadır. 2013-2015 yılları arasında sadece 6 derslikte eğitim veren BİLSEM 2015-2016 eğitim öğretim yılından sonra yeni binasında 27 derslikte öğrencilere eğitim vermektedir. Kapalı alan miktarında da yeni binaya geçilmesiyle birlikte önemli bir artışın olduğu görülmektedir. Özel öğretime ilişkin veriler tablo11'de sunulmuştur.

Tablo 11. Burdur İli Özel Öğretime İlişkin Sayısal Veriler

		2013-2014	2014-2015	2015-2016	2016-2017	2017-2018
Okulöncesi	Özel okul öğrenci sayısı	87	90	76	204	240
	Özel öğretimin payı	2,3	2,3	1,7	4,4	4,8
İlkokul	Özel okul sayısı	2	2	3	2	2
	Özel okul öğrenci sayısı	227	193	272	214	258
	Özel öğretimin payı	1,7	1,5	2,1	1,8	2,1
Ortaokul	Özel okul sayısı	2	2	3	2	2
	Özel okul öğrenci sayısı	220	185	282	280	341
	Özel öğretimin payı	1,6	1,4	2,2	2	2,5
Genel Ortaöğretim	Özel okul sayısı	1	1	4	3	3
	Özel okul öğrenci sayısı	83	68	454	480	542
	Özel öğretimin payı	1,3	1,1	6,7	6,6	7,6
Mesleki ve Teknik Ortaöğretim	Özel okul sayısı	1	1	2	2	2
	Özel okul öğrenci sayısı	137	171	261	303	232
	Özel öğretimin payı	2	2,5	3,9	4,9	3,9

Kaynak: İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Tablo 11'e göre okulöncesi dönemde özel okula giden öğrenci sayısının artış gösterdiği görülmektedir. Özellikle 2016-2017 eğitim öğretim yılında önemli bir artış olmuştur. 2017-2018 eğitim öğretim yılında 240 okul öncesi öğrencinin özel okullarda eğitim gördükleri görülmektedir. Okul öncesinde özel öğretimin payı incelendiğinde oranın beş yıllık süreçte artış gösterdiği ve 2017-2018 eğitim öğretim yılında 4,8'e ulaştığı görülmektedir.

İlkokul düzeyinde özel okula giden öğrenci sayısının son beş yıllık süreçte değişkenlik gösterdiği görülmektedir. Özel okulu tercih eden en fazla öğrencinin 2015-2016 eğitim öğretim yılında olduğu görülmektedir. 2017-2018 eğitim öğretim yılında 258 öğrencinin özel okullarda

eğitim gördükleri görülmektedir. İlkokul düzeyinde özel öğretimin payı incelendiğinde oranın beş yıllık süreçte 1,5 ile 2,1 arasında değiştiği görülmektedir.

Ortaokula ilişkin özel öğretime yönelik veriler incelendiğinde özel okula giden öğrenci sayısının son beş yıllık süreçte genel olarak artış gösterdiği ve 2017-2018 eğitim öğretim yılında 341'e yükseldiği görülmektedir. Ortaokul düzeyinde özel öğretimin payının 2017-2018 eğitim öğretim yılında 2,5'e ulaştığı ve son beş yıla ait veriler incelendiğinde bu sayının en yüksek olduğu görülmektedir.

Genel ortaöğretime yönelik veriler incelendiğinde özel okulu tercih eden öğrencilerin artış gösterdiği görülmektedir. 2013-2014 eğitim öğretim yılında 83 olan öğrenci sayısının 2017-2018 eğiti öğretim yılında 542'ye ulaştığı görülmektedir. Öğrenci sayısındaki artışa bağlı olarak özel okulların genel ortaöğretimdeki payının da artış gösterdiği ve 7,6'ya ulaştığı görülmektedir.

Mesleki teknik ortaöğretimde özel okulları tercih eden öğrenci sayısının 2016-2017 yılına kadar artış gösterdiği görülmektedir. Ancak 2017-018 eğitim öğretim yılında öğrenci sayısında bir düşüş gerçekleşmiş ve 232 sayısına gerilemiştir. Öğrenci sayısına paralel olarak mesleki ve teknik ortaöğretimde özel öğretim payı yüzde 5'lere ulaşmasına rağmen 2017-2018 eğitim öğretim yılında gerileyerek %4 civarına inmiştir.

Farklı kademedeki öğrencilerin okuma alışkanlıklarına ilişkin veriler Tablo12'de sunulmuştur.

Tablo 12. Burdur İli Farklı Kademedeki Öğrencilerin Okudukları Sayfa Sayısına İlişkin Veriler

Kademe	Okunan Sayfa Sayısı	2013-2014	2014-2015	2015-2016	2016-2017	2017-2018
İlkokul	Toplam	31.285.741	31.763.952	31.896.276	32.965.281	33.448.097
	Öğrenci başına okunan sayfa sayısı	2.275	2.392	2.456	2.780	2.783
	Bir günde bir öğrencinin okuduğu ortalama sayfa	6,3	6,6	6,8	7,7	7,7
Ortaokul	Toplam	29.288.973	30.925.241	31.212.269	31.289.638	31.338.122
	Öğrenci başına okunan sayfa sayısı	2.178	2.368	2.465	2.258	2.279
	Bir günde bir öğrencinin okuduğu ortalama sayfa	6	6,6	6,8	6,3	6,3
Genel Lise	Toplam	3.697.247	3.725.113	3.786.973	3.858.252	3.890.350
	Öğrenci başına okunan sayfa sayısı	584	576	561	530	549
	Bir günde bir öğrencinin okuduğu ortalama sayfa	1,6	1,6	1,6	1,5	1,5
Mesleki/ Teknik Lise	Toplam	1.098.943	1.121.882	1.198.795	1.285.145	1.309.035
	Öğrenci başına okunan sayfa sayısı	161	165	179	206	221
	Bir günde bir öğrencinin okuduğu ortalama sayfa	0,4	0,5	0,5	0,6	0,6

Kaynak: İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Tablo 12'ye göre ilkokul düzeyindeki bir öğrencinin bir günde okuduğu ortalama sayfa sayısının son beş yıl içerisinde artış gösterdiği görülmektedir. 2013-2014 öğretim yılında bir öğrenci bir günde ortalama 6,3 sayfa kitap okurken 207-2018 eğitim öğretim yılında bu sayı 7,7'ye yükselmiştir. İl genelinde okuma alışkanlığına ilişkin yapılan çalışmaların olumlu sonuçlandığı görülmektedir. Ortaokul düzeyindeki bir öğrencinin bir günde okuduğu ortalama sayfa sayısının son beş yıl içerisinde değişkenlik gösterdiği ve 6,0 ile 6,8 arasında değiştiği görülmektedir.

Genel lise düzeyindeki bir öğrencinin bir günde okuduğu ortalama sayfa sayısının son beş yıl içerisinde 1,6 olduğu görülmektedir. Bu değer dikkate alındığında ortaöğretim düzeyindeki öğrencilerde okuma alışkanlıklarının gelişmediği görülmektedir. Mesleki ve teknik liselerdeki öğrencilerin okuma alışkanlıklarına ilişkin veriler incelendiğinde bir öğrencinin bir günde okuduğu ortalama sayfa sayısının son beş yıl içerisinde 1'in altında kaldığı görülmektedir. Bu değerlerde orta öğretim düzeyindeki öğrencilerin okuma alışkanlıklarına ilişkin önemli bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır.

Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından verilen hizmetiçi eğitimlere ilişkin sayısal veriler tablo 13'de sunulmuştur.

Tablo 12. Hizmetiçi Eğitimlere İlişkin Veriler

	2013-2014	2014-2015	2015-2016	2016-2017	2017-2018
Hizmet İçi Eğitim Açılan Kurs Sayısı	38	82	182	171	113
Hizmet İçi Eğitimden Yararlanan Öğretmen Sayısı	452	455	3.871	3.291	3.079

Kaynak: İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Tablo 12'ye göre Milli Eğitim Müdürlüğü bünyesinde açılan hizmet içi eğitim kapsamından açılan kurs sayısının son beş yıl içerisinde değişkenlik gösterdiği görülmektedir. 2015-2016 yılından sonra açılan kurs sayısında önemli bir artışın olduğu görülmektedir. 2013-2014 öğretim yılında 38 kurs açılırken 2017-2018 öğretim yılında 113 kursun açıldığı görülmektedir. Hizmetçi eğitimden yararlanan öğretmen sayısında açılan kursa bağlı olarak son beş yıl içerisinde değişkenlik olduğu görülmektedir. 2013-2015 yılları arasında yaklaşık 450 öğretmenin hizmet içi eğitim kurslarına katıldığı, 2015-2018 yılları arasında ise her yıl 3000'nin üzerinde öğretmenin hizmet içi eğitim kurslarına katıldığı görülmektedir. Son üç yıl içerisinde öğretmenlerin mesleki gelişimine yönelik yapılan çalışmalar olumlu sonuçlanmıştır.

Ulusal veya uluslararası projelere katılıma ilişkin sayısal veriler tablo 13'de sunulmuştur.

Tablo 13. Ulusal/Uluslararası Projelere İlişkin Sayısal Veriler

	2013-2014	2014-2015	2015-2016	2016-2017	2017-2018
Uluslararası Hareketlilik Programlarına / Projelerine Katılan Öğretmen Sayısı	4	14	18	22	17
Uluslararası Hareketlilik Programlarına / Projelerine Katılan Öğrenci Sayısı	22	20	28	36	33
AB Eğitim ve Gençlik Programları Kapsamında Yapılan Kurumsal/Bireysel Proje Sayısı	2	2	2	2	2
Ulusal Düzeyde (TUBİTAK, BAKA vb.) Yapılan Kurumsal/Bireysel Proje Sayısı	1	1	2	3	5
Ulusal Düzeyde (TUBİTAK, BAKA vb.) Yapılan Kurumsal/Bireysel Projelere Katılan Öğretmen Sayısı	2	2	2	4	4
Ulusal Düzeyde (TUBİTAK, BAKA vb.) Yapılan Kurumsal/Bireysel Projelere Katılan Öğrenci Sayısı	2	2	4	8	8

Kaynak: İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Tablo 13'e göre Uluslararası hareketlilik programlarına/projelerine yönelik veriler incelendiğinde projelere katılan öğretmen ve öğrenci sayısının son beş yıl içerisinde artış gösterdiği görülmektedir. 2013-2014 yılında 4 öğretmenin ve 22 öğrencinin katıldığı Uluslararası hareketlilik programlarına/projelerine 2017-2018 eğitim öğretim yılında 17

öğretmenin ve 33 öğrencinin katılım gösterdiği görülmektedir. AB Eğitim ve Gençlik Programları kapsamında yapılan kurumsal/bireysel proje sayısının ise son beş yıllık süreçte sabit kaldığı ve her yıl 2 proje yapıldığı görülmektedir.

Ulusal düzeyde (TUBİTAK, BAKA vb.) yapılan kurumsal/bireysel proje sayısında ve projelere katılan öğretmen ve öğrenci sayısında son beş yıllık süreçte bir artış olduğu görülmektedir. 2017-2018 eğitim öğretim yılında 4 proje kabul edilmiş ve bu projelere 5 öğretmen ve 8 öğrenci katılmıştır.

2017-2018 eğitim öğretim yılında Burdur genelinde öğrencilerin yararlanabileceği spor alanı, kütüphane ve pansiyonlara ilişkin sayısal veriler tablo 14'de sunulmuştur.

Tablo 14. 2017-2018 Öğretim Yılına Ait Spor Alanı, Kütüphane Ve Pansiyona İlişkin Sayısal Veriler

Spor Alanı m^2 (Kapalı Alan)	11.420
Spor Alanı m^2 (Açık Alan)	37.321
Okullarda Yer Alan Kütüphane Sayısı	131
Okullarda Yer alan Kütüphane Kitap Sayısı	138.167
Pansiyon Sayısı	16
Pansiyonlardan Yararlanan Öğrenci Sayısı	2.063

Kaynak: İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Tablo 14'e göre 2017-2018 öğretim yılında öğrencilerin yararlanabileceği 11420 m2 kapalı 37321 m2 açık olmak üzere toplam 48741 m2 spor alanı olduğu görülmektedir. Öğrencilerin yararlanabileceği 131 kütüphanede toplam 138167 kitap bulunmaktadır. Burdur genelinde toplam (İlkokul, ortaokul ve ortaöğretim) 242 okul olduğu düşünüldüğünde yaklaşık olarak okulların yarısında kütüphane vardır. 2017-2018 eğitim öğretim yılında toplam 16 pansiyonda 2063 öğrenci kalmaktadır.

Burdur ilindeki öğrencilerin yükseköğretime yerleşme oranlarına ilişkin veriler Tablo 15'te sunulmuştur.

Tablo 15. Yükseköğretime Yerleşme Oranları

	2013-2014	2014-2015	2015-2016	2016-2017	2017-2018
Yükseköğretimde Yerleşme Oranı	21,13	16,15	17,82	66,50	44,70

Kaynak: İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Tablo 15'e göre yükseköğretime yerleşme oranlarına ilişkin veriler incelendiğinde 2013-2014 ve 2015-2016 öğretim yılları arasında yerleşme oranlarının düşük olduğu görülmektedir. 2016-2017 eğitim öğretim yılında yerleşme oranının önemli düzeyde arttığı ve 66,40'a yükseldiği, bir sonraki yıl ise 44,70'e düştüğü görülmektedir.

Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi ilimizdeki tek üniversitedir. 2006 yılında kurulan Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi kuruluşundan bugüne önemli mesafeler almış, sürekli gelişen kampüsü ve sürekli artan öğrenci ve personel sayısıyla Türkiye'nin önemli üniversitelerinden biri haline gelmiştir. Kuruluşunda 3 fakülte, 1 yüksekokul, 3 enstitü ve 5 meslek yüksekokuluna sahip olan üniversite 2018 yılı itibariyle 11 fakülte, 6 yüksekokul, 13 meslek yüksekokulu, 4 enstitü ve 1

konservatuarı bünyesinde barındırmaktadır. Bununla birlikte üniversite bünyesinde çeşitli bilim alanlarında faaliyet gösteren 18 uygulama ve araştırma merkezi yer almaktadır. Üniversiteye ilişkin son beş yıla ait öğrenci ve akademik personel sayısı Tablo 16'da yer almaktadır.

Tablo 16. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesine İlişkin Sayısal Veriler

	2013-2014	2014-2015	2015-2016	2016-2017	2017-2018
Öğrenci Sayısı	20.060	22.436	25.047	29.480	30.250
Akademik personel	642	700	755	793	853
Öğretim Üyesi	233	288	329	368	404

Kaynak: İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Tablo 16'ya göre Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi'nde eğitim gören öğrenci sayısı son 5 yılda büyük oranda artış göstererek 30250 rakamına ulaşmıştır. Öğrenci sayısının beş yıl içerisinde %50 arttığı görülmektedir. Bununla birlikte akademik personel sayısı da sürekli artarak 853 personel sayısına ulaşmıştır. Öğretim üyesi bağlamında akademik unvana göre öğretim elemanı sayısı ise 2017-2018 eğitim öğretim yılı itibarıyla 73 profesör, 73 doçent, 258 doktor öğretim üyesi ve 449 öğretim görevlisi şeklindedir.

3. SWOT ANALİZİ

Bu bölümde Burdur ili içerisinde eğitim sektörünün paydaşları ile yapılan görüşmeler ve toplantılar sonucunda sektörün güçlü, zayıf yönleri, fırsatlar ve tehditleri üzerine derinlemesine analiz yapılmıştır. Elde edilen veriler, sektöre ilişkin avantaj ve potansiyeller SWOT Analizine göre analitik bir biçimde irdelenmiş ve yorumlanmıştır.

Tablo 2: Burdur İli Eğitim SWOT Analizi

GÜÇLÜ YÖNLER	**ZAYIF YÖNLER**
• Okullaşma oranının yüksek olması • Burdur halkının eğitime önem vermesi ve Burdur'un "eğitim kenti" olarak tanınması • Öğretmen ve derslik başına düşen öğrenci sayısının düşük olması • Birleştirilmiş sınıf uygulamasın az olması • Özel eğitime yönelik kurumların kapasitesinin yüksek olması • Ortaöğretime ve yükseköğretime geçiş sınavlarında başarı oranının yüksek olması • Okul türü çeşitliliğinin yüksek olması • MEM'ne bağlı okul ve kurumlarda donanım, fiziksel, teknolojik alt yapının yeterliliği • Tecrübeli eğitim personellerinin olması • Halk Eğitim Merkezleri vb. kurumların kapasitesinin yüksek olması • Meslek eğitimi veren okullarda, uygulamalı eğitim altyapısının güçlü olması • Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi bünyesinde köklü bir Eğitim Fakültesi olması	• İlkokul ve ortaokul düzeyinde okullaşma oranlarının Türkiye ortalamasının altında olması • Mesleki ve teknik eğitimin ortaöğretim içindeki payının düşük olması • Okulöncesi eğitimde okul ve derslik sayısının az olması • Okullardaki bilgisayar laboratuvarlarının sayısının az olması • Okullarda STEM laboratuvarlarının olmaması • Lisansüstü eğitim yapan öğretmen sayısının az olması • İl genelinde özel okul sayısının az olması • İl bazında rehber öğretmen sayısının yetersizliği • MEB' e bağlı okullar ile üniversite arasında işbirliğinin istenilen düzeyde olmaması • Özel sektör ile MEB'e bağlı okullar arsındaki işbirliğinin yetersiz olması • Okul bahçesi ile açık ve kapalı spor alanlarının yetersiz olması • Uluslararası ve ulusal projelerde yer alan öğretmen ve öğrenci sayısının azlığı • AB projesi hazırlama eğitimlerinin yetersiz olması • Öğretmenlere ilişkin ödüllendirme ve teşvik yetersizliği • Öğretmenlere yönelik sosyal alanların yetersizliği • İlde staj imkanlarının yetersiz olması
FIRSATLAR	**TEHDİTLER**
• Burdur halkının çocuklarının eğitimine önem vererek eğitim-öğretim faaliyetlerine destek vermesi, • Hayırseverlerin eğitime destek konusunda istekli olması • Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi bünyesinde köklü bir Eğitim Fakültesi olması • İlimizde öğretmen sirkülasyonunun fazla olmaması • Milli Eğitim Bakanlığı'nın pilot çalışmalarında ilimizi ön planda tutması • Özel eğitime ihtiyacı olan bireylere yönelik farkındalığın artış göstermesi • Mesleki teknik eğitim veren okullarda teknolojinin eğitim ortamlarında kullanılmaya başlanması ve daha kaliteli eleman yetiştirilmesi	• Meslek liselerinde okul terk oranının artması • İlkokula ilişkin okullaşma oranının düşüş eğilimi göstermesi • Okullarda genel olarak madde bağımlılığının artıyor olması • Teknolojinin ve sosyal medyanın bilinçsiz kullanımı

Burdur ili eğitim yapılanması SWOT analizine bakıldığında ilin bahsi geçen alandaki ***güçlü yönleri***; okullaşma oranının yüksek olması, halkın eğitime önem vermesi, öğretmen ve derslik başına düşen öğrenci sayısının nispeten düşük olması, birleştirilmiş sınıf uygulamasının az olması, okul türü çeşitliğinin yüksekliği, tecrübeli eğitici potansiyeli, destekleyici kurumların potansiyeli, uygulamalı eğitimin güçlü alt yapısı, üniversitedeki köklü ve güçlü Eğitim Fakültesi şeklinde sıralanabilecektir.

İlin zayıf yönleri; ilkokul ve ortaokul düzeyinde düşük okullaşma oranı, orta öğretimde mesleki ve teknik öğretimin payının düşüklüğü, okul öncesi eğitimde alt yapı eksikliği, okullardaki bilişsel eğitim alt yapısı eksikliği, lisansüstü öğrenim almış veya alan öğretmen sayısının düşüklüğü, özel okul sayısındaki düşüklük, rehber öğretmen sayısının az olması, MEB ile özel sektör arasında işbirliğinin yetersiz olması, okul sportif faaliyetlere ilişin alt yapısının zayıflığı, ilde staj imkânının yetersizliği gibi vaka/olaylar tespit edilmiştir.

İlin ***fırsatları***; ilde yaşayanların eğitimi teşvik eden yaklaşımı, hayırseverlerin eğitimi desteklemekte istekli olmaları, özel eğitime ilişkin farkındalığın artması, mesleki eğitime ilişkin kullanılan tekniklerin yenilenmesi gibidir.

İlin karşı karşıya olduğu ***tehditler*** ise, meslek liselerinde okul terk oranlarının artması, ilkokula ilişkin okullaşma oranının düşüş eğilimi göstermesi, okullarda madde bağımlılığının artması, teknoloji ve sosyal medyanın bilinçsiz kullanılması olarak görülmektedir.

4. TEMEL SORUNLARIN TANIMLANMASI

Eğitim temasına ilişkin hedefler ve çözüm önerilerinin belirlenmesi için Burdur Milli Eğitim Müdürlüğü bünyesinde görev yapan ilgili şube müdürleri ve okul müdürlerinden temsilci öğretmenler ve Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğretim üyeleri ile görüşmeler yapılmış, okullardan anket yoluyla veriler toplanmıştır. Elde edilen tüm veriler doğrultusunda Burdur il geneli eğitim ile ilgili temel sorunlar ve çözüm önerileri sunulmuştur. Bu sorunlar yedi tema altında toplanmış ve bu sorunlara ilişkin kısa, orta ve uzun vadede çözüm önerileri oluşturulmuştur.

Tablo 18. Burdur İli Eğitim Alanına İlişkin Temel Sorunlar

Sorun 1: Eğitim Öğretime Erişim
• Özel eğitime ihtiyaç duyan öğrencilere yönelik yeterli kurumların olmaması • Taşımalı eğitimin yüksek olması • Okulöncesinde öğretmen başına ve derslik başına düşen öğrenci sayısının fazla olması • Bazı merkezi okullarda öğretmen başına ve derslik başına düşen öğrenci sayılarının fazla olması • Özel öğretim payının düşük olması • Ortaöğretimde okul terklerinin yaşanması • Ortaöğretimde okul terk oranının yüksek olması • İlkokul okullaşma oranının Türkiye ortalamasının altında olması • İlin beyin göçü vermesi • Okuma alışkanlığının düşük olması
Sorun 2: Eğitim Öğretimde Nitelik
• Öğretim programlarının sık sık değişmesi • Mesleki ve teknik eğitimin tercih edilmemesi • STEM ve robotik, kodlama eğitimi verebilecek öğretmen sayısının az olması • Halk eğitim kurslarına ilgilinin azalması
Sorun 3: AR-GE
• AB projesi hazırlama eğitimlerinin yetersiz olması • Ulusal proje sayılarının az olması • Uluslararası proje sayılarının az olması • Projelerden gelen kaynakların yetersiz olması

Sorun 4: Mesleki Gelişim
• Lisansüstü eğitim yapan öğretmen sayısının az olması • Performans ödüllendirme ve teşvik imkanlarının yetersizliği • Lisansüstü eğitim yapan öğretmenlerin yeterince desteklenmemesi • Hizmet içi eğitimlere katılan öğretmen sayısının az olması • Hizmet içi eğitimlere katılan öğretmenlerin motivasyonlarının istenilen düzeye ulaşamaması
Sorun 5: Fiziki ve Teknik Altyapı
• Bilgisayar laboratuvar sayısının az olması • Kapalı spor alanların sayısının az olması • Okulların fiziki şartlarının (asansör, merdiven, rampa) bedensel engelli öğrenciler için uygun olmaması • STEM ve robotik atölyelerinin olmaması • İlde Yurt imkanlarının geliştirilmesi
Sorun 6: Bürokrasi
• MEM ve okullar arasında iletişimin ve işbirliğinin istenilen düzeyde olmaması • Özel sektör ve STK'larla yeterli düzeyde işbirliğinin olmaması • Üniversiteyle işbirliğinin az olması
Sorun 7: Kültürel, Sanatsal ve Sportif Faaliyetler
• Kültürel sportif ve sanatsal faaliyetlerin yetersiz olması • Öğrenci kulüplerinde sportif ve sanatsal faaliyetlere yeterince yer verilmemesi • Sportif ve sanatsal faaliyet çeşitliliğinin az olması

5. HEDEFLER

Bu bölümde, eğitim sektörüne ilişkin olarak belirlenen temel sorunlara yönelik kısa, orta ve uzun vadeli çözüm önerileri ve hedefler yer almaktadır.

Tablo 19. Eğitim Sorunlarına Yönelik Kısa, Orta ve Uzun Vade Çözüm Önerileri

Sorun 1: Eğitim Öğretime Erişim		
Kısa Vade	**Orta Vade**	**Uzun Vade**
• Okulöncesi eğitimi yaygınlaştırma faaliyetleri düzenlenmeli • Okulöncesi yılsonu şenlikleri etkin şekilde düzenlenmeli • Okullaşma oranının artırılması için yönetici, öğretmen ve velilere bilgilendirme toplantıları yapılmalı • Taşımalı eğitimde öğrenci memnuniyetini artırıcı tedbirler alınmalı • Özel eğitime ihtiyaç duyan öğrenciler belirlenmeli ve durumlarına uygun eğitim kurumlarına yönlendirilmeli • Orta öğretime uyum projesi tüm okulları kapsayacak şekilde genişletilmeli • Beyin göçünü önlemeye yönelik projeler geliştirilmeli	• Ortaöğretimde okul terklerinin nedenleri araştırmalı ve rehberlik faaliyetleri yapılmalı • Hayat boyu eğitim kapsamındaki kurs ve faaliyetlerin çeşitliliği artırılmalı ve iş gücü piyasasının talep ettiği becerilere yönelik eğitimler verilmeli • Hayat boyu öğrenmenin bireylere kazandıracağı fırsatlar konusunda farkındalık yaratıcı tanıtımlar yapılmalı • Eğitim öğretimden yararlanamayan ya da bırakmak zorunda kalan bireyler belirlenmeli ve hayat boyu öğrenme kapsamında uzaktan ya da yüz yüze eğitim ile desteklenmeli • Okuma alışkanlığının arttırılması için kitap fuarı düzenlenmeli	• Okulöncesinde okul ve derslik sayısı artırılmalı • Özel öğretimin ilimizdeki payının artırılması için sektör temsilcileri teşvik edilmeli • Sosyo-ekonomik açıdan dezavantajlı öğrencilerin maddi manevi desteklenerek eğitim öğretime devamı sağlanmalı • İlimize gelen yükseköğretim öğrencilerinin burs imkanların artırılması için işbirliğinin yapılması • Hayat boyu öğrenme faaliyetleri üniversite işbirliği ile uzaktan eğitim yoluyla yapılmalı
Sorun 2: Eğitim Öğretimde Nitelik		
Kısa Vade	**Orta Vade**	**Uzun Vade**
• Mesleki ve Teknik eğitimde olumsuz algıları azaltıcı, öğrenci ve velilere yönelik rehberlik faaliyetleri yapılmalı • Destekleme ve yetiştirme kurs sayısı ve katılımı artırılmalı • Merkezi sınavlarda başarıyı artırmak ve yapılan eğitim öğretim faaliyetlerinin etkililiğini değerlendirmek amacıyla ölçme değerlendirme birimleri tarafından izleme sınavları yapılmalı ve sonuçlar (il-ilçe-okul düzeyinde) analiz edilmeli • Eğitim personeli memnuniyeti düzenli olarak ölçülmeli ve gerekli tedbirler alınmalı	• Mesleki ve Teknik eğitim mezunlarının istihdamına yönelik özel sektör ile işbirliği yapılmalı • Meslek ve Teknik okullarındaki öğretim programlarının günümüz ihtiyaçlarına uygun hale getirilmesi için çalıştaylar yapılmalı • Tüm eğitim kademelerinde kitap okuma etkinlikleri artırılmalı • Mesleki ve Teknik eğitim öğrencilerinin yükseköğretime geçiş oranını artırıcı tedbirler alınmalı • Teknolojinin bilinçsiz kullanımı ve olumlu yönde kullanımına ilişkin öğretmen, öğrenci ve veli bilgilendirme faaliyetleri yapılmalı	• Mesleki ve Teknik eğitim mezunlarının istihdam ve kariyer durumlarını izleyen mezun takip sistemi geliştirilmeli • STEM ve Robotik eğitimi alarak 21. yy becerileri ile donatılmış öğrenciler yetiştirilmesi • Mesleki ve Teknik eğitimde iş yeri temelli öğrenme ortamları artırılmalı • Burdur ilinin yükseköğretim düzeyinde ulusal ve uluslararası tercih edilirliğini artırıcı düzenleme ve tanıtımlar yapılması • Yükseköğretimdeki öğrencilerin il genelinde staj imkanlarını artırıcı kamu ve özel sektör ile işbirliği yapılmalı
Sorun 3: AR-GE		
Kısa Vade	**Orta Vade**	**Uzun Vade**
• Öğretmen ve öğrencilere ilişkin Ulusal düzeyde proje yazma yeterliliği kazandırma eğitimi verilmeli • Ulusal ve uluslararası düzeyde kabul edilen projelerin diğer paydaşlar ile paylaşılabilmesi ve yaygınlaştırılması için platform oluşturmalı	• Öğretmen ve öğrencilere ilişkin Uluslararası düzeyde proje yazma yeterliliği kazandırma eğitimi verilmeli • Uluslararası alanda öğretmen ve öğrenci hareketliği arttırılmalı	• Öğretmen ve öğrencilerin ulusal ve uluslar arası projelerde yer almasını teşvik edici düzenlemeler yapılmalı • Dünya ve Türkiye üniversite sıralamasında üst sıralara çıkmak

Sorun 4: Mesleki Gelişim		
Kısa Vade	**Orta Vade**	**Uzun Vade**
• Öğretmenlerin hizmet içi eğitim ihtiyaçları belirlenmeli • Öğretmenlerin mesleki gelişimini artırmaya yönelik hizmet içi kurslar artırılmalı • Yönetici ve öğretmenlerin mesleki gelişimini artırmaya yönelik üniversite bünyesinde hizmet içi kurslar artırılmalı • Tüm eğitim kademelerinde öğretmenlere ölçme ve değerlendirme eğitimleri verilmeli	• Öğretmenlerin lisansüstü eğitim yapabilmeleri için üniversite ile işbirliği artırılmalı • Eğitim personelinin ulusal ve uluslararası konferans, sempozyum vb. etkinliklere katılımını teşvik edici tedbirler alınmalı	• Lisansüstü eğitim yapan öğretmenlerin özlük haklarının iyileştirilmesi amacıyla mevcut mevzuatlar düzenlenmeli
Sorun 5: Fiziki ve Teknik Altyapı		
Kısa Vade	**Orta Vade**	**Uzun Vade**
• Mevcut bilgisayar laboratuvarları iyileştirilmeli • Okullardaki mevcut bilgi ve iletişim teknolojisi alt yapısı iyileştirilmeli	• Bilgisayar laboratuvarları olmayan okullara laboratuvar kurulmalı • STEM ve Robotik eğitimi verilebilecek atölyeler kurulmalı • Yeni öğrenci yurtları kurulması, kurulmasına teşvik verilmeli	• Mesleki ve teknik eğitim okullarının araştırma, laboratuvar ve üretim alt yapısını geliştirici destek sağlanmalı • Okulların fiziki şartları engelli öğrencilere göre iyileştirilmeli ve düzenlenmeli
Sorun 6: Bürokrasi		
Kısa Vade	**Orta Vade**	**Uzun Vade**
• Kurumlar arası iletişimi güçlendirmek adına bürokrasi azaltıcı tedbirler alınmalı	• Üniversite ile MEB arasında her türlü bilimsel çalışmalarda ortaya çıkan ya da çıkabilecek bürokratik engelleri ortadan kaldırmak için işbirliği yapılmalı	•
Sorun 7: Kültürel, Sanatsal ve Sportif Faaliyetler		
Kısa Vade	**Orta Vade**	**Uzun Vade**
• Tüm eğitim kademelerinde Kültürel, Sanatsal ve Sportif Faaliyetlerin çeşitliliği ve sıklığı artırılmalı • Eğitim personelinin Kültürel, Sanatsal ve Sportif Faaliyetlere katılımı artırılmalı	• Ulusal ve uluslararası düzeyde sportif başarı sağlayan öğretmen ve öğrenciler ödüllendirilmeli	• Kültürel, Sanatsal ve Sportif eğitim veren okulların niceliği ve niteliği artırılmalı

Bu çözümler doğrultusunda Burdur iline ilişkin eğitim niteliğini artırmada kısa, orta ve uzun vadeli olmak üzere spesifik ve ölçülebilir hedefler belirlenmiştir.

5.1. Kısa Vade Hedefler

- Ortaöğretime uyum projesi tüm okullara genişletilmesi (okul sayısı)
- Okul öncesi, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretimde okullaşma oranının arttırılması(%)
- Ölçme değerlendirme birimine sahip okul sayısının artırılması (adet/yıl)
- Öğretmenlerin mesleki gelişimlerini desteklemeye yönelik üniversitesi ile işbirliğinde açılan hizmetiçi eğitim sayısının artırılması (adet/yıl)

- Üniversite işbirliğinde açılan hizmet içi eğitim seminerlerine katılan öğretmen sayısının artırılması(adet/yıl)
- Taşımalı eğitim öğrencilerinin memnuniyetlerinin artırılması (%)
- Özel eğitim öğrencilerinin ihtiyaç duydukları eğitim kurumlarına yönlendirilmesi (adet/yıl)
- Destekleme ve yetiştirme kurslarının artırılması (adet/yıl)
- Destekleme ve yetiştirme kursuna katılan öğrencilerin sayısının artırılması (adet/yıl)
- Okullarda öğretmen ve öğrencilerin ulaşabileceği bilgisayar sayısının artırılması (adet/yıl)
- Tüm eğitim kademelerinde kültürel, sanatsal ve sportif faaliyetlere katılan öğrenci sayısının artırılması (adet/yıl)
- Proje yazma eğitimlerinin sayısının artırılması (adet/yıl)
- Proje yazma eğitimine katılan öğretmen sayısının artırılması(adet/yıl)
- Ulusal proje sayısının artırılması(adet/yıl)
- Bilim fuarı sayısının artırılması(adet/yıl)
- Bilim fuarına katılan öğrenci sayısının artırılması(adet/yıl)
- Tüm okul ve kurumlar bünyesinde çalışan personel ve öğretmenlere yönelik sportif sanatsal etkinliklerin sayısının artırılması (adet/yıl)
- Mehmet Akif Ersoy üniversitesi Spor Bölümü ve diğer bölümler ile işbirliği yapılarak sosyal, sanatsal ve sportif alanlarda öğrencilere katılma imkanı sağlayacak faaliyet ve yarışmaların sayısının artırılması(adet/yıl)
- Ulusal ve uluslararası kurumlara yapılan proje başvuru sayısının artırılması(adet/yıl)
- Okuma alışkanlığının geliştirilmesine yönelik çeşitli projeler geliştirilip sunulması

5.2. Orta Vade Hedefler

- Uluslararası kurumlarca desteklenen projelere başvuruların artırılması(adet/yıl)
- Ortaöğretimde okul terk oranının azaltılması (%)
- Hayat boyu eğitim kapsamındaki kurs ve faaliyetlere katılan yetişkin sayısının artırılması (adet/yıl)
- Ulusal ve uluslararası projelere katılan öğrenci sayısını artırılması(adet/yıl)
- Her yıl okul teknolojik altyapısının iyileştirilmesi (Bilgisayar Laboratuvarı, STEM, robotik atölyeleri) için hayırseverler ve STK'lar ile işbirliği sayısının artırılması (adet/yıl)
- Çalışan memnuniyetinin artırılması(%)
- Hayat boyu öğrenme programı kapsamındaki mesleki kursların sayısının ve bu kurslara katılan birey sayısının artırılması (adet/yıl)
- Ortaöğretim öğrencilerinin yükseköğretime geçiş oranını artırma (%)
- Rehberlik faaliyetlerinin artırılması
- Beyin göçünün sebeplerinin araştırılarak önlemler alınması

- Okuma alışkanlığının arttırılması için kitap fuarı düzenlenmesi

5.3. Uzun Vade Hedefler

- Sosyo-ekonomik açıdan dezavantajlı öğrencilere sunulan maddi imkânların artırılması (TL/yıl)
- Mesleki ve teknik eğitimin orta öğretimdeki oranının artırılması(%)
- Okullaşma oranın yüzde yüze ulaşması
- Okul öncesinde okul sayısının artırılması (adet)
- Özel okul sayısının artırılması (adet)
- STEM ve robotik atölyelerinin sayısının artırılması (adet)
- STEM, robotik ve kodlama eğitimi verebilecek öğretmen sayısının artırılması(adet/yıl)
- Okuma kültürünün tüm öğrencilere kazandırılması (okunan kitap sayısı/yıl)
- Engelsiz okul sayısının artırılması (adet)
- Ulusal ve uluslararası düzeyde sportif başarı sağlayan öğrencilerin sayısının artırılması (adet)
- Mesleki eğitimde işyeri temelli öğrenme ortamlarında öğrenim gören öğrencilerin sayısının artırılması (adet/yıl)
- Hizmet içi eğitim katılan öğretmen sayısı
- Mesleki ve Teknik Eğitim mezunlarının yükseköğretime yerleşme oranının ve istihdam oranının artırılması
- Uluslararası alanda öğrenci ve öğretmen hareketliliğinin artırılması (adet/yıl)
- İl genelinde lisansüstü eğitim görmüş öğretmen ve personel sayısının artırılması (adet/yıl)
- Uluslararası konferans, sempozyum vb. etkinlikler düzenlenmesi (adet/yıl)

"***BU TEMAYA AİT FAALİYET ÖNERİLERİ, İL GELİŞİM STRATEJİLERİ BÖLÜMÜNDE YER ALMAKTADIR."***

6. KAYNAKÇA

TUİK

Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Stratejik Planı 2017-2021

MİLLÎ EĞİTİM İSTATİSTİKLERİ Örgün Eğitim 2016-2017

T.C. BURDUR VALİLİĞİ İL MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ 2015-2019 STRATEJİK PLANI

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI Strateji Geliştirme Başkanlığı 2018 YILI PERFORMANS PROGRAMI

GENÇLİK VE SPOR

GENÇLİK VE SPOR

Doç.Dr. Emrah ATAY

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Spor Yöneticiliği Bölümü

Dr.Öğr.Üyesi Mehmet ULAŞ

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Beden Eğitimi ve Spor Eğitimi Bölümü

1. GİRİŞ

Günümüz dünyasının en geniş küresel güçlerinden biri spordur. Spor geniş kitleleri arkasından sürükleyen, insan yaşamının vazgeçilmez bir öğesidir. Spor insanlık tarihinin ortaya çıkışından günümüze, bulunduğu her dönemin koşullarına ve şartlarına göre yeniden şekillenen bir kavramdır. İlk çağlarda insanların hayatlarını devam ettirmek, vahşi hayvanlardan korunmak, karınlarını doyurmak için onları avlamak, saldırıya uğradığı zaman kendini savunmak zorunluluğundan dolayı kişilerin kendi vücutlarını geliştirme ihtiyacını karşılamak (Mirzeoğlu, 2011, s.8) için ortaya çıkan spor kavramı günümüzde ekonomi, sağlık, kamu güvenliği, mekan kullanımı yasaları ve düzenlemelerini etkileyen kamu politikalarının konusu olan büyük bir sektördür (Devecioğlu, 2005).

Toplumların spora yaklaşımı o toplumun genel yapısını yansıtır ve gelişmişliğin ölçütü olarak kabul edilir. Sporun yapılanması devletlerin siyasal ve ekonomik örgütlenmesiyle paralellik arz etmektedir. Sporcuların uluslararası yarışmalarda almış olduğu başarılar ülkeler için gurur kaynağı olmanın çok ötesine geçerek ülkelerin siyasi başarısının bir göstergesi olarak kabul edilmektedir.

Ekonomik gelişmişlik seviyesi yüksek olan ülkelerin sportif alt yapılarına daha fazla kaynak aktarabilecekleri ve böylelikle daha başarılı olabilecekleri literatürde vurgulanmaktadır. Çünkü başarı için yetenekli sporcuların keşfi, bu yeteneklerin geliştirilmesi ve alt yapı yatırımlarının yapılması gerekliliği ekonomi ile lineer bir ilişki göstermektedir.

Ülkemizde son yıllarda özellikle kamunun spor yatırımları önemli derecede artmıştır. Özellikle tesisleşme anlamında önemli derecede yatırımlar yapılmaktadır. Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın 2016 yılı içinde tesis yatırımlarına ayırdığı bütçe, 540 milyon 531 bin TL olarak ifade edilmiş, rakam 2017 yılında 420 milyon 985 bin TL olarak hesaplanmıştır. Bunun paralelinde özel sektör, yerel yönetimler, spor kulüplerinin yatırımlarındaki artan eğilimler düşünüldüğünde ülke olarak hak ettiğimiz başarı çıtasının çok uzağında olduğumuz bir gerçektir. Bu gerçeklik kamu ve sektörün kaynaklarının doğru kullanılıp kullanılmadığı, yapılan yatırımların verimli olup olmadığı, doğru politikalar üretilip üretilmediği ve buna göre yatırımların şekillendirilip şekillendirilmediği gibi büyük bir soru işareti akla getirmektedir.

Yatırımların hedeflerine ulaşabilmesi için doğru yatırımın doğru yere yapılması bunun yanında yapılan yatırımların işlevsel kılınması önem arz etmektedir. Bunun için öncelikli olarak yatırım yapılacak yerin incelenmesi ve yapılacak doğru yatırım stratejilerinin önceden belirlenerek hedefe gidilmesi gerekmektedir.

Bu çalışma Burdur ilinde spor alt yapısının ne düzeyde olduğunu, spor alt yapısının nasıl kuvvetlendirilebileceğini, eksikliği olan tesis araç gereçlerinin neler olduğu, mevcut potansiyele sahip tesislerin nasıl verimli kullanılabileceğini ve ilden başarılı sporcuların, takımların, spor adamlarının nasıl çıkartılabileceğinin ortaya konması amacı ile sektör

paydaşları ile mevcut durum analiz edilerek, çocukların ve ebeveynlerin istekleri ve yaşanmışlıkları göz önüne alınarak hazırlanmıştır.

1.1. Amaç ve Kapsam

Ülke genelinde son yıllarda ivmesi artarak yapılan sportif yatırımlara rağmen sportif başarı anlamında istenilen düzeyin altında olduğumuz bir gerçektir. Burdur ili de ülke genelinde ivmesi artan bir şekilde devam eden sportif tesisleşmeden nasibini almış ve devam eden sportif tesislerin tamamlanmasıyla tesis eksikliklerinin bir kısmı giderilmiş olacaktır. Fakat devletin yaptığı bu yatırımların etkin ve verimli kullanılması, ilerleyen yıllarda gerek özel sektörün gerekse devlet kaynaklı kurumların sportif yatırımlarını daha etkin kullanabilmesi için eksikliklerin net bir şekilde tespit edilmesi ve yapılan sportif yatırımların sportif başarılara dönüştürülebilmesi için yapılması gereken adımları ortaya koymak amacı ile bu rapor hazırlanmıştır.

Bu raporda Gençlik ve Spor teması adı altında Burdur ilinin spor sektörünün; son 5 yıllık geçmişi ve mevcut durumu, sorunları, avantajları ve dezavantajlarının ortaya konularak, ildeki spor sektörünün nasıl geliştirileceği hakkında önerilerde bulunulması amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda; öncelikle Burdur ilindeki spor sektörünün son 5 yıllık geçmişi incelenmiştir. Son 5 yılda Burdur ilinde lisanslı spor yapan kişi sayısı, kulüp sayısı, tesislerin durumu, elde edilen sportif başarılar, başarıların hangi branşlarda elde edildiği gibi durumların tespiti yapılmıştır. Yapılan bu tespitin ardından ildeki mevcut durum özetlenerek eksik ve sorunların belirlenip bunun yanında güçlü yönlerinde nasıl ön plana çıkartılacağı konusunda bir durum tespiti ortaya konmaya çalışılmıştır. Bu durum tespiti yapılırken Burdur ilinde spor sektöründe aktif rol oynayan çeşitli paydaşlar ile işbirliği sağlanarak onlarında da yaşamış oldukları sorunları ve çözüm önerileri aktarılmıştır.

Ayrıca çalışma kapsamında Burdur'da yaşayan bireylerin spora ilişkin algıları ve farkındalık düzeylerinin belirlenmesi de amaçlanmıştır. Bu kapsamda araştırmacılar tarafından hazırlanan ölçme araçlarının geniş katılımlı bir kitleye uygulanarak bu kitlenin spora bakış açısı ortaya konmaya çalışılmıştır. Sporun sadece ekonomik boyutu değil sağlık boyutunun da önemli olması nedeniyle Burdur ilinde yaşayan bireylerin aktif spor yapmaları için nelerin gerekli olduğu ya da neden spor yapamadıkları belirlenip sedanter[1] bir yaşam tarzından uzaklaştırarak aktif birer birey olmaları sağlanması için önerilerde bulunulması amaçlanmıştır.

1.2. Materyal ve Yöntem

Bu rapor hazırlanırken nicel ve nitel veri toplama araçlarının birlikte kullanıldığı karma araştırma yöntemleri kullanılmıştır. Karma araştırma yöntemi, araştırmacının nicel ve nitel araştırma yaklaşım ve tekniklerini tek bir çalışmada bütünleştirdiği, diğer bir değişle bir araya getirdiği çalışmaları ifade etmektedir (Johnson ve Christensen 2014). Karma yöntem araştırmaları nicel ve nitel verilerin birlikte veya sıralı olarak hem toplanmasını hem de analizini içermektedir. Nicel araştırma insanların tutumları, davranışları ve performansları hakkında ölçme araçları sayesinde veri toplamayı sağlamaktadır. Nitel yöntem ise; insanların bir konu hakkındaki düşüncelerini ve görüşlerini, görüşmeler veya ses kayıtları ile derinlemesine veri toplamaya imkân sağlamaktadır. Bu iki yöntemin bir arada kullanılmasıyla hem verilerin kontrolü sağlanmış olur hem de ulaşılmak istenilen sonuca daha keskin bulgularla ulaşma imkânı sağlanır (Creswell 2006).

[1] Düzensiz fiziksel aktivitenin olduğu ya da fiziksel aktivitenin olmadığı bir yaşam tarzıdır.

Karma araştırma yöntemleri Yakınsayan paralel desen, Açımlayıcı sıralı desen, Keşfedici sıralı desen, İç içe desen, dönüştürücü desen ve çok aşamalı desen olmak üzere altı alt desenden oluşmaktadır. Bu araştırmada bu desenlerden Yakınsayan paralel desen kullanılmıştır. Bu desenin amacı, araştırma problemini en iyi şeklide anlamak için "aynı konu üzerinde farklı fakat birbirini tamamlayıcı veri toplamaktır" (Creswell ve Clark, 2014). Mevcut araştırmada Burdur ilinde yaşayan bireylerin spora olan algı ve farkındalık düzeylerini belirlemek için nicel veri toplama, mevcut sorunları ve bu sorunlara yönelik önerileri derinlemesine keşfetmek için nitel veri toplama yöntemi kullanıldığı için bu desen tercih edilmiştir.

1.3. Veri Toplama Süreci

1. Nicel Veri Toplama Süreci: Burdur ilinde yaşayan bireylerin spora olan algı ve farkındalık düzeylerini belirlemek amacıyla yapılan veri toplama sürecinde anket kullanılmıştır. Anket araştırmacılar tarafından oluşturularak uzman görüşü alınıp daha sonra son düzenlemeler yapılarak katılımcılara uygulanmıştır. Anket içeriği; spora bakış açısı, spor yapıp yapmama, ildeki spor imkanları gibi benzeri ifadeler içermektedir. Bu aşamada veriler iki aşamada toplanmıştır. Birinci aşamada anket ortaokul öğrencilerine uygulanmıştır. İkinci aşamada ise anket ebeveynlere uygulanmıştır.

2. Nitel Veri Toplama Süreci: Burdur ilindeki spor sektörünün mevcut sorunlarını ve çözüm önerilerini derinlemesine inceleyerek ortaya koymak amacıyla nitel veri toplama yöntemlerinden olan görüşme ve odak görüşme yöntemleri kullanılmıştır. Bu kapsamda Burdur ilindeki spor sektöründe aktif rol alan paydaşlar ile çeşitli kurum ve kuruluşlar ile görüşme ve odak görüşme yapılarak veriler toplanmıştır.

2. MEVCUT DURUM

2.1. Burdur İli Sporcu Sayısı

Bu bölümde Burdur ilinde spor ile ilgili çeşitli istatistiki bilgiler verilmiştir. Veriler Gençlik ve Spor Bakanlığı, Spor Eğitim Daire Başkanlığı'ndan, Burdur Gençlik Hizmetleri Spor İl Müdürlüğü'nden, Futbol Federasyonu Antalya Bölge Müdürlüğü'nden, Türkiye Futbol Antrenörleri Derneği Burdur Şubesi'nden temin edilmiştir. Bu veriler aşağıda toplu şeklinde sunulmuştur.

Tablo 1 incelendiğinde ortaya konulan sayısal veriler dikkate alındığında Burdur'da lisanslı olarak spor yapanların yaklaşık yarısı futbol branşı ile ilgilenmektedir. Diğer branşlar futbol branşının gölgesinde kalmıştır. Futbola olan ilgi Dünyada ve Türkiye'de olduğu gibi Burdur ilinde de fazladır. Fakat diğer branşların da var olan potansiyellerini arttırma yönünde girişimlerde bulunulmalıdır. Burdur ilinin sporcu sayısında son 5 yıllık periyotta belirgin bir ivme ile artış görülmektedir. En fazla artışın görüldüğü spor branşları ise Futbol, Badminton, Bocce, Jimnastik, Güreş, Halk Oyunları, Judo, Kayak, Kick Boks, Taekwondo ve Tenis branşlarındadır.

Tablo 1. Federasyonlar Bazında Faal Sporcu Sayıları

Federasyon	2013			2014			2015			2016			2017		
	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T
Atletizm	21	24	45	14	21	35	14	11	25	8	9	17	24	34	58
Atıcılık ve Avcılık	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	14	0	14
Badminton	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	75	106	181
Basketbol	2	0	2	0	0	0	79	23	102	43	24	67	0	0	0
Bedensel Engelliler Spor	1	0	1	0	0	0	0	0	0	3	0	3	0	0	0
Bilardo	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	31	0	31
Binicilik	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	0	2
Bisiklet	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	7	0	7
Bocce, Bowling, Dart	1	0	1	0	0	0	1	0	1	1	0	1	52	30	82
Boks	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	30	5	35
Briç	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4	0	4
Buz pateni	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Cimnastik	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	51	74	125
Dans Sporları	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Dağcılık	2	0	2	0	1	1	3	0	3	1	1	2	2	1	3
Futbol	689	-	689	920	-	920	1.039	-	1.039	997	-	997	1.038	41	1.079
Eskrim	-	-	-	-	-		-	-	-	-	-	-	29	31	60
Gelişmekte Olan Spor Branşları	-	-	-	-	-	-	12	0	12	2	0	2	3	0	3
Güreş	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	424	73	497
Halk Oyunları	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	150	168	318
Hava Sporları	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	0	2
Hentbol	95	22	117	65	0	65	85	34	119	103	8	111	57	31	88
Herkes İçin Spor	1	0	1	181	15	196	0	0	0	151	14	165	23	7	30
Judo	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	67	51	118
Kano	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Karate	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	14	7	21
Kayak	0	0	0	4	6	10	19	30	49	27	14	41	10	22	32
Kick Boks	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	168	117	285
Masa Tenisi	115	48	163	38	11	49	87	45	132	163	31	194	70	45	115
Motosiklet	-	-	-	-	-	-	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Muay thai	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	32	10	42
Okçuluk	3	0	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Oryantiring	0	0	0	13	18	31	35	20	55	13	2	15	14	15	29
Otomobil Sporları	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Satranç	371	227	498	654	336	990	466	185	651	553	280	833	542	224	766
Su altı Sporları	0	0	0	-	-	-	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sutopu	-	-	-	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Taekwondo	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	89	157	246
Tenis	0	0	0	85	110	195	97	119	216	97	119	216	156	253	409
Triatlon	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Voleybol	2	25	27	0	79	79	13	68	81	20	139	159	26	73	99

Vücut Geliştirme ve Fitness	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	8	0	8
Wushu	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5	3	8
Yelken	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Yüzme	2	1	3	2	0	2	11	1	12	11	10	21	8	12	20
Özel Sporcular Spor	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	15	10	25
İzcilik	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5	1	6
İşitme Engelliler	4	0	0	10	0	10	0	0	0	1	1	2	0	0	0
Genel Toplam	1.309	247	1.114	1.986	597	2.583	1.961	536	2.497	1.849	652	2.501	3.247	1.560	4.807

E: Erkek, K: Kadın, T: Toplam

Kaynak: Gençlik ve Spor Bakanlığı; Spor Eğitim Daire Başkanlığı; Burdur Gençlik Hizmetleri Spor İl Müdürlüğü; Futbol Federasyonu Antalya bölge Müdürlüğü; Türkiye Futbol Antrenörleri Derneği Burdur Şubesi

Tablo 2 incelendiğinde Okul sporları federasyonunun düzenlemiş olduğu müsabakalarda yıllara göre en fazla artışın Bocce, Dart, Futbol, Futsal, Masa Tenisi, Satranç ve Voleybol branşlarında olduğu görülmektedir. Bunun yanında popüler branşlarda (Atletizm, Basketbol, Hentbol) okul sporlarında yarışan lisanslı sporcu sayısı, kulüplerde bu branşlarda yarışan sporcu sayısından fazladır (Bakınız: Tablo 1 ve Tablo 2). Bu veriler, Burdur ilinde kulüpleşmede sorun olduğunun göstergesidir.

Tablo 2. Okul Sporları Federasyonuna Bağlı Sporcu Sayıları

Spor Dalları	2013-2014	2014-2015	2015-2016	2016-2017
Atletizm	32	282	731	170
Badminton	8	34	67	76
Basketbol	104	122	253	216
Bocce	-	-	80	115
Boks	-	-	18	25
Cimnastik	-	20	10	15
Dart	-	-	-	21
Eksrim	-	-	-	-
Futbol	84	85	46	377
Futsal	202	120	282	677
Güreş	110	148	57	160
Halk Oyunları	-	100	148	100
Hentbol	10	53	192	183
Judo	61	28	44	63
Karate	-	-	1	-
Kayak	-	-	-	4
Kick-Boks	-	-	49	34
Kros	-	-	-	-
Masa Tenisi	71	141	45	84
Okçuluk	-	-	-	-
Oryantiring	-	-	74	90
Santranç	23	24	37	154
Taekwondo	1	-	35	12
Tenis	-	-	20	21
Voleybol	137	114	224	659
Yüzme	-	-	7	59
Toplam	843	1.271	2.420	3.315

2.2. Burdur İli Spor Tesisleri

Tablo 3'e bakıldığında, il genelinde toplam 38 adet spor tesisi bulunmaktadır. Bunların 10 tanesi futbol sahasıdır ve iki adet stadyumla birlikte en fazla spor tesisi futbol branşındadır. Salonlarda yapılan branşlara yönelik 5 adet spor salonu vardır. Spor salonu sayısı il spor tesisleri göz önüne alındığında ikinci en büyük spor tesis türüdür. Fakat salon sporları ile uğraşan sporcu sayısına bakıldığında antrenmanlar ve müsabakalar için salon sayısının yetersiz düzeyde olduğu belirgin şekilde görülmektedir.

Tablo 3. Merkez ve İlçelerde Mevcut Spor Tesisleri - 2017

	Gençlik Merkezi	Stadyum	Yüzme Havuzu	Spor Salonu	Tenis Kortu	Futbol sahası	Su Sporları Merkezi	Güreş Sahası	Kayak Merkezi	Atış Poligonu	Toplam
Burdur	1	1	1	1	3	1	1	-	-	1	10
Bucak	1	1	-	1	-	1	-	-	-	-	4
Ağlasun	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
Gölhisar	1	-	-	-	-	2	-	-	-	-	2
Karamanlı	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	2
Tefenni	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	2
Çavdır	-	-	-	1	-	2	-	-	-	-	3
Yeşilova	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	1
Altınyayla	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1
Toplam	**3**	**2**	**1**	**5**	**3**	**10**	**1**	**1**	**-**	**2**	**38**

Kaynak: Gençlik ve Spor Bakanlığı; Spor Eğitim Daire Başkanlığı; Burdur Gençlik Hizmetleri Spor İl Müdürlüğü; Futbol Federasyonu Antalya bölge Müdürlüğü; Türkiye Futbol Antrenörleri Derneği Burdur Şubesi

2.3. Burdur İli Antrenör Sayısı

Tablo 4'e bakıldığında il genelinde toplam Gençlik Hizmetleri Spor İl Müdürlüğü'nde çalışan 32 adet antrenör görev yapmaktadır. Bu antrenörler en fazla Güreş, Badminton, Basketbol, Tenis ve Taekwonda branşlarında çalışmalarını sürdürmektedir. Bu antrenörlerin 25 tanesinin il merkezinde çalışıyor olması dikkat çekici bir ayrıntıdır. Bunun yanında halter, okçuluk, boks, yelken, bisiklet gibi artık günden güne popülerliği artan olimpik branşlarda, sporun ildeki en önemli temsilcisi konumundaki bir kurumda bu branşlarda antrenör istidam edilmemesi önemli bir eksiklik olarak göze çarpmaktadır.

Tablo 4. İl-İlçe Bazında Branşlara Göre Gençlik Hizmetleri Spor İl Müdürlüğü'nde Görevli Antrenör Sayıları

	Atletizm	Badminton	Basketbol	Jimnastik	Eskrim	Futbol	Güreş	Hentbol	Masa Tenisi	Satranç	Taekwondo	Tenis	Halk Oyunları	Step aerobik	Voleybol	Kayak	Yüzme	Judo	Kick Boks	Toplam
Burdur – Merkez	2	2	2	1	1	1	3	1	1	1	1	2	1	-	2	-	1	1	1	25
Bucak	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	1	1	-	-	-		5
Ağlasun	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gölhisar		-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Karamanlı	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tefenni	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Çavdır	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Yeşilova	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1
Altınyayla	-	-	-	-	-	-	-		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Toplam	**2**	**3**	**3**	**1**	**1**	**1**	**5**	**1**	**1**	**1**	**1**	**3**	**1**	**1**	**3**	**1**	**1**	**1**	**1**	**32**

Kaynak: Gençlik Hizmetleri Spor İl Müdürlüğü, 2017

Tablo 5 incelendiğinde il genelinde en çok antrenörün olduğu branşlar futbol, badminton, tenis, voleybol, güreş, hentbol, basketbol ve atletizmdir. Sporcu sayıları ile karşılaştırma yapıldığında futbolcu sayısı ile futbol antrenör sayısı arasında doğrusal bir ilişki gözlenirken, diğer branşlarda sporcu sayısının azlığı antrenörlerin pasif konumda olduğunun faal olarak çalışmadıklarının göstergesidir.

Tablo 5. İl Geneli Toplam Antrenör Sayıları

Branş	Antrenör Sayısı	Branş	Antrenör Sayısı
Artistik Jimnastik	3	Kayak	1
Atıcılık	9	Kick Boks	4
Atletizm	16	Masa Tenisi	12
Badminton	57	Okçuluk	2
Basketbol	17	Oryantiring	2
Bisiklet	2	Pilates	4
Boks	7	Step-Aerobik	6
Eskrim	2	Taekwondo	4
Futbol	110	Tenis	22
Güreş	21	Voleybol	22
Hentbol	19	Vücut Geliştirme ve Fitness	4
Judo	5	Yüzme	14
Karete	2	**Toplam**	**257**

Kaynak: Gençlik Hizmetleri Spor İl Müdürlüğü, 2017

2.4. Burdur İli Derece Elde Edilen Spor Branşları

Tablo 6 incelendiğinde ilde en çok başarının elde edildiği branşlar kayak, güreş, judo ve atletizmdir. Bu branşların hepsinin de bireysel sporlardan oluşması dikkate değer bir ayrıntıdır.

Tablo 6. İlde Türkiye Derecesi Elde Edilen Spor Branşları (2017)

BRANŞLAR	Birincilik	İkincilik	Üçüncülük	TOPLAM
Atletizm	2	2	1	5
Badminton	-	-	3	3
Boks	1	-	-	1
Bocce	-	-	2	2
Güreş	4	4	3	11
Judo	2	2	1	5
Kayak	11	3	-	14
Özel Sporcular	1	1	-	2
Vücut Geliştirme Fitness	-	-	-	1
Toplam	21	16	14	51

Kaynak: Gençlik Hizmetleri Spor İl Müdürlüğü, 2017

3. SWOT ANALİZİ

SWOT analizi için öncelikle verilerin toplanacağı kurum/kuruluşlar ve kişiler belirlenmiştir. Veriler toplanırken nitel veri toplama tekniklerinden toplu görüşmeler için odak görüşme, tek kişi ile görüşmelerde ise görüşme yöntemi kullanılmıştır. Tek kişi ile yapılan görüşmelerde; öncelikle görüşülecek kişiden randevu alınmıştır. Grup görüşmeleri için ise, gerekli resmi yazışmalar yapıldıktan sonra kurum ve kuruluşların toplantı/konferans salonlarında belirlenen gün ve saatte odak grup görüşme yoluyla veriler toplanmıştır. Odak görüşme sırasında yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşmeler kamera kaydı ve ses kaydı ile kayıt altına alınmıştır. Ayrıca görüşmede bir tane raportör hazır bulundurulmuş ve görüşmeler kısa notlar ile kayıt altına almıştır. Elde edilen veriler nitel veri analiz türlerinden biri olan içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. Bu analiz yapılırken SWOT yani güçlü, zayıf, fırsatlar ve tehditler ana tema olarak kullanılmış ve kodlamalar bu temaların altında yapılarak veriler analiz edilmiştir.

Tablo 8. Burdur İli Spor SWOT Analizi

GÜÇLÜ YÖNLER	**ZAYIF YÖNLER**
• İldeki eğitim seviyenin yüksekliği • Ulaşım kolaylığı • MAKÜ bünyesinde Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulunun bulunması • İlde Spor Lisesinin bulunması • Güvenli bir şehir olması • MAKÜ'nün çeşitli branşlarda Avrupa ve Dünya Turnuvalarındaki başarıları ve tanınırlığının yüksek olması	• Açık ve kapalı spor alanlarının ve altyapının yetersizliği • Faal çalışan antrenör, sporcu ve kulüp sayısı yetersizliği • Branş çeşitliliğinin bulunmaması • Yerel yönetimlerin sporu teşvik edici yeterli düzeyde girişimlerde bulunmaması • İlin profesyonel anlamda mücadele eden bir spor kulübünün olmaması • Sportif, kültürel ve sanatsal faaliyetlerin yetersizliği • Gençlerin okul dışında vakit geçirebilecekleri sosyal, kültürel, sanatsal ve sportif faaliyet alanlarının yetersizliği
FIRSATLAR	**TEHDİTLER**
• İlin sahip olduğu coğrafi ve doğal özellikler (Burdur ve Salda Gölleri, Kayak Merkezi, vb.) • Spora destek verebilecek ve sponsor olabilecek kurum ve kuruluşların var olması • Genç nüfus • Mehmet Akif Ersoy Üniversitesinin SPORTOTO Spor Kompleksi ve ilgili yatırımları	• Spora ve spor yapmaya yönelik ildeki farkındalık eksikliği • Evrensel olarak ilerleyen teknolojik gelişmeler (gençlerin sportif faaliyetlere engelleyecek gelişmeler) • İl spor politikasının olmaması • Saha, salon ve spor alanı eksikliği • Gençlerde artan teknoloji bağımlılığı • Ebeveynlerin çocuklarını aşırı korumacı tutumları (Sokağı tehlike olarak görmeleri) • Model alınacak takım/sporcu eksikliği

Gerçekleştirilen SWOT analizinde ***güçlü yönlere*** bakıldığında, ilin lokasyonu, ildeki eğitim seviyesinin yüksekliği, üniversitede Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulunun bulunması, ilde Spor Lisesi bulunması, güvenli bir şehir olması, üniversitenin spor müsabakalarında ulusal ve uluslararası düzeyde tanınırlığı ve başarıları görülmüştür.

Analizin ***zayıf yönler*** bölümü incelendiğinde, ilde açık ve kapalı spor alanlarının ve altyapının yetersizliği, antrenör, kulüp ve sporcu sayısının az olması, branş çeşitliliğinin bulunmaması, yerel yönetimler tarafından sporun ve sporcunun yeterince teşvik edilmemesi, ilin profesyonel bir spor kulübünün bulunmaması, sportif, kültürel ve sanatsal faaliyetlerin yetersizliği, öğrenim çağındakilerin vakit geçirebileceği ilgili tesislerin yetersizliği gibi durumlar tespit edilmiştir.

İlgili analizin ***fırsatlar*** kısmı incelendiğinde, ilin farklı spor dallarını besleyebilecek imkanlara sahip olması, spora destek olabilecek kurum/kuruluşların varlığı, genç nüfusun yüksek olması, üniversitenin spor kompleksleri ve SPOR TOTO stadyum yatırımları göze çarpmaktadır.

Tehditlere bakıldığında ise, ilgili sektöre ilişkin farkındalık eksikliği, gelişen teknoloji ile özellikle gençlerin spora olan düşkünlüklerini kaybetmeleri, Burdur ili spor politikasının olmaması, Burdur ilinde saha, salon ve spor alanı eksikliği, ebeveynlerin çocuk yetiştirmedeki sınırlayıcı ve kısıtlayıcı tavırları (sokağı çocuk için tehlike görme), model alınacak takım/sporcu eksikliği gibi saptamalar gün yüzüne çıkarılmıştır.

4. TEMEL SORUNLARIN TANIMLANMASI

Gençlik ve Spor teması altında Burdur Gençlik Hizmetleri Spor İl Müdürlüğü, il ve ilçe müdürleri, antrenörleri, Spor Federasyonlarının Burdur il temsilcileri, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğretim elemanları, MAKÜ, Sağlık, Kültür ve Spor Daire Başkanlığı, Daire Başkanı ve Spor Şube Müdürü, Burdur Amatör Spor Kulüpleri Federasyonu İl Yönetim Kurulu, Futbol Antrenörleri Derneği Burdur Şubesi Yönetim Kurulu, İl Milli Eğitim Müdür Yardımcısı, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı çalışan özel ve resmi okullar da görevli beden eğitimi öğretmenleri ile görüşmeler yapılmıştır. Bunların yanında Burdur il merkezinde öğrenimlerine devam eden 10-12 yaş ortaokul öğrencilerine (1063 öğrenci) ve bunların ailelerine (807 aile) yönelik anket çalışması uygulanmıştır. Görüşmeler ve uygulanan anket formları neticesinde yaşanan sorunlar ve çözüm önerileri derlenmiştir. Derlenen bu sorunlar iki boyut altında sunulmuştur. Görüşmelerden yani ilgili paydaşlardan elde edilen sorunlar yetkili ve alan çalışanları sorunları teması altında, anket yoluyla elde edilen sorunlar ise Burdur halkı sorunları teması altında verilmiştir.

Tablo 9. Burdur İli Spor Alanına İlişkin Temel Sorunlar

Sorun 1: Tesisleşme
• İlde tesis anlamında önemli derecede eksiklikler bulunması • İlde takım ve bireysel sporların icra edilebileceği spor salonun/salonlarının olmaması • İlde müsabakaların yapılabileceği tesislerin bulunmamasının yanında antrenman yapılabilecek alanların da eksikliği • İldeki mevcut stadyumun her açıdan yetersiz olması • Burdur iline yapılan spor yatırımlarının zamanında teslim edilmemesi • Burdur ilindeki genel yapılaşma ve imarlaşma içinde spor ve spor ile ilgili alanların ihmal edilmesi veya bu alanların göz ardı edilmesi • Kısıtlı olan mevcut spor alanlarını kullanmadaki çeşitli engeller
Sorun 2: Spora Bakış Açısı
• Burdur halkının ve özellikle ailelerin spora olan ilgisizliği • Öğrencilerin spora yönlendirmelerinde, spor ortamına çekilmelerinde ve kulüpleşmede yaşanılan sorunlar • Spor ve spor etkinliklerinin akademik başarıyı düşürecek gibi yanlış ve yaygın bir düşüncenin ailelerde hâkim olması • Sporun bir meslek olarak görülerek ailelerin çocuklarının sporu bir meslek olarak yapmalarını ve bundan ekonomik gelir elde etmelerini beklentisi içerinde olmaları • Koruyucu aile yapısı • Burdur ilinde spor denilince sadece futbolun akla gelmesi • Sporun sağlık için öneminin bilinmemesi • Fiziksel etkinliklere katılım oranının düşük olması • Bireylerin spora karşı ilgilerini arttırıcı girişimlerin yanında aktif olarak katılım arttırıcı girişimlerinin eksikliği • Ebeveynlerin sporun olumlu etkileri konusunda bilinç eksikliğine sahip olmaları ve çocuklarına spor kültürü aşılayamamaları

Sorun 3: Spor Yönetimi ve Politikaları
• İl bürokrasisinin spora yeteri derecede önem vermemesi, (teşvik edici girişimlerde bulunmaması) • İlde sporun ve kulüplerinin profesyonel yöneticiler tarafından yönetilmemesi • İlde ortak bir spor kurulunun olamaması • İlin bir spor politikasının olmaması • İlin reklamı için sporun bir araç olarak kullanılabileceği bilincinin olmaması • Amatör branşlarda kulüplerin alt yapıya yeterli önemi vermemesi
Sorun 4: Finansman
• İlde bir spor ekonomisinin olmaması • Kamu ve Özel kurum ve kuruluşların spora destek ve yatırım yapmaması • Başarılı sporcuların ödüllendirilmemesi • Yerel yönetimlerin spor için ayıracağı bütçelerin efektif kullanılmaması
Sorun 5: Diğer
• İlde yeterli aktif antrenör sayısının bulunmaması • İlde yeterli spor kulübünün bulunmaması • İlde branş çeşitliliğinin az olması • İldeki beden eğitimi öğretmenlerinin mevcut mevzuatlar ve yasalardan dolayı spor ve spor organizasyonlarında aktif olamaması • İlde sporu ve sporcuyu geliştirecek projelerin yapılmaması • İlde özellikle gençleri spora teşvik edecek çalışmaların yapılmaması • İlin herhangi bir branşta profesyonel anlamda mücadele (rol model) eden takımının olmaması ve buna bağlı olarak spor seyircisi kültürünün olmaması • İlde rekabet edebilecek spor yapılarının olmaması • İlde spor alt yapı sisteminin olmaması • Spor alt yapısının oluşmasında, oyuncu seçiminde, performans takibinde kullanılan, teknolojik malzeme ve alan (performans laboratuvarı, fizyoloji laboratuvarı vb.) eksikliği

Burdur İlinde Spora İlişkin Tanımlanmış Olan Sorunlara Genel Bir Bakış

1- Çocukların büyük bir çoğunluğunun sporla ilgilendiklerini (%70.9) belirtmelerine rağmen bu çocukların yaklaşık yarısı (%48.2) lisanslı olarak spor yaptıklarını belirtmektedir.

Ebeveynlerin %34,2'si spor ile ilgilendiklerini belirtmelerine rağmen bu %34,2'lik dilimin yaklaşık yarısı aktif olarak fiziksel etkinlikte bulunmaktadır, diğerleri sadece seyirci olarak sporla ilgilenmektedir.

2- Çocukların %97'si sporun sağlık üzerine olumlu etkilerinin olduğu konusunda bilgi sahibi olduklarını belirtmelerine rağmen, %70.5'i sporun sağlık üzerine ne gibi etkileri olduğu konusunda her hangi bir fikre sahip değilken %18, 3'ü orta düzeyde, %11,2'si ise iyi düzeyde bilgiye sahiptir.

Ebeveynlerin %96,2'si sporun sağlık üzerine olumlu etkileri olduğu konusunda bilgi sahibi olmalarına rağmen %53,8'i sporun sağlık üzerine ne gibi etkileri olduğu konusunda herhangi bir fikre sahip değilken, %28,7'si orta düzeyde, %17,5'i ise iyi düzeyde bilgiye sahiptir.

3-Çocukların %90,5'i spor yapmayı istediklerini belirtmelerine rağmen %62,8'i günde ortalama bir saat civarında fiziksel aktivite etkinliklerinde bulunduklarını belirtmektedir. Öğrencilerin neden dolayı fiziksel etkinliklere katılmak istedikleri söz konusu programlara katılamadıkları irdelenmelidir. Ebeveynlerin büyük bir çoğunluğu (%95,8) çocuklarının spor

aktivitelerine katılmalarını istemektedir. Ebeveynlerin %93,6'sı çocuklarını fiziksel aktivite yapmaları için teşvik ettiklerini ve teşviklerin de büyük bir bölümünü (%63,2) çocuklarını yaz spor okulları, kulüp faaliyetleri, ya da spor kurslarına göndererek yapabildiklerini belirtmektedir.

4- Çocukların en fazla ilgi duydukları spor branşları futbol (%16,7), voleybol (%16,6), basketbol (%11,9), yüzme (%11,9) ve atletizmdir (%5.1). Bu veriler, ülke genelinde popüler olan spor branşlarının Burdur ilinde de popüler olduğunu göstermektedir. Bunun yanında diğer spor dallarına olan ilgi %2 ve altındadır. Bu da Burdur ilinde spor dallarının çeşitliliğinin az olduğunu göstermektedir. Ebeveynlerin en fazla ilgi duydukları spor branşları yüzme (%18.1), basketbol (%13,2), voleybol (%11,7), futbol (%8.4), atletizmdir (%5.4). Hem öğrenci hem de ebeveynlerin en fazla ilgi duydukları 5 spor branşı aynıdır.

5- Öğrencilerin büyük bir çoğunluğu (%63.2) yaşam çevrelerinde spor yapacak alan ve tesislerin yeterli olmadığını belirtmektedir. Ebeveynlerin büyük bir çoğunluğu da (%67,5) çocuklarının yaşam çevrelerinde spor yapacak alan ve tesislerin yeterli olmadığını düşünmektedir.

6- Öğrencilerin büyük çoğunluğu (%36,4) kişisel nedenleri (vakit eksikliği, isteksizlik, utanma, hareket kabiliyetlerine güvenmeme vb), %30,1'i çevrenin olumsuz şartlarını (yetersiz spor alanı, sahası, park vb), %17,9' u akademik kaygıları ve %3.5'i de bilinç eksikliğini (fiziksel aktivitenin faydalarına inanmama) fiziksel aktiviteye katılma engeli olarak belirtmektedir.

5. HEDEFLER

Burdur ilinde spor konusuyla ilgili kurum, kuruluş ve kişiler ile Burdur'un spor alanında yaşadığı sorunları ve bunlara yönelik çözüm önerilerini belirlemeye yönelik çeşitli görüşmeler yapılmıştır. Yapılan bu görüşmelerde çeşitli sorunlar ve bunlara yönelik çözüm önerileri ortaya çıkmıştır. Ortaya çıkan bu sorun ve çözüm önerileri ile hedefler sentezlenip aşağıdaki tabloda sunulmuştur. Tabloda sunulan hedeflerin olabildiğince spesifik ve ölçülebilir hedefler olmasına dikkat edilmiştir.

Tablo 10. Spor Sorunlarına Yönelik Kısa, Orta ve Uzun Vade Çözüm Önerileri

Sorun 1: Tesisleşme		
Kısa Vade	**Orta Vade**	**Uzun Vade**
• Yapımı devam eden spor alanları en kısa sürede bitirilmeli. Bu konuda yetkili kurum ve kuruluşlar bu sürecin yakın takipçisi olmalı • Burdur iline tesis konusunda çok kapsamlı yatırımların gündeme alınması	• Takım sporlarının yanında bireysel sporların da yapılabilecek alanların planlanması • Sadece performans sporları için değil tüm yurttaşların da spor yapabileceği alanların planlanması ve yapılması. • Semt sahalarının ve spor alanlarının yapılması)	• Tesisleşme sorunu çözüldükten sonra uluslararası ve ulusal büyük spor turnuvalarının ilde yapılması için girişimlerin planlanması
Sorun 2: Spora Bakış Açısı		
Kısa Vade	**Orta Vade**	**Uzun Vade**
• Burdur halkı spora yönlendirilerek sporun sağlığı ve çocuk gelişimini olumlu yönde etkilediği anlayışı yerleştirilmeli • Sporun faydaları üzerine afiş, kısa filmler yerel bazda düzenlenmeli • Sporun faydaları üzerine ilk ve orta öğretim kurumlarında resim, kompozisyon, afiş vb yarışmalar düzenlenmeli	• Sporun akademik başarıyı olumsuz etkilediğine yönelik oluşan yanlış kanıyı ortadan kaldırmak için veliler ile toplantılar, çalıştaylar gibi vb. bilgilendirici etkinlikler düzenlenmeli	• Hem ailelerin hem de çocukların aynı anda spor yapabilecekleri projelerin geliştirilmesi
Sorun 3: Spor Yönetimi ve Politikaları		
Kısa Vade	**Orta Vade**	**Uzun Vade**
• Burdur Bürokrasisinin sporun gelişimi için gerekli girişimleri devlet nezninde yapmaları • İlde bir spor kurulunun ya da komisyonun oluşturulması	• Burdur ilinin spor politikasının hazırlanması • Spor yönetimi konusunda alanında uzman kişilerin istihdam edilmesi.	• Kamu ve Özel kurum ve kuruluşların kulüpleşmesi konusunda gerekli düzenlemenin yapılması
Sorun 4: Finansman		
Kısa Vade	**Orta Vade**	**Uzun Vade**
• Sponsorluk bilincini arttırıcı girişimlerin yapılması • Sponsor firma veya kişilerin ödüllendirilmesi	• Burdur ilinde faaliyet gösteren ve belli bir miktarın üstünde geliri olan kurum ve kuruluşların ya spor kulübü kurmaları ya da herhangi bir kulübe veya sporcuya sponsor olmaları konusunda algı oluşturmak ve teşvik etmek • Burdur ilinde faaliyet gösteren özel firmaların sponsorluk giderlerinin vergiden düşülmesi	• Yerel yönetimlerin spora ayırmaları gereken bütçe miktarı arttırılmalı, bunların denetimleri yapılmalı, • Kulüplerin mali yapıları devlet tarafından desteklenecek önlemler alınmalı

Sorun 5: Diğer		
Kısa Vade	**Orta Vade**	**Uzun Vade**
• Burdur ilindeki faal antrenör sayısını artırmak için çeşitli antrenörlük kurslarının ilde açılması • Çeşitli branşlarda kulüplerin kurulması için gerekli önlemlerin alınması • İldeki beden eğitimi öğretmenlerinin aktif olmaları konusunda motive edilmesi	• Burdur ilinde her branşa özgü alt yapı çalışmaları yapılmalı • Spor anlamında rekabetçi bir ortam oluşturulmalı • Sporcu yetiştirmek için alt yapı destekli girişimlerde bulunulması (Sporcu fabrikası) • Spor alt yapısının oluşmasında, oyuncu seçiminde, performans takibinde kullanılan, teknolojik malzemelerin temini ve alanların (performans laboratuvarı, fizyoloji laboratuvarı vb.) oluşturulması	• İl, ilçe ve köylerde yetenek taramasının yapılması ve yetenekli sporcuların gerekli yönlendirmelerinin yapılması • İl adına herhangi branşta profesyonel anlamda mücadele eden takım veya takımların oluşturulması ve bunların desteklenmesi

5.1. Kısa Vade Hedefler

- Burdur ilinde spor alanları ile ilgili tesisleşme sorunun en kısa sürede çözülmesi
- Burdur halkının, gençlerinin ve çocuklarının spor kültürü kazanmaları ve aktif bir yaşam sürmelerinin sağlanması
- Burdur ilinde spor konseyi oluşturulması
- Kamu ve Özel işletmelerin spora destek konusunda teşvik edilmesi
- Çeşitli spor branşlarında Türkiye şampiyonalarının ilde yapılmasını sağlamak, halkın özellikle genç nüfusun bu müsabakaları takip etmeleri için teşvik etmek
- Çocukların spora katılımının artması için yaz aylarında yoğunlaşan spor ile ilgili kurs programlarının dört mevsim yapılması için planlama ve örgütlenmeyi sağlamak

5.2. Orta Vade Hedefler

- Kulüp sayısının arttırılarak kulüplerde faal spor branşlarının çeşitlendirilmesi. Buna yönelik de antrenörlerin yetiştirilmesi ve antrenörlerin faal çalışmalarını sağlamak
- Takım ve Bireysel sporlarda alt yapı oluşumunun sistematik bir şekilde planlanması
- Lisanslı Spor yapan çocuk sayısının arttırılması
- Açılacak kursların içeriklerinin en çok tercih edilen branşlar dikkate alınarak hazırlamak

5.3. Uzun Vade Hedefler

- Profesyonel anlamda mücadele eden takım/takımlar veya spor/sporcuların yetiştirilmesi
- Ülke ve Dünya çapında tanınmış, derece alacak sporcu/sporcular yetiştirmek
- Ülke çapındaki büyük spor organizasyonlarının ilde yapılmasını sağlamak
- Sağlık için spor yapan ve spora önem veren bilincin Burdur'a yerleşmesi

"***BU TEMAYA AİT FAALİYET ÖNERİLERİ, İL GELİŞİM STRATEJİLERİ BÖLÜMÜNDE YER ALMAKTADIR."***

6. KAYNAKÇA

Creswell J.W. (2006), Understanding Mixed Methods Research, (Chapter 1). Available at: http://www.sagepub.com/upm-data/10981_Chapter_1.pdf

Creswell JW, Clark VLP (2014), Karma Yöntem Araştırmaları: Tasarımı ve Yürütülmesi, (Çev edts. Y. Dede, & S. B. Demir), Anı Yayıncılık, Ankara.

Devecioğlu, S. (2005), Türkiye'de Spor Sektörü Stratejilerinin Geliştirilmesi. Verimlilik Dergisi. Sayı 2, s. 117-134.

Eren, E., (2005), İşletmelerde Stratejik Yönetim ve İşletme Politikası, Der Yayınları.

Johnson B., Christensen L. (2014), Eğitim Araştırmaları: Nicel, Nitel Ve Karma Yaklaşımlar.(Çev edt: SB DEMİR), Eğiten Kitap, Ankara.

Mirzeoğlu, N. (2011), Spor Bilimlerine Giriş, Duman Ofset, Ankara.

ENERJİ

ENERJİ

Dr.Öğr.Üyesi Gökhan YILMAZ

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Mühendislik-Mimarlık Fakültesi, Enerji Sistemleri Mühendisliği

Öğr.Gör. Nilgün ŞENGÖZ

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Teknokent

1. GİRİŞ

Günümüz teknolojisinin geldiği nokta gündelik yaşamımızı enerjiye bağımlı bir hayat modeli haline getirmiştir. Bu bağlamda enerji üretimi ve tüketimi; ülkeler ve bölgeler bazında sanayileşmenin, alt yapı gelişmişliğinin, refah seviyesinin ve yatırım sürecinin bir parametresidir. Ülkelerin ve bölgelerin büyüme oranları enerji sarfiyatlarına endeksli olarak tartışılmaya başlanmıştır. Ülkelerin stratejik politikaları arasında enerji politikaları da sayılmaya başlanmıştır. Enerji, ülkelerin sürdürülebilir ekonomik büyümeleri açısından en stratejik üretim faktörü haline gelmiştir. Buna bağlı olarak enerji politikaları devletlerin önemli politika alanlarından birini oluşturmaktadır.

Enerji politikalarına bakıldığında ise enerji yatırımları, enerji arzı, enerji arz güvenliği, enerji ticareti, enerji fiyatı, enerji verimliliği ve yeni enerji teknolojileri enerji politikalarının temellerini uluşturmaktadır. Türkiye'de ekonomik büyümeyle eş güdümlü olarak enerji talebi de sürekli bir artış göstermektedir. Bu kapsamda Onuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda (OBYKP) enerji alanında hedefler belirtilmiştir. OBYKP'da "*Enerjinin nihai tüketiciye sürekli, kaliteli, güvenli, asgari maliyetlerle arzını ve enerji temininde kaynak çeşitlendirmesini esas alarak; yerli ve yenilenebilir enerji kaynaklarını mümkün olan en üst düzeyde değerlendiren, nükleer teknolojiyi elektrik üretiminde kullanmayı öngören, ekonominin enerji yoğunluğunu azaltmayı destekleyen, israfı ve enerjinin çevresel etkilerini asgariye indiren, ülkenin uluslararası enerji ticaretinde stratejik konumunu güçlendiren rekabetçi bir enerji sistemine ulaşılması"* temel amaçlar olarak tanımlanmıştır.

OBYKP'da belirtildiği gibi yerli ve yenilenebilir enerji kaynakları enerji bağımsızlığının temel taşlarından birini oluşturmaktadır. Buna ek olarak yenilenebilir enerji kaynakları coğrafi olarak bölgeler bazında üretilebilecek kaynak çeşitlerini barındırmaktadır. Bu raporda Burdur ili içerisindeki enerji çeşitliliğinin ve tüketiminin tanıtılmasına ek olarak yenilenebilir enerji kaynağı çeşitliliği hakkında da bilgi sunulmaktadır.

1.1. Amaç ve Kapsam

Ülkelerin enerji politikalarından ve OBYKP'dan da anlaşılacağı üzere enerji sektörü ülke ekonomisinin gelişmesinde ve buna bağlı olarak da ülke kalkınmasında çok önemli bir rol oynamaktadır. Bu raporda enerji sektörünün Burdur ilindeki son beş yıllık mevcut durumu, güçlü zayıf yönleri, enerji tüketim çeşitliliği, enerji kaynakları potansiyeli, temel sorunları, kısa, orta ve uzun vadedeki hedeflerinin ortaya konulması amaçlanmıştır.

1.2. Materyal ve Yöntem

Burdur Valiliği il gelişim planı kapsamında enerji sektörü raporunu oluşturmak üzere Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi öğretim elemanlarından bir Doktor Öğretim Üyesi ve bir Öğretim

Görevlisi olmak üzere 2 kişiden oluşan bir ekip oluşturulmuştur. Oluşturulan ekip öncelikli olarak Burdur'da enerji sektöründe bulunan kamu ve özel sektör temsilciliklerinden (CK Akdeniz, TEİAŞ 7. Bölge Müdürlüğü, TEDAŞ Akdeniz Bölge Müdürlüğü, Torosgaz Doğal Gaz Dağıtım A.Ş., DSİ 18. Bölge Müdürlüğü, Burdur Orman İşletme İl Müdürlüğü) yazılı olarak gerekli verileri Burdur Valiliği adına talep etmiştir. Ardından verilerin talep edildiği kamu ve özel sektör temsilciliklerinden randevu alınarak yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. Bu görüşmelerde bölgede enerji tüketim çeşitlilikleri, enerji kaynak çeşitliliği, enerji kayıpları, enerji kayıp nedenleri ve genel sorunlar ile ilgili görüşülerek görüşme notları oluşturulmuştur. Buna ek olarak Burdur ilindeki kurumlardan gelen verilerin kontrolü açısından Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), Enerji Piyasası Denetleme Kurumu (EPDK), Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Yenilenebilir Enerji Genel Müdürlüğü (YEGM) kurumlarının yıllık raporlarından veriler alınarak karşılaştırmalar yapılmıştır.

Burdur'da enerji sektöründe bulunan kamu ve özel sektör temsilcileri durum analizi, güçlü-zayıf yönlerin belirlenmesi, alt yapı olanaklarının değerlendirilmesi, enerji potansiyellerinin değerlendirilmesi ve kurumsal olarak gelecek beş yıllık yatırım projeksiyonlarının değerlendirilmeleri için 2018 yılı Şubat ayında sektör değerlendirme toplantısı organize edilmiştir. Organize edilen toplantı sonucu elde edilen veriler SWOT analizi kısmında kullanılmak üzere toplanmıştır.

2. MEVCUT DURUM

2.1. Burdur İlinde Elektrik Enerjisinde Mevcut Durum

2016 yılı sonu itibari ile Burdur il sınırları içerisinde 6.492 km uzunluğunda elektrik dağıtım hattı ve 3 adet trafo merkezi bulunmaktadır (EPDK 2016 Elektrik Piyasası Gelişim Raporu). Trafo merkezleri sırası ile Burdur Merkez, Bucak ve Yeşilova trafo merkezleridir. Buna ek olarak Akyaka beldesinde yeni bir trafo merkezi kurulmaktadır.

2.1.1. Elektrik Tüketiminin Abone Grupları ve Yıllara Göre Dağılımı

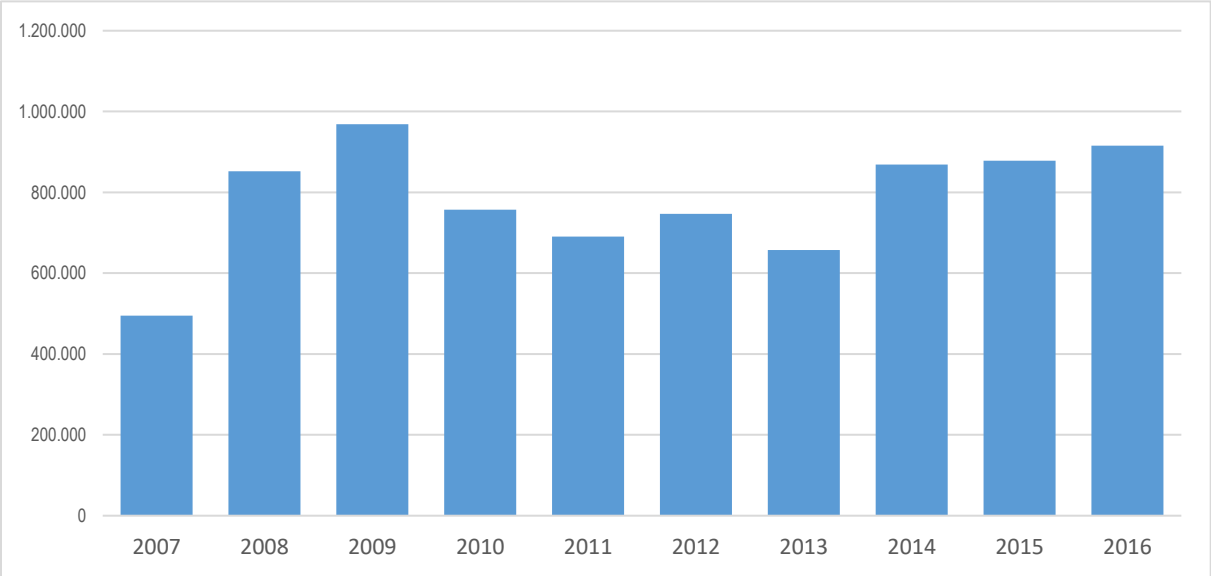
Burdur ili elektrik sarfiyatının boyutlarını belirleyebilmek için EPDK'nın yıllık elektrik piyasası gelişim raporları incelenmiştir. Elde edilen veriler 2007-2016 yılları arasında abone gruplarına göre tablo 2.1'de sunulmuştur.

Tablo 2.1. Elektrik Tüketiminin Abone Gruplarına Göre Dağılımı (MW)

Abone Grupları	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Resmi Daire	18.307	16.641	21.865	24.186	21.649	22.258	22.651	11.870	15.503	24.888
Sanayi İşletmesi	280.811	624.165	727.154	521.404	421.730	450.765	363.001	562.561	568.053	521.153
Ticarethane	41.841	54.411	54.535	47.334	56.331	57.623	68.896	100.428	77.442	117.063
Mesken	94.950	103.706	102.454	113.129	121.646	125.587	120.480	127.202	124.905	155.991
Tarımsal Sulama	31.122	27.742	33.953	21.899	16.692	28.780	30.172	29.637	21.781	30.717
Sokak Aydınlatma	16.672	16.678	16.704	14.981	17.627	19.415	19.394	21.441	21.514	22.742
Diğer	11.580	8.791	12.333	14.330	34.771	42.451	52.942	15.606	49.192	42.707
Toplam	**495.283**	**852.135**	**968.998**	**757.263**	**690.444**	**746.879**	**657.536**	**868.746**	**878.389**	**915.261**

Kaynak: EPDK Yıllık Elektrik Piyasası Gelişim Raporları (2007-2016)

Şekil 2.1. Burdur ili Toplam Elektrik Tüketimi (MW)

Kaynak: EPDK Yıllık Elektrik Piyasası Gelişim Raporları (2007-2016)

Şekil 2.1.'de Burdur ili yıllık enerji tüketimine bakıldığında 2007-2009 yılları arasında elektrik enerjisi sarfiyatında istikrarlı bir artış olduğu görülmektedir. Elektrik sarfiyatındaki bu artış gelişmekte olan bir sanayinin ve gelişmekte olan bir ilin profilini oluşturmaktadır. Ancak 2009-2011 yılları arasında Burdur ili elektrik sarfiyatında belirgin bir düşüş bulunmaktadır. Bu durum ildeki sanayi işletmelerinin azaldığı ya da sanayi işletmelerinin kapasitelerini azalttıkları şeklinde yorumlanabilir. İldeki tüketici gruplarının detaylı veri analizine bakıldığında ise il bazındaki elektrik sarfiyatının azalmasının hangi abone grubu ile ilgili olduğu daha net olarak görülmektedir. Tablo 2.1'de Burdur ili abone gruplarına göre yıllık bazda elektrik sarfiyatları incelendiğinde; Burdur ilinin elektrik sarfiyatını belirgin şekilde etkileyen abone grubu sanayidir. Buna göre; Burdur ilinde elektrik tüketimindeki değişikliklerin daha çok sanayi sektörüne bağlı olduğu görülmektedir. Şekil 2.1. ile Tablo 2.1.'deki 2007-2009 yıllarındaki artış ve 2009-2011 yılları arasındaki sarfiyatta yaşanan azalma birebir örtüşmektedir. Hem Şekil 2.1. hem de Tablo 2.1.'de 2013 yılından sonra elektrik sarfiyatında belirgin bir artış olduğu görülmektedir. Bu artışın sebebi incelendiğinde ise sanayi işletmeleri ve ticarethanelerdeki

artıştan kaynaklı olduğu görülmektedir. Sanayi işletmelerindeki artış içerisinde en önemli pay ise Burdur ili içerisinde kurulmuş olan 2 adet OSB'ye aittir.

2.1.2. OSB'lerin Yıllara Göre Elektrik Tüketimleri

Burdur ilinde Organize Sanayi Bölgelerine (OSB) bakılacak olunursa iki adet kurulu OSB ve bir adet kurulmakta olan OSB varlığı görülmektedir. OSB'ler arasında kurulu olanlar sırası ile Burdur OSB ve Bucak OSB'dir. Burdur 2. OSB kurulum aşamasındadır. Bucak OSB elektrik bağlantı antlaşması 08.12.2011 tarihinde ve Burdur OSB elektrik bağlantı antlaşması 28.02.2012 tarihinde yapılmıştır. 2012 yılı itibari ile 22.984 MW elektrik tüketimine sahip olan Burdur OSB, 2015 yılına gelindiğinde yaklaşık olarak 36.998 MW enerji talebi ile yıllık bazdaki en yüksek tüketim değerine ulaşmıştır. 2016 ve 2017 yılındaki azalış ise işletmelerin optimum seviyeye ulaştığı ve elektrik verimli bir şekilde işletmelerin faaliyetlerine devam ettiği görülmektedir. Benzer şekilde Bucak OSB 2012 yılı içerisinde 13.310 MW enerji sarfiyatı oluşurken 2015 yılı içerisinde 24.548 MW'lık bir enerji sarfiyatı olduğu görülmektedir. Yıllar bazında OSB'lerdeki elektrik tüketim değerlerine bakıldığında, her iki OSB'nin de gelişimlerini 3 yıllık zaman dilimi içerisinde tamamladıkları elektrik verilerinden de gözlemlenmektedir. Burdur ili içerisinde bulunan OSB'lerin kuruluş yıllarından itibaren elektrik enerjisi sarfiyatları tablo 2.2.'de sunulmuştur.

Tablo 2.2. Burdur İli OSB'lerin Elektrik Tüketimi (MW)

Yıl	Burdur OSB	Bucak OSB
2012	22.984	13.310
2013	30.955	15.615
2014	34.786	19.768
2015	36.998	24.548
2016	34.028	23.881
2017	33.711	25.104

Kaynak: TEİAŞ 7. Bölge Müdürlüğü ile görüşmelerde elde edilen veriler (2012-2017)

2.1.3. Yıllara Göre Abone Sayısındaki Artış

Burdur ili abone gruplarındaki değişimin belirlenebilmesi için bölgedeki elektrik perakende dağıtıcı şirket ile iletişime geçilmiş ve veriler talep edilmiştir. Perakende dağıtıcı şirket 2013 yılında TEDAŞ'dan elektrik dağıtım hakkını aldıklarını ve bu nedenle 2013 yılından önceki verilere ulaşılmasının mümkün olmadığını dile getirmiştir. Bu nedenle perakende elektrik dağıtım şirketinden 2014-2017 yılları arasındaki abone gruplarındaki verileri temin etmiştir. Tablo 2.3.'te 2014-2017 yılları bazında abone gruplarına bağlı değişim sunulmuştur.

Tablo 2.3. Burdur İli Elektrik Abone Sayısı

	2014	2015	2016	2017
Aydınlatma	1.698	1.703	1.718	1.735
Mesken	122.279	124.823	127.654	131.106
Sanayi	401	508	472	474
Tarımsal Sulama	10.141	10.297	10.546	10.791
Ticarethane	24.951	25.996	27.197	28.465

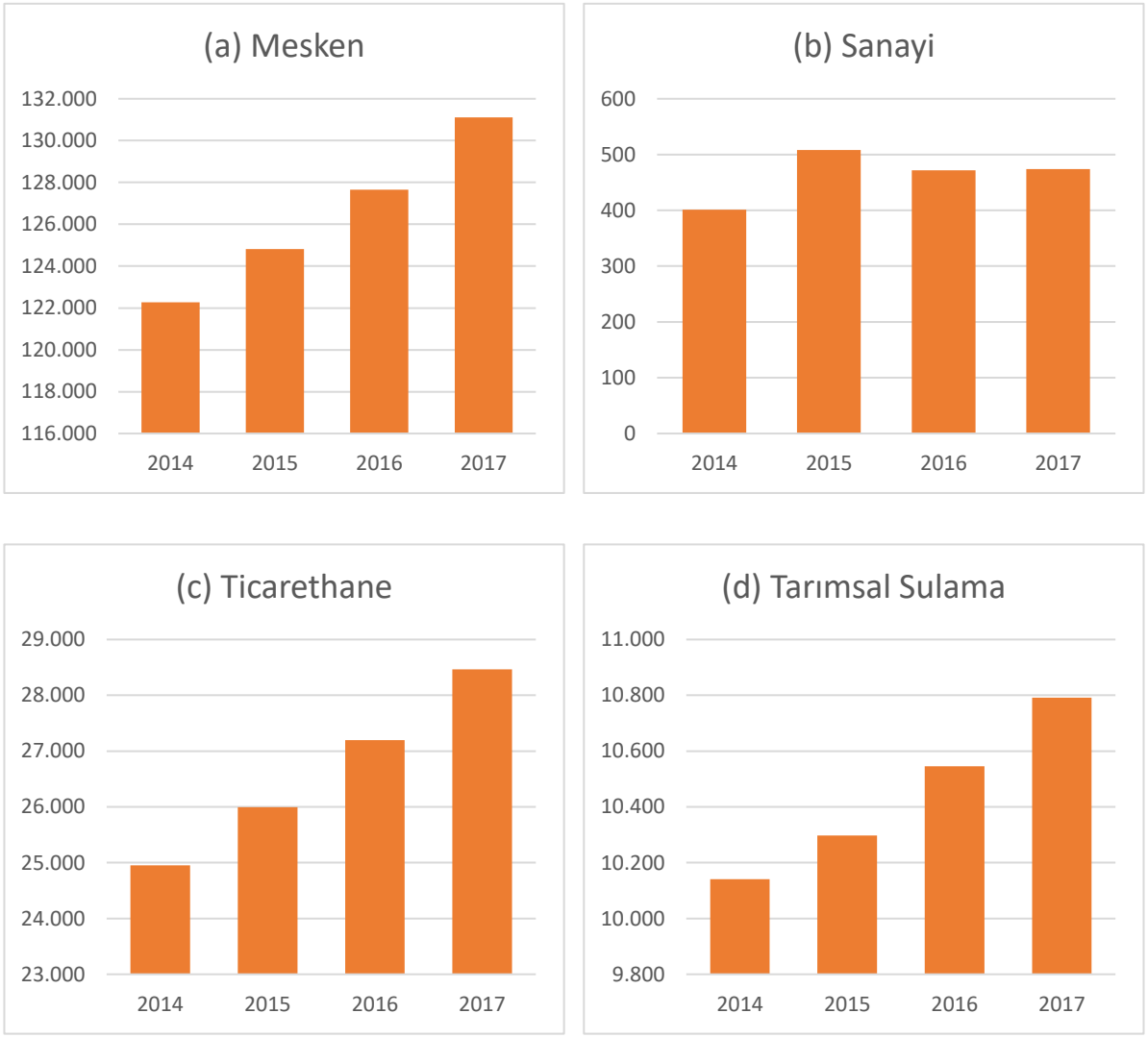
Kaynak: Akdeniz Elektrik Dağıtım A.Ş. ile görüşmelerde elde edilen veriler (2014-2017)

Şekil 2.2, Tablo 2.3'teki abone gruplarındaki değişimlerin yıllar bazında daha net görülebilmesi için hazırlanmıştır. Abone gruplarındaki değişimlere bakıldığında Şekil 2.2'de görüleceği gibi 2014-2017 yılları arasında mesken abone sayısında 122.000 seviyesinden 131.000 seviyesine çıkılmıştır. Bu durum Burdur ili için nüfus artışının yaşandığının bir göstergesi olarak tanımlanabilir. Benzer şekilde abone sayısındaki artış, ilin göç aldığının da bir kanıtı olmaktadır.

Sanayi abone sayısında 2014-2015 yılları arasında belirgin bir artış olduğu görülmektedir. Yine bu artışın kaynağı olarak OSB'lerde kurulan sanayi işletmeleri olduğu açıktır. 2015-2017 yılları arasındaki sanayi abone sayısı dengelenmiştir ve OSB'lerdeki işletmelerin optimum sayıya ulaştığı anlaşılmaktadır.

Ticarethanelerde mesken aboneliklerindeki artış ile eş güdümlü olarak belirgin bir artış olduğu görülmektedir. Bu durum, Burdur ili küçük ve orta ölçekli işletmelerinde belirgin artışın oluştuğunu ve aynı zamanda ilin reel sektöründe istikrarlı bir artış olduğunun da göstergesi olmaktadır. Burdur ili reel sektöründeki gelişimin, Burdur'un il gelişimindeki en önemli parametrelerinden birisi olduğu açıktır.

Şekil 2.2. Burdur İli Abone Gruplarına Göre Elektrik Abone Sayısı

Kaynak: Akdeniz Elektrik Dağıtım A.Ş. verileri (2014-2017) kullanılarak hazırlanmıştır.

Burdur ili içerisindeki tarımsal sulamalarda 2014-2017 yılları arasında belirgin bir artış olduğu görülmektedir. Bu durum Burdur il sınırları içerisinde tarımsal alandaki faaliyetlerin arttığını buna bağlı olarak reel sektöre tarımın da katkısı olduğunu göstermektedir.

2.1.4. Elektrik Dağıtım Sisteminde Kayıp-Kaçak ve Arıza Oranları

Burdur ilinde elektrik dağıtımından sorumlu perakende firmasından alınan veriler ışığında 2014-2017 yılları arasında perakende firmasının aldığı ve sattığı enerji birbirinden çıkarılarak kayıp ve kaçak enerji miktarı hesaplanmıştır. Tablo 2.4'te görüleceği gibi perakende dağıtım şirketi en yüksek elektriği 2017 yılında (581.695.919 kWh) almış ve yine müşterilere en çok satışı 2017 yılında (536.896.823 kWh) yapmıştır. 2017 yılı için kayıp kaçak miktarı 44.799.096 kWh ve oranı %7,7 olarak hesaplanmıştır. Yine tabloda görüleceği gibi kayıp kaçak oranının en yüksek olduğu yıl 2015 yılıdır. 2015 yılı içerisinde yapılan alt yapı iyileştirmeleri ile bu oranın diğer yıllarda azaldığı görülmektedir. Elde edilen sonuçlar bağlamında perakende dağıtım şirketi, TEDAŞ ve TEİAŞ ile görüşülmüştür. Bu görüşmelerin sonucunda Burdur ili

için kaçak enerji kullanım oranının çok düşük olduğu buna ilaveten yüksek gerilimden orta ya da düşük gerilime indirmelerde ve elektrik iletim hatlarında belirgin kayıplar yaşandığı belirtilmiştir. Bu durumun, elektrik alt yapısının güçlendirilmesi ile zamanla azalacağı ve kayıp oranlarının Tablo 2.4'te belirtilen değerlerden daha düşük seviyelere ineceği belirtilmiştir.

Tablo 2.4. Burdur İli Kayıp Kaçak Durumu

Yıl	Alınan Enerji Miktarı (kW)	Satılan Enerji Miktarı (kW)	Kayıp-Kaçak Miktarı (kW)	Kayıp-Kaçak Oranı (%)
2017	581.695.919	536.896.823	44.799.096	7,7
2016	546.125.045	523.654.712	22.470.333	4,11
2015	527.379.063	479.327.428	48.051.635	9,11
2014	544.276.074	499.900.519	44.375.555	8,15

Kaynak: CK Akdeniz ile görüşmelerde elde edilen veriler (2014-2017)

2.2. Burdur İli Enerji Kaynakları

2.2.1. Hidroelektrik Santralleri (HES)

Burdur ili sınırları, üç su havzasının sınırlarından geçmektedir. Bunlar Antalya, Batı Akdeniz ve Burdur Göller havzalarıdır. Antalya havzası sınırlarında şu anda Karacaören-1 ve Karacaören-2 Barajı ve HES bulunmaktadır. Burdur Bucak Karacaören köyü sınırları içerisindeki Karacaören-1 Barajı ve HES'in 32,00 MW ve Burdur Bucak Çobanpınarı köyü sınırları içerisindeki Karacaören-2 Barajı ve HES'in 46,400 MW kurulu gücü bulunmaktadır. Batı Akdeniz Havzasında; Burdur ili sınırları içerisinde bulunan Çavdır Söğüt Kasabası ile Yazır Köyü sınırları arasında Geris HES bulunmaktadır. Geris HES'in inşaatı devam etmektedir. DSİ yetkililerinden alınan bilgiler doğrultusunda Burdur Göller Havzası sınırları içerisinde gerek su potansiyeli ve gerekse düşü[1] yönünden enerji üretimi yapılacak başka bir alan bulunmamaktadır.

2.2.2. Doğal Gaz Elektrik Üretim Santrali

Burdur ili içerisinde bir adet 10,6 MW kurulu güce sahip doğalgaz elektrik santrali bulunmaktadır. Bahsi geçen doğalgaz elektrik santrali Burdur Şeker Fabrikası sınırları içerisindedir. Santral Şeker Fabrikasının gereksinim duyduğu elektriği üretmesine ek olarak kampanya dönemleri dışında çalışarak şebekeye elektrik üretimi sunma kapasitesine de sahiptir.

2.2.3. Enerji Kaynağı Olarak Endüstriyel Odun Üretimi

Endüstriyel ağaçlandırma, planlı yapılması durumunda hem enerji kaynağı hem hammadde hem de yenilenebilen bir enerji kaynağı olarak tanımlanmaktadır. Bu nedenle belirli bölgelerde Orman İşletme Müdürlükleri tarafından planlı endüstriyel ağaçlandırma çalışmaları ülkemizde de yapılmaktadır. Burdur ili sınırları içerisinde bulunan orman arazilerinde orman işletmeleri bölge müdürlüğü her yıl planlanan kapasitelerde endüstriyel odun ve yakacak odun üretimi yapmaktadır. Orman İşletmeleri Bölge Müdürlüğü'nden alınan veriler Tablo 2.5'te sunulmuştur. Orman İşletmeleri Bölge Müdürlüğü'nün sunduğu verilerden anlaşılacağı gibi her yıl yaklaşık olarak 46.000 m^3 endüstriyel odun üretimi ve her yıl yaklaşık olarak 13.000 m^3 yakacak odun üretilmesi planlanmaktadır. Planlanan değerlere %98 oranında ulaşılmaktadır.

[1] Akan suyun zeminden yüksekliğini ifade etmektedir.

Orman İşletmeleri Bölge Müdürlüğü tarafından, 2018-2022 yılları arasında yıllık 45.000 m^3 endüstriyel odun ve yıllık 10.000 m^3 yakacak odun üretimi planlanmaktadır.

Tablo 2.5. Burdur İli Odun Üretimi

Yıl	Programlanan Endüstriyel Odun Üretimi (m^3)	Programlanan Yakacak Odun Üretimi (ster)	Gerçekleşen Endüstriyel Odun Üretimi (m^3)	Gerçekleşen Yakacak Odun Üretimi (ster)
2007	43.750	8.500	55.063	7.119
2008	42.000	8.500	40.898	6.781
2009	43.000	6.100	41.188	10.693
2010	41.000	23.000	44.134	22.313
2011	46.550	10.000	39.897	9.370
2012	44.800	15.000	42.706	17.533
2013	55.000	22.000	51.581	24.383
2014	45.170	15.000	46.973	10.531
2015	38.500	15.000	41.815	17.898
2016	50.000	12.000	47.780	14.664
2017	54.000	14.000	44.114	10.539

Kaynak: Burdur İl Orman İşletme Müdürlüğü ile görüşmelerde elde edilen verileri (2007-2022)

2.2.4. Enerji Kaynağı Olarak Kömür Üretimi

Burdur ili içerisinde kömür yatakları ve potansiyeli incelendiğinde Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı Madencilik Özel İhtisas Komisyonu Raporu'nda belirtilen kaynaklar görülmektedir. Rapora göre Burdur ili sınırları içerisinde iki adet linyit yatağının bulunduğu belirtilmiştir. Bunlar; Tefenni ilçesi Başpınar köyünde ve Merkez Sultandere'de bulunmaktadır. Tefenni ilçesi Başpınar köyünde 1754 kcal/kg alt ısı değerine sahip 15.000.000 ton ve Merkez Sultandere sahasında 2800 kcal/kg alt ısı değerine sahip 1.000.000 ton kömür rezervinin bulunduğu belirtilmiştir.

2.3. Burdur İli Enerji Tüketim Çeşitlilikleri

Burdur ilinde tüketilen enerji kaynakları incelendiğinde temel olarak petrol, doğalgaz ve odunun temel enerji kaynağı olarak kullanıldığı görülmektedir. EPDK ve Orman İşletme Müdürlüğü'nden alınan veriler bu başlıklar altında aşağıdaki bölümlerde sunulmuştur.

2.3.1. Burdur İlinde Petrol Tüketimi

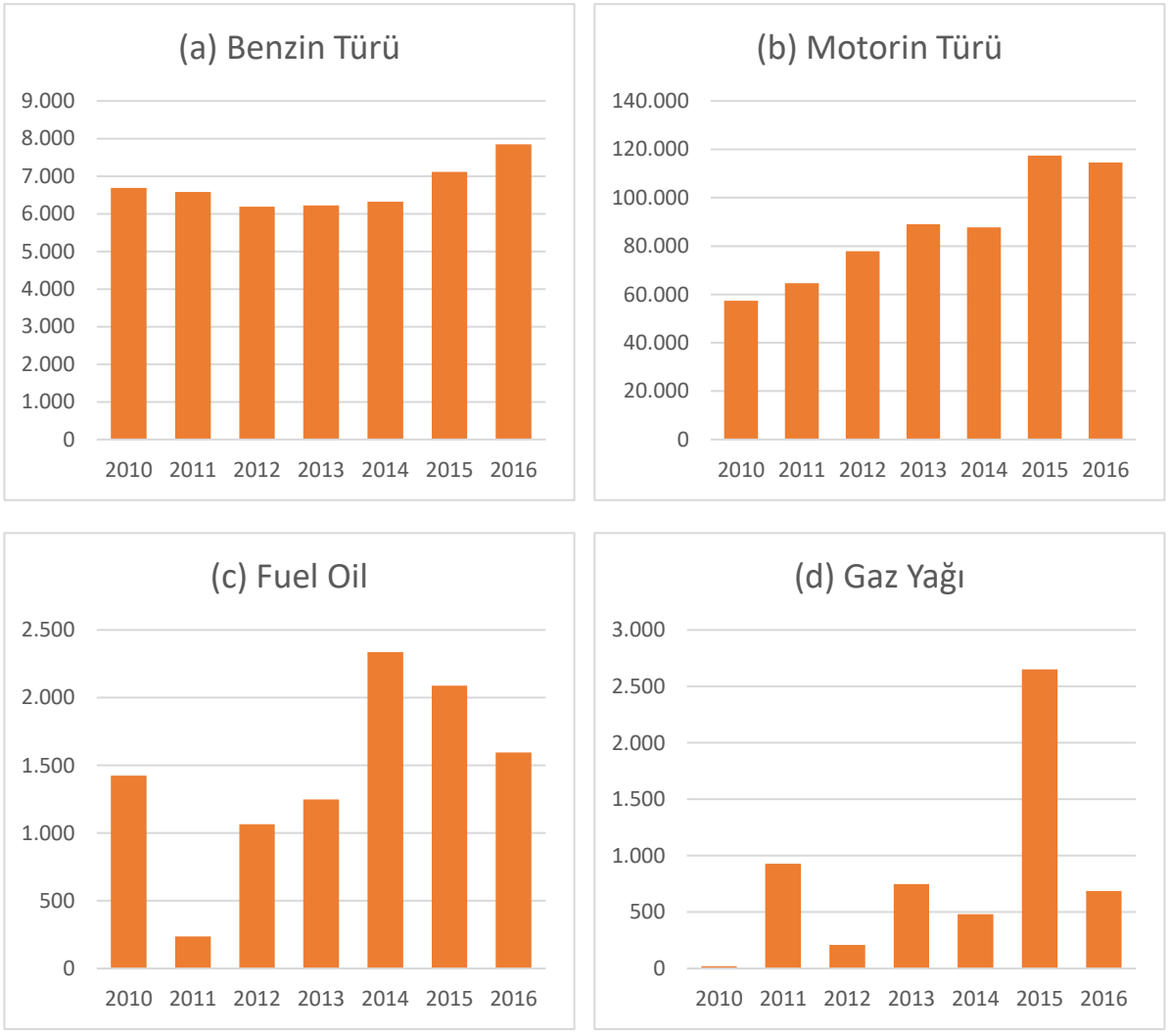
Burdur ilinde petrol tüketimi ile ilgili olarak yapılan araştırmalarda EPDK'nın sunmuş olduğu veriler incelenmiştir. Elde edilen sonuçlarda 2010-2016 yılları arasında detaylı veriye ulaşılabilmiştir. Tablo 2.6'da Burdur ilindeki petrol ürünü tüketiminin yıllara göre verileri sunulmuştur.

Tablo 2.6. Burdur İli Petrol Ürünleri Tüketimi (Ton)

Yıl	Benzin Türü	Motorin Türü	Fuel Oil	Gaz Yağı
2010	6.687	57.439	1.424	20
2011	6.580	64.646	236	929
2012	6.191	77.834	1.065	209
2013	6.221	89.051	1.247	747
2014	6.321	87.775	2.337	482
2015	7.111	117.434	2.089	2.651
2016	7.850	114.504	1.595	688

Kaynak: EPDK Akaryakıt raporları (2010-2016)

Şekil 2.3. Burdur İli Benzin, Motorin, Fuel Oil ve Gaz Yağı Tüketimi (Ton)

Kaynak: EPDK Akaryakıt raporları (2010-2016) verileri kullanılarak hazırlanmıştır.

Şekil 2.3'ten görüleceği gibi Burdur ili içerisindeki benzin türevleri, gaz yağı ve fuel oil tüketimi arasında en yüksek tüketim benzindedir. Bu tüketim 2010-2014 yılları arasında neredeyse sabit bir tüketim sergilemektedir. 2014-2016 yılları arasında ise %24'lük bir büyüme

gerçekleştirerek Burdur ilindeki benzin tüketimi 6321 tondan 7850 tona çıkmıştır. Motorin tüketimine bakıldığında ise 2010-2014 yılları arasında sabit ve istikrarlı bir artış görülmektedir. 2010-2014 yılları arasında ise benzinle benzer şekilde motorinde de belirgin bir tüketim artışı oluşmuştur. 2014-2016 yılları arasındaki motorindeki tüketim artış oranı %30'dur. Benzin ve motorin verilerindeki 2014 yılında belirgin artışın sebebi (özellikle motorinden kaynaklı olarak) sanayi işletmelerinin sayısında ve iş hacmindeki artış olabilir. Bu veriler Burdur OSB ve Bucak OSB'nin kurulup verimli çalışmaya başladıkları ve 2014-2016 yılları arasında en çok elektrik tüketimi yaptığı zaman aralığı ile örtüşmektedir.

2.3.2. Burdur İlinde Doğal Gaz Tüketimi

Burdur ilinde doğalgaz satışı 2009 yılında perakende dağıtıcı şirket olan Torosgaz Doğal Gaz Dağıtım A.Ş. ile başlamıştır. Burdur il merkezine 2009 yılında ve Bucak ilçesine 2010 yılında doğalgaz ulaştırılmıştır. 2009 yılında Burdur il genelinde 139 konut ve 13 işyeri olmak üzere toplamda 148 abone ile başlayan altyapı doğalgaz tesisat işlemleri 2017 yılına gelindiğinde 33.627 aboneye ulaşmıştır. 2017 yılı sonu itibariyle Burdur il merkezinin %80'ine Bucak ilçesinin ise %70'ine doğalgaz verilmektedir. Abone grupları incelendiğinde Konutlar, İş Yerleri, Resmi Daireler ve Sivil Toplum Örgütlerinin abonelikte çoğunluğu oluşturduğu görülmektedir.

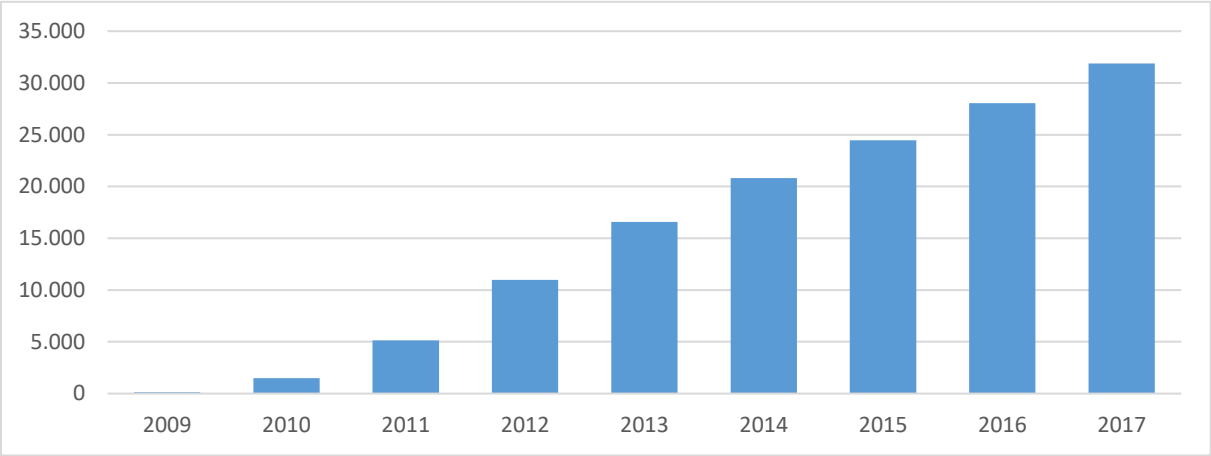
Tablo 2.7. Burdur İli Abone Gruplarına Göre Doğalgaz Abone Sayısı

	2009	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**
Konut	139	1499	5.130	10.977	16.582	20.815	24.469	28.061	31.883
İşyeri	9	47	200	362	605	831	1.026	1.223	1.412
Resmi Daireler		21	42	104	173	216	230	258	288
Sivil Toplum Örgütleri				4	14	25	33	31	42
Organize Sanayi				1	2	2	2	2	2
Toplam	**148**	**1.567**	**5.372**	**11.448**	**17.376**	**21.889**	**25.760**	**29.575**	**33.627**

Kaynak: Torosgaz Doğalgaz Dağıtım A.Ş.ile görüşmelerden elde edilen veriler (2009-2017)

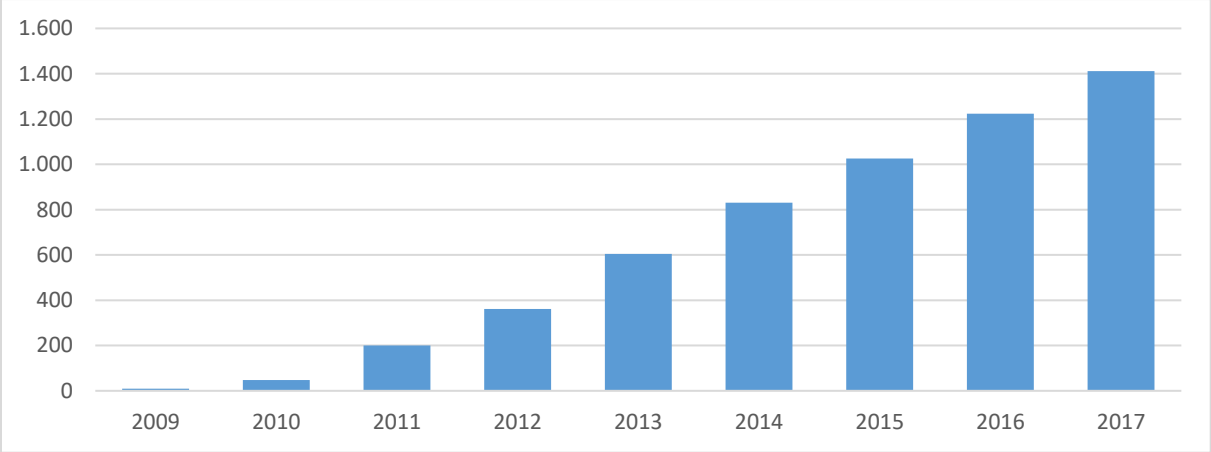
Tablo 2.7'de abone gruplarının yıllara göre dağılımı sunulmuştur. Tablo 2.7'deki veriler dikkate alınarak Burdur ilinde doğalgaz kullanan konut sayılarındaki değişim Şekil 2.4'te sunulmuştur. Şekilde görüleceği gibi doğalgazın Burdur iline ulaşması ile doğalgaz kullanan konut sayısında doğrusal bir artış oluşmaktadır. Doğalgazın diğer ilçelere ulaştırılması ile doğal gaz kullanan konut sayısında belirgin bir artış beklenmektedir. Şekil 2.5'te işyerlerinin doğalgaz kullanımı görülmektedir. Doğal gaz aboneliklerinde konutlarla benzer şekilde işyerlerinde de yıllar bazında doğrusal bir artış görülmektedir. Konutlar ve işyerlerinde doğalgaz aboneliklerindeki doğrusal artış il merkezi ve ilçedeki hava kirliliğinin önüne geçilmesinde önemli bir parametre olarak karşımıza çıkmaktadır. Tablo 2.7'de Resmi dairelerinde doğalgaz aboneliklerinde yıllar bazında düzenli bir artış olduğu görülmektedir. Resmi daireler kendi içerisinde eğitim kurumları, hastaneler, ibadethaneler ve diğer resmi kurumları barınmaktadır.

Şekil 2.4. Burdur İli Doğalgaz Konut Abone Sayısı

Kaynak: Torosgaz Doğal Gaz Dağıtım A.Ş.verileri (2009-2017) kullanılarak hazırlanmıştır.

Şekil 2.5. Burdur İli Doğalgaz İşyeri Abone Sayısı

Kaynak: Torosgaz Doğal Gaz Dağıtım A.Ş.verileri (2009-2017) kullanılarak hazırlanmıştır.

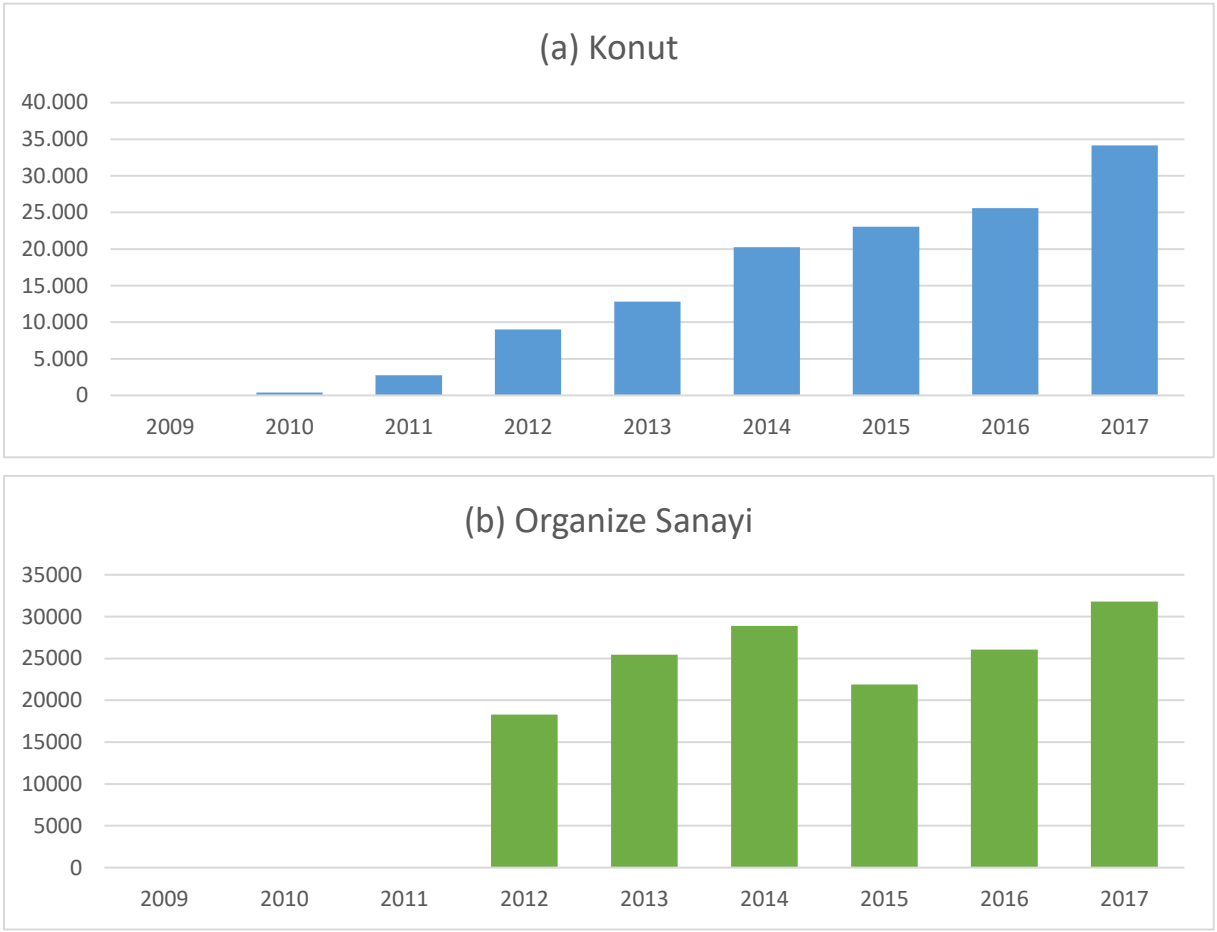
Tablo 2.8'de Burdur ilinde bulunan abone gruplarının yıllara göre doğalgaz sarfiyatı sunulmuştur. Tablo 2.8'in verileri kullanılarak hazırlanan Şekil 2.6'da konutlardaki ve sanayideki doğalgaz tüketimlerinin yıllara göre dağılımı sunulmuştur. Buna göre; 2012-2014 yılları arasında Burdur ilindeki OSB'lerin kurulumları ve fabrikaların aktif olarak faaliyete geçmeleri ile doğalgaz tüketimlerinde belirgin bir artış oluşmaktadır. Ancak 2014-2015 yılları arasında sanayinin kullandığı doğalgazda sebebi belli olmayan 7.014 bin m^3'lük belirgin bir düşüş görülmektedir. 2015-2017 yılları arasında konut ve sanayinin doğalgaz tüketimleri hata sınırları içerisinde aynı değerlere ulaşmış ve geçen yıllarda doğrusal bir artış göstermiştir.

Tablo 2.9. Abone Gruplarına ve Yıllara Göre Doğal Gaz Tüketimi (Bin m3)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Konut	13	406	2.751	9.021	12.793	20.242	23.032	25.580	34.141
İş Yeri	1	111	307	938	1.035	1.658	1.765	2.152	2.834
Resmi Daireler		658	1.891	3.347	4.239	5.517	8.123	7.608	7.585
Sivil Toplum Örgütleri				7	38	86	165	130	247
Organize Sanayi				18.290	25.451	28.891	21.877	26.066	31.798
Toplam	**14**	**1.175**	**4.949**	**31.603**	**43.556**	**56.394**	**54.962**	**61.536**	**76.605**

Kaynak: Torosgaz Doğal Gaz Dağıtım A.Ş. verileri (2009-2017)

Şekil 2.6. Burdur İli Konut, İşyeri ve Sanayi Doğalgaz Kullanım Miktarı (Bin m3)

Kaynak: Torosgaz Doğalgaz Dağıtım A.Ş. verileri (2009-2017) kullanılarak hazırlanmıştır.

2.3.3. Burdur İlinde Odun Tüketimi

Burdur ili orman işletme müdürlüğünün sunmuş olduğu verilerde ortalama olarak 45.000 m^3 endüstriyel odun ve 13.000 m^3 yakacak odun üretilmekte ve satılmaktadır. Bu değer, Burdur il sınırları içerisinde tüketilen toplam odun kapasitesini belirtmemekle birlikte odun satışındaki toplam rakamların yakın olduğu düşünülmektedir.

Tablo 2.10. Burdur ili Odun Tüketimi

Yıl	Gerçekleşen Endüstriyel Odun Üretimi ($m^{3)}$	Gerçekleşen Yakacak Odun Üretimi (ster)
2007	55.063	7.119
2008	40.898	6.781
2009	41.188	10.693
2010	44.134	22.313
2011	39.897	9.370
2012	42.706	17.533
2013	51.581	24.383
2014	46.973	10.531
2015	41.815	17.898
2016	47.780	14.664
2017	44.114	10.539

Kaynak: Burdur İl Orman İşletme Müdürlüğü ile görüşmelerde elde edilen verileri (2007-2017)

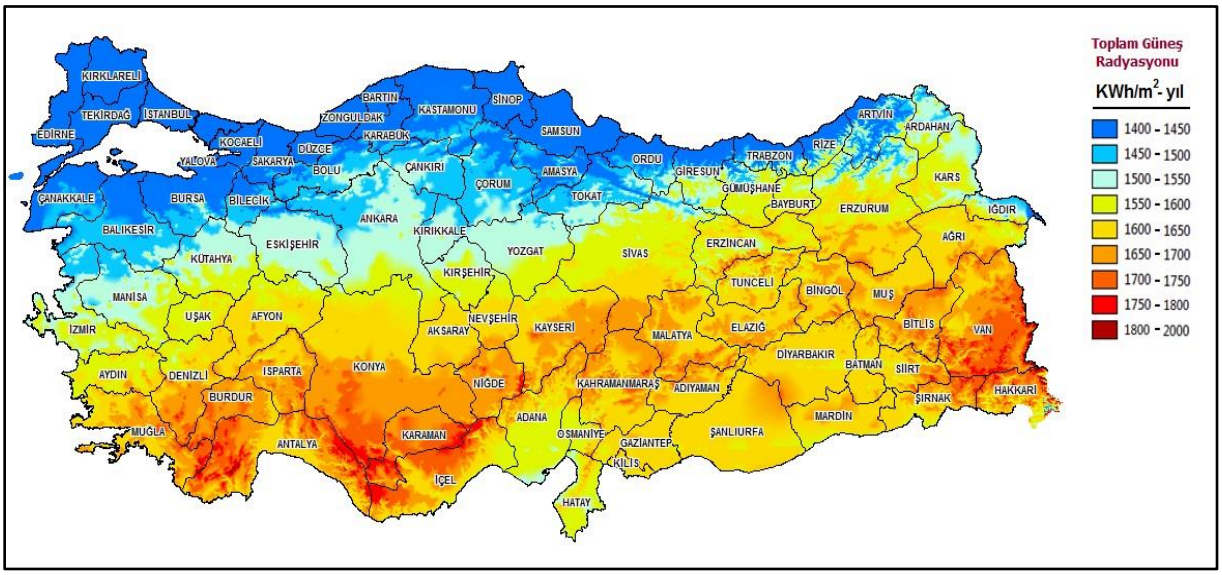
2.4. Burdur İli Yenilenebilir Enerji Kaynakları Potansiyeli ve Kullanılabilirliği

Burdur ili coğrafi konumu ve verimli toprakları ile birçok yenilenebilir enerji kaynağı potansiyeline sahiptir. Bu kaynaklar Güneş, Rüzgar, Biyokütle, Biyogaz, Hidroelektrik olarak özetlenebilir. 2016 yılı EPDK Elektrik Piyasası Gelişim Raporu'nun Lisanssız kurulu gücün il bazında dağılımı incelendiğinde 2016 yılında en yüksek kurulu güç 199,236 MWe ile Konya ilinde yer almaktadır. Konya'yı sırasıyla 127,408 MWe ile 2015 yılı birincisi Kayseri, 2015 yılı üçüncüsü Ankara, 2015 yılı yedincisi Mersin, 2015 yılı beşincisi Antalya, 2015 yılı on ikincisi Burdur, 2015 yılı on beşincisi Isparta izlemektedir. Toplam lisanssız kurulu gücün yaklaşık %54'lük kısmı bahsedilen yedi ilde yer almaktadır. Burdur ilinin lisansız elektrik üretiminde ülke çapındaki oranı 2015 yılında %2,21 iken 2016 yılında bu değer %3,89'a çıkmıştır. Yine EPDK Elektrik Piyasası Gelişim Raporu'nda lisanssız elektrik üretimi ile sisteme verilen enerjinin illere göre dağılımına bakıldığında, en yüksek üretim 2015 yılında olduğu gibi Kayseri'de gerçekleşmiştir. Konya, Mersin, Denizli, Burdur, Ankara ve Antalya lisanssız elektrik üretiminde diğer önemli illerdir.

2.4.1. Güneş Enerjisi

Şekil 2.7'de Yenilenebilir Enerjiler Genel Müdürlüğü (YEGM)'nün hazırlamış olduğu Güneş Enerjisi Potansiyel Atlası (GEPA)'na bakılacak olursa, Türkiye'nin güneş enerjisi açısından oldukça yüksek bir potansiyele sahip olduğu görülmektedir. Ülkemizde metrekareye ortalama olarak yıllık 1600-1650 kw/h ışınım düşmektedir. Ülkemizde güneşlenme süresi ortalaması 7.2 saattir. GEPA haritasında belirtilen değerler neredeyse kuzey Avrupa ülkelerinin sahip olduğu ışınım değerlerinin 2 katına yaklaşmaktadır.

Şekil 2.7. YEGM hazırlamış olduğu Türkiye GEPA

Kaynak: YEGM Güneş atlası

Güneş enerjisinin Türkiye'deki kurulu gücüne bakılacak olursa, YEGM 2015 yılı verilerine göre, GES santralleri toplam olarak 290 MW'lık bir kurulu güce sahiptir. Türkiye Enerji Politikası'na göre, ülkemizin elektrik enerjisi yatırımları için 2023 yılı projeksiyonunda, üretilen toplam elektrik enerjisinin %20'lik kısmının yenilenebilir enerji kaynaklarından oluşacağı ön görülmektedir. Bu doğrultuda ülkemiz lisanssız yenilenebilir enerji üretim santralleri kurulumlarını desteklemek için çıkarmış olduğu yasa ile 10 yıl boyunca elektrik enerjisi alım garantisi vermektedir. Buna ek olarak YEGM tarafından güneş enerjisinden elektrik üretilebilecek enerji santralleri bölgeleri belirlenmiştir. Bu kapsamda Şekil 2.8'de görüleceği gibi elektrik enerjisi üretimi için 27 bölge ve 38 şehre lisanslı GES kurulumu için izin ve teşvikleri çıkmıştır.

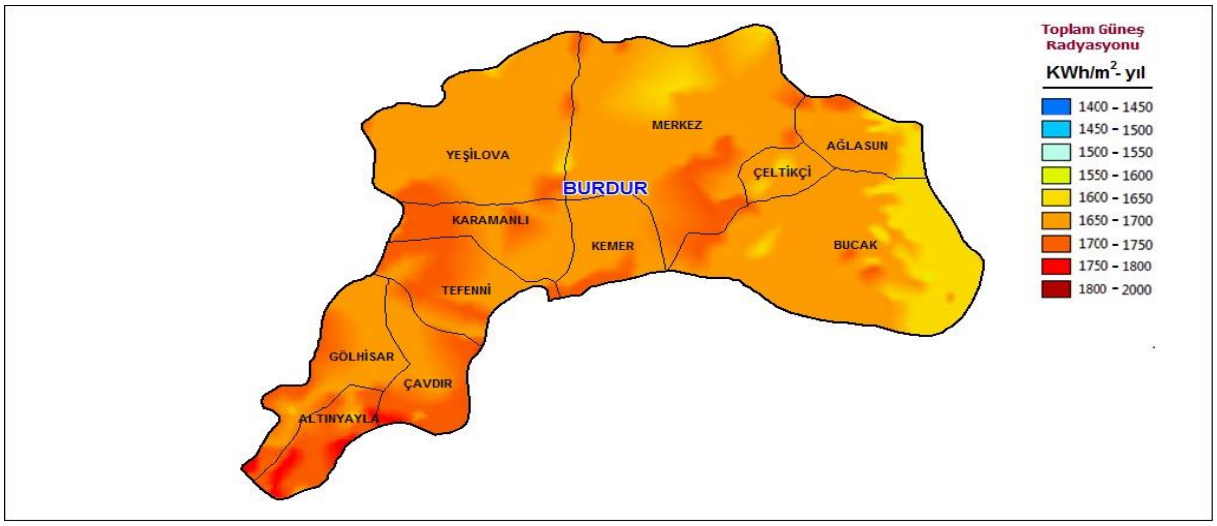
Şekil 2.8. Türkiye'de lisanslı GES kurulabilecek Bölge ve İller

Kaynak: YEGM Güneş Atlası

YEGM tarafından lisanslı güneş enerjisinden elektrik üretilebilecek enerji bölgeleri içerisinde Burdur da bulunmaktadır. Şekil 2.9'da YEGM tarafından hazırlanmış olan güneş enerji atlasının Burdur illinin ışınım spektrumu görülmektedir. Belirlenen 27 bölge içerisinde Burdur ili içerisinde **Burdur Merkez, Bucak ve Tefenni** ilçelerinin GES yatırımı için en uygun alanlar olduğu belirtilmiştir.

Şekil 2.9. Burdur İli Güneş Enerjisi Işınım Değerleri

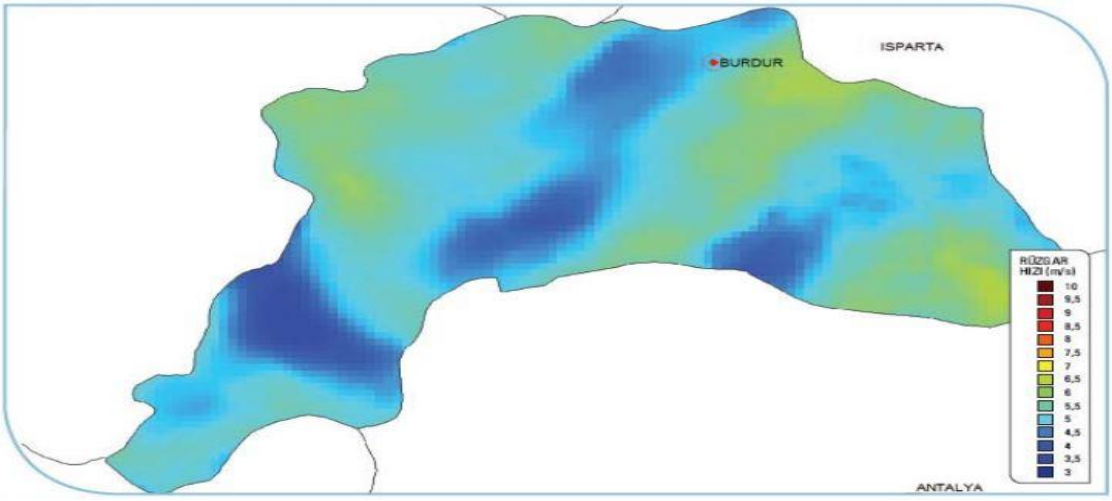

Kaynak: YEGM Güneş Atlası

2.4.2. Rüzgar Enerjisi

Burdur ili rüzgar verileri incelendiğinde, Burdur ilinin Türkiye ortalamasında olduğu görülmektedir. YEGM Rüzgar Enerjisi Potansiyel Atlası (REPA) incelendiğinde Şekil 2.10'dan da görüleceği üzere Burdur ili için Bucak-Antalya arası, Ağlasun bölgesi ve Yeşilova bölgelerinin rüzgar santrali kurulumları için elverişli bölgeler olduğu görülmektedir.

Şekil 2.10 Burdur Rüzgar Haritası

Kaynak: YEGM Rüzgar Atlası

2.4.3. Biyogaz Enerjisi

Burdur ilinde geçim kaynaklarından birisi de hayvancılıktır. TÜİK Hayvansal Üretim İstatistiklerine göre 2017 yılı itibariyle Burdur ili içerisinde yaklaşık 210 bin büyükbaş ve 400 bin civarında da küçükbaş hayvan bulunmaktadır. Bir adet büyükbaş hayvan yılda 3,6 ton, küçükbaş hayvan ise 0,7 ton yaş gübre üretebilmektedir. Bu değerler Burdur ilindeki hayvan sayısı ile çarpılırsa yılda 756 bin ton büyükbaş, 280 bin ton küçükbaş hayvan gübresi üretilebilme potansiyeli bulunmaktadır. 1 ton büyükbaş hayvan gübresinden yılda ortalama 33m^3, 1 ton küçükbaş hayvan gübresinden yılda ortalama 58 m^3 biyogaz üretilebilmektedir. Bu veriler ışığında Burdur il genelinde büyükbaş hayvanların atıklarından yaklaşık 25 milyon m^3, küçükbaş hayvanların atıklarından yaklaşık 16 milyon m^3 yani toplamda 41 milyon m^3 düzeyinde biyogaz üretilebilme potansiyeli bulunmaktadır. İlçelerde hayvan sayıları değişkenlik göstermekle birlikte, ortalama olarak ilçe bazında 3,7 milyon m^3 biyogaz üretilebilme potansiyeli bulunmaktadır. Hayvanların atıklarının planlı bir şekilde toplanması ve işlem görmesi sonucu elde edilebilecek biyogaz, başta elektrik üretimi olmak üzere ısınma gibi birçok alanda kullanılabilmektedir. Burdur sahip olduğu hayvancılık sektörü sayesinde bu potansiyeli barındırmaktadır.

2.4.4. Biyokütle Enerjisi

Burdur verimli toprak arazisi sayesinde tarım açısından zengin bir coğrafyaya sahiptir. Doğru planlama yapılması ile tarımda üretilen ürünlerin biyolojik atıklarının toplanması ile biyodizel, metanol ve benzeri yakıtlar elde edilebilir. Buna ek olarak belediyelerin topladıkları çöplerin ayrıştırılması ve yakılması ile yine elektrik üretimi için uygun bir şehirdir. Burdur şehir merkezinde belediye tarafından her gün 100 ton biyolojik çöp toplanmaktadır. Bir diğer biyokütle ise arıtma sistemlerinden elde edilen atıkların kurutularak yakılmasıdır. Burdur arıtma sistemlerinde elde edilen atıklar doğru planlama yapılması durumunda büyük bir potansiyel barındırmaktadır.

2.4.5. Hidro Elektrik

Burdur il sınırları içerisinde Karacaören Barajları ve HES'leri bulunmaktadır. Karacaören-1 HES 32 MW, Karacaören-2 HES ise 46,4 MW kurulu güce sahiptir. Bunların dışında Çavdır Söğüt Kasabası ile Yazır Köyü sınırları arasında Geris HES bulunmaktadır. Geris HES'in inşaatı devam etmektedir. DSİ'den alınan bilgiler doğrultusunda Burdur'da başka HES potansiyeli bulunmamaktadır.

2.4.6. Jeotermal Enerji

Burdur ili içerisinde Çavdır ilçesi Bayır köyünde, Tefenni-İshakköy köyünde, Çavdır-Merkez köyünde, Karamanlı-Dereköy köyünde, Yeşilova-Sazak köyünde, Gölhisar-Yusufça köyünde, Gölhisar-Sorkun köyünde ve Yeşilova-Karaatlı köyünde Burdur İl Özel İdaresi tarafından toplamda sekiz adet Jeotermal Kaynak Arama Ruhsatı ihalesi düzenlenmiştir. Ancak DSİ'den verilen bilgilerde bahsi geçen bölgelerdeki jeotermal kaynakların sıcaklık seviyelerinin yeterli olmadığı ve enerji üretimlerine uygun olmadığı belirtilmiştir.

3. SWOT ANALİZİ

Bu bölümde Burdur ili içerisinde enerji sektörünün paydaşları olan kamu kurum ve kuruluşları, özel işletmeler, elektrik perakende dağıtıcı firması, doğalgaz perakende dağıtıcı firması gibi sektörün önde gelen firmaları ile görüşülerek sektörün güçlü, zayıf yönleri, fırsatlar ve tehditleri üzerine derinlemesine analiz yapılmıştır. Elde edilen veriler, sektöre ilişkin avantaj ve potansiyeller SWOT Analizine göre analitik bir biçimde irdelenmiş ve yorumlanmıştır.

Tablo 2.11. Burdur İli Enerji SWOT Analizi

GÜÇLÜ YÖNLER	**ZAYIF YÖNLER**
• Güneş, Rüzgar ve Biyokütle gibi yenilenebilir enerji kaynaklarının çeşitliliğinin bulunması • Günlük güneş alma süresinin ve yıllık güneş alan gün sayısının yüksek olması • İlin nitelikli kayıp-kaçak miktarının ve oranının düşük olması ve güçlü takip sistemi • Yenilenebilir enerji kaynaklarından güneş enerjisinin gün ısı olarak bireysel kullanımının yaygın olması • Üniversitede Teknoloji Transfer Ofisi (TTO) ve TEKNOKENT bulunması • MAKÜ bünyesinde Enerji Sistemleri Mühendisliği ile Elektrik-Elektronik Mühendisliği bölümlerinin ve ilgili teknik programların bulunması	• Elektrik dağıtım şirketinde elektrik faturası kesme elemanı yetersizliği • Yatırım teşviki alan alanlarda elektrik altyapısı olmayışı • Taşrada altyapı planlamasının ihtiyaçlara göre yapılmaması ve ödenek yetersizliği • Tarımsal sulama ve içme suyu nedeniyle ilin su kaynaklarından enerji üretilememesi • Biyokütle potansiyelinin değerlendirilmemesi • İlde yenilenebilir enerji, kendi enerjisini üretme, enerji verimli ekipmanlara yönelik bilgi-farkındalık-tanıtım eksikliği • Tüketicilerin enerji verimli ekipmanlara dair bilgi eksikliği • İldeki kamu kurumlarının enerji verimli tasarımlara geçmemeleri • Teknolojik alt yapının eskimiş olması • Ağır sanayiye ait trafo merkezinin bulunmayışı • Elektrik tüketiminin planlama değerlerini aşması ve buna bağlı altyapı yetersizliği • İldeki jeneratör sayısının-verisinin bilinmemesi
FIRSATLAR	**TEHDİTLER**
• Burdur ili içerisinde 4. bir trafo merkezinin kuruluyor olması • Yenilenebilir enerji kaynaklarından güneş enerjisinin GES (Güneş Enerji Santrali) olarak kurulum sayısının belirgin olarak artıyor olması • Burdur ili –ilçelerle birlikte- abone sayısının artıyor olması • Yeni bir Organize Sanayi Bölgesi kuruluyor olması • İlin Güneş, Rüzgar, Biyokütle, Jeotermal gibi çeşitli yenilenebilir enerji potansiyelinin olması • İlde enerji sektörüne yönelik ortak akıl toplantıları, çalıştaylar düzenleniyor olması • Yeni Nesil Elektrikli Araç Uygulamaları kullanımının yaygınlaşması	• Trafo merkezi kaybedilmesi durumunda Burdur'un bir alternatif elektrik kaynağının olmaması • Geriye dönük verilerin elektronik ortamda bulunmaması ve buna bağlı olarak öngörüde bulunulamaması • Bölgenin deprem kuşağında olması • Komşu illerin yakın olması nedeni ile enerji yatırımlarının nüfus olarak daha yoğun olan komşu illere kayması

Burdur ilinin enerji alanındaki ***güçlü yönlerine*** bakıldığında; ilin güneş, rüzgar ve biyokütle gibi yenilenebilir enerji kaynakları açısından çeşitliğe sahip olduğu görülmektedir. Özellikle güneş enerjisi açısından, günlük güneş alma süresi (saat) ve yıllık güneş alma süresi (gün) sayısı oldukça yüksektir. İlde enerji iletiminde ve kullanımında nitelikli kayıp-kaçak miktarının ve oranının düşük olması ve güçlü bir kayıp-kaçak takip sisteminin olması da bir diğer güçlü yandır. Bunlara ilaveten, üniversitede enerji ile ilgili bölümlerin/programların olması ve Üniversite bünyesinde Teknoloji Transfer Ofisi (TTO) ve TEKNOKENT bulunması da güçlü yönler olarak sıralanabilir.

Enerji alanında ilin ***zayıf yönleri*** arasında, biyokütle potansiyeli yüksek olmakla birlikte bu potansiyelin değerlendirilememesi, teknolojik altyapı eksikliği, ağır sanayiye yönelik bir trafo merkezinin bulunmayışı gibi hususlar öne çıkmaktadır. Buna ilaveten, yenilenebilir enerjiye ve enerji verimli ekipmanlara yönelik bilgi-farkındalık-tanıtım-yatırım eksikliği, enerji

planlamasının ihtiyaçlara göre yapılmaması, ödenek yetersizliği, ildeki enerji veritabanının kaydının tutulmaması gibi eksiklikler de mevcuttur.

Burdur ilinin enerji alanındaki ***fırsatlarının*** başında; GES kurulumunun belirgin bir şekilde artıyor olması gelmektedir. İldeki nüfus artışı ve sanayileşmeye bağlı olarak, abone sayısının artıyor olması, yeni bir Organize Sanayi Bölgesi ve yeni bir trafo merkezi kuruluyor olması da önemli bir fırsat olarak görülmektedir. enerji alanında yapılan ortak akıl toplantıları ve çalıştaylar da enerji farkındalığının artması açısından bir fırsat oluşturmaktadır.

Son olarak, Burdur ilinin enerji alanında ***tehditleri*** olarak; ilin deprem kuşağıdan olması, olası bir acil durum (doğal afet vb) durumunda trafo merkezi dışında alternatif bir enerji kaynağının bulunmaması, geriye dönük bir enerji veritabanının olmaması nedeniyle gelecek projeksiyonları ve öngörüleri yapılamaması sayılabilir. Enerji yatırımlarının komşu illere kayması da yine enerji alanında bahsedilmesi gereken tehditler arasında yer almaktadır.

4. TEMEL SORUNLARIN TANIMLANMASI

Enerji sektörüne yönelik güçlü, zayıf yönlerin ve tehdit, fırsatların belirlenmesine yönelik bölgede bulunan CK Akdeniz Elektrik dağıtım, TEİAŞ, TEDAŞ, DSİ, Orman İşletme İl Müdürlüğü, Torosgaz Doğalgaz Dağıtıcısı ziyaret edilmiş veriler talep edilmiş ve birebir mülakatlar yoluyla konu ile ilgili görüşleri, önerileri ve sıkıntıları görüşmelerde kayıt altına alınmıştır. Enerji sektörüne yönelik güçlü, zayıf yönlerin, tehdit ve fırsatların ana hatlarının belirlenmesinin ardından elde edilen veriler üzerinde analizler gerçekleştirilmiştir. Analizler doğrultusunda sektör temsilcileri ve sektörü ilgilendiren kamu kurum ve kuruluşlarından paydaşlar ortak akıl toplantısına davet edilmiş ve konu üzerinde her temsilcinin görüşleri alınarak sorunlar odak grupları oluşturularak tanımlanmıştır. Bütün bu çalışmaların sonucunda sektörde bulunan temel sorunlar ortaya konulmuştur.

Tablo 2.12. Budur İli Enerji Alanına İlişkin Temel Sorunlar

Sorun 1: Enerji Veri Tabanının Oluşturulması
• Elektrik dağıtımının özelleşmesinden önceki verilerin elektronik ortamda tutulmadığı anlaşılmaktadır, • Hali hazırdaki elektrik dağıtım şirketi özelleşme öncesi verilerin tamamının kendisinde olmadığını bildirmektedir, • Hali hazırdaki elektrik dağıtım şirketi özelleşme sonrasında sınırlı sayıda devraldıkları verilerin ise defterlerde kayıtlı olduğunu ve elektronik ortama aktarılmasının mümkün olmadığını belirtmektedir, • EPDK verileri ile hali hazırda elektrik dağıtım şirketi arasında verilerde uyumsuzluk bulunmaktadır, • Elektrik dağıtım firmasının verilerin tutulmasına yönelik gerekli yazılımı hazırlamasına karşın aktif olarak kullanıma geçilemediği anlaşılmaktadır, • Trafo merkezleri ile dağıtıcı firma arasında veri uyumluluğu sağlanamamaktadır, • Geçmişe yönelik detaylı ve elektronik ortamda tutulmamasından dolayı gelecekteki güç planlaması verimli bir şekilde yapılamamaktadır, • Acil durumlarda kullanılmak üzere özel sektöre ait jeneratörlerin kapasitesi ve sayısı tutulmamaktadır
Sorun 2: Mevzuat, Kapasite ve Altyapı Problemleri
• Yatırım teşviki verilen yerlerin elektrik enerji alt yapısının bulunmaması, • Bazı yatırım teşvik alanlarında bu alt yapının mevzuat olarak uygun olmamasından dolayı yaşanılan mağduriyetler, • Yenilenebilir enerji yatırımları için trafolarda yeterli kapasite bulunmaması, • Yenilenebilir enerji yatırım alanlarının açılmaması, • Mevzuat olarak yenilenebilir enerji üretimine yönelik kısıtlamalar • Mevzuat olarak yenilenebilir enerji yatırımları için trafo merkezlerinde toplam kapasitenin yaklaşık olarak %30'unun yenilenebilir enerjiye ayrılmış olması, • Trafo sayısı ve kapasitelerindeki yetersizlik, • Taşrada altyapı gereksiniminin yüksek olmasına karşın planlanan bütçenin yeterli olmaması, • Mahalli yönetim ile elektrik dağıtım firması arasında altyapı planlamasında uyumsuzlukların bulunması, • Acil durumlarda kullanılmak üzere özel sektöre ait jeneratörlerin bilgilendirilmesi için mevzuatta herhangi bir yaptırım bulunmamaktadır, • Bireysel elektrik üretiminde mevzuatlardaki teşviklerin yeterli olmaması
Sorun 3: Farkındalık Eksikliği
• Tüketicilerin kendi ihtiyaç duydukları elektriği üretme konusunda bilgi eksikliği, • Tüketicilerin evlerinde kullandıkları elektrikli aletlerin enerji tasarrufu konusundaki bilgi eksikliği, • Tüketicilere enerji verimli evleri tercih etmelerinde sağlayacakları avantajlar ile ilgili yeterli bilginin sunulmaması, • Tüketicilerin elektrik kullanım saatlerine bağlı olarak fiyatlandırma konusunda bilgilendirilmemesi, • Özellikle kırsaldaki tüketicinin elektrik üretimine dair yeterli bilgiye ulaşamaması, • Yenilenebilir enerji çeşitleri ve kullanımı hakkında tüketicilerin bilgilendirilmesindeki eksiklikler, • Kamu kurumlarının enerji verimli ekipmanlar kullanımı konusundaki bilgi ve/veya ödenek eksikliği, • Mahalli yönetimin yeni yapılan binalardaki enerji verimli projelere yönlendirme eksikliği, • Elektrikli araçlar ile ilgili yeterli bilgilendirmenin yapılmaması, • Elektrikli araçlar için şarj istasyonlarının oluşturulmaması

Sorun 4: Maliyetler ve Ödenekler
• Altyapı ekipmanlarının maliyetlerinin yüksek oluşu, • Altyapı çalışmalarının maliyetinin yüksek oluşu, • Ödeneklerin altyapı maliyetleri için yetersiz oluşu, • Dövizdeki dalgalanmadan kaynaklı olarak enerji birim fiyatlarındaki artışlar, • Elektrik birim fiyatına uygulanan zamlar, • Bireysel elektrik üretiminde maliyetlerin çok yüksek oluşu,
Sorun 5: Üretim ve AR-GE
• Bireysel üretimin çok az oluşu, • Yenilenebilir enerji üretim çeşitlerindeki yetersiz üretim, • Yenilenebilir enerji kaynaklarının verimsiz kullanılması, • Bölgede biyokütleden, rüzgardan ve hayvansal atıklardan enerji üreten tesislerin olmayışı, • Bölgedeki girişimcilerin enerjiye yönelik AR-GE faaliyetlerinde bulunmaması, • Yerli elektrik üretim sistemlerinin bulunmaması, • Bireysel kullanıcının yenilenebilir enerji kaynaklarından elde edeceği elektriğin teşvik miktarındaki yetersizlik

5. HEDEFLER

Sektör temsilcileri ve kamu kurumu temsilcileri ile yapılan toplantılar ışığında sektöre ait temel sorunlar belirlenmiş ve çözüm önerileri hakkında görüşleri alınmıştır. Elde edilen bilgiler ışığında sektörün temel sorunları odak gruplarına toparlanıp çözüm önerileri türetilmiştir.

Tablo 2.13. Enerji Sorunlarına Yönelik Kısa, Orta ve Uzun Vade Çözüm Önerileri

Sorun 1: Enerji Veri Tabanının Oluşturulması		
Kısa Vade	**Orta Vade**	**Uzun Vade**
• Var olan sistem üzerine hazırlanmış olan yazılım hızlı bir şekilde devreye alınmalı • Hali hazırda elde edilen veriler elektronik ortamda tutulmalı • Elektronik ortamda bulunmayan veriler el ile elektronik ortama aktarılmalı • Valilik kanalı ile bütün özel sektör ve kamu kuruluşlarına sahip oldukları jeneratör sayısı ve güç değerlerini içeren bilgilerin gönderilmesi istenmeli.	• Hazırlanan yazılımın sistemle entegrasyonu kontrol edilmeli • Elde edilen veriler bulut ortamında güvenli bir şekilde tutulmalı • Elde edilen veriler EPDK, TEİAŞ ve TEDAŞ ile eş zamanlı olarak paylaşılabilmeli • Acil durum eylem planı kapsamında il merkezi sınırları içerisinde bulunan jeneratörlerin planlanması yapılmalı	• Verilerin toplanmasını sağlayan yazılım tüm Türkiye'de standarda oturtulmalı • Diğer illerdeki elektrik perakende dağıtıcı firmaları ile ortak bir platformda olmalı • Veriler anlık olarak EPDK ile senkronize edilerek veri uyumluluğu sağlanmalı. • Acil durum eylem planında gerekli durumlarda il dışından kapasitesi yüksek jeneratörlerin transferi için planlamalar yapılmalı
Sorun 2: Mevzuat, Kapasite ve Altyapı Problemleri		
Kısa Vade	**Orta Vade**	**Uzun Vade**
• Yatırım teşvik alanlarının elektrik altyapı hizmetlerinin sunulması, • Trafolardaki var olan yenilenebilir enerji kapasitelerinin yeniden gözden geçirilerek açık kapasitenin bulunup bulunmadığının belirlenmesi ve yatırımcılara ilanı • Taşrada bulunan imkanlar dahilinde alt yapı çalışmalarının sürdürülmesi • Mahalli idareler ile elektrik dağıtıcı firma arasında hali hazırda var olan mahallerde elektrik yükü planlaması yapılmalı ve planlamanın üstüne çıkabilecek işletmelere o mahalle için izin verilmemelidir • İl sınırları içerisindeki jeneratör bilgisi toplanmalı	• Enerji kimlik belgesi A sınıfı olan yapılardaki, A sınıfı enerji verimliliğine sahip işletmelere birim fiyat üzerinden indirim sağlanması • Yatırım teşvik alanları ilanından önce alt yapı planlaması ve tesisatın tamamlandıktan sonra teşvik verilmesi • Yeni yapılacak trafo ile yenilenebilir enerji kapasitesinin artışının sağlanması • Yıllık bazlı planlamalarda taşraya yeterli yatırım planlamasının yapılması • Kiralanacak dükkan planlamasının elektrik sarfiyatlarına göre kategorize edilerek belirlenmesi (Örnek: Bakkal, ofis vb dükkanların elektrik sarfiyatları ile Fırın, Marangoz vb. işletmelerin elektrik sarfiyatları aynı olmamaktadır. Bu neden ile bir dükkanın alt yapısı ofis olarak tasarlandı ise o dükkan daha sonra fırın olarak kiralanmasına ve ruhsat almasına izin verilmemelidir. Kiralanması durumunda alt yapı yetersizliği ortaya çıkmaktadır) • Yeni planlamalarda özellikle dükkanlar için planlanan elektrik kapasitesinin üzerine çıkabilecek işletmelere ruhsat verilmemesi • Mevzuat ile jeneratör bilgilerinin verilmesi zorunlu tutulmalı. • Var olan jeneratörlerin sistem gereksinimi durumunda ne kadar güç üretecekleri belirlenmeli. • Bireysel elektrik üretimi için teşvikler arttırılmalı	• Mevzuat olarak altyapısı tamamlanmamış alanlara yatırım teşvikinin verilmemesi • Mevzuat olarak trafolardaki yenilenebilir enerji kapasitesinin artışı mevzuat değişikliğinin yapılması • Burdur ili sınırları içerisinde bir YEKA (Yenilenebilir Enerji Kaynak Alanı) çalışmalarının başlatılması • Uzun vadede taşradaki abone sayısının gelişiminin ön görülerek bütçe artırımı talep edilmeli • 5 yıllık plan içerisinde yeni yerleşim merkezlerinin kurulumunu elektrik dağıtıcı firma ile mahalli idare eş güdümlü bir şekilde beraber planlamalıdır • Elektrik sarfiyatına göre kategorize edilen işletmelerden yüksek sarfiyatlı olan işletmeler mahallelerden çıkartılıp elektrik altyapısı uygun olarak planlanmış bölgelere ve işletme merkezlerine transferi sağlanmalıdır. • Jeneratörlerin acil durumlarda sisteme güç sürebilmesi için gerekli akaryakıt stoku hazırlanmalı • Mevzuat üzerinde çalışılarak il sınırları içerisinde lisanssız elektrik üretim sahaları belirlenmeli ve sadece bu sahaların kullanımına ait bir trafo merkezi kurulumu sağlanmalı

Sorun 3: Farkındalık Eksikliği		
Kısa Vade	**Orta Vade**	**Uzun Vade**
• Tüketicilerin kendi elektriğini üretmeleri, ev aletlerinde enerji verimli aletleri seçmeleri, elektriği farklı saat dilimlerinde kullanmaları ve konut alımlarında enerji kimlik kartlarına dikkat etmelerine yönelik tanıtım faaliyetlerinin mahalli idare, MAKÜ-TTO ve üniversite eşliğinde tanıtım toplantılarının yapılması • Tüketicilerin kendi elektriklerini üretmeleri konusunda teşvikler hakkında bilgilendirilmesi • Kamu kurumu yöneticileri ile görüşülerek enerji harcamalarının nasıl düşürülebileceği hakkında toplantıları organize etmek • Mahalli idare, valilik ve üniversitenin ortaklaşa yapacağı çalışma ile kullanıcıların elektrikli kullanıcıların elektrikli araçlar (elektrikli araba, elektrikli motorsiklet, elektrikli bisiklet, elektrikli tarım aletleri vb) konusunda bilgilenmesini sağlamak amacı ile elektrikli araç şenlikleri gerçekleştirmek • Elektrikli araç üretici firmaları belirli sürelerde il merkezinde gerçekleşecek etkinliklere davet etmek ve halkı bu araçlar ile buluşturmak • Üniversitenin Enerji Sistemleri Mühendisliği Bölümü ile MAKÜ-TTO'nun 2017 yılında düzenlemiş oldukları güneş enerjisi çalıştayına ek olarak her yıl mahalli idarelerinde ortaklığında enerji çalıştaylarının düzenlenmesi • Yenilenebilir enerji kaynaklarının ilk yatırım maliyetlerinin uzun vadede çevre ve ekonomik açıdan daha karlı bir potansiyele sahip olduğu konusunda halkı ve yatırımcıyı bilgilendirme toplantılarının gerçekleştirilmesi	• Mahalli idarenin ve üniversitenin ilgili bölümlerinin eş güdümlü çalışarak enerji verimli bir pilot ev (enerji evi) yapması ve öğrencilerden başlayarak bu evin düzenli olarak gezilmesi ve tanıtılmasının gerçekleştirilmesi • Enerji evinin ürettiği ve tükettiği elektrik verilerinin merkezi bir alanda sürekli görülmesi ve her ay sonunda elektrik şirketinden alacağı ödemenin merkezi bir alanda sunulması. • Mahalli idarenin ve üniversitenin ilgili bölümlerinin eş güdümlü çalışarak her yıl rutin olarak ilde enerji verimliliği şenlikleri ve tanıtım toplantılarının yapılması • Kamu kurumlarında enerji tasarruflu ekipmanlara geçişinde il özel idare desteği sağlamak • Kamu kuruluşlarında elektronik altyapıyı güçlendirerek gereksiz enerji sarfiyatının engellenmesini sağlamak • Tamamen yenilenebilir enerji kaynakları kullanılarak ülkedeki ilk Pilot araç şarj şarj istasyonu merkezlerini kurmak • Şarj istasyonlarında ücretsiz elektrikli araçların şarjını mümkün kılmak	• Enerji kimlik kartlarında belirli seviyenin altında kalan konutların enerji verimli hale getirilmeden satışının mümkün olmaması • Yeni yapılacak konutlarda belirli enerji kimlik değerlerinin altında kalınan yapılara ruhsat verilmemesi • Mevzuatlara eklemeler yapılarak kırsaldaki ve merkezdeki bireysel tüketicinin kendi elektriğini üretmesi durumunda yatırım maliyetlerinde finansal destek sunulması • Bankalar ile görüşülerek bölgede tüketicinin bireysel elektrik üretmesi durumunda düşük faizli kredi imkanlarından faydalandırmak. • Yeni yapılacak kamu kurumlarında enerji tasarruflu projelerin desteklenmesini sağlamak • Şehir içerisinde yeşil hava sahası oluşturarak bu sahalara sadece elektrikli araçların girmesine izin vermek (dizel ya da benzinli araçların girişine izin vermemek) • Şehir içerisindeki toplu taşıma araçlarının elektrikli araçlar ile değişimini sağlamak • Yerel yönetimin belirli sayıda elektrikli binek araba alarak şehir içerisinde şarj istasyonlarında alım ve bırakım noktaları olmak kaydı ile elektrikli araç kiralama sistemine geçilmesi

Sorun 4: Maliyetler ve Ödenekler		
Kısa Vade	**Orta Vade**	**Uzun Vade**
• Bireysel kullanıcıların sarfları dikkate alınarak enerji maliyetlerinin azaltılmasına yönelik bilgilendirmeler yapılmalıdır • Kamu kurumlarında ve işletmelerde enerji verimliliğine yönelik bilgilendirmeler gerçekleştirilmelidir.	• Altyapı sistemleri ve bireysel kullanıcıların topyekün yenilenebilir enerji kaynakları ile ihtiyaçlarının sağlanmasına yönelik mahalli idare önderliğinde AB projeleri hazırlanmalıdır. • Burdur ili büyümesi dikkate alınarak AB destekli CittaSlow şehir oluşumuna yönelik AB destekli fonlara başvurular yapılmalıdır. • Kamu kurumları ve özel işletmelerde kullanılan ekipmanların enerji verimli ekipmanlar ile değiştirilmesi gerekmektedir. • İlgili mevzuat ve AB kuralları dikkate alınarak ve bu konuda paydaşların(Elektrik dağıtım firması, yerel yönetim ve üniversite) gerekli fizibilite çalışması yapılarak yenilenebilir enerji kaynaklarının il bazındaki payının artırılması için maliye ve enerji bakanlığına enerji alt yapısı projeleri sunulmalıdır	• Kamu kurumlarında ve özel sektörde enerji verimliliği yüksek ekipmanlarda yerli ve milli üretim ürünleri kullanılmalıdır • İl genelinde sürdürülebilir bir enerji politikası belirlenmeli ve kamusal alanda uygulamaları gerçekleştirilmelidir. • Enerji alt yapısı ve yatırımları için AB destekleri sürekli takip edilmeli ve her açılan destek dönemlerinde il için gerekli altyapı projeleri sunulmalıdır. • Bireysel enerji üretim miktarının arttırılması desteklenmelidir. • Enerjisini tamamen yenilenebilir enerji kaynakları kullanarak kendisi üreten, sokaklarında sadece elektrikli araçlara izin verilen "YEŞİL MAHALLE" pilot uygulaması gerçekleştirilmelidir. • İl yöneticileri, siyasetçileri ve ilin önde gelenlerinden bir konsorsiyum oluşturularak bireysel elektrik üretim sistemleri kurulumunda Burdur ilini Pilot uygulama ili olarak tanımlanması sağlanmalı ve bireysel enerji üretimi devlet desteği uygulanmalıdır.
Sorun 5: Üretim ve AR-GE		
Kısa Vade	**Orta Vade**	**Uzun Vade**
• Mahalli idare enerji alanında Ar&Ge birimi kurmalı ve enerji üzerine projeler hazırlamalıdır • Enerji üzerine proje fikri olan girişimcileri mahalli idare MAKÜ-TTO ve MAKÜ-TEKNOKENT'e yönlendirmelidir • MAKÜ-TTO Enerji proje fikri olan girişimcilere proje yazma desteği sağlamalıdır • Enerji, enerji verimliliği ve yeni nesil enerji teknolojileri konularında Üniversite-sektör işbirliği ile ortaklaşa projeler hazırlanmalıdır • Enerji ihtiyacı olan bireysel kullanıcı ve işletmelerin yenilenebilir enerji kaynakları ile enerji üretimine teşvik edilmeli • MAKÜ-TTO tarafından Enerji konulu Ar-Ge proje pazarı düzenlenmelidir	• Mahalli idarenin ya da MAKÜ-TTO'nun desteklediği enerji konulu projeler desteklenerek MAKÜ-BAKA TEKNOKENT'de şirketleşmeleri sağlanmalı ve yerli ürün yatırımları hızlandırılmalıdır • Enerji üzerine projeleri bulunan girişimciler KOSGEB Ar&Ge inovasyon projelerine yönlendirilerek finansal destek almaları durumunda MAKÜ-BAKA TEKNOKENT'e şirketleşmeleri sağlanmalı • Altyapı sistemleri ve bireysel kullanıcıların top yekün yenilenebilir enerji kaynakları ile ihtiyaçlarının sağlanmasına yönelik mahalli idare, elektrik dağıtım firması ve üniversite ortaklığında AB projeleri hazırlanmalıdır. • Üniversitede enerji meslek yüksek okulu kurulmalı • Üniversitede yenilenebilir enerji Ar-Ge merkezi kurulmalıdır	• Yenilenebilir enerji AR-GE merkezinin desteği ile özellikle Güneş, Biyokütle, Biyoyakıt ve Rüzgar enerjisini de içine alacak il sınırları içerisinde bir Enerji İhtisas Sahası oluşturulmalıdır • İl özel idare çiftçilerden hayvansal atıkları toplayarak tek bir noktada (Enerji ihtisas sahasında) toplamalı işlemden geçirilmeli ve enerji üretildikten sonra atık kısım organik gübre ya da çiçekçiler için organik saksı olarak satılması sağlanmalıdır • Hayvansal atık desteği sağlayan çiftçilere enerji sarfiyatlarında indirim uygulanmalı ve işlenmiş gübre ücretsiz verilmelidir

Bu çözümler ışığında sektörle ilgili süreçlerin izlenmesine ve değerlendirilmesine yönelik olarak kısa, orta ve uzun vadeli olmak üzere spesifik ve ölçülebilir hedefler belirlenmiştir.

5.1. Kısa Vade Hedefler

- Burdur ilinin elektronik enerji veri tabanının oluşturulması ve kayıtlı abonelerin veri tabanına aktarılması (%)
- Burdur ilinin enerji acil durumları için jeneratör sayısı ve güç değerlerinin belirlenmesi (adet/yıl)
- Burdur ilinin enerji yatırım sahalarının analizinin yapılması (m^2/yıl)
- Burdur ilinin enerji altyapı yatırım takibinin elektronik ortamdan izlenmesi (%)
- Tüketicilerin enerjiyi verimli kullanmalarına yönelik farkındalıklarının arttırılması (toplantı/yıl)
- Tüketicilerin kendi elektriklerini üretmeleri konusunda teşvikler hakkında bilgilendirilmesi (toplantı/yıl)
- Kullanıcıların elektrikli araçlar (elektrikli araba, elektrikli motorsiklet, elektrikli bisiklet, elektrikli tarım aletleri vb) konusunda bilgilenmesini sağlamak amacı ile elektrikli araç şenlikleri gerçekleştirilmesi (Organizasyon/yıl)
- Kamu kurumlarında ve işletmelerde enerji verimliliğine uygun cihazlara geçilmesi (%)
- Mahalli idare enerji alanında AR-GE birimi kurması ve enerji üzerine proje fikri olan girişimcilerin desteklenmesi (Proje sayısı/yıl) (patent sayısı/yıl)
- MAKÜ-TTO Enerji proje fikri olan girişimcilere proje yazma desteğinin sağlanması (Proje sayısı/yıl)
- Üniversite-sektör işbirliği geliştirilmesi (Proje sayısı/yıl)

5.2. Orta Vade Hedefler

- Enerji verilerinin EPDK, TEİAŞ ve TEDAŞ ile eş zamanlı olarak paylaşılması (%)
- Acil durum eylem planı kapsamında il merkezi sınırları içerisinde stratejik noktalarda bulunan jeneratörlerin her yıl sayımının ve durumunun kontrol edilmesi (kontrol adedi/yıl)
- Mahalli idarenin ve üniversitenin ilgili bölümlerinin eş güdümlü çalışarak enerji verimli bir pilot ev (enerji evi) yapması ve öğrencilerden başlayarak bu evin düzenli olarak gezilmesi ve tanıtılmasının gerçekleştirilmesi (ziyaretçi sayısı/yıl)
- Mahalli idarenin ve üniversitenin ilgili bölümlerinin eş güdümlü çalışarak her yıl rutin olarak ilde enerji verimliliği şenlikleri ve tanıtım toplantılarının yapılması (toplantı, şenlik sayısı/yıl)
- Enerji sektörüne yönelik ulusal ve uluslararası fuar organizasyonlarının yapılması (adet/yıl)
- Kamu kurumlarında enerji tasarruflu ekipmanlara geçişinde il özel idare desteği sağlanması (dönüşüm yapılan kamu binası sayısı/yıl)
- Tamamen yenilenebilir enerji kaynakları kullanılarak ülkedeki ilk pilot şarj istasyonu merkezlerinin kurulması (kurulan şarj istasyonu sayısı/yıl)
- Altyapı sistemleri ve yenilenebilir enerji kaynakları ile ihtiyaçlarının sağlanmasına yönelik mahalli idare önderliğinde AB projeleri hazırlanması (proje başvuru sayısı/yıl)

- Mahalli idarenin ya da MAKÜ-TTO'nun desteklediği enerji konulu projeler desteklenerek MAKÜ-BAKA TEKNOKENT'de şirketleşmelerinin sağlanması ve yerli ürün yatırımlarının hızlandırılması (şirket sayısı/yıl)
- Enerji üzerine projeleri bulunan girişimciler KOSGEB Ar&Ge inovasyon projelerine yönlendirilerek finansal olarak desteklenmesi (kabul edilen proje sayısı/yıl)
- Enerji ile ilgili projelerde yabancı yatırımcı firmalarla gerçekleştirilen ortaklık ve işbirliği sayısının arttırılması (adet/yıl)
- Burdur ili yenilenebilir enerjiden elde edilen enerji miktarının arttırılması (MWh/yıl)

5.3. Uzun Vade Hedefler

- Burdur ili sınırları içerisinde YEKA (Yenilenebilir Enerji Kaynak Alanı) çalışmalarının başlatılması (toplantı sayısı/yıl)
- 5 yıllık plan içerisinde taşradaki ve şehir merkezindeki yeni yerleşim merkezlerinin kurulumunda mahalli idare ve elektrik dağıtım şirketi tarafından beraber planlama yapılması (toplantı sayısı/yıl)
- İşletmelerin elektrik sarfiyatlarına göre kategorize edilmesi ve bölgelerde alt yapısı uygun yerlerde konumlandırılması (%)
- Mevzuat üzerinde çalışılarak il sınırları içerisinde tek bir alan belirlenerek bu alan içerisinde Lisanssız elektrik üretim parselleri belirlenmesi (toplantı sayısı/yıl)
- Enerji kimlik kartlarında belirli seviyenin altında kalan konutların enerji verimli hale getirilmeden satışının mümkün olmaması (adet/yıl)
- Yeni yapılacak konutlarda belirli enerji kimlik değerlerinin altında kalınan yapılara ruhsat verilmemesi (adet/yıl)
- Banka ve finans kuruluşları ile görüşülerek yenilenebilir enerji yatırımlarına yönelik kredi çalışmalarının yapılması (kredi sayısı/yıl)
- Şehir içerisinde yeşil hava sahası oluşturarak bu sahalara sadece elektrikli araçların girmesine izin verilmesi (dizel ya da benzinli araçların girişine izin vermemek) (m2/yıl)
- Enerjisini tamamen yenilenebilir enerji kaynakları kullanarak kendisi üreten, "YEŞİL MAHALLE" pilot uygulaması gerçekleştirilmesi (konut sayısı/yıl)
- Şehir içerisindeki toplu taşıma araçlarının elektrikli araçlar ile değişimini sağlanması (adet/yıl)
- İl genelinde sürdürülebilir bir enerji politikası belirlenmesi ve kamusal alanda uygulamaları gerçekleştirilmelisi (toplantı sayısı/yıl)
- Enerji alt yapısı ve yatırımları için AB desteklerinin sürekli takip edilmesi ve her açılan destek dönemlerinde il için gerekli altyapı projelerinin sunulması.
- Bireysel enerji üretim miktarı arttırımının desteklenmesi (%)
- Güneş, Biyokütle, Biyoyakıt ve Rüzgâr enerjisini de içine alacak il sınırları içerisinde bir Enerji İhtisas Sahası oluşturulması (mevzuat çalışma toplantı sayısı/yıl)

"***BU TEMAYA AİT FAALİYET ÖNERİLERİ, İL GELİŞİM STRATEJİLERİ BÖLÜMÜNDE YER ALMAKTADIR."***

6. KAYNAKÇA

Akdeniz Elektrik Dağıtım A.Ş. verileri (2014-2017)

Burdur İl Orman İşletme Müdürlüğü verileri (2007-2022)

CK Akdeniz verileri (2014-2017)

DSİ 18. Bölge Müdürlüğü verileri

EPDK Akaryakıt raporları (2010-2016), https://www.epdk.org.tr/Detay/Icerik/3-0-107-1008/petrolyillik-sektor-raporu

EPDK Yıllık Elektrik Piyasası Gelişim Raporları (2007-2016), https://www.epdk.org.tr/Detay/Icerik/3-0-0-102/yillik-rapor-elektrik-piyasasi-gelisim-raporlari

TEİAŞ 7. Bölge Müdürlüğü verileri (2012-2017),

Torosgaz Doğal Gaz Dağıtım A.Ş.verileri (2009-2017)

YEGM Güneş atlası, http://www.yegm.gov.tr/MyCalculator/Default.aspx

İL GELİŞİM STRATEJİLERİ

İL GELİŞİM STRATEJİLERİ

ÇEVRE VE MEKANSAL GELİŞİM		ÖNCELİK		
GELİŞİM STRATEJİSİ	**FAALİYET ÖRNEKLERİ / ÖNERİLERİ**	**Düşük**	**Orta**	**Yüksek**
1. BURDUR GÖLÜ'NÜN KORUNMASI	Yer altı suyunun kaybını önlemek üzere "Yer altı Sularının Geçici Taşınması Projeleri'nin" hayata geçirilmesi			⊗
	Burdur gölü suyundaki oksijen miktarını artırmak için gerekli çalışmalar yapılarak, suyun ekolojik döngüsünün iyileştirilmesi			⊗
	İlimizde tarımda kullanılan suların neredeyse %100'ü tek seferde doğrudan toprağa verilerek kaybolmaktadır. Suyu daha verimli kullanmak açısından tarımsal sularda balık yetiştiriciliği, pekin ördeği yetiştiriciliği veya su tarımı (hidroponik) yetiştiriciliği yapılması			⊗
	Halkın bilinçli tarım yaparak sulamaya çok ihtiyaç duyulan ürün yerine daha az suya ihtiyaç duyulan ürün yetiştirilmesinin sağlanması			⊗
	Yeraltı sularının korunması için sondaj kuyularının kullanımının kontrol altına alınması			⊗
	Gölü besleyen su kaynaklarının korunmasının sağlanması, yanlış sulamanın ve kontrolsüz ilaç kullanımının engellenmesi, gerek sanayi gerekse evsel atıkların kontrol altına alınarak bertarafının sağlanması			⊗
2. ATIKLARIN GERİ DÖNÜŞÜMÜNÜN SAĞLANMASI	"Evsel Atık Sistemi Kuranlara Ödül Sistemi" oluşturulması		⊗	
	Arıtılmış atık suların mermer ocakları ve tarımsal sulamada kullanılması			⊗
3. SU KAYNAKLARININ YENİDEN DEĞERLENDİRİLMESİ	OSB'ler için "Arıtma Suyu Tesisi" yapılması			⊗
	İlçe Belediyeler için "Arıtma Suyu Tesisi" yapılması			⊗
	"Yol Kenarı Yağmur Sularının Toplanması ve Depolanması Projesi"	⊗		
4. KENTLEŞME VE KENTSEL GELİŞMENİN SAĞLANMASI	Kent merkezinde yeni alanların imara açılması yerine çağdaş kentsel dönüşümün yapılması		⊗	
	CBS yardımıyla "Burdur İli Dijital Haritasının ve Veri tabanının oluşturulması"		⊗	
	Kentin ulaşım sisteminin alternatif ulaşım seçenekleriyle güçlendirilmesi (raylı sistem, bisiklet vb.)		⊗	
5. SU KAYNAKLARININ KORUNMASI	İlde maden ocaklarında oluşan büyük miktardaki mermer posasının işletmeler tarafından çevreye gelişi güzel atılması engellenerek, bertarafının sağlanması ve yeniden değerlendirilmesi			⊗
	İlde tehlikeli atıkların depolama standartlarına uygun olmayan koşullarda toprak zeminde depolanması, anız yangınları, merkez ve ilçelerde henüz düzenli katı atık depolama alanının bulunmaması gibi nedenler toprak kirliliğine neden olmaktadır. Bu duruma bağlı kirliliğin giderilmesi		⊗	
6. ÇEVRESEL SORUNLARIN GİDERİLMESİ	Mermer ocaklarından, sanayi tesislerinden, evsel ısınmada uygun olmayan yakıtın kullanımından ve araçlardan kaynaklı hava kirliliğinin giderilmesi			⊗
	Burdur ilinde canlı müzik yapan işletmeler, düğün, davet, organizasyon ve trafiğe bağlı gürültü kirliliğinin çözümlenmesi		⊗	

	Maden ocaklarının neden olduğu orman, mera ve tarım arazilerinin tahribatı konusunun çözümlenmesi			⊗
	Biyolojik çeşitliliğin azalmasına neden olan anız yangınlarının önüne geçilmesi			⊗
	Burdur Gölü'nün çekilen kıyı alanlarında bulunan kamu arazilerinde, gölün kuruması neticesinde oluşan tozlaşmanın engellenmesi ve ekonomik getiri sağlaması açısından, kapari vb. türler ile bitkilendirilmesi			⊗
TEKNİK ALTYAPI		**ÖNCELİK**		
GELİŞİM STRATEJİSİ	**FAALİYET ÖRNEKLERİ / ÖNERİLERİ**	**Düşük**	**Orta**	**Yüksek**
7. ATIKLARIN GERİ DÖNÜŞÜMÜNÜN SAĞLANMASI	"Evsel Atık Sistemi Kuranlara Ödül Sistemi" oluşturulması		⊗	
	Mermer atıklarının bertaraf edilmesi için geri-dönüşüm projesi yapılması			⊗
	İl genelinde kanalizasyon ve endüstriyel atık su arıtma sistemleri tesis etme ve geliştirme			⊗
8. SU KAYNAKLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ	OSB'ler için Atık Su Arıtma Tesisi yapılması			⊗
	"Yol Kenarı Yağmur Sularının Toplanması ve Depolanması Projesi"	⊗		
	Arıtma tesislerinden çıkan arıtılmış suyun mermer ocaklarında ve park bahçe sulamasında kullanılması		⊗	
9. KENTLEŞME VE KENTSEL GELİŞMENİN SAĞLANMASI	Kent merkezinde çağdaş kentsel dönüşüm çalışmalarının yapılması			⊗
	Deprem riski yüksek olan bölgelerde riskli yapı envanterinin oluşturulması			⊗
	"CBS yardımıyla "Burdur İli Dijital Haritasının ve Veri tabanının oluşturulması"		⊗	
	"Sakin Şehir (CittaSlow)" felsefesinin hayata geçirilmesi için yerel yönetimlerin teşvik edilmesi		⊗	
	Akıllı ulaşım sistemini de içeren "Elektronik Kent Bilgi Sistemi'nin" kurulması			⊗
	Aynı lokasyonda (dağ, tepe, bina vb.) bulunan farklı operatörlere ait GSM baz istasyonu ve tesisleri için optimizasyon çalışması yapılarak birlikte çözüm üretilmesi		⊗	
10. KENT MERKEZİ ALTYAPISININ İYİLEŞTİRİLMESİ VE GELİŞTİRİLMESİ	Şehir merkezinde başta elektrik şebekeleri olmak üzere tüm tesisatlarını yer altına galeri teşkil edilerek alınması			⊗
	"Az Yer Kaplayan Teknolojik Araç Park Sistemlerinin kurulması"			⊗
	Kent merkezindeki araç yoğunluğunun azaltılması için proje geliştirilmesi			⊗
	Engellilere yönelik altyapı çalışmalarının teknik normlara uygun olarak tesis edilmesi ve geliştirilmesi, "Engelsiz Kent" modelinin il merkezinde ve ilçelerde oluşturulması		⊗	
11. KÖYLERDE ALTYAPININ İYİLEŞTİRİLMESİ	Köylerdeki elektrik direklerinin ahşap yerine beton veya metal direklerle değiştirilmesi	⊗		
	Mevcut köy yollarının iyileştirilmesi, asfalt kaplamalı yol miktarının artırılması			⊗

	Köylerde ve kırsalda altyapının daha kaliteli hale getirilmesi için Uluslararası fonlardan yararlanabilmesi için projeler hazırlanması		⊗	
12. ULAŞTIRMA ALTYAPISI	Bucak'ta kurulabilecek 2. Organize Sanayi Bölgesi ile bütünleşmiş bir lojistik merkezi kurulması		⊗	
	MAKÜ İstiklal Yerleşkesi ile Kent merkezi arasındaki ulaşım imkanlarının geliştirilmesi			⊗
	İl sınırları içerisindeki şehirlerarası devlet yollarının tamamının bölünmüş yol haline getirilmesi			⊗
	İç Anadolu'yu Burdur'dan geçerek Antalya limanına bağlayacak olan bir demiryolu hattının yapılması			⊗
	Altınyayla ve çevresindeki mevcut yolların alternatif turizm potansiyeli de dikkate alınarak iyileştirilmesi		⊗	
TARIM		**ÖNCELİK**		
GELİŞİM STRATEJİSİ	**FAALİYET ÖRNEKLERİ / ÖNERİLERİ**	**Düşük**	**Orta**	**Yüksek**
13. MEVZUAT, YASAL DÜZENLEMELER VE BÜROKRASİNİN YENİDEN YAPILANDIRILMASI	Mevzuat ve yasal düzenlemelerde uyuşmazlık, eksiklik ve uygulama farklılıklarının giderilmesi			⊗
	İlgili il müdürlüğü tarafından etkin ve verimli izleme faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi		⊗	
	Teknoloji odaklı yatırım faaliyetlerine yönelik desteklemeler için mevzuat alt yapısı oluşturulması			⊗
	İl Müdürlüklerindeki bürokratik iş ve işleyişlerin yapılandırılması			⊗
	Kamu, STK ve özel sektör arasındaki iş birliği faaliyetlerinin arttırılması			⊗
	Sektöre yatırım yapmaya istekli kişi veya kurumları organize edecek birimlerin oluşturulması			⊗
14. FİNANSMAN, DESTEK VE TEŞVİKLERİN DÜZENLENİP GELİŞTİRİLMESİ	Tarım sektörüne yönelik destek ve teşviklerin miktarlarının arttırılması			⊗
	Teşviklerin bölgenin üstünlüklerine göre yeniden tasarlanması		⊗	
	Yurt içi ve Yurt dışı fuarlara katılımın arttırılması için destek ve teşviklere ilgili kalemin eklenmesi/destek miktarının arttırılması			⊗
	Ürün, marka sayısını ve Ar-Ge faaliyetlerini destekleyici destek ve teşvik sistemi geliştirilmesi			⊗
15. ÜRETİM VE AR-GE'NİN GELİŞTİRİLMESİ	Ürün depolama, işleme ve paketleme tesislerinin sayısının artması			⊗
	Organik üretimi ve organik gübre üretiminin yapılması		⊗	
	Sektöre yönelik düzenlenen eğitim programları sayısının arttırılması		⊗	
	İlgili il müdürlüğü bünyesinde Ar-Ge biriminin oluşturulması			⊗
	Endemik bitki ve tıbbi aromatik bitkilerden katma değerli ürün üretilmesi			⊗
	Yerel tohum ıslah merkezinin kurulması			⊗
	Sektörün gerçekleştirdiği toplam Ar-Ge yatırım miktarının arttırılması			⊗
	Extract Fabrikası kurulması		⊗	
	Burdur özgü tarım ürünlerine coğrafi işaretlerin alınması			⊗

16. PAZAR VE REKABET KOŞULLARININ İYİLEŞTİRİLMESİ	Küçük ölçekli işletmelerin kapasitelerinin arttırılması ve şirketlerin birleşmesinin sağlanması			⊗
	Düzenlenen fuarların uluslararası ölçekte yapılması		⊗	
	Burdur ilinin sektörde yurt içi ve yurt dışı Pazar payının arttırılması			⊗
17. ÇEVRE VE ÜRETİM UYUMUNUN SAĞLANMASI	Kapalı sistem sulama imkânlarının geliştirilmesi			⊗
	Sektör aktörleri ve çalışanlarda çevre bilincinin eğitimler verilerek geliştirilmesi		⊗	
	Kuru tarım uygulamalarına geçilmesi		⊗	
HAYVANCILIK		**ÖNCELİK**		
GELİŞİM STRATEJİSİ	**FAALİYET ÖRNEKLERİ / ÖNERİLERİ**	**Düşük**	**Orta**	**Yüksek**
18. HAYVANCILIK SEKTÖRÜNE YÖNELİK AR-GE ÇALIŞMALARININ YAPILMASI VE KATMA DEĞERLİ ÜRÜNLER GELİŞTİRİLMESİ	Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Hayvancılık Enstitüsünün açılması			⊗
	Et-Süt İşletmelerine AR-GE, Yenilik/Yenileşme, Markalaşma Eğitimi Verilmesi			⊗
	Burdur Süt Kalite Programı'nın uygulanması			⊗
	MAKÜ Süt Teknolojileri Araştırma Merkezi tarafından yenilikçi-yöresel ürünler geliştirilmesi			⊗
	Sektör Yöneticilerine ve Çalışanlarına Yönelik İşletme, Finans, Maliyet, Pazarlama, Markalaşma Kursları Açılması			⊗
	İlde tarla balıkçılığına elverişli tarla balıkçılığının başlatılması.			
19. SEKTÖRÜN YEM, EMBRİYO, SPERMA İHTİYAÇLARININ YERELDEN KARŞILANMASI	Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi bünyesinde "Embriyo ve Sperma Üretim Merkezinin" kurulması.		⊗	
	MAKÜ Süt Teknolojileri Araştırma Merkezi tarafından kültür ve maya üretilerek piyasa ihtiyacının karşılanması		⊗	
	Düşük su tüketimi gerektiren yem bitkilerinin tespiti ve üretiminin gerçekleştirilerek Burdur genelinde yaygınlaştırılması			⊗
20. MODERN HAYVANCILIK UYGULAMALARININ YAYGINLAŞTIRILMASI	Ahırların köy dışında toplu sağım ve bakım sistemlerine göre yeniden yapılandırılması		⊗	
	"Çiftlik Yönetim İzleme Sistemi" (ÇYİS) kurulması, bu verilerin Hayvancılık Enstitüsü tarafından derlenerek sektör ile anlık/günlük olarak paylaşılmasına yönelik online platform kurulması		⊗	
	Büyükbaş Hayvanlarda Çip ve Karekod Uygulamasına Geçilmesi		⊗	
21. KOOPERATİFLEŞMENİN VE KOOPERATİFLERİN ETKİNLİĞİNİN ARTTIRILMASI	Küçükbaş üreticilerinin kooperatifleşmelerinin sağlanması		⊗	
	Hayvansal üretimin etkinliğinin arttırılması için gerek ürün-hammadde-yem tedarikinde gerekse ürün satışında kooperatifçiliğin teşvik edilmesi			⊗
22. HAYVANSAL ATIKLARIN GERİ DÖNÜŞÜMÜ ÇALIŞMALARININ YAPILMASI	Bitkisel ve Hayvansal Atıkların Geri Kazanımı için Kompost Tesisi Kurulması			⊗
	Hayvansal Atıkların Geri Kazanımı, Kompost Oluşturulması ve Kullanımına Yönelik Farkındalık Çalışmaları		⊗	
	İlde deri işleme tesislerinin kurulması	⊗		

23. BURDUR DAMIZLIK DÜVE MARKASININ OLUŞTURULMASI VE IRKIN KORUNMASI	Burdur İli Damızlık Düve Standartları Belirlenmesi ve "Damızlık Sığır Kataloğu" oluşturulması			⊗
	"Damızlık Düve Borsası" kurulması			⊗
	"Pedigri Kayıt Sistemi"nin oluşturulması ve Network ile ilgili kuruluşların birbirine entegrasyonu ile Burdur ilinin damızlık kaynağının korunması ve planlamaların yapılması			⊗
MADENCİLİK		**ÖNCELİK**		
GELİŞİM STRATEJİSİ	**FAALİYET ÖRNEKLERİ / ÖNERİLERİ**	**Düşük**	**Orta**	**Yüksek**
24. YÜKSEK KATMA DEĞERLİ ÜRÜN GELİŞTİRİLMESİ, PAZARLAMA VE TANINIRLIK ÇALIŞMALARININ YAPILMASI	Üniversitede akreditasyona sahip maden test ve analiz laboratuvarının ve AR-GE biriminin kurulması		⊗	
	Maden ve doğal taş ürünlerinin sürekli sergileneceği ve Sanat/Atölye çalışmalarının yapılacağı bir Showroom/Atölye Merkezinin kurulması			⊗
	Maden ve doğal taş ürünler için Tescilli Coğrafi İşaret Sertifikalandırması			⊗
	Doğal taş genetik haritalarının çıkarılması			⊗
	Mermer ve doğal taş ürünlerinin ve şirketlerinin tanıtımının yapılacağı, alıcı ve satıcının buluşturulacağı bir online platform (Doğal taş Bilgi Sistemi) kurulması; bu konuda Burdur Ticaret ve Sanayi Odasında bulunan mevcut sistemin geliştirilmesi		⊗	
	Ocaklardan çıkan mermer artıklarının değerlendirilmesi için mozaik işletmeciliğinin geliştirilmesi			⊗
	Yerleşim yerlerine uzak olan ocaklarda kuru-kesime izin verilmesi, bu konuda teknik araştırma ve çalışmaların yapılması		⊗	
25. ÇEVRESEL DUYARLILIĞIN ARTTIRILMASI VE GERİ DÖNÜŞÜMÜN SAĞLANMASI	Atık ve artıkların kurulacak geri dönüşüm tesisi ile katma değer yaratılarak ekonomiye kazandırılması			⊗
26. SEKTÖREL KÜMELENMENİN SAĞLANMASI	Mermercilik alanında bir "İhtisas Organize Sanayi Bölgesi" kurulması			⊗
	"Doğal taş ve Madencilik Kümelenmesi" oluşturulmasına yönelik çalışmalar yapılması			⊗
27. YÖNETİCİ VE ÇALIŞANLARIN YETKİNLİKLERİNİN ARTTIRILMASI	Sektör Yöneticilerine ve Çalışanlarına Yönelik İşletme, Finans, Maliyet, Pazarlama, Kalite, İş sağlığı ve güvenliği, ISO standartları, CE İşareti, Kurumsallaşma ve Markalaşma konularında Kurs ve Eğitimlerin Açılması			⊗
	CAD/CAM kursları açılması			⊗
	CNC makineleri kullanım kursları açılması			⊗
	"Sektörün Ara Eleman İhtiyaçlarının Belirlenmesi" Araştırması yapılarak ara eleman ihtiyacının giderilmesine yönelik adımların atılması			⊗
28. BURDUR MERMERİNİN TANITIMI ÇALIŞMALARI	Kamu kurumların inşasında yapılarda Burdur Bejinin (doğal taşının) kullanılmasına öncelik verilmesi, Burdur Bejinin bayındırlık birim fiyatına alınmalı		⊗	
	Burdur ilinin mermer potansiyelinin şehir içinde (park-bahçeler) görünürlüğünün arttırılması		⊗	

	Mermer firmalarının kurumsal Web sayfalarının yapılması ve Web içeriklerinin düzenlenmesi			⊗
TURİZM		**ÖNCELİK**		
GELİŞİM STRATEJİSİ	**FAALİYET ÖRNEKLERİ / ÖNERİLERİ**	**Düşük**	**Orta**	**Yüksek**
29. BURDUR'UN HAKETTİĞİ TANINIRLIĞININ SAĞLANMASI	Burdur turizm potansiyelinin öncelikle turizm paydaşlarına ve yerlilere anlatılması, turizm ve turist ile ilgili eğitimler verilmesi			⊗
	Önde gelen tur operatörleri ile iletişim geçilerek alternatif turizm türlerine yönelik Burdur turlarının düzenlenmesi			⊗
	"Lavanta Festivali" düzenlenmesi ve lavantadan yapılan ürünlerin tanıtımının-satışının yapılması ve lavanta toplama etkinliği düzenlemesi		⊗	
	"Burdur İl Tanıtım Takımı" oluşturulması ve yurt genelinde tanıtım etkinlikleri gerçekleştirilmesi		⊗	
	"Kiraz Çiçeği Festivali ve En İyi Kiraz Çiçeği Fotoğrafı Yarışması" düzenlenmesi		⊗	
	Havayolu ve karayolu yolcu taşıma şirketlerinin çıkarttıkları dergilere Burdur'un tam sayfa fotoğraflarının ve tanıtıcı yazılarının verilmesi		⊗	
	Burdur'un tarihi, kültürel, doğal zenginlikleri için örnek-prototip hediyelik ürünler (magnet, biblo vb.) üretimi yapılması ve kamuoyuna tanıtılması		⊗	
	Karamanlı 'da "Karataş Gölü Kuş Cenneti Projesi'nin" yapılması		⊗	
	"Okunacak Kent Burdur" projesi üniversite öğrencisinin yönelim ve beklentilerine uyumlu faaliyetlerin artırılması, öğrenciyi destekleyen teşviklerin ve indirimlerin gerçekleştirilmesi		⊗	
	"Burdur'un Değerleri" kapsamında ilin doğal, kültürel, turistik yerlerinin tanıtım-gezi rehberinin hazırlanması			⊗
30. TURİSTİK ALTYAPI-TESİSLERİN İYİLEŞTİRİLMESİ	Biyolojik çeşitliliğe dayalı ulusal geleneksel bilgilerin kayıt altına alınması (Burdur İl geneli)			⊗
	Yeşilova ilçesi Salda Gölü Tabiat Parkı içerisindeki Ziyaretçi Tanıtım ve İdare Merkezinin, Burdur ilinin markalaşması adına İl Yaban Hayatı, biyolojik çeşitlilik tahnit, stant alanları oluşturulması, bilinçlendirilme ve tanıtım faaliyetlerinde kullanılması			⊗
	Türkiye'de Kapadokya'dan sonra Burdur'da balon turizmi yapılması		⊗	
	Salda Gölü'nde göl kenarı yürüyüş parkuru ve ihtiyaç tesislerinin yapılması			⊗
	Salda Gölü'nde profesyonel hizmet verecek bir konaklama ve yiyecek-içecek sektörünün gelişiminin sağlanması			⊗
	Ören yelerinin tuvalet, kafe, restoran gibi ihtiyaçlarının giderileceği tesisler kurulması			⊗
	Antik kentlerin gece ışıklandırmasının yapılması (Efes Antik Kenti örneği)			⊗
	Ağlasun ve Gölhisar'a İlçe müzeleri açılması			⊗
	Üniversitemiz karşı kısmında Kurna köyünde anayola 1300 mt mesafede ''Teke Sarayı'' yolunun yapılıp turizme kazandırılıp gezilecek yer ve tanıtım yapılması		⊗	

	Gölhisar Böğrüdelik, Aziziye, Kemer Akpınar yaylalarında Yayla Şenliklerine katılımı arttırmak amacıyla yaylalardaki altyapı-üstyapı sorunlarının giderilmesi			⊗
31. YENİ TURİZM ALANLARININ OLUŞTURULMASI	Köy Evlerine kırsal/eko/agro turizmi canlandırmak amacıyla kamp alanları, bungalov ve ağaç evler yapılması		⊗	
	Burdur Merkez Yukarı Pazar mevkiinin turistik cazibe merkezine dönüştürülmesi			⊗
	"Yaban Hayatı Gözlem Turlarının" düzenlenmesi (Kuş gözlemciliği, fotoğrafçılığı, kelebek gözlem ve fotoğrafçılığı: Burdur yöresi gölleri, Altınyayla, Aziziye yaylası, Kemer yaylası, Tefenni yaylası, Yeşilova-Tınaztepe)		⊗	
	Burdur Gölü Kıyı alanlarında, "Doğa Turizmi Master Planı" çerçevesinin ruhuna uygun olarak, "Çamur Turizmi" girişiminin başlatılması.		⊗	
	Burdur köylerinde ev pansiyonculuğu aracılığı ile agro turizmin yapılması (Akçaköy ve Karakent köyleri vb.)			⊗
	Üniversitenin akademik ve teknik altyapı çalışmaları kapsamında spor turizmi çalışmalarının yapılması		⊗	
	Sağlık Turizmine yönelik tematik alanlar belirlenerek, tanıtım çalışmalarının yapılması (Yayla evleri, Diş Hekimliği Fakültesinin ender uzmanlık alanlarına odaklanması)	⊗		
32. YEREL-YÖRESEL ÜRÜNLERİN TURİSTİK DEĞERE DÖNÜŞTÜRÜLEREK PAZARLANMASI	"Yöresel Turizm Ürünleri Envanteri" çalışması ve ildeki yöresel değerler için coğrafi işaret çalışmalarının yapılması (Gölhisar "Çörekotu Kahvesi" ve "Gölhisar Kavurması" vb.)		⊗	
	Başta Burdur Otogarı'nda olmak üzere Burdur'un ceviz ezmesi dışındaki diğer yöresel ürünlerinin de (haşhaş helvası, çörekotu kahvesi, bucak salebi) satışının yapılacağı satış ofislerinin kurulması			⊗
	Burdur Merkezdeki lokanta-kafe-restoranlara Burdur yerel ürünlerinin menülere eklenmesi		⊗	
	Üniversitemiz karşı kısmında Kurna köyünde anayola 1300 mt mesafede ''Teke Sarayı'' yolunun yapılıp turizme kazandırılıp gezilecek yer ve tanıtım yapılması		⊗	
33. SEKTÖRÜN NİTELİKLİ YÖNETİCİ VE İSTİHDAM İHTİYACININ KARŞILANMASI	Üniversitede, İŞKUR tarafından toplanan otellerin istihdam taleplerinin sunulduğu bir "Turizm İstihdam Fuarı" düzenlenmesi			⊗
	İlde hizmet veren/verecek rehberlere (av, kültür turizm, kırsal turizm) eğitim verilmesi ve başarılı olanlara sertifika verilmesi		⊗	
34. ÜNİVERSİTENİN TEKNİK ALTYAPISININ SPOR TURİZMİNE YÖNELİK GELİŞTİRİLMESİ	MAKÜ Sporcu Kamp Merkezi bünyesinde performans-test-tahlil-takip laboratuvarının kurulması	⊗		
	MAKÜ Sporcu Kamp Merkezi'ni tanıtıcı videolar çekilmesi ve il genelindeki okullara gönderilerek tanıtımının yapılması	⊗		
	Ulusal ve uluslararası çapta takımlara MAKÜ Sporcu Kamp Merkezi'nin tanıtılması (video ve davet yazısı)		⊗	
	MAKÜ Sporcu Kamp Merkezi Projesi kapsamında bir ya da birkaç branşta uzmanlaşması		⊗	
	Salda Gölü'ne bir dalış merkezi kurulması ve tanıtımının yapılması		⊗	

35. BURDUR'UN DOĞAL-TURİSTİK POTANSİYELİNİN SPOR TURİZMİ İLE CANLANDIRILMASI	Burdur Gölü için bir "Su Sporları Merkezi" kurulması ve amatör-profesyonel sporculara tanıtımının yapılması			⊗
36. ULUSAL-ULUSLARARASI ÇAPTA TURNUVALAR İLE BURDUR'UN TANINIRLIĞININ ARTTIRILMASI	Her yıl dönüşümlü olarak Burdur-Isparta-Antalya illeri arasında "Batı Akdeniz Turnuvaları" düzenlenmesi		⊗	
	Çeşitli turnuvalarda ödül-madalya kazanmış MAKÜ-BESYO öğrencilerinin yer aldığı bir tanıtım videosu çekilmesi ve Üniversitede düzenlenecek spor turnuvalarına bu öğrencilerin adlarının verilmesi		⊗	
	Ulusal-uluslararası katılımlı bir "Güreş Turnuvası" düzenlenmesi		⊗	
SOSYAL POLİTİKA, GÖÇ VE İSTİHDAM		**ÖNCELİK**		
GELİŞİM STRATEJİSİ	**FAALİYET ÖRNEKLERİ / ÖNERİLERİ**	**Düşük**	**Orta**	**Yüksek**
37. DEZAVANTAJLI KİŞİLERİN İSTİHDAMININ ARTTIRILMASI	Dezavantajlı kişileri yasal zorunlulukları dışında istidam eden işverenlere belediye kapsamında çeşitli vergi-resim-harçlarda indirim yapılması			⊗
	Burdur ili dezavantajlı kişiler haritası ve envanterinin oluşturulması			⊗
38. ÇALIŞAN HAKLARI, İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİNE YÖNELİK FARKINDALIK ÇALIŞMALARININ YAPILMASI	Çalışanların hak ve menfaatleri ile ilgili işyerleri bünyesinde periyodik seminerlerin düzenlenmesi			⊗
	İş sağlığı ve güvenliği anlayışının sadece çalışma hayatıyla sınırlı tutulmayıp, eğitim-öğretimin devam ettiği süreç içerisine yayılması için İSG dersinin müfredata dâhil edilmesi		⊗	
39. EV HANIMLARI VE EMEKLİLERİN İSTİHDAM EDİLDİĞİ SOSYAL SORUMLULUK PROJELERİ	Sosyal yardımların ev hanımları aracılığıyla dağıtılması	⊗		
	Emeklilerin istihdam edildiği, tecrübe paylaşımlarını gerçekleştirdikleri "Tecrübe Paylaşım Ofisleri" kurulması	⊗		
40. BURDUR İLİNDEN GÖÇÜ ENGELLEYECEK ÇALIŞMALARIN YAPILMASI	Burdur İlinin teşvik sisteminde konumunun yükseltilmesi			⊗
	Üniversiteden çalışma hayatına geçiş ile ilgili teşviklerin sağlanması, Staj programlarının desteklenmesi		⊗	
	Tarım, hayvancılık ve madencilik sektörlerine büyük ve profesyonel yatırımların arttırılması			⊗
	Kurumlar arasında koordinasyonu sağlamak ve verilen hizmetlerin etkinliğini arttırmak için ortak veri tabanının oluşturulması		⊗	
SAĞLIK		**ÖNCELİK**		
GELİŞİM STRATEJİSİ	**FAALİYET ÖRNEKLERİ / ÖNERİLERİ**	**Düşük**	**Orta**	**Yüksek**
41. İHTİYAÇ DUYULAN SAĞLIK HİZMETLERİNE YÖNELİK EKSİKLERİN GİDERİLMESİ	Burdur iline "Kardiyoloji Merkezi" kurarak Koroner Anjiyografi yapılması			⊗
	Burdur iline Özel Hastane kurulması		⊗	
	Diş Hekimliği Fakültesi Hastanesi'nde öncelikle ortodonti, ağız ve çene cerrahisi ünitelerinin kurulması			⊗
	Aile Sağlığı ve Sağlık Yaşam Merkezleri ile ilgili tanıtım ve farkındalık yaratma faaliyetleri			⊗

42. SAĞLIK FARKINDALIĞININ ARTTIRILMASI	Erken tanının önemine yönelik farkındalık oluşturma faaliyetleri ve erken tanı testlerinin yaygınlaştırılması			⊗
	Üniversite ve İl Sağlık Müdürlüğü arasında eğitim ve farkındalık organizasyonları yapılması			⊗
43. SAĞLIK TURİZMİNE YÖNELİK ÇALIŞMALARIN YAPILMASI	Yaşlı ve Engelli Turizmi yapılması (yaylalarda uzun süreli konaklama)		⊗	
EĞİTİM		**ÖNCELİK**		
GELİŞİM STRATEJİSİ	**FAALİYET ÖRNEKLERİ / ÖNERİLERİ**	**Düşük**	**Orta**	**Yüksek**
44. EĞİTİMDE NİTELİĞİN ARTTIRILMASI	Lisansüstü eğitim kontenjanlarında öğretmenlere kontenjan ayrılması için üniversite ile protokol yapılması			⊗
	Öğretmen ve öğrencilerin proje yazma yeterliliğini artırmak için ulusal ve uluslararası düzeyde proje hazırlama eğitimleri için üniversite ile protokol yapılması			⊗
	Erken yaşlardan itibaren (ilköğretim-ortaokul) öğrencinin kişisel becerilerinin ölçülmesine ve bundan faydalanarak okul tercihlerine dayalı rehberlik çalışmalarına önem verilmesi		⊗	
45. MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİME YÖNELİMİN ARTTIRILMASI	Mesleki ve Teknik eğitimde "Okul Terk Nedenlerinin Belirlenmesi Araştırmasının" yapılması			⊗
	Mesleki ve teknik eğitimdeki öğrencilerin istihdamını artırmaya yönelik özel sektör ile iş yerinde eğitim protokolü yapılması			⊗
	Tematik meslek liselerinin ve tematik uzmanlık branşların kurulması			⊗
	İlkokuldan başlayarak tüm eğitim kademelerinde tasarım- beceri (iş teknik- el işi, bahçecilik vb. yaşam becerileri) atölyelerinin oluşturulması ve atölye çalışmalarının derslere entegre edilmesi			⊗
	Emniyet Müdürlüğü ve Rehberlik Hizmetlerinin ortaklaşa çalışması ile barınma ve ulaşım gibi alanların eğitim temasında ele alınması		⊗	
46. OKULLARIN TEKNOLOJİK EĞİTİM ALTYAPISININ GÜÇLENDİRİLMESİ	Bilgisayar laboratuvarı bulunmayan okullara bilgisayar laboratuvarı kurulması için STK ve hayırseverler ile protokoller yapılması		⊗	
	STEM ve Robotik laboratuvarı kurulması			⊗
	"Teknolojiyi Bilinçli Kullanıyorum" Projesi ile öğrencilere doğru teknoloji kullanımı eğitimi verilmesi			⊗
47. ÜNİVERSİTENİN İLK VE ORTAÖĞRETİM EĞİTİMİNİ DESTEKLEYİCİ POLİTİKALAR ÜRETMESİ	MAKÜ bünyesinde özel okulların (anaokulu, ilkokul, ortaokul, lise) veya uygulama okulunun açılması		⊗	
	MAKÜ "Lise Yaz Akademisi" uygulaması ile lise öğrencilerine yaz döneminde güncel-spesifik konularda eğitimler-seminerler verilmesi		⊗	
	"Oyunlarla Eğitim" Projesi ile Üniversitenin, oyun içerikleri		⊗	
48. ÜNİVERSİTE EĞİTİMİNDE TEMATİK UZMANLAŞMA YÖNELİMİ	Sanayi ve Teknoloji Temalı sanayi ile iç içe bir üniversite kurulması			⊗
	Makü Meslek Yüksekokullarının farklı temalarda yoğunlaşan uzmanlaşmış mesleki eğitim faaliyetlerine göre kurgulanması			⊗

GENÇLİK VE SPOR		ÖNCELİK		
GELİŞİM STRATEJİSİ	**FAALİYET ÖRNEKLERİ / ÖNERİLERİ**	**Düşük**	**Orta**	**Yüksek**
49. SPOR FARKINDALIĞININ ARTTIRILMASI	Geniş kapsamlı bir "Burdur İli Spora Bakış Açışı ve Spor Alışkanlıklarının Tespiti" başlıklı bir saha araştırmasının başlatılması			⊗
	Burdur genelince çeşitli branşlara yönelik alt yapı çalışmalarının başlatılması.		⊗	
	Türkiye, Avrupa ve Dünya çapında ödül-madalya almış Burdurlu sporculardan ve antrenörlerden oluşan bir "Spor Elçileri" grubu oluşturulması	⊗		
	Burdur'daki tesislere Türkiye ve Dünya Şampiyonalarında ödül-madalya kazanmış Burdurlu sporcuların isimlerinin verilmesi (Yasemin Zengin – Balkan Dağ Koşusu Şampiyonu, Elif Aynur – Kick Boks Bronz, Hacı Abdullah Dilek – Arzu Akçin – Türkiye Plaj Güreşi Şampiyonu, Musa Yükçü – Türkiye Boks Şampiyonu vb.)		⊗	
	Adı geçen sporcuların birlikte fotoğraflarının çekildiği bir afişin Burdur'daki spor merkezlerine dağıtılması			⊗
50. ÜNİVERSİTENİN TEKNİK ALTYAPISININ SPOR TURİZMİNE YÖNELİK GELİŞTİRİLMESİ	MAKÜ Sporcu Kamp Merkezi bünyesinde performans-test-tahlil-takip laboratuvarının kurulması			⊗
	MAKÜ Sporcu Kamp Merkezi'ni tanıtıcı videolar çekilmesi ve il genelindeki okullara gönderilerek tanıtımının yapılması			⊗
	Ulusal ve uluslararası çapta takımlara MAKÜ Sporcu Kamp Merkezi'nin tanıtılması (video ve davet yazısı)			⊗
	Burdur ve Salda Gölü için bir Su Sporları Merkezi kurulması ve amatör-profesyonel sporculara tanıtımının yapılması		⊗	
51. ULUSAL-ULUSLARARASI ÇAPTA TURNUVALAR İLE BURDUR'UN TANINIRLIĞININ ARTTIRILMASI	Her yıl dönüşümlü olarak Burdur-Isparta-Antalya illeri arasında "Batı Akdeniz Turnuvaları" düzenlenmesi			⊗
	Çeşitli turnuvalarda ödül-madalya kazanmış MAKÜ-BESYO öğrencilerinin yer aldığı bir tanıtım videosu çekilmesi ve Üniversitede düzenlenecek spor turnuvalarına bu öğrencilerin adlarının verilmesi		⊗	
	Ulusal-uluslararası katılımlı "Futbol, Basketbol, Judo, Güreş Turnuvaları" düzenlenmesi		⊗	
ENERJİ		**ÖNCELİK**		
GELİŞİM STRATEJİSİ	**FAALİYET ÖRNEKLERİ / ÖNERİLERİ**	**Düşük**	**Orta**	**Yüksek**
52. GELECEK PROJEKSİYONLARIN YAPILABİLMESİ İÇİN DİJİTAL VERİ TABANI OLUŞTURULMASI	Burdur ilinin elektronik enerji veri tabanının oluşturulması ve kayıtlı abonelerin bu veri tabanına aktarılması			⊗
	EPDK-TEİAŞ ve elektrik dağıtım şirketi arasındaki veri tutarsızlığının giderilmesi amacıyla anlık veri kaydı tutabilecek bir yazılım satın alması ve verilerin anlık kaydının tutulması		⊗	
	Burdur ilinin enerji acil durumları için jeneratör sayısı ve güç değerlerinin belirlenmesine yönelik bilgi talep formu oluşturulması ve kurumlara gönderilmesi		⊗	

53. MEVCUT ENERJİ ALTYAPISININ GÜÇLENDİRİLMESİ VE İYİLEŞTİRİLMESİ	Mahalli İdareler ile elektrik dağıtım şirketi arasında "Yıllık Altyapı Planlama Toplantıları" düzenlenmesine yönelik protokol imzalanması		⊗	
	İldeki tüm kamu kurumlarında enerji tasarruflu cihazlara (ampul, ısıtıcı, petek regülatörü) vb geçiş yapılması		⊗	
	Belediyelerin enerji altyapılarının yenilenmesine yönelik ilgili AB Projelerine (HORIZON, FPs vb) başvuru yapılması			⊗
54. YENİLENEBİLİR/ALTERNATİF ENERJİ KAYNAKLARINA YATIRIM	"Burdur İli Enerji Yatırım Sahasının Tespiti Araştırması" yapılması			⊗
	Üniversitede "Yenilenebilir Enerji AR-GE Merkezi" kurulması			⊗
	Burdur ili sınırları içerisinde bir "YEKA (Yenilenebilir Enerji Kaynak Alanı) Saha Araştırması" yapılması ve YEKA Sahası kurulması			⊗
55. ENERJİ TASARRUFU VE ENERJİ VERİMLİLİĞİ FARKINDALIĞININ ARTTIRILMASI	"Enerji Verimliliği Haftası" kapsamında Burdur ilinde "Enerji Verimliliği Uygulamaları Fuarı" düzenlenmesi		⊗	
	Pilot bir "Enerji Evi" kurulması ve elektrik verilerinin anlık olarak vatandaşa billboard ile bildirilmesi		⊗	
	Enerji tasarruflu uygulamalara ve binalara sahip işletmelere "Enerji Duyarlı İşletme" ödülü-sertifikası-plaketi verilmesi, sticker uygulaması ve tanıtım-reklam-farkındalıklarının arttırılması		⊗	
	Tamamen yenilenebilir enerji kaynakları kullanılarak ülkedeki ilk Pilot şarj istasyonu merkezinin kurulması ve teşvik amaçlı olarak ücretsiz araç şarj imkanı tanınması	⊗		
	"Yeşil Mahalle" uygulaması ile Burdur'da yeni belirlenecek bir saha oluşturulması, burada sadece akıllı evler inşa edilmesi ve sadece elektrikli araçların girişine izin verilmesi		⊗	

İLÇE GELİŞİM STRATEJİLERİ

İLÇE GELİŞİM STRATEJİLERİ

Doç.Dr. Ali Murat ALPARSLAN

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü

Yağmur ZARARCI

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Öğrencisi

GİRİŞ

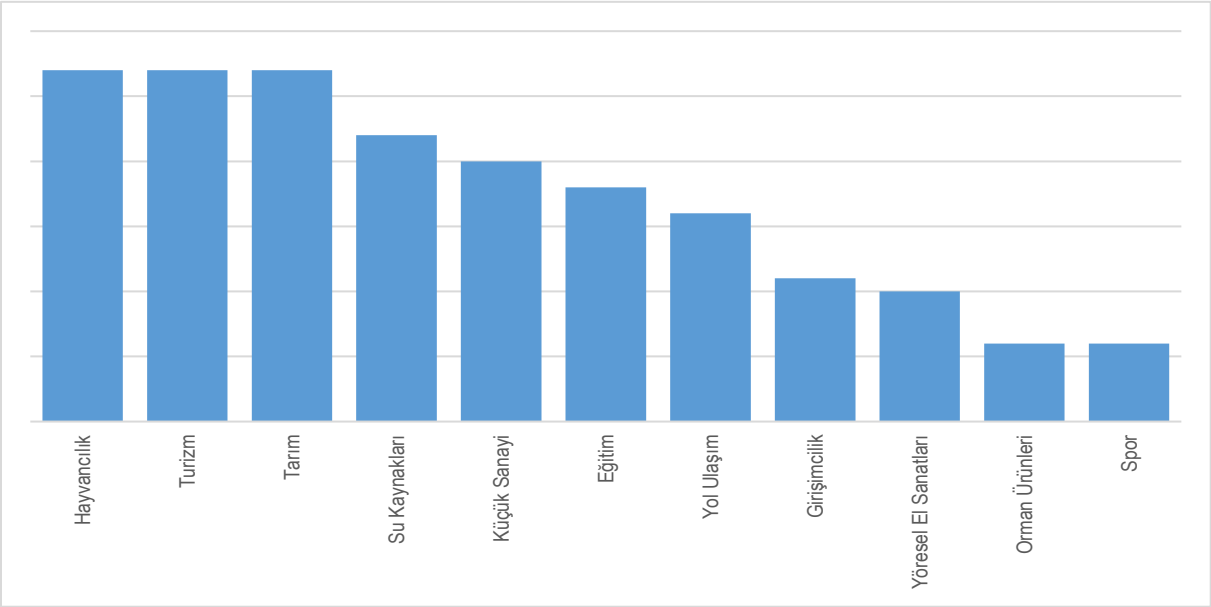
Burdur İl Gelişim Planı, özünde sektör/alan temelli hazırlanmıştır. Ancak ilçelerin de bu alanlar bağlamında nasıl konumlanacağı, potansiyelin ve enerjinin doğru kanalize edilebilmesi için çok önemlidir. Bu konumlandırmayı yapabilmek için tüm ilçelerde "İlçe Gelişim Stratejileri Forumları" gerçekleştirilmiştir. İlgili forumlara her ilçenin kaymakamı, belediye başkanı, il genel meclis üyeleri, siyasi parti ilçe başkanları, kamu kurum amirleri, ilçede yoğunlaşmış sektörün temsilcileri ve muhtarlar katılmıştır. Toplantılarda nominal grup tekniği kullanılmış ve tüm katılımcılardan ilgili düşünceleri (birbirlerini etkilemeden ve baskı altında kalmadan) alınmıştır. Sonrasında ilgili düşünceler toplantı anında bir anket formuna getirilmiş ve katılımcılardan cevapları önceliklendirmeleri beklenmiştir. Yapılan önceliklendirmeler ile tüm sorulara verilen cevapların önem sırası ortaya çıkmıştır. Yapılan konumlandırmalar da oluşan bu önceliklendirmeler ile yapılmıştır. Bu bağlamda tüm plan boyunca gözetilen katılımcılık esası her ilçede de özenle gözetilmiş, farklı kesimlerden tüm katılımcıların bu konumlandırma çalışmasına katkısı alınmıştır.

Toplantılarda ilçenin güçlü olduğu alanlar, beklenen kamu ve özel sektör yatırımları, ilçenin gelişimi önündeki engeller ve ilçenin kendisini 10 yıl sonra nasıl görmek istediklerine dair sistematik biçimde sorular sorulmuş, cevapları alınmıştır. Tüm ilçelerin ilgili toplantı analizleri de plan içinde detaylı biçimde sunulmuştur. Ayrıca bu analizler sonucunda ilçelerin nasıl konumlandığını gösteren bir görsel de oluşturulmuştur. Tabi ki bu konumlandırmaların, ilçelere dair önerilen gelişim alanlarının yapılan araştırmalar ve uzman akademisyenlerin görüşleri bağlamında olduğu unutulmamalıdır.

AĞLASUN

Burdur'un Ağlasun ilçesinde, ilçe aktörlerinin görüşleri doğrultusunda güçlü oldukları, gelişim adına potansiyel gördükleri alanlara dair yapılan istişarelerde; tarım, hayvancılık ve turizm alanlarının öne çıkan unsurlar olduğunu görmekteyiz. Burdur'un en önemli sektörlerinden olan hayvancılık burada da kendisini göstermektedir. Ailelerin hayvancılık ve tarım alanlarıyla önemli düzeyde uğraştıkları, su kaynaklarının bu bağlamda zengin olduğu ilçede kısmen de olsa küçük sanayi alanları bulunmaktadır. İlçenin sahip olduğu Sagalassos Antik Kent Türkiye'de bilinen ve çokça ziyaretçisi bulunan bir değer olduğu için, kültür turizmi potansiyelinin de güçlü olduğu ifade edilmektedir *(Şekil-1).*

Şekil 1. Ağlasun İlçesinin Gelişimi Adına En Güçlü Olarak Görülen Alanlar/Sektörler

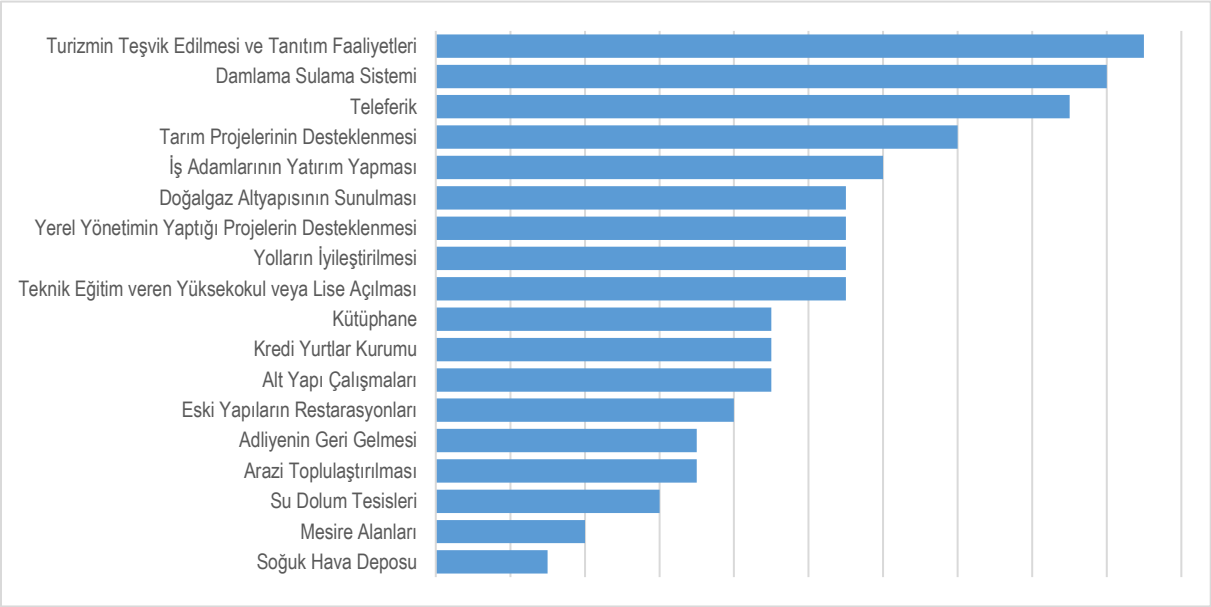
Birçok il veya ilçede olduğu gibi bürokrasi olgusu bu ilçenin de önemli düzeyde algıladığı yavaşlatıcı bir husus olarak görülmektedir. Ancak dikkat çekilmesi gereken hususlardan biri de ilçedeki atalet ve girişimci yetersizliğidir. Sanayi alanlarının yetersiz olması, ulaşım imkânlarının dahi kısmen zorluğu, büyük illerin arasında yer alması ve böylece yetişen iş gücünün ilçeden göç etmesi böylece nitelikli işgücünün yetersizliği gibi hususlar ilçeyi kısmen hareketsiz kılmaktadır. Hayvancılık bağlamında kooperatifçiliğin gelişmemesi dile getirilmiş, yani aslında işin özünde işbirliği yapma ve Ağlasun'da bir marka oluşturma noktasında eksikliklerine vurgu yapılmıştır *(Şekil-2).*

Şekil 2. Ağlasun İlçesinin Gelişimini Yavaşlatabilecek Unsurlar

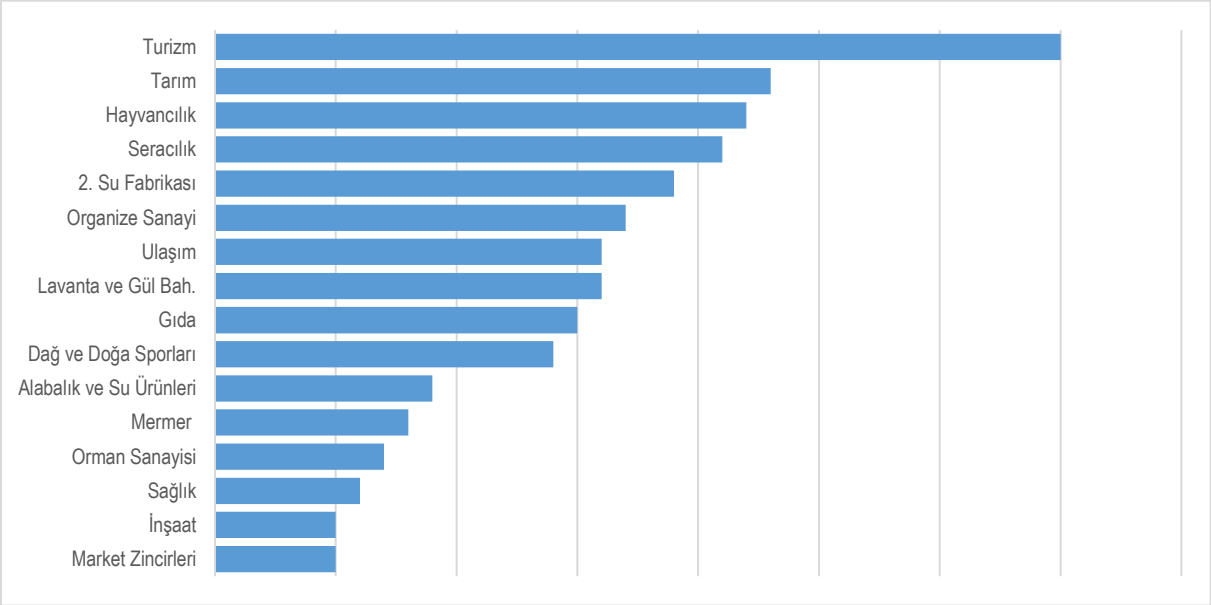
Ağlasun ilçesinde hangi kamu yatırımlarının yapılmasının beklendiğine dair sorulan soruya açık olarak "tarım ve turizm" yatırımları cevapları alınmıştır. Tarım bağlamında damlama sistemlerinin yaygınlaştırılması ve geliştirilmesi faaliyetleri, aynı zamanda tarımsal projelerin ayrıca ihtisas alanı olarak daha fazla desteklenmesi gerektiği ifade edilmiştir. Turizm alanında da altyapının (teleferik, otel, restoran, ulaşım vb.) güçlendirilmesi, tüm Türkiye'ye hatta tur operatörleri bağlamında ilgili odalara, derneklere ve özel sektör aktörlerine Ağlasun'un ve sahip olduğu değerlerin tanıtılması beklenmektedir. Bu bağlamda yerel yönetim projelerinin desteklenmesi arzulanmaktadır. Bunların dışında yüksekokulun güçlenmesi, kütüphane, yurt imkânının oluşması, eski yapıların restorasyonu diğer arzulanan yatırımlar arasındadır *(Şekil-3).*

Şekil 3. Ağlasun İlçesinin Gelişimi İçin Gelecek Beş Yıllık Sürede İhtiyaç Duyulan Kamu Yatırımları

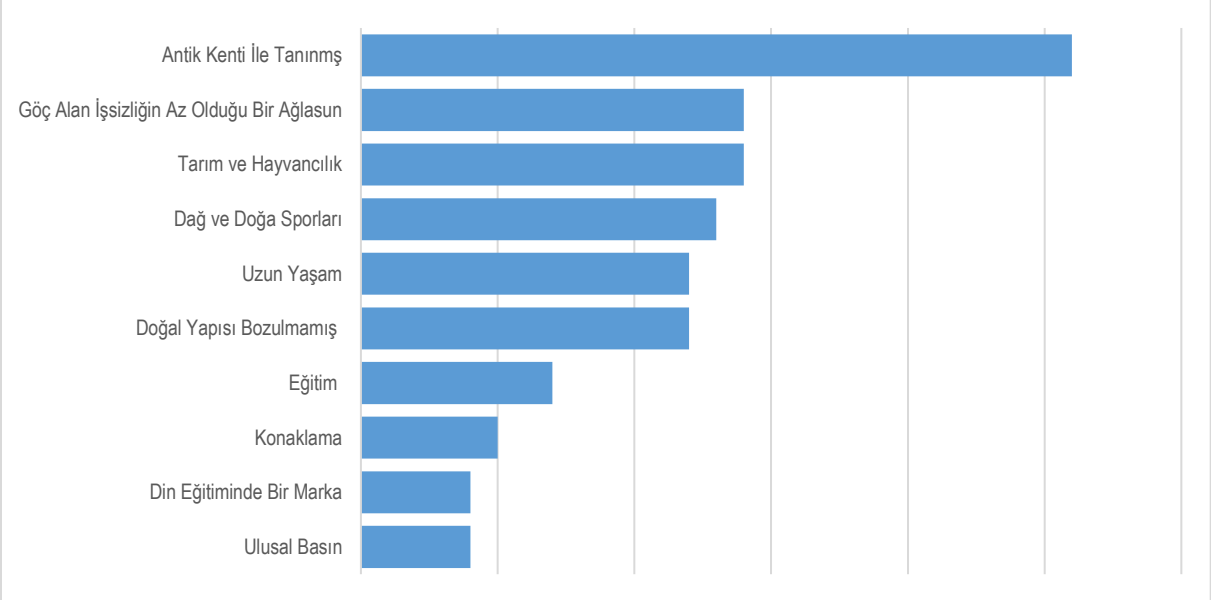
Özel sektör bağlamında beklenenler de kamu yatırımlarına benzer alanlarda yoğunlaşmıştır. Ancak turizm alanında yatırım beklentileri anlamlı oranda daha fazladır. Yine tarım ve hayvancılık, daha da özelinde seracılık, lavanta, gül bahçeleri gibi hem tarıma hem de turizme katkı sağlayacak alanları önermektedirler. Yine turizm ile bağdaşacak türde doğa sporları için alanlar, parkurları tamamlayıcı/destekleyici turizm unsurları olarak görmektedirler. Sanayi bağlamında da gelişim istekleri bulunan ilçenin en somut önerisi ikinci bir su fabrikasının daha kurulabilmesi yönündedir. Bunların yanında mermer, alabalık ürünlerine dair yatırımların da gelmesi adına istekli bir ilçedir *(Şekil-4).*

Şekil 4. Ağlasun İlçesinin Gelişimi İçin Gelecek Beş Yıllık Sürede İhtiyaç Duyulan Özel Sektör Yatırımları

Ağlasun ilçesinin gücü, engelleri ve beklentileri ortaya konduktan sonra, İlçenin 10 sene sonrasında hangi yönleri ile anılmasını beklersiniz sorusunun cevapları da netleşmiştir. Oldukça açık biçimde Ağlasun kültür turizminin önemli bir durağı olmayı arzulamaktadır. Özellikle Antik Kentin tanıtılması ve bu değere uygun altyapı çalışmalarının oluşturulması beklenmektedir. Ayrıca daha çeşitli bir turizm gücü oluşturmak adına lavanta, gül bahçeleri, doğa sporları gibi tamamlayıcı alanlar da gözetilmelidir. Böylece göç veremeyen bir ilçe hayal edilmektedir. Tarım ve hayvancılık tabi ki de oldukça önemlidir. Bu bağlamda özel teşvikler ve kooperatiflerin etkin olması çok önemlidir. Bir marka oluşturulması için işbirliği içerisinde kooperatiflerle çalışılması gereklidir *(Şekil-5).*

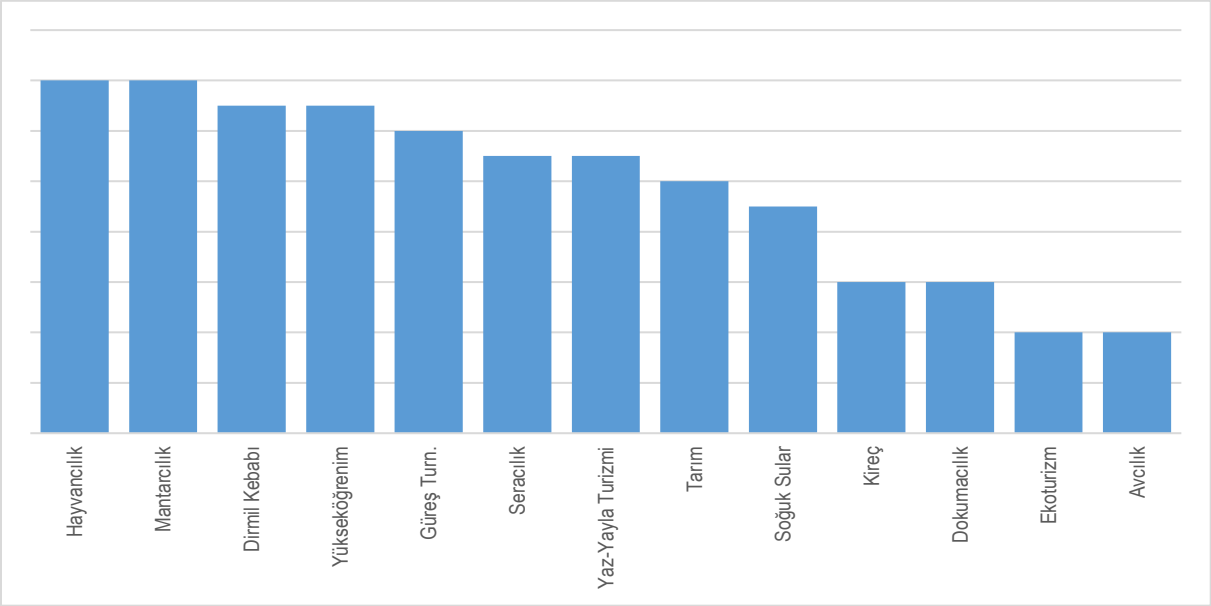
Şekil 5. Ağlasun İlçesinin On Yıl Sonra Tanınmak İstediği Alanlar

ALTINYAYLA

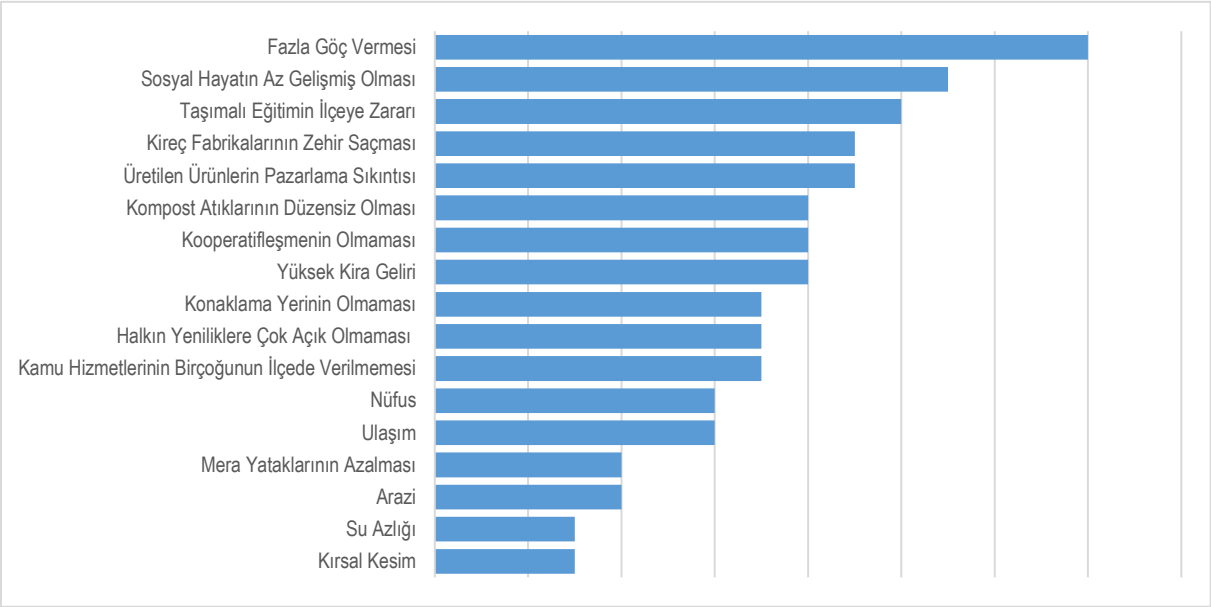
Altınyayla ilçesinde ise; ilçe aktörlerinin görüşleri doğrultusunda ilçenin güçlü olduğu, gelişimine katkı sağlayacak alanlara dair yapılan görüşmelerde hayvancılık potansiyelinin yanı sıra mantarcılık sektörü de ön plana çıkmaktadır. Hayvancılık ve mantarcılık birçok hanenin gelir kaynağını oluştururken, kireç sektörü de önemli bir çoğunluğun geçim kaynağıdır. İlçenin bir diğer önemli görülen unsurunun ise Dirmil Kebabı olduğunu görmekteyiz. İlgili ürünün tanıtımı hatta markalaşması noktasında çalışmaların yapılabileceği anlaşılmaktadır. Ayrıca ilçenin tanıtımı ve cazibesinin arttırılması açısından ilçede düzenlenen güreş turnuvaları ve yayla festivalleri önemli potansiyel olarak görülmektedir. Bunların yanı sıra Altınyayla için dokumacılık, ekoturizm ve avcılık potansiyelinin de güçlü olduğu ifade edilmektedir *(Şekil -6).*

Şekil 6. Altınyayla İlçesinin Gelişimi Adına En Güçlü Olarak Görülen Alanlar/Sektörler

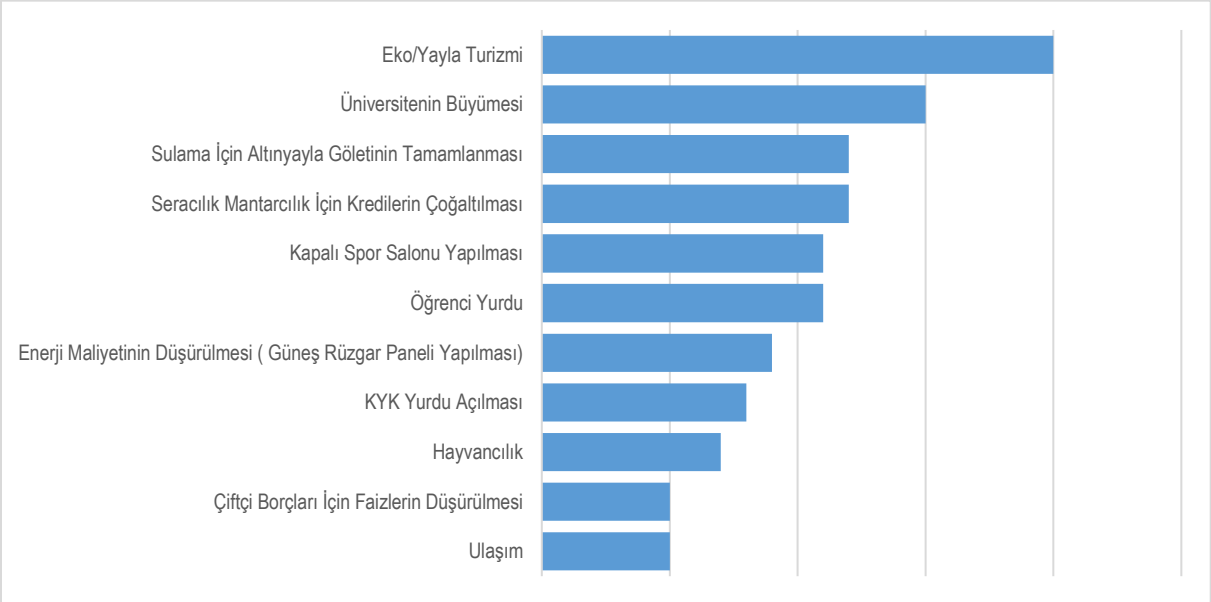
Altınyayla'nın fazla göç vermesi ilçenin gelişiminde engel olarak algılanmakta ve yavaşlatıcı bir husus olarak görülmektedir. Verilen yoğun göç, sosyal hayatın gelişememesini de beraberinde getirmekte ve ilçenin gelişimini ciddi anlamda yavaşlatmaktadır. Bunların yanı sıra dikkat çeken hususlardan biri de taşımalı eğitimin ilçeye verdiği zarardır. Gelişim için potansiyel olarak görülen ve Altınyayla için iş sahası oluşturan kireç fabrikaları, aynı zamanda yarattığı hava kirliliği sebebiyle ilçe için bir tehdit unsuru olarak görülmektedir. Kompost atıkların düzensizliği, kooperatifleşmenin olmaması ve ulaşımda yaşanan zorluklar nedeniyle ilçenin birçok kamu hizmetinden geri kalıyor olmasına vurgu yapılmıştır. Mera yataklarının giderek azalması ve beraberinde yaşanan su sıkıntısı Altınyayla ilçesinin gelişimini engelleyen hususlar olarak görülmektedir *(Şekil-7).*

Şekil 7. Altınyayla İlçesinin Gelişimini Yavaşlatabilecek Unsurlar

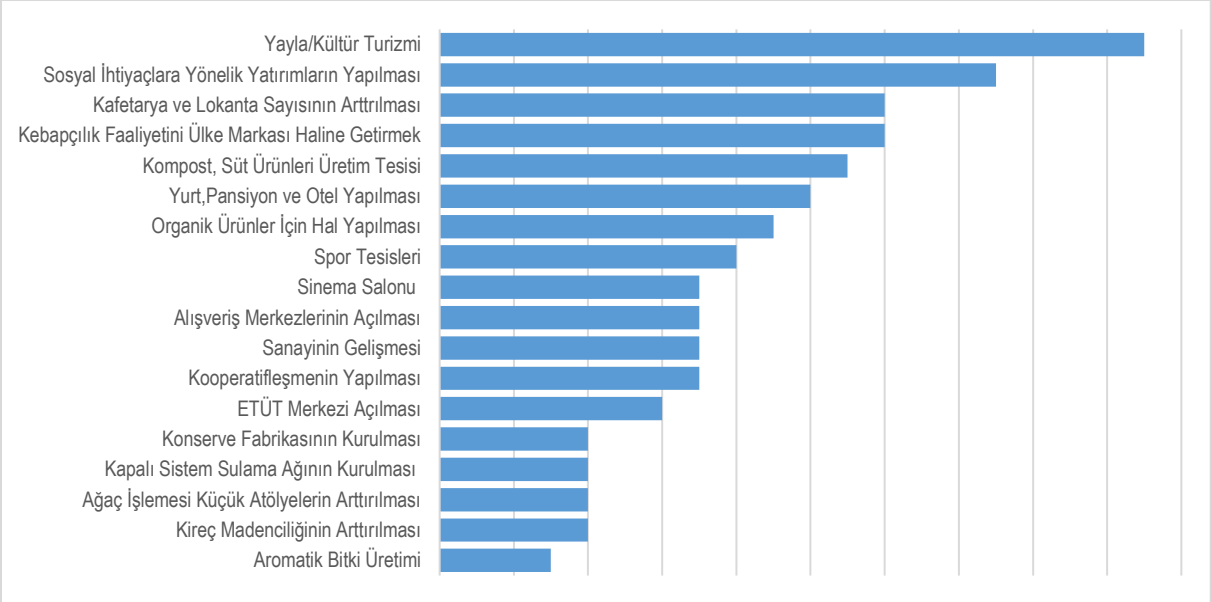
Altınyayla ilçesinde hangi kamu yatırımlarının yapılmasının beklendiğine dair sorulan soruya ağırlıklı olarak eko/yayla turizmi ve eğitim yatırımları cevabı alınmıştır. Tarım ve seracılık bağlamında sulama sorunun çözülebilmesi için Altınyayla Göleti'nin önemi üzerinde durulmuş ve göletin tamamlanmasına yönelik yapılan çalışmaların hız kazanması gerekliliğine değinilmiştir. Seracılık ve mantarcılığın daha fazla desteklenmesi gerektiği ifade edilmiş yani aslında işin özünde çiftçiye verilen desteğin arttırılmasına vurgu yapılmıştır. Aynı zamanda ilçedeki eğitim altyapısının güçlendirilmesine yönelik mevcut üniversitenin geliştirilmesi, öğrenci yurdu, kapalı spor salonu imkânlarının oluşması arzulanan diğer kamu yatırımları arasındadır *(Şekil -8).*

Şekil 8. Altınyayla İlçesinin Gelişimi İçin Gelecek Beş Yıllık Sürede İhtiyaç Duyulan Kamu Yatırımları

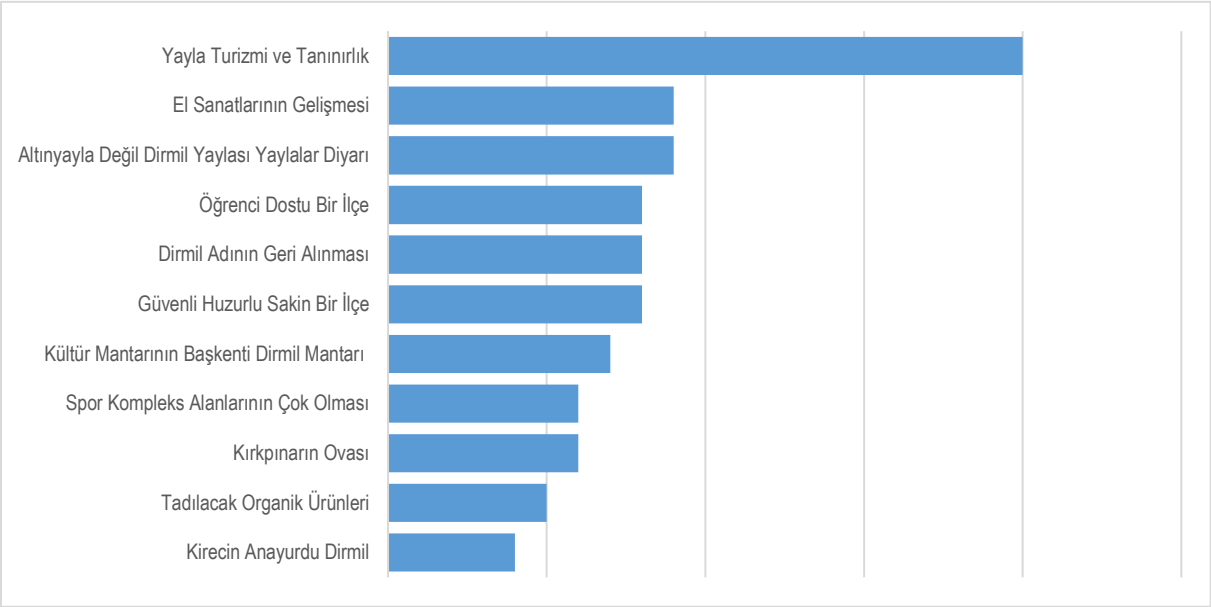
Özel sektör bağlamında beklenenler özellikle yayla turizmi ve eğitim alanında kamu yatırımları ile benzerlik gösterse de özel sektör yatırım beklentileri daha çok sosyal ihtiyaçlara yönelik olarak yoğunlaşmıştır. Yine eğitim alt yapısı bağlamında ilçede ihtiyaç duyulan etüt merkezleri, pansiyon, yurt imkânlarının oluşturulması kamusal yatırım beklentileriyle benzerlik göstermiştir. İlçenin güçlü yönlerinin başında gelen Dirmil Kebabı'nın tanıtımı ve markalaşması beraberinde ilçedeki lokanta ve restoran sayısında da artış meydana getirebileceğinden dolayı bu bağlamda ilçe için önemine vurgu yapılmıştır. Bunların yanı sıra organik ürünler için hal yapılması dikkat çekerken, sinema salonu, spor tesisleri, alışveriş merkezi imkanlarının yaratılması sosyal ihtiyaçlara yönelik arzulanan özel sektör yatırımlarının başında gelmektedir. Konserve fabrikasının kurulması sanayi bağlamında da gelişimi arzulayan Altınyayla'nın diğer özel sektör yatırımları arasındadır. Bunların yanında ilçe, ağaç işlemesine yönelik atölyelerinin arttırılması, sulama ağının kurulması ve aromatik bitki üretimi yatırımlarının da gelmesi adına isteklidir *(Şekil-9).*

Şekil 9. Altınyayla İlçesinin Gelişimi İçin Gelecek Beş Yıllık Sürede İhtiyaç Duyulan Özel Sektör Yatırımları

Altınyayla ilçesinin güçlü yanları, engelleri ve beklentileri ortaya konduktan sonra, ilçenin 10 sene sonrasında hangi yönleri ile anılmasını beklersiniz sorusunun cevapları netleşmiştir. Açık olarak yayla turizmi ile tanınırlığının artmasına yönelik beklentileri olan ilçe yayla turizminin merkezi olmayı arzulamaktadır. El sanatlarının gelişmesine yönelik arzular da dikkat çeken bir başka husus olmuştur. İlçenin bir diğer en büyük beklentisi Altınyayla'nın eski adı olan Dirmil adının geri alınmasına yöneliktir. İlçe bu bağlamda gerekli müracaat sürecinin başlatılmasını beklemektedir. Ayrıca yapılacak olan eğitim yatırımları sonucunda öğrenci dostu bir ilçe olarak anılması beklenmektedir. Bunların yanı sıra ilçe, mantarcılık ve kireç sektöründe anılan bir ilçe olma istekleri bulunmaktadır *(Şekil-10).*

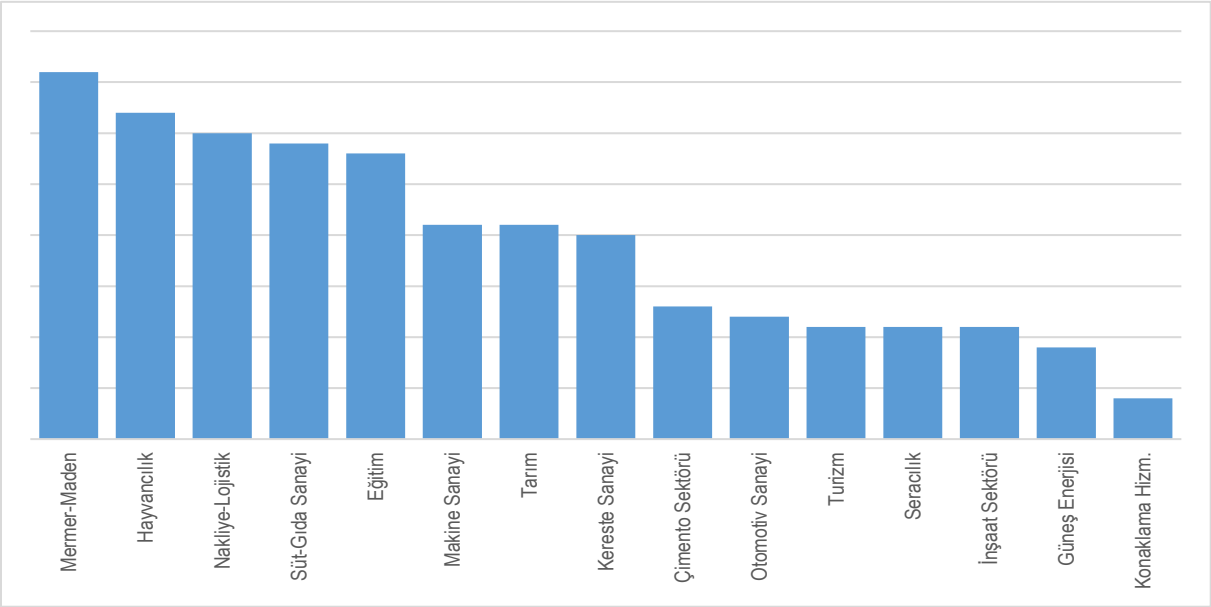
Şekil 10. Altınyayla İlçesinin On Yıl Sonra Tanınmak İstediği Alanlar

BUCAK

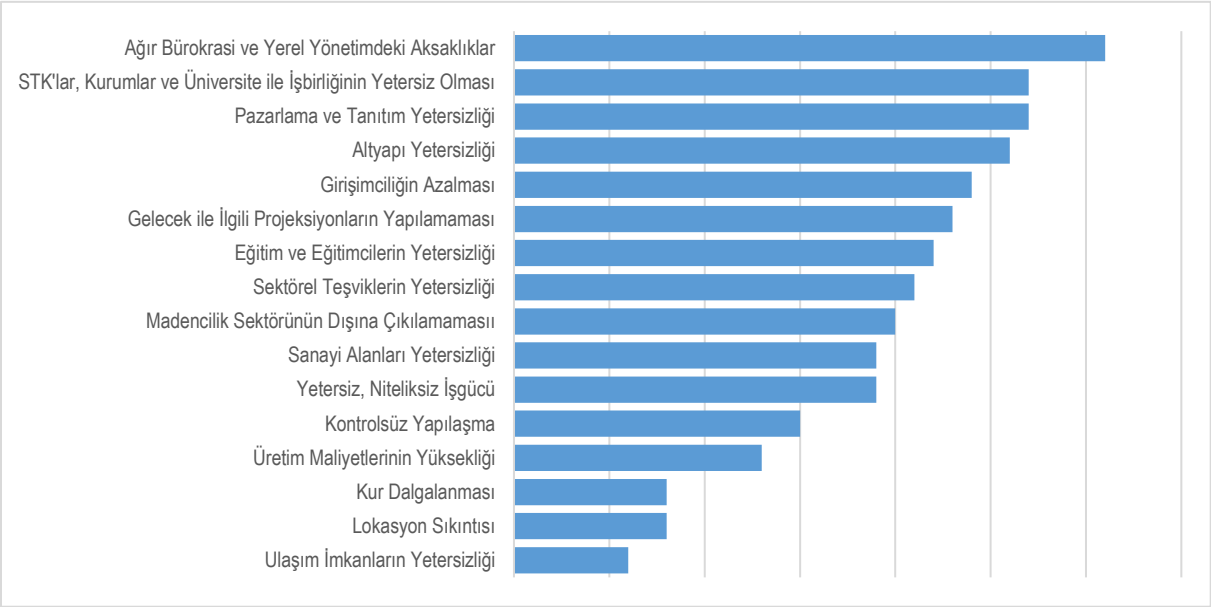
Bucak ilçesinde, ilçe aktörlerinin görüşleri doğrultusunda güçlü oldukları, gelişim adına potansiyel gördükleri alanlara dair yapılan istişarelerde mermer-maden, hayvancılık, lojistik ve eğitim alanlarının öne çıktığını görmekteyiz. Burdur'un en önemli sektörlerinin başında gelen hayvancılık burada da ilçe gelişimi adına potansiyel alanların başında gelmiştir. Mermer ve maden sektörünün yaygın olduğu ilçede söz konusu alanlara yönelik uluslararası taşımacılık-lojistik ağıda gelişmektedir. İlçede bulunan birçok lojistik firması ulusal ve uluslararası taşımacılık bağlamında hizmet vermektedir. Ayrıca süt-gıda, kereste, çimento ve otomotiv gibi sanayinin çeşitli kollarının hâkim olduğu ilçede makine sanayinin gelişmişliğini de görmekteyiz. Bunların yanı sıra seracılık, güneş enerjisi ve inşaat sektörüne de bir yönelme söz konusudur *(Şekil-11).* Tüm bunların dışında Bucak eğitim alanında hem ilk-orta öğretim hem de üniversite birimleri bağlamında oldukça güçlü konumdadır. Orta öğretimde liselerinin başarısı Türkiye'de önem sıralardadır. Ayrıca 4'ü 4 yıllık lisans eğitimi veren, 2'si 2 yıllık eğitim veren toplamda 6 akademik birim ve 120'nin üzerinde akademisyen bulunan ilçe; eğitim alanında önemli bir potansiyelinin olduğunu göstermektedir.

Şekil 11. Bucak İlçesinin Gelişimi Adına En Güçlü Olarak Görülen Alanlar/Sektörler

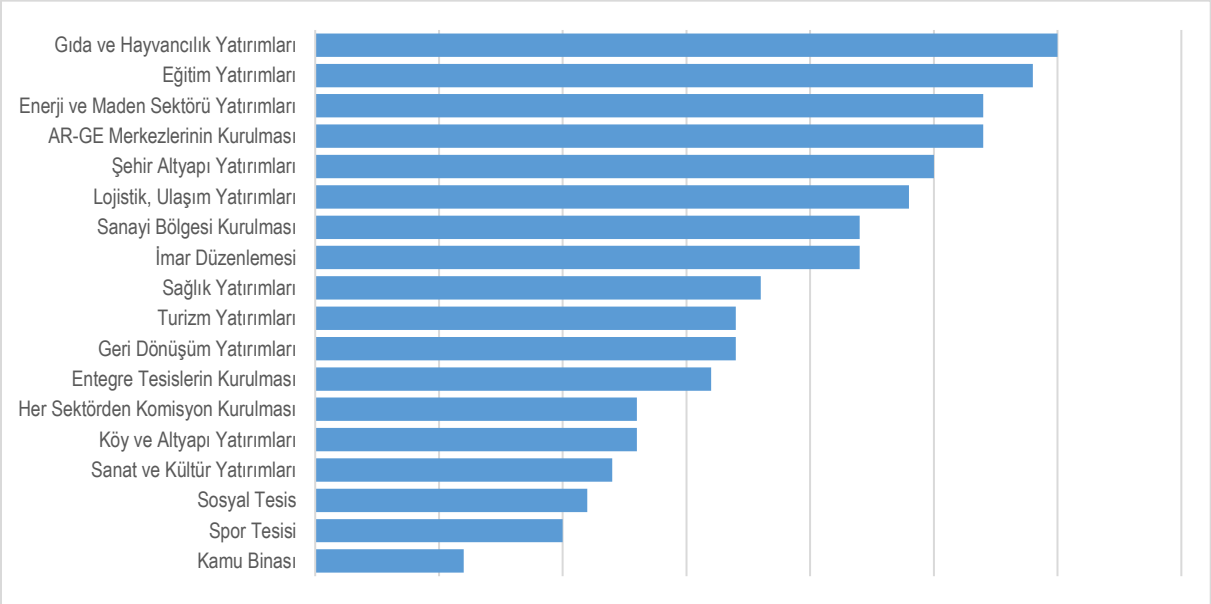
Birçok il veya ilçede olduğu gibi bürokrasinin ağır işlemesi ve yönetimdeki aksaklıklar bu ilçenin de önemli düzeyde algıladığı yavaşlatıcı bir husus olarak görülmektedir. STK ve kurumların üniversite ile olan iş birliği yetersizliği ilçede dikkat çeken bir diğer hususdur. İlçedeki pazarlama-tanıtım, altyapı ve sektörel teşvik yetersizliği girişimciliğin azalmasını da beraberinde getirmekte ve geleceğe yönelik projeksiyonların, stratejilerin üretilememesi de kaygı verici görülmektedir. Sanayinin önemli büyüklükte olduğu ilçede giderek yetersiz ve niteliksiz iş gücünün oluşması da bir diğer kaygı verici husustur. Sanayi ile birlikte lojistiğin de önemli olduğu ilçede hâkim olan madencilik sektörü güçlü yön olarak öne çıkarken, bu sektörden dışarı çıkılamaması aynı zamanda ilçe için yavaşlatıcı bir husus olarak ifade edilmiştir. Bu yüzden farklı sanayi kolları ile ölçeğin hem büyüyüp hem çeşitlenebileceği ifade edilmiş, bunun adına büyük ölçekli bir fizibilite çalışması ile Bucak Sanayi Stratejisinin yapılması önerilmektedir. Bunların yanı sıra kısmen de olsa kontrolsüz yapılaşmanın getirdiği sıkıntılara vurgu yapılmıştır. İlçenin eğitim alanını çok önemsemesi; eğitimcilerin hem sayısal hem de niteliksel açıdan yetersizliklerini de önemli bir sorun olarak görmeleri sonucunu doğurmuştur *(Şekil-12).*

Şekil 12. Bucak İlçesinin Gelişimini Yavaşlatabilecek Unsurlar

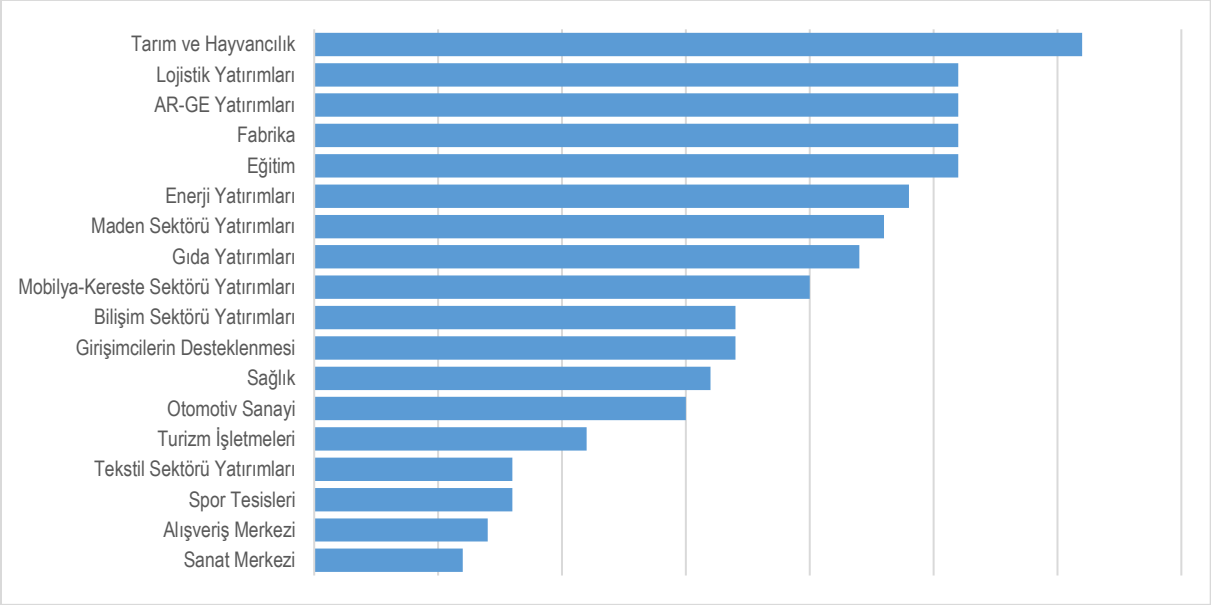
Bucak ilçesinde hangi kamu yatırımlarının yapılmasının beklendiğine dair sorulan soruya ilçenin güçlü yönlerini destekler nitelikte olarak gıda ve hayvancılık, eğitim, enerji-maden yatırımlarına yönelik cevaplar alınmıştır. Bu bağlamda AR-GE merkezlerinin kurulması ilçenin beklediği en somut kamu yatırımları arasındadır. Kontrolsüz yapılaşmanın getirdiği sorunları çözmek adına ilçede imar düzenlenmesi yapılması arzulanmaktadır. Lojistik, ulaşım ve şehir, köy altyapı yatırımlarının arttırılarak ilçede bir sanayi bölgesi kurulması diğer beklenen kamusal yatırımlar arasında gelmektedir. Sağlık, spor tesisi, turizm, sanat ve kültüre yönelik beklentileri olan Bucak'ta geri dönüşüm yatırımlarına yönelik olan istekler de dikkat çekmektedir *(Şekil-13)*.

Şekil 13. Bucak İlçesinin Gelişimi İçin Gelecek Beş Yıllık Sürede İhtiyaç Duyulan Kamu Yatırımları

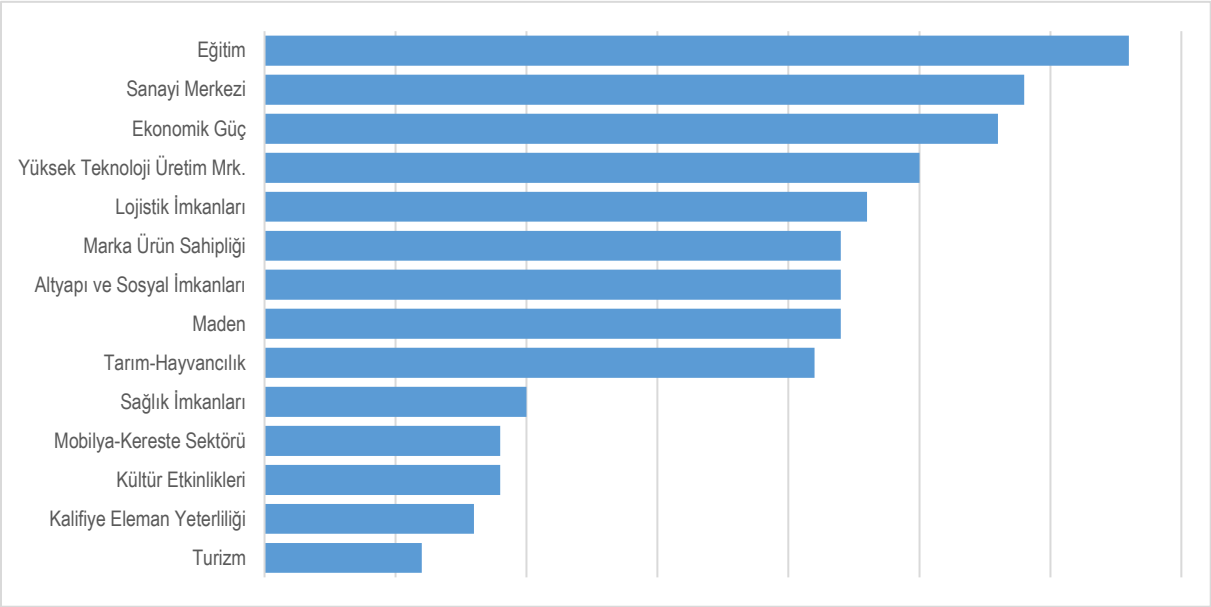
Özel sektör bağlamında beklenenler de kamu yatırımlarına benzer alanlarda yoğunlaşmıştır. Ancak tarım ve hayvancılık alanında özel sektörden beklenen yatırımlar anlamlı oranda daha fazladır. Yine lojistik, AR-GE yatırımları, mobilya ve kereste sektörüne yönelik yatırımların beraberinde fabrikalaşmayı da getirmesi beklenmektedir. Sanayi ile bağdaşacak türde enerji, maden, otomotiv daha da özelinde tekstil ve bilişim yatırımları destekleyici sanayi unsurları olarak görülmektedir. Girişimcilerin desteklenmesine yönelik arzuları olan ilçe, sağlık ve turizm yatırımlarının gelmesi adına da isteklidir. Ayrıca yapılan istişare sonucunda ilçenin eğitim alanında özel okul imkanlarının yaratılmasını arzuladıkları ifade edilmiştir *(Şekil-14)*.

Şekil 14. Bucak İlçesinin Gelişimi İçin Gelecek Beş Yıllık Sürede İhtiyaç Duyulan Özel Sektör Yatırımları

Bucak ilçesinin gücü, engelleri ve beklentileri ortaya konduktan sonra, ilçenin 10 sene sonrasında hangi yönleri ile anılmasını beklersiniz sorusunun cevapları da belirginleşmiştir. Bucak ilçesinin açık biçimde eğitim alanında güçlü bir ilçe olarak anılma beklentilerinin olduğu görülmektedir. İlçe de özel lise açılmasına yönelik beklentiler eğitim alanına yönelik ilçenin en somut hayalidir. Ayrıca sanayi gücü oluşturmak ve sanayi merkezi olarak anılmak adına maden, mobilya-kereste gibi destekleyici alanlar gözetilmelidir. İlçenin yüksek teknoloji üretim merkezi olarak anılması ve marka oluşturmasına yönelik çalışmaların da hayata geçirilmesi beklenmektedir. Bu bağlamda ilçenin sahip olduğu sanayi gücünün sürdürülebilirliği oldukça önemlidir *(Şekil-15)*.

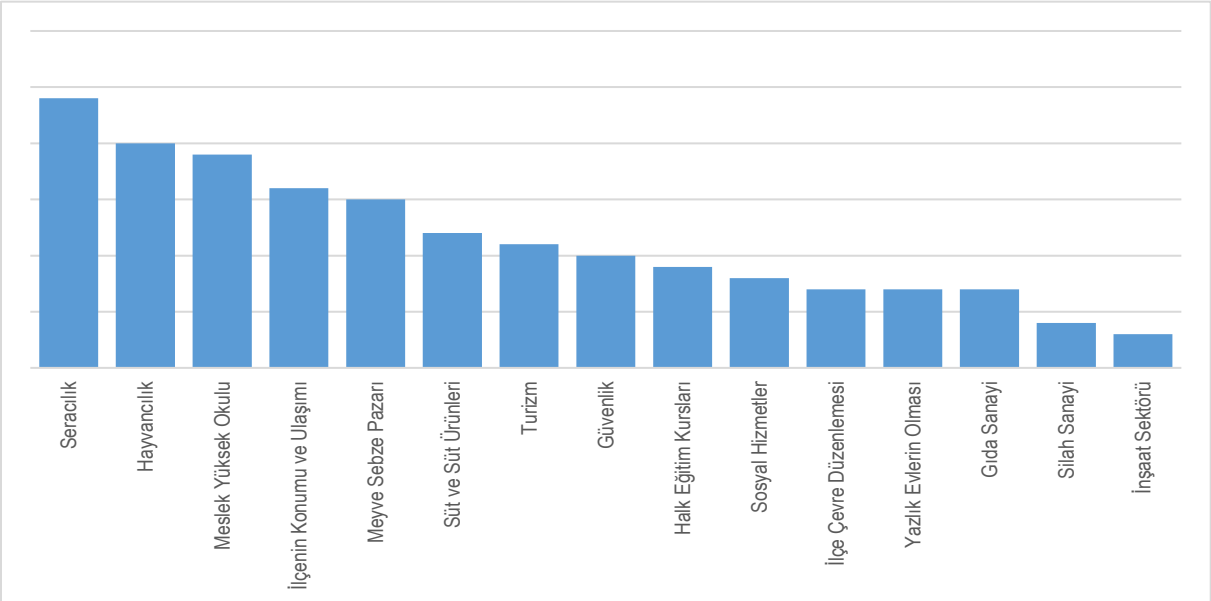
Şekil 15. Bucak İlçesinin On Yıl Sonra Tanınmak İstediği Alanlar

ÇAVDIR

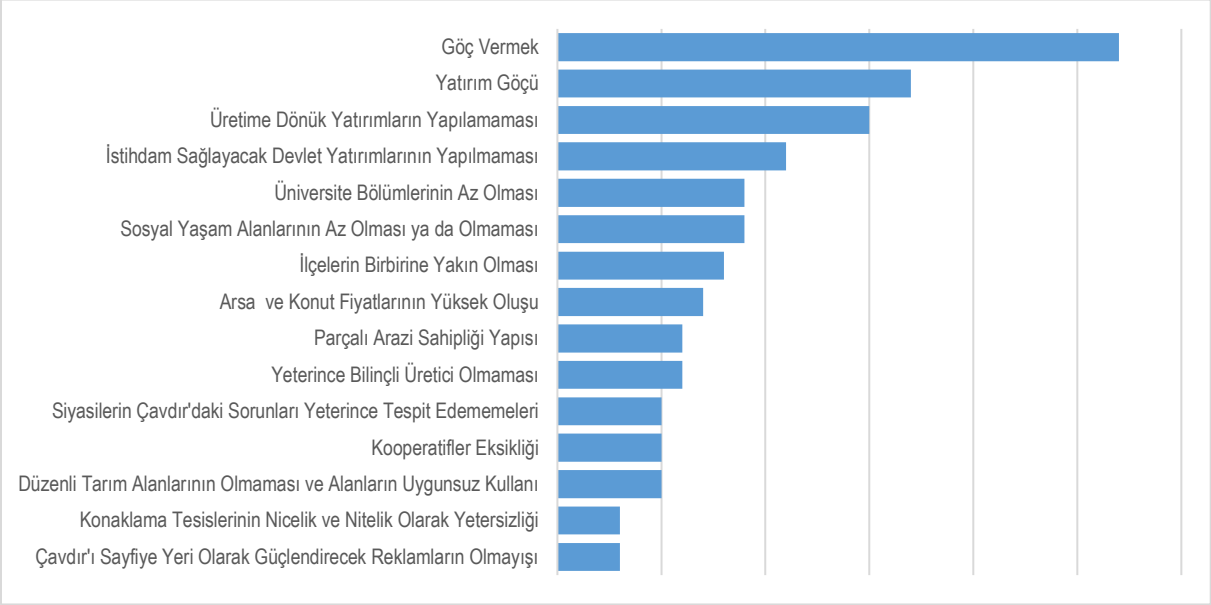
Çavdır ilçesinde ilçe aktörlerinin görüşleri doğrultusunda gelişim adına potansiyel gördükleri güçlü alanlara dair yapılan istişarelerde seracılık, hayvancılık ve ilçede bulunan meslek yüksekokulunun öne çıktığını görmekteyiz. Seracılığı destekler nitelikte olan meyve ve sebze pazarının ilçe için önemi ifade edilirken, hayvancılık ve süt ürünleri potansiyelinin de güçlü olduğu dile getirilmiştir. Eğitim alanında da güçlü olduğunu iddia eden ilçede halk eğitim kurslarının çeşitliliği ve yeterliliği dikkat çeken bir diğer husus olmuştur. Ayrıca kısmen de olsa Çavdır'da bulunan yazlık evler ilçedeki turizm potansiyeli adına önem teşkil etmektedir. Bunların yanı sıra gıda, savunma sanayi ve inşaat sektörün de ilçenin gelişmişliği ifade edilmiştir *(Şekil-16)*.

Şekil 16. Çavdır İlçesinin Gelişimi Adına En Güçlü Olarak Görülen Alanlar/Sektörler

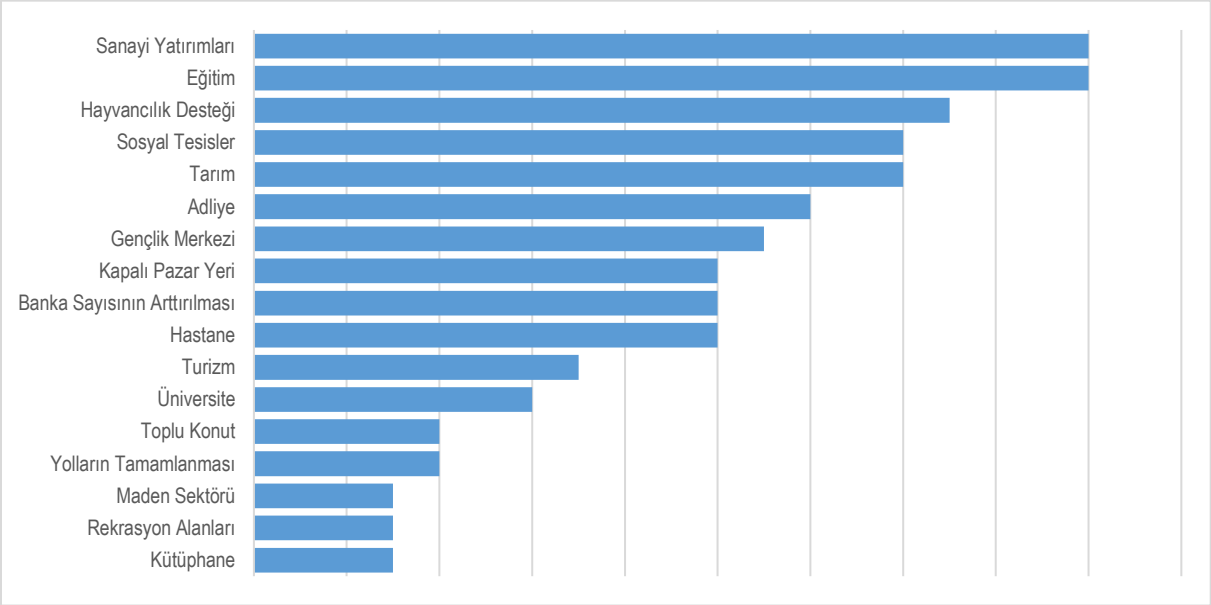
Birçok il ve ilçede gelişimi yavaşlatıcı hususların başında gelen göç olgusu Çavdır'da da açık bir şekilde gelişimin önünde engel olarak görülmektedir. İlçedeki girişimcilerin yatırımlarını daha çok ilçe dışında gerçekleştirmesi, Çavdır'da bir yatırım göçüne sebep olurken ilçeden verilen girişimci kaybı beraberinde üretime dönük yapılan yatırımlar için de bir tehdit oluşturmaktadır. Girişimci kaybı dolayısıyla iş sahalarının ilçe dışında oluşuyor olması istihdam sağlayacak devlet yatırımlarının da önünde engel teşkil etmektedir. Ayrıca ilçede bulunan meslek yüksekokulunun bölüm sayısının az oluşu dile getirilmiş, sosyal yaşam alanlarının yetersizliğine de dikkat çekilmiştir. Arsa ve konut fiyatlarının kısmen de olsa yüksek olması ve parçalı arazi yapısı nedeniyle tarım alanlarının uygunsuz kullanıldığı ifade edilmiştir. Ayrıca kooperatifçiliğin gelişememesi dile getirilmiş ve Çavdır'da reklam tanıtım eksikliğine vurgu yapılmıştır *(Şekil-17).*

Şekil 17. Çavdır İlçesinin Gelişimini Yavaşlatabilecek Unsurlar

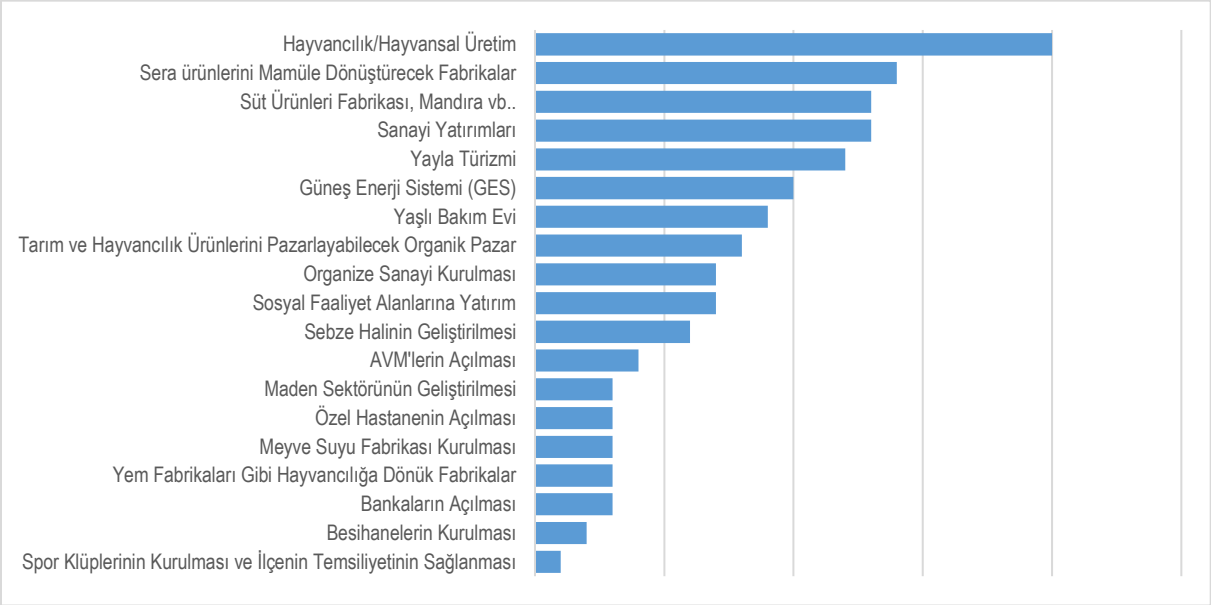
Çavdır ilçesinde hangi kamu yatırımlarının yapılmasının beklendiğine dair sorulan soruya ağırlıklı olarak sanayi ve eğitim yatırımları cevapları alınmıştır. Hayvancılık bağlamında daha fazla kamusal destek beklenen ilçede tarıma yönelik yatırım beklentileri de dile getirilmiştir. Sosyal tesis, adliye, gençlik merkezi, hastane, üniversite gibi pek çok kamusal yatırıma ihtiyaç duyulduğuna vurgu yapılmış, yol çalışmalarının tamamlanmasına yönelik çalışmaların hız kazanması ifade edilmiştir. İlçedeki mevcut banka sayısının arttırılmasına yönelik beklentiler de dikkat çeken bir başka hususdur. Ayrıca ilçe kapalı pazar yeri ve kütüphane imkânlarının yaratılması konusunda da isteklidir *(Şekil-18).*

Şekil 18. Çavdır İlçesinin Gelişimi İçin Gelecek Beş Yıllık Sürede İhtiyaç Duyulan Kamu Yatırımları

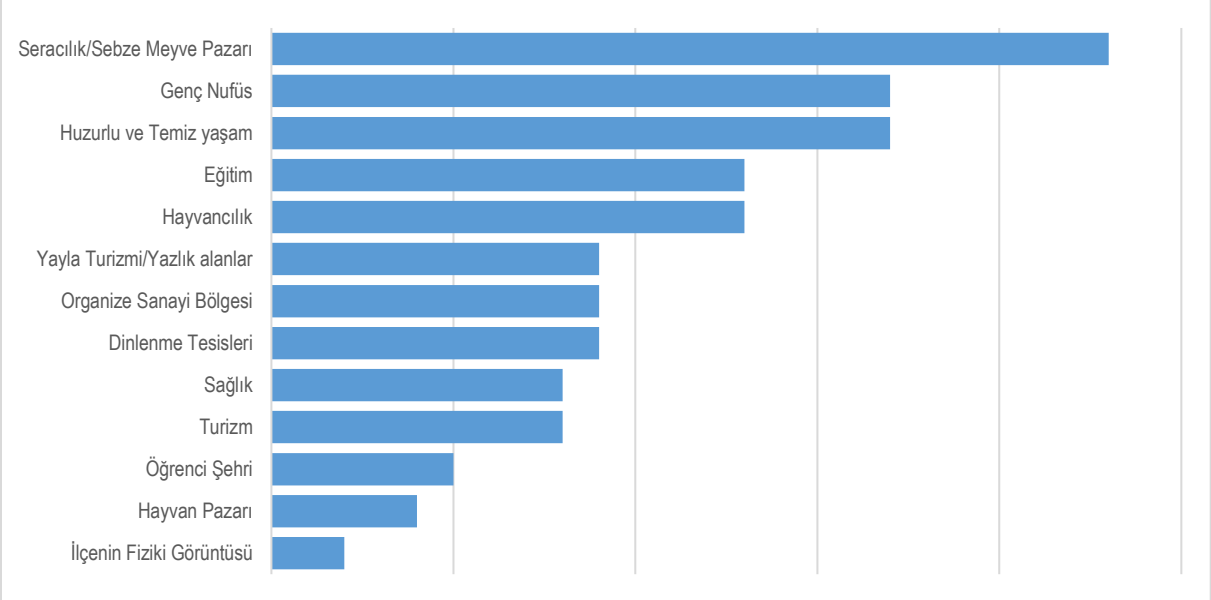
Özel sektörden beklenenler kamu yatırımları ile kısmen benzerlik gösterse de özel sektör yatırımları açık bir şekilde hayvancılık ve hayvansal üretime yönelik yatırımlar üzerine yoğunlaşmıştır. Tarım ve hayvansal ürünlerin pazarlamasına yönelik organik pazar kurulması, mevcut sebze halinin geliştirilmesi ve meyve suyu fabrikası kurulması bu bağlamda destekleyici unsurlar olarak görülmektedir. İlçenin en büyük beklentilerinden olan süt ve süt ürünleri için mandıra kurulması önemsenmektedir. Bununla beraber besihane kurulması konusunda da isteklidir. Ayrıca Çavdır'da sera ürünlerini mamüle dönüştürecek fabrikalar kurulması da arzulanmaktadır. Sanayi yatırımlarına da ihtiyaç olduğu ifade edilirken, güneş enerji sistemlerine yönelik yatırımların gelmesi konusunda istekli oldukları dikkat çekmektedir. Bunların yanı sıra kurulması arzulanan alışveriş merkezi ve spor kulüplerinin ilçedeki sosyal hayatı da canlandırması beklenmektedir (*Şekil-19).*

Şekil 19. Çavdır İlçesinin Gelişimi İçin Gelecek Beş Yıllık Sürede İhtiyaç Duyulan Özel Sektör Yatırımları

Çavdır ilçesinin gücü, engelleri ve beklentileri ortaya konduktan sonra, ilçenin 10 sene sonrasında hangi yönleri ile anılmasını beklersiniz sorusunun cevapları da netleşmiştir. Oldukça açık biçimde Çavdır'da seracılık ve sebze/meyve pazarı kurulması arzulanmaktadır. Tarım ve hayvancılık alanında güç oluşturulması adına hayvan pazarı ve organik pazar gibi destekleyici alanlarda gözetilmelidir. Göç olgusunun beraberinde getirdiği cansızlığı ortadan kaldırmak ve genç nüfusu, girişimciyi ilçeye çekmek adına gerekli sosyal yaşam alanlarının oluşturulması önemsenmektedir. Ayrıca sağlık, yayla turizmi hatta eğitim alanlarında yatırımlara yön verilmesi doğrultusunda ilçenin huzurlu ve öğrenci şehri olarak anılmasına dair beklentiler de mevcuttur *(Şekil-20).*

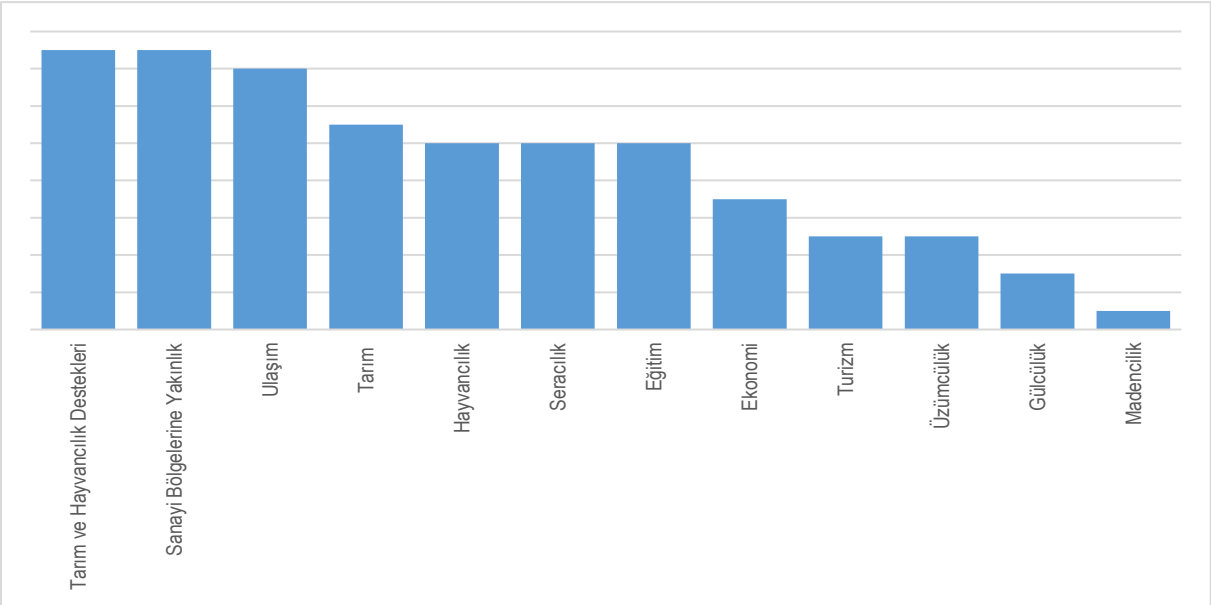
Şekil 20. Çavdır İlçesinin On Yıl Sonra Tanınmak İstediği Alanlar

ÇELTİKÇİ

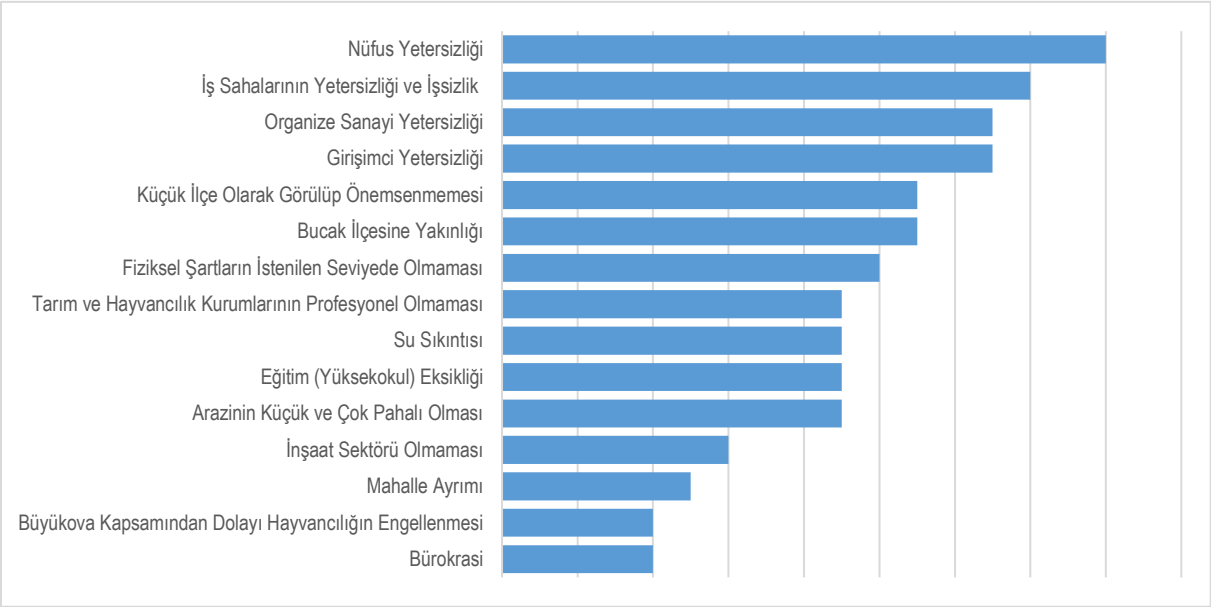
Çeltikçi ilçesinde, ilçe aktörlerinin görüşleri doğrultusunda güçlü oldukları, gelişim adına potansiyel gördükleri alanlara dair yapılan istişarelerde tarım ve hayvancılık sektörü öne çıkmaktadır. Bunun yanında sanayi bölgesi oluşturmak adına uygun açık alanlarının olması, aynı zamanda ulaşım bakımından da anayol üzerinde olması dikkate değer diğer güçlü alanlar olarak görülmektedir. Burdur'un en önemli sektörlerinden olan hayvancılık ve tarım Çeltikçi'de de kendini gösterirken daha da özelinde seracılık, üzümcülük ve gülcülük faaliyetlerinin de varlığı ilçenin güçlü yönleri arasında gösterilmektedir *(Şekil-21).*

Şekil 21. Çeltikçi İlçesinin Gelişimi Adına En Güçlü Olarak Görülen Alanlar/Sektörler

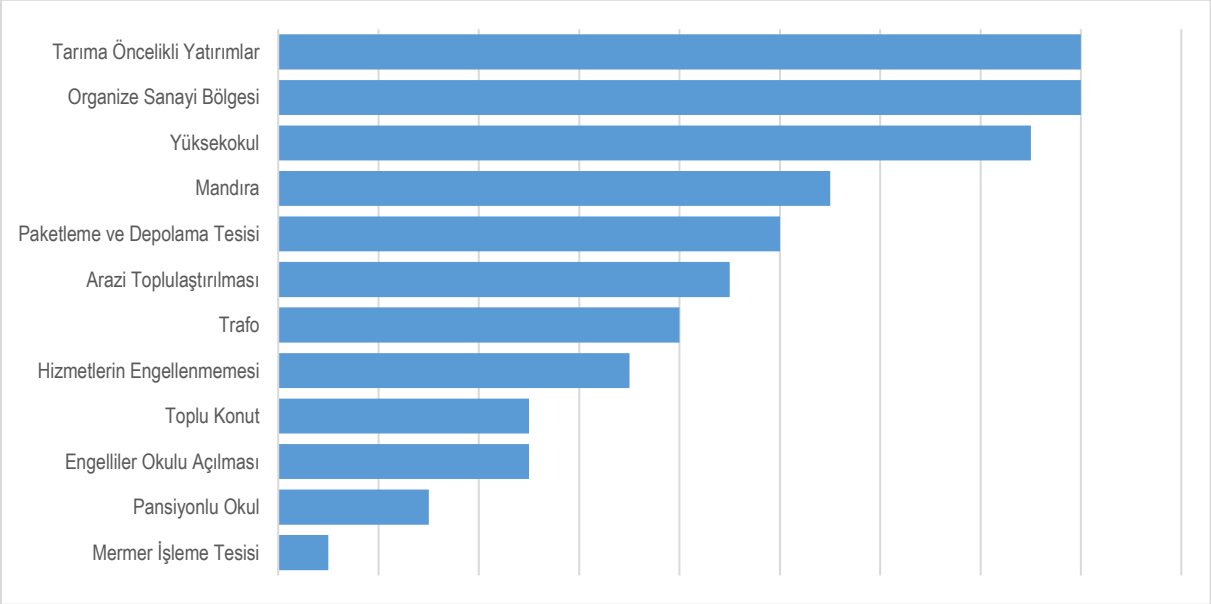
Nüfus yetersizliği birçok il ve ilçede olduğu gibi Çeltikçi ilçesinde de gelişimi yavaşlatıcı bir husus olarak görülmektedir. Yetersiz nüfusu ve küçük ilçe olarak görülmesi nedeniyle fazla hizmet alamayan ilçede girişimci sayısının az olması beraberinde iş sahalarının yetersizliğini de getirmektedir. İlçenin Bucak'a yakınlığının gelişimini yavaşlatan bir husus olarak ifade edilmesi dikkat çekerken, organize sanayi yetersizliğine de bu bağlamda vurgu yapılmıştır. Bu yüzden yeni yapılabilecek bir organize sanayi bölgesinin Çeltikçi ilçesine doğru uzanan alanda değerlendirilmesi ilçedeki en önemli arzudur *(Şekil-22).*

Şekil 22. Çeltikçi İlçesinin Gelişimini Yavaşlatabilecek Unsurlar

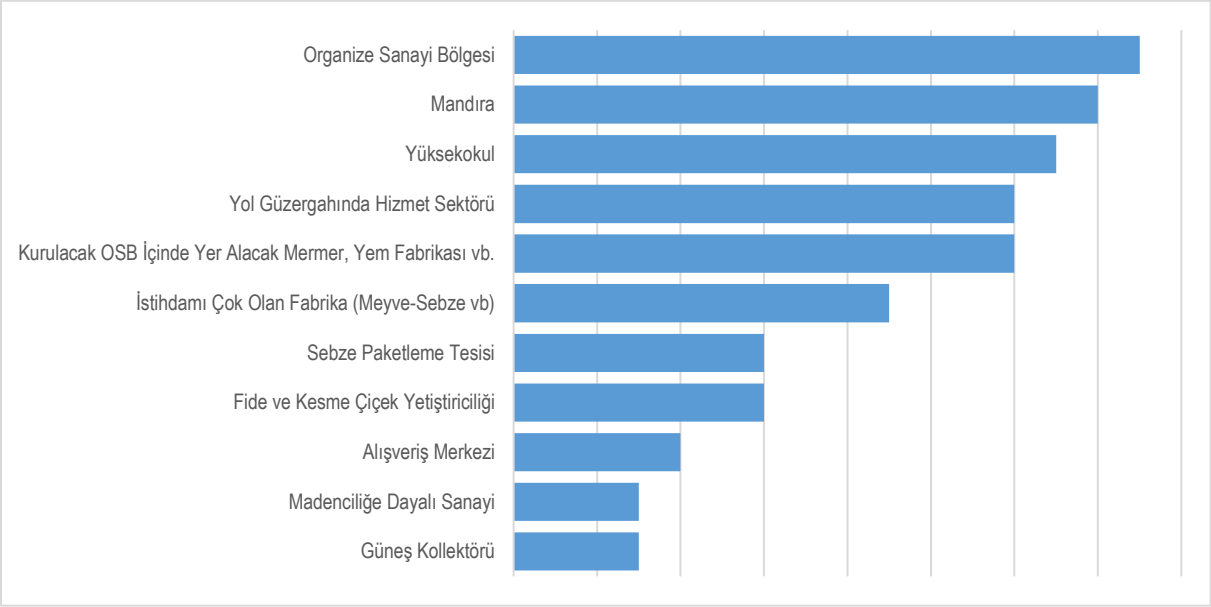
Çeltikçi ilçesinde hangi kamu yatırımlarının yapılmasının beklendiğine dair sorulan soruya ağırlıklı olarak organize sanayi bölgesi, yüksekokul ve tarıma yönelik yatırımlar cevapları alınmıştır. Yüksekokul açılmasına yönelik yatırımlar beklenilen ilçede pansiyonlu okul imkânlarının yaratılması arzulanmaktadır. Hayvancılık ve tarımı destekler nitelikte mandıracılığın yaygınlaşması, mermer işleme ve paketleme/depolama tesislerinin kurulması beklenmektedir. Bu bağlamda hizmetlerin engellenmemesini bekleyen ilçede kurulacak olan tesislerin istihdam kapısı açacağı da düşünülmektedir. Bunların dışında Çeltikçi arazi toplulaştırması ve trafo yapımını beklemektedir *(Şekil-23)*.

Şekil 23. Çeltikçi İlçesinin Gelişimi İçin Gelecek Beş Yıllık Sürede İhtiyaç Duyulan Kamu Yatırımları

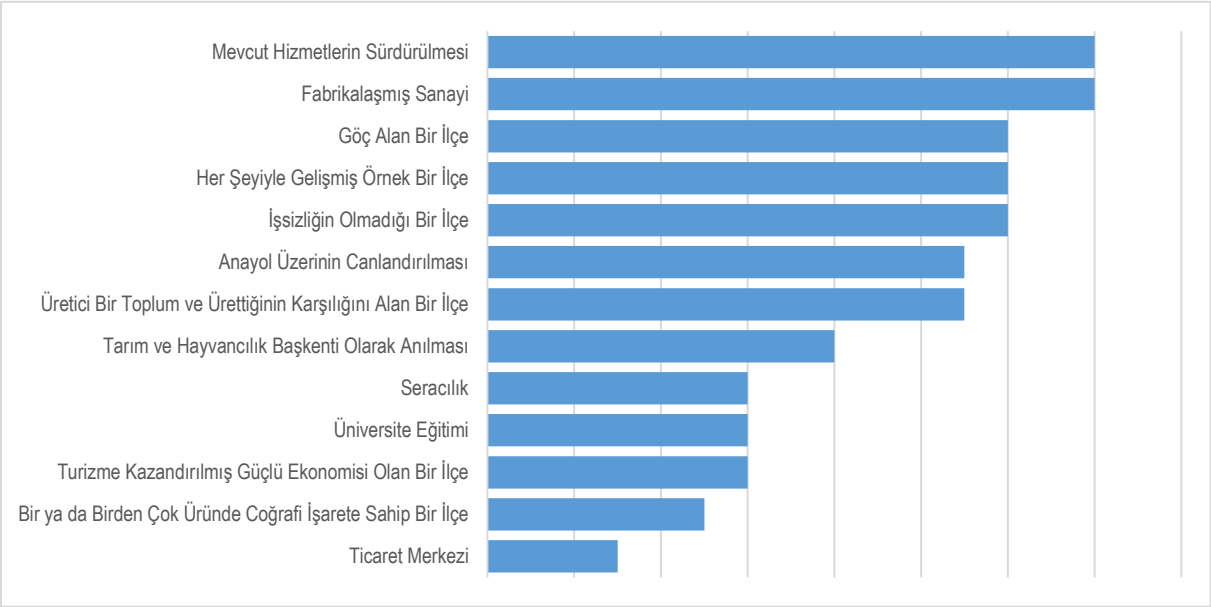
Özel sektör bağlamında beklenenler de kamu yatırımlarına benzer alanlarda yoğunlaşmıştır. Yine ihtiyaç duyulan kamu yatırımlarını destekler nitelikte, organize sanayi bölgesi kurulması, mandıracılık imkânlarının yaratılması Çeltikçi'nin beklediği temel özel sektör yatırımları arasındadır. Kurulacak olan organize sanayi bölgesi içerisinde ilçenin güçlü yanlarını destekler nitelikte mermer ve yem fabrikaları açılması beklenmektedir. İlçedeki işsizlik problemini çözmek adına sebze paketleme tesislerine dönük yapılacak olan yatırımlar da oldukça önemlidir. Sosyal ihtiyaçların giderilmesine yönelik alışveriş merkezi hayali olan Çeltikçi, fide ve kesme çiçek yetiştiriciliğinin yaygınlaştırması ve madenciliğe dayalı sanayi yatırımları konusunda da isteklidir *(Şekil-24).*

Şekil 24. Çeltikçi İlçesinin Gelişimi İçin Gelecek Beş Yıllık Sürede İhtiyaç Duyulan Özel Sektör Yatırımları

Çeltikçi ilçesinin gücü, engelleri ve beklentileri ortaya konduktan sonra, ilçenin 10 sene sonrasında hangi yönleri ile anılmasını beklersiniz sorusunun cevapları da netleşmiştir. İlçenin fabrikalaşmış sanayisi ile anılması arzulanırken, 10 yıl sonunda oluşacak yeni iş sahalarının ilçedeki işsizlik sorununu da çözmesi beklenmektedir. İlçede hizmete geçecek olan fabrikalar sayesinde ürettiğinin karşılığını alabilmeyi arzulayan Çeltikçi'nin özünde hayali, tarım ve hayvancılıkta profesyonel olabilmektir. Özellikle tarımsal üretimde eski gücüne kavuşmak isteyen ilçe, seracılık faaliyetlerinde de önemli bir yer edinmeyi arzulamaktadır. Bu bağlamda dikkat çeken bir diğer husus ise ilçenin coğrafi işaret alma konusunda istekli olmasıdır. Mevcut hizmetlerin sürdürülebilirliği, tarım alanlarında teşviklerin verilmesi ve teşviklerin etkin kullanımı ilçe için büyük önem arz etmektedir *(Şekil-25).* Ayrıca anayol üzerinin canlandırılması beklentiler arasında yer almıştır. Bu bağlamda anayol üzerinde yöreye ait otantik ürünlerin ve hizmetlerin var olduğu bir çekim merkezi oluşturulabileceğini önermektedirler.

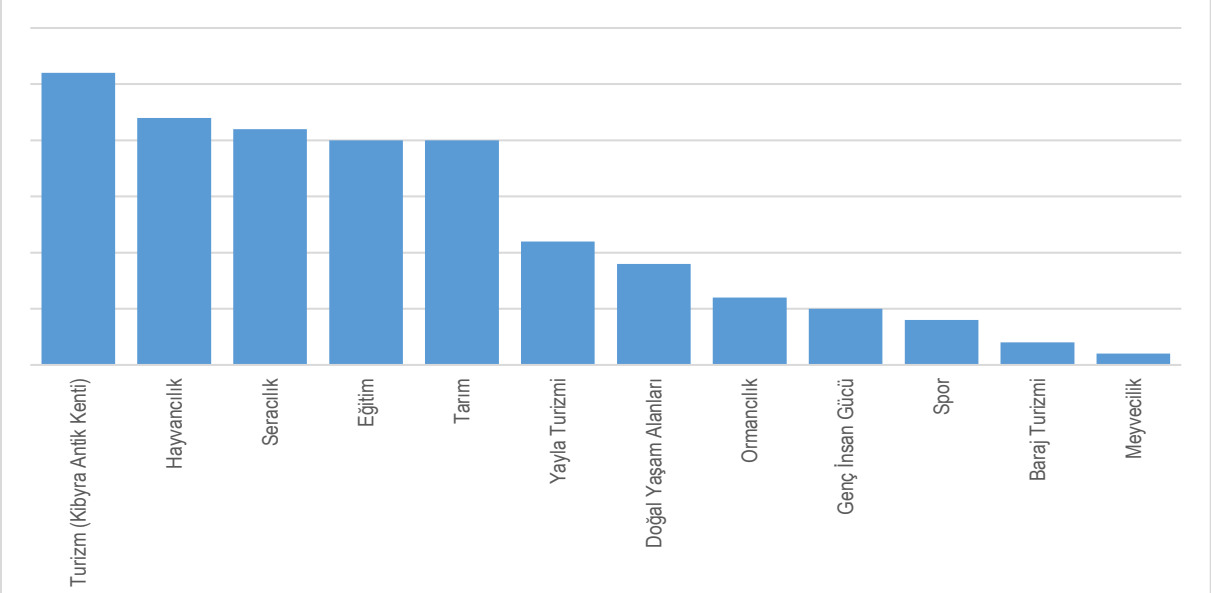
Şekil 25. Çeltikçi İlçesinin On Yıl Sonra Tanınmak İstediği Alanlar

GÖLHİSAR

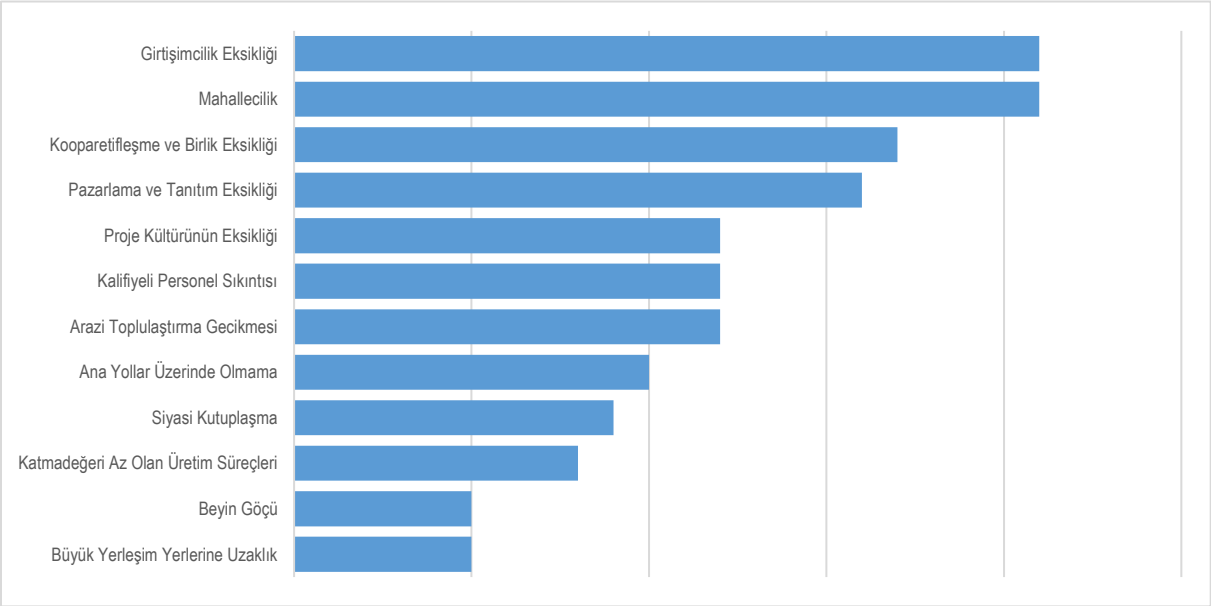
Gölhisar ilçesinde, ilçe aktörlerinin görüşleri doğrultusunda güçlü oldukları, gelişim adına potansiyel gördükleri alanlara dair yapılan istişarelerde ilçenin turizm başta olmak üzere tarım-hayvancılık, seracılık ve eğitim potansiyeli ile öne çıktığını görmekteyiz. Ailelerin tarım, hayvancılık ve seracılık alanlarıyla önemli düzeyde uğraştığı ilçede kısmen de olsa genç iş gücünün varlığı dikkat çekmektedir. Doğal yaşam alanları, ormancılık, yayla turizmi ve kısmen de olsa baraj turizminin ilçe için önemi vurgulanmıştır. Bunların yanı sıra Gölhisar'da çok büyük bir yerleşim alanına sahip olan Kibyra Antik Kenti Türkiye için önemli bir değer taşımakta ve ilçeye her yıl birçok turist çekmektedir. Bu bağlamda ilçe için kültür turizm potansiyelinin en güçlü sektör olduğu ifade edilmektedir *(Şekil-26).*

Şekil 26. Gölhisar İlçesinin Gelişimi Adına En Güçlü Olarak Görülen Alanlar/Sektörler

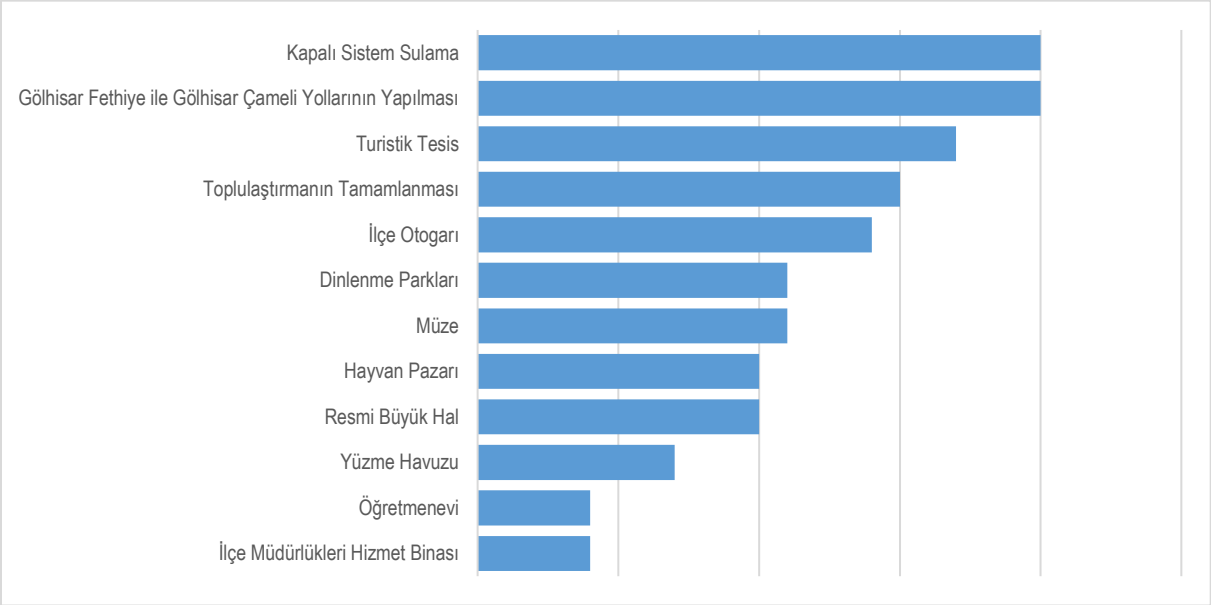
Girişimci yetersizliği Gölhisar'ın önemli düzeyde algıladığı yavaşlatıcı bir husus olarak görülmektedir. Ancak dikkat çekilmesi gereken hususlardan biri de kooperatifleşme/birlik eksikliğidir. Pazarlama/tanıtım yetersizliği ve proje kültürünün eksikliğine de vurgu yapılmıştır. Ayrıca büyük yerleşim yerlerine uzaklığı nedeniyle yetişen iş gücünün ilçeden göç etmesi kalifiye eleman sıkıntısını da beraberinde getirmektedir. Bunun sonucunda ilçe, katma değeri düşük üretim süreçleri ile karşı karşıya kalmaktadır *(Şekil-27).*

Şekil 27. Gölhisar İlçesinin Gelişimini Yavaşlatabilecek Unsurlar

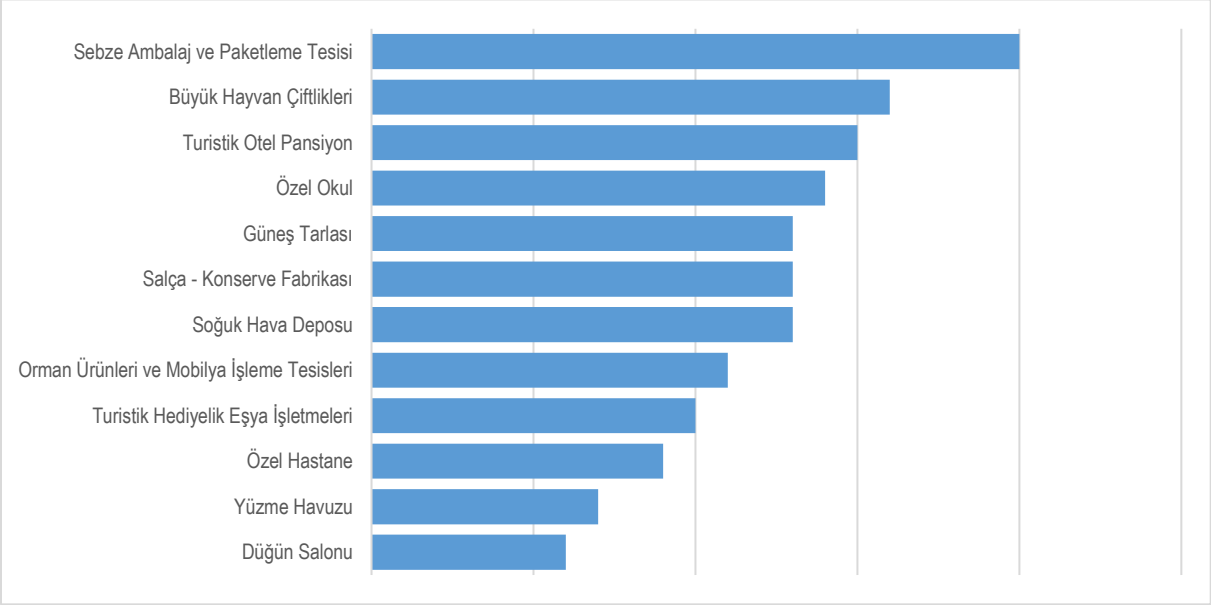
Gölhisar ilçesinde hangi kamu yatırımlarının yapılmasının beklendiğine dair sorulan soruya seracılık ve tarımı destekler nitelikte kapalı sistem sulamanın yaygınlaştırılmasına yönelik yatırım cevapları alınmıştır. Ayrıca Gölhisar-Fethiye ve Gölhisar-Çameli yol çalışmalarına hız kazandırılması ilçenin beklediği kamu yatırımlarının başında gelmektedir. İlçenin kültür turizmi potansiyeline sahip olması nedeniyle turistik tesis ihtiyacına duyduğu ihtiyaç dile getirilmiş ve bu bağlamda kamusal yatırımların ilçe için önemi üzerinde durulmuştur. Arazi toplulaştırmalarında yaşanan gecikmelerin tamamlanmasına yönelik arzuları olan ilçede, dinlenme parkları, müze, yüzme havuzu, öğretmen evi gibi sosyal anlamda duydukları gereksinimlerde dile getirilmiştir. Bunların dışında ilçe otogarı ve ilçe müdürlükleri hizmet binasının yapılandırılması, hayvan pazarı ve büyük haller kurulması diğer arzulanan yatırımlar arasındadır *(Şekil-28).*

Şekil 28. Gölhisar İlçesinin Gelişimi İçin Gelecek Beş Yıllık Sürede İhtiyaç Duyulan Kamu Yatırımları

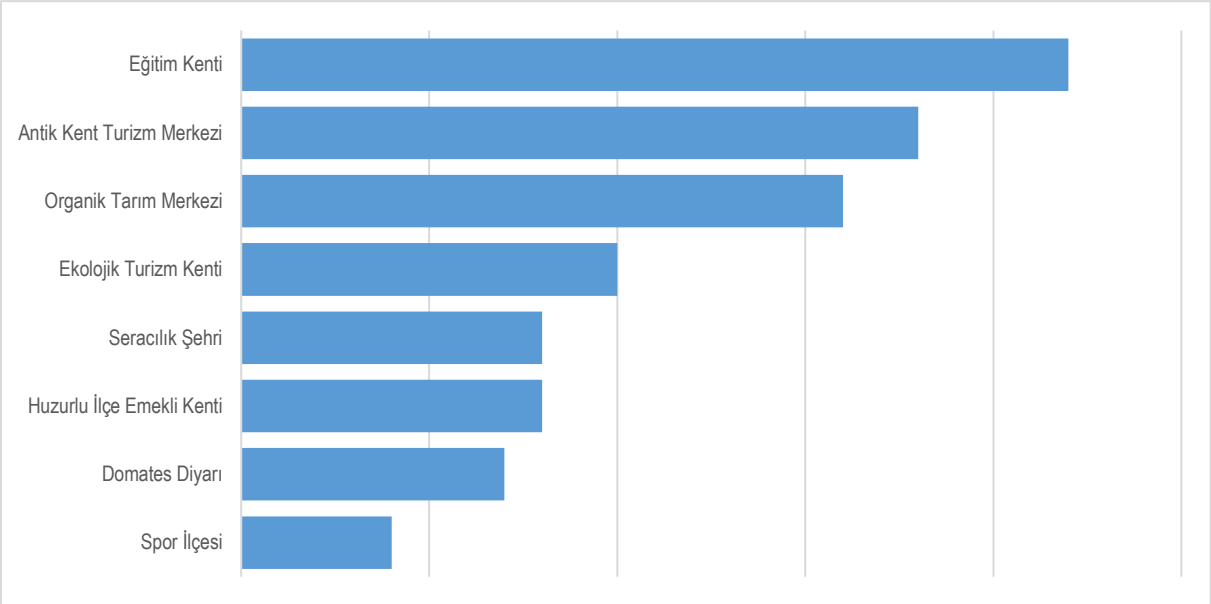
Gölhisar'da özel sektör bağlamında beklenenler de kamu yatırımlarına benzer alanlarda yoğunlaşmıştır. İlçenin kamudan beklediği turistik tesis, otel ve sebze paketlemeye yönelik fabrika yatırımları, salça/konserve fabrikaları, orman ürünleri ve mobilya işleme tesisleri de tamamlayıcı özel sektör yatırımları olarak eklenmiştir. Gerek Kibyra Antik Kenti'nin sembolleştirilmesi gerekse ilçedeki kültür turizm potansiyelini destekleme adına hediyelik eşya satan işletmelere duyulan ihtiyaca vurgu yapılmıştır. Ayrıca özel hastane ve özel okul yapımına yönelik yatırımları arzuladıkları da ifade edilmiştir. Tarım ve hayvancılığı güçlendirmeye yönelik büyük hayvan çiftlikleri ve güneş tarlası yatırımlarını beklemektedirler. Bunların yanı sıra ilçe yüzme havuzu ve düğün salonu yapılması konusunda da isteklidir *(Şekil-29).*

Şekil 29. Gölhisar İlçesinin Gelişimi İçin Gelecek Beş Yıllık Sürede İhtiyaç Duyulan Özel Sektör Yatırımları

Gölhisar ilçesinin gücü, engelleri ve beklentileri ortaya konduktan sonra, ilçenin 10 sene sonrasında hangi yönleri ile anılmasını beklersiniz sorusunun cevapları da netleşmiştir. Oldukça açık biçimde Gölhisar eğitim kenti ve antik kent turizm merkezi olmayı arzulamaktadır. Özellikle antik kent turizm merkezi adını taşıması ve turizm gücünü de desteklemesi adına, Kibyra Antik Kenti'nin tanıtılması ve bu değere uygun altyapı çalışmalarının oluşturulması beklenmektedir. Ayrıca hayvancılık ve tarım potansiyeli ile öne çıkan ilçe, seracılık ve ekolojik turizm kenti, organik tarım merkezi ve domates diyarı olarak anılmayı da hayal etmektedir *(Şekil-30).*

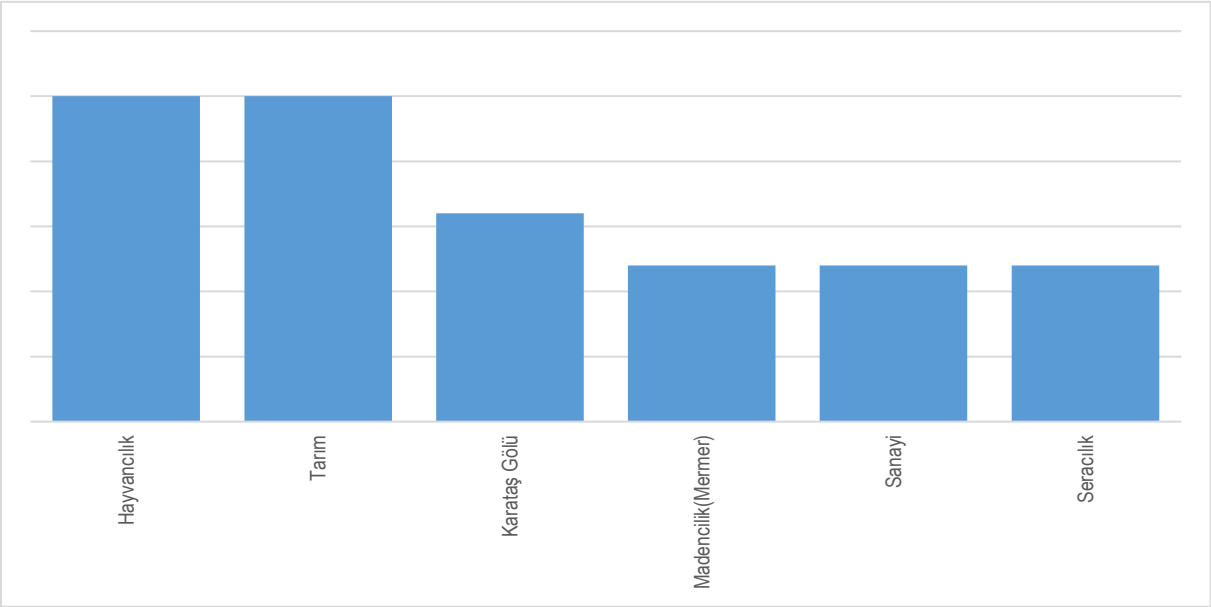
Şekil 30. Gölhisar İlçesinin On Yıl Sonra Tanınmak İstediği Alanlar

KARAMANLI

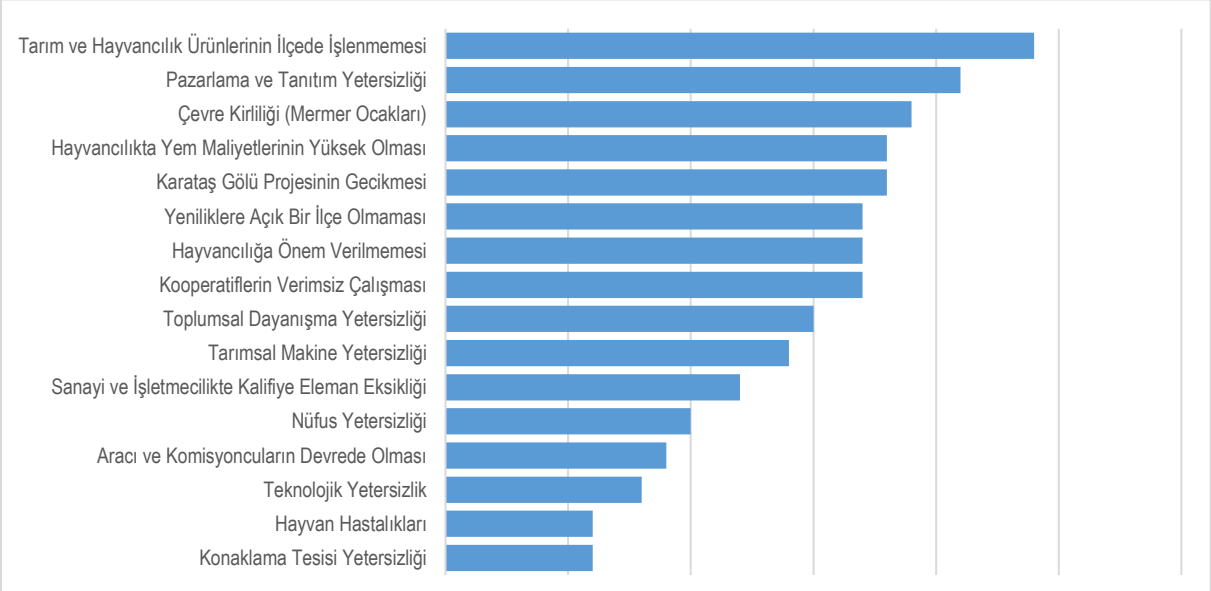
Karamanlı ilçesinde, ilçe aktörlerinin görüşleri doğrultusunda güçlü oldukları, gelişim adına potansiyel gördükleri alanlara dair yapılan istişarelerde açık şekilde tarım ve hayvancılık alanlarının öne çıkan unsurlar olduğunu görmekteyiz. Ailelerin tarım ve hayvancılık ile önemli düzeyde uğraştığı ilçede seracılık faaliyetleri de görülürken, kısmen de olsa madenciliğe ve sanayiye yönelik faaliyetler de görülmektedir. Ayrıca ilçenin özünde potansiyel görülen en güçlü özelliği sahip olduğu Karataş Gölü'dür. Akdeniz'in kuş cenneti olarak anılan Karataş Gölü, her yıl birçok kuş türüne ev sahipliği yapması ve rezervuar göl olması nedeniyle ilçe için önemli yere sahiptir. Turistlerin farklı türdeki kuşları görmek amacıyla her yıl ziyaret ettiği göl ilçe için güçlü bir turizm potansiyeli oluşturmaktadır *(Şekil-31).*

Şekil 31. Karamanlı İlçesinin Gelişimi Adına En Güçlü Olarak Görülen Alanlar/Sektörler

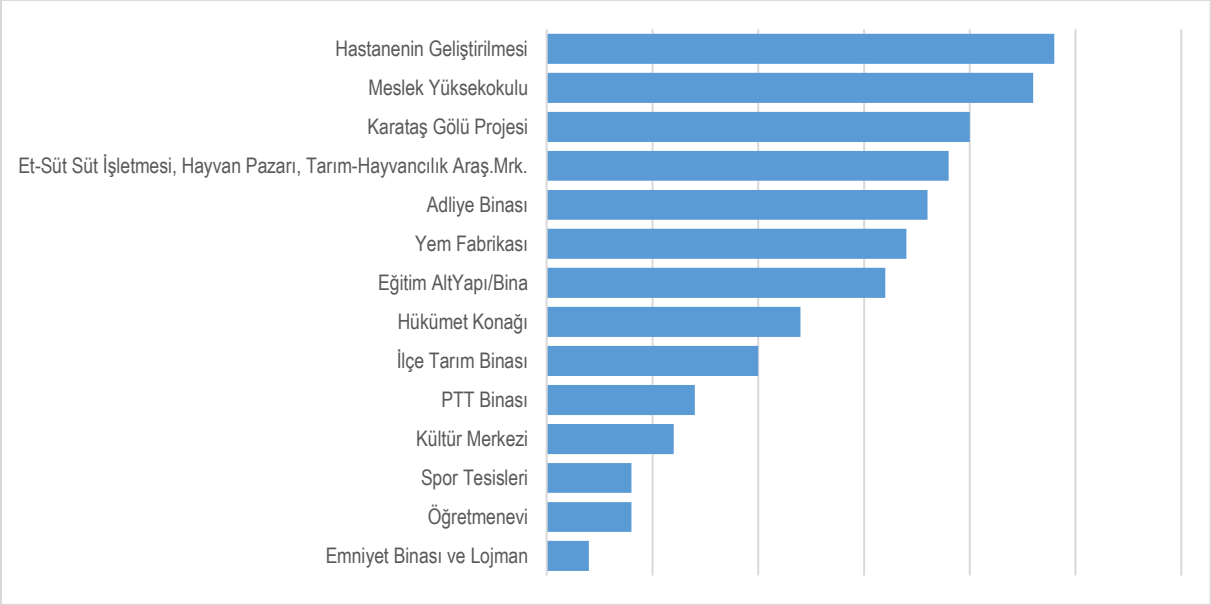
Tarım ve hayvancılığın bu denli öne çıktığı ilçede tarımsal ve hayvansal ürünlerin işlenememesi Karamanlı'nın önemli düzeyde algıladığı yavaşlatıcı bir husus olarak görülmektedir. Ancak dikkat çeken hususlardan birisi de pazarlama ve tanıtım yetersizliğidir. Karataş Gölü Projesi'nin gecikmesi en önemli yavaşlatıcı unsur olarak görülmektedir. Mermer ocaklarının yarattığı çevre kirliliği, yüksek yem maliyetleri, tarımsal makine yetersizliği, hayvan hastalıkları ve hayvancılığa gereken önemin verilmemesi ilçenin hayvancılık ve tarım da ilerlemesi önünde engel teşkil etmektedir. Bu bağlamda kooperatifçiliğin gelişememesi de dile getirilmiş, işin özünde toplumsal dayanışma ve işbirliği yapma noktasında eksikliklere vurgu yapılmıştır. Bunların yanı sıra nüfus, teknoloji ve konaklama yetersizliği dikkat çekmektedir. Aracı ve komisyoncuların devrede olması ilçenin algıladığı yavaşlatıcı diğer hususlar arasındadır *(Şekil-32)*.

Şekil 32. Karamanlı İlçesinin Gelişimini Yavaşlatabilecek Unsurlar

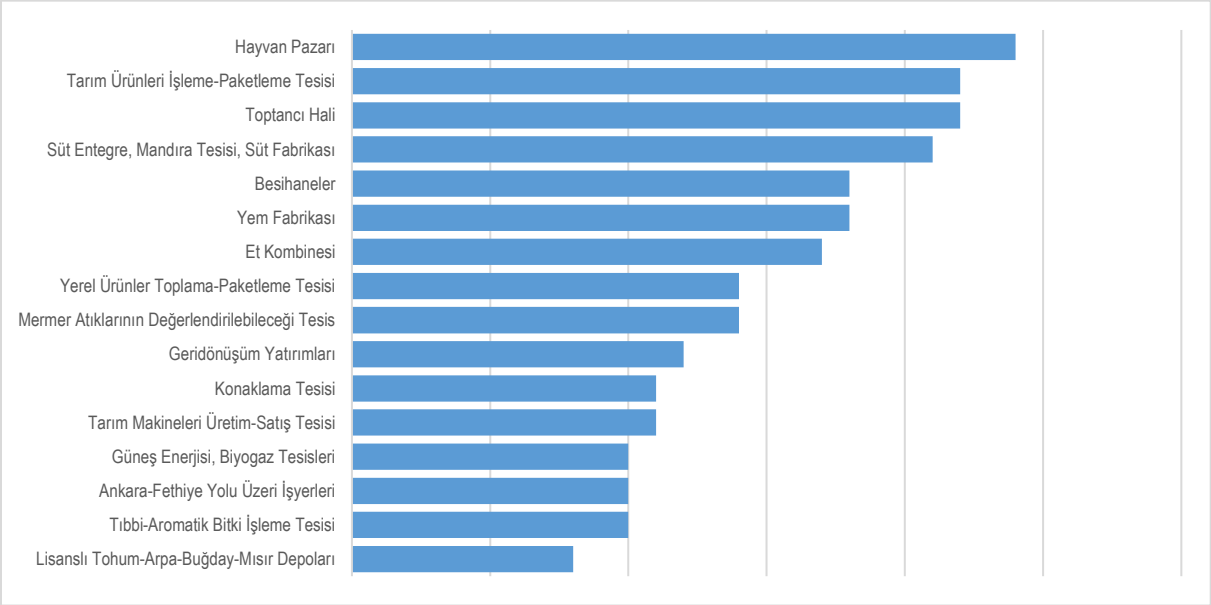
Karamanlı ilçesinde hangi kamu yatırımlarının yapılmasının beklendiğine dair sorulan soruya hastanenin ve meslek yüksekokulunun geliştirilmesine yönelik yatırım cevapları alınmıştır. Geciken Karataş Gölü Projesi'ne hız kazandırılmasının gerekliliği üzerinde durulurken, eğitime yönelik alt yapı çalışmalarının da oluşturulması ifade edilmiştir. Ayrıca ilçe, tarım ve hayvancılığı destekler nitelikte hayvan pazarı, tarım ve hayvancılık araştırma merkezi, yem fabrikası ve et-süt işletmesi kurulmasını arzulamaktadır. Bunların yanı sıra adliye binası, hükümet konağı, ilçe tarım, emniyet ve PTT binalarının yapılandırılması ilçenin kamudan beklediği dikkat çeken diğer hususlar arasında yer almaktadır *(Şekil-33).*

Şekil 33. Karamanlı İlçesinin Gelişimi İçin Gelecek Beş Yıllık Sürede İhtiyaç Duyulan Kamu Yatırımları

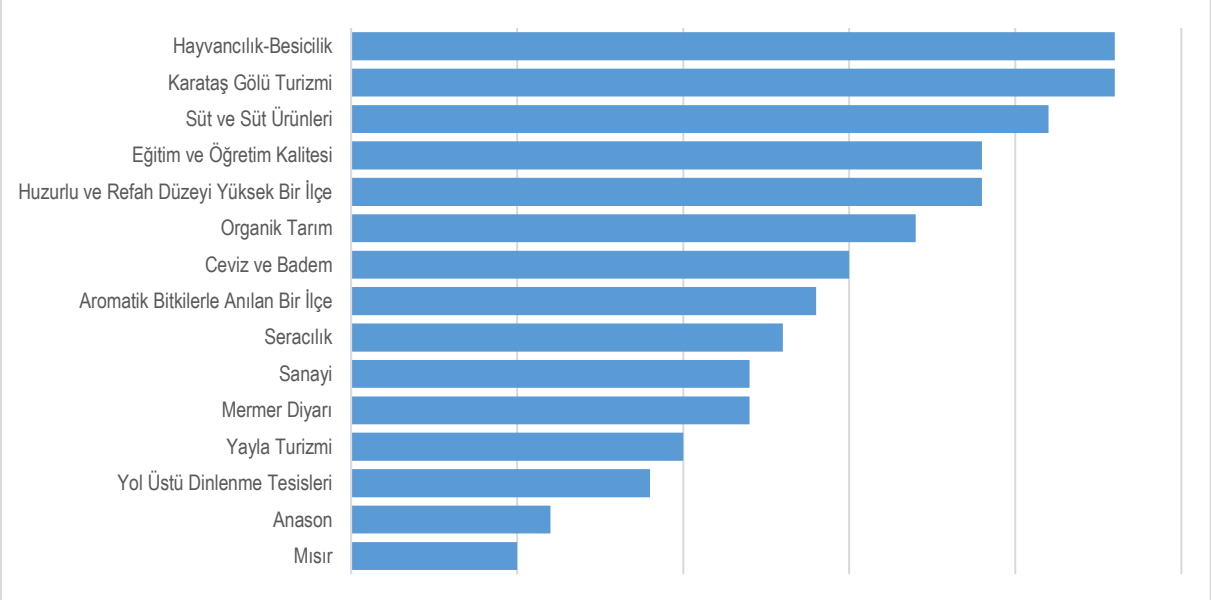
Karamanlı ilçesinde tarım ve hayvancılık bağlamında arzuladıkları hayvan pazarı, toptancı halleri ve süt entegre tesisleri arzuladıkları özel sektör yatırımlarının başında gelmektedir. Burada da birçok ilde olduğu gibi özel sektör yatırımları kamu yatırımlarına benzer alanlarda yoğunlaşmıştır. Özellikle besihane, yem fabrikası ve et kombinesi kurulmasını arzulayan ilçede üretilen yerel ürünlere yönelik toplama/paketleme tesislerinin kurulması da beklenen yatırımlar arasındadır. Sadece ürettiği ürünlerin pazarlamasına yönelik değil tarım makineleri alım satımına yönelik bir satış tesisinin kurulmasına da vurgu yapılmıştır. Ayrıca kısmen de olsa ilçe de var olan mermer sektörü atıklarının değerlendirilerek geri dönüşümünün sağlanmasına yönelik bir yatırım beklentileri olduğu da görülmektedir. Bunların dışında ilçe güneş enerjisi, biyogaz tesisi ve tıbbi aromatik bitki işleme tesisi kurulması yönünde de isteklidir *(Şekil-34).*

Şekil 34. Karamanlı İlçesinin Gelişimi İçin Gelecek Beş Yıllık Sürede İhtiyaç Duyulan Özel Sektör Yatırımları

Karamanlı ilçesinin gücü, engelleri ve beklentileri ortaya konduktan sonra, ilçenin 10 sene sonrasında hangi yönleri ile anılmasını beklersiniz sorusunun cevapları da netleşmiştir. Besi hayvancılığı ve Karataş Gölü potansiyeli nedeniyle turizm alanları en öne çıkan 2 alandır. Hayvancılıkla ilişkili olarak süt ve süt ürünlerinin üretimi de güçlü olarak anılmak istedikleri alanlardandır. Bunların yanında sosyal bağlamda Karamanlı'nın eğitim ve öğretimde kaliteyi ve kapasiteyi artırma isteği de belirgin biçimde yüksektir. İlçenin organik tarım, ceviz, badem, seracılık ve aromatik bitkilerle anılmak istemesi dikkat çekmedir. Ayrıca Karataş Gölü projesinin hız kazandırılması sonucu, yol üzerindeki dinlenme ve konaklama tesis imkanlarının daha da güçleneceği düşünülmektedir *(Şekil-35).*

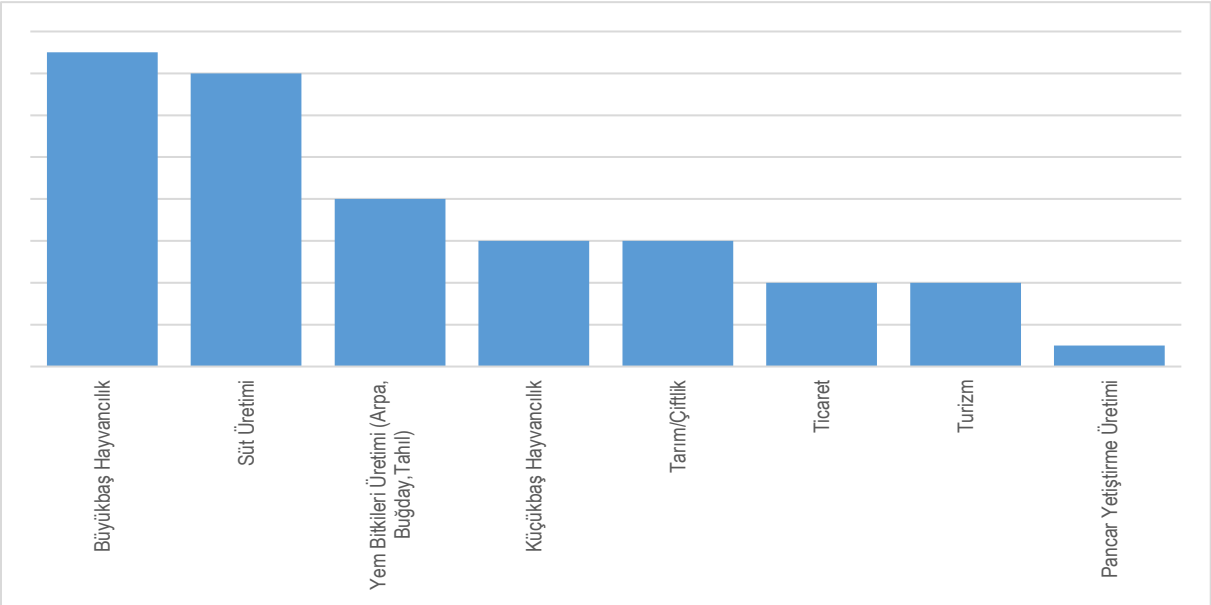
Şekil 35. Karamanlı İlçesinin On Yıl Sonra Tanınmak İstediği Alanlar

KEMER

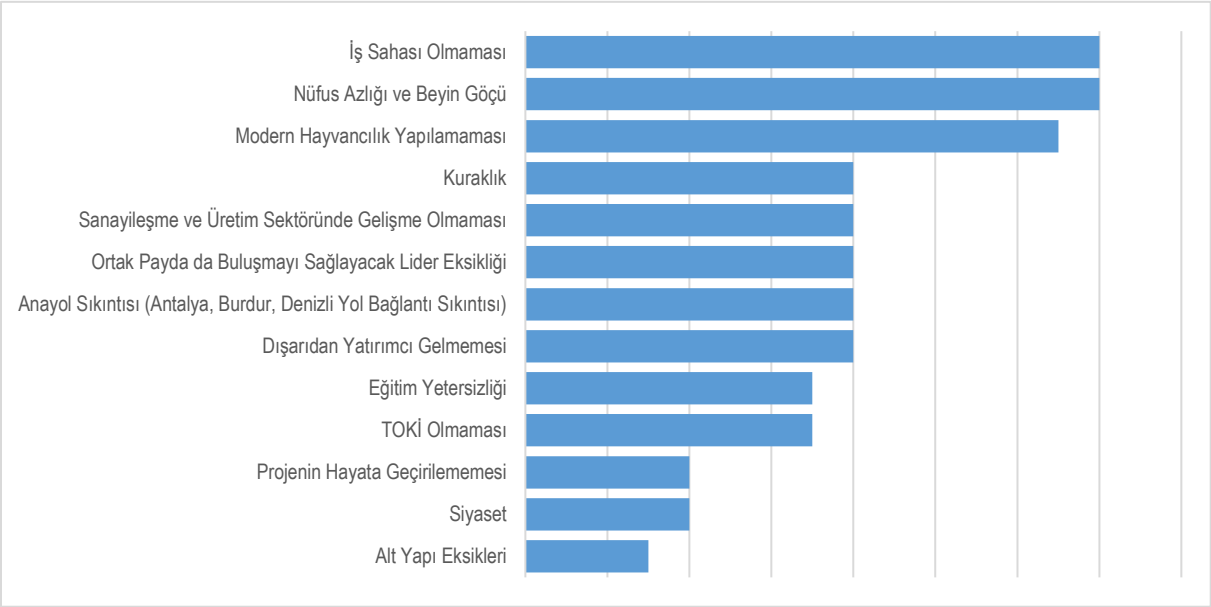
Kemer ilçesinde, ilçe aktörlerinin görüşleri doğrultusunda güçlü oldukları, gelişim adına potansiyel gördükleri alanlara dair yapılan değerlendirmelerde, büyükbaş hayvancılık ve süt üretiminin açıkça öne çıkan sektörler olduğu görülmektedir. Nüfusa oranla çokça hayvan sahibi olan ilçede süt üretiminin ve dağıtımının daha da desteklenmesi önemli görülmüştür. Ailelerin neredeyse tamamının hayvancılık ve tarımla uğraştığı ilçede yem bitkileri üretimi ve küçükbaş hayvancılık da oldukça yaygındır. Kısmen de olsa pancar üretimi yapıldığı, ticaret ve yayla turizminin de potansiyel sektörler olarak görüldüğü ifade edilmiştir *(Şekil-36).*

Şekil 36. Kemer İlçesinin Gelişimi Adına En Güçlü Olarak Görülen Alanlar/Sektörler

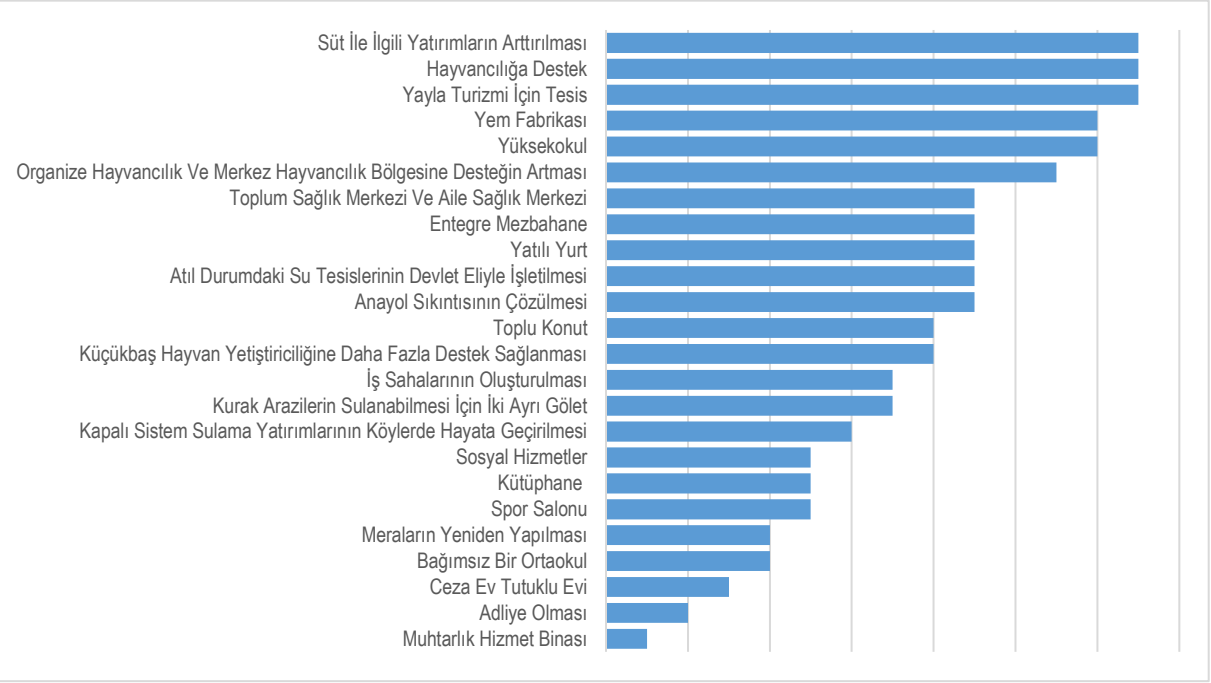
Birçok ilçede olduğu gibi iş sahalarının yetersizliği nedeniyle beraberinde gelen beyin göçü Kemer'in de önemli düzeyde algıladığı yavaşlatıcı hususların başında gelmektedir. Verilen göçler nedeniyle ilçede yaşanan nüfus yetersizliği dışarıdan yatırımcı gelmesi ve ilçenin profesyonel süt üretiminin ve toplanmasının gerçekleşememesi önemli bir engeldir. Geçim kaynağının hayvancılık olduğu ilçede hayvancılığın modern şartlarda yapılamaması ve yaşanan kuraklığın, önemli düzeyde gelişimi yavaşlattığı ifade edilmiştir. Ayrıca eğitim yetersizliği ve alt yapı eksikleri nedenleri de önemli dezavantajlar arasında gösterilmektedir *(Şekil-37).*

Şekil 37. Kemer İlçesinin Gelişimini Yavaşlatabilecek Unsurlar

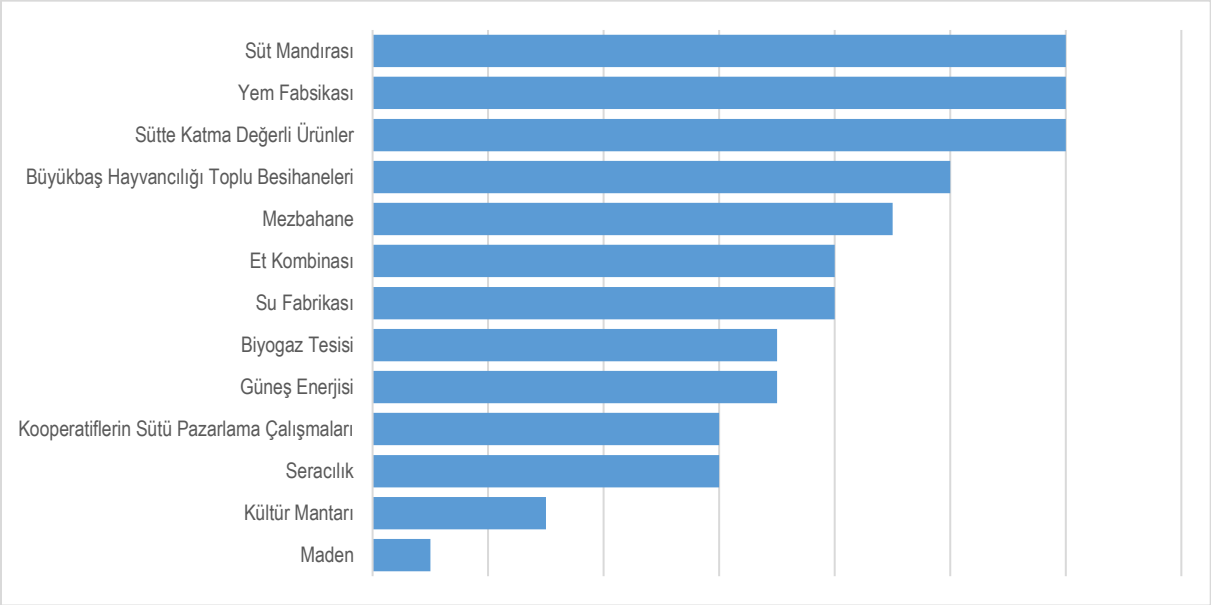
Kemer ilçesinde hangi kamu yatırımlarının yapılmasının beklendiğine dair sorulan soruya açık olarak tarım ve turizm yatırımları cevapları alınmıştır. Yayla turizmi için bir tesis kurulmasını bekleyen ilçe, hayvancılık ve süt üretimine yönelik verilen desteğin arttırılması konusunda da beklentilerini dile getirmiştir. Bu bağlamda özellikle organize ve merkez hayvancılık bölgesine desteğin arttırılmasına vurgu yapılmıştır. Kapalı sistem sulama yatırımlarının hayata geçirilmesi ve atıl durumdaki su tesislerinin devlet eliyle işletilmesinin ilçedeki kuraklık problemini çözmesi açısından oldukça önemli olduğu ifade edilmiştir. Beraberin de kurak arazilerin sulamasına yönelik iki ayrı gölet olmasına yönelik beklentiler de dikkat çekmektedir. Ayrıca ilçe spor salonu, kütüphane, bağımsız bir ortaokul, cezaevi ve adliye yapılması konusunda da isteklidir *(Şekil-38).*

Şekil 38. Kemer İlçesinin Gelişimi İçin Gelecek Beş Yıllık Sürede İhtiyaç Duyulan Kamu Yatırımları

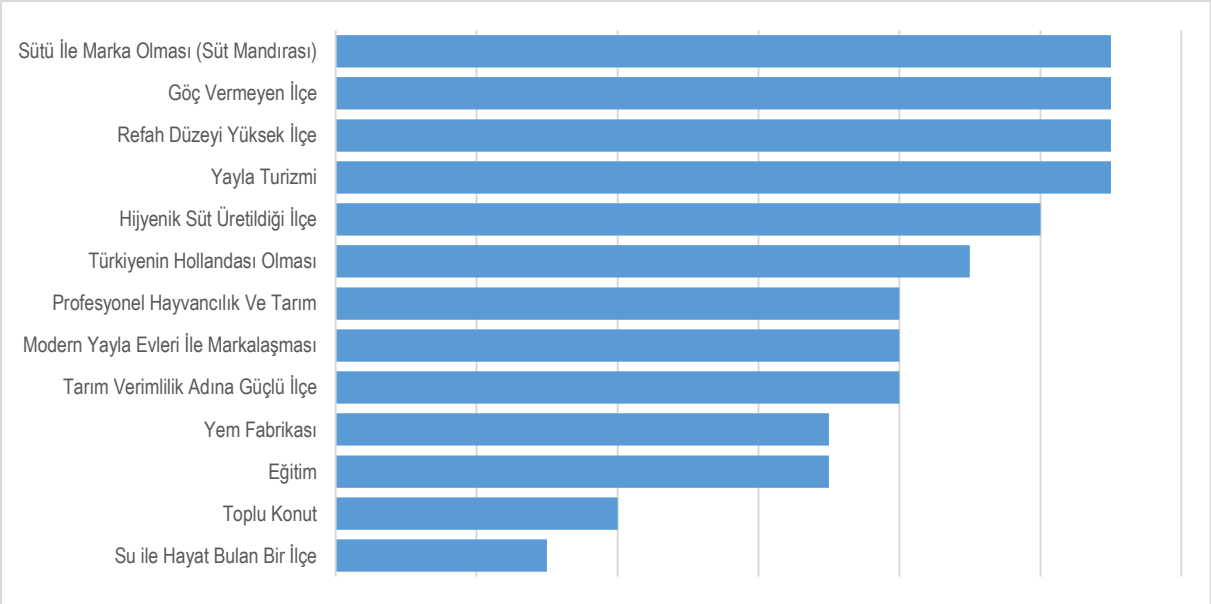
Yem fabrikası ve toplu besihane yatırımlarına yönelik önemli beklentileri olan Kemer'de birçok ilçede olduğu gibi özel sektör yatırımlarının kamu yatırımlarına benzer alanlarda yoğunlaştığı görülmüştür. Sütte katma değerli ürün üretilebilmek adına mandıracılığa yönelik yatırımlar da önemli görülmektedir. Süt üretimi ve hayvancılığı daha da güçlü kılmak adına, kooperatiflerden sütü pazarlamaya yönelik çalışmalarını artırmaları beklenmektedir. Kısmen de olsa seracılığa ve kültür mantarcılığına dönük özel sektör yatırımları bekleyen ilçede kuraklığın son ermesi adına su fabrikası isteği burada da dikkat çekmektedir. Ayrıca ilçenin, et kombinesi ve biyogaz tesisi kurulmasına yönelik yatırım beklentileri de vardır *(Şekil-39).*

Şekil 39. Kemer İlçesinin Gelişimi İçin Gelecek Beş Yıllık Sürede İhtiyaç Duyulan Özel Sektör Yatırımları

Kemer ilçesinin 10 sene sonrasında hangi yönleri ile anılması yönündeki beklentileri incelendiğinde; yayla turizmi ve modern yayla evleri ile markalaşma ön plana çıkmaktadır. Ayrıca göç vermeyen, eğitim ve toplu konut imkânları ile her anlamda refah düzeyi yüksek bir ilçe olma beklentisi bulunmaktadır. Tarımsal verimliliğinin yüksekliği ve profesyonel tarım ve hayvancılık teknikleriyle adından söz ettiren bir ilçe olması arzu edilmektedir. İlçe, sütü ile markalaşmayı beklemektedir. Bu bağlamda kuraklıkla mücadele için yapılacak yatırımların önemliliği de gözetilmelidir *(Şekil-40).*

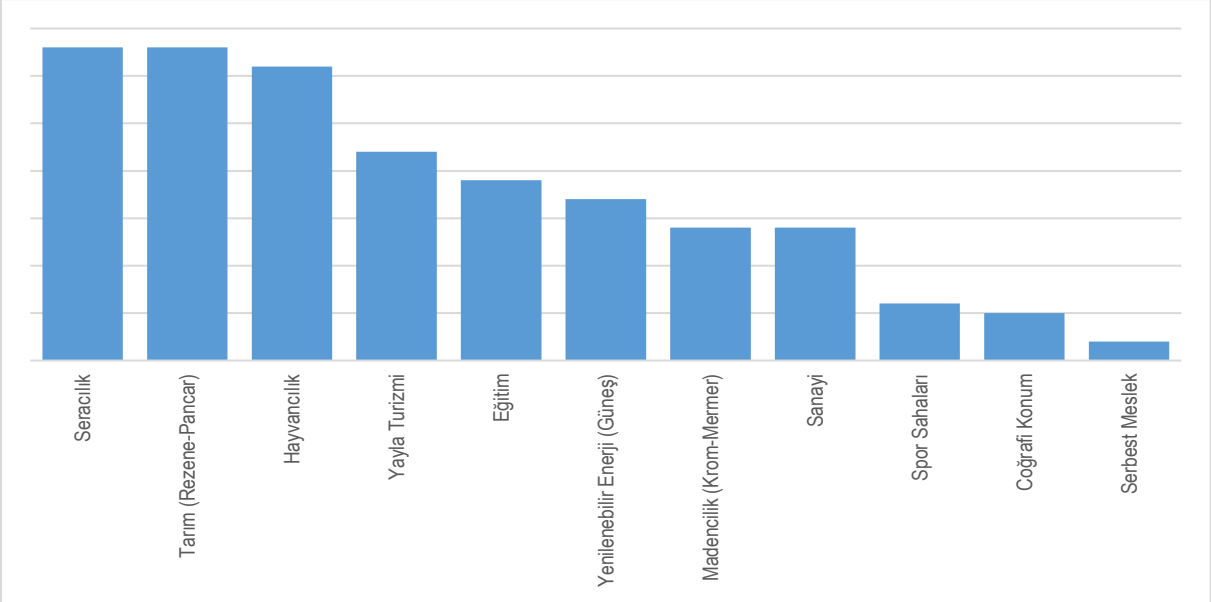
Şekil 40. Kemer İlçesinin On Yıl Sonra Tanınmak İstediği Alanlar

TEFENNİ

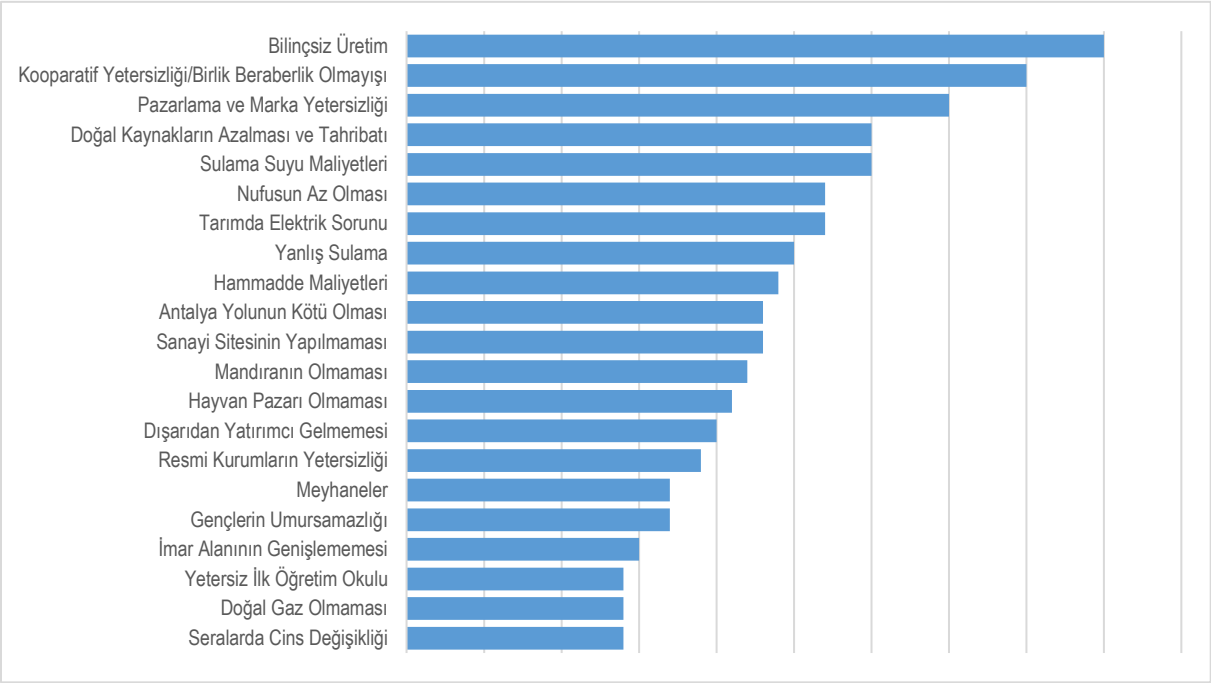
Tefenni ilçesinde, ilçe aktörlerinin görüşleri doğrultusunda güçlü oldukları, gelişim adına potansiyel gördükleri alanlara dair yapılan istişarelerde seracılık, tarım (rezene, pancar) ve hayvancılık alanlarının öne çıkan unsurlar olduğunu görülmektedir. Ayrıca yayla turizmi ile eğitim imkânlarının gelişmişliği dikkat çekmektedir. Güneş enerjisinin yaygın olduğu ilçede kısmen de olsa madencilik ve sanayi sektörü de görülmektedir. Bunların yanı sıra ilçede bulunan spor salonları ve coğrafi konumu öne çıkan diğer güçlü olduğu alanlar olarak ifade edilmektedir *(Şekil-41).*

Şekil 41. Tefenni İlçesinin Gelişimi Adına En Güçlü Olarak Görülen Alanlar/Sektörler

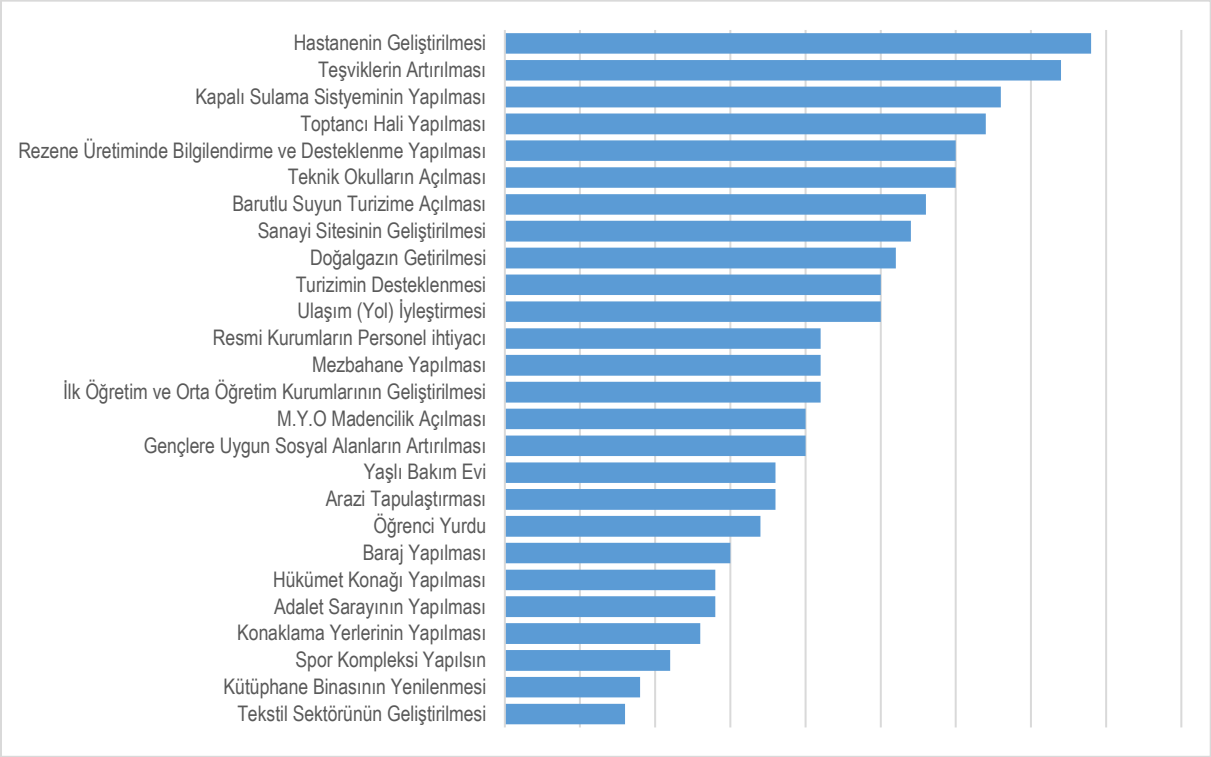
Tefenni'de bilinçsiz tarımsal ve hayvansal üretim yapılması ve kooperatifleşmedeki eksiklikler ilçenin gelişiminde önemli düzeyde algılanan yavaşlatıcı hususlar olarak görülmektedir. Birlik olma ve kooperatifleşmenin yetersizliği beraberinde pazarlama ve markalaşma konusunda ilçe için engel teşkil etmektedir. Ayrıca ilçede doğal kaynakların azalmasına dikkat çekilirken, yanlış sulama ve sulama suyu maliyetlerinin yüksekliği, tarımsal faaliyetleri de olumsuz etkilemektedir. Sanayi alanlarının yetersiz olması, ulaşım imkânlarının dahi kısmen zorluğu dışarıdan yatırımcı gelmesini engellemekte bu da ilçenin yatırım alamamasına ve hareketsiz kalmasına sebep olmaktadır. Hayvancılık bağlamında hayvan pazarı ve mandıra olmamasına vurgu yapılmış, ilçede doğalgaz imkânlarının yaratılmaması ve ilkokulun yetersiz kalması noktasındaki eksiklikler ifade edilmiştir *(Şekil-42).*

Şekil 42. Tefenni İlçesinin Gelişimini Yavaşlatabilecek Unsurlar

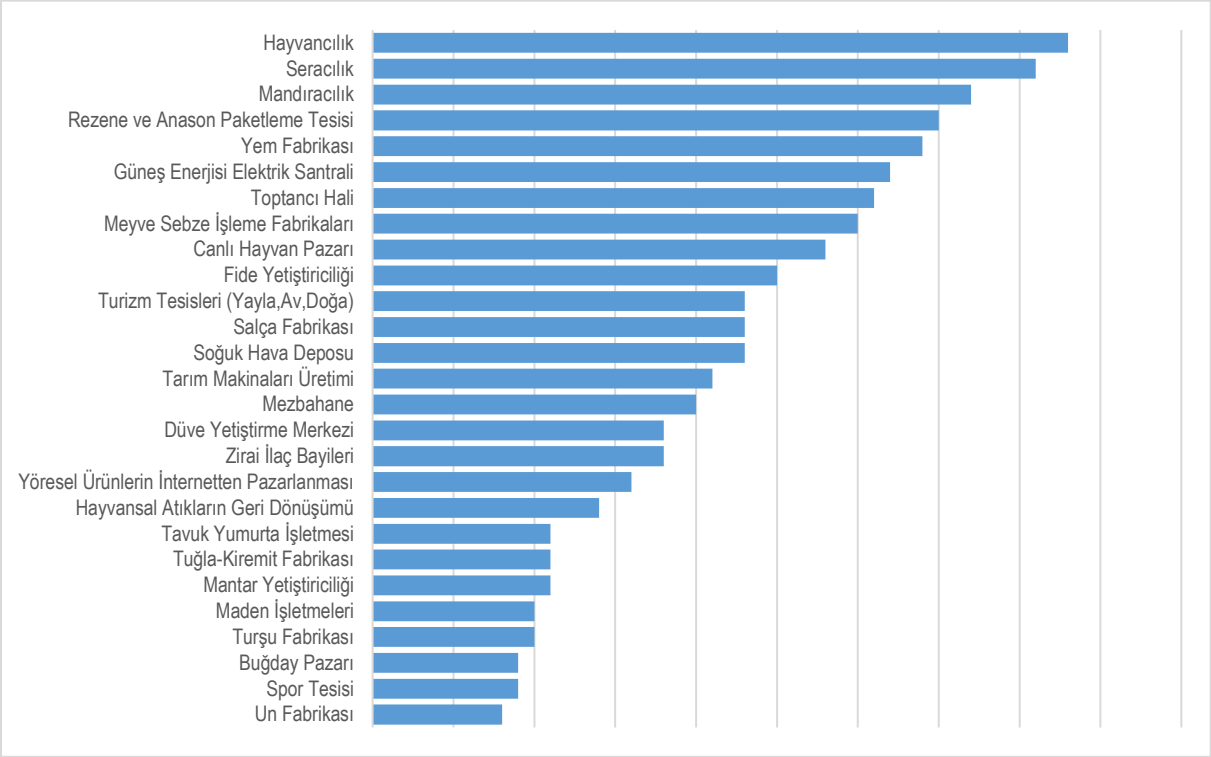
Tefenni de hangi kamu yatırımlarının yapılmasının beklendiğine dair sorulan soruya açık olarak hastanenin geliştirilmesine yönelik yatırım cevapları alınmıştır. Tarım bağlamında kapalı sulama sistemlerinin yapılmasına ve özellikle rezene üretiminde bilgilendirme/ desteklemeye duyulan ihtiyaç dile getirilmiştir. Ayrıca Tefenni'den çıkan barutlu suyun turizme açılmasına yönelik beklentileri olan ilçede turizmin desteklenmesi amacıyla yapılacak yatırımların gerekliliğine dikkat çekilmiştir. Sanayinin geliştirilmesi, ulaşımda yaşanan zorlukların giderilmesine yönelik altyapı çalışmalarının oluşturulması ve doğalgaz imkanının yaratılmasına yönelik adımların atılması arzulanmaktadır. Bunların yanı sıra ilçe yaşlı bakım evi, adliye, spor kompleksi yapılması konusunda isteklidir ve mevcut kütüphanenin yenilenmesi arzulanmaktadır *(Şekil-43).*

Şekil 43. Tefenni İlçesinin Gelişimi İçin Gelecek Beş Yıllık Sürede İhtiyaç Duyulan Kamu Yatırımları

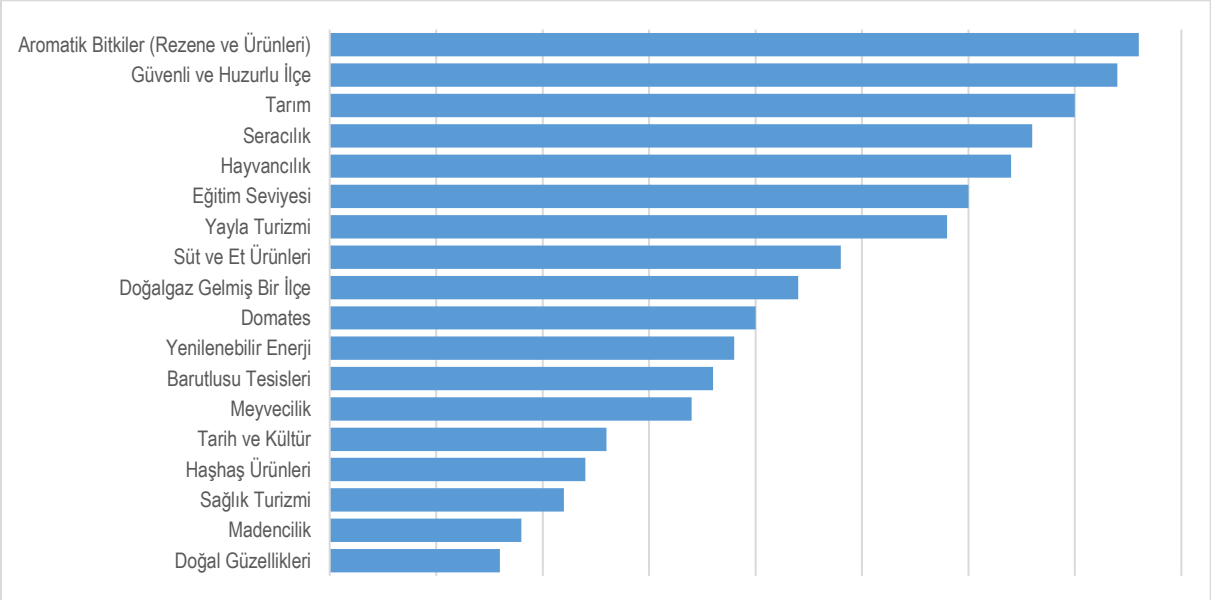
Yine birçok ilçede olduğu gibi özel sektör bağlamında beklenenler de kamu yatırımlarına benzer alanlarda yoğunlaşmıştır. Ancak hayvancılık bağlamında özel sektör yatırım beklentileri anlamlı oranda daha fazladır. Yine tarım ve hayvancılık hatta daha da özelinde mandıracılık ve seracılık yatırımları beklenmektedir. İlçenin bu güçlü olduğu yanları tamamlayacak nitelikte yem, meyve sebze işleme ve salça fabrikaları kurulmasına yönelik beklentileri ifade edilmiştir. Ayrıca bu bağlamda canlı hayvan pazarları ve toptancı hallerine duyulan ihtiyaca da vurgu yapılmıştır. Bunların yanı sıra ilçe hayvancılık ve tarımı destekler nitelikte mezbane, düve yetiştirme merkezi, zirai ilaç bayileri ve tavuk/yumurta işletmesi kurulması yönünde isteklidir. Yöresel ürünlerin internetten pazarlanmasına yönelik şartların oluşturulması ilçenin beklediği diğer yatırımlar arasındadır *(Şekil-44).*

Şekil 44. Tefenni İlçesinin Gelişimi İçin Gelecek Beş Yıllık Sürede İhtiyaç Duyulan Özel Sektör Yatırımları

Tefenni ilçesinin gücü, engelleri ve beklentileri ortaya konduktan sonra, ilçenin 10 sene sonrasında hangi yönleri ile anılmasını beklersiniz sorusunun cevapları da netleşmiştir. İlçe aromatik bitki üretimi, tarım/hayvancılıktaki verimi ve seracılık faaliyetleri ile anılmayı arzulamaktadır. Ayrıca yüksek eğitim seviyesi ve yayla turizmi ile adından söz ettirmek isteyen ilçenin gerekli alt yapı çalışmalarının başlatılması sonucu süt ve et ürünlerinde markalaşması beklenmektedir *(Şekil-45).*

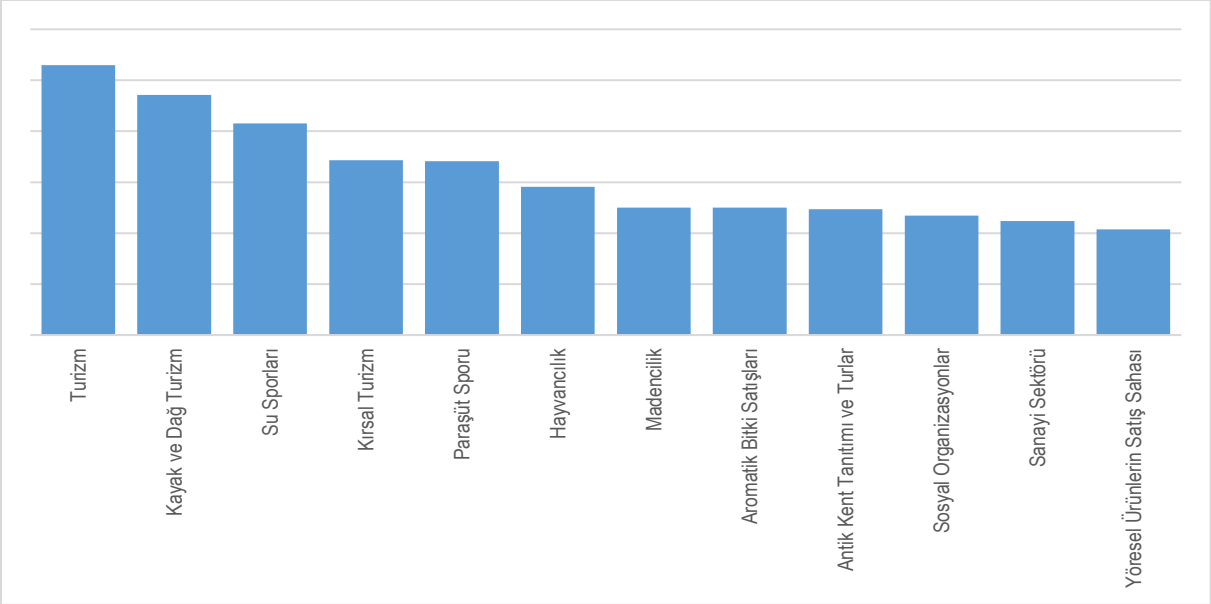
Şekil 45. Tefenni İlçesinin On Yıl Sonra Tanınmak İstediği Alanlar

YEŞİLOVA

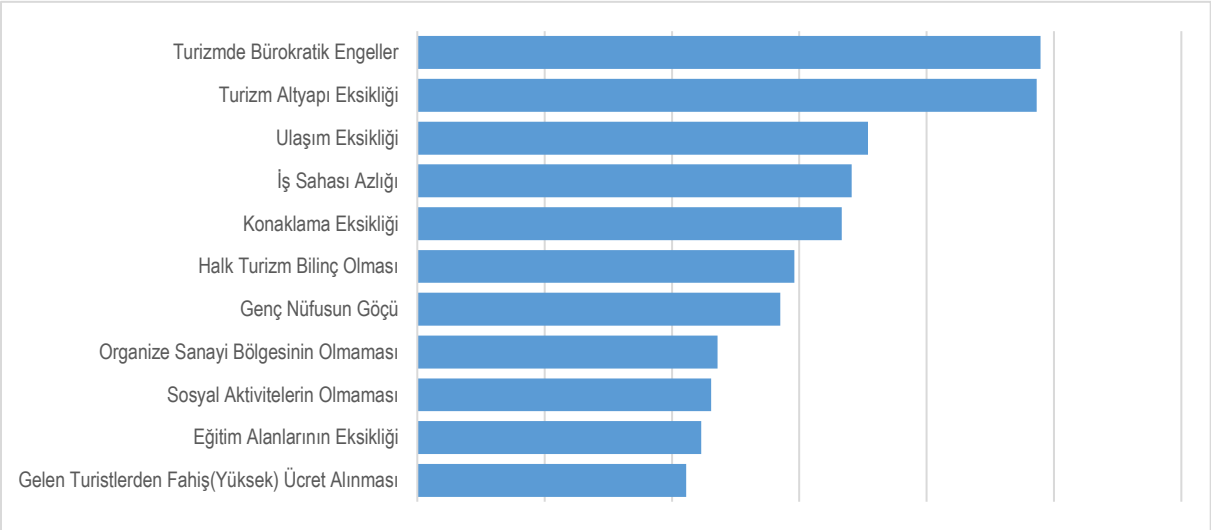
Yeşilova ilçe aktörlerinin görüşleri doğrultusunda güçlü oldukları, gelişim adına potansiyel gördükleri alanlara dair yapılan istişarelerde özellikle kayak ve dağ turizmi ile su sporlarının öne çıkan alanlar olduğunu görmekteyiz. Kırsal turizmin durağı olan ilçede yapılan paraşüt sporu ilçenin öne çıkan güçlü unsurları arasındadır. Bu bağlamda ilçenin sahip oldu Salda Gölü Yeşilova için ciddi bir turizm potansiyeli olarak görülmektedir. Ailelerin bir kısmının hayvancılık ve madencilik ile uğraştığı ve aromatik bitkilerin de satışı yapıldığı ilçede kısmen de olsa sanayi sektörü varlığını hissettirmektedir. Ayrıca yöresel ürünlerin satış sahasının genişliği ilçeyi turizm bağlamında daha da güçlü kılmaktadır *(Şekil-46).*

Şekil 46. Yeşilova İlçesinin Gelişimi Adına En Güçlü Olarak Görülen Alanlar/Sektörler

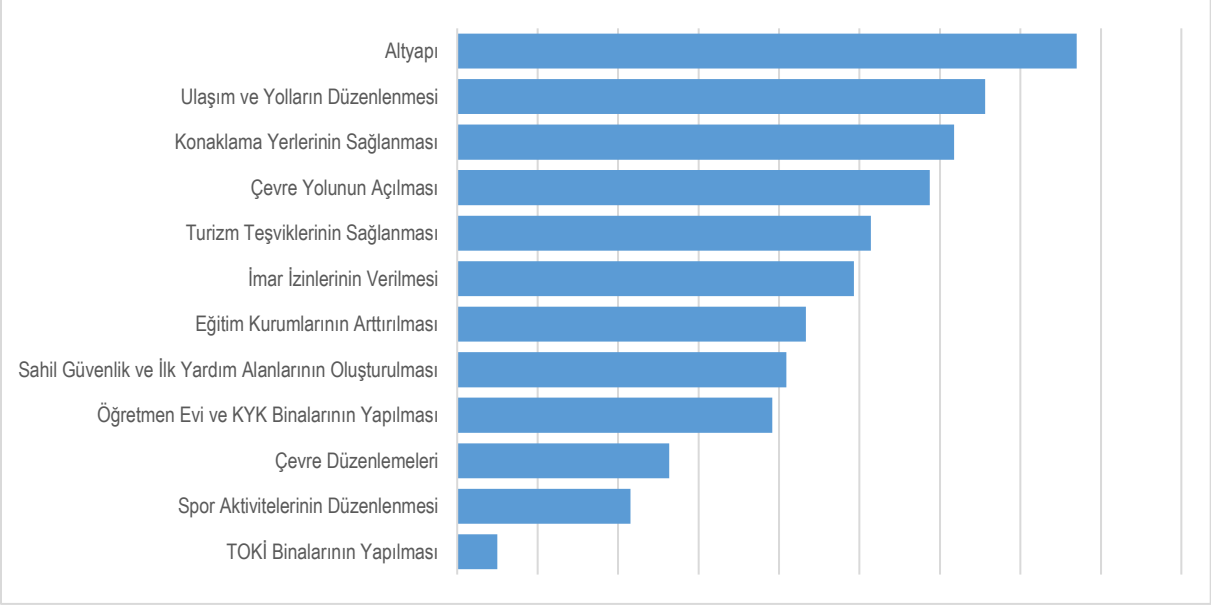
Birçok il veya ilçede olduğu gibi bürokrasi olgusu özellikle turizm bağlamında Yeşilova'nın da önemli düzeyde algıladığı yavaşlatıcı bir husus olarak görülmektedir. Ancak dikkat çekilmesi gereken hususlardan biri de turizm adına altyapı yetersizliğidir. Bu bağlamda alkollü işletmelerin kontrolsüz oluşu ilçe için bir tehdit olarak görülmektedir. Böylesine ciddi bir turizm potansiyeline sahip olan ilçede konaklama eksikliğinin olması dikkat çekmektedir. Ayrıca sosyal aktivitelerin yetersizliği ve gelen turistlere yüksek fiyat uygulanması ilçe adına turizmin gücünü kırıcı bir husus olarak ifade edilmiştir. Nüfus ve göç bağlamında iş sahalarının yetersizliği nedeniyle verilen genç nüfus göçü de ilçenin gelişimi önünde engel teşkil eden diğer hususlardandır *(Şekil-47).*

Şekil 47. Yeşilova İlçesinin Gelişimini Yavaşlatabilecek Unsurlar

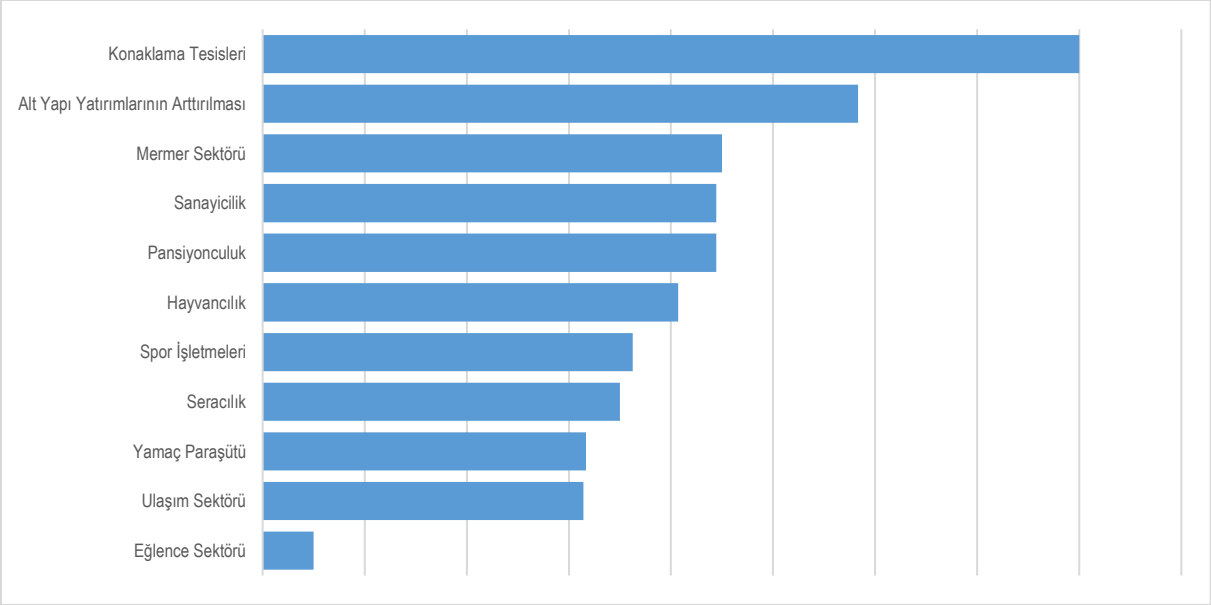
Yeşilova ilçesinde hangi kamu yatırımlarının yapılmasının beklendiğine dair sorulan soruya ağırlıklı olarak altyapı yatırımlarına yönelik cevaplar alınmıştır. Turizmin bu denli güçlü olduğu ilçe bu gücü desteklemeye yönelik konaklama imkânı yaratılmasını beklerken, gerekli imar izinlerinin verilmesi konusunda da isteklidir. Ulaşım bağlamında yolların, tabelaların düzenlenmesi ve çevre yolunun açılması beklenmektedir. Salda Gölü'nün yüzmeye elverişli olması nedeniyle gerekli sahil güvenlik önlemlerinin alınmasına yönelik çalışmaların yapılması arzulanmakta ve ilçede çevre düzenlenmesine ihtiyaç duyulmaktadır *(Şekil-48).*

Şekil 48. Yeşilova İlçesinin Gelişimi İçin Gelecek Beş Yıllık Sürede İhtiyaç Duyulan Kamu Yatırımları

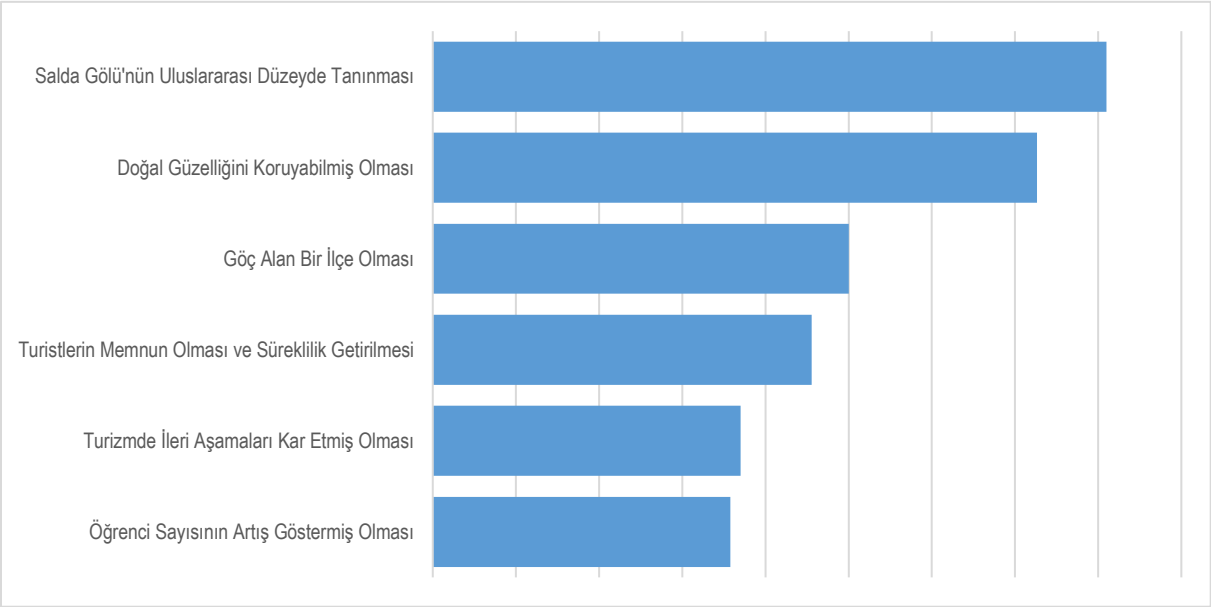
Yeşilova'da özel sektör bağlamında beklenenler konaklama tesisleri başta olmak üzere altyapı yatırımlarının oluşturulması noktasında kamu yatırımları ile benzerlik göstermektedir. Ancak mermer sektöründe özel sektöre yönelik yatırım beklentileri dikkat çekmektedir. Turizm potansiyelini kaybetmemek adına pansiyon imkânının yaratılmasına duyulan ihtiyaç dile getirilmiştir. Sanayi, seracılık ve hayvancılık bağlamında da özel sektörden yatırım beklentileri olan ilçe, spor işletmeleri kurulması konusunda da isteklidir. Bu bağlamda yamaç paraşütçülüğünü geliştirmenin önemine vurgu yapılmıştır. Ayrıca ilçe eğlence sektörüne yönelik girişimlere açıktır *(Şekil-49)*.

Şekil 49. Yeşilova İlçesinin Gelişimi İçin Gelecek Beş Yıllık Sürede İhtiyaç Duyulan Özel Sektör Yatırımları

Son olarak Yeşilova ilçesinin gücü, engelleri ve beklentileri ortaya konduktan sonra, ilçenin 10 sene sonrasında hangi yönleri ile anılmasını beklersiniz sorusunun cevapları da netleşmiştir. Salda Gölü gibi bir değere sahip olan ilçenin gerekli alt yapı, konaklama ve tesis imkanlarının yaratılması sonucunda uluslararası düzeyde tanınırlığa ulaşması beklemektedir. Burada dikkat çeken hususlardan biri ise ilçenin doğal güzelliğini koruyarak anılmak istemesidir. Bu anlamda turistlerin memnun kaldığı ve sürekli olarak gelmeyi tercih ettiği bir ilçe hayal edilmektedir. Böylece göç vermeyen aksine göç alan bir ilçe arzulanmaktadır. Tüm bunların sonucunda ilçenin öğrenciler tarafından da tercih edilmesi beklenmektedir *(Şekil-50)*.

Şekil 50. Yeşilova İlçesinin On Yıl Sonra Tanınmak İstediği Alanlar

İLÇE GELİŞİM STRATEJİLERİNİN BÜTÜNLEŞİK DEĞERLENDİRİLMESİ

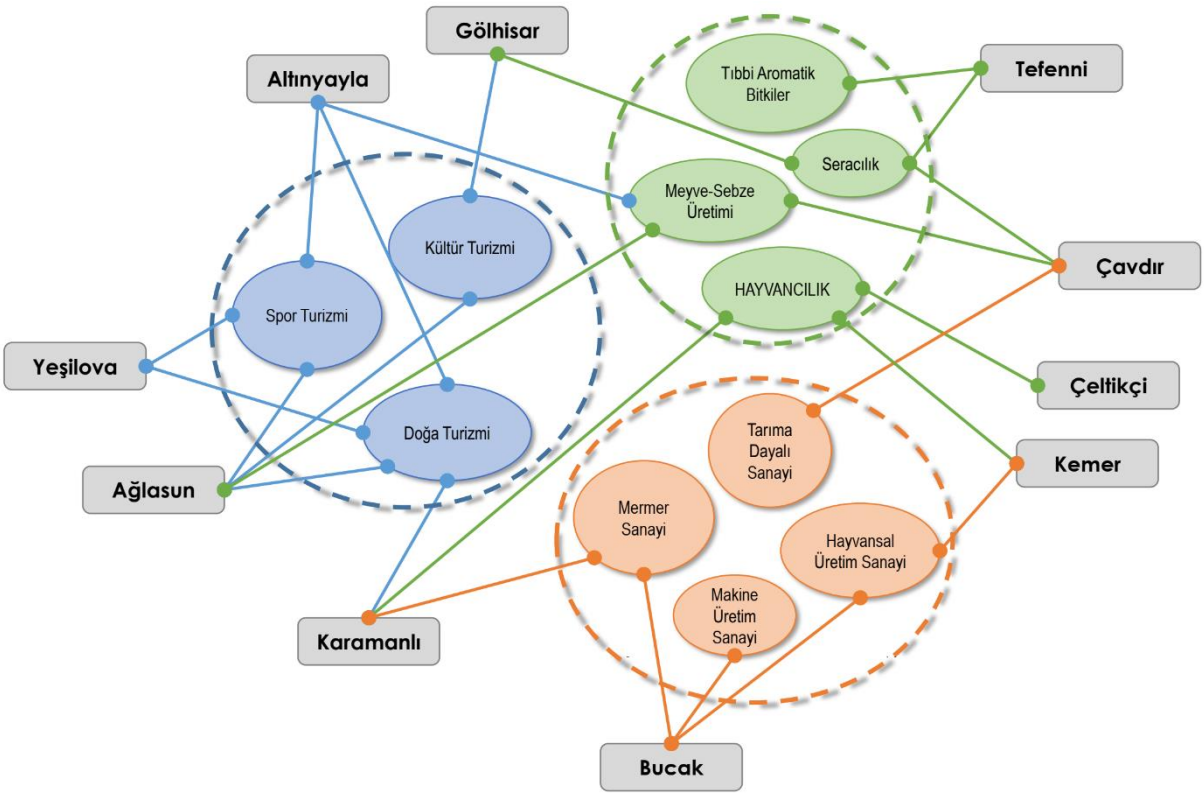
Burdur İl Gelişim Planında öne çıkan ve odaklanılması önerilen gelişim alanlarının, sanayi bağlamında; tarım ve hayvancılığa dayalı sanayi, madencilik, doğal taş ve makine sanayisi olduğu diğer bağlamda turizm (kültür, doğa, spor) olduğu ortaya konmuştur. Bu odaklara hangi ilçenin hangi alanda katkı sağlayacağı ve konumlanacağı ilçe gelişim forumları aracılığı ile ortaya konmaya çalışılmıştır. Eğer sistematik bir konumlanma gerçekleşebilirse, kaynaklar, enerji ve yatırımlar etkin kullanılmış olur ve her bir ilçe kendini odaklamış, böylece kimlik kazanmış ve güçlenmiş olur.

Burdur'un en önemli güç kaynaklarından biri olan tarım ve hayvancılık alanı ilçeler bağlamında da oldukça önemli bir sürükleyicidir. 11 ilçeden en az 7 ilçenin bu bağlamda potansiyeli ve sürdürülebilirliği mevcuttur. Tarımsal gelişim alanı içerisinde seracılık, meyve sebze üretimi, tıbbi aromatik bitki üretimi ve tarımsal sanayi gibi alanların öncelikli olduğu Burdur'da tarım alanları ve su kaynakları önemsenmeli ve korunmalıdır. Daha sistematik ve modern üretim biçimlerine dair farkındalık çalışmaları oluşturulmalı ve bu yönde teşvikler verilmelidir. Sadece bölgede veya Türkiye'de değil, tüm dünyada dahi geleceğin en önemli ve ihtiyaç duyulan sektörlerinden birinin olması beklenen tarıma dayalı üretim sektörü Burdur'da özellikle de Altınyayla, Tefenni, Çavdır, Çeltikçi ve Karamanlı ilçelerinde daha da güçlendirilmelidir. Tefenni'deki tıbbi aromatik bitkiler katma değeri sağlanarak yurt içi ve yurt dışı pazarlara daha fazla sunulabilmeli, modern seracılık faaliyetleri ile Altınyayla, Çavdır ve Tefenni'de her mevsim birçok meyve ve sebzenin üretimi sağlanabilmelidir. Yine örneğin bölgede ceviz ve kiraz üretiminin büyük oranda yapıldığı yer Ağlasun'dur. Sulamaya ve tarıma elverişli arazinin fazla olması ve su kaynaklarının güçlü olması sebze ve meyve üretiminde Ağlasun'un öne çıkabileceği kanısını oluşturmuştur. Kiraz bağlamında neredeyse tek üretim merkezi olan ilçede Kiraz festivalleri-Antik Kent-Doğa turizmi bağlamında bir kompozisyon oluşturulabilir. Bu potansiyel uygun pazar bulma ve markalaştırma çalışmaları ile daha da cazip hale getirilebilir. Bu gibi ilçelerde tarımsal alanların genişletilmesi ve kaynakların daha etkin kullanılabilmesi için damlama sulama sistemlerinin daha da yaygınlaştırılması çalışmaları yapılmalıdır. Bu ilçelerde toptancı halleri oluşturarak gücü birleştirme ve pazar lokasyonunu oluşturabilmek gerekir. Bu çalışmalarla birlikte ürünlerin katma değerinin arttırılabilmesi için ürün işleme tesisleri ve soğuk hava depolarının sayılarını arttırmaya yönelik gerekli yatırımlar yapılmalıdır.

Seracılığın ve meyve bahçelerinin sayılarının artması ile birlikte bu tesislere olan ihtiyaç da artmıştır.

Tarım kadar önemli potansiyele sahip olan bir diğer alan hayvancılık ve hayvancılığa dayalı sanayinin güçlendirilmesidir. Burada tüm ilçelerin ortak söylemi olan kooperatifçiliğin geliştirilmesine dair çalışmaların yapılması gereklidir. Kooperatiflerin özellikle pazar bulma, ürünü markalaştırma ve ürünü katma değerli hale getirebilme kapasitelerini artırmaları gerekmektedir. Yine özel sektörden de beklenen, yöreye özgü ürünleri ve markaları üretip, katma değerini artırıp tüm Türkiye'ye Burdur'un kapasitesini duyurabilmesi, tüm marketlere, tüm raflara girebilmesini sağlamasıdır. Ancak forumlarda yapılan görüşmelerde ilçelerde girişimci yetersizliğinden ve kısmen bir ataletten bahsedilmiştir. Odalar ve kooperatifler daha proaktif olabilmeli, pazarlara ulaşabilmeli ve pazar oluşturabilmelidir.

Şekil 51. Burdur İlçelerin Odaklanması Önerilen Gelişim Alanları

Özellikle Bucak, Karamanlı, Kemer ve Çeltikçi ilçelerinde odaklanılması gereken temel alanlardan biri hayvancılığa dayalı üretim sanayinin güçlendirilmesidir. Bunun için yem fabrika yatırımları hem maliyetleri düşürücü etki oluşturacak hem de bölge halkının istihdamına katkı sağlayacaktır. Yine Çavdır'da, Gölhisar'da ve Karamanlı'da hayvan pazarı kapasitesinin artırılması gereklidir. Yine Kemer'de et işleme tesislerinin yapılması hem bölge insanının kendine ve yaptığı işe güvenini artıracak, hem bölge için sürükleyici bir güç olacak hem de maliyetler düşürülebilecektir. Yine Kemer'de önemli bir potansiyel olan süt üretimi adına daha modern ve katma değeri olan ürünlere yönelen tesisler düşünülebilir. Katma değeri olmayan tüm ürünlerde yetiştirici ve üretici en az kazanmakta ama en fazla çileyi çeken konumunda olmaktadır. Bu yüzden bu insanların üretimi bırakmaması adına; hem aradaki aracıların sayısını azaltmak hem de daha fazla pazarla buluşturmak hem de katma değerli üretimi sağlamak adına

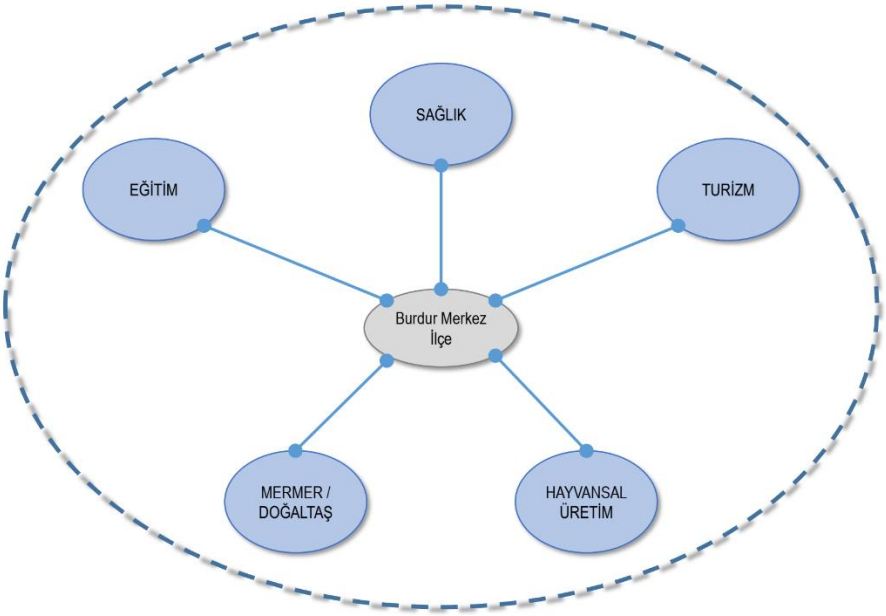
kooperatiflerin etkinliği daha yüksek olmalı, yatırımcılara bu özel alanlarla alakalı daha fazla teşvik sağlanmalıdır.

Burdur'da sanayi kolunun diğer bir alanı madencilik ve taş ocakçılığı olarak görünmektedir. Çok sayıda taş ocağı Bucak, Karamanlı ve Ağlasun ilçelerinde önemli derecede potansiyel bulunmaktadır. Özellikle Bucak bu alanda Türkiye'de önemli bir konuma sahiptir. İlçede büyük şirketler özellikle ihracat tabanlı üretim gerçekleştirmektedir. Ancak en önemli kısıt, işlenmemiş mermerin blok olarak satılarak yaklaşık %10-15'lik bir getiri ile yetinilmesi durumudur. Ancak bu değer ülkenin değeridir ve kısıtlıdır. Bu yüzden işlenmesi veya inovatif ürünler haline getirilerek değerlendirilmesi sadece işletmelerin değil, ülkenin kazanmasını sağlayacaktır. Diğer türlüsünde katma değerli halini kullanmak üzere, ülke ithalat yapmakta ve kazandığının daha fazlasını işleyen firmalara aktarmak durumunda kalacaktır. Bucak ilçesinde gelişmiş sanayinin bir başka kolu da makine sanayidir. Mermer sanayi ile ilişkili olabilecek bu sektörün de geçmişi ve potansiyeli güçlüdür. Hayvansal üretim sanayinin de Bucak'da güçlü olduğu düşünülürse bu ilçenin "bütünleşik bir sanayi stratejisine" ihtiyacı vardır. Aksi takdirde potansiyel ve enerji etkin kullanılamamaktadır. Bu enerji paydaşlarla hazırlanabilecek bir sanayi stratejisi ile odaklanabilir ve kümelenme stratejileri ile teknoloji, pazar, müşteri, lojistik kapasitesi bağlamında daha da güçlenebilecektir. Bucak'ın aynı zamanda eğitim alanında da beklentilerinin fazla olduğu, bunların gerekli alt yapının ve genç insan kaynağının olduğu ifade edilmekte, yeni kamu ve özel eğitim kurumlarına açık olduğu görülmektedir. İlçede 6 üniversite birimi ve 120'nin üzerinde bulunan akademisyen önemli bir göstergedir. Bucak'ın; eğitimde güçlü ve nitelikli bir ilçe hayali göz önüne alınmalıdır.

MERKEZ İLÇE

Burdur'un güçlendirmesi gereken ve ili en fazla tanıtabileceği gelişim alanı kültür, doğa ve spor turizmidir. Burdur'un hem merkezindeki gölü hem de ilçelerindeki Ağlasun, Gölhisar ve Bucak'daki Antik Kent mirasları hem iklimi hem Yeşilova'daki doğa harikası gölü, hem kayak merkezi hem orman alanları hem Burdur merkez ve Karamanlı'daki kuş gözlem evi hem Gölhisar, Kemer, Altınyayla gibi yayla turizmine uygun alanları ile bütünleşik bir turizm gücü oluşturmaya oldukça müsait görülmektedir. Tabi bu gücü öncelikle görünür kılmak ve gerekli alt yapı çalışmalarını gerçekleştirmek temel önceliklerdir. Sadece Burdur Gölü'ne veya Salda Gölü'ne odaklanmak veya sadece Sagalassos ve Kibyra Antik Kenti'ne odaklanmak yeterli olmamalıdır. Tüm bu değerler birlikte düşünülerek, bir kompozisyon oluşturulmalı, bölgedeki ve tüm Türkiye'deki tur operatörlerine bütünleşik bir model tanıtımı yapılmalıdır. Örneğin Burdur merkezde üniversitenin sahip olduğu alt yapı (stadyum, otel, antrenman sahaları vb.) sayesinde spor turizmi odaklanılması gereken temel turizm alanlarından biri olmalıdır. Şehrin yaz ikliminin de kış ikliminin de spor turizmine oldukça uygun olması önemli bir güç olarak görülmektedir. Spor turizmi ile şehrin tanıtımının oldukça ivmeleneceği ve şehir merkezindeki ticaretin de bu bağlamda canlanacağı düşünülmektedir. Spor turizmini destekleyen bir diğer husus ise doğada yer alan mevcut parkurları tanıtmak ve yeni parkurlar oluşturarak yürüyüş ve spor alanları oluşturmaktır. Yine Salda Gölü'ne profesyonel dalış yapan sporcuların çekimi önemli tanıtım çalışmalarından biri olarak görülmektedir.

Şekil 52. Merkez İlçenin Odaklanması Önerilen Gelişim Alanları

Antik kentler bağlamında oldukça zengin olan yöre önemli düzeyde ziyaretçi çekebilme özelliğine sahiptir. Üniversitenin arkeoloji bölümünün güçlü olması ve ilgili kazıları gerçekleştirmesi önemli bir avantaj ve fırsat konumundadır. Ancak insanlar günlük ziyaretler yapmakta, bu bağlamda şehre katkıları da sınırlı kalmaktadır. Çünkü konaklama ve yiyecek/içecek mekânlarının sınır olması, şehrin kendi halkını dahi tatmin edememekte ve farklı ve yakın şehirlere gitmelerine sebep olmaktadır. Yatırımcıların veya belediyelerin bu noktalara yönelmeleri Burdur adına hayati önem taşımaktadır. Müzesi oldukça zengindir. Ancak görünümü daha da iyileştirilip tanıtımı tüm Türkiye genelinde daha fazla yapılabilir.

EKLER

KATILIMCI LİSTESİ

NÜFUS TEMASI
GAYE GÖKALP YILMAZ
BAYRAM BALBAN
HALİL CEYLAN
ZEKERİYA BÖLÜKBAŞI
DR. İSMAİL TAŞCI
ÖMER AKAN
TARIM TEMASI
İBRAHİM YÜKSEL
ŞÜKRÜ OZANSOY
AHMET GÖNENÇ
OKTAY DARCAN
UTKU ONGUN
MÜGE GÜVENÇ
AYŞEGÜL TAŞCIOĞLU
FARUK GÖKÇE
HAYVANCILIK TEMASI
CEVAT SİPAHİ
TURAN ÇAYIR
ŞEVKET AKSÖZ
AHMET ALİ TOK
AHMET CUMHUR AKIN
ERCAN ÖNER
MUSTAFA YÜCE
HAKAN ÖNER
OKTAY DARCAN
ÖMER FARUK GÜNDÜZALP
YAKUP YILDIZ
KAMİL ÖZCAN
MESUT YILDIRAN
MESUT BİLGİÇ
KAZIM ÜSTÜNER
MEHMET AYHAN KARA
MADENCİLİK TEMASI
DOÇ. DR. ADNAN KALKAN
ARŞ. GÖR. FATİH TAPÇUOĞLU
GÜLİN TUĞÇE SÖYLEYİCİ
SÜMEYYE ÇELİK
A.HARİKA TÜRKMEN
Z. İLKAY ÇİFCİ
FEYZA ELBİRLİK OĞUZ
YUSUF MEHMET KAYA
MEHMET ÖZASLAN
BAYRAM BALBAN
ALİ GÜR

ERCAN AKIN
MUSTAFA SATICI
NASUH EKİNCİ
DR. ÖĞR. ÜYESİ SEDAT METLEK
MEHMET SAMİ TEMEL
SORAL ERÇAKIR
BEKİR ÖZ
MEHMET CADIL
İBRAHİM AKSAKAL
ESRA KAPLAN
HALİL ÖZTOK
TARIK AYDEMİR
MUSTAFA KÜÇÜKYAMAN
BAYRAM AKGÜL
DORUK BELİBAĞLI
TURİZM TEMASI
MEHMET YILDIZ
DURMUŞ ACAR
ERTÜRK REÇBER
ALAETTİN KALKAN
KEMAL ARSLAN
MURAT YEŞİLTAŞ
ADNAN GÜL
NAZLI EREN
SERHAT ADEM SOP
GAYE GÖKALP YILMAZ
PINAR ARSLAN
TİCARET, SANAYİ VE FİNANS TEMASI
HASAN KIŞLALIOĞLU
MUSTAFA KAYABAŞI
HÜSEYİN YARDIM
AHMET ÇOKGEZEN
SELAHATTİN ŞAHİN
TEVFİK ŞENER
MEHMET DURMAZER
İSMET VAROL
NACİ DEMİREL
OSMAN YAVUZ ARSLAN
İBRAHİM SOLAK
AHMET BÜYÜKKELEŞ
EMİNE KANIK
HASAN ALİ DALDAL
CAFER ÖZALP
HASAN DÜDÜK
ERSİN İNCE
FERHAT YIKMAZ
HASAN ŞAKIR
ÜMİT ÇALIŞKAN
HÜSEYİN MACİT

UĞUR ŞEN
ALİ BAZ
HURŞİT ÇETİN
OĞUZHAN ŞİMŞEK
MURAT MIHLADIZ
SELAHATTİN DİNLER
İBRAHİM EKİCİ
HÜSEYİN ÇAĞRI OKTAY
HÜSNÜ ALTINKAYA
BARIŞ ULUHAN
KADİR TUTUCU
HASAN CANER EKİM
MURAT GÜR
ÖMER KUNT
OSMAN TÜRKAY
HAKAN BOYACIOĞLU
ERCAN AKIN
İSMAİL KANAL
ALİ KEKİLLİ
ORHAN ÇİÇEK
EROL GÖKBAYRAK
AHMET ALTINTAŞ
ALİ ÇELİK
HASAN BATMAZ
MEHMET ARDIÇ
MEHMET ANIK
OZAN KISAOĞLU
HARUN ŞENSES
ALİ ÖZYÜREK
İBRAHİM BARDAK
SÜLEYMAN SOLMAZ
NAMIK KEMAL ÖZKAN
HAKAN YORAN
HASAN AKÇAY
GÖKAY TEKİN
HASAN SAYDAM
ASİM ERGÜN
SUAT ÜNAL
EMİN ERTE
YUSUF KEYİK
ÖMER ÇELİKER
FAHRİ ONGUN
HALİL ÖZTÜRK
MURAT SEMİZ
İBRAHİM SAYIN
HÜSEYİN MUDUL
DENİZ KURT
UĞUR SEYMEN
MEHMET ÖZDEMİR

AYDIN ÖZ
NİHAT KILINÇ
İZZET GEÇER
TAHSİN EREN
HATİCE YAMAN
HULUSİ ÖZBAKAN
ÖMER ÇİÇEK
YAKUP YILDIZ
ALİ KOZAK
TURGAY AKOL
MEHMET GÜLMEZ
OSMAN BÜTÜNER
MUSTAFA ŞAHİN
SOSYAL POLİTİKA VE İSTİHDAM TEMASI
GAYE GÖKALP YILMAZ
BAYRAM BALBAN
HALİL CEYLAN
ZEKERİYA BÖLÜKBAŞI
DR. İSMAİL TAŞCI
ÖMER AKAN
SAĞLIK TEMASI
DR. REHA SAMED AYGÜN
DR. SEVİNÇ SÜTLÜ
DR. MURAT ERK
ÖĞR. GÖR. NAZİFE BAKIR
DR. ZAFER DEMİR
ÖĞR. GÖR.SERKAN KÖKSOY
DR. ÖĞR. GÖR. CANAN DEMİR BARUTÇU
DR. ÖĞR. GÖR. SONER DÖNMEZ
DR.ÖĞR. ÜYESİ M. KUŞ
PROF. DR. ÖZCAN ÖZGEL
PROF. DR. MEHMET KARACA
EĞİTİM TEMASI
GÜLİZAR GÜZEL
EBRU ÖKTEM
EMİNE BOZDEMİR
İBRAHİM ÇETİN
NURİ DÜDEN
VELİ AKTAŞ
ÖMER AKPINAR
ÖZER UNAT
ALİ YÜKRÜK
GENÇLİK VE SPOR TEMASI
NURİ YILDIRIM
FETHİ BULUT
LATİF BERKİ
AYHAN AK
EMİNE KEMERKAYA

MUSTAFA KILINÇ
SÜLEYMAN ÇAKICI
ATİLA ÖZKOÇ
ORHAN KEMERKAYA
ÇEVRE VE MEKANSAL GELİŞME TEMASI
PROF. DR. LATİF GÜRKAN KAYA
DR. ÖĞR. ÜYESİ HÜSEYİN SAMET AŞIKKUTLU
PINAR ARSLAN
GÜLÇİN KURTMAN
TAMER YILDIZ
YAĞMUR ÖCAL
ÖMER TURAN
MUSA SARIGEÇİLİ
İBRAHİM UYSAL
ENGİN ÖGETÜRK
YUSUF YALÇIN
FATİH SELİMOĞLU
TEKNİK ALTYAPI TEMASI
PROF. DR. LATİF GÜRKAN KAYA
PINAR ARSLAN
RABİA BARUN
NİHAN YILDIZ
HÜSEYİN GENÇ
BEKİR GÜLER
MEHMET ULUDOĞAN
H. ALİ UTKU ŞAVKLI
SALİH YÜKSEL
BEKİR BIÇAKÇI
DR. ÖĞR. ÜYESİ HÜSEYİN SAMET AŞIKKUTLU
ENERJİ TEMASI
GÖKHAN YILMAZ
NİLGÜN ŞENGÖZ
ABDULLAH SARTEKİN
HAKAN ÖZMEN
H. ALİ UTKU ŞAVKLI
MUSTAFA BOZKURT
SIDKI KARA
CELAL KORKMAZ

FOTOĞRAFLAR

Sağlık Teması Toplantısı

Sağlık Teması Toplantısı

Sağlık Teması Toplantısı

Sanayi Teması Toplantısı

Sanayi Teması Toplantısı

Enerji Teması Moderatörü Dr. Öğr. Üyesi Gökhan Yılmaz ve Moderatör Yardımcısı Öğr. Gör. Nilgün Şengöz'ün TEİAŞ 7. Bölge Genel Müdür Yardımcıları Cengiz Adıgüzel ve Ramazan Ayyıldız ile Toplantısı

Enerji Teması Moderatörü Dr. Öğr. Üyesi Gökhan Yılmaz ve Moderatör Yardımcısı Öğr. Gör. Nilgün Şengöz'ün Devlet Su işleri Burdur Müdürlüğü Baş Mühendis Hasan Ali Utku Şavklı ile Toplantısı

Enerji Teması Moderatörü Dr. Öğr. Üyesi Gökhan Yılmaz ve Moderatör Yardımcısı Öğr. Gör. Nilgün Şengöz'ün Burdur Orman İşletme Müdürlüğü Müdür Yardımcısı Murat Karakülah ile Toplantısı

Enerji Teması Moderatörü Dr. Öğr. Üyesi Gökhan Yılmaz ve Moderatör Yardımcısı Öğr. Gör. Nilgün Şengöz'ün Akdeniz Elektrik Dağıtım A.Ş. Mühendis Emine Altundağ ile Toplantısı

Enerji Teması kapsamında Burdur ilinde faaliyet gösteren Kamu-Özel Sektör temsilcileri ile yapılan görüşme

Nüfus ve Göç ile Sosyal Politika ve İstihdam Paydaş Toplantısı, 09.05.2018

Nüfus ve Göç ile Sosyal Politika ve İstihdam Paydaş Toplantısı, 09.05.2018

Nüfus ve Göç ile Sosyal Politika ve İstihdam Paydaş Toplantısı, 09.05.2018

Teknik Altyapı Teması Toplantısı

Teknik Altyapı Teması Toplantısı

Teknik Altyapı Teması Toplantısı

Teknik Altyapı Teması Toplantısı

Madencilik Teması Kapsamında Burdur Tic. ve San. Odası, Yönetim Kurulu Bşk. Yusuf Keyik ile Yapılan Görüşme

Madencilik Teması Kapsamında Burdur Doğaltaş Madenciler ve Mermer Mak. Üreticileri Yar. ve Day. Der. Bşk. Nasuh Ekinci ile Yapılan Görüşme

Madencilik Teması Kapsamında Burdur Mermerciler ve Madenciler Derneği Bşk. Hakkı Arslan ile Yapılan Görüşme

Madencilik Teması Kapsamında Portsan A.Ş., Yönetim Kurulu Bşk. Mehmet Cadıl ile Yapılan Görüşme

Antalya Madencilik Çalıştayı, 24-25 Kasım 2017

Burdur Madencilik Forumu, 14 Mart 2018

Burdur Madencilik Forumu, 14 Mart 2018

Çevre ve Mekansal Gelişme Teması Toplantısı

Çevre ve Mekansal Gelişme Teması Toplantısı

Çevre ve Mekansal Gelişme Teması Toplantısı

Çevre ve Mekansal Gelişme Teması Toplantısı

Tarım Teması Toplantısı

Spor Teması Toplantısı

Spor Teması Toplantısı

Spor Teması Toplantısı

Spor Teması Toplantısı

Spor Teması Toplantısı